TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE İLETİŞİM EĞİTİMİNİN BAŞLANGICI: ULUSLARARASI ETKİLER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM EVRİM ASLAN

ANKARA-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE İLETİŞİM EĞİTİMİNİN BAŞLANGICI: ULUSLARARASI ETKİLER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM EVRİM ASLAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. BURCU SÜMER

ANKARA-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (……/……/2……)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

……

İmzası

……

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**

KISALTMALAR ..... **iii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANGLO-AMERİKAN İLETİŞİM ÇALIŞMALARININ ORTAYA ÇIKIŞI 9

1.1. Düşünsel ve Tarihsel Arka Plan 9

1.2. Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün Kuruluşu: Neden Chicago? 15

1.2.1. Chicago Sosyoloji Bölümü'nün Entelektüel ve Akademik Bağlamı 18

1.2.1.1. Birinci Dönem 18

1.2.2. İletişim Çalışmalarında Paradigma Değişimi: Paul Felix Lazarsfeld 43

1.2.3 İkinci Dönem: İletişim Komiteleri 52

1.3. ABD'de İletişim Çalışmalarının Kurumsallaşması 61

1.3.1. Wilbur Lang Schramm ve Katkıları 61

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE İLETİŞİM EĞİTİMİNİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ 68

GİRİŞ 68

2.1.1. Osmanlı Devleti'nde Basının Durumu 75

2.1.2. Osmanlı Devleti'nde Basın Yasaları ve Düzenlemeler 82

2.2. Cumhuriyet Döneminde Basınının ve Basınla İlgili Hukuki Düzenlemelerin Genel Çerçevesi 90

2.3. Türkiye'de İletişim Eğitiminin Kurumsallaşması 101

2.3.1. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü 101

2.3.2. İki Okul Arasında Bir Ara Dönem: Demokrat Parti Sonrası Basınla İlgili Yaşanan Gelişmeler 116

2.3.3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksek Okulu 125

2.3.3.1. Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin Girişimleri 125

2.3.3.2. UNESCO'ya Yapılan Başvuru ve Hıfzı Topuz'un Gelişi 127

2.3.3.4. Oscar Pollak ve Olivier Reverdin Raporu 132

2.3.3.5. UNESCO'nun Roger Clausse'u Ankara'ya Göndermesi ve Hazırlanan Rapor Sonrası Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun Kuruluşu 136

SONUÇ 169

KAYNAKÇA 178

ÖZET 190

ABSTRACT 191

EKLER 192

Kuruluş Metinleri 192

Resmi Gazeteler 209

Roger Clausse'un Raporu (Orijinal) 285

Roger Clausse'un Raporu (Türkçe) 377

Deşifreler 407

KISALTMALAR

ABD **:** Amerika Birleşik Devletleri

BBC : British Broadcasting Corporation

BM : Birleşmiş Milletler

BYYO **:** Basın Yayın Yüksek Okulu

CHF **:** Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP **:** Cumhuriyet Halk Partisi

DP **:** Demokrat Parti

IPI **:** International Press Institute

ITU **:** International Telecomication Union

MIT **:** Massachusetts Institute of Technology

ODTÜ : Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SBF **:** Siyasal Bilgiler Fakültesi

SCF **:** Serbest Cumhuriyet Fırkası

TRT **:** Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

UNESCO **:** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

GİRİŞ

İletişimin tarihi insanın tarihidir. İnsanın içinde bulunduğu zaman ve mekânda yaşadığı toplumsal olaylar ve değişen üretim faaliyetleri onun iletişim biçimlerini ve dolayısıyla yaşam biçimini de değiştirir. Zaman içerisinde gerçekleşen savaşlar, kıtlıklar ve deniz aşırı ticaret aracılığıyla ortaya çıkan kültürel, inançsal kaynaşmalar ile de toplumlar birbirlerini etkilerler. Bunun sonucunda üretim araçları ve iletişim yollarında yeni biçimler ortaya çıkar. Denizde ya da karada çalışan tüccarlar yanlarında ticari mallarıyla birlikte bulundukları yerlerin haberlerini de taşıdıkları için enformasyon akışlarının ticari akışları izlemesi doğal olarak gelenekseldir (Briggs ve Burke, 2011, s. 33). Ticaret ve iletişimin iç içe olma durumu da zaman içerisinde kent nüfusunda artışlara neden olur.

19. yüzyıla gelindiğinde Avrupa merkezli imparatorlukların hâkim olduğu bir dünyada Endüstri Devrimi'nin yaşanması sonrası hızlı bir pazar ekonomisi ortaya çıktı, buna bağlı olarak gelişmekte olan teknolojik imkânlar neticesinde dünya küçülmeye başladı. Ancak bir yandan da aynı teknolojik üretim gücü aracılığıyla küçülmeye başlayan dünyanın, giderek büyüyen pazarlarda paylaşılması söz konusu oldu. Özellikle Napolyon sonrasındaki süreçte yaşanan, etkileri salt iktisâdi alanda değil, kültürel ve siyasal alanda da kendini hissettiren u*zun devrim*"[1], etkileri bakımından varlığını hâlâ göstermektedir (Williams, 1965, s. 12–15).

Endüstrileşmenin ardından yaşanan kentleşme ve ekonomisi tarımsal faaliyetlere dayalı kırsal nüfusun, emeğinin karşılığında ücret aldığı yeni üretim ekonomisinde

[1] İlk kez 1961 yılında yayınlanan *Long Revolution – Uzun Devrim* adlı kitabında Raymond Williams, klasik Marksist anlamda ele alınan devrim ve işçi sınıfı anlayışını reforme ederek, Sanayi Devrimi sonrası yaşanan sürecin başta kültürel değişiklikler olmak üzere tüm toplumu dönüşüme uğrattığını ancak bunun sanıldığı gibi hızlı ve bir anda değil, uzun sürede gerçekleştiğini hatta hâlâ da gerçekleşmekte olduğunu dile getirdi. Böylece devrimden ya da işçi sınıfının dönüşümünden umudu kesenlere bir bakıma devrim ya da işçi sınıfının dönüşümünden anlamadıkları için böyle düşündüklerini göstermeye çalıştı.

kentlerin daha önce görülmemiş bir zıtlıklar yumağına ve sosyolojik çatışmalara ev sahipliği yapması kaçınılmazdı. Sınai üretimle paralel olarak ulaşım ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmeler ise üretim ekonomisi için gereken hız ve zaman tasarrufunu sağlıyor, daha önce uzun sürede gidilen yerlere artık çok daha kısa sürede ulaşılabiliyordu. Eric Hobsbawm 1760'larla yüzyılın sonu arasında Londra'dan Glasgow'a yolculuğun, on, on iki günden altmış iki saate inmesini örnek gösterirken (2013, s. 17). Chris Harman da yüzyıl sonra telgrafın icadı ve telefon aracılığıyla hem üretimin hem de savaşın uzak mesafelerden çok daha kolay koordine edilebildiğine dikkat çekiyordu. Böylece üretim ekonomisinde yaşananların insanların birbirleriyle temaslarını çok daha kolay hâle getirmesi mümkün olmuştu (2011, s. 313–317).

Düşünsel ve sınıfsal dönüşümün yanında demiryollarının özellikle ABD'deki dev gelişimi, Thomas Edison ve Nikola Tesla'nın elektrik ve aydınlatma sistemleri üzerindeki çalışmaları ile bütünleştiğinde bambaşka bir dünya ortaya çıkıyordu. Guglielmo Marconi'nin telsizden ve elbette Samuel Mors'un çalışmalarıyla Tesla'nın kablosuz enerji aktarımı çabalarından faydalanarak gerçekleştirdiği radyo ile de haber iletimi bütün dünyayı birbirinden haberdar kılmakla kalmıyor, Pagan dönemden beri devam eden döngüsel ve durağan zaman anlayışını da doğrusal ve hızlı hâle getiriyordu.

İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler; nüfusun ilk defa tarım devriminde görüldüğü şekliyle yeniden katlanarak artmasına neden oldu. Bu artışın rolü ise bilhassa geçirdiği iç savaştan sonra dünya sahnesine gelişmiş sanayisiyle birlikte dev bir oyuncu olarak çıkan ABD'de meydana gelen toplumsal dönüşümlerle birlikte değerlendirilmelidir. Özellikle Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün ortaya çıkış koşullarını anlamak için bu noktayı kavramak önemlidir. Bunu yaparken iletişimin ayrı bir akademik alan olarak bizzat içinden çıkmaya çalıştığı sosyolojinin, 19. yüzyıl içerisindeki temel odak noktalarını ve tartışma biçimlerini ilk başlık altında kısaca ele almak faydalı olacaktır.

Temelleri sosyolojik düşünsel süreçlerle ve özellikle Amerikan pragmatik felsefesi ile beslenecek olan Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarının kurumsallaşma açısından ortaya çıkacağı 19. yüzyıl sonunda karşılaşacağı en büyük problem Sanayi Devrimi'nin yarattığı büyük pazar ekonomilerinin o zamana dek tarımsal faaliyetlerle geçimlerini sürdürerek var olmaya çalışan ve hareket kabiliyeti düşük olan nüfusu, bir mülksüzler ordusu olarak zorla şehirlere sürüklemesiydi. Zaman içerisinde bu şehirlerde insanların eski bağlarından kopup salt ekonomik faaliyetler nedeniyle bir araya gelmesinin yarattığı toplumsal ve iletişimsel problemlerin hem felsefî hem sosyolojik ve hem de ekonomik olarak çözümü için pek çok düşünür, araştırmacı ve sermayedar girişimlerde bulundular. İletişimin bir akademik alan olarak ortaya çıkışı bu kaosun ve değişimin tüm dünyada en yoğun olarak görüldüğü yer olan ABD'de gerçekleşmesi açısından anlamlıdır.

Dönemin ABD'sinde yoğun göç, son derece hızlı bir şehirleşme, karmaşık bir demografik yapı söz konusuydu. Bunun yarattığı problemler ise dev finans ortaklıkları[2] ve hükümete bağlı kuruluşların ilgisini çekmekteydi. Nitekim bu problemlerin çözümü ve kitlelerin istenilen biçimde dönüştürülebilmesi ihtiyacı temel hareket noktasıydı. İşte bu ilgileri ve gerçekleşecek büyük yatırımları ele alarak iletişim alanının kurumsallaşmaya giden sürecini anlamak mümkün olacağından bu tezin ilk bölümü iletişim alanının üzerinde temelleneceği problemlerin kökenlerini ele alacaktır. Bunu da bahsi geçen koşulları anlaşılır kılabilmek için tarihsel bir çerçeve içinde değerlendirecektir. Ardından o genel tarihsel durum içerisinde özele inerek alana gerek düşünsel gerek de eylemsel açıdan katkıları olan özneler ve kurumlar ile birlikte bu süreci inceleyecektir.

[2] Özellikle Rockefeller Vakfı ile Ford Vakfı ilk iletişim çalışmalarına büyük kaynaklar ayıracaklardı. "Hayırsever" vakıfların ABD ve Kanada'daki sosyal bilimlere ayırdığı fonları anlatan bir çalışma için bkz: (Richardson ve Fisher, 1999)

İletişim alanının tarih yazımında ve tartışmalarında sık görülen eksikliklerden birisi alanın bütüncül bir tarih anlatısından uzak, yapısal ve toplumsal problemlerden ayrı bir şekilde ele alınmasıdır. Oysa bu kurum ve şahısların çalışma koşullarıyla değil salt ortaya koydukları düşünce ve modellerle alanı kavramaya yönelik bir çabada bulunmak alanın ortaya çıkışından bugünkü kurumsallaşma sürecine dek olan gelişimi kavrayamayışa neden olmakla kalmaz, aynı zamanda iletişimin bizzat kendisi üzerine yapılabilecek en zengin tartışmaları da bir kenara bırakıp ertelemeye neden olur.

İlk bölümde tarihsel ve bütüncül yaklaşım ekseninde, iletişim alanının hiçbir şekilde sadece belli bir açıdan ele alınarak açıklamasına girişilemeyecek kadar karmaşık süreçlerin ve farklı etmenlerin bir araya gelmesi ile ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Bu nedenle her şeyden önce, 19. yüzyıla giderken tüm dünyada yaşanan toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlerin aslında yeni bir insan ve yeni bir dünya düzeni yarattığını gösterebilmek için, bu değişimler Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarının temellerini aldığı sosyoloji ve Amerikan pragmatik felsefesinin ortaya koyduğu çalışmalar ekseninde değerlendirilecektir. Bahsi geçen dönüşüm öyle bir dönüşümdü ki, John Stuart Mill'in korkuları ile Nietzsche'nin korkuları birleşiyor, demokrasinin ve geçmişin aristokratik yapısının çöküşü bir hayalet hâline geliyordu (Bennett, 1982, s. 34–36). Böylece buraya kadarki felsefî tartışmalar ve toplum tasavvurlarının 19. yüzyılda bahsi geçen gelişmeler ile birbirlerini tamamladıklarını görmek mümkün olacaktır.

Sosyolojik ve felsefi düşüncelerin ortaya konan çalışmalarının anlatımının ardından 19. yüzyılın düşünsel mirasından yola çıkarak, 20. yüzyıla gelindiğinde I. Dünya Savaşı sırasındaki propaganda çalışmalarının ilk iletişim çalışmalarına etkileri ele alınacaktır. Savaş sonrası dönemde ABD'de yaşanan toplumsal sorunlara çözüm bulmak amacıyla Chicago Sosyoloji Bölümü'nün davranışsal ve etkileşimci yaklaşımlarla çalışmalar yapması alanın teorik ve düşünsel temellerini sağlamlaştırma,

kaosa ve sorunlara farklı cevaplar bulabilme çabasıydı. Chicago Okulu'nun iletişim alanını etkileyen ilk çalışmaları tamamıyla sosyolojik bir disiplin tarafından belirlenmişti (J. Pooley ve Katz, 2008, s. 767). İlk dolaylı yoldan çalışmaları bu ortam içerisinde yapılacak olan iletişim alanı, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasındaki Soğuk Savaş sürecinde yaşananlarda ise geçireceği paradigma değişimi[3] ile farklı bir çalışma ve kurumsallaşma sürecine girecekti.

Genel anlamda özetleyecek olursak, kökeni Amerikan pragmatist düşüncesinde temellenen iletişim ve toplum tartışmaları, I. Dünya Savaşı nedeniyle doğrudan ve güçlü etki anlayışı çerçevesinde propaganda çalışmaları ile ele alınacaktı. Bunun temel nedeni ise ironik bir şekilde, II. Dünya Savaşı öncesine kadar sosyolojik bir yaklaşımla iletişimin büyük bir problem ve aynı zamanda problemin çözümü hâline gelmiş olmasındaydı. Ancak özellikle bu süreçte John Dewey ve Walter Lippmann'ın düşünce farklılıkları üzerinden temellenen tartışmalar kısa süre sonra yerini II. Dünya Savaşı nedeniyle salt propaganda çalışmalarına yeniden yönlendirmek zorunda kalacaktı. Buechler bunu kitlenin geniş, doğası bilinmeyen, organize olma yetisinden uzak yapısı olarak ele almaktaydı (Buechler, 2013, s. 1).

II. Dünya Savaşı'nda dev maddi desteklerle kurulan savaş bürolarında[4] sosyoloji ve diğer alanlardan pek çok uzmanın bir araya gelerek propaganda ve toplumsal davranış üzerine çalışmalar yapmasıyla birlikte yeni bir dönem başladı. Bu bürolarda birlikte çalışmaları sayesinde fikir alışverişinde bulunan ve birbirlerini etkileyen

[3] İlk iletişim çalışmalarında, özellikle Harold Lasswell'in propaganda üzerine yaptığı çalışmada *güçlü etki modeli* ön plandaydı. Bu modele göre göndericiden çıkan mesaj, güçlü bir şırınga gibi alıcıya enjekte edilir ve etkisi görülürdü. Ancak Lazarsfeld ile *sınırlı etkinin* ortaya çıkması sonucunda uzun bir süre için bu modelden vazgeçildi ve iletişim çalışmalarında böylece bir paradigma değişimi yaşanmış oldu.

[4] Bu maddi desteğin iletişim açısından en belirgin etkileri propaganda afişlerinde olduğu kadar Hollywood filmlerinde de ortaya çıkacaktı. Ofis ile sinema arasındaki ilişki için bkz: (Koppes ve Black, 1977).

araştırmacılardan sonra artık iletişim alanı her zamankinden daha önemli olacaktı. Tam da bu dönemin ardından alanın yöntemini Lazarsfeld öncülüğünde ampirik çalışmalara ve pazar araştırmalarına kaydırdığını söylemek mümkündür. Lazarsfeld'in etki üzerine yapacağı çalışmalarla paralel olarak bu dönem, propagandanın da en güçlü olduğu dönemdi.

ABD temelinde tüm bu gelişmeler yaşanırken, aslında ona paralel sayılabilecek bir dönemde Avrupa'da da 1923 yılında bir araştırma enstitüsü olarak kurulan ve Frankfurt Okulu adıyla anılacak *Institut für Sozialforschung* (Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü) iletişim ve sosyoloji alanını derinden etkileyecek çalışmalar yapmaktaydı.[5] Erken döneminde Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, Walter Benjamin gibi toplumu bütünsel ve eleştirel bir açıdan ele alan düşünürlere sahip enstitü, Hitler'in iktidara gelmesinden sonra bazı üyeleriyle ABD'ye gidecek, böylece ilk kez geleneksel okul ile eleştirel okul bir araya gelmiş olacaktı.

Lazarsfeld'in piyasa araştırmaları ve ilk iletişim deneylerinden bazılarını yaptığı dönem ile ardından yaşanacak yeni yönelimler birlikte ele alındığında, iletişimin artık salt araştırma konusu olmaktan çıkıp akademide kurumsallaşabilmesi için gerekli olan ilk nüvelerinin de ortaya konduğu görülmektedir. Çünkü propaganda çalışmalarıyla başlayan süreç ikinci büyük savaş sırasında ve sonrasında ortaya konan yeni iletişim modelleri ile zenginleşmiş, alanla ilgili çalışmalar yapan isimler ve kurumlar aracılığıyla da akademik kurumsallaşmasının temelleri hazırlanmıştı. Ancak savaş sonrasında büyük finans çevreleri ve hükümetin iletişim çalışmalarına yönelik ayırdıkları kaynakların ve ilgilerin azalması nedeniyle Berelson, alanın ölmek üzere olduğunu belirtecekti (1959, s. 1). Wilbur Schramm ise Berelson'dan devralarak "kurucu babalar" olarak niteleyeceği dört önde gelen araştırmacının –Lasswell, Lazarsfeld, Hovland ve Lewin- ortaya

[5] Enstitünün kuruluşu ve üyelerinin düşünsel süreçlerini anlatan önemli bir çalışma için bkz: (Bottomore, 1994).

koyduklarından hareketle alanın ölmek üzere olduğu tezine karşı çıkarak ABD'de ilk iletişim fakültelerinin kurulmasına öncülük edip iletişimin akademik anlamda sosyolojiden bağımsızlaşması için çalışacaktı.

Tezin bu ilk bölümünde özellikle ABD'de yaşanan sürecin ve dolayısıyla Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarının ele alınacak olmasının nedeni, yukarıda sayılan nedenlerin yanında tarihsel süreç açısından iletişim alanının ayrı bir disiplin olarak kurumsallaşmasının ve bunun Türkiye'ye yansımasının Anglo-Amerikan iletişim çalışmaları tarafından şekillenmiş olması nedeniyledir. Nitekim Türkiye'de iletişimle ilgili ilk enstitünü olan İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün kuruluşu ABD ve Avrupa'daki gazetecilik enstitüleri örnek alınarak gerçekleştirilirken, ilk yüksekokul olan Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluş planı da Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarını temel alan bir anlayışla gerçekleşmiştir.

Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kurumsallaşma sürecinin hemen ardından ihtiyaç duyduğu öğretim görevlilerini yetiştirebilmek için ilk asistanlarını UNESCO ve Fullbright tarafından sağlanan burslarla ABD'ye göndermesi de bu perspektifin Türkiye'ye yansımasını anlamak açısından önemlidir. Nitekim yüksekokulun iletişim fakültesine dönüştükten sonra eleştirel okul kimliğini kazanacak olması, açıktır ki Ünsal Oskay'ın Frankfurt Okulu üyelerinin kitaplarını 1970'lerde çevirerek Türkçe literatüre kazandırmasından sonradır. Asistanlığı sırasında Schramm'ın danışmanlığında eğitimine devam eden Oskay ve farklı okullarda lisansüstü eğitimlerini alan asistanların okulda ders vermeden önceki eğitimlerinin temelinde Anglo-Amerikan iletişim çalışmaları vardır.[6]

Düşünsel, iktisadi ve siyasal açıdan bahsi geçen tüm sebeplerden ötürü ilk başlıkta sosyoloji ve Amerikan pragmatizminin Anglo-Amerikan iletişim çalışmaları üzerindeki

[6] Oya Tokgöz, Kişisel Görüşme, 12 Haziran 2017

etkileri anlatıldıktan sonra, ikinci başlık altında Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün ortaya çıkış koşulları ve üyelerinin toplumsal sorunlarda iletişime atfettikleri anlam incelenecektir. Sonraki başlıklarda ise Chicago Sosyoloji Bölümü'nün akademik ve düşünsel bağlamından hareketle iletişim alanındaki ilk paradigma değişiminin Lazarsfeld ile başlaması ve II. Dünya Savaşı sonrasında finans ve hükümet çevrelerinin iletişim çalışmalarına karşı azalan ilgileri sonucunda iletişimin artık savaş bürolarında ya da sosyoloji bölümü içerisinde değil, Wilbur Schramm ile birlikte akademide kurumsallaşarak yol almasının süreci işlenecektir.

Ortaya konan plan doğrultusunda ilk bölüm sonlanacak ve ikinci bölümde de iletişim eğitiminin kurumsallaşmasının Türkiye'de geçirdiği sürece bakılarak sahip olduğu arka plan ve ilk kurumsallaşmasının özellikle İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü ve Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Okulu örnekleri üzerinden gerçekleşmesindeki etkiler ele alınacaktır. Böylece Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşmasının Anglo-Amerikan perspektifin yansımalarıyla birlikte ele alınarak iki farklı ülke açısından ne derece benzerlikler ve farklılıklar içerdiği de ortaya konmak istenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANGLO-AMERİKAN İLETİŞİM ÇALIŞMALARININ ORTAYA ÇIKIŞI

1.1. Düşünsel ve Tarihsel Arka Plan

Toplumsal alanda yaşanan hızlı değişimler sosyoloji ve felsefenin en temel meseleleri hâline gelmiş, Aydınlanma'dan beri süregelen ilerlemeci ve birey eksenindeki düşünme biçimi bu yeni kitlesel ve üretim karmaşası karşısında zayıf kalmıştı. Jean Jacques Rousseau'nun özgür doğan ama her yerde zincire vurulan insanı, kapitalist üretim çerçevesinde kentlerin farklı ırk, inanç ve bölgelerden gelen insanlarla sınıfsal bir ayrışma içerisinde var olduğu noktada özgür de doğamıyordu. Sosyolojinin 19. yüzyıldan başlayarak özellikle Auguste Comte ve Herbert Spencer öncülüğünde pozitivist kuram açısından toplumsal meseleleri değerlendirmesi bu nedenle anlamlıdır.

Auguste Comte, Fransız Devrimi'nin getirdiği yıkıcı etkilerden sonra oluşacak yeni toplumsal düzenin pozitivist doğrultuda var olması gerektiğine işaret ederken, Spencer da evrimsel bir bakış açısıyla toplumu bir organizma olarak ele alıyor, onun geçirdiği süreci anlamak için de evrimsel bir yaklaşım sergiliyordu. Comte'un pozitivist düşüncesinin temeli, tarihi üç bölüme ayırmayla başlıyordu: Teolojik veya hayâli aşama, metafizik veya soyut aşama, bilimsel veya pozitif aşama (1964, s. 217). Comte toplumun geçtiği bu üç aşamadan ilkinde insanların olaylara teolojik bir yaklaşımla açıklamalar getirmeye çalıştığını, mutlak bilgiye yönelik ilahi cevaplar vermeye çalıştığını, ikinci aşama olan metafizik aşamada da doğaüstü etkenlerin yerlerini soyut kavramlara bıraktığını, nesneye dair bilginin de bu tarz bir açıklama ile geliştirilmeye çalışıldığını bahseder. Son aşamada ise Comte, insanın mutlağın bilgisinden vazgeçip olayların nasıl olduğunu deney ve gözlem yoluyla anlamaya çalıştığını belirtir.

Aşamaların birbirlerini zorunlu olarak izlediği düşüncesinden hareketle Comte'un devrim sonrası yaşanan kaostan yeni bir düzen ortaya çıkarma çabalarının evrimsel bir temele sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu organizmacı yaklaşım, iş bölümü ve uzmanlaşmaya dayalı Sanayi Devrimi sonrası üretim ilişkileri açısından önemlidir. Comte uzmanlaşmış etkinliklerin toplumun genel dengesine hizmet ettiğini vurgulayarak toplumu iktisadi açıdan da ele alır (Tokgöz, 2015, s. 58). Öte yandan bu uzmanlaşmanın derinleşmesinin ise Marx'ta yabancılaşma üzerinden ele alınacağı üzere insanların toplum olmaktan kaynaklanan bir arada olma biçimini kaybedeceğine işaret ederek sıkıntılı bulur.

Auguste Comte'un pozitivist, ilerlemeci toplum anlayışı, Herbert Spencer'ın evrimsel bir süreç içerisinde var olan organizmacı toplum anlayışı ile bir araya gelince 19. Yüzyıl sosyolojisinin genel seyri anlaşılır. Spencer *First Principles (*İlk Prensipler -y.n.)'de evrimi temel alan bir görüşle evrenden yola çıkarak toplum düzenini açıklamaya girişir:

> "Evrimi astronomi, jeoloji, biyoloji, psikoloji, sosyoloji ve diğer alanlarda ele aldığımızda, aynı dönüşüm yasasının tüm bölümlerde var olmasını tesadüfi bir biçimde görebiliriz. Ama bu geleneksel gruplamaların bilginin düzenlenmesi ve edinilmesini kolaylaştırması açısından yapıldığını fark edip, farklı varlıkların tek bir evrenle uyuştuğuna dikkat edersek farklı biçimlerde değil ama tek biçimde bir evrim olduğunu anlarız." (Spencer, 1867, s. 188)

Spencer'ın evrimci yaklaşımı toplumu da bir organizma olarak ele alır ve ona dışarıdan yapılacak müdahaleleri dışlayarak toplumun kendi hâlinde evrimsel sürecini yaşamasını destekler. Comte planlı toplumsal değişmeyi öngörürken, Spencer l*aissez-faire*'ci (*Bırakınız yapsınlar*) bir politika izlenmesini istemiştir (Tokgöz, 2015, s. 61). Bu evrimsel organizma yasası sosyolojinin 19. yüzyıldaki toplum tasavvuruna ışık tutmakla kalmaz, yine dönemin önde gelen düşünürlerinden Ferdinand Tönnies'nin ortaya koyduğu *Gemeinschaft* – (Cemaat) ve *Gessellschaft* (Cemiyet) kavramları ile tamamlanır.

Tönnies toplumsal ilişkileri ve bizzat toplumu ele aldığı 1887 tarihli *Gemmeinschaft und Gessellschaft* (Cemaat ve Cemiyet – y.n.) adlı eserinde toplumsal

yapıyı farklı gruplar ekseninde açıklamaya girişerek cemaat ve cemiyet kavramlarına değinir. Köy hayatında görülebilecek bir cemaatsel yapıda insanların birbirlerine olan bağlılıkları aile, gelenek ve görenekler, inanç açısından sağlanır ve korumacı bir yapı söz konusudur. Ancak durağan, içe dönük bir yapı olan *Gemeinschaft'*ın endüstri devrimi sonrası yaşanan göçler ve üretim biçiminin değişmesi neticesinde kendi yapısından uzaklaşarak kandaşlık değil, iş ilişkisi açısından temellenen *Gessellschaft*'a dönüştüğüne vurgu yapar. İnsanları güçlü ve canlı kılan kırsal yaşamın övgüye değer *Gemmeinschaft*'ının aksine *Gessellschaft*, geçici ve yüzeyseldir (Tönnies, 2001, s. 52). Tönnies'de, durağan ve koruyucu cemaat yapısının, endüstrileşen kentlerde çarpık ilişkiler ortaya koyması ve neticesinde psikolojik olarak huzursuz durumda insanları yaratması kent yaşamının en büyük sıkıntılarından biridir. Bu açıdan *Gemmeinschaft* iyi iken *Gessellschaft* kötü olarak ele alınmış ve toplumsal sorunda iletişimin rolüne dair ipucu ortaya konmuştur.

Dönemin sosyoloji çalışmalarında en çok ses getiren bir diğer isim de kuşkusuz Emile Durkheim'dır. Onun önemi, kendinden önce ortaya çıkan Comte, Spencer ve Tönnies'den hareketle onları destekleyici ve tamamlayıcı yeni bir düşünce ile ortaya çıkmasıdır. Comte'un iş bölümüne yönelik vurgusundan hareketle Durkheim da aynı meseleye dikkat çekmiş, Tönnies'nin kötü olarak gösterdiği *Gessellschaft*'ı mekanik ve organik dayanışma ekseninde ele alarak iş bölümünün gerekliliğine vurgu yapmıştır. Onun düşüncesinde mekanik dayanışma, bireyi doğrudan topluma bağlamaktadır. İş bölümü açısından benzer yerlerde bulunan insanların bu dayanışma biçimi onları hem bir arada, toplumla bağlantılı kılıyor hem de birlikte hareket edebilmelerini sağlıyordu. Bu tip toplumlarda insanın kişiliği, dayanışmacı bir yapıda kişiliğe ters orantılı olarak büyür (Tokgöz, 2015, s. 64). Eğer bu iş bölümü Comte'un ve sonrasında sistemleşmiş olarak Marx'ın dikkat çektiği üzere fazla derinleşirse de işine ve kendine yabancı, toplumla olan bağını koparmış insan ortaya çıkar.

Ele alınan düşünürler ve çalışmalarının ardından Durkheim'ın 1897 tarihli *İntihar* adlı çalışmasında, intiharın salt kişisel ya da akli istek ve zorunluluklar sonucu ortaya çıkmadığını, aksine inanç ve çalışma ortamına göre de farklı bir seyir izlediğine yönelik elde ettiği bulgularla birlikte düşünüldüğünde, yeni toplumsal sıkıntılara karşın çözüm arayışlarının sosyoloji alanına ayrı bir akademik disiplin olarak meşruiyet kazandırması da anlaşılır olmaktadır. Bu özellikle ABD'de, sosyolojiden ayrışarak kendi meşruluğunu kurmaya çalışan iletişim alanının da temellerini görmeye imkân sağlayacaktır.

Avrupa özelindeki ana hatları çizilen sosyolojik tartışmalar ABD özelinde ele alındığında Sanayi Devrimi sonrası yaşadığı yoğun üretim ve aldığı büyük göçler ile büyüyen ülkenin, Avrupa'ya başta pamuk ve altın olmak üzere yoğun ihracata başladığı görülmektedir. Ancak ülke 1861-1865 yılları arasında tarihindeki en büyük savaş olan Amerikan İç Savaş'ı nedeniyle kendi içine kapanmak zorunda kalmış, özellikle bu savaş sırasında Kuzey'in Fransızlar, Güney'in ise Britanya İmparatorluğu tarafından desteklenmesi nedeniyle siyasal bir iç krizden öte kendi içinde ekonomik bir dünya savaşı vermişti. Buna karşın dört yılın ardından Kuzey'in zaferi ile sona eren savaş çoktan geride kalmış, birlik hızlı bir süre içerisinde ülkenin yerleşime açık batı topraklarına yayılmıştı.

Yeni Dünya muazzam bir demiryolu ağının, dev bir pamuk ticaretinin, tüm Afrika ve Avrupa'dan milyonlarca göçmenin gelip iş aradığı büyük bir canlanmanın merkezi hâline dönüştü. Köleliğin kaldırılmasından sonra Güney eyaletlerinin hızla çökmesi beklenirken, çok önceden Adam Smith'in ustaca gösterdiği üzere, güçlenerek ortaya çıkan yeni kapitalist üretim biçiminde kölelik aslında serbest iş gücünden daha verimsiz, hâliyle sermayedar için anlamsız bir külfetti (Smith, 2016, s. 412–427). 19. yüzyıl ekonomik dönüşüm ve yoğun göçler ekseninde hızla artan kent nüfusları açısından ABD için son derece önemli sonuçlar doğuruyordu. Modernleşmenin gerçekleşebilmesi ve sermayenin önündeki engellerin aşılabilmesi açısından kentleşme sırasında meydana gelen sıkıntıların hızla ortadan kaldırılması önemliydi. Temellerini pragmatist düşünceden alan,

bu sayede tam da dönemin modern, kapitalist toplumuna gerekli reçeteleri sunan çözüm biçimi, en temel ifadelerini Charles Sanders Peirce ve William James'in çalışmalarında buluyordu. Çünkü pragmatizm tıpkı sosyoloji bilimi gibi moderndi ve bu nedenle 19. Yüzyıl'ın sonlarından itibaren yaşanan baş döndürücü değişikliklerin bir sonucuydu (Morva, 2013, s. 15).

1878 tarihli "*How to Make Our Ideas Clear*–(*Fikirlerimizi Nasıl Netleştiririz? y.n.)* adlı makalesinde Peirce, Descartes'ın *Metafizik Düşünceler* adlı ünlü çalışmasına vurgu yapıyor ve onun düşüncesindeki, kendinden yola çıkarak gerçeğe ulaşma yöntemini eleştiriyordu. Peirce'e göre gerçekliğe dair bir çıkarım elde edilebilir ancak gerçek bu değildir, onunla kurulan ilişki inanç temelindedir ve önemli olan Descartes'ın bahsettiği üzere gerçeği tanımlamak değil, bunun ne işimize yarayacağıdır (Charles S. Pierce, 1878, s. 1–4). Bu açıdan gerçek bireysel bir anlama göndermede bulunur. Peirce, 18. Yüzyıl aydınlanma felsefesinden doğan determinizme karşı durmakla kalmıyor, aynı zamanda determinizmin varlığına dair en ufak bir kanıt olmadığını, aslında onu yanlışlayan bilimsel kanıtların var olduğunu ileri sürüyordu. Peierce'in neden-sonuç ilişkisini araçsal düzlemde ele alması pragmatik felsefenin temel anahtarıdır.

Peirce'in kavramsallaştırması açısından pragmatizm, bireyin düşünce ve eylem arasında kurduğu bağ neticesinde olgu ve kavramları toplumsal açıdan rasyonalize etme çabasıdır. Peirce'den farklı olarak William James ise Peirce'teki kavramsallaştırma çabasını toplumsal eyleme dökebilme çabasındadır. Ona göre pragmatizm sadece bir metottur ve felsefî kararlılıklarla bir ilgisi yoktur. Bir pragmatist, filozofların kafa yorup kabullendiği pek çok noktaya sırtını sonsuza dek çevirebilir (Morva, 2013, s. 31). James açısından kişisel ve toplumsal sorunlarda izlenmesi gereken yöntem olarak pragmatizm, kişi ve topluma faydalı olanı gösterme yetisine sahiptir. Pragmatizm herhangi bir sonuç üzerinde ısrar etmez, o sadece bir yöntemdir (James, 1995, s. 20).

Rasyonalizme karşı yaptığı eleştirilerinde sık sık onun gösterişli sonuçlara varma çabasını yererken bir yandan da felsefenin temel kavgası olan idealizm ile materyalizm arasındaki çatışmada ikisini de dışlayarak üçüncü bir yol ortaya koymaya çalışır. James'e göre felsefenin temel dilemması budur ve bunu ortadan kaldıracak olan da pragmatizmdir (Morva, 2013, s. 34). Akademide din üzerine verdiği derslerde ölüm ötesinin bu dünyada var olup olmadığının ispatlanamayacağını belirten James, dogmatik düşünceye ve rasyonel sonuçsallık kaygısına karşı çıkarak pragmatizmi ele alır. Yöntem ve gösterişine karşın rasyonalizmin karşısında pragmatizm, tamamıyla silahlanmış ve eylemci bir yaklaşım içerisindedir (James, 1995, s. 21).

Peirce ve James'ten etkilenmiş John Dewey açısından da pragmatizm, eleştirel bir liberal düşünce biçimidir. Peirce'in kavramsal tartışmaları ve James'in eylemsel mantığından hareketle Dewey, James ile aynı safta yer alıp pragmatizmi toplumsal olay ve sorunlar karşısında işler hâle getirmeye çalışmıştır. Dewey'in pragmatizminde de önemli olan, çevredeki sorunlara çözüm bulunması çabasıdır (Doğan, 2003, s. 86). Dewey'deki araçsal pragmatizm yaklaşımı bir bakıma iki öncül düşünürün ortasını bulma çabası gibidir. Peirce'in net deneysel ve birey temelli düşüncesi ile James'in bütüncül bir pragmatist ve salt toplum eksenli kavrayışının yanında Dewey'in anlayışı, birey ve toplumun karşılıklı ilişkisini ele alır yapıdadır. Ona göre bireyin kendi varlığını toplumda, toplumunsa kendi devamını bireylerin iletişimindeki etkileşim aracılığıyla gerçekleştiriyor olması araçsalcı pragmatizmin mantığını anlamak açısından önemlidir.

John Dewey'in iletişim, toplum ve pragmatizm anlayışını ve görüşlerinin alana yönelik etkisini daha ayrıntılı bir şekilde ele alabilmek için Chicago Sosyoloji Bölümü'nün kuruluş safhasına geçmek ve okul üzerinde onun etkilerini irdelemek gerekiyor. Böylece alanın temeline yönelik entelektüel tartışmaların en önemlisi olan

John Dewey ve Walter Lippmann arasındaki tartışmayı[7], bu kurumsallaşma sürecinin ardından ele alarak yeniden yukarıda tartışıldığı üzere entelektüel bağlamla yorumlamak daha verimli olacaktır. Böylece Dewey'in pragmatizm anlayışı ile ondan çok daha sonra, iletişim alanını en temelden etkileyen bir düşünür olarak Walter Lippmann'ın buna yönelik eleştirileri ve ortaya koyduğu yeni bakış açısı daha anlaşılır olacaktır.

1.2. Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün Kuruluşu: Neden Chicago?

ABD'nin hem dış dünya hem de kendi içiyle yaşadığı ilişkileri anlamak için Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün kuruluşuna giden süreci ele almak mecburidir. Böylece Amerikan pragmatizminin şekillendirdiği, farklı alanlarda yatırımları olan sermayedarların finanse ettiği ve savaş döneminde büyümesini, uzmanlaşmasını gerçekleştirmeye başlayan iletişim çalışmalarının, alanın kurumsallaşmasına giden yolda geçirdiği evreleri anlamak daha kolay olacaktır. Ancak bundan önce, bu kuruluşa kadar dünyada yaşanan genel gelişmelerin ABD'yi ne açıdan etkilediğine kısaca değinmekte fayda bulunmaktadır.

Modernleşme sürecinde yaşanan sosyolojik sorunlar ve elbette bu sürece gitmeden önce Sanayi Devrimi sonrası yaşanan hızlı, sınırları olmayan sermaye hareketlerinin tam göbeğinde kendine has bir yapısı, gelişimi, problemleri, kutuplaşmaları olan Chicago kentinin, tüm bu farklı nedenlerden ötürü ilk iletişim çalışmalarının ortaya çıkışına ev sahipliğini yapması şaşırtıcı değildir. Her ne kadar bu döneme ilişkin anlatılar genelde o kentin okulun kuruluşundan hemen önceki dönemine vurgu yapsa da özellikle ABD açısından bunun çok daha öncesinde yaşanan siyasal kriz ve ekonomik konjonktürün bu kente etkisini atlamamak gerekir.

[7] Tarihsel olarak bu iki isim hiçbir zaman bir araya gelip tartışmadılar ancak onların iletişime ve topluma yönelik görüşlerindeki zıtlıklar, alanla ilgili çok sonradan ortaya çıkacak çalışmalarda iki ismin arasındaki tartışma olarak ele alındı.

Sanayi Devrimi sonrasında İngiltere dünyanın en büyük ekonomisi olarak ortaya çıkmıştı. Ancak *uzun barış*[8] döneminde Avrupa'nın dev ülkelerinin kendi pazarlarını tüketme ve bu yolla birikime yönelmeleri mevcut durumun sabit kalmayacağını gösteriyordu. İngiltere'de, 1870'lere kadar Sanayi Devrimi'nin teknolojik temeli üzerinde sağlanan güçlü bir atılım ile kömür üretimi artmış, ham pamuk tüketimi de önemli miktarlara gelmişti. Dev bir donanma ile ürettiği sınai malını her yere ulaştırabilme imkânı olan bu ülke, bütün dünya pazarlarını adeta istila etti.

19. Yüzyıl'ın ikinci yarısından itibaren Almanya ve İtalya'nın birliklerini sağlayarak hızla sömürgecilik yarışına katılmaları da anlamlıdır. Çünkü yoğun üretim, plansız ekonomi, ücretlerde düşüşlerin yaşanmaya başlaması tam da bu tarihe paralel bir biçimde piyasalarda önce durgunluğa, ardından ciddi bir tedirginliğe dönüştü. Kentlerin giderek artan nüfusları, kırsal kesimden gelip emeğini satmak zorunda kalan işçi ve yoksul sayısındaki muazzam artışla tarımsal ürünlerin değeri arttı ve bu yüzyıl hızlı bir biçimde ülkelerin ekilebilir arazilerini artırmaya çalıştıkları bir dönem oldu. Ancak bu tarımsal üretimdeki plansızlık ve bunu telâfi etmek için girişilen sınai üretimdeki talebi aşan üretim 1870'lere gelindiğinde tüm dünyada dev bir daralmaya neden oldu (Hobsbawm, 2013, s. 191–199). Bu da iktisat tarihindeki 1873-1896 Bunalımı'nı ortaya çıkardı.

Bunalım sürecinde dünyanın en gelişmiş sanayi ülkesi İngiltere, ihracat şampiyonluğunu ABD'ye kaptırırken, ABD de sanayi alanındaki liderliğini, tarım ve gıda liderliği ile besleyebilmek için ülkenin doğusundaki ticaret merkezlerini batıya kaydırmayı planlıyordu. Üç bin kilometreden daha uzun, Kuzey'in can damarı olan Mississippi Havzası'nın en kritik noktasında yer alan, sahip olduğu dev ormanlar ile

[8] Karl Polanyi "Uzun Barış" ifadesini Büyük Dönüşüm adlı kitabında, Napolyon Savaşları'nın 1815 Waterloo Savaşı ile son bulmasından I. Dünya Savaşı'nın çıktığı 1914 yılına kadar geçen süreci tanımlamak için kullanır. Bu dönem, sermayenin büyük bir birikim elde edebilmesi için büyük çaplı kıtasal savaşların yaşanmadığı dönemdir.

mobilya, demiryollarının dibinde bulunması nedeniyle ulaşım, daha önce ilkel biçimde sahip olduğu dev ahırları ve hayvan sayısıyla da gıda pazarına ev sahipliği yapan bu yer, Ilinois'daki Chicago kentiydi. İç Savaş sonrası Güney'den Kuzey'e doğru yaşanan göç dalgası da kente farklı bir yapı kazandırıyordu. Bir yandan Avrupa'dan gelenler bir yandan da Güneyli siyahiler daha iyi yaşam şartlarına kavuşmak umuduyla Chicago'ya göç ediyor, bunun sonucunda kısa süre içerisinde bu kent göçmenler kentine dönüşmüş oluyordu.

Chicago'nun demografik yapısındaki hızlı değişim ve artan nüfus ülkenin ve hatta farklı ülkelerin bünyesinden kopup gelen göçmenlerin geldikleri yerde daha önce kendileri gibi gelip yerleşmiş diğer göçmenlerin yanlarında öbekleşmelerine neden oluyordu. Daha iyi şartlarda çalışmak ve yaşamak umuduyla gelen göçmenlerin yerleşim yerleri, birçok bakımdan oldukça sağlıksızdı ve çok hızlı şekilde inşa edilen bu yerleşim yerleri yeni problemlerin de kaynağı olmuştu (Serter, 2013, s. 69). Öyle ki artan nüfus, ucuz iş gücü, yüksek işsizlik oranı, sağlıksız ve uzun süreli çalışma koşulları insanlık tarihinin en önemli olaylarından biri olan 1886 tarihli Haymarket Olayı'na da neden olmuştu. 1 Mayıs'ta başlayan protestolar çatışma hâlini almış, çok sayıda polis ve işçi can vermiş, hatta işçilerin yargılanmaları sermaye ve emek arasındaki temel çatışmaların kısa bir özetine dönüşmüştü.

Avrupa kıtasında dolaşan komünizm hayaletinin Amerika'da ortaya çıkmaması için değişen toplum yapısını ve sermaye-emek keskinleşmesini ortadan kaldıracak, yeni toplumu ve onun beklentilerini kavrayarak bu tür kırılganlıkları törpülemeye çalışacak sosyolojik bir çalışma gerekiyordu. Ülkenin bunu teşhis etmedeki en büyük laboratuvarı olan Chicago kentinde bu nedenle bir üniversite açılması sermaye açısından önemliydi. Standard Oil Company ile petrol işine girmiş, Amerika kıtasında sermayenin en büyük gücü olan John D. Rockefeller, ülkenin ve kapitalist toplumun gidişatına göre yeni stratejilerini geliştirebilmek için hayırseverlik (philanthrophy) faaliyetlerini eğitim

alanına kaydıracaktı. Chicago Üniversitesi'nin resmi internet sayfasındaki açıklamaya[9] göre Rockefeller, Amerikan Baptist Eğitim Topluluğu'nun da katkılarıyla o dönem altı yüz bin dolarlık bir hibe ile 1890 yılında okulu kurmuş -bugün yaklaşık yirmi milyon dolar- ve devam eden süreçte de okula ve araştırmacılara yoğun bir finansal destek sunmuştur. Bu açıdan bir bakıma ABD'de iletişim alanının Rockefeller'in petrol ve lastik endüstrisinden gelen kazancıyla kurulduğunu söylemek mümkündür (Tokgöz, 2015, s. 70).

Yeni kurulan bir okul olarak Chicago Üniversitesi, hızlı bir şekilde kent sosyolojisi alanında çalışmalara başladı. İlk Başkan William Rainey Harper, Rockefeller ile sıkı bir ilişki kurmuş, bu sayede üniversiteyi de büyük bir finansal destekle yönetebilmekteydi. Bahsi edilecek olan sosyoloji bölümü ve onun büyük ses getiren çalışmaları da bu üniversite bünyesinde gerçekleşmiştir. Bugün "Chicago Okulu" diye anılan işte bu okul, 1892'de Chicago Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler ve Antropoloji adıyla ortaya çıkmıştı.

1.2.1. Chicago Sosyoloji Bölümü'nün Entelektüel ve Akademik Bağlamı

1.2.1.1. Birinci Dönem

Okulun sosyoloji alanına yaklaşımı farklı disiplinleri de içine alan bir bakış açısıyla şekillenmişti. Bunda okulun araştırmacılarının farklı alanlardan geliyor oluşu ve elbette bizzat çalıştıkları kentin yapısını anlayabilmek için buna ihtiyaç duymaları etkiliydi. Sadece kent değil, bir araştırma merkezi olmayı hedefleyen üniversite de yeni idi ve bu özelliği ile bilimsel araştırmalara bir dinamizm getirmişti (Morva, 2013, s. 58). Okul yaptığı çalışmaları kent, ekoloji ve sosyal psikoloji olmak üzere üç başlık altında

[9] Açıklamanın tamamına erişmek için bkz: http://www.uchicago.edu/about/history/ (Son erişim tarihi: 10.04.2017)

toplamıştı. Bu kategorilerden yöntem olarak kenti ampirik, ekolojiyi teorik, sosyal psikolojiyi ise kavramsal bir açıdan ele almıştı.

Okulun Albion Small öncülüğünde okutulan genel sosyoloji derslerinin yanı sıra özellikle Chicago'daki toplumsal yapıya yönelik sosyolojik çalışmalarının önemi büyüktür. Yöntemlerinin en rahat görülebileceği kitaplarından birisi olarak *The Polish Peasant in Europe and America* (Avrupa ve Amerika'da Polonyalı Köylüler y.n.) William Thomas ve Florian Znaiecki'nin ve genel olarak okulun sosyolojiye bakış açısını da en iyi biçimde yansıtır. Yazarlar Polonya'dan gelen göçmenlerin ABD'ye yerleşme süreçlerini hem onların mektuplarından hem de kendi gözlemlerinden hareketle analiz ederler. Amaçlarının da sadece bu grubun değil, ABD'ye gelen tüm diğer grupların bu yeni ülkeye eklemlenme ve orada hayatta kalma çabasını anlamak olduğunu belirtirler (Thomas ve Znaniecki, 1927, s. 87–106). Morva'nın, okulun yarattığı eserlerin isim ve yöntemlerine bakmanın tam da Chicago Okulu'nun anlayışını göstereceğine yönelik düşüncesi, gerçekten de eserler dikkatle incelenince rahatça fark edilebilir:

> "The Polish Peasent in Europe and America" (Avrupa ve Amerika'da Polonyalı Köylü) - Thomas ve Znaniecki 1918-1920, "The Negro in Chicago (Chicago'da Siyahlar – Charles S. Johnson - Park'ın yönetiminde yazılmıştır, 1922), "The Hobo" (Aylak-Nels Anderson, 1923), "The City" (Kent - Park ve Burges 1925) vd. (2013, s. 56)

Okulun iletişim çalışmalarına giden süreçte sosyoloji açısından eğildiği noktaları ana hatlarıyla ele almak faydalı olacaktır. Onların önceki başlıklarda ele alınan pragmatist felsefe doğrultusunda şehri birey ve toplum ekseninde ele alma çabaları en geniş anlamıyla ekolojik yaklaşım ve kentsel sosyoloji alanında ortaya çıkmıştır denilebilir. Kente ve topluma atfettikleri anlamı bu açıdan irdelemek gerekir. Chicago'nun kendine has ve elbette *Amerikan* yaşam biçimi, serbest pazar değerleri ile olan ilişkisi, onun kent ve toplumsal yaşayışa bakışını da belirlemiş oldu. Spencer etkisindeki evrimsel organizmacı anlayışları, özellikle Robert Ezra Park ve Ernest Burgess'in kente yaklaşımını doğa bilimleri ekseninde ele almalarına neden oldu.

Önsözünde sosyolojinin çalışma yöntemini materyallerini toplayıp, kişisel deneyimleri de buna katarak sosyolojiyi deneysel bir çalışma prensibi olarak tanımladıktan sonra insanın doğasına yönelik, Thomas Hobbes'a bol göndermeli çalışmaları *Introduction to the Science of Sociology* (Sosyoloji Bilimine Giriş y.n.)'de Tötonik ve Nordik efsanelerden yola çıkarak kültür açısından bir tanımlamaya girişmeleri, sosyolojide kültürel yaklaşımı temele aldıklarını göstermektedir (Park ve Burgess, 1921, s. 73–95). Kitaptaki pozitivizme sıkıca bağlı bakış açısı Comte'tan aldığı temellerle 20. yüzyıl sosyoloji çalışmalarına uyarlanmak istenmiş ve yazarlar bu açıdan kenti de insan doğası ile açıklamaya çalışmışlardır. Bu anlamda *Introduction to the Science of Sociology* kitabı daha sonra yine Burgess ve Park tarafından yazılacak olan ve ekolojik yaklaşımın temellerinin atıldığı *The City* (Şehir y.n.) adlı eserin düşünsel ve teorik temellerini oluşturmuştur (Serter, 2013, s. 69).

The City'de yazarların özel olarak Chicago şehri üzerine eğilmeleri ilginçtir. Sosyoloji üzerine genel yaklaşımlarını sergiledikleri ilk kitaptan sonra bu kitap, ele aldıkları deneysel ve pozitivist yaklaşımın sağlaması temelinde ortaya konmuştur. Şehrin ne olduğu üzerine yaptıkları tanım da sosyal organizmacı yaklaşımlarının tezahürüdür. Şehir sadece fiziksel bir mekanizma ya da yapay bir yapı değil, onu oluşturan insanların yaşamlarına dâhil olmuş, doğanın üretimi ve özellikle insanın doğasıdır (Park ve Burgess, 1984, s. 1).

Aynı kitapta yer alan *The Growth of the City* (Şehrin Büyümesi y.n.) adlı bölümde Chicago kentinin bölgeler haritası yer alır. Buna göre beş bölümden oluşan şehir merkezinde iş ve yönetim merkezlerine ev sahipliği yaparken, geçiş bölgesi olarak adlandırılan ikinci bölgede ucuz iş gücü yer alır, üçüncü bölgede görece daha iyi konumda bulunan işçilerin yaşam alanı bulunur, dördüncü bölgede zenginlerin, üst sınıfın konutları bulunurdu. Son bölge ise banliyö bölgesiydi (Park ve Burgess, 1984, s. 50–63).

Kentin yapısı şehre atfedilen anlamla birlikte evrimsel bir sürecin katmanları olarak ele alınıyordu. Bu modelde bir yandan farklı gelirlerin sınıfsal değil ama süreçsel temelde farklı yerleşim yerlerinde var olmasına vurgu yapılıyor, bir yandan da bu doğal bir süreç olarak ele alınıyordu. Öte yandan şehrin doğal yapısı, topografyası veya mevcut bölgesel yerleşim modelinin diğer şehirlerde olup olamayacağı üzerine eğilme söz konusu değildi. İlginçtir ki yıllar sonra Homer Hoyt da bu modelin eksiklerini telâfi etmek için yeni bir model üzerinde çalışacak, ancak o da Chicago'yu sınıfsal değişimler ve sermaye ekseninde bir çözümleme açısından değil, salt arazi değerleri üzerinden yaşanan değişmeler ışığında *Sector Theory* (Sektör Kuramı y.n.) üzerinden ele alacaktı.

Kent yaşamına ve içinde yaşanan toplumsal ve ekonomik temelli ayrışmalara doğal, evrimsel bir süreç gözüyle bakan araştırmacılar, bir başka açıdan da şehre göçü ve kentsel yapıyı ekolojik bir yaklaşımla ele almışlardır. Özellikle Park, Burgess ve Mc Kenzie'nin Chicago kenti üzerine yaptıkları çalışmalarda bitkilerin doğal ortamlarındaki istilacı yayılmalarının, insanlar açısından da şehirde gerçekleştirildiğine yaptıkları vurgu, sosyal organizmacı yaklaşımın izlerini taşır. Bunda kentin aldığı yoğun göçün etkili olduğu bellidir. Düzenin nasıl ayakta tutulabileceği sorusunun temel motivasyon olduğu okulun çalışmalarında, tıpkı bir benzerinin Adam Smith'in görünmez elinde fark edildiği üzere doğal ve evrimsel sürece güvenle gerçekleşeceği düşüncesi hâkimdir. Karşılıklı bağımlılık ilişkisi içerisinde aynı yerde yaşamak zorunda kalan canlılar birbirleriyle mücadeleye girerler ve bunun sonucunda oluşan ekolojik dengede her canlı hak ettiği şekilde kendine yer seçer (Serter, 2013, s. 71).

Okulun kente yaklaşımındaki temel eleştiriler kenti liberal bir açıdan ele alarak sosyal organizma olarak görüp, müdahaleyi dışlamasında yatar. Bahsini ettikleri, dikkat çektikleri sorunlar ciddi sorunlar olarak ortadadır, bunu işaret ederler. Ancak bu sorunların çözülmesi konusunda bir alternatif ya da öneri sunmazlar. Louise Wirth'in *Urbanism As A Way Of Life* (Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme y.n.)

adlı makalesinde kenti kültürel bir yapı temelinde ele alarak çözümlemesi bunun en bilindik örneğidir. Nüfusun bir kenti anlamada temel etken olamayacağından hareket eden Wirth, kentlerin kültürel açıdan karmaşık yapısının çözümlenmesinin, kentlerin ve uygarlığın geleceğinin de anlaşılması olduğunu belirtir (Wirth, 1938, s. 2–4). İlginç bir şekilde kentleşmenin, kırsal yaşamdan farkını ortaya koyarken kent nüfusunun, kırsal nüfusa göre toplumsallaşma konusunda çok daha geri olduğunu belirtir. İletişimin bu nedenle şehirlerde olabildiğince az, ilişkilerin yüzeysel olduğunu belirtir (Wirth, 1938, s. 10). Oysa aynı makalede kentteki iş bölümü ve uzmanlaşmanın kent insanını birbirine daha fazla mecbur bıraktığını da dile getirir. Bu durum en nihayetinde onun kenti ve kent yapısını kültürel bir açıdan ele almasında saklıdır. Öyle ki kentsel kuram önerisini ampirik bir temele dayandırdığını belirtirken de kendi makalesinin ampirik yöntemlerden uzak bir şekilde ele alındığı ortadadır.

Chicago Okulu'nun kent ve toplum anlayışı görüldüğü üzere zaman ve mekân açısından kısıtlı olmakla birlikte, kentte belirli yerleri temel alarak incelediği için de genel geçer bir kuram ortaya koymaktan uzaktır. Özellikle kendi çalışma alanları olarak kentin laboratuvar gibi görülüp haritalandırma, biyografik belgelerden faydalanma ve elbette ilk elden gözlem yöntemiyle çalışmalarının gerçekleştirilmesi, kent sosyolojisi alanına önemli bir katkı yapıp onun seyrine etki etse de sosyal düzeni ekolojik bir anlayışa indirgemeleri görmezden gelinemez. Chicago Okulu, çalışma alanı olarak sadece Amerikan kentlerini ele almış, daha çok da Chicago özelinde çalışmalarını yürütmüştür (Serter, 2013, s. 74). Toplumun organizma, bireyin ise onda aktif bir aktör olarak görülmesi de bireyi içinde bulunduğu sınıfın çıkarları ya da zorunlulukları doğrultusunda değil, kültürel açıdan kendini var edebilen ve eyleyebilen olarak görmelerine neden olmuştur.

Okulun kentsel sosyoloji alanında yapılan çalışmalarının ve sahip olduğu bakış açısının irdelenmesinin ardından, onun sosyal psikoloji ve iletişim alanında önde gelen

iki ismi John Dewey ve George Herbert Mead'den ayrıca bahsetmek gereklidir. Temel aldığı pragmatik felsefî arka plandan hareketle Dewey ve Mead'in iletişime, bireye ve topluma bakış açısı, sosyoloji bölümünün ardından ortaya çıkacak Chicago İletişim Komitesi'ni anlamak için bize iyi bir fikir verebilir. Bu nedenle sonradan sosyoloji ve iletişim alanları ile ilgili olarak son derece önemli olacak *sembolik etkileşimcilik* kavramı üzerinden Mead'i ele almak yerinde olacaktır.

Chicago Okulu'na Dewey'le birlikte 1894 yılında dâhil olan Mead, ondan farklı olarak ömrünün sonuna kadar burada çalışmaya devam etti. Mead'in temel çalışma alanı sembolik etkileşimciliktir. Mead'in iletişim ve toplumu Dewey'den daha farklı bir açıdan ele alması, Chicago Okulu'na yönelik çalışmalarda ona ayrı bir önem kazandırdı. Dewey'in toplumu iletişim süreci içerisinde genel bir biçimde ele almasına karşın Mead iletişim kavramını ve bireyi en temel ayrımından başlayarak incelemeye başlar. Ona göre iletişim ile toplumun varlığından önce bireyin varlığı ortaya çıkar ve birey ancak diğerleriyle olan anlamlı etkileşimi sonucunda birey olarak var olabilir.

Mead açısından iletişimin anahtarı dildir. Anlamlı semboller bütünü olarak dil, kişinin kendisi ve toplumla ilişkiye girmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda verili olmaması nedeniyle sürekli bir değişim içerisindedir. Bu açıdan süreç önemlidir ve değer ile anlam sürece göre değişecektir. Mead bu nedenle *kartezyen düşünce*den farklı bir şekilde yaklaşır insanın kendiliğini fark etmesine. *Yapısalcılığın*, *davranışçılığın* ya da *işlevselciğin* yaklaşımlarını eksik bulmasında onların gözlem ya da iç gözleme dayanan yöntemlerini kusurlu bulmasının etkisi vardır. Dil alanına, iç anlamların ifade edilmesi olarak değil de işaret ve jestlerin yardımıyla ortak ve kapsayıcı bir bakış açısı neticesinde ortaya çıkan anlam açısından yaklaşmak istediğini belirtir (Mead, 2015, s. 1).

Descartes'ın ya da Kant'ın ele aldığı üzere birey; verili, kendi aklını kullanarak kendini karanlıktan kurtaracak biri değil, öteki ile dil vasıtasıyla girdiği etkileşim

sonucunda kendiliğini oluşturacak olan bireydir. Mead'de "kendilik" (self); "ben" (I) ve "kendi" (me) bileşenlerinden oluşan bir sürece işaret eder (Morva, 2013, s. 73). Bu süreçte diyalektik olarak *ben* ile *kendi* arasında karşılıklı ve zoraki bir etkileşim vardır. Bu süreçte anlamın oluşumu, iletişim sırasında ortaya çıkan sembollere bireyin nasıl anlam yüklediği ile ilgilidir (Blumer, 1986, s. 2). Pragmatik felsefenin izlerini taşıyan bu etkileşimcilik fikri, aslında anlamın ve gerçeğin rasyonalistlerin bahsettiği üzere net ve apaçık bir şekilde ortada olmayıp zaman ve mekâna bağlı olduğu görüşündedir. Bu açıdan bakıldığında anlamın ve gerçeğin, iletişime giren bireyin paylaşılan dilden anladığı ile de ilgili olduğuna yaptığı vurgu son derece önemlidir. Çünkü Mead'in çalışmalarından yoğun olarak etkilenen iletişim araştırmalarında uzun bir süre kabul edilen *güçlü etki* anlayışına karşı da alternatif bir anlayışın temellerinin bu bakış açısında var olduğunu söylemek mümkündür.

Mead'in notlarından oluşan ve onun ardından kitap olarak basılan ünlü eseri *Mind, Self And Society* (Akıl, Kendi ve Toplum y.n.) bireyi, toplum içerisinde aktör olarak ele alır. *Kendiliğin* oluşmasının tanrısal, sınıfsal ya da herhangi bir tek olgu açısından ele alınamayacağını belirtip, sosyal sürecin ortak yan ve evrelerinden hareketle gerçekleşebileceğini savunur (Mead, 2015, s. 155). Bu temel vurgu Mead'in iletişim ve sosyal süreç ile varmak istediği noktanın da demokrasi olduğunu gösterir. Eğer kişi kendiliğini, ötekiler ile girdiği etkileşim aracılığıyla kurabiliyorsa, bu durumda bu etkileşimin olabildiğince çok sesli ve demokratik bir dil ile gerçekleşmesi gerekirdi. Ancak bu şekilde kişi kendiliğini geliştirebilir, bütünün bir parçası olarak kendine düşen görevi yerine getirebilirdi.

Mead bireyleri birbirine yaklaştıran her yeniliğin, bireylerin kendilerini diğerlerinin yerine koymaya, deneyimlerin paylaşılmasına ve bireylerin sosyalleşmesine olanak tanıdığından bahseder (Morva, 2013, s. 123). Böylece bu sosyalleşme, basının ve kitle iletişim araçlarının demokratik bir toplum oluşturma yolunda ne derece önemli

olduklarını da ortaya koyar. Sembolik etkileşimciliğin özellikle Mead düşüncesindeki yeri her şeyden çok bireye verilen anlamda temellenir. Öte yandan etkileşimciliği iletişime yüklediği rol ile formüle etme çabasına girişen de John Dewey olmuştur.

John Dewey'in 1894 yılında Chicago Okulu bünyesinde çalışmaya başlamasıyla eğitiminde ve düşünsel yapısında sahip olduğu psikolojik ve felsefi arka planın etkisi de okulun çalışmalarını şekillendirmeye başladı. Eğitim üzerine yaptığı ilk çalışmalarında, eğitimin nasıl olması gerektiğine dair vurgusu daima ortak bir iletişim vasıtasıyla gerçekleşecek etkileşim üzerineydi. Dewey'in düşüncesinde psikolojik faktörler ve sosyal faktörlerin koordinasyonunu sağlayacak olan şey iletişimdir (Morva, 2013, s. 108). Bu çalışmaların en bilinenlerinden biri olan *Democracy and Education* (Demokrasi ve Eğitim)'da eğitimi; deneyimlerin paylaşılıp aktarılması, bu sayede toplumun devamlılığının sağlanması, olarak tanımlar (Dewey, 1950, s. 2–4).

Dewey'deki deneyimlerin paylaşılmasının yalnızca bunu sağlayacak iletişimsel bir eğitimle mümkün olduğu düşüncesi, ilk iletişim çalışmalarında ortaya çıkacak basit "gönderici" ve "alıcı" arasında gidip gelen "ileti" fikrine en başından uyarılar yaparak tartışmayı farklı bir noktaya çekiyordu. Ona göre toplum, iletişim ve aktarımla sadece var olmaya devam etmez, fakat aynı zamanda toplum yalnızca iletişim ve aktarım içinde mevcuttur (Dewey, 1950, s. 6). İletişimin toplumu var eden tek şey olması, iletişim çalışmalarının psikoloji ve sosyoloji alanlarında merkeze alınması açısından önemliydi. Öte yandan Dewey, bu iletişimin sadece farklı bireyler arasında yer alan basit bir veri aktarımı olmadığını belirttikten sonra, paylaşılan şeylerin deneyimler yoluyla genele yayılmasının, aynı zamanda paylaşılan tecrübe ve eşyanın da anlamlı olmasını sağladığını belirtir. Toplumu var kılan ve paylaşılan deneyimi anlamlı kılan yegâne şey, işte bu iletişim biçimidir (Dewey, 1958, s. 186–187).

Dewey'in en önemli çalışmalarından *Art As Experience* (Deneyim Olarak Sanat y.n) diğer çalışmalarında üzerinde durduğu eğitim ve toplum anlayışını, bu sefer farklı bir açıdan, ayinler ve sanat yapıtları açısından ele alır. Toplumun sahip olduğu inanç, sanat, felsefe ve tecrübeler de iletişimin biçimine göre yeniden anlam kazanır ve farklı zaman ve mekândaki toplumun, değerlerini yaratıp dönüştürmesinde başrolü oynar. Dewey'e göre sanat kolektif emek, bir ayindi. Bugünkü anlamda sanat eserlerini ve eski dönem kilimlerini, kâselerini bundan ayrı bir biçimde bireysel bir iş olarak ele almak yanlıştır. Bu ortak eylemler, sadece estetik formlara sahip eğitim ile toplumu pratikte bütünleştirmekle kalmaz, aynı zamanda deneyim vasıtasıyla tüm bu toplumsal değerleri de en etkileyici şekliyle öğretirdi (Dewey, 2005, s. 341).

İletişimin en eski topluluklardan bu yana devam eden işlevi deneyimlerin aktarılması olduğundan, Dewey'e göre modern toplumun da en temel sorunu, farklı inanç, sosyo-kültürel yapıdan gelen ve kentlerde buluşup bir arada yaşamaya başlayan toplulukların demokrasiye bağlı bir biçimde, gelişmiş iletişim yolları aracılığıyla *Büyük Toplum*'a dönüşebilmesiydi.[10] *The Public and Its Problems* (Halk Ve Sorunları y.n.) adlı çalışmasında sanayi toplumunun içinde bulunduğu sorunları, yine bu yeni toplumun iletişim aracılığıyla modern zamanlara uygun bir biçimde yaratacağı değerler vasıtasıyla aşabileceğine vurgu yapıyordu.

Dewey'in etkili iletişim için önemsediği teori ve pratik birlikteliğini uygulama isteği, *Thought News* (Düşünce Haberleri y.n.) adlı projede yer almayı kabul etmesiyle anlamlı hâle geliyordu. *Thought News* bir gazeteci olan Franklin Ford'un çabası ile ortaya çıkması planlanan günlük bir gazeteydi. Ford, tarımla ilgili kritik verileri ortaya koyacak, ancak bunu da mevcut gazeteler gibi reklam ve tiraj mantığıyla yapmayacak ciddi, araştırmacı ve bilimsel bir gazete istiyordu. Bu nedenle akademiye yöneldi. Dewey'in,

[10] John Dewey'e göre insanlar topluluklar hâlinde yaşadıkları eski ekonomik düzenlerinden kapitalist sürecin getirdiği modern kent hayatlarına geçtiklerinde bu topluluk yapısının mevcut hâli de ortadan kalkar. Ancak bunun demokratik, gelişmiş bir büyük topluluk olarak ortaya çıkabilmesi için iletişim gerekir. Bu açıdan sosyolojinin temel derdi, toplulukların bütün bir büyük topluluk hâline gelebilmesi için gerekli tedbirleri araştırmak, iletişimi temel alarak bu sorunları ortadan kaldırmaktır.

Büyük Topluluk olabilmenin aracı olan demokratik topluma yönelik inancı, Ford'un tasarladığı gazete fikriyle uyum içindedir (Morva, 2013, s. 114). Chicago Okulu açısından bu olayı önemli kılan nokta ise Dewey ile birlikte Mead ve Park'ın da bu projede yer almayı kabul etmeleridir.

Üç isme göre bu gazete sayesinde akademideki öğrencinin sahip olduğu teorik bilgi uygulamaya, sahadaki muhabirin pratik bilgisi ise teorik bilgiyle zenginleşecekti. Böylece Dewey'in hep üzerinde durduğu teori ve pratik birlikteliği sağlanacaktı. Ancak bugün dahi üzerinde pek durulmayan nedenlerden ötürü bu proje iptal oldu. Morva, projenin diğer gazetelerin baskıları neticesinde kapandığına dair var olan genel kanı ile açıklar:

> "Pragmatik felsefenin kurumsallaşmış hâli olan okulun, okul içinde değil ama direkt piyasanın içerisinde var olacak bir gazete üzerinde kendi iletişim mantıkları doğrultusunda haberler yapmaları, iletişim alanının akademik meşrulaşmasında hızlandırıcı bir etki olabilirdi. Böylelikle sosyal gerçeklikte birliktelik sağlanabilecekti." (2013, s. 117)

Thought News projesinin ekonomik sebeplerden ötürü yarım kalması, tam da Dewey'in toplum ve iletişime yönelik ekonomik problemleri biraz daha geride tutan tartışmalarına ironik bir biçimde ders verici niteliktedir. Bu ders, özellikle 1930lara gelindiğinde iletişim alanının hükümet ve sermaye elinde şekillenmesi, Dewey'in bahsettiğinin aksine teknik ağırlıklı ve ölçülebilir çalışmaların toplum ve demokrasi düşünü geri plana atması şeklinde ortaya çıkacaktır (Peters, 1986, s. 533). Onun iyi niyetli ve toplumu iletişim ekseninde bir bütün olmaya yönlendirmek isteyen düşünsel yapısı, yıllar sonra Walter Lippmann'ın buna zıt görüşleri karşısında arka plana atılacaktı.

ABD'de gazetecilik alanındaki temel tartışmalarda yer alması açısından oldukça dikkat çekmiş, gazeteciliğinin yanında politika ile iletişim alanlarında yazdığı kitaplar ve yaptığı çalışmalarla tanınan Walter Lippmann, kariyerindeki temel parlamayı I. Dünya Savaşı sırasında ABD başkanı Thomas Woodrow Wilson'a danışmanlık

yaptığında kaydetmişti. Wilson'ın savaşın sonuna doğru yayımladığı ünlü *Fourteen Points* (On Dört Nokta y.n.) olarak bilinen barış prensiplerini hazırlayan ekipteydi. Başkan ve ekibi savaşta harabeye dönen Avrupa kıtasının kendi problemleriyle uğraşacağını bildiğinden, bunu değerlendirmek istiyordu. Wilson geçmişte ABD'nin Güney Amerika'daki sömürgelerini Avrupa'nın diğer sömürgeci devletlerinin müdahalelerinden korumak için 1823 yılında Başkan James Monroe tarafından hazırlanan ve ABD'nin Batı Yarımküre'de kalmasını öngören Monroe Doktrini'ni rafa kaldırarak, ülkelerini artık kendi küresinden çıkarıp küresel bir güç yapmak istiyordu. Barış temennileriyle dolu maddelerin hemen hepsindeki ilginç serbest ticaret vurgusunun nedeni buydu. Lippmann'ın bu ekibe girmesini sağlayan etmen ise onun 1913 yılında yayımlamış olduğu *A Preface to Politics* (Politikaya Önsöz y.n.) adlı çalışmasıydı.

Lippmann *A Preface to Politics*'te kamuyu ele alıyor, modern toplumun karmaşık, iletişim kopukluğu olan bir yapıda olduğunu, bu nedenle genel liberal düşüncenin bahsettiği üzere demokrasinin ve güçlü yönetimin gerçekleşemeyeceğini anlatıyordu. Bu aslında sert bir John Dewey eleştirisiydi. Lippmann'ın çıkış noktası ise 20. yüzyıl başındaki toplumun, yüzyıllar önceki felsefî yaklaşımlarla ele alınmasından doğan problemlerdi. Toplumun yönetimi açısından ortaya koyduğu bu probleme çözüm olarak halkının problemlerini, dilek ve memnuniyetsizliklerini anlayacak ve bu yolla onun politikaya müdahale etmesini gereksiz kılacak bir liderlik yapısını öneriyordu (Lippmann, 1913, s. 95–105). Bunun gerçekleşmesi ise yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkinin doğru kurulmasında saklıydı.

Dewey'deki demokrasi anlayışı Lippmann'da da vardı ancak Lippmann'ın demokrasisi Dewey'de olduğu üzere herkesi kapsayan ve doğru iletişim araçları ve yönetimi ile sağlanabilecek bir demokrasi değildi. Onun demokrasi anlayışı Platon ve Pisagor'dan bu yana süregelen, halka kapalı, yalnızca seçkinler tarafından elde tutulması gereken yönetim erkinin, yalnızca yönetilen ile yönetenler arasında kurulması gereken

hassas bir denge ile maksimum verime ulaşabileceği bir demokrasi anlayışıydı. Demokrasi, halk politikaya müdahalelerde bulunmazsa gerçekleşebilecek olan ve bu amaçla yönetim ile tabanın uyumunu sağlayan bir gereklilikti. Onun söyledikleriyle ses getiren bu çalışmasını okuyan ünlü reformist, ilerlemeci Herbert Croley eğitimli, seçkin kesimlere hitap etme hedefindeki bir dergi olan *The New Republic* (Yeni Cumhuriyet y.n.)'te çalışması için 1914 yılında Lippmann'a yardımcı asistanlık teklifinde bulundu (Soderlund, 2005, s. 314). Savaş sırasında Başkan Wilson'la doğrudan temas edebilmesini sağlayan ortam bu vasıtayla gerçekleşmiş oldu.

ABD'nin Monroe Doktrini'ni terk edip I. Dünya Savaş'ına girme isteği, halkın Avrupa'daki bir savaşa katılmayı yanlış bulması nedeniyle zor görünüyordu. Bu nedenle 1917 yılında bir büro açılması planlandı. Büronun amacı bildiri, afiş, rapor, film gibi farklı materyaller vasıtasıyla Amerikalılar üzerinde Alman korkusunu yayarak kamuoyunu etkilemek ve böylece savaşa girmek için gerekli halk desteğini alabilmekti. Kısa süre sonra *Comittee on Public Information* (Kamusal Bilgi Komitesi y.n.) adıyla kurulan büro, hızlı bir şekilde bünyesine kattığı akademisyenler, sanatçılar ve uzmanlarla birlikte savaşa katılan ülkelerin coğrafyaları temel olmak üzere araştırmalara girişti. Böylece düşmana karşı kullanılabilir bilgi elde etme faaliyetlerinin yanında yoğun bir propaganda çalışması da başlamış oluyordu. Aldığı daveti değerlendirerek büroya dâhil olan Lippmann, iletişim alanına dair hemen her şeyi hem teorik, hem de pratik olarak burada en yakından görme fırsatı bulacak, yeni işinin cazibesi ile *The New Republic*'teki görevinden ayrılarak büro bünyesinde başkanın denizaşırı ülkelerle ilgili yapacağı propaganda çalışmalarında yer alacaktı (Soderlund, 2005, s. 315).

Yoğun propaganda çalışmaları, savaş sırasında ve sonrasında sahip olunan dış ilişkiler tecrübelerinin ardından 1922 yılında Lippmann, iletişim alanının yönelim ve kurumsallaşma açısından en etkileyici, en önemli eserlerinden biri olacak ünlü kitabı *Public Opinion* - (Kamuoyu y.n.)'ı yazdı. İlk yayımlanan kitabındaki modernleşme

üzerinden ele alınan toplumsal problemler, bu kitapta daha farklı bir açıdan ele alınmış, Lippmann'ın ideal yöneten ve yönetilen anlayışı, propaganda çalışmalarına ayırdığı uzun yıllarının ardından özellikle yönetim kısmı ekseninde değişikliğe uğramıştı.

Lippmann çalışmasında mevcut modern ve nüfus olarak son derece karmaşık yapılı toplumların o güne dek idealize edilmiş ortak sağduyu, ortak istek, ortak yarar ve demokrasi gibi kavramlarla artık ele alınamayacağını belirtiyordu. Çünkü insanların yüz yüze iletişim imkânlarını kaybedip artık sadece olan bitenle ilgili kitle iletişim araçları vasıtasıyla bir şeyler öğrenerek yönetime ortak olmak zorunda kaldıklarını belirtiyordu (Lippmann, 1998, s. 193). Eğer yönetim tek ve güçlü bir uzman yönetimi yerine bahsini ettiği "Bewildered Herd" (Şaşkın Sürü y.n.) eline bırakılırsa bunun yönetim açısından çok ciddi sorunları vardı. Ona göre halkın hükümeti yönetmesine izin verildiğinde hükümet hantallaşır ve tek bir istikamet yerine farklı yönlere yönelerek yolundan sapar (Soderlund, 2005, s. 317).

Tüm bu nedenlerden ötürü demokrasinin yönetime de yansıması onu zayıf ve etkisiz hâle getirirdi. İşte bu yüzden basına büyük rol düşüyordu. Ona göre liberallerin bahsettiği üzere basın insanların yönetime katılmalarına imkân sunmuyor, aksine sahip olduğu kendi yapısal dinamiklerinden, haber seçiciliğinden -eşik bekçiliğinin temelleri-, olayları yönetim ya da sermaye açısından ele alış biçiminden hareketle buna aslında izin vermiyordu (Lippmann, 1998, s. 322).

Basının, liberal öngörülerin ve yönetim anlayışının bu kadar problematik duruma getirilmesiyle Lippmann'ın varmak istediği nokta, aslında tüm bu ilişkileri ters-düz ederek toplumu en tepeden başlayarak yeniden tasarlamaktı. Bunun için de toplum iki temel eksen üzerinde ele alınmalıydı: Katılımcı sınıf ile şaşkın sürüden oluşan seyirci sınıfı. Seyirci sınıfın yapması gereken, katılımcı sınıfın belirlenmesi için gerçekleşecek seçimlerde oy vermek ve ardından yönetimle ilgili katılım ve arzularını bir sonraki seçime

kadar bir köşeye kaldırmaktır. Şaşkınlar sürüsünün seyirci olarak kalmaya devam etmesi içinse en önemli şey rızanın üretilmesidir. Noam Chomsky, Lippmann'ın savunusunu eleştirirken ondaki seçkinciliğin meşrulaştırılma çabasına dikkat çeker:

> "Zorlayıcı ahlaki ilke, halkın büyük çoğunluğunun bir şeyleri kavrayamayacak kadar aptal olmasıdır. Eğer kendilerini ilgilendiren konuların yönetiminde söz sahibi olmaya kalkarlarsa, sorun çıkarırlar. Bu nedenle böyle bir şeye izin vermek uygunsuz ve ahlâksızca olacaktır." (Chomsky, 2013, s. 5)

Lippmann'ın tasvirine giriştiği yönetim *A Preface to Politics*'teki tek adamın liderliğinden, *Public Opinion*'ın arzuladığı üzere çok daha geniş bir uzmanlar kadrosu tarafından desteklenen, kendisine halkın arzularının, isteklerinin ve memnuniyetsizliklerinin en net biçimiyle aktarılacağı bir güçlü liderlik biçimine geçiştir. Böylece savaş sırasında Creel Komisyonu'nda propaganda üzerine çalışmış Lippmann, savaş sonrasının toplumunda kalabalığın istenilir biçimde bu uzmanlar tarafından yönlendirilebilir, bir arada tutulabilir ve elbette yönetimsel isteklere kanalize edilebilir duygu ve isteklere sahip olmasının da imkânını propaganda açısından ele alıyordu. Bu mantığa göre savaş sonrası toplumu, savaş öncesinden farklı olarak istenilen mesajı taşıyıp dönüştürülebilecek bir kalabalığa dönüşüyordu (Soderlund, 2005, s. 319). Kısacası *Public Opinion*'da dert edilen son şey kamunun oyuydu.

Lippmann, kamuoyu üzerine bahsi geçen iki eserinde kamuoyuna önce giriş yapmış, ardından varlığını ele alıp pasifleştirilmesinden söz etmiş ve devamında 1927 tarihli çalışması *A Phantom Public (Hayalet Toplum y.n.)* ile birlikte, tam da bu çalışmanın ismine yakışır biçimde onu yok saymıştır. Ancak hayalet, ara sıra da olsa ortaya çıkıp elitleri korkutabileceği için onun nasıl yönlendirilmesi gerektiği ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Propagandaya giden yolda halkın doğru yolu bulabileceğine yönelik inançlara karşı yaptığı tespit önemlidir:

> “Bence bu bir hayâldir. Bunun arzulanamaz bir ideal olmasını kastetmiyorum. Demek istediğim ulaşılamaz bir idealdir, tıpkı şişman bir adamın balet olmayı denemesi gibi. Bir ideal, konunun gerçek olasılıklarını ifade etmelidir." (Lippmann, 2011, s. 27)

Lippmann'ın, ABD'de halkla ilişkiler endüstrisinin kurucu babası Edward Barnays ile Creel Komisyonu'nda yaptığı iş birliğinden öğrendikleri açık bir şekilde belli olmaktadır. Barnays, *Propaganda* (1928) isimli ünlü çalışmasında insanları bilinçsiz tüketiciler olarak ele alıp onların bu durumunun mevcut demokrasi yapılanması nedeniyle gerçekleştiğini belirtiyordu (Bernays, 1928, s. 9). Lippmann da hemen ondan önce aynı şeyleri *A Phantom Public*'te söyledikten sonra iletişim çalışmalarının kendisinden sonraki pek çok araştırmacı ve kuramcısını etkileyecek bakış açısını ortaya koydu.

Lippmann Creel Komisyonu'nda öğreneceğini öğrendikten sonra "rıza mühendisliği" dediği ve "demokrasinin özü" diye tanımladığı iletişim çalışmalarının üzerine eğildi. Bu razı etme işini gerçekleştirebilecek olanlar, bunu yapmalarını sağlayacak kaynaklara erişimi olan, güç sahibi insanlardı. Yani şaşkın sürünün hizmet ettiği insanlar (Chomsky, 2013, s. 13). Ancak Lippmann'ın halkın şaşkınlığı üzerinden ele aldığı yönetimsel planlamayı, elitlere ne kadar güvenilebileceğini ve elitlerin neden en iyi yönetimi sergileyeceklerine dair herhangi bir bilgi ışığında formüle etmemiş olması da onun en temel eksikliğiydi. Nasıl ki Dewey iyi niyetiyle toplumun özgürleşmesini iletişim üzerinden ele alıyor ancak bunun ne derece mümkün olduğuna dair bir şey söyleyemiyorsa, Lippmann da toplumu iktidar ve yönetilebilirlik açısından ele almakla birlikte, çok güvendiği elitlerin neden güvenilir olduklarını Platon’a yakışır biçimde irdelemeden bir kenara kaldırıyordu.

John Dewey ve Walter Lippmann arasındaki ideal olanın toplumsal açıdan iletişimle ne türden bir ilişkisinin olması gerektiği üzerine yaşanan bu tartışmanın pratik anlamda ele alınması ise gerek savaş zamanında araştırma bürolarında üstlendikleri rollerle gerek de iletişim araştırmalarına özellikle benimsedikleri araştırma yöntemleri

açısından yön veren belirli isimlerle gerçekleşti. Bu isimler hiç kuşkusuz iletişimin üniversite fakültelerinde kurumsallaşma sürecine en büyük katkıları sunan Wilbur Schramm'ın, sonradan çok tartışılacağı üzere "Kurucu Babalar" olarak niteleyeceği Harold Lasswell, Paul Lazarsfeld, Carl Hovland ve Kurt Lewin olacaktır. Bu isimlerden alana ilk temel katkıyı yapıp, ona etki çalışmaları ile ilgili bir perspektif kazandıran isim Lasswell oldu.

Amerikalı siyaset bilimci ve iletişim teorisyeni Harold Lasswell, hem iletişim üzerine yaptığı araştırmalar, hem ortaya koyduğu iletişim formülü, hem de çalışmalarının temel odak noktasının iki dünya savaşındaki propaganda teknikleri olması nedeniyle iletişim alanının temelinde yatan en önemli isimlerdendir. Lasswell'in iletişim alanıyla ilgili ilk kapsamlı çalışması 1927 tarihli *Propaganda Techniques In The World War* - (Dünya Savaşı'nda Propaganda Teknikleri y.n.) idi. Lasswell bu çalışmasında İngiltere, Fransa, Almanya ve ABD'nin propaganda tekniklerini inceliyor, ancak bunu salt belirli bir açıdan değil, farklı alanlardan yola çıkarak da değerlendiriyordu. Bu açıdan iletişim alanında sonradan en sık kullanılan yöntemlerden olacak içerik çözümlemesine eğiliyordu.

Lasswell çalışmasında propagandanın özellikle uluslararası ilişkilerdeki önemini anlatırken, eskiden savaşların tıpkı güneşin doğması ya da yağmurun yağması gibi sıradan bir olay olarak insanlarca ele alınmasına karşın artık dünya nüfusunun çok yüksek, karmaşık olması nedeniyle onlarda ciddi bir etkili propaganda kabulü olduğunu belirtiyordu. Buna verdiği örnek, Almanların savaşta yenilmelerine karşın aslında ordularının savaşta yenilmediğine ancak düşmanların etkili propaganda çalışmaları nedeniyle gerideki halkın bundan etkilenip pes ettiğine dair inançtı (Lasswell, 1938, s. 8). Bunu dönemin gazetelerinden aldığı örneklerle de destekliyordu. Öyle ki bununla paralel olarak Hitler'in *Kavgam*'da I. Dünya Savaşı'ndaki Alman yenilgisini askeri yenilgiden çok

propaganda yenilgisi olarak ele alması da bunun en ünlü örneklerinden biridir (Hitler, 1939, s. 170).

İçerik çözümlemeleri, görüşmeler ve nicel yöntemlerle yapılandırılmış çalışmasında Lasswell, yaşanmış olan savaşın eski savaşlardan farklılığını ele alıp propagandanın kullanım farklılıklarına ve uluslararası siyasetteki etkisine vurgu yapıyordu. Çalışmasında modern savaşın üç cephede gerçekleştiğini belirtiliyordu: Askerî cephe, ekonomik cephe ve propaganda cephesi (Lasswell, 1938, s. 214). Buna göre propaganda düşmanın savaşma azmini kırmaya odaklanmalıydı. Nitekim bunu en iyi yapanlar ona göre savaşı kazanmış olanlardı.

Lasswell'in propagandaya bunca eğilme nedeni aslında onun bu çalışmasını sonlandırırken yaptığı vurguyla belli oluyordu. Ona göre modern ve karmaşık toplumları anlayabilmek için onların propaganda ile olan ilişkisine bakmak gerekir çünkü demokrasi özünde bu tür görünmeyen bir mühendis tarafından yönetilmektedir. Bu yüzden eğer kitleler kendilerine takılı demir zincirlere karşı çıkarlarsa bu sefer gümüşten zincirleri arzulamalılar, olur da eğer buna da itaat edilmez ve yeni zincir sevilmezse o zaman bunun cazibesinden kaçmayı beklememelilerdir (Lasswell, 1938, s. 238). İşte bu sebeple açıktır ki dönemin iletişim çalışmaları süratle propaganda ve etki çalışmalarına yönelmiş, bu da politik ve iktisâdi yöneticilerin ihtiyacı olan savaş - ticaret ilişkisi açısından toplumu ele alma isteğiyle şekillenmiştir.

Siyaset bilimi çalışmalarını etki ve etkilenme ekseninde ele alacak olan Lasswell, Chicago Üniversitesi'nden sonra bir süre Harvard Üniversitesi'nde bulunup, bu sırada psikanaliz ile ilgilenmeye başladı. 1925 tarihli *Prussian Schoolbooks And International Amity* (Prusya Ders Kitapları ve Uluslararası Dostluk y.n.) adlı çalışmasında ulusal sembollerin ders kitaplarında ele alınma biçimlerinden yola çıkarak propagandanın farklı ulusların, farklı semboller üzerinden geliştirdiği teknikler açısından okunması gerektiğini

belirtiyordu. 1927-1928 süresince doktora sonrası araştırmalar için Social Science Research Council (Sosyal Bilim Araştırma Konseyi)'den aldığı burs ile Berlin'de araştırmalarda bulunma ve böylece Freud'un öğrencisi olan Theodor Reik'le tanışma fırsatı buldu (Almond, 1987, s. 253).

1936 tarihli *Psyichopathology and Politicis* (Psikopatoloji ve Politika y.n.) adlı eser ampirik açıdan politik davranış biçimlerini ele alan ilk eser olmasına karşın, bu süreç içerisinde Lasswell'in yaptığı pek çok deneyin biçim ve kayıtlarının olduğu belgelerin, Chicago'dan Washington D.C.'ye giderken yanması nedeniyle bir bakıma muamma olduğunu belirtmekte fayda var (Muth, Finley ve F., 1989, s. 14). Bu yolculuk Chicago Üniversitesi'nde Lasswell'in Rektör Robert Maynard Hutchins'le yaşadığı anlaşmazlık sonucu olarak görünse de, buna ek olarak psikiyatr Harry Stack Sullivan ve Yale Üniversitesi'nde çalışan antropolog Edward Sapir ile birlikte Lasswell'in yeni bir araştırma enstitüsü açma isteği nedeniyle de gerçekleşmişti. Ancak bahsi geçen yolculuk sırasında önce Lasswell'in kişisel belge ve çalışmalarının yanması, kısa süre sonra da Sapir'in ölmesi ile bu arzu son buldu (Almond, 1987, s. 261).

İlk dünya savaşı üzerine yaptığı propaganda incelemesinin ve ikinci savaşa kadarki süre içerisinde yaptığı diğer siyaset ve psikoloji alanlarına yönelik çalışmaların birikimiyle Lasswell, II. Dünya Savaşı sırasında Library of Congress (Kongre Kütüphanesi)'in Savaş Zamanı İletişim Çalışmaları Deneysel Bölümü'nde şef olarak pek çok insana, düzenlenen seminerler vasıtasıyla eğitim verdi. Lasswell, Paul. F. Lazarsfeld, Samuel Stouffer ve Carl Hovland gibi alandaki en önemli isimler, burada araştırma uzmanlarına, deneysel küçük gruplara ve propaganda ile içerik çözümlemesi gibi alanlarda çalışanlara eğitim verdi (Almond, 1987, s. 262).

1939-1940 arasında Lasswell'in John Marshall ile gerçekleştirdiği kitle iletişim seminerinin finansörü Rockefeller Vakfı, eğitim yeri ise Rockefeller Plaza idi. Temel

geliri petrol ve enerji sahasında olan bir ailenin, savaştan elde edeceği müthiş kâr göz önüne alınırsa bu fonun verilme nedeni anlaşılır. Sosyoloji ve nihayetinde iletişim çalışmalarının değişmez finansörü, yaptığı destekle aslında Amerikalıların savaşa hazır hâle getirilmesini istiyordu. Çalışmalara destek amacıyla Rockefeller Vakfı bir iletişim metodolojisinin gerçekleştirilmesi için o dönem 85.400 dolar harcamış, böylece seminerden elde edilen bulgu ve raporlar ile hükümete uyarı olarak bilgiler sunulmuştur (Tokgöz, 2015, s. 113–117).

Rockefeller Plaza'daki seminerde Lasswell'in sonradan ünlü hâle gelecek ve alanı derinden etkileyecek iletişim formülü ortaya çıktı. Bu, geçmişte siyaset bilimi üzerine gerçekleştirdiği formülün iletişim alanına uyarlanmasıydı: *Kim, Neyi, Hangi Kanalla, Kime, Hangi Etkiyle Söyledi?* İletişimin doğrusal bir şekilde ele alındığı bu formülün, hızlı bir bakışla propaganda çalışmalarının etkisiyle davranış üzerine sistemleştirilmiş bir mantıkla ortaya çıktığı kolayca fark edilebilir. Ancak savaş sonrasında Lasswell'in Yale Üniversitesi'ne hukuk profesörü olarak gitmesiyle birlikte iletişim çalışmalarında Lasswell sonrası dönemin başladığını, onun hemen tüm çalışmalarında üzerinde sıklıkla durduğu "*Güçlü Etki*" anlayışının da bu değişimden kendisine düşen payı alacağını belirtmek gerekir.

Genel olarak Lasswell'in çalışmaları irdelenip onun iletişim alanına yaptığı katkılara bakılacak olursa, teknolojinin, araştırma enstitülerinin, iletişimle ilgili uzmanlaşmış kadroların ve faydalanılacak arşivlerin olmamasına karşın, yaptıklarının son derece önemli ve alanın meşruiyetini sağlamasında temel adımlar olduğu kolayca fark edilebilir. Bir diğer nokta ise Lasswell'in hiçbir zaman çıkıp kendisini iletişimci olarak nitelememesidir. Böylece alandaki ilk adımların aslında uzun bir süre alanı ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkarmak için değil, sadece onunla ilgili araştırma yöntemi ve çalışmalarını belirlemek için atıldıklarını unutmamak gerekir. Yine de onun özellikle içerik çözümlemesi ve farklı disiplinlerden hareketle konuyu ele alması,

bir diğer yandan ortaya koyduğu iletişim modeli ile eldeki iletişim araç ve metinlerini inceleme mantığı son derece önemlidir. Öte yandan medyanın güçlü etkileri varsayımından hareketle çalışmalar yapması alanla ilgili sonraki süreçte yapılacak en temel tartışmaların da başında gelir. Bu çalışmaların iletişim alanının ayrı bir alan olarak ele alınmasından ziyade mevcut politik ve ekonomik ihtiyaçlara göre şekillenmesi de bir diğer meseledir.

1929 Ekonomik Buhranı'nın yaşandığı, piyasada ciddi kırılma ve dibe vurmaların gerçekleştiği süreçte elbette iletişim alanının özgür bir biçimde kendisini yaratması beklenemezdi. Kaldı ki devam eden süreçte yaşanan tarihin en kanlı savaşı nedeniyle Lasswell'in çalışmalarının etki, davranış ve propaganda dışındaki konulara ciddi olarak temas etmesi mümkün değildi. Özetle Lasswell'in çalışmalarından ve yaşadığı dönemden anlaşılması gereken, iletişim alanının diğer alanlarla olan zorunlu ilişkileri, onun ekonomi ve politikaya göbekten bağlı olduğu gerçeğidir. İlk kurumsallaşma hareketlerinin de hükümetler ve büyük finansörler elinde gerçekleşmesinin altında yatan başlıca neden budur.

Lasswell'in güçlü etki savıyla bir bakıma paralel olarak birey ve toplum davranışı üzerinde çalışacak olan diğer bir isim de Kurt Lewin'di. Almanya'da doğan Lewin, yüksek öğrenimi sırasında tıp, biyoloji ve felsefe gibi farklı alanlarda gidip gelmesinin ardından nihayetinde psikoloji alanında ilerlemeyi tercih etti. Berlin Üniversitesi Psikoloji Enstitüsü'nde geçirdiği zamanda motivasyon, öğrenme ve ihtiyaçlar üzerine çalışmalar yapma imkânı bulması, onun davranışsalcı yaklaşımdan etkilenip ileride dolaylı yoldan da olsa iletişim alanına ciddi katkılar verebilmesini sağlayan ilk adımlardı. Ancak Hitler'in başa gelmesinden sonra hem Yahudi olması hem de Frankfurt Okulu ile ilişkili olması nedeniyle artık Almanya'da tutunamayacağını anladıktan sonra 1933'te ABD'ye göç etmek zorunda kaldı.

ABD'ye gidişi, sonradan Tavistock Enstitüsü'nün kurucuları arasında yer alacak Eric Trist ile tanışması açısından önemliydi çünkü ondan fazlasıyla etkilenen Trist'in kliniğinde gerçekleşecek çalışmalar ile Lewin'in yapacağı çalışmalar arasında benzer bakış açıları söz konusuydu. İki tarafın da finansörlerinin sürprize yer bırakmayacak şekilde Rockefeller Vakfı olması, Lewin'in ölmeden önce M.I.T.'deki çalışmaları ile Tavistock'takileri birleştirme isteğinin mümkün olabileceğini düşündürüyor (Neumann, 2005, s. 119–120).

ABD'ye Büyük Buhran'ın etkileri devam ederken geldikten sonra bir süre işsiz kalan Lewin, önce Cornell, ardından Iowa Üniversitesi'nde uzun yıllar çalışacak, bu süreçte grup dinamiği üzerine yaptığı çalışmalar ile alandaki yerinin sağlamlaşmasını sağlayacaktı. Temelli yerleşiminden önce, altı aylık Standford'taki misafir öğretim görevliliği günlerinden beri devam eden kötü İngilizce şöhreti, yanında daima yetenekli öğrencilerin bulunması ve onlarla okul dışında sürekli görüşüyor olması nedeniyle onu engellemedi (Schramm, 1997, s. 72–76).

Iowa Üniversitesi'nde çalışırken grup dinamiğini incelemek için çocuklar üzerine yaptığı 1938 tarihli bir deney oldukça ses getirdi. Child Welfare Research Station – (Çocuk Refahı Araştırma Merkezi y.n.)'da yapılan araştırmada çocukların otoriter ve demokratik liderlik türlerindeki davranışları gözlemleniyordu. Bir yıl sonra yeniden, detaylandırılarak yapılan deneyde dört farklı gruptan oluşan çocuklara tiyatro maskesi yapmak için süre verilmiş, bu amaçla belli aralıklarla toplanmaları sağlanmıştır. İki kulübün demokratik, diğer ikisinin ise otoriter bir şekilde yönetildiği gruplarda demokratik ve özgür bırakılan çocukların daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan bu araştırmanın ele aldığı "doğal", "demokrasi", "otoriterlik" gibi kavramların pek de nesnel olmadığı, kimsenin kendi durumunu doğal olmayan olarak nitelemeyeceğine dair bir eleştiri de geliştirilebilir (Billig, 2015, s. 440).

Lewin'in en önemli çalışmalarından biri de beslenme şekillerinin değiştirilmesi üzerine yapmış olduğu *Food Habits And Methods of Change* (Beslenme Alışkanlıkları ve Değiştirme Metotları y.n.) idi. Lewin'in bu çalışması çok yönlü bir araştırma olarak literatüre geçmiştir (Tokgöz, 2015, s. 166). II. Dünya Savaşı nedeniyle özellikle müttefiklerin ve ülke askerlerinin beslenebilmesi için domuz ve sığır etinin cepheye gönderilmesi neticesinde ülke içinde kırmızı et temini ve ücretlerinde sorunlar başlamış, hükümet de bunun üstesinden gelebilmek için Amerikalıların kırmızı et yerine sakatata yönelmesini istemişti. Besinlerin ikamesine dayanan çalışmada Lewin Iowa, Cedar Rapids'de yaptığı çalışmada ev kadınlarını gelirlerine göre gruplayarak onlara sakatatın vitamin değerlerinin yüksekliğinden, faydalarından bahsedilmesini sağlamış, bir yandan da nasıl pişirileceğini göstermiştir.

Sakatat tüketimine yönelik yapılan araştırmanın sonuçları ilginçtir. Lewin kanaat önderlerinin yeme alışkanlığının değişmesindeki öneminin ortaya çıktığından bahsettikten sonra yemeğin herkes için olduğu düşüncesinden çok, kadınlarda bunun çocuklar ya da koca için olduğu düşüncesinin var olduğunu belirtir (Lewin, 1943, s. 41). Tıpkı Lazarsfeld'in benzer dönemlerde yaptığı etki çalışmalarıyla paralel olarak ele alınabilecek bu çalışmada vatandaşların ya da daha doğru bir ifade ile tüketicilerin algılarında değişim yaratılmak istenmiştir. Ekonomi politik bir ihtiyaçtan doğan değişim bu ve benzeri çalışmalar sayesinde etkisini göstermiş, savaş bittikten birkaç yıl sonra ABD'de sakatat yeme oranı artmıştır.[11]

Lewin'in deneysel ve davranışsal psikoloji, örgütsel iletişim gibi yaklaşım ve alanların temelinde bulunması ele aldığı çalışmalardan hareketle kolayca anlaşılabilir. Kartezyen düşünceden beri süregelen beden ve zihin ikiliğine karşı çıkan Lewin bireyin benliğinin ve davranışlarının verili ya da bedeninden ayrı olmadığını, aksine iletişimde

[11] ABD'de yeme alışkanlıklarının tarihsel gelişimi ile ilgili Kurt Lewin'in çalışmasını da ele alan ilginç bir kitap için bkz: (Duhig, 2014)

bulunduğu insanların, çevresel koşulların onun davranışlarına yansıyıp zihnini biçimlendirdiğini ortaya koydu. Bu aslında Amerikan pragmatizminde Herbert Mead'in bahsettiği bilişsel sürecin de sağlamasıydı.

Onun dolaylı yoldan da olsa iletişim alanına katkısı açıkça gerçekleşmiş oluyordu. İletişim ağları veya toplumsal ağlara matematiksel araştırma yöntemleri uygulayarak grup dinamiğine yeni bir çehre kazandırdı (Tokgöz, 2015, s. 168). Onun psikolojiyi iletişim ve etki açısından ele alan çalışmalarının ortaya koyduğu sonuçlar, insanların davranışlarının ve alışkanlıklarının propaganda ya da eğitimsel çalışmalarla değişebileceğini gösteriyordu. Lasswell'in teori, Lazarsfeld'in pratik üzerinden gerçekleştirmeye çalıştığını Lewin, teori ve pratik birlikteliği ile göstermeye çalışıyordu. Öyle ki bu çalışmaları savaş sırasında ve sonrasında ABD'de yaşananların anlaşılması açısından da son derece önemlidir. Hemen yakın bir zaman sonra, onun yeme alışkanlıkları üzerine yaptığı çalışmaları, psikolojik savaş üzerinden gerçekleştirerek olumlamış olan bir başka isim de Carl Iver Hovland'dı.

Carl Iver Hovland Yale Üniversitesi'nde *Institute of Relations*'dan doktora derecesi aldıktan sonra aynı üniversitede çalışmaya başladı. Son derece zeki olup müzik, dil, kimya gibi farklı alanlara da eğilimi olan Hovland, Yale'de deneysel psikoloji alanına yoğunlaştı. Buradaki çalışmaları Rockefeller Vakfı finanse ediyordu (Baran ve Davis, 2012: 177). Ancak onun akademik alandaki konumu ve iletişim alanı açısından yeri, II. Dünya Savaşı sırasında Savunma Bakanlığı'na bağlı Research Division of the Office of Armed Forces Information and Education (Silahlı Kuvvetler Bilgi ve Eğitim Araştırma Ofisi y.n.)'da görev yapması ile önemli hâle gelecekti.

Araştırma Ofisi'ne bölümün başında olan Samuel Stouffer aracılığıyla psikolog olarak atanan Hovland, ilk grubu teorik, ikinci grubu ise deneysel olarak çalışma yapan bölümün, ikinci kısmının başına getirildi. Merton ve Lazarsfeld gibi isimlerin de burada

çalışmakta oluşu iletişim çalışmalarının filizlendiği koşulları anlamak açısından son derece önemlidir. Hovland'ın buradaki öncelikli görevi, Avrupa ve ABD'de konuşlanmış Amerikalı askerlerin eğitim programları amacıyla ofis tarafından hazırlanmış filmleri değerlendirmekti (Shephard, 1998, s. 16). Askerler üzerinde gerçekleştirilecek deneylerle etkisi ölçülecek filmler Frank Capra'nın hazırladığı 1942 yapımı *Why We Fight* (Niçin Savaşıyoruz? Y.n.) serisi idi. Bu seri Amerikalı askerleri bir yandan savaşta işlerine yarayacak bilgilerle eğitmeyi planlarken, diğer yandan "korkunç düşman" Almanlara ve Pearl Harbour'da ABD'yi vuran Japonlara karşı hazır hâle getirme çabasıydı.

Ofisin sunduğu deneysel imkânlar ve gönüllü askerler sayesinde Hovland ve ekibi askerler üzerindeki etki araştırmalarına başladılar. Propagandanın ve medya etkilerinin son derece güçlü olduğu düşüncesi, her ne eğitim seviyesi ya da bölgeden gelmiş olurlarsa olsunlar askerlerin izledikleri filmden yüksek derecede etkilenmiş olmalarını gerektiriyordu. Ancak Hovland ve ekibi filmlerin askerler üzerinde böyle güçlü etkilerinin olmadığını ortaya çıkardı (Baran ve Davis, 2012, s. 150). Sonuçlara göre askerler bu filmler sayesinde savaş ve düşmanlarla ilgili ciddi bilgi sahibi olsalar da filmlerin onlar üzerindeki savaştırıcı, güdüleyici etkisi az olmuştur. Araştırmacılar bunun nedenini uzun ve kısa dönem olarak ayrı başlıklarda açıkladılar (Hovland, Lumsdaine ve Sheffield, 1949, s. 177–178).

Sleeper effect (uyutma etkisi y.n.) ile filmlerin güçlü etkileri olsa bile askerlerin zamanla bunları unuttuklarına dair açıklama getirdiler. Uzun ve kısa dönem etkileri açısından bunu ele alarak da askerlerin eğitimlerine güçlü etkinin bahsettiği üzere kültürel ve eğitimsel geçmişlerinden ayrı bir biçimde filmlerden aynı derecede etkilenmediklerini, farklı askerlerin farklı biçimde etkilendikleri ortaya koydular. Bir diğer yandan savaşın uzun süreceğini askerlere kabullendirmek isteyen hükümet, onlara bunun en iyi biçimde

nasıl kabul ettirileceğini ölçmek için ofisi görevlendirmiş, ofis de Hovland'tan bu amaçla bir deney yapmasını istemişti.

1945 yılında gerçekleştirilen deneyde, Hovland ve ekibi deney ve kontrol grupları hazırladılar, onların savaşın uzunluğuna göre verecekleri tepkiyi ölçmek için de radyoyu kullanmayı uygun gördüler. Sinema filmlerinin askerler üzerindeki düşük etkisi nedeniyle radyo üzerinden bunun gerçekleştirilmesinin daha uygun olabileceği düşüncesi vardı. Böylece bir gruba savaşın uzun süreceğine yönelik tek yönlü bir mesaj verilirken, diğer gruba da uzun ya da kısa sürebileceği ile ilgili iki farklı görüşe sahip bir başka mesaj verildi. Hovland ve ekibi mesajı duyanların, farklı tepkiler verdiklerini gördü. Eğitim seviyesi yüksek olanlar iki taraflı mesajı dinlerken daha etkilenmişken, eğitim seviyesi düşük olan askerler tek taraflı mesajı daha etkili bulmuşlardı. Bu sınırlı etkinin ortaya konmasına karşın Hovland ve arkadaşları Lazarsfeld gibi, etkiler yönünden bireylerin toplumsal ilişkilerine bakmamışlardır (Tokgöz, 2015, s. 179).

Hovland'ın savaş sırasındaki çalışmaları sınırlı etki kuramına bir yeni destekleme sunarken, iletişim çalışmalarının giderek etki ve tutum değişikliği alanına yönelmesi de alanın basit bir araçsal alan olarak ele alınmasını normalleştiriyordu. Öyle ki Yale'e döndükten sonra yaptığı çalışmaların gerek mesajın uzmanlar tarafından verildiğinde inandırıcılığının yüksek oluşunun tespiti, gerekse etkinin uzun süreli değil ama uzun süre boyunca sık sık beslenmesiyle canlı tutulabileceğine yönelik çalışmaları bu anlayışın zenginleştirilmesine ön ayak oldu. Etki ve tutum üzerine yaptığı çalışmaların ardından Janis ve Kelley ile birlikte yaptığı, korku veren mesajın huzursuzluk durumunda etkisiz ancak sakin ve net olarak verildiğinde etkili olduğunu gösteren çalışması da buna ekleniyordu (Hovland, Janis ve Kelley, 1953).

Ana hatlarıyla Lasswell, Lewin ve Hovland'ın çalışmalarının ve iletişim alanındaki eğilimlerinin neler olduğu ortaya konduktan sonra, bu üç isimle birlikte bu

bölümde ele alınan teorik ve pratik kurucuların gerek alan dışından gelmeleri gerekse de araştırma motivasyonlarının proje odaklı olmaları nedeniyle iletişimin ayrı bir disiplin olarak var olmasının ne kadar büyük bir öneme sahip olduklarını anlayamadıklarını ya da bunu önemsemediklerini hatırlatmak gerekiyor. Bu nedenle hiçbirinin de çıkıp kendini iletişimci olarak tanımlamamaları anlaşılırdır. Ancak, belki de alanın bizzat içinden çıktığı siyasal ortam ve sermaye hareketleri onun daha başından bu şekilde ele alınmasını da zorunlu kılıyordu.

Kurucuların çalışmalarının alanın temelleri olduğunu ve geride bıraktığımız yüzyıl içerisinde bunların son derece önemli amaçlarla gerçekleştirildiğini kavramak gerekiyor. Tam da bu sebeple, Chicago Okulu'nun ikinci dönemine geçmeden önce, tam da bu iki dönem arasında etkisini hissettirecek, ikinci dönem ve sonrasını da kapsayacak bir paradigma değişimini ele almak gerekiyor. Bu değişim, Paul Felix Lazarsfeld'in iletişim alanında yapmış olduğu çalışmalarla gerçekleşti. Alanın hem yöntemsel hem de tarihsel seyri açısından son derece önemli bir yerde bulunan Lazarsfeld'i incelemek, kurumsallaşmaya giden süreci ve zaman içerisinde yaşanacak alanla ilgili tartışmaları da anlamak için son derece gereklidir.

1.2.2. İletişim Çalışmalarında Paradigma Değişimi: Paul Felix Lazarsfeld

İletişim alanının, alan dışından gelen en önemli isimlerinden olan Paul Lazarsfeld, Viyana Üniversitesi'nden matematik doktorası aldıktan sonra bir süre öğretmenlik yapmış, ancak zamanla eğilimini sosyal psikoloji alanına kaydırmıştı. Bu eğilimin sonucunda 1928 yılında Wirtschaftspsychologische Forschungsstelle – (Ekonomik Psikolojik Araştırma Merkezi y.n.) kuruldu ve ilk çalışmalar pazar üzerine eğilerek tüketici davranışlarını ele aldı. Zamanla Viyana Radyosu için dinleyici araştırmaları da yapacak olan kurum daha çok Lazarsfeld'in ilk akademik çalışması olarak ünlenen Marienthal Çalışması ile tanındı. Bazı ticaret örgütlerinin ve Rockefeller Vakfı'nın finansal desteği ile Marienthal çalışmasına başlandı (Pooley, 2016, s. 1).

1931-1932 arasında gerçekleşen Marienthal çalışmasında amaç, Viyana yakınında bulunan Marienthal Köyü'ndeki yüksek işsizlik oranından hareketle bu işsiz insanların psikolojilerini incelemekti. Böylece 1929 Ekonomik Buhranı'nın yarattığı travma üzerine somut bir psikolojik veri elde edilebilecekti. Araştırmada işsizliğin uzun sürmesi durumunda kişilerde tepkisizliğe yol açtığı belirtiliyordu. Sonuçları dört aşamada toplamak mümkündü: Alışkanlıklarda yıkım, hayata karşı sahip olunan amacın erozyona uğraması, sosyal iletişimin azalması ve sosyal statüyle birlikte kimlik kaybı (Reznicek, 1991, s. 41).

Araştırmada kullanılan anketler, birebir görüşmeler ve psikolojik testler, Lazarsfeld'in ampirik-deneyselci yaklaşımının da en temel belirtilerini sunuyordu. Öte yandan işsizlik üzerine elde edilen bulguların piyasa yapısı, işçi örgütleri ya da kapitalist üretim ilişkileri açısından ele alınmadan sadece veriler ekseninde kayda geçilmesi ise en temel eleştirilerdendi. Yine de bu çalışmadaki başarısından sonra Rockefeller bursu almasıyla Lazarsfeld'in çalışmalarında ABD dönemi başlıyordu.

ABD'deki ilk kısa döneminde Lazarsfeld sonradan araştırmalarında kendisine yardımcı olacak, bakış açılarıyla onu etkileyecek Samuel Stouffer, Frank Stanton, Robert J. Lynd gibi isimlerle tanıştı. Bu kısa süreli ilk ziyaretteki en önemli olay, Lynd'in Middletown işsizlik araştırmasına dâhil olmasıydı. Görevi verileri çözümlemekti. Bu tanışıklık ve ortaklık sonucundadır ki Lynd, bursu bittikten sonra Viyana'ya dönen ancak Nazilerin yönetimde olması nedeniyle orada tutunamayacağını gören Lazarsfeld'in ABD'ye göç etmesine yardımcı olacaktı.

Lazarsfeld ABD'ye geldikten sonra Viyana'daki araştırma merkezinin bir benzeri olan Research Center of the University of Newark - Newark Üniversitesi Araştırma Merkezi'ni Lynd'in yardımıyla kurmuş oldu. Ancak hemen hemen aynı dönemde Hadley Cantril ve Gordon Allport'un *The Pyschology of Radio*- (Radyonun Psikolojisi y.n.) adlı

çalışmalarının Rockefeller Vakfı yöneticilerinden John Marshall tarafından ilgi çekici bulunmasıyla, fonun 67.000 dolarlık dev yardımı sayesinde Princeton Üniversitesi'ne bağlı Office of Radio Research – (Radyo Araştırmaları Ofisi y.n.) kuruldu (Tokgöz, 2015, s. 134). Başkanlığını Hadley Cantril'in yaptığı ofis, radyonun Amerikalılar üzerindeki etkisini ölçmek için bir proje hazırladı ve yine Lynd'in araya girmesiyle Lazarsfeld projeye yönetici olarak atandı. Ancak Lazarsfeld'in Newark'taki araştırma merkezi nedeniyle ortaya çıkan sorun, Rockefeller Vakfı'nın New York'ta olması, bir yandan da bu çalışmaların orada daha rahat yapılabilecek olması gibi türlü gerekçeler ile merkez New York'a taşındı.

Radyo çalışmalarının bu dönemde gördüğü temel ilgi, 1929 Ekonomik Buhranı'ndan sonra sessiz sinemanın çocuklar üzerindeki etkilerini araştırma amacıyla kurulan Payne Fonu'nun üç yıllık süre boyunca gerçekleştirdiği çalışmalarla yakından ilgiliydi. Buhranın etkisiyle insanların dışarıya çıkıp, sinemaya gitmeye ayıracakları zaman ve paralarının tasarruf nedeniyle hızla gerilemesi sonucunda radyo dinleme oranı artmıştı. İşte radyonun hemen her eve girmeye başladığı, dinleyen sayısının giderek arttığı bu dönemde Rockefeller fonlarının da neden bu tür projelere yoğun destek verdiği anlaşılabilir. Tam da bu bağlamda, bu dönemde gerçekleşen Pan American Radio Project – (Bütün Amerika Radyo Projesi y.n.)'ten bahsetmek gerekiyor.

Radyonun 1930'lardaki ortaya çıkışıyla birlikte ilk kez insanlar kablolar, sınırlar ve duvarlar ötesinden birbirlerini dinleme, birbirlerinin düşünsel ve politik fikirlerine erişme imkânı buluyorlardı. Radyonun bu önemini fark eden ABD hükümeti ve Rockefeller Vakfı, onun kullanımıyla ilgili sistemli bir proje hazırlamak, mevcut korsan yayınları engellemek, radyodan basit bir müzik dinleme aygıtından çok daha farklı bir biçimde faydalanabilmeyi istiyorlardı. Bu amaçla Pan American Radio Project adında, sadece ABD'ye değil, Orta ve Güney Amerika'ya da yayın yapacak bir proje geliştirdiler. Bu projeye göre belli zaman dilimlerinde yayınlanacak eğitim programları, Rockefeller

Vakfı'nın finansal desteği ile Walter Lemmon'ın Boston'daki kısa dalga istasyonundan yayın yapacaktı.

1937'de ilk Pan American Radio Project yayını yapıldı. Yayın genel olarak yerel Latin müziklerini kullanan, kültürel sohbetlerin ve programların ağırlıkta olduğu bir yayındı (Cramer, 2012, s. 43). Ancak eğitimsel yayınların tam olarak nasıl bir yayın politikası doğrultusunda verilmesi gerektiğine dair bir saptama yapabilmek, aynı zamanda ABD merkezli yayınları kısa dalganın problemlerinden kurtarabilmek adına, yerel istasyonlarla iş birliği imkânını araştırmak için Philip Barbour, Rockefeller fonu ile Güney Amerika'ya yerinde incelemeler yapmak için gitti. Ancak bu yolculuk sırasında Barbour, Avrupa'da yükselişe geçen faşizmin radyoyu son derece etkin ve propaganda amacıyla kullandıklarını gördü (Cramer, 2012, s. 49). Siyaset bir kez daha sanata galip gelmişti.

Gerçekleştirilmek istenen Pan American Radio Project, hızla savaşa giden dünyada, radyonun kültürel ve eğitimsel amaçlardan öte propaganda faaliyetlerine aracılık yapması istemiyle son bulmuştu. Ancak son bulana kadarki süreç içerisinde dinleyiciler üzerinde herhangi ciddi bir izleme ya da deneysel çalışma yapılmadığı için ne derece bu yayınların etkili olduğu, ABD ve Rockefeller ilgilerinin Güney Amerika'da ne derece yankı bulduğuna dair net bir şey söylemek mümkün değildir.

Radyo tartışmalarında özellikle Rockefeller Vakfı bünyesinde son derece kritik işlere imza atmış olan John Marshall'ın radyo üzerine katkılarından bahsetmek gerekmektedir. ABD'de korsan radyo yayınlarının önüne geçebilmek için ilk radyo kanunu düzenlenmeye çalışıldığında, yayınların reklam ve tanıtım için kullanılması karşısında Marshall, eğitim amaçlı kullanımını da savundu. Bu doğrultuda pek çok B.B.C. uzmanı Rockefeller finansı ile ABD'ye gelerek radyo ile ilgili çalışmalar yapıp, Amerikan yayıncılığının B.B.C. etkisinde kurulmasını sağladılar (Hilmes, 2009, s. 2).

Yine savaş sırasında pek çok farklı uzmanın savaş bürolarında iletişim üzerine hep birlikte çalışmaları bu finanslar ile mümkün olmuştu.

Radyonun kitle iletişimindeki önemli etkisi, Lazarsfeld'i de cezbetmişti. Lazarsfeld'in içinde bulunduğu bu araştırmalardan en ünlüsü, kuşkusuz Orson Welles'in ünlü eseri *The Invasion From Mars* - (Marslıların İstilası)'ın radyoda yayınlandıktan sonra halkta yarattığı müthiş paniği ele alan çalışmaydı. İnsanları sanki anlatılanlar gerçekmiş gibi korkutup yollara döken bu oyun, radyo çalışmaları açısından bir milat olarak kabul edilebilir (Aziz, 2006, s. 12). Nitekim bu nedenle son derece dikkat çekici bir çalışma olarak finansal kuruluşlarının da dikkatini çekti. Yayın sonrasında yaşananları araştırmak için derinlemesine söyleşi yöntemi ile gerçekleştirilecek projeye Rockefeller Vakfı finans sağladı (Tokgöz, 2015, s. 137).

Welles'in oyunu üzerine yapılan çalışmada radyonun etkilerinin ortaya konması, savaşa giden süreçte niçin bu çalışmaların desteklendiğini ve yükselen bir ivme ile gerçekleştirildiğini anlamayı kolaylaştırır. Lazarsfeld'in ele aldığı Marslılar, kısa süre içerisinde büyük düşman Almanlara dönüşecek ve buradan elde edilen bilgiler de savaş sırasında propaganda teknikleri üzerinde yapılacak çalışmalarda bir temel teşkil edecekti. Ancak çalışma sonrasında eldeki verilerden hareketle herhangi bir iletişim kuramı ortaya konmadı. Bu da Lazarsfeld'in iletişim çalışmalarında düşündüğü son şeyin, iletişimin ayrı bir disiplin olarak toplumsal yaşayışı analiz edebilecek potansiyelinin dikkate alınması olduğunu gösteriyordu. Onun kitle iletişim anlayışı, insanların tercih ve eylemlerini anlamak için kendi araştırma araçlarını geliştirebileceği davranışsal bir alandı (Morrison, 1988, s. 204).

Kuramsal ağırlığı bir kenara bırakmasının yanında Stanton ile birlikte yaptığı çalışmalar ünlü *Lazarsfeld - Stanton Program Analyser*– (Lazarsfeld – Stanton Program Çözümleyici y.n.) isimli veri toplama aracını da ortaya çıkarmıştı. Dinleyiciler radyo

yayını sırasında dinledikleri müziğe ellerindeki butonlarla tepki veriyor ve bu tepkiler bir kâğıt üzerinde kaydediliyordu. Böylece ilk kez alıcının tepkileri teknoloji vasıtasıyla kaydediliyor ve uzun zamandır kullanılan reyting ölçme sisteminin de temelleri atılıyordu. Elbette bu, alıcıları ve vatandaşları etkilemek açısından pazar sahipleri ve hükümetler için son derece önemli, kullanışlı bir araçtı. Öte yandan 1941 tarihli makalesi *Remarks on Administrative and Critical Communications Research* - (Yönetimsel ve Eleştirel İletişim Araştırmaları Üzerine Açıklamalar y.n.) Avrupa'daki Frankfurt Okulu'nun eleştirel tavrı ile kendi çalışma yöntemlerinin uzlaşabileceği düşüncesini belirtip, eleştirellerin üzerinde durduğunun aksine geçmişe kıyasla kamuoyu ve kamu yönetimindeki eğilimin daha iyi sosyal koşullar yönünde olduğunu belirtiyordu (Lazarsfeld, 1941, s. 13).

Lazarsfeld'in gerçekleştirmek istediği geleneksel ve eleştirel kuram birlikteliği, Adorno ile girişilen *Radio Research Project* (Radyo Araştırma Projesi)'deki çalışma sırasında Lazarsfeld'in, Stanton ile geliştirdiği cihaz üzerinden salt pratiğe yönelmesi, Adorno'nun ise teorinin arka plana atılıp yapısal ve sınıfsal konumlardan uzak bir veri toplama yöntemine karşı çıkması nedeniyle yürümedi. Lazarsfeld'in daha ortak çalışma başlamadan Adorno'ya yazdığı mektupta ampirik çalışma metodu yapılması uyarısı bir diğer nedendi (Levin & Linn, 1994, s. 320). Adorno ile Lazarsfeld'in, özünde Frankfurt Okulu geleneği ile Amerikan iletişim yaklaşımını birleştirebilme girişimi böylece yarım kaldı. Lazarsfeld'e göre çalışmayı aygıt vasıtasıyla gerçekleştirmek gerekiyordu ancak araç, amaç demek değildi ve bu aygıtı amaç yapan mekanikliğe indirgenmemeliydi (Erdoğan, İşler ve Durmuş, 2005, s. 17).

Lazarsfeld'in radyo çalışmalarının yanında Bernard Berelson ve Hazel Gaudet ile yaptığı Erie Country çalışması ABD'deki ilk siyasal iletişim çalışmasıydı. Araştırmacılar 1940'taki başkanlık seçimlerine doğru Ohio kentinden altı yüz kişilik bir gruba, Mayıs ayından seçimin yapılacağı Kasım ayına dek yedi farklı panel düzenledi ve onların

seçmen davranışlarını belirlemeye çalıştı. Lazarsfeld'in Erie County araştırması için ihtiyacı olan paranın bir kısmını Rockefeller Vakfı verse de kalan büyük kısmını toplamak problemdi. Bu nedenle Lazarsfeld radyo, buzdolabı üreticileriyle ve *Life* dergisi ile anlaşarak örnekleme yönelteceği sorulara bu sponsorlarla da ilgili soruları ekledi (Tokgöz, 2015, s. 146).

Propaganda ve etki üzerine daha önce Lasswell'in yaptığı çalışma ekseninde güçlü etki ön kabulü vardı. Ancak çalışmanın sonunda medyanın sınırlı etkileri olduğu, mevcut fikirleri güçlü bir şekilde belirlemekten çok var olan fikirleri pekiştirdiği ortaya çıktı. Doğrudan etkinin az olması ile *opinion leaders* (kanaat önderleri) ve *two-step flow* (iki aşamalı akış) kavramları da iletişim alanına bu araştırma sonucu girmiş oldu. Buna göre iletişim Lasswell'in ele aldığı üzere gönderenden alıcıya düz bir biçimde gitmiyor, kanaat önderlerinin vasıtasıyla ve onlarca yeniden biçimlendirilerek topluma ulaşıyordu. İşte bu da iletişimin iki aşamalı akışını gösteriyordu.

Her ne kadar kanaat önderi kavramı Edward Barnays'te, iki aşamalı akış ise Charles H. Cooley'de "birincil grup" olarak dile getirilmiş olsa da siyasal iletişim alanındaki bir çalışmada ilk kez bunlar ortaya çıkıyordu. Ancak C. Wright Mills buradaki sonuçları salt veriler olmaları nedeniyle eleştirecek ve politik yapının dinamikleri ile ilgili bir şey ortaya konmadığını söyleyecekti (Mills, 2000, s. 53). Benzer sonuçlar ve benzer yapılandırma *Voting* (Oy verme) araştırmasında da gerçekleşecekti. Ancak iki araştırma ile birlikte iletişim çalışmalarındaki güçlü etki ya da *hipodermik şırınga* kuramı bir kenara kaldırılacaktı.

Ohio'daki çalışmadan sonra 1945 yılında Lazarsfeld Ilinois'da, ünlü *Decatur* araştırmasını yapmaya hazırlanıyordu. Bu çalışmada kitle iletişim araçları ile kişilerarası iletişim incelenmek istense de araştırmanın ortaya çıkış sebebi *McFadden Publications* (McFadden Yayınları)'ın yayımladığı dergilerin hedef kitlesini yüksek statülü evlere

taşımak istemesiydi (Tokgöz, 2015, s. 150). Araştırmada 800 kadının izledikleri filmler, modaya olan ilgileri ve oy verme eğilimleri arasında bir bağ olup olmadığı araştırılıyordu. Ancak tam da bu nedenledir ki Lazarsfeld tarafından bu projeyi yönetmek için atanan Mills, eldeki verilerin ve tabloların herhangi bir anlamlı bağ kurma konusunda yetersiz olduğunu söyleyince ikili arasındaki ortaklık son buldu.

Decatur araştırması ortaya konan verilerin bir türlü bir araya getirilip basılması gerçekleşmediği için uzunca süre öylece bekledi. Ancak yıllar sonra Elihu Katz'ın Lazarsfeld'le birlikte tüm verileri ve hazırlanan tabloları değerlendirmesi ile birlikte 1955 yılında *Personal Influence*- (Kişisel Etkilenme y.n.) kitabı yazılmış oldu. Çalışma sonuçlarına göre kanaat önderlerinin toplumsal düzende dikey değil, yatay eksende insanları etkilediği ortaya çıktı. Yani sanıldığı gibi kendilerinden daha aşağı ya da daha yukarı bir konumda bulunan insanlardan çok kendileriyle aynı seviyedeki etkilemeleri söz konusuydu. Yine aynı şekilde güçlü etki değil, sınırlı etki ortaya çıkıyordu. Bu açıdan bireylerin 1920'lerden beri düşündüğü gibi pasif değil aktif oldukları belirtiliyordu (Lazarsfeld ve Katz, 2009, s. 16).

Her ne kadar Decatur araştırması Katz ve Lazarsfeld tarafından bir önceki *The People's Choice* çalışmasına atıf yapılarak medyanın sınırlı etkileri olduğunu sağlamlaştırmış olarak nitelense de Todd Gitlin, Lazarsfeld'in piyasa çıkarlarına hizmet eden bir araştırmacı olarak gerçekleri çarpıttığını ileri sürdü. Gitlin'e göre medya özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra sahiplik açısından hızlı bir tekelleşme sürecine girmişken ve ilk savaşta radyo çalışmaları üzerinde güçlü etki ortaya konmuşken Lazarsfeld ile Katz'ın sorunlu metotlardan yola çıkarak güçlü etkinin hatalı olduğunu, yüz yüze iletişimin daha etkili olduğu söylemeleri yanlıştır (Gitlin, 1978, s. 207–220). Aynı şekilde Jefferson Pooley de iletişim alanının başından beri reklam veren kuruluşların, Rockefeller yatırımlarının ve savaş dönemi hükümetinin arzuları doğrultusunda çalışmakta olduğunu

hatırlattıktan sonra Lazarsfeld'i iletişim çalışmalarının önemini ve ardında yatan güdüleri anlamayacak kadar iyi niyetli olmakla eleştirir (Pooley, 2016, s. 18).

Ana hatlarıyla ele alınan çalışmalarının ardından Lazarsfeld'in iletişim alanına katkılarının özellikle kanaat önderleri, iki aşamalı akış gibi yeni kavramlar ortaya koyduğu ampirik çalışmaları ekseninde gerçekleştiğini belirtebiliriz. Onun tamamıyla piyasa odaklı çalışmaları her ne kadar iletişimin ayrı bir alan ve disiplin olarak var olması uğrunda gerçekleşmiş olmasalar da ortaya koydukları sonuçlar özellikle iletişim çalışmalarının geleceği açısından önemliydi:

> "Lazarsfeld, matematik alanındaki geçmişini sosyal araştırmalara yaşam boyu duyduğu ilgi ile birleştirerek, kitle iletişimi, işsizlik, yükseköğretim, siyasal davranış üzerinde kitap ve makaleler yazmış olan gerçek bir oyun kurucudur." (2015, s. 153)

Kurumsallaşma açısından ele alındığında, ABD'de Chicago Üniversitesi'nde Dewey öncülüğünde iletişimin sosyoloji ile iç içe ve demokratikleşmeyi gerçekleştirmesi üzerine kurulmuş misyonu, Lazarsfeld öncülüğünde Columbia Üniversitesi bünyesinde kurulan *Bureau of Applied Social Research* (Uygulamalı Sosyal Araştırmalar Bürosu y.n.)'de ampirik ve bütünlükten yoksun, piyasa ile hükümet odaklı çalışmalar neticesinde bambaşka bir yönelime geçmişti. Böylece Rockefeller Vakfı'nın önceden Chicago Üniversitesi'ne ayırdığı fonların ortaya koyduğu sınıfsallıktan yoksun ancak sosyolojik açıdan bütüncül çalışmalarının, sonradan Columbia'ya aktarılmasındaki nedeni de anlaşılıyordu.

ABD'de iletişim çalışmaları II. Dünya Savaşı sırasındaki kargaşa ve sonrasında yaşanan Soğuk Savaş kutuplaşmasında elbette Rockefeller Vakfı'nın finansı ve kapitalist hükümetin desteği ile eleştirel çalışmalara yönelemezdi. Bu yüzden Lazarsfeld ile başlayan süreçle birlikte uzun bir süre daha iletişim çalışmalarının ağırlıklı olarak istatistikî veri toplama yöntemi olarak ele alınıp, elde edilen bu bilgileri de sponsorlara, hükümetlere ya da reklamcılara pazarlaması sayılan nedenlerden ötürü normaldi.

Lazarsfeld tüm bu sayılan nedenlerden ötürü, uzun yıllar daha iletişim çalışma ve araştırmalarının temelinde yer almaya devam edecektir.

Bu başlığın ardından Chicago Sosyoloji Bölümü'nün ve etkisindeki araştırmaların toplumu ve iletişimi birbiriyle son derece bütünleşik gören anlayışın artık zayıfladığını, özellikle iletişim çalışmalarında Lazarsfeld ile gerçekleşen paradigma değişimine paralel olarak bir yandan finansörlerin ilgilerini farklı alanlara kaydırmaları, bir yandan da II. Dünya Savaşı'nın çıkması neticesinde hemen tüm finans ve çabanın propaganda çalışmalarına yeniden yönelmesi ile birlikte artık son bulduğunu belirtmek gerekiyor. Okulun ikinci dönemi olarak kabul edilen komiteler dönemi ise bu bakış açısı ile ele alınırsa, ardından yaşanacak kurumsallaşma tartışmalarını anlamada iyi bir zemin olması sağlanabilir.

1.2.3 İkinci Dönem: İletişim Komiteleri

İletişim çalışmaları açısından aktif birey fikri, ABD'deki ilk iletişim çalışmalarında, çalışmaların finansının ve temel motivasyonunun pazar ve yaklaşan savaşla temellenmiş olması nedeniyle uzun süre görülmeyecektir. 1930'lu yıllardan itibaren Chicago tarzı yaklaşımın yerini Rockefeller Vakfı gibi vakıf ve kuruluşların desteğindeki yeni uygulamalı ve proje merkezli kamuoyu araştırmaları aldı (Tokgöz, 2015, s. 82). Avrupa'da yükselen faşizm ve yaşanan toplumsal hareketlerin, II. Dünya Savaşı'nın ayak sesleriyle birleşmesi sonucunda iletişim çalışmalarında birey, ölçülebilir bir yöntem ile ele alınmaya çalışılacak, ona yönelik ilgi artık daha çok etki çalışmaları ekseninde araştırılacaktır. Bu açıdan Chicago'dan uzun bir zaman sonra, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bireyin yeniden aktif olarak ele alınacağı çalışmalar ortaya çıkana kadar Chicago Okulu'nun iletişime ve bireye yönelik söyledikleri geri planda kalacaktır.

Okulun hemen tüm üyelerinin özellikle kent sosyolojisi ve sosyal psikoloji üzerine yaptıkları çalışmaların niçin daima demokrasi ve kültür sorunlarına odaklandıkları da ortaya konan genel özetten sonra anlaşılır olur. Temel amaç türlü ekonomik, politik ve kültürel krizler karşısında toplumun iletişim vasıtasıyla bir arada olup demokratik bir biçimde yaşayabilmesinin yollarını bulabilmektir. Oysa demokrasi basit ve kolay görünen pahalı ve zahmetli bir kazanımdır. Bu açıdan okula yönelik en temel eleştirilerin demokrasiyi ve onu ele alış biçimlerinden kaynaklı olduğunu fark etmek gerekir.

İlk yıllarında ABD'de iletişim araştırmaları federal hükümet ve büyük kuruluşlar gibi birkaç kurumsal müşteri tarafından şekillendirilmiş, flantropik ajanda doğrultusunda sosyal bilimler harcamaları çılgınlığı 1930'larda Rockefeller Vakfı'yla başlayıp, 1950'ler boyunca da Ford Vakfı tarafından alanın genişletilmesi için sürdürülmüştü (Pooley, 2011, s. 211). Bu finansal destekler ve dolayısıyla yönlendirmeler sonucunda iletişim çalışmaları bir bakıma hükümet ile sermaye kontrolünde gerçekleşmiş, akademik anlamda bağımsız olmaktan uzun bir süre uzak kalmış oluyordu.

1920'ler ve 1930'larda siyasal ve ekonomik alanda ortaya çıkan gereksinimler, nicel verilere dayanan ve güç odaklarına faydalı olan kuram ve araştırmaların ön plana çıkarılması ile ilgiliydi (Alemdar ve Erdoğan, 2010, s. 95). Daha çok nitel bir sosyoloji bakış açısına sahip okulun bu nedenle geri plana düşüp, finansman sahipleri açısından bir bakıma gereksiz hâle geldiği bir gerçektir. Öyle ki II. Dünya Savaşı ve ardından yaşanan Soğuk Savaş süresince iletişim çalışmalarının finansı da farklı alanlara kaydı. Tüm zayıflıklarına ve hükümet ile sermaye arasındaki planlar doğrultusunda var olma çabasına karşın okulun sosyoloji alanındaki katkıları sayesinde ilk kapsamlı iletişim çalışmalarıyla okulun ilk iletişim komitesinin temelleri atılmıştır. Burada iletişim alanının akademik bir biçimde ortaya çıkışı savaş zamanı propaganda çalışmaları ile göbekten bağlı olsa da bu kurumsallaşmanın Chicago'da gerçekleşmiş olmasının belki de daha önce sayılan

toplumsal ve ekonomik nedenlerden ötürü kaçınılmaz olduğunu belirtmekte fayda var (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 548).

II. Dünya Savaşı sırasında büyük fonlar ile kurulan araştırma merkezlerinde pek çok farklı araştırmacının bir araya gelmesi ile sonradan Robert Maynard Hutchins'in Rockefeller Vakfı'ndan alacağı yüksek fonlar ile ayrı bir iletişim komitesi kurmasının zemini hazırlanmış oldu. Bir avukat ve eğitimci olan Hutchins, genç yaşta Chicago Üniversitesi'ne rektör olmuştu. Onun disiplinler arası çalışma projesi, anayasal hak olan basın özgürlüğünü koruma amacıyla birleşince ortaya çıkan enstitü, yapısı nedeniyle bölümleşmemiş, daha özgür ve finans açısındansa desteklenir oluyordu (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 554). 1942 – 1945 arasında Chicago Üniversitesi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren *The Comittee on Communication and Public Opinion* (İletişim ve Kamuoyu Komitesi y.n.) siyaset bilimciler, teologlar, matematikçiler ve antropologlardan oluşan son derece geniş yelpazeli bir komisyondu (Blachard, 1977, s. 14).

Komite hem reklam-tanıtım hem de akademik çalışmaları birlikte yürütme eğilimindeydi. Modern iletişim araştırmalarının akademik ve reklam-tanıtım ilgilerinin Rockefeller Vakfı ile seminerler şeklinde düzenlenmesinde büyük pay vardı (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 552). Savaş sırasında komite özellikle propaganda çalışmalarına eğilmişken, savaş sonrasında bu ilgi artık iletişim alanının kurumsallaşması ve savaş sonrası düzende demokratik iletişim tartışmalarının yolunun açılmasına evriliyordu. İşte bu yeni ihtiyaçla iletişim alanının kurumsallaşması açısından asıl öneme sahip olacak Committee on Communication (İletişim Komitesi y.n.)'ın kurulmasına giden yol da açılmış olacaktı.

1947-1960 arasında faaliyet gösterecek olan İletişim Komitesi, kökenlerini aldığı Chicago Sosyoloji Bölümü ile arasındaki onlarca yıllık süreçte tarihin en büyük savaşının

yaşanmış, dünyanın ilk kez sermaye eksenli iki kutup arasında kalmış olduğunu belirtmekte fayda var. Belki de bu nedenle komitenin kuruluş felsefesinde, kurulduğu ülke ile bağlantılı olarak, uygulanabilir ve istatistiki verilerle ölçülebilir bir davranışsalcı sosyal bilim anlayışının etkisi vardı. İletişim Komitesi, bu motivasyonla disiplinler arası bir gövde olarak, kitle iletişiminin insan davranışı üzerine etkileri üzerine yapılan araştırmaları olanaklı kılmak için kurulmuştur (Morva, 2013, s. 138). Sosyoloji bölümünün toplumu iletişim ve demokratik açıdan ele aldığı çalışmalar karşısında komitenin çalışmaları birey davranışlarını ölçülebilir, veriler açısından kategorize edilebilir, etki çalışmaları açısından da deneye tâbi tutulabilir bir nesne olarak ele alıyordu.

Chicago Sosyoloji Bölümü'nün ve ardından İletişim Komitesi'nin bizzat kendi evrimsel süreçleri, aynı zamanda kapitalizmin ve dünya siyasetinin de seyri ile yakından ilgiliydi. 19. yüzyılın son çeyreğindeki ekonomik buhran sonrası ortaya çıkan ihtiyaçla var olan sosyoloji bölümü, 20. yüzyılın ilk yarısındaki siyasal buhrana giden yolda etkisini yitirmiş, savaş sonrası açılan iletişim komitesi ise savaşın ve sosyal bilimlerdeki dönemin etkisiyle çalışmalara başlamış ancak, Soğuk Savaş'ın tırmandığı yıllarda zayıflayıp bu etkisini yitirmişti. Özellikle aynı dönemde Lazarsfeld'in çalışmalarının etkilediği komite, iletişim alanının asıl kurucularının çalışmaları açısından gölgede kalmıştı. Ancak tüm bunlara karşın komite, Soğuk Savaş ile ilgili istihbarat ve psikolojik savaşa yönelik araştırmalar yapması için hükümetten ve finans kuruluşlarından yüksek derece fonlar sağlamıştı (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 556). Bu da bir kez daha, iletişim alanının savaşlar ve finansal yapılardan bağımsız olarak ele alınamayacağını, gelişim ve olgunlaşmasının tam da bu koşullara bağlı olduğunu gösteriyordu.

Komitenin genel olarak kullandığı nicel araştırma yöntemlerinin yanında, David Riesman'ın *The Lonely Crowd – Yalnız Kalabalık* adlı çalışması ise nitel bir yöntem ile ortaya konmuştu. Bunun yanında komitede Douglas Waples'in ama özellikle Bernard

Berelson'un etkisi yüksekti. Berelson ve Janowitz'in 1950'de birlikte çıkardıkları, komitenin alanla ilgili en ünlü yayını *Public Opinion and Communication* (Kamuoyu ve İletişim)'dı. İletişimi toplumsal sorunlar içerisinde demokratik toplumun sadece var olmasının değil, aynı zamanda hayatta kalmasının da en temel koşulu görmeleri açısından, Chicago Sosyoloji Bölümü ile benzer bir çizgide olduklarını söylemek mümkündür (Berelson ve Janowitz, 1950, s. 96). İkilinin yayınına ek olarak Kenneth Adler'in öncülüğünde çıkarılan *Studies in Public Communications* (Kamu İletişimi Çalışmaları) adlı yayın, zamanla komitenin ve iletişim alanının en önemli çalışmalarının yer aldığı bir dergi hâline dönüşecekti. Bunda hem öğrencilerin burada kendi çalışmalarını yayımlaması hem de özellikle Elihu Katz'ın *Uses and Gratifications* "Kullanımlar ve Doyumlar" adlı çalışmasını burada tanıtmasının rolü büyüktü (Wahl-Jorgensen, 2004, s. 558).

Komitenin hem sosyoloji kökenlerine sahip olması nedeniyle bölümle yaşadığı sıkıntılar, hem sağlanan fonların çalışmalarını şekillendirmesi ama son olarak finansın artık azalması nedeniyle verimliliğinin düşmesi kaçınılmaz olmuştu. Öte yandan yapısal türlü problemlerle uğraşmak zorunda kalması nedeniyle sonu geldiğinde alanla ilgili en önemli kırılma noktalarından biri de gerçekleşmiş oldu. John Dewey ve Walter Lippmann arasındaki, iletişimin toplumsal anlamda iktidar/demokrasi ekseninde farklı biçimlerde ele alınmasına dair ünlü zıt görüşler, bu sefer bundan daha ünlü olacak yeni bir görüş farklılığını ortaya çıkarıyordu: Bernard Berelson ile Wilbur Schramm arasında iletişim alanının ölüp, ölmediğine dair tartışma.

Berelson özellikle kesilen fonlardan ve kurucu babalar olarak nitelediği Lasswell, Lazarsfeld, Lewin ve Hovland'ın artık ecellerinden ya da farklı alanlara ilgilerinin kaymalarından ötürü artık bu alanda var olmamalarından hareketle iletişim alanının bir çıkmaza girdiğini belirtiyordu. Eğer alanla ilgili yeni ilgiler, yönelimler bulunmazsa alanın geleceği ile ilgili karamsarlıktan başka bir şey olamayacağını belirtiyordu. Elbette

iletişim alanının önemi yadsımıyordu. Ancak ona göre ortaya çıkışından bu yana alan, güç odaklarının ilgisine göre şekillenmişti ve dönemin koşulları içerisinde bu ilgi sayesinde fon bulup çalışmalar yapabilen araştırmacılar, bu ilginin başka yöne kayması sonucunda çalışmalarından vazgeçecek, alanın geleceği solacaktı.

Berelson'a göre iletişim alanı, disiplinler arası bir bakış açısıyla dünya savaşlarının etkisinde dev finansörlerin ve hükümetlerin desteği ile gelişebilmişti. Alanın çalışma yöntemini bulabilmesi de özellikle 1930'larda Rockefeller Vakfı'nın radyo programlarına dev bütçeler ayırmasıyla gerçekleşebilmişti (Berelson, 1959, s. 1). Bu açıdan elbette haklıydı. Kendisinin de Ford Vakfı'ndan 1951-1957 arasında on milyonlarca dolar fon alması, ancak zamanla bu fonun kesintiye uğraması nedeniyle böyle düşündüğü de açıktır (Pooley ve Katz, 2008, s. 7). Berelson iletişim alanının finansal açıdan yaşadığı sıkıntıları ve yapısal problemleri ele aldıktan sonra belli başlıklar altında, alanın o güne kadarki çalışmalarını kategorize edip, verimlilik ve entelektüel zenginliğin artık kısırlaşmaya başlamasından ötürü de karamsar tavrını sürdürüyordu. Ona göre alan Lasswell'den Lazarsfeld'e geçiş sürecinde reformist bir tavır sürdürmüş, çalışmaların büyük bir kısmı entelektüel temel ve ilgiden yoksun olarak coğrafî ihtiyaçlar dâhilinde kalmıştı.

Bunun yanında tarihsel ve toplumsal büyük sorunlar ampirik çalışmalar ekseninde ele alınarak altlarında yatan temel ekonomik ve sosyolojik problemler göz ardı edilmiş, diğer sosyal bilimler alanlarıyla sağlanabilecek karşılıklı düşünsel alışveriş yeterince yerine getirilememiş ve son olarak da alanla ilgili pratik eksiklikler entelektüel problemleri de ortadan kaldırmakta yardımcı olabilecekken, Lazarsfeld dışında bununla ilgilenen çok az insan olmuştur (Berelson, 1959, s. 5–6). Özetle Berelson için alanın hayatta kalması, ona yepyeni bir ivme kazandıracak büyük fikirlerin ortaya çıkmasına bağlıydı. Ancak kendisinin artık öldüğünü düşündüğü alanla ilgili asıl kararı, okuyucunun yine kendisi verecekti.

Schramm, Berelson'un ortaya koyduğu tespitlere karşı alaycı bir dille, alan öldüyse neden kendisinin hâlâ ders vermeye devam ettiğini, öğrencilerinin nasıl olup da hâlâ alanla ilgili yeni araştırmalar yapıp, teoriler kurmaya çalıştıklarını soruyordu (Schramm, Riesman ve Bauer, 1959, s. 7). Ona göre Berelson'un yaptığı hata, kurucu babaların ölmesi ile alanın ölmesinin aynı şey olarak ele alınmasında yatıyordu. Berelson'un karşısında Schramm, kurucuların miraslarının kurumsallaşma sürecinde yol gösterici olduğuna inanarak iyimser davranıyordu (Peters ve Simonson, 2004, s. 447). Schramm, kurucu babaların deneysel çalışmalarının aslında son bulmadığını, Standford ve Ilinois'da bu çalışmaların hâli hazırda zaten devam ettiğini belirtiyordu. Ona göre eğer bizler gelişim sürecine bakmaz da Berelson gibi sadece Everest'e ilk tırmanan insan ile ilk kez bir uçağı uçurmayı başaran insana odaklanırsak, onlardan sonra da bunu başarmış olanları ve hatta bunu çok daha öteye taşıyacakları görmezden gelmiş, yaptıklarını değersiz bulmuş oluruz (Schramm ve diğerleri, 1959, s. 7).

Schramm, Tevrat'ın *Genesis* – (Yaratılış) bölümünde bir zamanlar yeryüzünde yürüyen devlere atıf yaparak yaşamın ne denli gizemli bir armağan olduğuna vurgu yapan Yehova gibi, kurucu dört devin bir kez yeryüzünde yürümüş olmalarının aslında iletişim alanında zengin ve artık olgunlaşmış sayılabilecek bir yolu açmış olduğunu dile getiriyordu. Onun Berelson'un yazısının sonunda ele aldığı sorulara karşın kendi soruları vardı. Alan öldüyse iki aşamalı akış kavramını yeterli hâle getirip açıklayacak, iletişim organizasyonlarını analiz edecek, iletişim sistemlerini mantıksal açıdan düzenleyecek, iletişim ekonomisini açıklayacak olanlar kimlerdi? Bir diğer yandan da televizyonun çocuklara yaptığını ya da çocukların televizyonla ne yaptığını irdeleyecek olanların kimler olmaları bekleniyordu (Schramm ve diğerleri, 1959, s. 9)?

Berelson ve Schramm arasındaki tartışma ciddi bir kırılmanın, yeni bir dönemin de habercisiydi aslında. Her ne olursa olsun, bir alanın içinde, o alan üzerine tartışmanın artık çıkmış olması, o alanın gerçekten de geliştiğini, özellikle ciddi finans ve hükümet

ilgilerinin gölgesinde çalışmalar yapmak zorunda kalmış bu alanın ilk kez ciddi anlamda kendi üzerine düşünmesinin de göstergesidir. İki isim arasındaki tartışma, sadece basit bir tartışma olarak kalmadı. Farklı isimler, farklı zamanlarda Berelson – Schramm tartışmasına dâhil oldu. Örneğin David Riesman, Berelson'un alanın kurucularının varlığı ile son bulması düşüncesini eleştirirken, medya ve etkileri üzerine hiçbir başka sosyal bilim dalında bu denli araştırma yapılmadığını, kapsayıcı çalışmaların da her geçen gün daha da arttığını belirtiyordu (1959, s. 10). Hâlâ seçimler devam ediyor, hâlâ oy verme alışkanlıkları üzerine kafa yoruluyordu. Riesman, farklı ülkelerin mevcut siyasal durumları nedeniyle yerel ve ulusal gazetelerinde yaşanan değişimleri açıklayacak olanların da yine iletişimciler olduğunu söyleyerek, Berelson'u eleştiriyordu.

Raymond A. Bauer, Jefferson Pooley, Elihu Katz ve Durham Peters ise farklı zamanlarda, daha farklı açılardan bu tartışmaya katılacaklardı. Bauer, iletişim alanının sınırları ile ilgili ciddi problemler olduğunu, alanın kendi sınırlarını ve disiplinini ortaya koyma konusunda diğer alanlarla iç içe geçmesinden dolayı net bir durumdan söz edilemeyeceğini belirtiyordu (1959, s. 14). Ona göre Berelson'un arayışı içinde olduğu yeni bir büyük düşünsel kırılma, davranışsalcı yaklaşım ile tutum değiştirme çalışmalarına yeni bir bakış açısıyla mümkün olabilirdi. Medyanın etkileri üzerine hemen herkesin emin olduğu bir konuda Bauer, bilim insanlarının çoğunun tutumları değiştirmenin, davranışları değiştirmekten daha kolay olduğuna yönelik kanılarının, Festinger, Kelman ve diğer araştırmacıların ortaya koyduklarından yola çıkarak aslında tam tersi olduğuna vurgu yaparak, bu açıdan alanda yeni bir verimli tartışma başlatılabileceğini belirtir (1959, s. 16).

Pooley ve Katz, Schramm'ın kurucu babalar düşüncesini Berelson'dan aldığını belirtip, Berelson'un fonların kesilmesinden ötürü alanın zora düştüğünü belirten görüşünü haklı buldular. İki isme göre bu durum anlaşılmadan Schramm'ın yaptıklarının da anlaşılamayacağı açıktı. Nitekim tam da bu finansal sorunlar nedeniyle Schramm'ın,

ABD'de ilk iletişim fakültelerinin kuruluşunda alanı gazetecilik ve retorik bölümleriyle bir araya getirmek zorunda kaldığını belirtiyorlardı (J. Pooley ve Katz, 2008, s. 10). Yine Pooley, Schramm'ın bu kurumsallaşma sürecinde dört kurucu baba mitine yaslanmasını eleştirdikten sonra, bunun aslında bir bakıma iletişim çalışmalarının temelinde Berelson'un atıf yaptığı savaş propagandasının etkisini örtbas etme çabası olduğunu belirtmektedir. (2008, s. 15)

Durham Peters *Institional Sources of Intellectual Poverty in Communication Research* - (İletişim Araştırmalarında Entelektüel Yoksulluğun Kurumsal Kaynakları y.n.)'de, Berelson'un alanı finansal durumdan ötürü ele alıp ayrı bir disiplin olarak görmezken, Schramm'ın iletişim alanını kurumsal açıdan ele aldığını belirterek arada net bir fark olduğunu belirtiyordu. Ona göre Berelson, entelektüel birikim ve yeni büyük kırılmaların olmamasından şikâyet ederken, aslında o zamana dek elde, alanla ilgili pek çok materyalin de birikmiş olduğunu görmüyor, ondan farklı olarak Schramm'ın bu materyali toplayarak kurumsallaşma işine yöneldiğine değiniyordu (Peters, 1986, s. 11–17). Ancak aynı çalışmada, Schramm'ın alanın kurumsallaşması sürecinde ortaya koyduğu entelektüel temellendirmeyi de baştan sona eksik ve hatâlı buluyor, Berelson'un alanın sınırları ile ilgili değindiği problemleri haklı buluyordu.

Zaman Schramm'ı iletişimin ayrı bir disiplin olarak kurumsallaşmasında merkeze yerleştirecek, böylece 19. yüzyılın sonlarındaki karmaşa ortamında filizlenen ilk araştırmaların, yarım asır sonra artık üniversitelerde sistemli bir biçimde yeniden ele alınmalarına ve elbette alanın tarihsel yazımına da bu gözle bakılmasına imkân sağlayacaktı. Buraya kadar olan bölüm, tarihsel koşulların ve ekonomik ilgilerin alanın entelektüel ve yöntemsel açıdan oluşumunda nasıl bir merkezî öneme sahip olduğunu ele aldı. Bunun yanında gerek kurumsal gerek de kişisel ilgi ve çabalarıyla pek çok öznenin bu konuda ne derece belirleyici olduğunu vurguladı. Alanla ilgili tüm bu düşünsel ve yöntemsel birikim, bir sonraki başlıkta Wilbur Schramm'ın ABD'de iletişim

çalışmalarını üniversite çatısı altında kurumsallaştırmaya yönelik girişimleri açısından da ele alınarak, tarihsel gelişim çizgisinin en üst noktasına ulaşmış olacak.

1.3. ABD'de İletişim Çalışmalarının Kurumsallaşması

1.3.1. Wilbur Lang Schramm ve Katkıları

İletişim alanının gelişim süreci üzerine düşünüldüğü zaman, en yoğun araştırmaların ardından her ne kadar kurucu babalar kendi alanlarına yönelseler de ABD'de alanın Wilbur Lang Schramm öncülüğünde, o güne kadarki iletişim büroları ya da pazarlama araştırmaları dışında ilk kez ciddi anlamda eğitim üzerinden kurumsallaşmaya başladığı görülebilir. Gözden kaçırılmaması gereken nokta, ABD'de gazetecilik üzerine eğitim veren üniversite bölümlerinin Schramm'dan önce de var olduklarıdır. Ancak bu okullardaki iletişim anlayışı ile Schramm sonrasının iletişim anlayışı aynı değildir. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında ağırlıklı olarak ABD ve Fransa'da gazetecilik okulları kurulmuş, ancak bunlar o dönemde daha çok meslekî pratikler üzerine eğilen bir yönetim anlayışı sergilemişlerdir.

ABD'de ilk gazetecilik eğitiminin temelinde, eski bir asker olan Robert E. Lee'nin 1869'da Washington College'da bir eğitim kurumu oluşturması örnek verilebilir. Ancak temel pratiklere yer veren bu eğitim anlayışından sonra 20. yüzyıl başında Kansas Üniversitesi'nde gazetecilik kursunun açılması ile daha sonra gazetecilik ve iletişim eğitimi açısından son derece önemli bir yerde duracak Wisconsin Üniversitesi'nde Willlard Grosvenor "Daddy" Bleyer'ın gazetecilik eğitimi vermesi son derece önemliydi.

İngiliz dili üzerine eğitimini alan, bir yandan da yarı zamanlı olarak gazetecilik yapan Bleyer, 1904 yılında Wisconsin'de gazetecilik üzerine ders vermeye, orada öğrencilerin çıkardığı *Daily Cardinal* adlı gazeteyi yönetmeye başladı. Bleyer'ın düşüncesinde tıpkı bir benzeri Dewey'de görüldüğü üzere, iletişim demokratik bir toplumun oluşturulmasında en kilit araçtı. Onun düşüncesinde ABD'nin refahını ve

demokratik düzenini koruyup geliştirebilmesi için özgür bir basına son derece önem verilmesi, bu nedenle gazeteciliğin de sadece okullarda değil, gazetecilik dernekleri, fonlar ve türlü kurumlarla desteklenmesi gerekiyordu (Rogers, 1994, s. 11).

Bleyer'a göre iyi bir gazetecinin yetiştirilmesi için, onun sosyal bilimlere hâkim, çok yönlü determinist bir düşünce yapısına da sahip olması gerekiyordu. Gazeteci her şeyden önce tüm dünya ile ilgili doğru bir düşüme biçimine sahip olmalıydı (Bleyer, 1931, s. 39). 1927 tarihinde doktora programı olarak eğitimine devam eden gazetecilik bölümüne siyaset bilimi, sosyoloji ve tarih bölümlerinden öğrenciler başvurabiliyor, böylece Bleyer'ın istediği tarzda farklı alanlardan insanlar bir araya gelerek gazetecilik işine girme imkânı buluyorlardı. Onun gazetecilik eğitimine verdiği önem ve alanla ilgili verilecek eğitimin yoğun bir teorik programa dayanması isteği, 1940'larda gazetecilik okullarını da tümden etkileyecekti (Rogers, 1994, s. 12). Öyle ki "Bleyer Çocukları" olarak adlandırılan mezunlar, ABD'de hemen tüm okullara giderek yöneticilik, öğretmenlik yaparak alanın kurumsallaşmasında kilit rol oynadılar. Schramm'ın iletişim alanında yapacaklarında bu bakış açısı önemliydi. Özellikle Orta Batı'da kurulacak okullarda Schramm, Bleyer etkisi ile işe girişmişti (Schramm, 1997, s. 137).

Bleyer'ın öncü çalışmalarına ve alanla ilgili temel motivasyonlarına karşın, bir diğer açıdan kurumsallaşma da ünlü gazeteci Joseph Pulitzer ile Harvard Üniversitesi rektörlüğü yapan Charles W. Eliot vâsıtasıyla gerçekleşti. İki ismin gazetecilik eğitimi üzerine giriştikleri çaba, Harvard Üniversitesi'nde hayata geçemese de kısa süre sonra Columbia Üniversitesi'nde meyvesini verecek, Pulitzer'in büyük finansal desteği ile Bleyer modeline son derece benzer bir okul ortaya çıkacaktı. İkili, eğitimi farklı alanlara da eğilen yoğun bir teorik eğitim olarak belirlemişti (Rogers, 1994, s. 14).

Ülkenin iletişim eğitiminde sonradan çok önemli bir role sahip olacak Iowa Üniversitesi 1924 yılında Gazetecilik Okulu'nu kurdu. George H. "Ted" Gallup'un temelinde yer aldığı Iowa Üniversitesi Gazetecilik Okulu, psikoloji kökenli eğitimi olan Gallup'un özellikle kamuoyu ve etki çalışmaları üzerine eğilen anlayışı nedeniyle özellikle Schramm'ın sonradan buranın başına geçmesinde önemli bir etken olacaktı.

Kekeme bir çocuk olarak büyüyen Schramm, spor, müzik, edebiyat gibi pek çok farklı alanla ilgili, son derece faal ve başarılı bir insandı. Öğrencisi Jack Lyle, Schramm'ın farklı alanlara olan ilgisini, onun tam bir Rönesans aydını olup her şeyi başarabilecek bir dehâya sahip olması ile övüyordu (1974, s. 9). Gerçekten de son derece başarılı bir isim olan Schramm, İngiliz edebiyatı üzerine eğitim almış, Harvard'ta yüksek lisans yapmış ve doktora için de burada iken maddi zorluklar nedeniyle ayrılarak Iowa Üniversitesi'ne gitmişti. Onun Iowa'ya gitmesinin bir diğer temel nedeni de konuşma problemleri üzerine en iyi tedavinin Iowa'da verilmesi idi. Burada Wendell Johnson'ın Schramm ile gerçekleştirdiği tedavi sonucu kekemeliğinde gerileme yaşandı. Belki de onun iletişim alanı ile bu kadar ilgilenmesinin bir diğer nedeni de bu kişisel durumu idi (Rogers, 1994, s. 3).

1935 yılında Iowa Üniversitesi'nde İngilizce üzerine dersler veren, bir yandan da yaratıcı yazarlık üzerine çalışmalara katılan Schramm aynı üniversitede Kurt Lewin ile tanışınca kariyerinde bambaşka bir noktaya gitmeye başladı. Lewin ve öğrencileri ile sık sık buluşup, onun alan teorisini tartışıyorlardı. Buna ek olarak artık II. Dünya Savaşı kapıya dayandığında Schramm üniversitedeki kariyerini bir süreliğine erteleyip Washington D.C.'de Savaş Ofisi'nde çalışmaya başlayacaktı. Burada alanın kurucu isimleriyle bir arada olması, özellikle halkın moralini yüksek tutmak için yapılan propaganda faaliyetlerinde yer alması, onun teorik bilgisini pratik ile birleştirmek için önemli bir fırsattı (Rogers, 1994, s. 6).

1943 yılında savaştaki görevi bitip yeniden Iowa'ya döndüğünde, yeniden yazarlık kursunun başına geçmesi mümkün yönetimsel ve kişisel sebeplerden ötürü mümkün olmadı. Ancak tam da bu sırada Gazetecilik Okulu'nun başındaki Frank Luther Mort'un ayrılığı nedeniyle okula bir yönetici gerektiği için Schramm buraya yöneldi. Tam zamanlı ya da uzun bir gazetecilik geçmişi yoktu ama savaş sırasındaki çalışmaları ve deneyimleri neticesinde buraya gelmesi mümkün oldu. Okulun farklı bölümlerden öğrencilere açık ve canlı bir fikir alışverişine ev sahipliği yapmasını istiyordu. Göreve başladıktan sonra burada iletişim alanı üzerine bir doktora programı kurdu. Everett Rogers'a göre, onun doktora programını direkt iletişim üzerine kurmuş olması, Bleyer'ın gazetecilik üzerine doktora programını kurmasından farklıydı ve böylece Schramm, kendisinden önceki öncülerden ayrılıyordu (1994, s. 15).

Iowa Üniversitesi'nden sonra 1947'de Schramm Ilinois Üniversitesi'ne giderek burada *Institute of Communications Research* – (İletişim Araştırmaları Enstitüsü y.n.)'ı kurdu. Burada aldığı "İletişim Profesörü" unvanı literatürde bir ilkti. Tıpkı Iowa'da olduğu gibi burada da bir doktora programı kurdu. Ilinois'deki çalışmaları sırasında özellikle, hükümet, Rockefeller ve Ford fonlarından milyonlarca dolar alarak araştırmalar için kullandı, öğrencilerin imkânlarını genişletti (Rogers, 2009, s. 238).

Sekiz yıllık çalışmasının ardından yeni durağı Standford Üniversitesi oldu. *Standford's Institute of Communications Research* – (Standford İletişim Araştırmaları Enstitüsü y.n.)'de 1955-1973 arasında, uzun bir dönem çalıştı. Onun Ilinois'daki ayrılışından Standford'a gelişi sırasındaki düşüncesi, artık ulusların iletişim ekseninde gelişimlerini sağlayabilmek ile daha ilgiliydi (Chaffee, 1974:8). Schramm'ın Standford'ın ardından doktora öğrencisi David Berlo vasıtasıyla Michigan Üniversitesi'ndeki iletişim çalışmalarını da derinden etkilediğini düşünmek gerekir. Schramm'dan farklı olarak Berlo ise, daha önce sık sık farklı alanlarda okuyanlar için

açık olan doktora programlarını doğrudan iletişim okuyanlara açık hâle getirmeye çalıştı (Rogers, 2009, s. 239).

Kurumsal açıdan pek çok üniversitede iletişim fakültelerinin açılmasına, bunların doktora programları ile desteklenmesine öncülük eden Schramm, bir yandan da televizyonun, geri kalmış ülkeler açısından eğitici işleve sahip olabileceği düşüncesiyle bazı projelerde yer alıyordu. Örneğin Standford – Denver Projesi ile ilkokul çocuklarına televizyon yoluyla İspanyolca eğitim verilmesinde yer aldı. Yine 1960'larda Guy Beviniste ve Philip Coombs ile eğitimin medyada geliştirilmesi için çalıştılar. UNESCO tarafından onlar eliyle basılan *The New Media: Memo to Educational Planners* (Yeni Medya: Eğitim Planlamacılarına Not y.n.) literatürü eğitim açısından zenginleştirdi (Chaffee, 1974, s. 14). Schramm, üniversitelerden sonra Hawaii'ye gidip kurumsallaştırma çabalarına devam etti. Buradaki East West Center'da her yerden iletişimcinin gelip konferanslar verip, birbirleriyle etkileşimde olabilmeleri için uğraştı. Böylece Asyalı araştırmacılarla Amerikalı araştırmacılar arasında bir köprü kurmak istedi (Chaffee, 1974: 8).

Üçüncü Dünya ülkelerine yaptığı yolculuklar, 1965'te Hindistan'a gidişi, El Salvador özelinde Latin Amerika'da iletişimin eğitimsel bir açıdan kullanımına gayret göstermesi ve elbette Berelson'un ölümü gördüğü yerde yaşamı görmesi Schramm'ı değerli kılıyordu. Onun gözünde iletişim çalışmaları, toplumsal ve ekonomik gelişimler ile iç içeydi. İletişimi onların bir sonucu olarak görmüyor, iletişimsel gelişmişlik ve dönüşüm içerisinde toplumsal ve ekonomik yapıyı ele alıyordu (Singhal, 1987, s. 18–22). Öte yandan onun doktora programlarını ve iletişim derslerini özellikle gazetecilik ve geçmişin retorik bölümlerinde kurması, aslında iletişimin akademik bir alan olabilmesi için kendisine akademide yer açma çabası idi.

Schramm'ın iletişimi kurumsallaştırma çabasını ele alan Pooley ve Park, alanın iki temel zayıflığından bahsediyordu. İlki diğer sosyal bilimlerin iletişim alanından çok daha eski olmamalarına karşın entelektüel birikimleri dolayısıyla bunu çok daha kolay gerçekleştirmeleri, ikincisi de iletişim alanının 1950lere kadar kurumsallaşmayı beklemesi nedeniyle çok geç kaldığı idi (2008, s. 2). Bu tarihsel güdüklüğü kapatabilmek için Schramm, kurumsallaştırmayı gerçekleştirebilmek için gazetecilik ve retorik okullarına yönelmişti. Bu da alanın entelektüel eksikliğini genişleyerek düzeltebilme çabasına neden oluyordu. Yine Pooley onun alanı meşrulaştırma işine girişirken ele aldığı dört kurucu baba mitini yeriyor ve bunun, iletişim çalışmalarının aslında savaş ve propaganda ekseninde şekillendiğini örtbas çabası olarak değerlendiriyordu (2008, s. 15).

Fakülteler açısından bakıldığında sadece derslerin işlendiği ancak alanın kendisi üzerine ne öğretmenlerin ne de öğrencilerin düşünmesi nedeniyle alanın hâlâ ciddi sıkıntılar içerisinde olduğunu öne sürdü. Schramm'ın kurumsallaştırma çabalarına ve bir yandan da iletişim alanına yönelik en sert eleştirileri ise John Durham Peters yaptı. Peters, ulus devlet metaforu ile iletişim alanını açıklarken, alanın tarihsel anakronizm, genişleme çabası, felsefî yoksunluk ve sınırlılık gibi temel problemleri olduğunu belirtti (Peters, 1986: 529). Peters'a göre Berelson, entelektüel açıdan alanın zayıfladığını ele alırken Schramm kurumsallaşma ile bunu kapatmaya çalışıyordu. Öyle ki onun yaptığı aslında teorik ve entelektüel çalışmalardan uzak, halkla ilişkiler ekseninde iletişim alanını disipline etme girişimi idi (Peters, 1986, s. 543).

Bu açıdan düşünüldüğünde Schramm, iletişim alanının ayrı bir disiplin olduğunu söylerken, aslında gazetecilik ve konuşma, drama gibi alanlara onu eklemleyerek meşruluk sağlamaya çalışıyordu. İlginç bir şekilde eleştirisini ulus devlet ile iletişim alanını benzer kılarak özetliyordu: Ulus devletin nasıl bir kurucu mite, yayılmacılığa, felsefî tutarsızlık ekseninde kendisini var etmeye ve bağımsız olmaya ihtiyacı varsa

Schramm da iletişim alanının kuruluş için ihtiyaç duyduğu bu unsurları ulus devlet ile aynı yolları izleyerek yapıyordu. (1986, s. 547).

Özetlersek, iletişim alanı toplumsal ve siyasal krizlerin, ekonomik dönüşümlerin yaşandığı bir dünyanın içine doğmuş, son derece fazla sayıda etmen ile gelişimini ve yöntemlerini oluşturmuş bir alandır. Chicago'da başlayan toplumsalı anlama rolü, dünya savaşları sırasında propaganda ve etki davranışları açısından ele alınmış, savaş sonrasında ise bu sefer de Soğuk Savaş etkisinde ve elbette Wilbur Schramm'ın büyük gayretleri neticesinde üniversitede kurumsallaşmaya çalışmıştır. Bugün hâlâ iletişim alanının bizzat kendisi üzerine meşruiyet ve gelecek tartışmaları yapılıyorsa, bu onun zayıflığından öte zamanın ruhuna bağlı tükenmez dinamizmi ile ilgilidir. Kurumsallaşma ve ayrı bir disiplin olma sürecinin, her ülkenin kendi öz koşulları altında değerlendirilmesi ile anlaşılabileceğinin hatırlatılması ile artık bundan sonraki bölümde süreci bir de Türkiye açısından ele almak gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE İLETİŞİM EĞİTİMİNİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ

GİRİŞ

Tezin ilk bölümünde iletişim alanının ve özel olarak Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarının akademik anlamda ortaya çıkışının felsefi, iktisadi ve siyasi temellerinin ana hatlarıyla ele alınmasının ardından bu bölümde de iletişimin özellikle basın tarihi ve eğitimsel kurumsallaşma açısından Türkiye'deki süreci ele alınacaktır. Nasıl ki Amerikan pragmatik felsefesiyle temellenen ve zaman içerisinde ABD'nin finansal ve siyasal çıkarları ile kendine faaliyet alanı bulan ilk iletişim çalışmaları tam da içinden geçtiği tarihsel süreçle şekillendiyse, Türkiye açısından da yaşanan siyasal, kültürel ve finansal değişimler doğrultusunda alanın hem dışsal hem de özgül koşullar içerisinde akademide kurumsallaşmaya başladığı görülmektedir.

Özellikle Osmanlı döneminde, gazeteciliğin profesyonelleşmesi ve bir gazetecilik okulu açılması önerisinde bulunan ilk isim Ahmet Rasim'in bunu isteme nedenlerini anlayabilmek için Osmanlı Devleti'nden yola çıkarak basın, gazetecilik, matbuat hukuku ve ilgili anayasal düzenlemelerin bir süre sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne bıraktığı mirası irdelemek gerekmektedir. Bu uzun süreçte yaşananlar Türkiye'nin akademik çatı altında kurulan ilk gazetecilik enstitüsü olan İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü ile yine ilk basın yayın yüksekokulu olan Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun ortaya çıkış koşullarını ve kurumsallaşma biçimlerini de derinden etkileyecekti.

Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıl sonrası hızlı bir şekilde parçalanma evresine girmesi, tarihsel açıdan o dönemki basınla ilgili faaliyetleri ve gelişmeleri önemli kılmaktadır. Özellikle II. Mahmut döneminde hızlı bir reform sürecine giren devlet, Avrupa'da yaşanan Fransız Devrimi'nden ve Napolyon Savaşları'ndan olabildiğince uzak kalmaya çalışmakla birlikte Napolyon sonrası dönemde artık büyük savaşların sonlandığı Avrupa'yı da hızla yakalamak için modernleşmek zorundaydı. Bunun için de hem hukuksal hem de yönetimsel anlamda etkin bir teşkilatlanma kurmak gerekiyordu. Özellikle nazırlıklar ve askeri alanda yapılan ciddi reformlar sırasında ilk gazetelerin ortaya çıkmaları da bu açıdan tesadüf değildir.

Osmanlı yurdunda var olan azınlık ve yabancı devlet tebaasının çıkardığı gazetelerin karşısında, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın ilk Türkçe gazete olan *Vekây-i Mısriyye*'yi 1828 yılında eyaletin yönetimini bürokratik açıdan kolaylaştırabilmesi amacıyla hazırlatması önemli bir gelişmedir. Nitekim bunun karşısında II. Mahmut'un da basın tarihi çalışmalarında hatalı bir şekilde sürekli olarak ilk Osmanlı gazetesi olarak anlatılan *Takvim-i Vekâyi*'yi devlet işlerini kolaylaştırmak, yüksek mevkideki memurları ve yöneticilerin işlerini kolaylaştırabilmek için ondan üç yıl sonra çıkarmış olması, teşkilat idaresinde gazetelerin rolünü anlamak açısından önemlidir.

İlk gazetelerin istikrarsız, resmi yayın organları olmaktan öteye gidememesi karşısında Osmanlı'nın Tanzimat Dönemi'ne (1839-1876) girmesi durumu değiştirdi. Tanzimat'ın getirdiği reformları koruyabilmek ve halkın reformlar karşısında karşıt bir tavır almasını engellemek adına devlet ilk kez 1857 yılında Matbuat Nizamnâmesi'ni çıkardı. Türkçe gazetenin son derece az ve etkisiz olduğu dönemde bu nizamnâme ile yapılmak istenen, aslında Osmanlı'da o dönem etkin olan yabancı dildeki yayınları ve çalışan matbaaları devletin kontrolü altına almaktı. Böylece bir yandan Tanzimat ve

Islahat fermanları ile ortaya konan reformların korunması sağlanmaya çalışılırken, bir diğer yandan da yabancı dilde çıkan yayınların ülkedeki azınlıkları istenmeyen biçimde etkilemelerinin önü kesilmek isteniyordu. Bu kanunla birlikte yabancı birinin matbaa açması devletin iznine bağlanırken, bir yıl sonraki ceza kanunu ile de devletin sansür yapabilmesi ve zararlı gördüğü matbaaları kapatabilmesi hukuki açıdan resmiyet kazandı.

1857 Matbuat Nizamnâmesi sonrasında Türkçe gazete sayılarının da artması ile hareketlenmeye başlayan basına 1864 Matbuat Nizamnâmesi biraz daha enerji katmıştı. Yeni nizamnâmeye göre ön sansür kaldırılıyor ve basın yoluyla işlenen suçlar için ayrı bir mahkeme kuruluyordu. Bu hava içerisinde basın hükümete yönelik eleştirilerini daha rahat yapmaya başlamışken, üç yıl sonra Girit Meselesi nedeniyle basının sık eleştirilerine maruz kalan hükümet, Sadrazam Ali Paşa'nın çıkardığı *Kararnâme-i Âli* adıyla anılan düzenleme ile basını susturma, sansür mekanizmasını devreye sokma ve hatta uyarılara karşı gelen gazeteleri kapatabilme yoluna gitti. 1874 ve 1875 düzenlemeleri[12] ile maddiyat ve içerik zenginliği açısından artık tükenme noktasına gelen gazeteler 1876 yılındaki ön sansür kararı ile de işlevsizleşmişlerdi.

Hızlı gelişmelerin ve köklü değişimlerin yaşandığı dönemde, 1876 yılında II. Abdülhamid'in tahta çıkışı sonrası Kanun-i Esasi[13] ilan edildi ve sansürü iptal eden bu anayasa ile bir anda basın yeniden özgürlük havasına girdi. Ancak bir yıl sonrasında Rusya ile girilen savaştan ötürü sıkıyönetimin ilan edilmesi ve meclisin tatil edilmesi sonucu, basın bu sefer de ağır bir sansür ve denetim altına alındı. Ancak II. Meşrutiyet sonrasıdır ki, basında kısa süreli yeniden bir rahatlama, yayın patlaması yaşanacaktır. Uzun matbuat düzenlemeleri ve baskıların yaşandığı tüm bu süreçte, tam da bu hürriyet

[12] 1874 düzenlemesi ile gazetelere iki paralık pul yapıştırma zorunluluğu getirilmiş, bir yıl sonraki düzenleme ile de gazetelerin çıkardıkları eklerin yalnızca resmi bildirileri içerebileceği kararlaştırılmıştı.
[13] Kanun-i Esasi'nin tüm maddelerine erişebilmek için bkz: http://www.anayasa.gen.tr/1876ke.htm (Son erişim tarihi: 08.08.2017)

havası içinde Ahmet Rasim'in bir daha eski baskıcı olayların olmaması, gazetecilik mesleğinin profesyonel olarak icra edilmesi gerektiğini söylemesi son derece önemlidir. Ona göre problemlerin temelinde kurumsallaşamamak ve sendikal olarak örgütlenememek yatıyordu. Onun erken dönem görüşleri ve bir gazetecilik arşivi oluşturulmasına yönelik istekleri, onlarca yıl sonra Roger Clausse'un Türkiye'ye gelişi sonrası hazırladığı rapora da yansıyacaktı.

Resmi yıkılışına Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı ile girmeden önce Osmanlı'daki son matbuat düzenlemesi olan ve cumhuriyet döneminin 1931 yılındaki yeni matbuat kanununa kadar yürürlükte kalacak 1909 Matbuat Kanunu ön ruhsat alma zorunluluğunu kaldırdı. Ancak kısa süre içerisinde, savaşların yarattığı sıkıyönetim ortamında sık sık değişikliklere uğrayarak otoriter bir kanuna dönüşen bu kanunla, değişmeyen tek şey yine basının sıkı bir denetim altında var olma çabası olacaktı. Bunun bir benzeri cumhuriyetin kuruluşu sonrası ilk meşrutiyetin basında yarattığı etkide de görüldü. Her ne kadar Kurtuluş Savaşı sırasında son derece etkin ve özgür bir tavır sergilediyse de 1925 tarihli Takrir-i Sükûn ile basının kısa süreli özgürlüğü yine son buldu. Nitekim 1931 Matbuat Kanunu bazı maddeleri açısından liberal bir kanun olarak ele alınabilecekse de zaman içerisinde onda yapılan türlü değişiklikler ile –özellikle 50. Madde- 1950 yılındaki yeni matbuat kanununa kadar ülkede basını ciddi anlamda kontrol altına alındı.

Türkiye'nin çok partili hayata geçtiği 1950 yılında, DP'nin başa gelmesi sonucu hazırlanan 1950 tarihli 5680 Sayılı Kanun ile özgürlükçü bir basın yasası yapıldı. Bundan sadece iki yıl önce, *Hürriyet* gazetesi sahibi ve İstanbul Gazeteciler Cemiyeti başkanı Sedat Simavi, II. Dünya Savaşı sonrası oluşturulan dünya düzeninde artık demokratik yönetimlerin başta olacağını, bu yeni düzene uyum sağlayabilmek adına Türkiye'nin de basın açısından yapması gerekenler olduğunu bildiren bir mektubu İstanbul

Üniversitesi'ne yazdı. Çok partili hayata geçilmiş olmasının yanında artık çağı yakalamak için bir de profesyonel gazetecilik enstitüsüne sahip olunması gerektiğini bildiren bu mektup, Türkiye'de akademi çatısı altında kurulan ilk gazetecilik enstitüsü olan İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün de temeli olacaktı.

Her ne kadar 1950 yılındaki yeni basın kanunu özgürlük ortamını getirmiş görünse de kanun üzerinde kısa sürede yapılacak çok sayıda değişiklik ile ülke tarihinin en baskıcı yasalarından biri ortaya çıkacak ve 1961 Anayasası'nın basın açısından getireceği kazanımlara kadar da bu durum devam edecekti. Bu karmaşık ortamda açıktır ki, 1950 yılında ilk gazetecilik enstitüsü olan İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulmasının temelinde II. Dünya Savaşı sonrasının yarattığı yeni düzen ve değişiklik ihtiyacı vardır. Okulun kuruluşundaki aksaklıklar, plansız kurumsallaşma girişimi ve öğretim elemanı ile maddi kaynaklar açısından karşılaşılan problemler bu işin sektöre hızlı bir şekilde eleman karşılama amacıyla gerçekleştiğini de gösterir niteliktedir. Okulun bu akademik amacı geri plana atan kusurlu kuruluşunun ardından, ülkenin 1965 yılında sistemli ve planlı olarak kurulan ilk basın yayın yüksekokulu olan Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na kadar geçen sürede yaşananlar önemlidir.

İki okul arası dönemde Türkiye'de ilk kez iktidar değişikliği yaşanmış, ilk askeri darbe gerçekleşmiş, yeni anayasa ile özellikle basın ve gazeteciler açısından ilk kez geniş özgürlükler sağlanmıştı. Kurumsal açıdan ise TRT'nin faaliyetleri başlamış, Basın İlan Kurumu'nun ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulmaları ile basında ve ekonomide ciddi değişimler yaşanmış ve en önemlisi Türk hükümetinin talebi doğrultusunda Oscar Pollak ve Oliver Reverdin Türkiye'ye gelerek basın üzerine incelemeler yapıp, bir basın okulu kurulması gerektiğine dair rapor hazırlamışlardı. İşte tüm bu olaylar arasındaki bağlantılar bilinir, bunların getirdiği dinamizm ve değişime, ortaya çıkan yeni ekonomik ve kültürel ihtiyaçlara bakılırsa 1965 tarihli ilk basın yayın yüksekokulu olan

Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluş sürecini anlamak da mümkün olur. Tam da bu nedenledir ki, Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşması ilk bölümde ABD üzerinden ele alınan süreçle kıyaslandığında hem benzerlikler hem de farklılıklar gösterir.

Basın Yayın Yüksek Okulu 1965 yılında kurulmadan önce, onun Türkiye'nin içinden geçtiği büyük değişim döneminde planlı bir şekilde kurulması istenmekteydi. Gerek Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin girişimleri gerek hükümetin talebi ve gerek de uluslararası kuruluşların katkıları ile kurulacak okul, sadece akademik bir kurumsallaşmanın değil, aynı zamanda Türkiye'nin ihtiyaçları doğrultusunda örnek, modern bir iletişim eğitimi verme perspektifine de öncülük edecekti. Nitekim bu doğrultuda UNESCO'nun yaptığı incelemeler, yerinde yapılan araştırmalar ve Hıfzı Topuz ile Roger Clausse'un okulun kuruluşu için yaptıkları çalışmalar bu kurumsallaşma sürecini de ciddi olarak şekillendirecekti.

Hıfzı Topuz ve Roger Clausse'un yaptıkları incelemeler ve hazırlanan raporların ardından UNESCO'nun sadece düşünsel ve akademik açıdan temellerini attığı okul, gazeteciler cemiyetinin ve Türkiye'nin kendi ihtiyaçlarının da gözetilmesi sonucu yerel bir duruşa da sahip olacaktı. Kurumsallaşma sürecini en iyi biçimde anlayabilmek için kuruluş çalışmalarının ardından, okulun ihtiyaç duyduğu burs ve uzmanları da okula kazandıran Hıfzı Topuz ile kişisel bir görüşme yapılmıştır. Yine bu kurumsallaşmanın sonrasında yaşananları anlayabilmek için de okulun ilk asistanlarından olup sonraki süreçte gerek verdiği derslerle gerek de okulun yapısal eksiklikleri ile ilgilenmesi nedeniyle tarihsel açıdan son derece önemli bir noktada yer alan Prof. Dr. Oya Tokgöz ile de kişisel bir görüşme yapılmıştır.

Yüz yüze gerçekleşen görüşmeler sırasında alınan ses kayıtları ve hazırlanarak ekler kısmına koyulacak deşifreler ile çalışmanın tarihsel bir belge olması sağlanmak

istenmiştir. Nitekim Hıfzı Topuz ile yapılan görüşme sırasında ulaşılan Roger Clausse'un hiçbir kütüphanede tam metin olarak bulunamayan Fransızca raporu hem aynen hem de Türkçe çevirisi ile ekler kısmında sunulacaktır. Böylece mevcut literatürde kurumsallaşma üzerine çok az sayıda yapılan çalışmalara, bizzat süreçte yer alan kişilerle görüşülüp, ilk elden ulaşılan belgelerle desteklenerek oluşturulmuş bir çalışma ile katkı sunulmak istenmektedir.

Tüm bu tarihsel gelişim ve kurumsallaşma sürecinin anlatımının ardından Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşması sürecinin hem dışarıdan etkilenen hem de kendi özgül koşullarına göre de biçimlenen yapısının anlaşılır olması istenmektedir. Nitekim ABD'de temelleri güçlü bir felsefi arka plana dayanan ve özellikle sermaye ilgileri doğrultusunda ülkenin siyasi kaderi ile paralel olarak ortaya çıkıp gelişen iletişim çalışmalarıyla akademik kurumsallaşma gerçekleşmişken, Türkiye'de gazeteciliğe ya da iletişim alanına yönelik böyle ciddi bir finansal hareketlilik ya da güçlü felsefi temeller yoktu. ABD'de Willard G. Bleyer ile mesleki gazetecilik okulları ekseninde başlayan iletişim eğitimi süreci, Wilbur Schramm ile kapsayıcı iletişim alanı olarak akademik kurumsallaşmaya gitmişti. Tüm bu süreç felsefi temeller, piyasa ihtiyaçları ve finansal ilgi neticesinde şekillenmişti. Dolayısıyla ABD'de devletin iletişim alanının akademik olarak kurumsallaşması sürecinin başında doğrudan bir girişimi yokken, Türkiye'de bu devletin desteği ile gerçekleşmek zorunda kaldı. Öte yandan ABD'nin aksine Türkiye'de felsefi temeller ve güçlü sermaye girişimleri olmamasının yanında, Osmanlı'dan miras kalan basın faaliyetleri ve gazeteler olmasına karşın herhangi bir gazetecilik okulu, ekolü ya da geleneği de yoktu.

Türkiye'nin sahip olduğu özgül koşullar ve yaşadığı siyasal süreçler onun başlangıçta yalnızca sektör ancak sonrasında akademik açıdan da yetişmiş iletişimcilere ihtiyaç duymasına neden oldu. Devlet kurumları, sektör ya da akademide iletişim alanında çalışacak bu insanlar, yaşadıkları ülkenin geçirdiği evrelerin ardından

oluşturulan okullarda belli bir perspektif ile eğitim göreceklerdi. Bu perspektifi ve yaşanan tüm süreci anlamak için ikinci bölümün başında 19. yüzyıl Osmanlı'sından iletişim alanında kurulan ilk akademik okullara kadar geçen süreci ana hatlarıyla ele almak gerekmektedir. Ancak bu yolla tüm bu bahsi geçen sürecin, farklı amaçlarla, kuruldukları dönemin ruhunu yansıtarak ortaya çıkan ilk iki okulun özelinde irdelenerek anlaşılabilir olacağı varsayılmaktadır. Bu sayede tarihsel, bütüncül bir anlatım yöntemi ile Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşması sürecinin temellerinin de ilk bölümde yatan dinamikler ve koşullarla hem büyük benzerlikler hem de büyük farklılıklar gösterdiğinin anlaşılması bakımından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.1. Osmanlı Devleti'nde Basının Durumu

Özellikle 16. yüzyıldan sonra dev bir imparatorluğa dönüşen Devlet-i Aliyye'de mevcut çok kültürlü ve karmaşık yapı, devletin en yakın ve en sıkı ilişkiler içerisinde olduğu Avrupa'daki gelişmelerden de derin bir şekilde etkileniyor, siyasal krizler ve dönüşümler kısa süre içerisinde Osmanlı'yı da etkiliyordu. Dev sınırlara erişmiş devletin, 19. yüzyıldaki sanayileşme sürecinde iletişim ve ulaşım açısından eski dünyanın durağan yapısına ters, yeni ve hızlı sürece uyum sağlayabilmesi her şeyden önce onun ayakta kalabilmesinin de tek yolu idi.

Osmanlı'daki ilk gazetelerin ortaya çıkışına kadarki sürece bakıldığında yapılabilecek ilk tespit, Gutenberg sonrası matbaanın Avrupa'da yarattığı dev etkinin, Osmanlı yurdunda paralel bir dönemde aynı etkiyi göstermediğidir. Oysa Gutenberg'den kısa süre sonra İspanya'dan kaçan Yahudilerden bir kısmı İstanbul'da 1493'te ilk matbaayı kurmuşlar, ardından kısa süre içerisinde de Selanik'te, Edirne'de, Şam ve İzmir'de bu matbaaları yaymışlardı (MEGEP, 2008, s. 5). Onları sırasıyla Ermeniler ve Rumlar izledi, ülkenin farklı yerlerinde ve farklı zamanlarda yeni matbaalar açıldı. Ancak bunlar kısıtlı kaldı ve sık sık da sıkıntılarla boğuştu çünkü devletin bizzat isteği ve desteği ile kurulmuş değillerdi.

Avrupa açısından ele alındığında; matbaa ekonomik ve siyasal nedenlerden ötürü bir bakıma iktidar ortakları ile adaylarının birbirlerine karşı giriştikleri savaşta etkili bir silah olarak kullanılırken, Osmanlı'da iktidar ortaklarının olmayışı ya da Kavalalı Mehmet Ali örneğinde olduğu üzere zayıf oluşu nedeniyle matbaa bu işleve sahip olmadı. Matbaanın Avrupa'da yarattığı etkinin altında Katolik Kilisesi merkezli ekonomik hâkimiyetin yarattığı mezhepleşme ve Reform Süreci'nin getirdiği canlı ortam vardı. Bu durum bildiri ve kitap basımını artırırken, bir yandan da Westfalya sonrası ortaya çıkacak merkezi krallıkların, Kilise'yi devirme çabası ile de eklemlenecekti.

Kamusal açıdan ele alındığında matbaanın etkisi daha büyüktü. Katolik Kilisesi'nin karşı reform hareketi ile okuma-yazma öğretimini artırma girişimi ve günümüz okullarının 16. yüzyıl Cizvit rahiplerinin kurdukları okulları örnek alması, okumanın yaygınlaştırılmasını sağlarken, bir diğer yandan da kitapların diğer insanlar önünde okunuyor olması da kamusal alanı yaratma açısından son derece önemliydi (Poe, 2015, s. 200). Matbaa her şeyden önce uygun ortam ve koşullar içerisinde gelişebilirdi. Bu nedenle ironik bir biçimde, Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan matbaanın serüveni, yol üzerindeki Osmanlı'yı bu koşulların olmamasından ötürü ıskalamıştı. Bunda elbette matbaanın Avrupa'da yarattığı etki ile Reform Süreci'nin örtüşmesinden korkan Osmanlı yönetiminin, kendini bundan uzak tutarak güven içinde kalabilme arzusu da etkiliydi (Briggs ve Burke, 2011, s. 26).

18. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı'da ilk kez devletin isteği ve izni ile ilk Türk matbaası kuruldu. Lale Devri'nin etkisiyle reformcu padişah III. Ahmet döneminde Yirmisekiz Çelebi Zâde Sait Efendi ile İbrahim Müteferrika'nın padişaha başvurusu üzerine şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'den icazet soruldu. Şeyhülislâmın onayı, padişahın izni ile 1727 tarihinde İstanbul'da ilk matbaa açılmış oldu. Verilen izin ise din dışı bilimsel eserler için tam bir yetki verirken, dini meseleler üzerine kitap basımı

istenmemiş, çünkü imparatorluğun çok dinli ve kültürlü yapısında bunun bir problem yaratabileceğinden çekinilmişti (Koloğlu, 2015, s. 15).

Matbaanın artık devlet izni ve isteği ile kurulmasına karşın, ilk basılan eserlerin sınırlı sayıda ve ağırlıklı olarak sözlük çalışmaları ve Kuran-ı Kerim mealleri olması imparatorluğun içinde bulunduğu sıkıntıları çözebilmek için gerekli olan yönetimsel, ekonomik ve bilimsel tartışmaların da gecikmesine ve zayıf kalmasına neden oldu. Nitekim ilk yerli matbaayı açan isim İbrahim Müteferrika her ne kadar Batı kültürüne, bilimine vâkıf olsa da matbaasında dini kitaplar ile Doğu bilimlerine ait eserler dışında pek bir şey basamadı (Yüksel, 2012, s. 124). Bunda matbaanın Müslümanlar için geç gelmesi nedeniyle kitap okuma yerine gazete okuma kültürünü yaratacak olmasının etkisi ve Avrupa'daki gelişimlerin uzun bir süre uzaktan izlenmesi temel etkendi.

Öte yandan Osmanlı'da basının gelişimi üzerine düşünürken, her şeyin tepeden indiği yaklaşımına da mesafeli olmak gerekir. Bu yaklaşım, bir bakıma halk içindeki değişim isteği ile hükümet açısından reformların korunması isteğinin bir yerde örtüştüğü gerçeğini göz ardı eden bir yaklaşımdır (Kızılca, 2016, s. 79). Nitekim ilk Türk matbaasının kuruluşu sonrasında basın açısından yaşanacak gelişmeler de bunun sadece devlet isteği ile şekillendirilmediğinin de kanıtıdır. Özellikle ilk matbaanın kuruluşundan II. Meşrutiyet'e kadar geçen süreçte Türk basını, devletin reform çabaları ve mevcut düzenden rahatsızlığı artan aydın kitlesi eliyle şekillenmiştir (Adaklı, 2006, s. 95). Bunun yanında sadece iç dinamiklerin değil, dış dinamiklerin de bu süreçte etkin olduğunu fark etmek gerekir.[14]

[14] Örneğin, Osmanlı'da 1795 tarihinde Fransız Devrimi'nin etkilerini yayma amacıyla çıkmaya başlayan *Bulletin des Nouvelles* (Haberler Bülteni) ile sonrasında yayımlanmaya başlanan *Gazette Française de Constantinople* (İstanbul'un Fransız Gazetesi) gibi Fransızca gazetelerin, belirli çevrelerde yaygın olarak okundukları bilinmektedir.

Basının gelişimi ile ilgili olarak bizzat Osmanlı açısından en önemli gelişmelerden ilki 1820'lere gelindiğinde Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın Bulak Matbaası'nı kurdurmasıdır. Matbaada farklı konularda kitaplar basılırken, bir diğer yandan da devlet kademesinde çalışanların Osmanlı ve Mısır bölgesinde olan, biteni daha yakından anlayabilmeleri için bültenler basılmaya başlandı. Bu bültenler Arapça, Farsça ve Türkçe olarak basılıyordu (Kut, 1992, s. 389). İkinci önemli gelişme de Osmanlı topraklarındaki ilk Türkçe gazetenin 1828 yılında bu matbaada basılmış olmasıydı: *Vakây-i Mısriye*. Bu ilk gazete çıkana kadar Mehmet Ali Paşa'nın isteği ile dış ülkelerden bilgi alabilmek amacıyla jurnaller hazırlanıyor, Jurnal Divanı'nda bunlar bir araya getiriliyor, bu jurnaller "Jurnal Hidivi" adıyla bülten biçiminde basılıp üst kademe memur ve yöneticilere veriliyordu (Topuz, 2015, s. 13).

Mehmet Ali Paşa jurnallerin daha etkin hâle getirilebilmesini ve Napolyon sonrası yeniden genişleyecek olan Akdeniz ticaretinde pay sahibi olabilmek için etkin bir bürokrasi olması gerektiğini düşünüyordu. Eğer ticaret hareketlerini ve devletlerarası politikaları bürokratlar ile memurlar bilir, böylece güncel konulara vâkıf olurlarsa, hem Mısır'ın yönetimi daha kolay hâle gelir, hem de Osmanlı hanedanlığı karşısında Mehmet Ali Paşa kendisini Avrupa ülkelerine karşı daha güçlü ve desteklenir kılabilirdi. Bu nedenle paşanın ikinci gazetesini de Girit'te *Vakây-i Giridiye* adı ile 1830'da çıkarmaya başlaması anlaşılırdır. Türkçe ve Yunanca bu gazetede eşit olarak kullanılıyordu (Topuz, 2015, s. 15).

Mehmet Ali Paşa'nın gazeteyi etkin bir biçimde kullanmaya başlaması, onun en büyük düşmanı olacak İstanbul'daki Sultan II. Mahmut'u da tedirgin etmekteydi. Osmanlı tarihinin en reformist padişahlarından olan ve yeniliğe açık yapısı ile imparatorluğu toplayıp, Avrupa karşısında yeniden eski gücüne getirmeye çalışan padişah, 1831'de İstanbul, Beyazıt'ta Takvimhâne-i Âmire adıyla bir matbaa kurdurup,

burada mevcut Türkiye sınırları içerisindeki ilk Türkçe gazeteyi bastırdı: *Takvim-i Vakâyi* (MEGEP, 2008, s. 9).

Acı bir şekilde, ilk matbaadan bir asır sonra kurulan ilk gazete, adından da anlaşılabileceği üzere olayların takvimini yani devletin resmi haber ve bildirilerini yansıtıyor, II. Mahmut'un isteği ile sade bir Türkçe ile çıkıyordu. Padişahın amacı bu gazete ile Osmanlı'nın yurt dışında propagandasının da yapılmasını sağlamaktı (Güz, 2000, s. 44). Kısa süre sonra imparatorluk tebaası için farklı dillerde de çıkacak olan gazetenin, haftalık olarak çıkarılması düşünülmüş ancak bu gerçekleşememiştir. Nitekim gazete 1860'dan sonra resmî gazete hâlini almış, zaman zaman kapanıp yeniden açılması nedeniyle de istikrarlı olamayıp, 1922 yılında tümden yayın hayatına veda etmiştir.

Takvim-i Vakâyi'nin yayımlanmasındaki istikrarsızlık, haber gazeteciliğinden öte hükümetin resmî bildiri organı olması nedeniyle, Türk basın tarihinde ancak ondan sonra çıkan gazetelerle modern anlamda gazeteciliğin kökenlerinin atıldığı söylenebilir. Nitekim ilk yarı resmî gazete olması açısından *Ceride-i Havâdis* önemli bir adımdır. Türkçe yayımlanan ikinci gazete olan *Ceride-i Havâdis* 1840 yılında William Churchill adında bir İngiliz tüccar tarafından çıkarılmaya başlandı. İstanbul'da avlandığı sırada bir çocuğu yaralayan Churchill tutuklanınca, araya İngiliz Elçiliği'nin girmesi üzerine salınır ve bununla da kalınmayıp kendisine ticari ayrıcalıklarla birlikte bir de gazete çıkarma hakkı tanınır (Topuz, 2015, s. 17).

Tam da Osmanlı'nın içinde bulunduğu durumu özetleyen bu olay neticesinde, Churchill satış rakamları pek de iç açıcı olmayan gazetesine devlet desteği almayı başardı. Özellikle şair ve yazarları bünyesinde toplayan gazete, kısa süre içerisinde aydınların ilgisini çekti ama asıl olarak 1854 Kırım Savaşı sırasında cepheden haberler vermesi nedeniyle Türk basın tarihinde önemli bir işe imza attı. Böylece ilk kez etkin telgraf

kullanımı ile basın, politik hayata da girmiş oluyordu. Öyle ki bu ilgi neticesinde gazete, Kırım Savaşı'nın haberleri ilgi görünce *Ruznâme-i Ceride-i Havâdis* adıyla ayrı bir ek de yayımlamaya başladı (Güz, 2000, s. 45).

Özellikle Fransız edebiyatından yaptığı çeviriler ile önemli bir boşluğu dolduran gazete, aldığı ilânlarla da finansal durumunu güçlendirmekteydi. Ancak gazetenin yarı resmî nitelikte olması, onun tam da Osmanlı'nın ihtiyacı olan özeleştirinin yapılmasına engel teşkil ediyordu (Benek, 2016, s. 32). Gazetenin varlığı 1864'e kadar sürerken, tam da bu dönemde bahsi geçen nedenden ötürü Agâh Efendi'nin çıkarak yepyeni bir gazete kurma isteği ile Türk basın tarihi açısından önemli bir kırılma noktası ortaya çıktı. Ne *Takvim-i Vakâyi* gibi resmi haber organı olma, ne de *Ceride-i Havâdis* gibi hem devlet destekli hem de ilân peşinde koşmayı dert edinen gazete, *Tercüman-ı Ahvâl* adıyla 1860'da ilk sayısını çıkardı.

Tercüman-ı Ahvâl, diğer gazetelerden farklı bir biçimde siyasi fikirleri sayfalarında geniş bir biçimde yayımlıyor, özellikle Şinâsi'nin katkıları ile derin bir kültür misyonu da edinmiş bulunuyordu. Gazetenin şahsî sermaye ile kurulup eleştirel tavırda olması bir bakıma onu Türk basınının ilk profesyonel gazetesi de yapıyordu. Dikkat edilmesi gereken nokta, gazetenin önde gelen iki ismi olan Agâh Efendi ile Şinâsi'nin Fransa'da bulunmaları, Agâh Efendi'nin orada Paris Büyükelçiliği görevini üstlenirken, Şinâsi'nin de farklı alanlarda çalışmalar yapmış olmasıdır. Gazetenin edebiyat tarihini de yakından ilgilendiren ilk etkisi *Şair Evlenmesi*'nin ilk kez burada tefrika edilmesidir.

Siyasi fikir ve sanatsal anlamda dimağları genişletebilecek potansiyele sahip gazete, Genç Osmanlıların muhalif düşüncelerini dile getirme imkânı ile gerçekten de düşünsel yazıları pratiğe dökebilme ortamını da hazırlayabilirdi. Ancak Osmanlı yurdundaki ilk gazetelerin aslında Tanzimat Dönemi'ne denk gelmesi ve onlardan beklenenin de reformları halka benimsetebilmek, bunların propagandasını yapabilmek

olduğu göz önüne alınınca neden Tanzimat'a yönelik eleştirilerin sert karşılandığı da anlaşılabilir (Koloğlu, 2015, s. 46). Tüm bu potansiyele karşın gazete gerek Şinâsi'nin gazeteden ayrılması gerek de hükümetin tepkileri üzerine 1866'da yayın hayatına veda etmek zorunda kaldı.

Şinasi'nin erken vakitte *Tercüman-ı Ahvâl*'den ayrılarak tek başına ayrı bir gazete çıkarma isteği neticesinde 1862 yılında son derece önemli bir gazete Türk basın tarihindeki yerini aldı, *Tasvir-i Efkâr*. Yeni Osmanlıların fikir babalığını yapacak Şinasi ile onun ayrılığı sonrası gazetenin başına geçecek genç Namık Kemal'in kamuyu el üstünde tutarak hükümetin özellikle dış politikalarına karşın sert eleştiriler yönelttikleri gazete hem dil hem de yönetim açısından yeni fikirleri öne sürüyordu.

Parlamenter sistemden yana Şinâsi ile Osmanlıcılık fikri ekseninde devleti kurtarma planları yapan Namık Kemal, sadece fikrî değil, aynı zamanda teknik açısından da son derece önemli yeniliklere imza atmışlardı. Her şeyden önce olumsuz eleştiriler içeren okuyucu mektuplarına da gazetelerinde yer vermeleri ile Arap harfleri ile dizgiyi kolaylaştırabilmek için harf sayısında değişikliğe gitmeleri ve Latin harflerinin kullanımının tartışmaya açılması gerektiğine yönelik düşünceleri ile basın dünyasında derin tartışmaları ateşlediler (Koloğlu, 2015, s. 45–47). Ancak bir memur olan Şinasi'nin yazılarından ötürü Paris'e kaçmak zorunda bırakılması, Namık Kemal'in de yazıları nedeniyle gazeteciliğinin yasaklanması sonucu gazete ağır bir yara almıştır. Sonradan Recaizâde Mahmut Ekrem gazetenin başına geçse de gazetenin ömrü çok uzun olmamıştır.

Tasvir-i Efkâr'dan sonraki süreçte özellikle *Muhbir* ve ardından kurulacak diğer gazeteler yoğun bir şekilde hükümetin keyfî baskı ve sansürlerine maruz kaldılar. Ancak ilk olarak I. Meşrutiyet'e ardından da cumhuriyetin kuruluşuna kadar geçen süreçte bu denetim ve uygulamaların ceza yasaları ya da nizamnâmeler eliyle gerçekleştirilmesi

yoluyla, matbaa ve basının hukuksal düzlem içerisinde kontrol edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bir sonraki başlıkta Osmanlı'da matbaa ve basın ile ilgili hukuksal düzenlemeler dönemler hâlinde ele alınacak, böylece Cumhuriyet sonrasındaki kurumsallaşma sürecine giden yolun da hukuksal ve politik düzlemdeki temellerinin anlaşılması için çaba gösterilecektir.

2.1.2. Osmanlı Devleti'nde Basın Yasaları ve Düzenlemeler

Matbaanın Osmanlı'ya ilk kez 15. yüzyılın sonunda gelmesinden, ilk resmî gazetenin çıkış tarihi olan 1831 yılına kadar geçen süreç içerisinde basınla ilgili kapsayıcı net bir kanun ya da yasal düzenleme yoktu. İlk matbuat kanununa kadarki süreçte yalnızca belirli konular ve diller dışında – Türkçe ve Arapça- yöneticilerin üzerine özellikle eğilip, kanunlara ya da teamüllere bağladıkları bir konu da yoktu. Var olan kurallar ana hatlarıyla gazete ya da kitap basımı için izin almak, içeriklerinin ne olduğuna yönelik yetkilileri haberdar etmek ve matbaa sahipliğinin Osmanlı tebaası olup olunmamasına göre farklı makamlarca denetlenmesi ile ilgiliydi (Ceylan, 2006, s. 146). Ancak Tanzimat sonrası kitap basım kuralları, içerikler ve matbaa açımı türlü yeni izinlere bağlandı.

İlk kez 1857 yılında *Matbuat Nizamnâmesi* ile bir düzenleme yapıldığında, ülkede *Takvim-i Vakâyi* ve *Ceride-i Havâdis* dışında herhangi bir süreli gazete de yoktu. Ancak aynı dönem içerisinde ülkede özellikle Ermenice, Yunanca ve Fransızca başta olmak üzere azınlıklara ve ülkede yaşayan Avrupalılara yönelik yayım yapan gazetelerin var olması, ileride hızla açılması muhtemel yeni Türkçe gazetelerin geleceği ile birlikte ele alındığında, hükümet açısından matbuat ile ilgili bir düzenlemeyi gerekli kılıyordu. Unutmamak gerekiyor ki, bu süreçte özellikle İstanbul ve doğu illeri başta olmak üzere yurdun pek çok yerinde azınlık matbaaları ve misyonerlik faaliyetlerinin yürütüldüğü, çoğunluğu ABD tarafından açılan özel okullar vardı. *American Board of Commissioners For Foreign Missions – (Amerikan Dış Misyonlar Komisyonu* y.n.*)* adlı Boston merkezli görünüşte dinsel ancak temelinde Amerikan çıkarlarını ve piyasasını dış ülkelere

yayabilme amacını taşıyan oluşumun birinci sıradaki faaliyet alanı Osmanlı Devleti idi (Kocabaşoğlu, 2004, s. 140).

Tanzimat süreci içerisinde ilk düzenlemelere tanıklık eden ve Osmanlı'nın parçalanmasına karşı çıkan *Journal de Smyrne, Echo de L'Orient, Courrier d'Orient* gibi Fransızca gazeteler de vardı. Ancak Koloğlu, bundaki genel amacın da kapitülasyonlar nedeniyle zaten kendi sınıfsal çıkarlarını muhafaza edebilen bu çevrelerin, Osmanlı'nın parçalanması nedeniyle kendi çıkarlarından olacaklarını anlamaları olarak okumaktadır (2015, s. 37).

Yukarıda bahsi geçen nedenler açısından düşünüldüğünde ülkede Türkçeden çok yabancı dilde gazetenin var olma nedeninin salt Devlet-i Aliyye'nin politikalarından kaynaklı olmadığı anlaşılır. Bu aynı zamanda diğer ülkeler tarafından açılan ya da desteklenen azınlık ve misyonerlik okullarında okuyan gençlerin bu dillere hâkim olması neticesinde Avrupa düşüncelerine ve politikalarına uyumluluklarının sağlanması olduğu da ortadadır. İşte 1857 Matbuat Nizamnâmesi'nin ilânındaki temel motivasyonun gazetelerin içeriğini kontrol etmekten çok ülkedeki matbaaları düzenleme amacı gütmesi de bu açıdan manidardır. Nitekim böylece Osmanlı tebaasından birinin matbaa açma isteği Meclis-i Maarif ve Zaptiye denetimine bağlanırken, yabancı devlet tebaasından birinin matbaa açma isteği ise Hariciye Nezareti'nin iznine bağlanıyordu.

Daha çok matbaa kuruluş iznini düzenleme amacıyla ortaya konan 1857 tarihli Matbuat Nizamnâmesi'nin ardından ilk kapsamlı ceza kanunu olan 1858 *Ceza Kanunnâme-i Hümâyun* ile bir yıl önceki düzenleme içerik açısından da genişletildi. Tanzimat Dönemi'nin (1839-1876) hareketli ve reformist yapısı içinde Avrupa ile giderek kültürel, hukuksal ve politik açıdan eklemlenen Osmanlı'nın tam da bu dönemde, Islahat Fermanı'ndan hemen sonra bu düzenlemeyi yapması anlaşılırdır. Ahmet Cevdet Paşa öncülüğünde hazırlanan kanun, Fransız Ceza Kanunu'nun çevirisi olmakla birlikte, yapı

ve içerik açısından matbuat düzenlemesini hukuki bir temele oturtuyordu. Kanunun saltanat, devlet yöneticileri ve millet aleyhinde yapılacak eleştiriler ile müstehcen resim ve asılsız suç yüklemeyi ceza kapsamına alarak ilk resmi sansür mekanizmasını devreye sokması önemlidir (Topuz, 2015, s. 44). Devletin bu yolla ıslahat çalışmalarına karşı eleştirilerin ortaya konmasına engel olmaya çalıştığı sonucuna varmak mümkündür. Nitekim kanunun ardından hükümetin tehlikeli ya da zararlı bulması üzerine *Tasvir-i Efkâr*'ı inceletip, *Ceride-i Havâdis*'i toplatması bunun göstergesidir (Ceylan, 2006, s. 149).

1858 tarihli Ceza Kanunu'ndan sonra 1864 yılında yayımlanan *Matbuat Nizamnâmesi* ile matbuat denetim ve düzenlemesi ileri bir noktaya taşınıyordu. Ön sansürün kaldırılıp basın yoluyla işlenen suçlar için ayrı bir mahkemenin kurulmasını kararlaştıran bu nizamnâme son derece önemli bir gelişmeydi. İçerik olarak bu nizamnâme ülke basınını uygar Avrupa basını seviyesine çıkarma girişimi iken hukuksal açıdan da basın cezalarını hükümetin elinden alıp Meclis-i Ahkâm-ı Adliye'ye devretmesi nedeniyle son derece önemliydi (Koloğlu, 2010a, s. 77). Bununla birlikte gazete çıkarmayı hükümet iznine bağlaması, onun basın özgürlüğünü sınırlamasına da neden oluyordu. Tüm bunlara karşın bu nizamnâme ile artık yerli basın ile yabancı basın arasındaki ayrımın ortadan kaldırılıp yaptırımların eşit olarak uygulanacak olması nedeniyle, bunun yerli basın için bir gelişme olduğu söylenebilir (Koloğlu, 2015, s. 60). 1909 yılına kadar yürürlükte kalacak olan bu nizamnâme, sadece üç yıl sonra *Kararnâme-i Âli* ile dönüşüme uğrayacak, 1864 Matbuat Nizamnâmesi'nin getirmiş olduğu basın eşitliği, yerini hükümetin doğrudan doğruya gazete ve gazeteciler hakkında işlem yapabilme yetkisine devredecekti.

1864 tarihli Matbuat Nizamnâmesi'nin yarattığı hava ile hükümete yönelik özellikle dış politika açısından eleştirilerde bulunan kimi gazete ve gazeteciler kısa sürede hedef hâline geldiler. Özellikle Girit meselesi yüzünden dış politikada sıkıntılı bir süreç

geçiren hükümet, bir yandan da Namık Kemal'in *Tasvir-i Efkâr*'da *Şark Meselesi* başlığı ile yazdığı yazılardan rahatsız oldu. Basını kontrol altında tutmak ve ağır bir sansür ile onu kendi çizgisine çekebilmek için 1867 yılında Sadrazam Ali Paşa yayınladığı için onun adıyla anılacak *Kararnâme-i Âli*, geçici olarak basında sansürün gerçekleşeceğini ve hükümetin gazete kapatma yetkisine sahip olduğunu belirtiyordu. Geçicilik, 1909'a kadar sürerken, her gelen hükümet bu kararnâmeyi kendi açısından ele alarak basını zincirlemeye çalışacaktı (Topuz, 2015, s. 48). Tüm bunlardan sonra denilebilir ki, Kararnâme-i Âli ile hükümet, basının aslî görevli olan hükümet işlerini denetlemesini net bir biçimde yasaklamıştır.

Osmanlı'nın özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşadıkları imparatorluğun temellerini sarsacak gelişmelerdi. Fransız Devrimi'nin etkilerini olabildiğince bastırmaya yönelen devlet, bir yandan Avrupa'da yaşanan ulusal birliği sağlama mücadelelerinin kendi sınırlarına taşmasını engellemeye çalışıyor, bir yandan da yer bulamadığı 1815 Viyana Kongresi'nin çizmiş olduğu yeni Avrupa sınırları içerisinde ayakta kalmaya çalışıyordu. Ancak 19. Yüzyıl'da kapitalistleşme süreci içerisinde hızla ilerleyen ve bu amaçla ciddi bir sanayileşme atılımı yapan Avrupa ülkelerinin giderek kendisine olan ilgilerini, ancak bir denge siyaseti yoluyla bertaraf etmeye de çalışıyordu. İktisâdi anlamda ise 1854'teki Kırım Savaşı ile ilk kez dış borçlanmaya giden devlet, I. Meşrutiyet'e kadarki süreçte tam on altı kez yeni borçlar alma yöntemine başvurmuştu (Koloğlu, 2010a, s. 142).

1838 Balta Limanı Antlaşması ile gümrük gelirleri ve iç pazar egemenliği açısından derin bir bataklığa düşen Devlet-i Aliyye, Kırım Savaşı ve ondan yaklaşık yirmi yıl sonra yaşanan 93 Harbi ile artık son demlerini yaşıyordu. İmparatorluğun bu zorlu döneminde ülkedeki gazeteciler ve özellikle edebiyatçı kesim, bahsi geçen kararnâmelerin baskısı nedeniyle memleketin sorunlarını artık gazetecilik ilkelerinden çok halkın eğitimini ön plana alarak, mevcut krizlere ve gelişmelere vâkıf olmaları

yoluyla düzeltebilmek yolunu tutmuşlardı (Atabay, 2015, s. 1). Kısıtlayıcı ve yıpratıcı Kararnâme-i Âli'ye 1874 eklemesi ile tüm gazetelere iki paralık pul yapıştırma zorunluluğu getirildi. Bu şekilde basına ekonomik baskı yapılırken, 1875 yılında da gazetelere eklerini yalnızca resmi bildirileri içerebilecekleri biçimde değiştirme zorunluluğunun getirilmesi ile içerik müdahalesi de yapılmış oldu (Koloğlu, 2015, s. 61). Basın bu kötü koşullar ile mücadele ederken bir de 1876 yılında tüm gazetelerin baskıya gitmeden önce denetime gönderilmeleri kararı alınınca artık nefes alması imkânsız hâle geldi (Topuz, 2015, s. 47).

Tahttaki Sultan Abdülaziz'in şüpheli intiharının ardından başa önce V. Murad'ın, ardından da 1876'da Kanun-i Esasi'yi ilân ederek I. Meşrutiyet'i başlatacak olan Sultan II. Abdülhamid'in gelmesi ile bir anda basında yeniden bir canlanma başladı. Kanun-i Esasi bir bakıma ferman anayasa idi (Tanör, 2000, s. 19). Sürgündeki Osmanlı aydınları yurda dönmüş, meşrutiyet ülkede bir özgürlük havası yaratmıştı. Bunda kişi hak ve özgürlüklerinin zamanın liberal anlayışına uygun olarak oldukça geniş bir biçimde ilk defa bu anayasada ele alınması etkiliydi (Danışman, 1982, s. 6). Ancak meşrutiyetin getirdiği bayram havası kısa sürdü. 1877-1878 Osmanlı–Rus Harbi'nin patlaması ile padişah Sıkıyönetim Kararnamesi'ni kullanarak yeniden olağanüstü yetkilerini aldı ve 1878'de de Mebusan Meclis'ini tatil etti. Basın açısından tüm sıkıntıların üzerine artık bir de savaş sırasında hükümet ya da savaş üzerine haber yapmanın vatana ihanet kapsamında değerlendirilmesi kararı eklendi.

II. Abdülhamid yönetiminde son derece ağır sansür ve denetime maruz kalan basın, 1882 yılında Sansür Kurulu'nun kurulması ile gazeteden dergiye kadar hemen her yayının denetime gönderilmesiyle karşı karşıya kaldı. Ancak uzun yönetimi sırasında padişah, yeni bir basın yasası düzenletmemiş, mevcut 1864 Yasası ile Kararnâme-i Âli'den faydalanarak basın üzerinde denetimi sağlamıştı. Onun düşüncesinde karmaşık ve tehlikeli bir süreçten geçen imparatorlukta basın bağımsızlık, milliyetçilik, devrim gibi

konulardan uzak, salt eğitim, edebiyat ve fenni konularda ortaya koyacağı gazeteler ve dergiler eliyle halkı aydınlatmaya odaklanmalıydı. Bu süreçte *İkdam, Servet-i Fünun* gibi gazete ve dergiler yurt içinde ciddi haberler ile önemli sanatsal ve düşünsel yayınlara imza atarken, baskılar nedeniyle yurt dışına kaçmış Jön Türklerin sürgünde çıkardıkları *İstikbâl, Meşveret, Osmanlı* ve *Terakki* gibi yayınlar da ülkenin içinde bulunduğu durum karşısında düşünsel ve siyasal çözüm yolları arıyorlardı (Koloğlu, 2015, s. 69).

İmparatorluğun belki de en kritik dönemine denk düşen II. Abdülhamid'in mutlak iktidarı, İttihat ve Terakki'nin baskısı ile II. Meşrutiyet'in 24 Temmuz 1908'de ilân edilmesi ile son buldu. Bugün dahi hâlâ Basın Bayramı olarak kutlanan 24 Temmuz, bir anda bütün memlekette özgürlük havası yarattı. Bir gün sonraki gazeteler sansürsüz olarak yayımlanmışlardı (Topuz, 2015, s. 82). Bu bir bahar havasıydı. Öte yandan bu dönem uzun zamandır gizlenmek, susmak zorunda kalan sınıf mücadelelerinin, ideolojik kutuplaşmaların ve siyâsî kamplaşmaların da en net biçimiyle ortaya çıktıkları dönemdi (Kocabaşoğlu, 2010, s. 3). Tam da bu nedenledir ki basın tarihimizde "Matbuat Patlaması" olarak bilinen dönem, işte II. Meşrutiyet'in ilânı ile başlayıp maalesef kısa süre sonra 31 Mart Olayı ve Balkan Savaşları ile yeniden esaret altında kalınacak döneme kadarki süreci anlatır.

Değişim ve özgürlük düşünceleri 13 Nisan 1909 yılında İstanbul'da, Hüseyin Hilmi Paşa kabinesine karşı girişilen ancak sonradan Hareket Ordusu tarafından bastırılan başarısız bir darbe/isyan girişimi ile bir anda yerini yeniden karamsarlığa ve çatışmalara bıraktı. İsyan bastırıldıktan sonra II. Abdülhamid tahttan indirildi ve yerine İttihat ve Terakki elinde gölge bir padişah olacak V. Mehmet Reşat getirildi. Bu tarihten itibaren İttihat ve Terakki artık ülkenin mutlak iktidarı olma yolunda büyük bir adım atmıştı. Tam da bu sırada 28 Nisan 1909 tarihinde, 45 yıldır yürürlükte olan 1864 Matbuat Nizamnâmesi, yeniden düzenlenerek Mebusan Meclisi'ne getirildi. 18 Temmuz 1909'da kabul edilerek yasallaşan yeni matbuat yasasına göre artık önceden ruhsat alma

zorunluluğu yoktu. Öte yandan kısa süre sonraki bir değişiklik ile gazete çıkarabilmek için iki yüz liralık bir depozito isteniyor, bu da gazetecileri ve basın alanında faaliyet göstermek isteyen bireyleri zorluyordu (Topuz, 2015, s. 85). Değişiklikler bununla sınırlı kalmayacak, 1909 Matbuat Kanunu 1931 tarihli bir sonraki matbuat yasasına kadar sık sık değişikliklere uğrayacaktı.

1909 Matbuat Kanunu ile birlikte kısa süre içerisinde yasaklar konmaya başlandı. Askerlerin yazı yazmalarının yasaklanması, ordunun dünya savaşındaki manevraları ya da durumu ile ilgili haber yazımının yasaklanması, ahlâka aykırı yazılardan ötürü maddi ceza yerine gazetenin direkt toplatılması ve hükümet kararıyla gazetelerin kapatılabilmesi bunlardan bazılarıydı (Koloğlu, 2010a, s. 245). Bu baskılar özellikle Balkan Savaşları'nın çıkması ve 1913 tarihli Bâb-ı Âli Baskını sonucu İttihat ve Terakki'nin ülkenin mutlak hâkimi olması neticesinde giderek arttı. Avrupa'da Ahmet Rıza ve Prens Sebahattin çevresinde serpilen Jön Türklerin, yurttaki Tıbbiyeli ve Harbiyeli gençler ile gelişmesi süreci, artık iktidara gelebilmekle zirvesine ulaşmıştı (Seyitdanlıoğlu, 1996, s. 109). II. Meşrutiyet döneminin hareketli yapısında basının bunca baskı altında olduğu ve gazetelerin son derece politik bir tarafgirlik içinde var olmaya çalıştığı bir gerçekti.

Ahmet Emin Yalman'a göre bu dönemde gazeteciler mevcut koşulların zorluğu nedeniyle özellikle dış basını takip ederek olayları anlayabilme çabasında idiler (1914, s. 86). Öte yandan meseleyi bir de eğitim açısından gören pek az kişi vardı. Gazetecilerin sert kamplaşmaların olduğu bir ortamda en iyi şekilde işlerini idare edebilmeleri için iyi bir eğitimden geçmeleri gerektiği özellikle Cenap Şahabeddin, Bedii Nuri ve Ahmet Rasim gibi isimler tarafından dile getiriliyordu (Kocabaşoğlu, 2010, s. 13). Bu isimlerden özellikle Ahmet Rasim gazetecilerin ayrı bir eğitim görerek mesleğe girmelerinden yanaydı. Rasim'in basınla ilgili düşüncelerini üç noktada toplamak mümkündür: Basın tarihimizi ciddi bir biçimde araştırmak, gazetecilik okulları açarak mesleğin profesyonelleşmesini ve sendikal haklarını kazanmasını

sağlamak ve son olarak da bu okullarda öğrencilere gazetelerin anlaşılması ve haberin nasıl yazılacağı ile ilgili ciddi derslerin verilmesi (İnuğur, 1982, s. 332–335).

Basının profesyonelleşmesi ve bunun için gazetecilik okullarının açılması ile ilgili arzular, maalesef ülkenin içinde bulunduğu mevcut kötü koşullara bir de Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nın eklenmesiyle artık kısa vadede unutulmak zorunda kalacaktı. Yine de II. Meşrutiyet'in ilânı sonrası kurulan *Cemiyet-i Matbuat-ı Osmaniye*'nin ilk gazetecilik cemiyeti olarak ortaya çıkması önemlidir. Cemiyetin kanunun uygulanmasını beklemeden asılsız iftirada bulunan ya da genel ahlâka aykırı iş yapan gazetecileri meslekten uzaklaştırma kararı, alanın profesyonelleşmesi için de mihenk taşıdır (Aydın, 2010, s. 561).

Tüm hareketli ve karmaşık değişimlerine karşın Osmanlı'daki ilk gazetelerin ve ilk matbuat düzenlemelerinin, gazetecilik alanının profesyonelleşip hukuk ya da politikadan ayrı bir alan olarak ele alınmasını sağlamada tarihsel bir temellendirme sunduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim Devlet-i Aliyye'nin yıkılış sürecinde ve özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun hemen başında basının rolü, ülkenin bizzat kaderinde derin etkiler çizecek kadar öne çıktı. Öyle ki Kurtuluş Savaşı sürecinde basın ciddi anlamda İstanbul ile Anadolu basını olarak ikiye bölünecek, savaşın kazanılmasının ardından ilân edilecek cumhuriyet ile 1909 Matbuat Yasası üzerinde yeni düzenlemeler gerçekleşecekti. Bundan çok kısa bir süre sonra da yeni devletin ve rejimin gerekleri doğrultusunda 1931'de yeni bir matbuat yasası hazırlanacaktı.

Yukarıda ele alınan tarihsel süreç ve nedenlerden sonra, bir sonraki başlıkta basının gelişimini Cumhuriyet dönemi açısından ana hatlarıyla ele almak ve bu temellendirmenin ardından da ilk kez gazetecilik eğitiminin profesyonel anlamda gerçekleştirilmeye çalışıldığı döneme geçmek gerekmektedir. Böylece yeni ülkenin, yeni

matbuat yasasının ve içinde bulunduğu siyasal ve toplumsal koşulların bu ilk profesyonel okullara nasıl yansıdığı da anlaşılabilir olacaktır.

2.2. Cumhuriyet Döneminde Basınının ve Basınla İlgili Hukuki Düzenlemelerin Genel Çerçevesi

I. Dünya Savaşı ile artık fiili olarak ömrünü tamamlayan Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Antlaşması ile de resmi olarak işgal altında kaldı. Boğazın İngiliz zırhlılarıyla kuşatılması, ilk İngiliz ve Yunan birliklerinin karaya çıkması, İzmir'in Yunanlar tarafından ilhak edilip, ülke yönetiminin fiili olarak dağıtılmasının ardından ülkede tam bir kaos hâkimdi. İşte bu ortamda özellikle Karadeniz civarında sulhu sağlamak göreviyle, üstün yetkilere sahip bir müfettiş olarak Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçerek gerek yerel eşrafı gerek de İstanbul'da olan mebuslar ve bürokratlar ile Anadolu'da henüz silah bırakmamış olan askeri birlikleri örgütleme çabası neticesinde Anadolu direniş hareketi başladı. Kısa sürede bu direniş, Ankara'da bir millet meclisinin açılmasını sağlayacak ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atılacağı Kurtuluş Savaşı'nı başlatacaktı.

İstanbul hükümetinin ve işgal kuvvetlerinin Ankara'da gerçekleşen örgütlenme ve direniş çabasına karşı çıkışı sadece politik müdahaleler ile değil, aynı zamanda propaganda çalışmaları ile de gerçekleştirilmeye çalışıldı. Matbaaların ve haberleşme sistemlerinin büyük bir kısmının İstanbul'da olması, bunların Anadolu'ya taşınmasının zorluğu ve masrafı göz önüne alınınca Anadolu'daki direnişçilerin içinde bulundukları zor koşullar daha rahat anlaşılır (Altun, 2006, s. 30). Ancak tam da burada ilk ciddi basın hizipleşmemiz de gerçekleşti. *Vakit, Tasvir, İkdam* gibi gazeteler bir yandan Anadolu'daki mücadeleye destek verirken, bir yandan da Anadolu'ya silah, haber ve mühimmat kaçırarak açıkça savaşta taraflarını belli ediyorlardı (Koloğlu, 2015, s. 116). Öte yandan açıkça milli mücadeleye cephe alan gazeteler de vardı. *Peyami Sabah, Alemdar, Türkçe İstanbul* gibi gazeteler geleceği İstanbul hükümetine bağlılık ve

özellikle İngiliz mandasının kabul edilmesinde görüyor, bu nedenle Anadolu mücadelesine karşı çıkıyorlardı (Topuz, 2015, s. 114).

Anadolu yönetimince, savaş sürecinde *İrade-i Milliye* (1919), *Hâkimiyet-i Milliye* (1919), *İzmir'e Doğru* (1919) *Yeni Gün* (1920) ve *Öğüt* (1921) gibi Anadolu'nun farklı yerlerinde açılan gazeteler ile hem halkın savaşa etkin katılımını sağlama amacı güdüldü, hem de İstanbul hükümetinin her türlü propagandasını bertaraf etme çabası vardı. Ekonomi politik koşulların İstanbul'u matbaanın ve basımın merkezi hâline getirmesine karşın, İstanbul ile her türlü iletişimin kesilmesi neticesinde ilk kez gazetelerin etkin bir propaganda aracı olarak kullanılması fırsatı doğdu. İtilaf kuvvetlerine ve İstanbul hükümetine karşı girişilen savaşın her şeyden önce bir moral savaşı olduğunu ve propagandalar karşısında yılmadan ayakta kalıp karşı propaganda yapılması gerektiğini çok iyi bilen Anadolu direnişçileri, bizzat Mustafa Kemal'in isteği doğrultusunda 6 Nisan 1920'de *Anadolu Ajansı*'nı kurdular.

Anadolu Ajansı'nın amacı ulusal birliği ve direnişi engelleyecek, tehlikeye atacak her türlü haber, telgraf ve kışkırtmalara karşın gerekli tedbirleri almaktı. Ankara'daki meclisin talimatları doğrultusunda direnişçiler arasında haberleşme sağlanacak, İstanbul'a karşı propaganda hazırlanacaktı. Bundan kısa bir süre sonra da 7 Haziran 1920'de *Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü* adında bir teşkilatın kurulması ile ilgili teklifin mecliste kabul edilmesiyle, Anadolu Ajansı'nın da bu teşkilata bağlanması yoluyla hızlı bir başarı kazanılmak isteniyordu (Atabay, 2015, s. 71). Savaşın kazanılmasının ardından Anadolu Ajansı'nın savaştaki önemini anlamış yönetim, onu 1925 tarihli bir kanunla bağlı bulunduğu Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğü'nden ayırarak özerk bir yapıda var olmasını sağlayacaktı.

Savaş sürecinde adeta vatan meselesi üzerine hizipleşen ve bu doğrultuda ölüm kalım savaşı veren basın, savaşın kazanılıp cumhuriyetin ilân edilmesinin ardından da bir

müddet bu hareketli ve özgür havada çalışmaya devam etti. Bu bir bakıma II. Meşrutiyet'in ilânı ile yaşanan hareketlilik gibiydi. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası olan 1924 Anayasası'nın[15] 77. maddesinde "Basın, kanun çerçevesinde serbesttir ve yayımından önce denetlenemez, yoklanamaz." deniyordu.[16] Temel hak ve hürriyetlerin yalnızca kanunla sınırlanabileceğinin belirtildiği bir anayasada, yalnızca basının böyle bir ayrıcalığa sahip olması önemliydi, ancak kısa süre sonra bu da "Kanun çerçevesinde…" kelimelerine atıfla işlevsiz kılınacaktı (Özbudun, 2012, s. 66).

Sıkıntılar içerisinde kurulan ülkede, yeni anayasadan kısa bir süre sonra Şeyh Sait İsyanı'nın çıkmasının ardından 4 Mart 1925 tarihinde *Takrir-i Sükûn Kanunu* meclisten geçti. Ali Fethi Okyar yerine başbakanlığa gelen İsmet İnönü, isyanı bastırabilmek ve devrimleri sağlamlaştırabilmek amacıyla Takrir-i Sükûn Kanunu'nu son derece önemli görüyor, böylece gazete kapatmaktan, partileri ortadan kaldırmaya kadar geniş bir yetki veren kanunu etkin bir şekilde kullanabilmek istiyordu (Mumcu, 1982, s. 132). Kanundan kısa bir süre sonra isyan ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle muhalefetteki Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

Takrir-i Sükûn Kanunu ile birlikte, dünya savaşı sonrası Kurtuluş Savaşı sürecinde son derece etkili ve hareketli bir ortam içerisinde etkin gücünü kullanan basın, yeniden otoriter yönetimin ve olağanüstü koşulların altında sindirilmiş oldu. 1924 Anayasası maddeleri açısından aslında çoğulcu ve yumuşak bir anayasa idi. Ancak demokratik şartların yeşermediği bir ortamda anayasanın maddeleri de otoriter yönetim ve karmaşık koşullar altında erimiş oldu (Özbudun, 2012, s. 11). Bunun basın açısından fiiliyata döküldüğü en net kısım, 77. maddenin rafa kaldırılması ile gerçekleşti.

[15] 1924 Anayasası'nın tüm maddelerine erişmek için bkz: https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm (Son erişim tarihi: 31.07.2017)
[16] T.C. anayasalarının maddeleri açısından önemli bir karşılaştırması için bkz: http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/1982.pdf (Son erişim tarihi: 31.07.2017)

İstiklâl Mahkemeleri'nin hızlı bir şekilde gazeteleri kapattığı, artık cumhurbaşkanının onayı ile hükümetin doğrudan basına sansür ve yasaklama koyabildiği bir ortamda, 1924 Anayasası'nın 77. maddesi sadece kâğıt üzerinde kalıyordu (Atabay, 2015, s. 87).

Kısa süre içerisinde ülkedeki olağanüstü koşullar, siyasetin doğasında da son derecede hızlı bir değişim yaşanmasına neden olacaktı. Bunun en önemli örneklerinden biri, Takrir-i Sükûn'un sadece Şeyh Sait İsyanı ile ilgili ortaya çıkmış görünmesine karşın, kısa süre içerisinde özellikle ülkedeki sol ya da İslâmî perspektife sahip gazetelerin ve gazetecilerin tasfiyesi yoluyla iktidarın bunu büyük bir koza çevirmesinde görüldü. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı destekleyen *Tevhid-i Efkâr, Tanin, Vatan* gibi gazeteler ile *Aydınlık, Orak Çekiç* gibi sol perspektife sahip yayınların kapatıldığı, Hüseyin Cahit, Cevat Şakir ve Zekeriya Sertel gibi gazetecilerin de hapse ya da sürgüne gönderildiği bu ortam, bir bakıma farklı siyasi akımların ama özellikle solun Kemalizm'e eklemlenmesi için gösterilen çabaydı (Koloğlu, 2015, s. 118).

Takrir-i Sükûn Kanunu'nun yarattığı kaotik ortamın gazeteler açısından bir başka sonucu da gelir korkusu nedeniyle basının sindirilmesinde yaşandı. Gazetelerin temel gelir kaynağı olan resmi ilânların, hükümete bağlı olarak verildiği düşünüldüğünde, muhalif basın açısından bunun ne derece baskıcı bir yöntem olduğu anlaşılabilir. Bu açıdan cumhuriyetin ilânı ile özgürlük ve canlılık kazanan basın, Takrir-i Sükûn ile yine kendi içine kapanmak zorunda kalmıştı. Buna ilaveten üç yıl sonra, her ne kadar kısa süre içerisinde ülkedeki okuma-yazma oranını hızlı bir şekilde yükseltecek olsa da 1928 Harf Devrimi ile de kısa süre için ciddi bir gelir darbesi yedi basın.[17]

Harf Devrimi sonrası basın hem yeni harfleri bilen okuyucu sayısının azlığı, hem de mevcut teknolojinin bunu kısa sürede kayıpsız bir şekilde atlatamayacak olması

[17] 1928 Harf Devrimi'nin ülkedeki okuma-yazma oranına yaptığı önemli etki için bkz: Uygur Kocabaşoğlu, *Yoktur Zulme Rızamız*, Phoenix, s.106-121

nedeniyle ciddi bir maddi sıkıntı yaşadı. Nitekim mevcut baskı teknolojilerinin, yeni harflere uyumlu olmaması, dizgi işini yapanların çok kısa süre içerisinde bunu halledebilmek zorunda kalması gibi nedenlerden ötürü gazeteler bu süreçte son derece zorlandı (Altun, 2006, s. 32). Hükümet, harf devrimi sonrası basın sektörünün yaşadığı kayıpları telâfi edebilmek adına yardım paketleri de hazırladı. 1929 tarihinden itibaren üç yıl süre ile gazetelere hazineden yardımda bulunulacaktı. Ancak bu yardımlar fiiliyatta herkesi kapsamıyordu. Özellikle basım evi sahipleri ile matbaa sahipleri en büyük zararı görenlerdi çünkü devletin bu yardım payından onlar faydalanamıyorlardı (Çiçek ve Karabulak, 2017, s. 131). Bir diğer yandan da bu dönemde gazetelerin devletin kâğıt ve resmi ilan sübvansiyonuna muhtaç oluşu, basın üzerinde net bir denetime de neden oldu (Koloğlu, 2010b, s. 17). Bu bir bakıma Ahmet Rasim'in yıllar önce ısrarla üzerinde durduğu, meslekte profesyonelleşme ve sendikalaşma gereğinin yerine getirilememiş olmasının da acı bir sonucuydu.

Gerek dolaylı olarak inkılaplar gerek de basınla ilgili doğrudan hukuksal müdahalelerin sık ve sert yapıldığı bu dönem, kısa süre içerisinde 1931 tarihli yeni matbuat kanunu ile bambaşka bir sürece dönüşecekti. Böylelikle Osmanlı döneminde hazırlanan 1909 Matbuat Kanunu'ndan bu yana ilk kez kapsayıcı yeni bir matbuat kanunu düzenlenecek ve yeni ülkenin basın anlayışı da bu hukuksal düzenleme çerçevesinde oluşacaktı. 1925 Takrir-i Sükûn Kanunu'ndan sonra yaşanan gelişmelere 1929 yılındaki ABD merkezli Ekonomik Buhran eklendiğinde durum ekonomik anlamda da kötüye gidiyordu. Sermaye sıkıntısı çeken hükümet, bir yandan inkılapları yerleştirebilmek için çaba gösterirken bir yandan da ekonomik gidişatın yarattığı problemleri dizginleyebilmek istiyordu. Bu dönemde iktidar yöneticilerinin il ve ilçelerdeki otoriter yönetimlerinin yarattığı öfke, devletçi ekonomi anlayışı nedeniyle ekonomide yaşanan durgunluk ve demiryollarına yatırım nedeniyle tarımın geri planda kalmasının yarattığı sıkıntılar ile

birleşmiş, bu da halk nazarında iktidara karşı ciddi bir öfkeye neden olmuştu (Ertem, 2010, s. 72).

1925-1930 arasında yaşanan ekonomik ve politik sıkıntılara liberal ekonomi anlayışı ile devletçi ekonomi anlayışı arasındaki sürtüşme de eklenince, Mustafa Kemal Paşa'nın isteği doğrultusunda Ali Fethi Bey Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu. S.C.F. liberal bir ekonomik anlayıştan yana iken, iktidardaki C.H.F. devletçi bir ekonomik anlayışa sahipti. Ancak C.H.F.'nin uzun zamandır tek parti olarak tüm yönetimde söz sahibi olması, son beş yıllık İnönü iktidarı döneminde bahsi geçen olayların yarattığı baskı ortamı halkı da bir alternatif özlemine itmişti.[18] Her ne kadar partinin kaç sandalyeye sahip olacağı, başında kimin olacağı, bütçeden ne kadar pay alacağı ve hangi vekiller ile "muhalefet" yapacağı ağırlıklı olarak Mustafa Kemal Paşa tarafından belirlense de S.C.F. halk nezdinde ciddi bir ilgi uyandırdı (Ertem, 2010, s. 82).

Kuruluşundan kısa bir süre sonra Ali Fethi Bey, ünlü İzmir yolculuğunda halk tarafından büyük bir kutlama ile karşılandı. Bu kutlamalar sonucunda, partisi her ne kadar halk eliyle C.H.F.'ye karşı büyük bir tepkinin sonucu olarak kurulmasa da mevcut durumdan iktidar ile ciddi bir kutuplaşma içine girerse iktidara yürüyebileceğini fark etmişti. Nitekim bir sonraki genel seçimlerin provası olma potansiyelini taşıyabilecek 1930 yılının ekim ayında düzenlenen yerel seçimde S.C.F.'nin 502 seçim bölgesinden 31 tanesini kazanması ile işler ciddileşti. Ali Fethi Bey, seçimde usulsüzlük yapıldığını, aslında partisinin çok daha büyük başarı sağladığını iddia ettiğinde iktidar ile muhalefet arasında da ciddi bir gerilim baş gösterdi (Ertem, 2010, s. 88).

İktidara ve bir bakıma devrimlere karşı olanların S.C.F. içinde örgütlenmeleri, partinin meclis içinde ve dışında işlevsizleştirilme çabalarıyla sık sık karşılaşmak zorunda

[18] İki partinin, oy aldıkları toplumsal tabakanın mesleki durumlarına göre sınıflandırıldığı tablo için bkz: (Kılınçkaya, 2012, s. 14–17)

kalması ve elbette işin giderek kamplaşma ekseninde yürüyecek olması nedeniyle aynı yıl içinde S.C.F. Ali Fethi Bey'in kararı doğrultusunda kendini feshetti. Partinin kısa ömrü içerisinde yarattığı heyecan dalgası ve özellikle *Yarın, Son Posta, Hizmet, Halkın Sesi* ve *Yeni Asır* gibi gazeteler tarafından ciddi bir destek alması, iktidarı rahatsız etmişti (Topuz, 2015, s. 156).

S.C.F.'nin 6 Kasım 1930'da kapanma kararı almasından çok kısa bir süre sonra patlayan 23 Aralık 1930 tarihli Menemen Olayı birlikte ele alındığında durumun vahameti daha anlaşılır olmaktadır. Menemen Olayı'nın yaşanmasının ardından iktidar partisi C.H.F.'nin basın üzerine saldırıları arttı, basının mevcut olağanüstü koşullar nedeniyle yeni bir matbuat kanunu çerçevesinde düzenlenerek kontrol altında tutulması için Fazıl Ahmet Aykaç, Ahmet İhsan ve Ahmet Süreyya öncülüğünde meclise bir soru önergesi getirildi.[19] Mecliste yaşanan tartışmalar, 1931 tarihli yeni matbuat kanununun da zeminini oluşturacaktı. Böylece ilk gazeteden bu yana bir türlü olağanüstü koşullardan kurtulamayan Türk basını, yine bir olağanüstü koşul neticesinde yeni bir düzenlemeyle karşı karşıya kalıyordu.

Cumhuriyet döneminin en önemli basın düzenlemesi olan 1931 Matbuat Kanunu, 1881 sayılı yasa olarak, 8 Ağustos 1931'de, 1867 sayılı *Resmî Gazete*'de[20] yayımlanarak yürürlüğe girdi. Temel olarak devrimlerin korunması, halkı nefrete, kargaşaya sürükleyecek haberlerin engellenmesi gerekçeleriyle kabul edilen kanun, daha çok iktidara yönelik muhalefetin bastırılması, basının özgür haber yapabilmesinin önünün kapatılması için kullanıldı. 68 maddeden oluşan kanuna göre gazete ya da dergi çıkarmak için herhangi bir ruhsat alınmasına gerek yoktu.

---

[19] Vekillerin basın özgürlüğünü övüp, aynı zamanda onu kısıtlamak için yaptıkları ilginç konuşmalardan kesitler için bkz:
Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi, s.156-158

[20] Tam metne ulaşmak için bkz:
http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1867.pdf (Son erişim tarihi: 01.08.2017)

Ruhsat istenmemesine karşın 3. Maddeye göre bir basım evi açmak için önce açılacağı mülkiyedeki en büyük memura beyanname ile haber verilmesi gerektiğini belirtiyor, gazete ve mecmua neşri faslında ise sonradan bir değişiklikle kaldırılacağı üzere 12. madde vasıtasıyla, son derece önemli olan eğitim talebini vurguluyordu. Bu bir ilerlemeydi; gazete ya da dergi sahibi olabilmek için, yirmi yaşını bitirmiş bir Türk olmak, yüksek mektep veya lise ile buna denk diğer okullardan mezun olma zorunluluğu getirilmişti. Ancak aynı maddenin alt başlıklarında, milli mücadeleye, devrimlere, vatana, cumhuriyete karşı herhangi bir mahkeme veya divan tarafından mahkûm edilmemiş olma şartı konarak, kanunun kısıtlayıcı yanını da göstermiş oluyordu. Nitekim 21. madde ile gazetede ya da mecmuada çalışan herkesin isim listesinin bölgenin mülki âmirine verilmesi zorunluluğu vardı. Bu yolla hükümet çalışanları denetleyip sindirebilmek istiyordu (Topuz, 2015, s. 159).

21. maddenin getirdiği denetim mekanizması, 27. maddede cezanın süresi ile açıklanıyor, buna göre gazete veya mecmua sahiplerinden çalışanlarına yönelik bilgi istendiği zaman bu karşılık bulmazsa, en az üç ay hapis cezası verilecekti. Yine aynı maddeye göre bir muhabirin yazdığı haberden ötürü cezanın sorumluluğu sadece o kişiye değil, onunla birlikte yazı işleri müdürüne, genel yayın yönetmenine ve matbuat sahibine de veriliyordu. Hukuka ve basın özgürlüğüne aykırı olan bu madde ile basın kontrol altına alınmak isteniyordu (Mazıcı, 1996, s. 148).

Belki de en ilginç maddelerden üçü, 37., 38. ve 41. maddelerdir. 37. madde ile cinayet, haydutluk ve hırsızlık gibi olayların haberleri, 38. madde ile intihar vakalarının neşredilmesi yasaklanırken, nüfus kontrolü açısından devletin politikasını en net biçimde koyan 41. madde ile de kadının çocuk sahibi olmasını ya da aile kurmasını engelleyici, çeldirici nitelikte haber yazımının yasaklandığı belirtiliyordu. Ancak net bir şekilde basın özgürlüğüne en ağır darbeyi indiren madde, 50. madde idi. Bu maddeye göre, memleketin genel siyasetine dokunacak yayından dolayı İcra Vekilleri Heyeti kararıyla gazete veya

dergiler tatil edilebilecek, buna rağmen yayına devam eden olursa 18. madde uyarınca para veya hapis cezasına çarptırılacaktı.

Sık sık değişikliklere uğrayacak 1931 Matbuat Kanunu'nun en sert maddesi olan 50. madde 1946 yılına kadar yürürlükte kalacak, böylece iktidar uzun yıllar boyunca muhalif basını bu yolla susturmaya çalışacaktı. Basın kanundaki antidemokratik ve ucu açık maddelerin varlığı, hâliyle uygulamada hukukun gözetilmesini değil, fiili olarak sansürün işletilmesine neden oldu. Öyle ki telefon ederek verilen bir emirle gazetelerin kapatılması normalleştiriliyordu (Koloğlu, 2015, s. 119).

Yürürlükteki 1931 Matbuat Kanunu üzerinde sık sık değişiklikler yapıldı. En önemlilerinden ilki, 2281 sayılı kanun olarak 8 Haziran 1933 tarihinde kabul edilip, 2428 sayılı *Resmî Gazete*'de 15 Haziran 1933 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren matbuat kanununun, B maddesindeki değişikliği içeren kanun idi.[21] Bu değişiklik ile 1931 Matbuat Kanunu'nun getirmiş olduğu eğitim talebi kaldırılmış oluyordu. Bu değişiklik, iletişim eğitiminin kurumsallaşması açısından geciktirici, zararlı bir karardı çünkü eğer bu talep zaman içerisinde kaldırılmak yerine sağlamlaştırılsa ve istenilen eğitim seviyesi yükseltilse, bu sayede sektör içinde eğitimli gazetecilerin ortaya çıkmalarını sağlayan koşulları daha erken bir tarihte görebilirdik. Hukuksal açıdansa bu karardan değişikliğin ilân edildiği tarihteki mevcut müdür, yazı işleri sorumlusu ya da matbuat sahipleri etkilenmezken, bundan sonrakiler için artık eğitim talebi resmen kaldırılmış oluyordu.

Mevcut matbuat kanunu üzerinde sonraki değişikliklerden özellikle 1938 yılında yapılanlarla ise muhalif basın tam olarak iktidar güdümüne sokulmaya çalışıldı. İlk kısıtlama gazete veya dergi çıkartmak için bankaya 1000-5000 liralık bir garanti

[21] İlgili değişimin yayımlandığı 15 Haziran 1933 tarihli, 2428 sayılı Resmî Gazete için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2428.pdf (Son erişim tarihi 01.08.2017)

mektubunun sağlanması yoluyla koyularak, basının salt zenginler elinde olmasının önü açıldı, sonra da yeniden ruhsat alma zorunluluğu getirilerek basın hükümetin tekeli altında kaldı (Topuz, 2015, s. 167). Bu yapısal değişikliklere karşın, ortada öğrenci olayı yokken artık üniversitelerde yaşanacak olayların mülki âmirden izin alınmadan haber yapılması da net bir biçimde yasaklanıyordu.

Basının derin bir kıskaca alındığı, mevcut kanunlar ile muhalefetin, eleştirinin, özgürce haber yapmanın önünün kapatıldığı 1931-1938 arası dönemin hemen ardından patlayan II. Dünya Savaşı ile artık basın daha sert bir kontrolle karşı karşıyaydı. Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul ve Ankara ekseninde yaşanan siyasal hizipleşmeler, bu sefer de savaşan ülkelerin sahip oldukları ideolojiler üzerinden gerçekleşiyordu. Nitekim 1940 yılının kasım ayında İstanbul'da savaş nedeniyle sıkıyönetimin ilân edilmesinin ardından, koşullar daha da kötü hâle gelmişti.

II. Dünya Savaşı'na bahsi geçen zor koşullar altında giren basın dünyasındaki yayınlar da cephede karşılaşan orduların izdüşümleri gibi basın dünyasında çarpışıyorlardı. Bu gazetelerden *Tan, Vatan, Akşam* ve *Tanin* müttefikleri desteklerken, *Cumhuriyet* ve *Tasvir-i Efkâr* ise Alman tarafını destekliyordu (Atabay, 2015, s. 115). Kutuplaşmanın diğer bir ucunda ise *Türk Yurdu, Türk Amacı, Gök Börü, Tanrıdağ* ve *Bozkurt* gibi Türkçü, Turancı yayınlar ile *Yurt ve Dünya, Zincirli Hürriyet, Marko Paşa, Görüşler* gibi sol perspektife sahip yayınlar vardı. Nitekim mevcut kutuplaşma nedeniyle, gazetelerin de savaşın seyrine göre ceza almaları anlamlıydı.[22]

Tam da savaşın sonu itibarıyla artık müttefikler zaferlerini ilân edip, demokratik, liberal Batı cephesi öne çıktığı sırada Türk basın tarihi ve elbette ilk gazetecilik, iletişim okulları açısından son derece önemli iki gelişme de yaşandı. Bunlardan ilki, 1948 yılında

[22] II. Dünya Savaşı sırasında hangi gazetelerin, ne kadar süre ceza aldıkları ile ilgili bkz: (Atabay, 2015, s. 115–116)

Sedat Simavi tarafından *Hürriyet* gazetesinin yayınlanması oldu. Bir siyasi gazete olarak yayımlanan gazete, sansasyonel haberciliğe uygun bir biçimde büyük resimler ile magazin ve ilânlara dayalı sayfaları neticesinde büyük satış rakamlarına ulaştı. 1948 Londra Olimpiyatları'nı yerinden izleyen ve fotoğrafları büyük boyda veren gazete süregelen İstanbul basın anlayışına da tersti (Özkır, 2013, s. 51). Yine Kıbrıs Sorunu üzerine haberler yapması da onun satışını artırmıştı.

Sektör ve okullar açısından ikinci önemli gelişme de kuşkusuz 1950 yılında Ali Naci Karacan'ın *Milliyet*'i yayımlamaya başlamasıdır. Abdi İpekçi'nin sonradan yazı işleri müdürlüğünü yapacağı gazete, Türk siyasi hayatı ve basını açısından sonradan çok kritik görevlerde bulunacak Bülent Ecevit, Burhan Felek, Metin Toker ve İsmail Cem gibi isimleri de bünyesinde barındıracaktı. Hem *Hürriyet* hem de *Milliyet* gazeteleri, II. Dünya Savaşı'nı Batı Cephesi'nin kazanması ile doğrudan bağlantılı olarak ortaya çıkmışlardı. Bu gazeteler, mesleğin profesyonelleşmesi bakımından öncü bir rol oynayarak, sahip oldukları meslekten gazeteci aileler eliyle yönetilme geleneği ile de teknik gelişmelere öncülük edeceklerdi (Adaklı, 2006, s. 115). Bunlardan özellikle *Hürriyet*'in kurucusu Sedat Simavi'nin 1946 yılında kurduğu Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin önemine ayrıca değinmek gerekiyor.

Dörtlü Takrir sonrası C.H.P.'nin karşısında bir alternatif olarak ortaya çıkan D.P. iktidar ile salt politik anlamda değil, aynı zamanda basın üzerinden de sert bir kutuplaşmaya girmişti. Bu dönemde C.H.P. hizasındaki *Ulus* ile D.P. hizasındaki *Vatan* gazeteleri arasında yaşanan tartışmalar, gazetecilik örgütleri üzerinden de kısa süre içerisinde gerçekleşmeye başladı. C.H.P. vekili ve *Ulus* gazetesinde başyazar olan Falih Rıfkı Atay'ın kurduğu Basın Birliği'ne karşılık, D.P. yanlısı Sedat Simavi'nin 1946 yılında kurduğu Gazeteciler Cemiyeti, basının da politika ile eklemlenmiş bir şekilde nasıl da farklı iki kutup üzerinde yaşadığını anlamak açısından önemlidir (Koloğlu, 2015, s. 122).

II. Dünya Savaşı'nın ardından artık basının mevcut kanunlar ve sahip olduğu biçimiyle yoluna devam edemeyeceği, bunun yanında siyasal açıdan da ülkenin tek parti ile daha fazla idare edilemeyeceği belli olunca, ülkede hem yeni bir siyasi parti hem de profesyonel bir gazetecilik okulunun kurulması ihtiyacı doğmuştu. Ahmet Rasim'in hayalinin ancak yeni dünya düzeninin yansıması sonucunda gerçekleşiyor olması da aslında gazetecilik eğitiminin mevcut siyasal konjonktür ile ne kadar da iç içe olduğunu anlamak açısından önemlidir. Artık iletişim eğitiminin kurumsallaşmasının anlaşılabilmesi için tüm bu yukarıda bahsedilen ülke tarihinin basın açısından hukuksal ve siyasal düzenlemelerinin neticesinde, ilk gazetecilik ve iletişim okullarının ortaya çıkışını ayrı bir başlık altında ele almak daha anlamlı olacaktır.

2.3. Türkiye'de İletişim Eğitiminin Kurumsallaşması

2.3.1. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü

İdeolojilerin çarpıştığı II. Dünya Savaşı sonrası oluşturulan yeni dünya düzeninin gereklerini en iyi anlayan isimlerden biri olarak Sedat Simavi, Türkiye'nin de artık bu düzene uyum sağlayabilmek adına çok partili hayata geçmesinin hemen ardından, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti başkanı olarak, 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'a bir mektup yazdı.[23] Bu mektup, Türkiye'de özelinde gazetecilik ancak genel anlamıyla iletişim eğitiminin kurumsallaşması açısından en temel girişim olarak kabul edilebilir. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin başkanı sıfatıyla mektubu kaleme alan Sedat Simavi'nin mektubunu, ele aldığı hususlar açısından üç başlık altında özetlemek mümkündür: Kuruluş amacı, verilmesi istenen eğitimin içeriği, kimlerin bu eğitimi alabileceği. Bu üç temel noktanın tespitinden hareketle dönemin gazetecilik algısını ve özellikle cemiyetin gazetecilik eğitiminden ve gazeteciden ne anladığını kavramak mümkündür.

[23] Mektubun tamamı için bkz: http://iletisim.istanbul.edu.tr/?p=68 (Son erişim tarihi 02.08.2017)

Simavi mektubuna her şeyden önce mevcut ülke koşullarının betimlemesini yapıp, çok partili hayata geçiş nedeniyle artık basının öneminin çok daha ön planda olduğuna vurgu yaparak başlar. Partiler arası çekişmede ve toplumsal kanaatin oluşmasında gazetelerin önemi ortadayken, artık bu işin profesyonel olarak yapılması gerektiğini belirtir:

> "Amerika'da, Fransa'da, harpten önce Almanya'da, İsviçre'de ve Avusturya'da Üniversitelerde Gazetecilik Enstitüleri kurulmuştur. Partiler arasındaki mücadelelerde ve efkârı umumiyenin hazırlanmasında ve efkârı umumiye tarafından gazetelerin tesir altında bırakılmaları hâdisesinde, gazetecinin şahsi kanaatlerini ortaya atabilmesi için kendisinin bilgili, ruhunda memleket muhabbetiyle birleşmiş bir hak duygusu taşıması lâzımdır. Gazeteciliği merak edecek namzetlerde, umumi malumatı arttıracak, hak duygusunu telkin edecek, ona hukuki ve içtimai malumat verecek müessese, ancak bir Gazetecilik Enstitüsü olabilir."

Simavi siyasal yapıdan hareketle, bir bakıma dördüncü kuvvet olarak halkın ve memleketin çıkarları açısından bu işi sağlayabilecek kurumun yalnızca gazetecilik kurumu olduğunu belirtir. Bunu en iyi şekilde yapabilmek için de artık bir an önce bir okul kurulması gerekmektedir. Kurulacak okulun sahip olması gereken ders içeriği ve yetiştirilecek gazetecinin fikir dünyasını besleyebilmek için gerekenler ise ana hatlarıyla şu alanlar olmalıdır:

- Sosyoloji
- İktisat ve iktisadi doktrinler,
- Belli başlı hukuku amme ve hukuku esasiye meseleleri ve siyasi fikir cereyanları,
- Devletlerarası hukuk ve bununla karışık olarak siyasi tarih,
- Ceza hukuku nazariyatı ve basın yoluyla irtikab edilecek
- Suçlar hakkında malumat,
- Mukayeseli basın hukuku nazariyatı,
- Maliye,
- Beşeri ve iktisadi coğrafya,
- İdare hukuku,
- Mümkünse ceza ve hukuk mahkemeleri usulleri,
- Ecnebi dil, bilhassa İngilizce

gibi dersler ve malumat ile, gazetecinin ve gazeteciliğe meraklı olanların nazari ve umumi bilgileri arttırılmış olur. Ancak bu yetmez. Bir de bu malumatın ameli ve mesleki bilgilerle de genişletilmesi lâzımdır ki, gazeteciliğin en basit kademesine giren bir namzet, en yüksek mertebelere kadar yükselebilsin.

Dikkat edilirse cemiyetin son derece geniş bir kültürel eğitimden yana olduğu açıkça anlaşılır. Sosyolojiden hukuka, iktisattan coğrafyaya ve elbette yabancı dile kadar çok geniş bir perspektif söz konusudur. Öte yandan salt teorik eğitimin yeterli olmayacağına vurgu yapan Simavi, muhakkak teori ve pratik birlikteliği olması gerektiğinden de bahsederek yukarıdaki listeye bununla ilgili eklemeler yapar. Bu iletişim anlayışı, sonradan özellikle Ankara Üniversitesi'nde Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak 1965 yılında açılacak olan Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluşunda dikkat edilen disiplinler arası, farklı alanlardan beslenen ve teori ile pratik birlikteliğini hedef alan iletişim eğitimi mantığına da bir bakıma temel olacaktır:

- Bir gazetecinin mürettiplik ve matbaacılık hakkında umumi malumatı olması lazımdır. Harf ve makinelerin çeşitleri, kullanılış tarzları ölçüleri gibi.
- Gazeteci her gün önüne gelen havadisler arasında o havadisleri değerlendirecek bir melekeye sahip olmalıdır. Okuyucunun alakasını cezbedecek tarzda bu havadislerin arz edilmesi, başlık koyma sanatını teşkil eder. Gazete sekreterliği ve gazetenin pratik olarak tertip edilmesi öğrenilecek mevzular arasındadır.
- Havadislerin, röportajların, makalelerin yazılış tarzı ve bunların kıymetine göre yazıya verilecek istikamet ve yazıda merkezi sıklet tayini ve muayyen fikirleri, gazetedeki açık yerlere göre, yazının kıymetini düşürmeden muhtelif boyda yazabilmek melekesini temin edecek ders (tahrir).
- Fotoğraf, resim ve çinkografi hakkında pratik malumat, matbaa makineleri ve umumiyetle malzeme hakkında fikir.
- Stenografi,
- Gazetecide sürat-i intikal, merak ve mesleki uyanıklık gibi hassaların inkişaf ettirilmesini temin edecek tatbiki dersler,
- Gazeteciliğin inkişafını ve dünyadaki mevkiini iyice belirtmek için, gazeteciliğin ve gazetelerin tarihi.

Cemiyet açıkça bir gazetecinin, en temel pratik bilgilerden en derin teorik bilgilere kadar çok geniş bir eğitim sürecinden geçerek profesyonel anlamda mesleğe adım

atmasını istemektedir. Simavi'nin mektubu aslında bir bakıma tam da o dönemin Avrupa'sında özellikle Alman ekolünün sahip olduğu gazetecilik eğitimi anlayışına denk düşmektedir. Nitekim Nermin Abadan Unat'ın Türkiye ve Avrupa'daki basın yayın öğretimi üzerine hazırladığı *Batı Avrupa ve Türkiye'de Basın Yayın Öğretimi* (1972) adlı çalışmada, II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere'de kurulan gazetecilik okullarının pratik, Belçika'daki okulların ise teori üzerine eğitimlerini inşa ettikleri gösterilir. Öte yandan bu ekollerin karşısında Almanya örneğinin net bir farklılık taşıdığı da açıktır. Kitle iletişim alanında, kitabın yazıldığı sürece kadar en önde olan ülkenin Hitler'in propaganda çalışmalarıyla temelleri atılan Alman basın-yayın okulları olduğunu anlamak kolaydır. Bunun kökenini Nazi döneminde gazetecilik eğitiminin propaganda ile eş tutulması ile açıklayan Abadan, bu ekolün savaş sonrası Federal Almanya'da da teori ve pratik birlikteliği üzerinden gerçekleşmeye devam ettiğini belirterek, Simavi'nin isteklerinin vücut bulmuş hâlini oradaki okullar açısından görebilmemizi sağlar (Abadan-Unat, 1972, s. 5–40).

Eğitimin nasıl olması gerektiğini belirttikten sonra Simavi, kimlerin enstitüde eğitim alması gerektiğini belirttiği son kısımda başka fakültelerde okuyan öğrenciler ile lise mezunu olmayan ancak fiili olarak gazetecilik yapmakta olan kişilerin okula başvurabilmelerinin doğru olduğunu belirtir. Ancak bu bakış açısının aslında akademik ya da bilimsel olarak gazetecilik eğitiminin verilmesinden öte, salt piyasa odaklı ve gerekli eleman ihtiyacının karşılanması için yapılan bir girişim olduğunu da açığa çıkarır. Nitekim hukuk fakültesi içerisinde bu işin gerçekleşmesini uygun bularak, gerçekleştirilecek eğitimin karşılığında verilecek mezuniyet belgesini ele alırken, Simavi aslında çok da bu işi teferruatıyla düşünmediğini sezdirir:

1. Hem yüksek tahsil görmüş meraklı gençleri bu mesleğe celp edebilmek, hem de meslekte çalışan fakat lise mezunu olmadıkları için yüksek tahsile devam edemeyen gazetecilerin fikri inkişaflarını temin edebilmek için, bu enstitünün iki nevi talebe almasını temenni ediyoruz. Tasavvurumuza göre bu enstitü hukuk fakültesine bağlı olacağına göre, hukuk,

iktisat ve diğer fakültelere devam eden talebe veya yalnız gazetecilik tahsil etmek isteyen lise mezunları bu enstitüye devam ederek, imtihanda muvaffak oldukları takdirde kendi fakültelerinden aldıkları diplomadan başka bir de sertifika temin ederler. Bu sertifikanın yalnız lise mezunu enstitü müdavimleri için temin edeceği hakların şümulünü takdir keyfiyeti tamamıyla üniversiteye aittir.

2. Gazetecilikte muayyen bir müddet çalıştığı Gazeteciler Cemiyeti tarafından tasdik edilerek bu enstitüye müracaat eden ve tahsil derecesi şartı aranmaksızın, enstitüye kabul edilerek imtihanda muvaffakiyet gösteren basın mensupları ise yüksek tahsil belgesi mahiyetini hiçbir zaman tazammun etmeyecek bir belge alırlar. Bu belge yalnız basın muhitinde, işe girerken bir tercih sebebi olarak kullanılabilir. Bu tip öğrenim, geçici mahiyette asıl enstitü mezunları yetişinceye kadar olabilir.

Dikkat edilirse burada ele alınan gazetecilik eğitiminin kısa süreli bir eğitim ile mümkün olabileceğini, nitekim mezuniyet sonrası verilecek mezuniyet belgesinin de diğer fakültelerin, bölümlerini bitirenlere verdiği diploma ile eşdeğer olmadığı, yani buradan mezun olanların yüksekokul bitirmiş olanlara denk olamayacakları ortadadır. Bu açıdan, yetiştirilecek öğrencilerin salt bir sertifika ile okullarını bitirmeleri, onları sadece piyasa içerisinde iş bulabilirlerse gazetecilik sektörüne sokabilecekken, mevcut belgelerinin farklı sektörlerde bir işe yaramayacağı da ortadadır. Nitekim okul kurulduktan sonra bu problem net bir şekilde ortaya çıkacaktır. Bu açıdan Simavi'nin mektubu, Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşmasının temelinde olması nedeniyle bir yandan son derece önemli ve olumlu iken, bir yandan da cemiyetin doğrudan bu eğitimi ayrı bir disiplin olarak, akademik anlamda ele almadan salt piyasa ve eleman ihtiyacı açısından düşünmesi nedeniyle de sonradan yaratacağı etkiler bakımından kusurlu olmuştur.

Tasarıya ilişkin mektubun sonunda eğitimin süresinin ne kadar süreceğinin okul yönetiminin kendi iradesine bırakılmasıyla yukarıda ele alınan eksikliklere bir yenisi daha eklenir. Ancak cemiyet, bu önemli mektubun sonunda kuruluş için de gereken desteği vereceğini belirtir. Bu açıdan Sedat Simavi'nin mektubu iletişim eğitiminin temelinde piyasadan gelen bir talep ile ortaya çıkışın gerçekleştiğini anlamak açısından önemlidir.

Nasıl ki ABD'de ilk iletişim kurumlarının ve okullarının ortaya çıkması, piyasa ve II. Dünya Savaşı'nın koşullarına göbekten bağlı ise, Türkiye'de de savaş sonrası çok partili hayata geçiş, demokrasi bloğunda yer alabilme kaygısı ve piyasanın da buna yönelik yenilenme çağrısı, ilk iletişim okulların kuruluşunda itici gücü oynamıştır. Genel olarak bu ilk dönem ele alındığında, cemiyetlerin girişimlerinin Türkiye'de ilk iletişim okullarının kurulmasının temelinde özerkliğin var olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir (Tokgöz, 2003, s. 14).

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti adına özellikle Sedat Simavi ve Cihat Baban'ın girişimi neticesinde İstanbul Üniversitesi'ne yapılan başvuru kısa zaman içerisinde değerlendirildi. 17-24 Kasım 1949 tarihli senato kararlarına dayanarak İstanbul Üniversitesi'nde İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak bir Gazetecilik Enstitüsü açılması kararlaştırıldı (Abadan-Unat, 1972, s. 68). Gazetecilik enstitüsünün kuruluşu ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13 Haziran 1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu uyarınca 20 Haziran 1950'de okul yönetmeliğini onaylaması sonucu kabul edildi, böylece okul resmi olarak 3 Temmuz 1950 tarihli ve 7548 sayılı *Resmi Gazete*'de yönetmeliğinin yayımlanması ile faaliyetlerine başlamış oldu.[24] Eğitim ve öğretim ise 29 Kasım 1950 tarihinde gerçekleşecekti.[25] 30 Kasım 1950 tarihli *Milliyet* gazetesinin haberine göre okula 480 kişi başvururken, bunlardan 87 tanesi faal gazetecilerden oluşuyordu.[26] Aynı tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde bu olay, Necdet Evliyagil'in kalemiyle "Gazetecilik Enstitüsü Bugün Törenle Açılıyor" başlığıyla haber yapılırken, hangi dersi kimin vereceği de belirtiliyordu:

[24] 3 Temmuz 1950 tarihli, 7548 sayılı *Resmi Gazete* için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7548.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7548.pdf (Son erişim tarihi 02.08.2017)

[25] Gazetecilik Enstitüsünden İletişim Fakültesine, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2002, s.8

[26] 30 Kasım 1950 tarihli Milliyet gazetesinin haberine erişmek için bkz: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/x9wu_x2F_3cQeDILbSuzq2CsNQ_x3D__x3D_ (Son erişim tarihi 03.08.2017)

"Gazetecilik enstitüsünde okutulacak dersleri iki büyük gruba ayırmak mümkündür. Birinci grup, üniversitede okutulan ve gazetecilik için lüzumlu görülen branşları ihtiva edecektir. Bu dersler de şimdilik şunlardır: İktisat, Ord. Prof. Dr. Şükrü Baban ve Prof. Dr. Refii Şükrü Suvla; Medeni Hukuk, Prof. Dr. Kemaleddin Birsen, Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu ve Prof. Hıfzı Timur; Sosyoloji, Prof. Dr. Z. Fahri Fındıkoğlu; Halk Efkârı Psikolojisi, Prof. Sabri Esad Siyavuşgil; Siyasi Coğrafya, Prof. Besin Dankot. Bu dersler yalnız bu sömestr içindir. Müteakip sömestrlerde bunlara yenileri ilâve olunacak, eskilerden bir kısmı da kaldırılacaktır. İkinci grup mesleki branşları ihtiva etmektedir. Bu dersler de tanınmış gazetecilerimiz tarafından verilecektir. Umumi Gazetecilik Tarihi, Ahmet Emin Yalman (*Vatan Gazetesi* sahibi ve başyazarı); Türk Gazetecilik Tarihi, Server İskit (Muharrir); Gazetecilikte Yazı Nevileri, Peyami Safa (Muharrir), Burhan Felek (Gazeteciler Cemiyeti Başkanı), muharrir Ercüment Ekrem Talu, muharrir Şevket Rado; Haber Alma-Bildirme, Cevat Fehmi Başkut (*Cumhuriyet Gazetesi* yazı işleri müdürü); Reşad Fehmi Yüzüncü (Yeni Sabah Gazetesi Yazı işleri Müdürü); Daktilografi ve Stenografi, İhsan Sevim. Mesleki dersler de bundan sonra sömestrlerde taaddüt edecektir."[27]

Resmî Gazete'deki kuruluş yazısı ile Sedat Simavi'nin kuruluşa yönelik yazdığı mektup karşılaştırıldığında, istek ve gerçekleşeni anlamak açısından son derece önemli bir durum söz konusu olmaktadır. Amaç, eğitimin içeriği ve kimlerin bu eğitimden faydalanabileceği üzerinden yeniden incelendiğinde üç başlık altında yönetmelik incelendiğinde, ilk olarak okulun cemiyetin isteği üzerine hukuk fakültesine değil, iktisat fakültesine bağlı olarak kurulduğu görülür. (Md.1) Öte yandan enstitünün kuruluş amaçlarının anlatıldığı 2. maddede, okulun gazetecilik konularıyla ilgili meseleleri araştırmak, mesleki öğretim yapmak ve akademik anlamda da yabancı üniversitelerin gazetecilik enstitüleriyle iş birliği yapma amacının belirtilmesi Simavi mektubuyla örtüşmektedir.

Yönetim yapısının anlatıldığı "Üyeler ve Organlar" başlığında ise enstitünün iki yıllığına iktisat fakültesinin profesörler kurulunca seçilecek bir müdürle yönetileceği, yönetim kurulunun ise aynı üniversitenin sosyal bilimler alanında çalışan dört üyesi ve müdürle birlikte toplamda beş kişilik bir yönetim kuruluna sahip olacağı belirtilmektedir.

[27] 29 Kasım 1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin tamamına erişmek için bkz: http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/62/1619/23548.pdf (Son erişim tarihi: 03.08.2017)

(Md.6) Cemiyetin okulun kendi kararına bıraktığı öğretim süresi ise eğitimin dört sömestr süreceğinin belirtilmesi ile açıklığa kavuşmaktadır. (Md. 14)

Mektupla bağlantılı bir şekilde son başlık olarak kimlerin eğitim alabileceğine bakıldığında ise lise diploması şartının konduğu görülmektedir. (Md. 16) Yine Simavi'nin mektubunda istediği gibi, muvakkat maddede meslekte bilfiil iki yıl çalışmış insanların da iki yıl içinde okula başvurmaları durumunda lise diplomaları olmasa da kabul edilecekleri belirtilmektedir. Bunun yanında okulu tercih edecek yüksekokul öğrencilerinin ve mezunlarının girecekleri dersleri, eğitimlerine göre yönetim kurulunun belirleyeceği belirtilir. Bu da aslında ortak bir eğitim verilmesine engel teşkil ederek, farklı disiplin ve mantıklarla öğrenci yetiştirilmesine neden olacak kötü bir uygulama idi.

Tüm maddeler dikkatle incelendiğinde, sonradan en büyük problemi yaratan ve kurumsallaşma açısından en büyük kusura sahip olan maddenin kuşkusuz 19. madde olduğu hemen fark edilir. Bu maddeye göre enstitüyü başarıyla bitiren öğrencilere İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi tarafından "Gazetecilik Enstitüsü Bitirme Belgesi" verilir ancak bu belge hiçbir şekilde üniversite sertifikası mahiyetini taşımaz ve daha kötüsü bu belgeye sahip olanlar hiçbir şekilde herhangi bir üniversite öğrencisinin faydalandığı haktan faydalanamazlar. Ancak daha okulun kuruluşunda bunun yöneticiler tarafından etraflıca düşünülmeden alınmış bir karar olduğunu anlamak için 30 Kasım 1950 tarihli *Hürriyet* gazetesinde "Gazetecilik Enstitüsü" başlığı ile çıkan habere gitmekte fayda var:

> "İstanbul Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Ömer Celal Sarç, enstitünün açılışı münasebetiyle yaptığı konuşmasında, gazeteciliğin son çeyrek asır zarfında cemiyet hayatı üzerindeki tesirini belirtmiş ve bu bakımdan Türkiye'de böyle bir mesleğe eleman yetiştirecek bir mektebin vücuda getirilmesindeki isabete temas etmiştir. Daha sonra iyi gazeteci olmak için kültürün lüzumuna işaret eden rektör, Gazetecilik Enstitüsü'nden alınacak belgenin iş sahasında başarı temin etmek hususunda bir rolü olamayacağına temasla demiştir ki:

Enstitüden alınacak diplomanın gazetecilik mesleğinde başarı temin etmeyeceğini belirtmek isterim. Bütün bunlara rağmen enstitünün faydalı olacağını ve gazetecilik mesleği için kıymetli elemanlar yetiştireceğini ümit ediyorum." (Alemdaroğlu, 2002, s. 11)

Görülüyor ki yöneticilerin bitirme belgesini ya da mezunların bu belge ile nerede iş bulabileceklerini umursadıkları yokken, yukarıda alıntılanan konuşmadan hareketle de enstitünün kuruluşundaki amacın, salt piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda kültürel bilgisini ve dil yeteneğini kullanabilecek gazetecilerin yetiştirilebilmesinin hedeflenmesi olduğu anlaşılıyor. Bu problemli bakış açısı neticesinde ortaya konan 19. madde, kısa süre sonra yaşanan ciddi sıkıntılardan ötürü 29 Kasım 1954 tarihli, 8365 sayılı *Resmî Gazete*'de[28] yayımlanan değişimle düzeltilecekti. Artık 19. maddede vurgulanan bitirme belgesi "Gazetecilik Enstitüsü Sertifikası" olarak değiştirilmiş ve de "yüksekokul öğrencilerinin yararlandıkları hiçbir haktan faydalanamazlar" ibâresi de kaldırılarak problemin çözümüne gidilmişti.

Kuruluşla ilgili yönetmeliğin son kısmında yer alan "Enstitü Öğretim Konuları" başlığı incelendiğinde, ortaya konan ders programının İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin istediği ders içeriğiyle birebir aynı olduğunu söylemek mümkündür. Tam da mektubun isteği üzerine son derece geniş bir yelpazede derslerin sıralandığı görülmektedir:

- Umumi ve nazari öğretim:

1 — İktisat ('Nazari İktisat, İktisat Siyaseti «Orman, (Sanayii Ziraat Politikası», Cihan Ekonomisi)

2 — Esas Teşkilât Hukuku (Mukayeseli Esas Teşkilât Hukuku Türk Esas Teşkilât Hukuku).

3 — Maliye ve Malî Mevzuatımız.

4 — Medeni Hukuk.

5 — İdare Hukuku.

6 — Ceza Hukuku ve Usulü.

7 — Coğrafya (İktisadi Coğrafya ve Siyasi Coğrafya, Türkiye İktisadi Coğrafyası).

[28] 29 Kasım 1954 tarihli, 8365 sayılı *Resmi Gazete* için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8865.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8865.pdf (Son erişim tarihi 02.08.2017)

8 — (İçtimaiyat, Sosyoloji, İçtimai Doktrinler, İçtimai Siyaset, Türkiye Sosyal Siyaset, Halk Efkârı Psikolojisi).

9 — Şehircilik ve Sosyal Meseleleri.

10 — İstatistik ve Gazetecilikteki Tatbikatı.

11 — Devlet Hukuku (Devletler Hukuku, Muahedeler Tarihi, Siyasi Tarih). ,

12 — Sanat ve Edebiyat Meseleleri.

13 — Dünya ve Memleket Meseleleri (Aktüalite)

14 — Yabancı Dil Egzersizleri (İhtiyari).

II - Meslekî ve teknik öğretim:

15 — Gazeteciliğin Tarihi {Umumi Gazetecilik Tarihi, Türk Gazetecilik Tarihi).

16 — Meslek Terbiyesi ve Gazetecilik Ahlâkı.

17 — Matbuat Hukuku (Mukayeseli Matbuat Hukuku, Matbuat Suçları, Matbuat Rejimleri).

18 — Gazetecilikte Yazı Nevileri ve Kompozisyon.

19 — Haber Alma, Toplama ve Bildirime Sanatı.

20 — Arşiv ve Dosya Tanzimi.

21 — Harf ve Makine Nevileri.

22 — Tertip Sanatı.

23 — Daktilografi ve Stenografi.

24 — Gazete Fotoğrafçılığı.

25 — Gazetecilik Tatbikatı.

29 Kasım 1954 tarihli ve 8365 sayılı, bitirme belgesini düzenleyen *Resmî Gazete*'de ilk ders programına yönelik bir de küçük çaplı değişiklikler yayımlansa da genel olarak verilen dersler bir süre daha yukarıdaki ile benzer kalacak ancak daha sonraki zamanlarda giderek pratiğe yönelik olacaktı.

Enstitü yukarıda anlatılan program ve ders listesi ile birlikte çalışmaya başladığında yönetim kadrosunda müdür Şükrü Baban olmak üzere, Hıfzı Timur, Refii Ş. Suvla, Besim Darkot ve Hazım Atıf Kuyucak vardı. Öğrenci kabulünde alım kolaylığı sağlanması ve talebin yüksek oluşu nedeniyle daha ilk yılından 479 öğrenci okula kabul edildi (Abadan-Unat, 1972, s. 68). Ancak yeterli öğretim görevlisinin

olmaması, fiziki yetersizlikler ve öğrenci sayısındaki yüksekliğe karşın tek bir memurun tüm bu işlerle ilgilenmek zorunda kalması nedeniyle kısa süre içerisinde ciddi sıkıntılar yaşanmaya başladı. 21 Ağustos 1952 tarihli bir raporda Enstitü İdare Heyeti, özellikle Umumi Gazetecilik Tarihi, Halk Efkârı Psikolojisi, Arşiv ve Dosya Tertip Sanatı gibi dersleri okutacak kimselerin olmamasından dolayı ciddi sıkıntıların yaşandığını belirtiyordu (Alemdaroğlu, 2002, s. 15)

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin okula katkısı, kimi isimleri okula ders vermeye göndermesi sayesinde gerçekleşti. Sıkıntılı süreç içerisinde okulda aralarında direkt cemiyetin de gönderdiği isimlerle birlikte Burhan Felek, Cevat Fehmi Başkut, Şevket Rado, Ahmet Emin Yalman, Ecvet Güresin, Abdi İpekçi gibi isimler derslere giriyor, ancak bütçenin darlığı nedeniyle bu derslerden düşük ücretler alıyorlardı (Abadan-Unat, 1972, s. 68). Yine aynı düşük ücret nedeniyle pek çok ders de öğretim elemanı bulunamadığı için boş kalıyordu. Verilen hukuk, iktisat, sosyoloji gibi dersleri İktisat Fakültesi'ne bağlı öğretim görevlilerinin, mesleki dersleri ise fırsat oldukça meslekten gazetecilerin vermesi de iki yapılı bir eğitime neden olduğu için sorunlar çıkıyordu (Tokgöz, 2006a, s. 38). Tüm bunların yanında ilk mezunların verildiği 1952 yılında öğrencilerin sadece bitirme belgesi almaları ancak bunun diplomaya denk olmaması neticesinde sektör ve okul arasında da problemler yaşandı.

Her şeye karşın elden geldiğince farklı konularda dersler vermeye çaba sarf eden okulun 1955-1956 yıllarında uygulanan ders programı şöyleydi (Alemdaroğlu, 2002, s. 16):

1.Sınıf	Saat
İktisat ve İktisat Siyaseti	2
Adalet ve Emniyet	1
Jeopolitik	1
Basın ve Yayın Tarihi	2
Yazı Nevileri	2
Gazetecilik Tekniği	2
Arşiv ve Dosya Tanzimi	1
Gazete Fotoğrafçılığı	2

Daktilografi ve Stenografi	5
Yabancı Dil	4
Radyo İşletmeciliği	1

2.Sınıf	Saat
Siyasi ve İdari Bilgiler	2
Maliye	2
Sosyoloji ve Sosyal Siyaset	2
Devletlerarası Münasebetler ve Siyasi Tarih	3
Günün Siyasi ve İktisadi Meseleleri	1
Şehircilik ve Sosyal Meseleler	1
Sanat ve Edebiyat Meseleleri	2
Gazetecilik Ahlâkı	1
Basın Hukuku İle İlgili Mevzuatlar	2
Yazı Nevileri	2
Gazetecilik Tekniği	2
Daktilografi ve Stenografi	5
Yabancı Dil	4

Dikkat edilirse ilk yıl teorik, ikinci yıl ise pratik derslerin ağırlıklı oldukları görülebilir. Simavi'nin mektubuyla uyumlu bir şekilde doğrudan gazetecilik pratiği ile yabancı dil eğitiminin diğer teorik derslere nazaran daha uzun saatler işlendiği böylece net bir şekilde görülmektedir. Ancak aynı tarihte, 1956 yılında, okulun içinde bulunduğu başta maddi yetersizlik ve yetişmiş eleman ihtiyacından doğan problemler sonucu, Federal Almanya'daki Göttingen Üniversitesi'nde Basın-Yayın Enstitüsü direktörü olarak bulunan Wilmont Haacke'den bir rapor yazması istendi. İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nde aynı yıl misafir profesörlük de yapmış olan Haacke hazırladığı raporda okulun amacı ile eldeki teşkilatlanmanın akademik bir çalışma yapabilmek için uygun olmadığı üzerinde durarak, enstitünün genel kitle iletişim yerine gazetecilik üzerine eğilmesinin de onu kısır bıraktığını belirtiyordu:

> "Eldeki teşkilat ve takip ettiği gaye itibarıyla enstitünün durumu, tam akademik bir öğretim vermeye müsait görülmemektedir ve enstitü öğrencilerinin şimdilik milletlerarası araştırma alanındaki çalışmalara katılmalarına da elverişli değildir. Eğer İstanbul Üniversitesi'nde Avrupai manada yayın ilmi konusunda bir öğretim ve araştırma disiplini ilave edilirse, gazetecilik ilmini eski inkişaf stilinde idame ettirmekle kalmamalıdır. Aynı zamanda öğretim planına mesela Berlin veya Münster'i numune alarak bilcümle neşriyatçılık kollarının yani *mass communication* (kitle iletişimi)'a hizmet eden bütün *mass media* (kitle iletişim araçları)'ya doğru uzanmak şayanı tavsiyedir. Enstitünün basın, film, radyo, televizyon, propaganda, reklam ve amme psikolojisini tetkik, demoskopi gibi fenomenlerle meşgul olması gerekir" (Tuna, 1960, s.21'den aktaran Abadan-Unat, 1972, s. 69).

Haacke'nin maddi eksiklikler ve eleman yetersizliğinden öte özellikle akademik yapılanma ve iletişim anlayışı üzerinden bir eleştiri yapması son derece önemlidir. Haacke'nin raporunda Berlin ya da Münster'in örnek alınmasını istemesi de ayrı bir öneme sahiptir. Nitekim Gazetecilik Enstitüsü'nden hemen önce, 1948 yılında Hür Berlin Üniversitesi Basın Yayın Enstitüsü kurulduğu zaman, fakülte son derece geniş bir arşive sahipti ve kitle iletişim çalışmaları üzerine yoğunlaşmıştı. Okulun ders programı UNESCO'nun kitle haberleşme için mesleki öğretim konusundaki perspektifini temel alarak hazırlanmıştı (Abadan-Unat, 1972, s. 7). Bununla paralel olarak olarak düşünüldüğünde 1919'da kurulan Münster Üniversitesi Basın-Yayın Enstitüsü'nde de durumun farklı olmadığı görülür. Özellikle tarih çalışmaları üzerine odaklanmış ve gazeteciliği de yoğun seminerler vasıtasıyla problem çözme odaklı ele alan okul, Gazetecilik Enstitüsü'nde gördüğümüz gibi salt basılı medyaya yoğunlaşmıyordu. Haberleşme, radyo, film, propaganda ve dil gibi konular üzerinde yoğun çalışmalar yapılıyor ve ders programı da buna göre ayarlanıyordu (Abadan-Unat, 1972, s. 11).

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin istekleri ve sektörün yetişmiş eleman ihtiyacı neticesinde kurulan gazetecilik enstitüsünün, Türkiye'de iletişim eğitiminin akademik anlamda kurumsallaşması veya ayrı bir disiplin olarak iletişim alanının üniversitelerde yer bulabilmesini değil de piyasa odaklı eleman yetiştirme arzusunu kuruluşunun temeline almasından ötürü bu problemlerle karşılaşılması kaçınılmazdı. Buna ilave olarak eğitim süresinin iki yıl gibi kısa bir süre olması da okulla ilgili akademik anlamda görülen en büyük problemlerdendi.

Yukarıda bahsi geçen tüm eksikliklere karşın alanın akademik anlamda göreceği en büyük problem, burada eğitim gören gençlerin büyük kısmının aslında başka fakültelerde okuyan öğrencilerden ya da sektörde çalışan gazetecilerden oluşmalarıydı. Tam da bu sebepledir ki, kendi fakültelerinde dersleriyle ya da mezuniyet işlemleriyle

uğraşan öğrencilerin[29] veya sektörde bizzat çalışan ama bir yandan da enstitüde öğrencilik yapan gazetecilerin etkin bir biçimde bu alana ve enstitüye iki yıl kadar kısa bir süre içerisinde odaklanabileceklerini beklemek gibi bir hata vardı. Oysa tamamıyla bu alanda değil ama başka yerlerde de okuyup, çalışan bu öğrencilerin kendi derslerinden ya da işlerinden zaman ayırıp da enstitüdeki derslere aktif katılımlarını beklemek ciddi bir tasavvur eksikliğidir.

Kuruluş aşamasında maddi kaynak, yönetimsel planlama ve eleman temini açısından geleceği sağlam adımlarla inşa etmekten ne yazık ki uzak kalmış okulun, bahsi geçen diğer problemlerinin düşünülmesiyle birlikte aslında nasıl da ağırlıklı olarak piyasanın talep ve endişeleri doğrultusunda, akademik kaygılardan uzak bir şekilde kurulduğu anlaşılabiliyor. Nitekim kuruluştaki kısa süreli eğitim programı nedeniyledir ki, öğrencilerin seminerler yapmaları ya da aktif olarak basın-yayınla ilgili dersleri takip edebilmeleri imkânsız hâle gelirken, bu alanda doktora yapabilmelerine de olanak yaratılmamıştı (Abadan-Unat, 1972, s. 69).

Türkiye'nin ilk özel gazetecilik okulu olarak 1948 yılında Müderris Fehmi Yahya tarafından kurulan İstanbul Özel Gazetecilik Okulu'nun kısa hayatı sırasında verdiği görece daha temel seviye gazetecilik derslerinin ardından, Türkiye'nin ilk gazetecilik enstitüsü olan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak kurulan Gazetecilik Enstitüsü'nün iletişim eğitiminin kurumsallaşması açısından önemi büyüktür. Türkiye'de gazetecilik eğitiminin ilk kez bir akademik çatı altında bu enstitün aracılığıyla ortaya çıkması, onu bir bakıma ilk gazetecilik eğitim kurumu da yapmaktadır (Altun, 1995, s. 106). Ancak okulun bir diğer büyük önemi, kuruluşu sırasında yaşanan büyük problemlerin, maddi yetersizliklerin, öğretim elemanı eksikliğinin ve hatta

[29] Okulun mezunları ile ilgili önemli bir kaynak için bkz:
Zeynep Karahan, *Kırk Yıllık 1950-1990*, İstanbul, 1992.

1971-1972 ile 1972-1973 öğretim yıllarında iki yıl süreyle yaşadığı idari ve mali sıkıntılardan ötürü öğrenci kaydı alamamasına karşın ayakta kalabilmesidir.

Enstitü 1967-1968 ders yılından itibaren eğitim süresini üç yıla çıkarırken, yıllar önce Haacke'nin uyarılarına uyularak artık halkla ilişkiler, propaganda, ilan ve reklamcılık dersleri ile radyo televizyon işletmeciliği derslerini programına katarak gazetecilik okulundan iletişim okuluna evrilmeyi başarabildi. Bundan bir süre sonra da 13 Temmuz 1975 tarihli ve 15.294 sayılı *Resmî Gazete*'de[30] yayımlanması ile birlikte, okulun adı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü olurken, okulu bitirenlere "Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü Diploması" verilmeye başlandı. Okul zaman ilerledikçe önce 1980 yılından itibaren yüksekokul statüsüne kavuşacak, 1989 yılında "Gazetecilik", "Tanıtım ve Halkla İlişkiler", "Radyo Televizyon" adında üç farklı bölümde eğitim verecek ve son olarak 1992-1993 tarihinden itibaren de fakülte olarak bugünlere gelecektir.

Kuruluşundan günümüze dek yaşananlar içerisinde belki de ilk olması, ilk sıkıntıları yaşaması, uzun bir tarihe sahip olması açısından Gazetecilik Enstitüsü son derece önemli bir adımdı. Nitekim onun yaşadığı sıkıntılar ve görece plansız kurulmasından kaynaklanan akademik anlamdaki problemler bir sonraki okullara da ders olacaktı. Bu okullardan en önemlisi, Gazetecilik Enstitüsü'nün 1950 yılındaki kuruluşundan on beş yıl sonra 1965 yılında Ankara'da kurulacak ve bu kuruluşuyla da Türkiye'nin ilk basın yayın yüksekokulu olma özelliğini elinde bulunduracaktı.

Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak kurulan Basın-Yayın Yüksek Okulu, açıktır ki, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün ondan yıllar önce yaşadığı problemler ve kurumsallaşma sürecinin getirdiği sıkıntılar

[30] 13 Temmuz 1975 tarihli ve 15.294 sayılı Resmî Gazete'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/15294.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/15294.pdf (Son erişim tarihi 03.08.2017)

olmasa, kendi kuruluşunu ona nazaran çok daha planlı ve programlı yaşayamazdı. Bunun elbette çok daha başka etmenleri de vardı. Bu açıdan bir sonraki başlıkta Türkiye'de iletişim eğitiminin kurumsallaşması ile ilgili olarak kuruluş dönemi, kuruluş çalışmaları ve elbette kurumsallaşma çabaları ekseninde Basın-Yayın Yüksek Okulu'nu incelemek, böylece iletişim eğitiminin Türkiye'deki tarihsel sürecinin genel bir çerçevesini çizmek gerekmektedir.

2.3.2. İki Okul Arasında Bir Ara Dönem: Demokrat Parti Sonrası Basınla İlgili Yaşanan Gelişmeler

İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün henüz kuruluş aşamasında, alanın ve kendisinin geleceğine yönelik eğitim planlamasını doğru ve ayrıntılı olarak yapamaması, kısa süre içerisinde bir de maddi kaynak ve yeterli öğretim elemanı eksikliğiyle birleşince mevcut durumun artık bu şekilde gidemeyeceği anlaşıldı. Wilmont Haacke'nin raporunda bahsettiği gibi, bu okulun iletişimi değil ama salt gazeteciliği temel alan anlayışının değişmesi ve böylece iletişimin her alanında eğitim veren, seminerler düzenleyen, dersler açan, milletlerarası ilişkilerini gerçekleştirebilecek bir okul olması gerekliydi. Nitekim Gazetecilik Enstitüsü'nün iletişimi dar anlamda ele alan, salt yazılı basına odaklanan eğitim politikası neticesinde gazeteciler cemiyetleri nezdinde de yeni bir okul ihtiyacı artık iyice hissedilir olmuştu (Tokgöz, 2003, s. 15).

İletişim eğitimi açısından yaşanan mevcut problemlerin ve hâlâ net bir biçimde ortada olan ihtiyacın yanında, Türkiye'nin, Gazetecilik Enstitüsü'nün 1950 yılındaki kuruluşundan Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun 1965 yılındaki açılışına kadarki süreçte yaşadıkları da bizzat alanı şekillendiren bir dizi gelişmenin en net biçimde göründüğü dönemdi. Bu dönem içerisinde Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez iktidar değişikliği yaşanmış, 27 yıllık iktidarının ardından C.H.P. yerine 1950 yılındaki genel seçimlerin ardından D.P. ülke yönetiminin başına gelmişti.

D.P.'nin ilk kez seçime girdiği olaylı 1946 Türkiye Genel Seçimleri'nde yenilgi almasına karşın, yeni kurulan bir partinin son derece kısa bir sürede, büyük bir oy potansiyelini de arkasına alabileceği anlaşıldı.[31] Böylece uzun zamandır memlekette yaşanan ekonomik ve siyasal sorunların yıprattığı C.H.P.'ye karşı ilk kez ciddi bir alternatif ortaya çıkmış oldu. Nitekim bir sonraki genel seçimlerin yapıldığı 1950 yılında, bu sefer, D.P. oyların yüzde 55'ini alarak iktidara gelmiş, mevcut çoğunluk sistemine dayalı seçim sistemi nedeniyle de meclisteki sandalyelerin yüzde 85'ini kazanmıştı.[32] Cumhuriyet döneminin demokrasi açısından iyi ve kötü pek çok ilkinin deneyimlendiği, son derece hareketli ve ilginç bir dönem olan D.P. döneminde kısa süre içerisinde basın da büyük bir değişime girecekti.

D.P.'nin 1946'da kurulup 1950 yılında iktidarı ele geçirmesine kadarki süreç içerisinde, Türkiye ekonomik ve siyasal sıkıntılarının yanında özellikle basın özgürlüğü açısından da son derece zorlu bir süreçten geçiyordu. 1931 Matbuat Kanunu'nun 50. maddesine dayanarak iktidar muhalif basını susturuyor, bazı gazeteleri kolayca kapatılabiliyordu. 1946 yılında Türk Basın Birliği'nin lağvedilmesi ile Türkiye aslında yeni bir döneme giriyordu (Altun, 1995, s. 87). Muhalif basının bu derece sert bir şekilde susturulduğu bir dönemde, D.P. farklı bir alternatif olarak ortaya çıkıyor ve demokrasi ile ekonomi üzerinden kurduğu eleştiri ile geniş bir kesimin desteğini alıyordu. Nitekim 1950 yılında iktidarı ele geçirdikten sonra, hızlı bir şekilde mevcut 1931 Matbuat Kanunu'nu D.P. tarafından değiştirildi.

[31] 1946 Genel Seçimleri'nin sonuçları için bkz: https://tr.0wikipedia.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvMTk0Nl9Uw7xya2l5ZV9nZW5lbF9zZcOnaW1sZXJpI2NpdGVfbm90ZS0x (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

[32] 1950 Genel Seçimleri'nin sonuçları için bkz: https://tr.0wikipedia.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvMTk1MF9UJUMzJUJDcmtpeWVfZ2VuZWxfc2UlQzMlQTdpbWxlcmk (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

15 Temmuz 1950 tarihinde 5680 Sayılı Kanun olarak kabul edilen ve 24 Temmuz 1950 tarihli, 7564 sayılı *Resmî Gazete*'de[33] yayımlanarak yürürlüğe giren yeni basın kanunu son derece liberal bir bakış açısıyla hazırlanmıştı. Yeni basın kanununda, sorumlu müdürün eğitim talebi yine yokken (Md.5), son derece önemli bir gelişme olarak artık gazete veya dergi çıkartmak için hükümetten ruhsat ya da izin istemek gerekmiyordu (Md.8). Yine bir önemli gelişme de artık yazının sorumluluğunun gazete sahibini değil, bizzat yazıyı yazan ile yazı işlerinden sorumlu müdürü kapsayacağının belirtilmesidir (Md.16).

16. maddenin önemi C.H.P. döneminde gazete sahiplerini yıldırma maksadıyla konan art niyetli bakış açısını düzeltme amacı taşımaktadır. Özellikle sıkıyönetim dönemlerinde 1931 Matbuat Kanunu'nun tanıdığı yetki ile gazete sahipleri zor durumda kalırken, artık bu madde ile artık yeni bir devreye giriliyordu. 16. Madde ile gazete sahipleri sadece maddi cezalar ile karşı karşıya kalmış, hapis cezalarından kurtulmuşlardı (Topuz, 1973, s. 179). Yine aynı kanunun, basın suçlarıyla ilgili davaları özel mahkemelerin göreceklerini ve basının öneminden ötürü adli tatil sürecinde de bu davaların görülebileceğini belirtmesi de önemli bir gelişmedir (Md.36 ve 39). Tüm bu özgür bakış açısı, aynı kanunun matbaalar ile ilgili hususları ele aldığı kısmında da matbaa açmayı izne gerek duymadan gerçekleştirme hakkı tanımasıyla tam bir bütünlük hâlindedir.

Yeni basın kanununun getirdiği güzel havaya 13 Haziran 1952 tarihinde, 5953 sayılı "Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun"[34] da eklenince ülkede basınında hem bir rahatlama sağlandı

[33] 24 Temmuz 1950 tarihli ve 7564 sayılı *Resmi Gazete*'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7564.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7564.pdf (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

[34] Kanunun tamamına ulaşmak için bkz: http://iskanunu.com/portal/wp-content/uploads/2012/03/5953-sayili-basin-is-kanunu.pdf (Son erişim tarihi 04.08.2017)

hem de iktidar ile basın arasında ciddi bir yumuşama söz konusu oldu. Kısa süre sonra değişiklikler geçirecek olan bu ünlü kanun ile özellikle basın emekçileri ciddi kazanımlar elde ediyorlardı. Bu kanuna göre işçi ve işveren arasındaki iş sözleşmesinde, işçinin yapacağı işin tanımı, alacağı ücreti ve kıdem gibi konuların yazılması zorunlu hâle geliyordu (Md.4). Kıdemin işe giriş tarihiyle birlikte başlaması garanti altına alınıp işveren, işçiyi kovarsa tazminat ödemeye zorunlu bırakılıyordu (Md.6). Mesleğe ilk kez giren işçiler için deneme süresinin üç ayı geçemeyeceği belirtiliyor (Md.10), işçinin hastalık sırasında işten atılmaması için de altı aylık bir süre hakkı tanınıyordu (Md.12). Bunun yanında hamile işçiler için doğum izni düzenleniyor (Md.16), işçinin ölümü durumunda işverenin, işçinin hak etmiş olduğu kıdem hakkı tutarınca tazminat ödenmesi garanti altına alınıyordu (Md.18). Yine haftalık bir günlük izin kanunla garanti altına alınırken (Md.19), işçinin yıllık izninin de feragat edilemeyecek bir hak olarak ücretli olması sağlanıp (Md.20) son ve belki de hepsinden önemlisi olarak işçinin sendikal hakkı tanınıyordu.

Tüm hızlı ve pozitif gelişmelere karşın, 1954 yılındaki genel seçimlere giden yolda, ülkenin içinde bulunduğu koşullarla devam edegelen kronik problemler birleşip iktidarı zor durumda bırakırken, bir yandan da basının eleştirilere başlaması iktidar tarafından hoş karşılanmamaya başlandı. Genel seçimlerde zafer elde etmek isteyen ve sonrasında da çalışmalarında muhalif basın tarafından eleştirilmek istemeyen hükümet, basın tarihimiz açısından son derece zararlı olacak bir kanunun çıkardı. 9 Mart 1954 tarihinde 6334 sayılı kanun olarak kabul edilip, 17 Mart 1954 tarihli ve 8660 sayılı *Resmî Gazete*'de[35] "Neşir Yoluyla Veya Radyo İle İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun" başlığı ile yayımlanarak yürürlüğe girecek olan kanunla birlikte gazetecilerin elinden ispat hakkı alınıyordu.

[35] 17 Mart 1954 tarihli ve 8660 sayılı *Resmi Gazete*'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8660.pdf (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

1. maddeye göre "her ne şekilde olursa olsun" birinin namus, şeref ve haysiyetine tecavüz edilmesi ya da hakarette bulunulması yasaklanırken, birinin itibarını, şöhretini ve servetini zedeleyecek her türlü haber de yasaklanıyordu.[36] Yani bir devlet yöneticisi yolsuzluk yapar ve bir gazeteci de bunun hakkında yazarsa, gazetecinin bu konuda haklı olduğunu ispat edip etmemesine bakılmaksızın, hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilebilir ya da onu bin ile on bin lira arasında da para cezasına çarptırmak mümkündür. 2. madde ise böyle bir durumda yapılacak işlemin sadece şikâyete bağlı olmadığını belirterek, örneğin Cumhuriyet savcıları tarafından işlem yapılabilmesine imkân sağlanmıştır. Özellikle devleti yönetenler hakkında yapılacak haberlere dikkat çeken 3. madde de yine bir yıldan üç yıla kadar olan hapis cezasına vurgu yapmaktadır.

1954 Genel Seçimleri'nden[37] de zaferle ayrılan ancak bu sefer sahip olduğu sandalye sayısını 503'e çıkaran D.P. artık iktidarı tümden kontrol altına almış, yerini sağlamlaştırmıştı. Öyle ki demokratlığını ve gücünü, kendisine oy vermeyen Kırşehir ve Malatya illerini parçalara ayırarak tüm memlekete göstermişti. Nitekim bu seçimden iki yıl sonra 1956 yılında basınla ilgili tartışmalı bir kanun değişikliği daha yapıldı.[38] 7 Haziran 1956 tarihinde, 6732 sayılı kanun olarak kabul edilip, 8 Haziran 1956 tarihli ve 9327 sayılı *Resmî Gazete*'de[39] yayımlanarak yürürlüğe giren düzenlemede özellikle 3. Madde dikkati çekmektedir. Bu maddeye göre devletin siyasi ve mali itibarına dokunabilecek veya halkın telaş ve heyecanına neden olarak mevcut huzurunu

[36] Bu kanunun dönemin gazetelerinde haber olma biçimlerini gösteren bir tablo için bkz: (Kubilay, 2014, s. 19)

[37] 1954 Genel Seçim sonuçları ve sandalye dağılımı için bkz: https://tr.0wikipedia.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvMTk1NF9Uw7xya2l5ZV9nZW5lbF9zZcOnaW1sZXJp (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

[38] Adnan Menderes'in matbuat kanunları hakkında meclis tutanaklarına geçen tüm konuşmaları için bkz: https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/basbakanlarimiz_genelkurul_konusmalari/basbakanlarimiz_cilt4.pdf (Son erişim tarihi 04.08.2017)

[39] 8 Haziran 1956 tarihli ve 9327 sayılı Resmî Gazete'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9327.pdf

bozabilecek her türlü haber, metin ve resim yasaktır, uymayanlara bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile on bin liradan aşağı olmamak üzere para cezası verilir.

8 Haziran 1956 tarihli aynı *Resmî Gazete*'de 6733 Sayılı Kanun olarak yayımlanan bir diğer değişiklikte ise gazete veya dergi çıkarmak için hâlâ izin almak gerekmediği belirtiliyor ancak bir farklılık olarak, sorumlu müdür olmak için lise diploması şartı getiriliyordu (Md.5). 6733 Sayılı Kanun'un getirdiği değişikliğin en önemli maddesi ise 30. maddedir. Bu maddeye göre gizli toplantılara dair haber yapılması, orada alınan kararların basın yoluyla aktarılması yasaktır ve buna uymayanlara bir aydan altı aya kadar hapis cezası ile beş bin liradan az olmamak kaydı ile para cezası verilecektir. Milli Birlik Komitesi'nin 29 Kasım 1960 yılında yapacağı değişikliğe kadar bu madde yürürlükte kalacak ve basın özgürlüğüne zarar verecektir.

Ekonomik anlamda işlerin iyice kötüye gitmeye başladığı 1954 sonrası dönemde, D.P. mevcut vekil sayısını kullanarak kendisini koruma altına almaya çalışıyor, bunun için de gerekli kanunları çıkararak hem diğer partiler hem de basın üzerinde otorite kurmaya çalışıyordu. 27 Haziran 1956 tarihinde, 6761 sayılı kanun olarak kabul edilen ve 30 Haziran 1956 tarihli, 9346 sayılı *Resmî Gazete*'de[40] yayımlanarak yürürlüğe giren "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Kanun" ile diğer partilerin seçim dışındaki toplantıları için düzenlemeler vardı.

Bu kanuna göre yalnızca seçim ve kongre dönemlerinde partiler toplantı yapabilirler (Md.2), bunun dışında bir toplantı yapılacaksa da toplantının yapılacağı zamandan iki gün önce oranın mülki amirinden izin almak zorunlu kılınıyordu. (Md.3) Ancak bu toplantıda nutuk söylenmesi, umumi konuşma yapılması kesinlikle yasaktır, yürüyenler yalnızca döviz kullanarak dertlerini anlatabilirler. (Md.5) Buna uyulmaması

[40] 30 Haziran 1956 tarihli ve 9346 sayılı *Resmi Gazete*'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9346.pdf (Son erişim tarihi 04.08.2017)

durumunda polisin toplantıyı dağıtma ve hatta ateş açma yetkisi olacaktır. (Md.12) Tüm bunlara bir de bir ay sonra gazetelerin kâğıt teminlerini hükümetin belirleyip kota koyacak olması[41] ile bir yıl sonra ilanların da artık hükümet eliyle dağıtılacak olması eklenince basının ne derece sert ve otoriter bir durumla karşı karşıya kaldığı anlaşılır (Kaya, 2010, s. 105).

1957 Genel Seçimleri'nde[42] iktidarını korusa da ciddi bir oy kaybı yaşayan, kendisine muhalefetin giderek şiddetlendiği, ülkede basın açısından özgürlüklerin artık son derece kısıtlanmış olduğu bir dönemde D.P.'nin muhalefeti susturup, kendisine yakın gazeteleri desteklemesi, bir besleme basın tartışması da yaratmıştı. 1960 yılında gerçekleşecek olan askeri darbe sonrası yaşanacak Yassıada Duruşmaları'nda, hükümetin kendisine yakın olan gazete ve dergilere yaptığı yardımlar[43] ve verdiği ilanlar da davanın suçlamaları arasında yer alacaktı. Bu durum, basın tarihimizde II. Abdülhamid döneminde yaşanan besleme basın durumunun yeniden yaşanması olacaktı (Topuz, 1973, s. 191).

İktidara geldikten sonra basını gerçekten de özgürleştirerek, ona güzel kazanımlar vererek işe başlayan D.P. ne yazık ki bu tutumunu iktidarı sırasında yaşadığı ekonomik sıkıntılar, siyasal hesaplaşmalar ve ülke refahının giderek kötü bir hâl almasıyla terk etmişti.[44] 1950 yılında ortaya konan basın kanunun zaman içerisinde otoriter düzenlemeler ile basına ve muhalefete nefes aldırmaz hâle gelmiş olması, Türk basın tarihinde en büyük sıkıntıların ve en kara lekelerin yaşandığı dönemlerden birini de

[41] Demokrat Parti döneminde Milli Korunma Kanunu'nun işlenişine dair bkz: http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-67-68-69/demokrat-parti-doneminde-milli-korunma-kanunu-uygulamalari-1955-1960 (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

[42] 1957 Genel Seçimleri'nin oy oranı ve sandalye dağılımına göre sonuçları için bkz: https://tr.0wikipedia.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvMTk1N19Uw7xya2l5ZV9nZW5lbF9zZcOnaW1sZXJp (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

[43] Bu dönemde gazete ve dergilere yapılan yardımların tablosu için bkz: (Topuz, 1973, s. 192–193)

[44] İktidara gelişinden darbe ile düşüşüne kadar Demokrat Parti döneminde yaşanan basın olaylarının kronolojik bir sıralaması için bkz: http://www.68dayanisma.org/index.php/kyazinmenu-27/693-1950-1960-basknemi-ve-gazeteciler.html (Son erişim tarihi: 04.08.2017)

beraberinde getirdi. Nitekim bu kısıtlayıcı, otoriter anlayış, 27 Nisan 1960 yılında Tahkikat Komisyonu'nun kurulması ile de memleketi dev bir gayya kuyusuna dönüştürmüştü.

Türkiye'nin sonraki yıllarını politik açıdan etkileme hususunda belki de en kritik dönemi olan, D.P. iktidarının 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen askeri darbe ile son bulması neticesinde, hızlı bir şekilde kanunlarda düzenlemeler ve demokratikleşme açısından kurumların yeniden tahsisi süreci başladı. Basın açısından Milli Birlik Komitesi'nin basınla ilgili iki düzenlemesi son derece önemlidir. Bunlardan ilki 212 Sayılı Kanun ile yürürlükte olan 5953 Sayılı Kanun'un değiştirilmesi, diğeri de Basın İlan Kurumu'nu kurmuş olmasıdır.

4 Ocak 1961 tarihinde, yürürlükte olan 5953 Sayılı Kanun'un değiştirilerek 212 Sayılı "Basın İş Kanunu" olmasıyla gazetecilere, işverenleri karşısında ciddi haklar verildi. Gazete sahiplerinin ortak eylemle karşı çıktıkları değişim, gazete işçileri tarafından büyük destek görürken, yeni kanun ile gazetecilere haklı nedenlerle iş akitlerini feshetmeleri durumunda tazminatlarını alma hakkı verirken, bir yandan da kıdem tazminatı için bir tavan belirlemeyip işçi haklarını koruyordu. Bunlara bir de izin maaşlarının geciktiği her gün için işverenin faiz ödemek zorunda kalması eklenince ciddi anlamda gazetecileri mesleki olarak koruyacak bir kanun ortaya çıktı. Bu nedenledir ki uzun süre bunun yürürlüğe girdiği 10 Ocak gününü gazeteciler "Çalışan Gazeteciler Bayramı" olarak kutladılar. Ancak bu kanun yine de işçinin özgürlük ve iş garantisi gibi sorunlarını çözüme ulaştırmaması bakımından da eleştirilmektedir (Topuz, 1973, s. 211).

Yeniliklerden ikincisi olan, 2 Ocak 1961 tarihinde, 195 Sayılı Kanun olarak kabul edilen ve 9 Ocak 1961 tarihli, 10702 sayılı *Resmî Gazete*'de[45] yayımlanarak yürürlüğe

[45] 9 Ocak 1961 tarihli ve 10702 sayılı Resmî Gazete'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10702.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10702.pdf (Son erişim tarihi 04.08.2017)

giren "Basın-İlan Kurumunun Teşkiline Dair Kanun" idi. D.P. döneminde yaşanan usulsüz ilan dağıtımını engellemek amacını güdüyordu. Nitekim bu kanun, fikir ve içtihat farkı aranmaksızın belli hususlara göre ilan dağıtımı yapılacağını belirtiyor (Md. 32), resmi ilan verilecek olan yayınların münderecat, sayfa sayı ve ölçüsü, kadro, fiili satış ve en az yayın süresine bakılarak değerlendirileceği belirtiliyordu. (Md.34) Bu belki de dönemin basını için yapılan en önemli ve başarılı eylemlerden biriydi.

1961 tarihinde hazırlanacak yeni anayasa[46] da yukarıda ele alınan gelişmelere paralel olarak basının özgür ve etkili olmasını sağlayacak maddelere sahip olarak hazırlanmıştı. "Basın ve Yayımla İlgili Hükümler" başlığı altında basının sansür edilemeyeceği belirtiliyor (Md.22), gazete ve dergi çıkarmak için ise önceden mali teminat şartının aranamayacağı vurgulanıyordu. (Md.23) Basın evlerine ve basım araçlarına el konulamayacağı belirtiliyor (Md.25), izin almaya gerek kalmadan herkesin toplantı ve gösteri yapma hakkı olduğu vurgulanıyordu. (Md.28)

Basın alanında yaşanan süratli dönüşüm ve gelişmeler, yeni anayasa sonrası 7 Mart 1962 tarihli ilk kısıtlama olarak Tedbirler Kanunu'nda yeniden değişime uğrasa da Türkiye Cumhuriyeti artık bambaşka bir evreye giriyordu. Özellikle 12 Mart 1971'e kadar yürürlükte kalacak Milli Birlik Komitesi kararları ve perspektifi, bu süreçte ülkede hem sendikalaşma hem de sol başta olmak üzere daha önce kısıtlanan, yaşamasına izin verilmeyen yayın ve örgütlerin de serpilmesine ön ayak olacaktı. Bir diğer açıdan da ömrü kısa sürecek olsa da 1961 Anayasası'nın getirdiği çoğulculuk ortamı ile dinamizm kazanan basın, bunun etkilerini uzun yıllar yaşayacaktı (Koloğlu, 2015, s. 133).

Yukarıda ele alınan tarihsel duraklar birlikte düşünüldüğünde 1960lar Türkiye'sinde basının durumunun son derece müstesna olduğu da kavranır. 1950 yılında D.P. ile başlayan sürece paralel olarak ortaya çıkmış İstanbul Gazetecilik Enstitüsü daha önceki başlıkta ele alınan nedenlerden ötürü verimsiz kalmış, iletişim alanının

[46] 1961 Anayasası'nın tüm maddelerine erişmek için bkz: https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm (Son erişim tarihi 04.08.2017)

kurumsallaşması için ciddi bir başlangıç olsa da alanın Türkiye'de ayrı bir disiplin olarak meşruluğunu sağlaması açısından son derece zayıf kalmıştı. 1960larla birlikte gelen toplumsal ve siyasal değişimler ise nihayetinde Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulacak Basın-Yayın Yüksek Okulu'nu etkileyecekti.

Okulun kendisinden önceki Gazetecilik Enstitüsü'nün eksikliklerinin tespiti ile kurulacak olmasıyla, bu kuruluşa bizzat UNESCO'nun da katkı sağlaması gibi etkenler birlikte düşünüldüğünde, Türkiye'de iletişim eğitiminin ilk kez sağlam temeller üzerine inşa edileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye'nin bu bölüme kadar basın tarihi özelinde ele alınan toplumsal ve siyasal tarihinin getirdiği kültürel ve düşünsel birikimine, artık Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluş sürecini de dâhil ederek bakmak gerekmektedir. Böylece tüm bu süreç ve devralınan kusurlu miras, akademik kurumsallaşma süreciyle birlikte düşünüldüğünde daha kolay anlaşılacaktır.

2.3.3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksek Okulu

2.3.3.1. Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin Girişimleri

İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün yaşadığı sıkıntıların ve istenilen verimi sağlayamayacağının artık açık bir biçimde anlaşılmasının ardından, ülkede profesyonel basın mensubu yetiştirme ve bunun yanında genel anlamıyla basın, medya, iletişim alanıyla ilgili çalışmalar yapabilecek bir okulun var olması gerektiğini düşünenler de vardı. Böyle düşünenlerden ilk grup 1962 yılında bu amaçla bir girişimde bulunacak olan Ankara Gazeteciler Cemiyeti iken, daha geniş anlamıyla basının incelenip, eksikliklerin ve problemlerin kaynağını teşhis etmenin gereğine inanan ikinci grup ise, 1963 yılında görevde olan İsmet İnönü başbakanlığında kurulan 27. dönemin hükümeti idi.

1960 yılında yaşanan darbe ve ardından hazırlanan 1961 Anayasası sonrası artık ülke eskisi gibi olamazdı. Artık daha hareketli, çok daha çeşitli düşünsel hareket ve yayının dolaşıma girmeye başladığı, gazetecilerin çok daha ciddi kazanımlar elde ettiği ancak bir yandan da darbe sonrası kurulacak hükümetlerin, Milli Birlik Komitesi'nin aldığı kararları tersine çevirmesinden endişelenilen bir dönemdi bu. Okulla tam da bağlantısı olacağı üzere yine bu yıllar, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulduğu, birinci beş yıllık kalkınma planının hazırlandığı, TRT ile yayın hayatında büyük bir dönüşümün başlayacağı yıllardır (Tokgöz, 2000, s. 26). İşte bu ortamda, 1962 yılının başında Ankara Gazeteciler Cemiyeti, basın mensuplarının yetiştirilebilmesi amacıyla yeni bir okulun kurulması için bir girişimde bulunacaktı. Temel amaçları, İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nde yaşanan sıkıntıların yaşanmayacağı, basını ve gazeteciliği çok daha geniş bir açıdan ele alacak, tüm medya üzerine eğilecek bir okul kurabilmekti. Bu da ancak iletişim, tanıtma ve etkileşimle birlikte gerçekleşebilirdi (Tokgöz, 2003, s. 15).

Cemiyetin 13 Ocak 1962 tarihli, 5 numaralı karar sayısında[47] ele alınan konulardan biri de basın enstitüsü hazırlığı idi. Altında Başkan Metin Toker'in, ikinci başkan Cüneyt Arcayürek'in, muharrir üye olan D. Tanyar'ın ve üye sıfatıyla Ü. Arman'ın imzalarının bulunduğu belge, Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluşuyla ilgili en eski belgedir. Gündemin altıncı maddesinde kuruluşa yönelik çalışma kararından bahsedilir:

> "15.01.1962 günü, saat 10:00'da yapılacak toplantıya gazetecilik enstitüsü kurulması yolundaki faaliyetlerle ilgili olarak bilgi alınmak üzere daha önce bu konu ile uğraşmış olan cemiyet üyelerinden Seyfettin Turhan, Ecvet Güresin, Altemur Kılıç'ın davet olunmalarına karar verildi."

[47] Ek-1

Alınan kararın ardından, 6. maddede bahsedildiği üzere, 15 Ocak 1962 tarihinde toplantı gerçekleşti ve aynı günün, 6 numaralı karar sayısında[48], okulun kurulabilmesi için gerekenler yeniden gözden geçirildi. Başkan Metin Toker, ikinci başkan Cüneyt Arcayürek, genel sekreter D. Kasaroğlu, muharrir üye D. Tanyer, üye D. Tokatlı, üye Ü. Arman ve üye C. Çetinel imzalı belgenin ilk maddesi işleri hızlandırıp temaslarda bulunma kararı ile ilgiliydi:

> "Toplantıya daha önce çağrılan S. Turhan, G. Güneş ve A. Kılıç da geldiler. Basın enstitüsü kuruluşuyla ilgili eski çalışmalar gözden geçirildi. Bundan sonraki çalışmaların başarıya ulaşması için işin ciddi tutulması ve derhal bir komite tebdiline karar verildi. Komitede A. Kılıç, S. Turhan ve D. Günsin'den gayrı bulunması gerekenlerin 17.01.1962 günü, saat 11.00'de yapılacak toplantıda tespiti kararlaştırıldı. Bu işle ilgili olarak C. Arcayürek ve Ü. Deman'ın Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanı ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi rektörüyle temasları kararlaştırıldı."

Siyasal Bilgiler Fakültesi ve ODTÜ ile yapılan temasların ardından, bir sonraki toplantı 23.01.1962 tarihinde, 8 numaralı karar sayısı[49] olarak belgelere geçti ve gündem maddelerinden biri de yine basın enstitüsü idi:

> "Basın Enstitüsü kuruluş hazırlıklarıyla ilgili çalışmaların bir an önce tamamlanması için bu işle görevli üyelere ricada bulunulmasına karar verildi."

2.3.3.2. UNESCO'ya Yapılan Başvuru ve Hıfzı Topuz'un Gelişi

Ankara Gazeteciler Cemiyeti okul kurulmasıyla ilgili çalışmaların hızlandırılması kararı doğrultusunda özellikle ODTÜ ile sıkı bir temas kurdu. Cemiyet ODTÜ'nün yeni kurulan bir okul olması nedeniyle, buraya bağlı bir basın-yayın enstitüsünün ya da fakültesinin kurulmasının kolay olabileceği düşünmüştü (Abadan-Unat, 1972, s. 70). Ancak daha önce böyle bir tecrübenin bulunmaması nedeniyle İdari İlimler Fakültesi, durumu değerlendirmek ve cemiyetin arzusunu gerçekleştirebilmek amacıyla B.M.'ye bağlı Teknik Yardım Teşkilatı'na başvurarak yardım istedi. Teknik Yardım Teşkilatı

[48] Ek-2
[49] Ek-3

daha çok, gelişmekte olan ülkelere teknik bir konuda yardım edebilmek üzere tasarlanmış olması nedeniyle, eğitimle ilgili bu talebi yerine getirebilmesi için konuyu UNESCO Haberleşme Bölümü'ne yönlendirdi. İşte tam da bu sırada Haberleşme Bölümü'nde görevli olan Hıfzı Topuz, konuyla ilgilenmesi için Türkiye'ye gönderildi.

UNESCO, gazeteci yetiştirme maksadıyla ilk yüksekokulu Fransız hükümetiyle yaptığı iş birliği sonucu 1957 yılında Strasbourg Üniversitesi'ne bağlı olarak açmıştı (Unesco, 1987, s. 20). Bununla bağlantılı olarak örgüt, bütün dünyada gazeteci yetiştirme maksadıyla ülkelerin bilgilendirilerek ortak bir çalışma yapılmasını istedi. Hemen hemen aynı dönemde, 19 Ocak 1961 tarihinde BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi de bir rapor yayımladı. *Development of Information Media in Under-Developed Countries*[50] – (Gelişmemiş Ülkelerde Bilgi Medyasının Geliştirilmesi y.n.) adlı rapor, bölgelere ayırdığı dünyayı, o bölgelerdeki gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin sinema, radyo-televizyon, basın ve gazetecilik faaliyetleri üzerinden bir analizini sunuyor, böylece ortaya koyduğu rakamlar[51] ile gelişmemiş ülkeler için bir eylem planı öngörüyordu. Rapor 1959 tarihli UNESCO çalışmalarından faydalanarak hazırlanmıştı ve gelişmemiş ülkelerde ekonomik gelişimi sağlayabilmek adına özellikle ulusal bir yayın sistemi kurulması için gereken altyapı faaliyetlerini hazırlama amacına sahipti. Bu maksatla önce üç toplantı yapılması kararlaştırıldı; ilki Ocak 1960'ta Bangkok, ikincisi Şubat 1961'de Şili'de ve üçüncüsü de 1962'de Addis Ababa'da yapıldı.

UNESCO genel bir kriter olarak her ülkede en azından on gazete, beş radyo alıcısı, iki sinema salonu ve iki televizyon alıcısı olması gerektiğine dair bir saptamadan sonra yaptığı araştırmada gelişmemiş ülkelerde sayının son derece az olduğunu görünce yapılması gereken iki nokta tespit etti: İlk olarak özellikle tropikal bölgelerde oldukları

[50] Raporun tamamına erişmek için bkz: http://repository.un.org/handle/11176/276122 (Son erişim tarihi: 08. 08.2017)
[51] Ek-4

için elektrik ve altyapı konusunda ciddi sıkıntılar yaşayan ülkelere ulusal yayın sistemlerini kurabilmeleri için yardım edilecek, ikinci olarak da Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) öncülüğünde gelişmemiş ülkelere düşük maliyetli alıcılar kurularak bölgelerin iletişim sistemlerinin temelleri atılarak ekonomik ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanacaktı (Gjesdal, 1961, s. 171–172).

Projenin altyapısal gelişimleri ve teknik destekleri sağlamasının yanında, iletişimcileri ve iletişim okullarını desteklemesi de kısa süre sonra gerçekleşecekti. Bu amaçla bir çalışma grubu oluşturuldu ve bu işin başına Norveç hükümetinde iletişim bakanlığı yapan, gazeteci Tor Gjesdal getirildi. Yola iletişim yoluyla barışa hizmet etmek, böylece dünyadaki ülkeler arasında yakınlaşma ve iş birliğinin iletişim vasıtasıyla sağlanabilmesi maksadıyla çıkan UNESCO, bu çerçevede iki aylık staj programları düzenleyerek, üye ülkelerin gazetecilerinin bir araya gelmelerini ve seminerler yoluyla birbirlerinden haberdar olmalarını istiyordu. İşte bu nedenle milli komisyonlara bildiriler verildi ve Türkiye adına komisyonda görev yapan genel sekreter Zekai Baloğlu vasıtasıyla Hıfzı Topuz da bundan haberdar oldu.[52]

Akşam gazetesindeki yazı işleri müdürlüğünden, Strasbourg'da düzenlenecek ilk seminer için iki aylığına izin alan Topuz, ilk toplantıda dünyanın farklı yerlerinden gelen gazeteciler, iletişim fakültesi dekanları ve bakanlık çalışanlarıyla birlikte çalıştı ve bir sonraki yıl yeniden seminere katılarak iletişimle ilgili bölgesel çalışmalar için Türkiye'nin de aktif olarak katılımını sağlamış oldu. Bu sıra, seminerler sonrasında bölgesel iletişim okulları kurma ile ilgili bir karar alınmış, yine Zekai Baloğlu vasıtasıyla Hıfzı Topuz bundan haberdar edilmişti.[53]

[52] Hıfzı Topuz, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2017
[53] Hıfzı Topuz, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2017

Kurulacak gazetecilik eğitimi masası bir çalışma programı belirleyerek, gelişmekte olan ülkelerde iletişim eğitiminin verileceği okullar ve iletişim çalışmalarının gerçekleştirilebileceği kurumlar açmak istiyordu. Yaptığı başvurunun ardından bu programın başına Hıfzı Topuz kabul edildikten sonra, aynı yerde Wilbur Schramm, Pierre Navaux gibi isimlerle özellikle Afrika ve Latin Amerika'da iletişim eğitimi ile ilgili çalışmalar yaptı. İşte Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin başvurusu üzerine ODTÜ'de bir basın-yayın okulu açılması talep edildiğinde Hıfzı Topuz tam da bu iş için gerekli imkânların başında bulunuyordu.

Hıfzı Topuz, UNESCO'daki görevi sırasında, Basın-Yayın Yüksekokulu kurulmadan önce de Türkiye ile ilgilenmişti. Özellikle Orhan Tuna döneminde İstanbul Gazetecilik Enstitüsü ondan seminer, konferans, belge ve ders kitabı konularında yardım istemiş, Burhan Felek, Enis Tahsin Til gibi isimlerle birlikte enstitüde zaman zaman konferanslar vererek, yardımcı olmaya çalışmıştı. İşte Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin ODTÜ'ye yaptığı girişimle ilgili haber kendisine ulaşınca da harekete geçti. O dönem açısından ele alındığında, İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün devam zorunluluğunun olmaması, öğretim elemanı ve maddi kaynaklarının yetersiz olmasından ötürü yeterli ve uygun bir gazetecilik okulu olarak kabul edilmemesi karşısında, enstitünün kurulduğu dönemde de aslında gazetecilik okullarının dünyada pek yaygın olmadığını belirtmek gerekir.

İletişim ya da gazetecilik okulları özellikle ABD'de çok yaygınken, İngiltere'de daha çok meslek okulu olarak kurumsallaşmış, Almanya'da ise sosyal araştırma maksadıyla kurulmuşlardı. Moskova'da daha güçlü bir şekilde kurulmuş olmalarına karşın örneğin, Hollanda ve Danimarka'daki okul sayısının azlığı, İtalya'da yeni yeni bu işlere el atılması ve Fransa'da bu okulların zayıf kalmaları ama sendikaların girişimleriyle pratisyen gazeteci yetiştirilmesi gereğiyle yüzleşildiğinde aslında genel anlamda

gazetecilik okullarının henüz emekleme aşamasında olduğu ortaya çıkmaktadır.[54] Yine Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu'nu etkileyecek olan Belçika'da ise o dönem, pratikte gazetecilik değil de teorik anlamda bu işle uğraşacak ve bu alanda araştırmalar yapacak bir okulun var olduğundan bahsetmek gerekiyor (Unesco, 1965, s. 22).

Gazetecilik okullarının azlığı ve henüz yeterince kökleşememelerinin olağan olduğu bu dönemde, Hıfzı Topuz ODTÜ'ye gelerek yerinde incelemeler yaptı. Ancak bu okulun henüz kuruluş hâlinde olması ve eğitim dilinin de İngilizce olması nedeniyle Topuz okulun burada açılmasına sıcak bakmadı. Nitekim Arif Turgut Payaslıoğlu ile burada yaptığı çalışmalar neticesinde Rektör Mustafa Kemal Kurdaş'ın yanına gitti. Ancak onun da hem okulun daha yeni kuruluyor olması hem de bir teknik okul olmasından ötürü ODTÜ'de gazetecilik ile ilgili bir enstitü ya da fakülte kurulması fikrine pek sıcak bakmaması neticesinde yeni bir arayış başladı.[55]

Hıfzı Topuz Türkiye'deki çalışmalarına devam ederken, o sıra hem Ankara Üniversitesi rektörlüğü yapan hem de UNESCO'da Türkiye Milli Komisyonu'nun başkan vekilliği görevini yürüten Prof. Dr. Suut Kemal Yetkin devreye girerek, Topuz'u Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne yönlendirdi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin dekanlığını yapan Prof. Bedri Gürsoy'un desteklemesiyle, Profesörler Kurulu 20 Haziran 1962 tarihinde Haberleşme Enstitüsü'nün kurulmasını ilke olarak kabul etti (Abadan-Unat, 1972, s. 70). Bu kararın ardından, 30 Haziran 1962'de dönemin Basın Yayın ve Turizm Bakanı Celal Tevfik Karasapan, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Bedri Gürsoy, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Nail Mutlugil, Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Metin Toker ve

[54] Hıfzı Topuz, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2017
[55] Hıfzı Topuz, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2017

Ankara Gazeteciler Sendikası Başkanı Beyhan Cenkçi ortak bir bildiri yayımladılar. Bu isimler, kurulacak okulla ilgili belli noktalara dikkat edilmesini istiyorlardı:

1. Okul 1963 sonbaharında faaliyete geçmelidir.
2. Öğretim süresi dört yıl olmalıdır.
3. Okul müdürüne bağlı bir yönetim kurulu bulunmalı ve bu kurul, eğitim ve öğretimin aşağıdaki hususlarla yakın iş birliği ile yürütülmesine dikkat etmelidir:
   Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı, Ankara Radyosu Müdürlüğü, Anadolu Ajansı, UNESCO Milli Komisyonu, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Gazeteciler Sendikası
4. Okula seçme sınavıyla öğrenci alınmalıdır.
5. Program çok yönlü olmalı, yazılı basının yanında radyo, televizyon, ajans, basın ataşelikleri ve Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı'nda çalışacak haberleşme personelinin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
6. Programda duyma ve görme araçları ile eğitim metotlarına, basın ahlâkına, taşra gazeteciliğine ve yabancı dil öğretimine önemli yer verilmelidir.
7. Gazeteler, radyolar, ajans idareleri ve Basın Yayın Turizm Bakanlığı öğrencilere pratik staj imkânı sağlamalıdır.
8. Okulun uluslararası kurumlardan iç ve dış mesleki tesislerden yardım alabilmesi için yönetmeliğe gerekli maddeler konulmalıdır. (Abadan-Unat, 1972, s. 71)

Dikkat edilirse yukarıdaki bildiride vurgulanan noktalardan eğitim süresinin dört yıl olması, eğitimin sektör ve kurumlarla iş birliği içinde çalışması gerektiği, basılı medyanın yanında diğer medya kanallarına da önem verilmesiyle okulun sadece yurtiçi değil uluslararası kurumlarla da iş birliği içinde olması son derece önemlidir. Bu noktalar kuşkusuz İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün yaşadığı eğitimle ilgili problemler ile sektör ve okul arasındaki uyuşmazlığı ortadan kaldırarak, uluslararası çapta bir okulun kurulabilmesi içindir. TRT'nin de bu dönemdeki faaliyetleri ile yetişmiş eleman ihtiyacı göz önüne alındığında anlaşılıyor ki, yukarıdaki bildiriye imza atanlar sadece sektöre gazeteci yetiştirilmesi değil bundan çok daha fazlasını isteyerek, alanla ilgili ciddi akademik çalışmaların da yapılmasını tasarlamaktalardır.

2.3.3.4. Oscar Pollak ve Olivier Reverdin Raporu

Hıfzı Topuz'un Türkiye'ye gelip yaptığı çalışmaların ardından, kurulacak okul için Ankara Üniversitesi'nde karar kılınması ve bu okulun yayımlanan bildiriden hareketle hangi noktalara önem vererek eğitim yapacağının anlatımından sonra, bir de bu işin Ankara Gazeteciler Cemiyeti kısmının dışındaki ikinci ayağını ele almak gerekiyor.

Dönemin Türk basınının içinde bulunduğu durumu teşhis ve neden yeni bir okul ihtiyacının hâsıl olduğunu anlayabilmek için Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin[56] 1963 yılında Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI)'e yaptığı başvuruya değinmek gerekiyor.

1960 Darbesi sonrası yaşanan süreç ve hazırlanan yeni anayasa basınla ilgili de düzenlemeler yapmış, özellikle Basın İlan Kurumu'nun açılması ve 212 Sayılı Kanun ile gazetelere ve gazete çalışanlarına ciddi kazanımlar getirmişti. Ancak kanunda yapılan düzenlemelerin basını ve çalışanlarının yaşam koşullarını hem ekonomik hem de yapısal anlamda tümden düzeltecek olması beklenemezdi. Nitekim basın faaliyetlerini ve onun yaşam alanını üretimden içeriğe ve oradan da dağıtıma dek hızlıca çağdaş standartlara taşıyıp, çok sesliliğe destek olacak biçimde üst bir konuma getirebilmek Türkiye'nin içinde bulunduğu türlü koşullar nedeniyle elbette hemen gerçekleşmesi mümkün olmayan isteklerdi. İşte hem mevcut problemlerin analizi hem de yapılması gerekenlerin teşhisi için IPI'ye yapılan başvuru sonrasında Oscar Pollak ile Olivier Reverdin adlarında iki gazeteci görevlendirilerek Türkiye'ye gönderildiler.

IPI Oscar Pollak ve Olivier Reverdin'den Türkiye'de demokratik bir basının var olabilmesi için gerekli koşulları araştırıp bu amaçla da mevcut durumu analiz etmelerini istemişti. İki gazetecinin Türkiye'ye gelerek çalışmaları 11 – 17 Nisan 1963 tarihinde İstanbul ve Ankara olmak üzere iki adımda gerçekleşti. Bu çalışma da kamuoyuna *Milliyet* gazetesi vasıtasıyla duyuruldu.[57] Çalışmaları sırasında hem hükümetle hem de üniversitelerdeki öğretim görevlileri ve gazetecilerle iletişim kuran araştırmacılar, her şeyden önce demokrasinin Türkiye'deki durumunu değerlendirip bunun basına yansımasını incelediler. Bu genel değerlendirmenin ardından da sırasıyla basının mevcut

[56] 27. Hükümet'in yönetim kadrosuna erişmek için bkz: https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_Government/pg_Cabinets.aspx (Son erişim tarihi: 06.08.2017)
[57] Çalışmayı duyuran Milliyet'te 30 Haziran 1963 tarihli ilgili haber için bkz: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1963/06/30 (Son erişim tarihi: 06.08.2017)

durumunu, gazetelerin iktisadi koşullarını, gazetelerin sahipleri ve çalışanları arasındaki ilişkileri, Türkiye'de basının öğretici rolünü, basının hukuki yapısını ve tüm bunlardan yola çıkarak da yapılması gerekenleri yazdılar.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrası devrimlerin gerçekleştirilip korunabilmeleri için basın üzerinde hükümetin etkisi olduğunu anlatan Pollak ve Reverdin, 1950'den sonraki Demokrat Parti döneminde ise basın açısından yaşananların son derece kötü olduğunu belirtiyorlardı. Nitekim 1960'ta yaşanan darbenin aslında bu ülkede demokrasinin henüz zayıf ve son derece yeni bir kavram olduğunu göstermesi bakımından önemli olduğunu dile getirdiler (Alemdar, 2009, s. 186). Bu özetten sonra gazeteciler Türkiye'deki gazeteleri ekonomi politik açıdan inceleyerek altı açıdan değerlendirme yaparlar:

1. Maddi açıdan gazeteler zor durumdadır. Ancak satış oranları çok düşük olmasına karşın Türkiye'de çok sayıda gazete vardır. Bunun ilk nedeni ilan dağıtımıdır çünkü satışları az olsa da devletin dağıttığı ilanlardan pay alabilmek isteyen gazeteler varlıklarını korurlar. İkinci neden ise, devletin gazetelere ithal kâğıt yasağı koyması nedeniyle aslında bizzat kendisi onlara kâğıt satarak kâr ettiği içindir.
2. Mevcut matbaa makineleri modern olmadıkları için masrafları yüksekken, verimleri azdır.
3. Maddi zorluklar nedeniyle çalışan ücretleri ve sigortalarında problemler yaşanmaktadır.
4. Dağıtım ilkel biçimlerle icra edilmekte, geniş bir dağıtım ağı yerine satış hâlâ sokak satıcıları eliyle yapılmaktadır.
5. Satış fiyatları son derece düşük ancak mevcut ekonomik koşullar nedeniyle bunları artırmak da mümkün değil.
6. İlan sayısı az olduğu için büyük getirisi olan ilanları ancak yüksek satış rakamlarına sahip gazeteler alabildiği için yayın politikalarında da buna göre düzenleme vardır. (Alemdar, 2009, s. 187–188)

Basının mevcut ekonomik durumunu özetledikten sonra araştırmacılar, 212 Sayılı Kanun'un gazete çalışanları için getirdiği kazanımlara değinip, ücretin gecikmesi durumunda, gecikme günü başına alınan %5 oranındaki faiz oranının küçük gazetelerin sahipleri açısından son derece ciddi problemler çıkardıklarını belirtirler. Ancak ufak taşra gazetelerinde ise kanuna pek de uyulmadığı için sahiplerin bunu ciddi anlamda problem etmediklerine dikkat çekerler (Alemdar, 2009, s. 189).

İşte yukarıdaki tahlillerinin ardından Pollak ve Reverdin basının mevcut seviyesini yükseltebilmek için hem kanuni nizamların devreye girmesini hem de basının kendini disiplin altına alması gerektiğini belirttikten sonra çalışmalarını beş temel yapılması gerekeni belirterek sonlandırırlar:

1. Özgürlükçü anayasanın geçmişten gelen ağır cezaları üzerinde değişim yaparak cezaların daha net bir kavrama oturtularak basını sindirme amacıyla kullanılmamalarını sağlamak.
2. Rekabetin ve itibarın korunabilmesi için gazetelerin kendilerini disipline etmelerini teşvik etmek.
3. Halkın entelektüel seviyesini ve basının moral seviyesini yükseltebilmek için basının artık öğretici işlevini yerine getirmesi gerekmektedir. Bu maksatla basının edebiyat, ilim, müzik, teknik, iktisat ve mimarlık gibi hem sanatsal hem de yönetimsel konularda programlar yapmaları sağlanmalıdır. İşte bunun için de UNESCO'nun kuruluşunda yer alıp, muhakkak destekleyeceği bir okul kurularak, basında eksiği hissedilen hususlarda gerekenlerin yapılması sağlanmalıdır.
4. Basın Şeref Divanı'nın otoritesini artırmak.
5. Resmi ilan kurumunu ortadan kaldırarak basının etkili hale gelmesini sağlamak. Ancak bu uzun vadede gerçekleşmesi gereken bir hamledir çünkü ciddi işsizliğe neden olacaktır. Öte yandan kâğıt ithaline izin verilerek gazetelerin daha ucuza gazete çıkararak maliyetlerinin azalıp daha uygun koşullarda çalışmaları sağlanabilir (Alemdar, 2009, s. 192–193).

Oscar Pollak ve Oliver Reverdin'in, hazırladıkları raporun sonuç kısmına ekledikleri yukarıdaki beş maddeden en önemlisi kuşkusuz üçüncü maddedir. UNESCO vasıtasıyla Hıfzı Topuz'un gelip bir iletişim okulu kurabilmek için Türkiye'de yaptığı çalışmalara paralel bir dönemde, iki araştırmacının da gelip Türkiye'de basının durumunu incelemeleri karşısında özellikle bir okul eksikliğinden bahsetmeleri dikkate değerdir. Araştırmacılar basının yaşadığı problemlerin temelinde aslında halkın eğitim seviyesini artıracak, mevcut kanalları etkili kullanarak hem fikir hürriyetini hem de kültürel bir aydınlanmayı sağlayabilecek olan yegâne unsurun demokratik bir anayasa ile uyumlu basın faaliyetleri olduğunu anlamışlardı. Ancak basının hem o dönemdeki mevcut iktisadi ve politik sorunlar içerisinde var olma kaygısı, hem de profesyonel olarak yetişmiş

elemanların görevde olmalarına duyulan ihtiyaç birlikte ele alındığında hem Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin hem de Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin taleplerinin ne derece anlaşılır ve haklı talepler oldukları ortaya çıkmaktadır.

2.3.3.5. UNESCO'nun Roger Clausse'u Ankara'ya Göndermesi ve Hazırlanan Rapor Sonrası Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun Kuruluşu

Hem cemiyetin hem de Hıfzı Topuz'un yaptığı çalışmaların ve saha araştırmalarının ardından, yeni bir okul için en uygun yerin Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi olduğu kararlaştırılmıştı. Bu amaçla 25 Temmuz 1963'te Bilgi Teknolojisi Bölümü Başkanı Pierre Navaux, o dönem Brüksel Üniversitesi Toplu Yayın Teknikleri Ulusal Araştırma Merkezi'nde müdür olarak görev yapmakta olan Roger Clausse'a bir teklifte bulunarak UNESCO çatısı altında bir katılım programı kurulmasını sağladı. Programın amacı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde bir Basın Enstitüsü'nün kurulması konusunda Türk makamlarına tavsiyelerde bulunmaktı.[58]

Hıfzı Topuz'un çalışmaları, cemiyetin girişimleri hızlı bir şekilde okulun kuruluşunu hazırlarken, bu sürecin en önemli ayağı olan UNESCO da üzerinde anlaşılan Roger Clausse ismini, bu sefer Topuz'un ardından Türkiye'ye göndererek bizzat okulun kurulacağı üniversiteyi incelemek ve yapılabilecekleri tespit etmek istiyordu. Clausse, görevi kabul etmesi durumunda bizzat işin içinde yer alan bir uzman olarak UNESCO'ya nihai raporu da verecek olan isimdi. Bu olay, UNESCO'nun kendi örnek eğitim politikasını gerçekleştirebilmek amacıyla bir ülke çapında sıfırdan bir okulun kurulması

[58] Roger Clausse, Turquie: Développement Du Journalisme, Paris, 1964.

için yaptığı ilk girişimdi ve Basın-Yayın Yüksekokulu bu açıdan UNESCO'nun daha sonraki Afrika ve Latin Amerika çalışmalarına da örnek olacaktı.[59]

Roger Clausse, 10 Eylül 1963'te görevi kabul ettikten sonra, Türk hükümeti de 17 Ocak 1964'te bu misyonu ve Clausse'in danışmanlığını onayladı. Clausse böylece resmen Mart – Haziran 1964 tarihinde üç ay boyunca Türkiye'de çalışacaktı. Ancak Türkiye'ye gelmeden önce, Pierre Navaux ile yapılacak çalışma öncesi üç görüşme gerçekleştirdi; İlki 28 Şubat'ta Paris'te, ikincisi 6 Martta Strazburg'da ve üçüncüsü 1 Nisan 1964'te yine Paris'te. Misyonun Clausse'dan beklentisi, onunla yapılan 235-5102 numaralı ve Mart 1964 tarihli sözleşmede (Clausse, 1964, s. 1) açıkça ifade ediliyor, Ankara'nın yanında İstanbul'un da incelenmesi isteniyordu:

> "İlk madde: Atama. (1) Danışman, Türk Hükümeti'nin talebi doğrultusunda, Katılım Komisyonu üyelerine Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak bir enformasyon bölümünün kurulmasıyla ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere Ankara'ya gidecek. Talep edilirse, İstanbul Gazetecilik Enstitüsü için de bir reform projesi hazırlayacak."

Sözleşmede yazdığı üzere, Clausse'un bir görevi de eğer talep gelirse İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün durumu hakkında da bir incelemede bulunmaktı. Nitekim Dr. Ahmet Kılıçbay ve Reform Komisyonu Başkanı Prof. Orhan Tuna'nın isteği üzerine Clausse, Hıfzı Topuz'la iş birliği yaparak İstanbul'da da incelemelerde bulunacaktı.

Gerekli kabullerin ve hazırlanan programın ardından Clausse, üç aylık dönemde, 9 Nisan – 10 Mayıs arasında Ankara'da incelemeler yaptıktan sonra 11 Mayıs – 5 Haziran aralığında da İstanbul'a giderek, orada İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün mevcut durumu ve sıkıntıları ile ilgili tespitlerde bulundu. Clausse, görevinin en önemli ayağı olan Ankara'ya geldiğinde, burada Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim görevlilerinden Prof. Bahri Savcı, Doç. Dr.

[59] Hıfzı Topuz, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2017

Nermin Abadan, Doç. Dr. Bülend Daver, Doç. Dr. Mümtaz Soysal, Doç. Dr. Şerif Mardin ve asistan Erdoğan Güçbilmez ile birlikte çalıştı. Üç aylık sürecin ardından da nihai raporunu sunarak kuruluş öncesi son çalışmayı bitirmiş oldu.

Raporunda Clausse, öncelikle Türkiye'deki genel durumu özetler. Bunu yaparken de üç nokta üzerinden yola çıkar: Hıfzı Topuz'un Pierre Navaux'a yazdığı rapor, gazetecilik enstitüsü kurulmasıyla ilgili olarak Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin talebi ve *Cumhuriyet* gazetesi Ankara direktörü Sait Terzioğlu'nun gazetecilerin eğitimi konusunda mesleki görüşlerini bildiren raporu.

Genel durum hakkında ilk nokta olan Topuz'un raporuna göre, UNESCO Türk Ulusal Komisyonu, Birleşmiş Milletler Teknik Yardım Kurulu daimi temsilcisi, hükümetin enformasyon bakanı ve genel sekreteri ile Ankara Gazeteciler Cemiyeti, ODTÜ, Ankara Üniversitesi ve birçok şahsiyet okulun kurulmasını beklemektedirler. Öte yandan İstanbul'daki Gazetecilik Enstitüsü için de bir yeniden yapılanma talebi vardır. Ancak özellikle Türk gazetecilerin mesleki ve kültürel düzeyini öğrenebilmeleri için Ankara'da bir enstitü veya gazetecilik okulunun kurulmasını son derece önemlidir. İşte bu yüzden okulun ve vereceği eğitimin nasıl olması gerektiği ile ilgili olarak Gazeteciler Cemiyeti, Dışişleri Bakanlığı, Enformasyon Bakanlığı, Anadolu Ajansı ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi 30 Haziran 1962'de ortak bir bildiri yayımladılar (Clausse, 1964, s. 2):

- Okulun, tüzük ve programını hazırlamak için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde bir komisyon kurulması;
- Birleşmiş Milletler ve UNESCO'dan teknik yardım talep edilmesi;
- Okulun yapımına 1963 yılının Ekim ayında başlanılması;
- Eğitimin dört yıllık olması;
- Okulun gazetecilerin eğitimi ile ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde olması;
- Basılı, sözlü, görsel ve bütün alakalı alanlarla ilgili, her tür gazetecilik eğitiminin verilmesi;

- Görsel-işitsel medyaya, meslek ahlakına, il gazeteciliğine ve yabancı dillere önem verilmesi gerekmektedir.

Clausse'un üzerinde durduğu ikinci nokta, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin hazırlamış olduğu rapordur. 30 Haziran 1962 tarihli bildirinin ardından bir çalışma grubu kuran fakülte, 17 Ekim 1962 tarihli UNESCO'ya gönderdiği raporunda üç şeye ihtiyacı olduğunu belirtti: Yerinde inceleme yapması için bir uzman, görsel ve işitsel destek, öğretim elemanı yetiştirebilmek için iki aylık burs. Bu raporun ardından 5 Kasım 1962 tarihinde akademi ve gazetecileri bir araya getiren fakülte elde ettiği görüşlerden yola çıkarak bir tüzük taslağı hazırladı ve Profesörler Kurulu'nda bu kabul edildikten sonra da Ankara Üniversitesi Senatosu'na gönderdi. Temmuz 1963'te senatoya gönderilen Basın-Yayın Yüksek Okulu ve Kitle Medyasının Oluşturulmasına Dair Yönetmelik" taslağı, kabul edildi. Clausse'a göre bu rapor (Clausse, 1964, s. 4) incelendiğinde ortaya çıkan genel özet şudur:

- Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olan yüksekokul tüzel kişiliğe, idari ve akademik özerkliğe sahiptir.
- Basın enstitüsü, sinema, radyo ve televizyon, gazeteler hakkında genel, teknik ve mesleki bilgi vasıtasıyla eğitim verir; gazetecilik ile alakalı konularda araştırma yapmaya yöneliktir.
- Öğretim dört yıldır; iki yıl herkes için ortaktır ve sonraki iki yıl gazetecilik, iletişim ve halkla ilişkiler alanında uzmanlık kazanmak içindir.
- Okulun kuruluşu ile ilgili olarak yönetim organları şunlardır: Fakülte Kurulu üyeleri tarafından seçilen bir müdür; üniversitenin öğretim üyeleri arasından, Okul Akademik Kurulu tarafından seçilen bir müdür yardımcısı;
- Yönetim Kurulu, Fakülte Kurulu ve Akademik Kurul tarafından seçilen yedi üyeden oluşur; müdür ve müdür yardımcısı kurul üyeleridir.
- Akademik Konsey, yabancı dil ve pratik çalışmayı öğretenler dışındaki tüm üyelerden oluşur.
- Fakülte üyelerinin atanması üniversitelerin yasalarına tabi olmakla birlikte Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyeleri Konseyi tarafından yapılır.

Clausse'un ele aldığı son nokta ise, Sait Arif Terzioğlu'nun mesleğin ihtiyaçları doğrultusunda bir okuldan beklenen temel özellikleri sıraladığı rapordur (Clausse, 1964, s. 4). Terzioğlu'na göre bir gazeteci:

1- 4 yıl enstitüde eğitim görmeli,
2- İlk iki yıl boyunca genel kültür oluşumu sağlanmalı,
3- Lisede okuduklarından farklı, yabancı bir dilde kapsamlı bir çalışma ortamı sağlanmalı,

4- İlk iki yıl boyunca steno ve daktilo, genel ekonomi, özel hukuk, hukuk, siyasal tarih, uluslararası hukuk, yöntembilim, istatistik, şirketlerin araştırma-kompozisyon yönetimi konularını öğrenmeli,
5- Üçüncü yıldan itibaren; gazetecilik, radyo-TV, yayıncılık teknikleri ve siyasi ilişkiler bölümlerinde uzmanlaşmış olmalıdır.
6- Öğretim materyalinin bölümlere göre dağılımı ise şu şekilde olmalıdır:

Gazetecilik Bölümü: Yabancı diller, güncel ekonomik sorunlar, güncel siyasi ve sosyal sorunlar, haber toplama, haber yazarlığı, fotoğraf, mizanpaj, propaganda, basın tarihi, gazetecilik kompozisyonu türleri, sosyal ekonomi, halkla ilişkiler, basın, araştırma seminerleri.

Radyo-Televizyon Bölümü: Görsel ses raporu, gazetecilik bölümü dersleri, konuşma tekniği, sinema ve tiyatro tarihi, senaryo hazırlama, kamuoyu ölçümü, görsel sanatlar.

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü:
Diplomatik yazışma, ticari yazışma, propaganda, halkla ilişkiler, diğer bölümlerin bazı dersleri.

7- Az sayıda öğrenci olmalı,
8- Gazetecilik mesleğinin, kurumun yönetim organlarınca temsil edilmesi,
9- İki yıl çalıştıktan sonra sarı karta sahip olan meslek mensupları için tesisler, öncelikler ve muafiyetler sağlanmalı,
10- Profesyonel çalışmalara büyük önem verilmeli,
11- Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleri tarafından genel eğitim dersleri; İşletme Bölümü öğretim elemanları tarafından Steno ve daktilo kursları; profesyoneller tarafından da pratik dersler verilmeli,
12- Gençleri uzmanlaştırmak amacıyla yurt dışına göndermeli ve onlara burs verilmeli.

Yukarıdaki üç temel adımdan hareket eden Roger Clausse, göreve başladıktan sonra hemen bir çalışma planı hazırladı. Öncelikle Topuz'un raporundan kendisinin gelişine kadar geçen süre içerisinde pek bir şey değişmediğinden emin olmak için birçok siyasetçi, gazeteci ve akademisyenle görüştü. Bunlardan bazıları da Enformasyon Bakanı, Metin Toker, diğer gazeteciler ile Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanı ile profesörleri, Profesör Tuncel ve UNESCO Komisyonu'nun diğer üyeleri idi. Bu görüşmelerin ardından da çalışma komisyonları (1964, s. 6) kurarak sürecin hızlı ve verimli olmasını sağladı.

Kurulan komisyonlardan ilki olan Ankara Komisyonu, 15 Nisan- 6 Mayıs tarihleri arasında on iki toplantı düzenlemiştir. Komisyon, aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

Başkan: Prof. Bahri Savcı

Üyeler: Doçent Nermin Abadan, Doçent Şerif Mardin, Doçent Mümtaz Soysal, Doçent Bülent Daver

Danışman: Prof. Roger Clausse

Sekretarya: Janine Clausse, Erdoğan Güçbilmez

12 Mayıs – 1 Haziran tarihleri arasında sekiz toplantı düzenleyecek İstanbul Komisyonu ise şu yapıya sahip olacaktı:

Başkan: Prof. Ahmet Kılıçbay,

Gazetecilik Enstitüsü Müdürü: Doçent Öztekin Tosun

Asistanlar: Akım İlkin, Duygun Yarsuvat

Danışman: Prof. Roger Clausse

Sekretarya: Janine Clausse

Komisyonların çalışmalarının ardından Clausse, gazeteciliğin durumuna göre yaptığı araştırmada yerleştirme olanakları, gazetecilik faaliyetlerinin niteliği, hali hazırda örgütlenmiş veya ortaya çıkan yeni işlevler ve sektörde en çok talep edilen ihtiyaçlar doğrultusunda bir çerçeve çizmeye çalıştı. Bir sonraki aşamada eğitim seviyesinin belirlenmesine yönelik temel seçenekleri, eğitimin kapsamını, niteliğini, yönergeleri, gerekli kurumları ele aldı. Topuz ve cemiyetlerin yayımladığı rapor ve ortak bildirilerdeki maddelerden hareketle, zorlayıcı konuları da gözeterek, bir program hazırlamanın mümkün olduğunu, okulun da buna göre kurulabileceğini belirtti.

Mevcut durumlara baktığında Clausse'un önündeki en büyük problem, okulun vereceği eğitimle ilgili olarak meslekten gazeteciler ile akademisyenler arasındaki çekişme idi. Gazeteciler derslerin sektörle bağlantılı olması gerektiğini ve kendilerinin de bu okulda yönetim bazında söz hakkına sahip olmaları gerektiğini söylerken, Siyasal Bilgiler Fakültesi buna karşı çıkıyordu. Zaten akademik konseyde yalnızca akademisyenlerin bulunabileceğine yönelik yukarıda bahsi geçen Temmuz 1963 tarihli madde de bununla ilgiliydi. Clausse bunu aşabilmek için yönetim ve ders içeriği ile ilgili yapılanmayı iki başlık altında ele aldı: İdari özellikler ve akademik özellikler.

İdari açıdan ele aldığında Clausse, okulun hem meslekten isimlerin hem de akademisyenlerin ortak yönetimiyle idare edilmesine net bir şekilde karşı çıktı. Çünkü akademi çatısı altında kurulacak bir okulun kesinlikle akademisyenler tarafından yönetilmesi gerektiğini, eğer yalnızca sektöre eleman yetiştirilmek isteniyorsa o zaman da sadece gazetecilerin yönetiminde bir okul kurulması gerektiğini savundu. Gerekçesi iki farklı grubun yönetimde anlaşamayıp okulu ciddi sıkıntılara sürükleyecekleri düşüncesidir. Bu açıdan da danışmanın okulun idari yapısının nasıl olması gerektiğine dair düşünceleri dört madde (1964, s. 14) hâlinde özetlenebilir:

1. Yönetim sadece akademisyenlerin elinde olmalıdır çünkü tüm köklü kurumlar bu yollar ilerleme kaydederler. Aksi takdirde yapılması gereken işlerle ilgili iki taraf da sorumluluktan kaçabilirler.
2. Akademik gelenek içerisinde köklü gelişmeler akademik yönetimle gerçekleşir, hiçbir akademik dalda sektörün egemenliğine izin verilmez, bu açıdan gazetecilerin yönetimde söz sahibi olması kabul edilemez.
3. Verilecek eğitim disiplinler arası olacağı için meslekten gazetecilerin bu alanlara hâkim olmalarını ve yönetimde de buna göre davranmalarını beklemek hayâl olur.
4. Zaman içerisinde ortaya çıkacağı belli olan yönetimsel tartışmalar ve yeniden planlamalar yerine daha başından katı bir akademik disiplin ve kurallar içerisinde açılırsa ancak okul istikrarlı ve verimli olur.

Gazetecilerin akademik yönetimden uzak tutulduğu bir anlayışta, eğer gerekli tedbirler alınmazsa eğitimin meslekten kopukluğunun da kaçınılmaz olacağının farkındaydı Clausse. Bu nedenle bir yandan okuldaki pratik derslerin meslekten gazetecilerin katılımıyla gerçekleştirilmesini istiyor, bir yandan da tam da bu sayede mesleğin sesini akademik alanda duyurabilmesini tasarlıyordu. Öte yandan yönetimsel açıdan da akademisyenlerin söz sahibi olacağı üniversitede, gazetecilerden oluşan bir de danışma komitesi kurularak idari problemlerin çözülebileceğini öngörüyordu.

Clausse yönetimsel planlamanın idari kısmına yönelik tasarıdan sonra işin akademik kısmını ele aldığında, ders seçimlerinin ve eğitim politikasının fakültenin oy

birliği ile seçilmesinden yanaydı. İşin felsefesinin, iç dinamiklerinin ve eğitim anlayışının uygunluğuna göre demokratik bir yolla seçilecek dersler, bu yolla eğitimin de açık görüşlü ve hümanist temelli olmasını sağlayacaktı. Seçilecek derslerin oluşturulmasında ise üç temel ayak vardı. İlki UNESCO'nun gazetecilerin mesleki gelişimleri için uzmanlarla yaptığı görüş alışverişlerine uygunluk, ikincisi akademik ve mesleki anlamda çeşitli gazetecilik okullarının ders programlarının karşılaştırmalı analizi ve son olarak kendisinin Brüksel Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nde otuz, Belçika Yayıncılık ve Televizyon Müdürlüğü'nde ise yirmi yıllık idareciliğin ardından sahip olduğu deneyimler.

Clausse üç temel dayanaktan yola çıkarak, hem daha önce Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin hem Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin ve hem de Sait Arif Terzioğlu'nun üzerinde durduğu tavsiyeleri birleştirip on maddelik bir plan (1964, s. 14–15) hazırladı. Okulun kuruluşunda benimsenecek eğitim politikasının ve ortaya konacak perspektifin sonradan değiştirilmesi ile okula ve kuruluştaki eğitim politikasına ciddi zarar verileceğinin uyarısını da yaparak, değiştirilmemesini temenni ettiği şu on maddeyi sıraladı:

1. Sadece yazılı basına değil, medyanın diğer tüm alanlarına eşit derecede ilgi olmalıdır.
2. En geniş ve en çeşitli genel kültür anlayışı, bireysel ve toplu olarak mümkündür.
3. Meslek kültürünün günlük yaşamda disiplinler arası kullanımı çağdaş bilgi ve etkinliğin üç temel alanında gerçekleşebilir: sosyal bilimler, doğa bilimleri ve teknik bilimler.
4. Gazetecilerin meslekleri hakkında derin bir bilgi sahibi olmaları ve toplumsal rolleri açısından yaygınlaştırma tekniklerinin yararlarından faydalanılmalıdır.
5. Püf noktalarının ötesinde, ticaretin temel mekanizmalarının mantıklı bilgisiyle ilgilenen, kendiliğinden ve karşılaştırma yoluyla ve her türden gazetecilik üzerinde çalışılan pratik bir eğitim sağlanmalıdır.
6. Çalışmaların tüm öğrencileri çağdaş gazeteciliğin üç biçimi için (basılı, sözlü, görsel) hazırladığı kişisel bir uzmanlık olmalıdır. Uzmanlık da ancak bu üçlü oluşumun zenginleştirilmesi ile mümkündür.
7. Yaygınlaştırma tekniklerine, muhtemel lisansüstü eğitimin organizasyonuna veya bilimsel araştırmalara yönelik bir bilimsel araştırmalar merkezi kurulmalıdır.
8. Bir yabancı dilde derinlemesine bilgi veya daha az bilgi ile birkaç dilin pratik bilgisi verilmelidir.

9. Gazetecilik mesleğinde gerekli olan fakülteleri doğal olarak geliştiren, özel bir entelektüel metodoloji uygulanmalıdır. Bu da dokümantasyon, anlama ve yargılama, ifade etme, yaygınlaştırma ile mümkündür.
10. Gazetecilere ofislerde, üniversite öncesi eğitim organizasyonu düzenlenmelidir.

Ele aldığı on maddeyi genel kültür dersleri ile destekleyen Clausse, eğer yoğun bir genel kültür programı konmazsa verilecek eğitimin kalitesiz olacağını, bu nedenle de yetişecek gazetecilerin farklı alanlara hâkimiyetlerinin az olacağını düşünüyordu. Bunu engellemek içinse hem okula girişi hem de öğrencilerin farklı bölümlerde eğitim görebilmelerini sağlayacak bir formül gerekiyordu.

Bu nedenle okula girmek için en az lise diploması sahibi olmak ya da bir üniversite bölümünde iki yıl eğitim almış olmak şartı aranmalıydı. Bununla birlikte okula giren ve iki yıl eğitim gören öğrencilerin, fakülte yönetim kurulunun alacağı karar doğrultusunda herhangi bir fakültenin, herhangi bir bölümünde ya da belli bir fakültenin, belli bir bölümünde ders alabilmesinin de önünün açılması gerektiğini düşünüyordu (Clausse, 1964, s. 16). Clausse bunu, hukuk, siyaset bilimi, edebiyat fakültelerinde kayıtlı öğrencilerin lisans sürelerinin son iki yılında bu okula devam ederek uzmanlık dersleri alabilmelerini de istemiş, ancak sürenin dört yıl olmasında direten SBF Profesörler Kurulu, bunu reddetti (Abadan-Unat, 1972, s. 73).

Clausse, Basın-Yayın Yüksek Okulu açısından günümüzde hâlâ uygulanan çift ana dal sistemini, kuruluş aşamasında dahi düşünmesi nedeniyle büyük bir öngörüye sahip olduğunu göstermiştir. Onun bu idari anlayışının yanında akademik içerik açısından en çok üzerinde durduğu bir başka konu da genel kültürdü. Öğrencilerin almaları gereken dersleri üç başlık altında toplayan Clausse, beşerî bilimler kategorisinden felsefe, güzel sanatlar, tarih ve coğrafyayı, sosyal bilimler kategorisinden hukuk, siyaset bilimi, ekonomi, sosyoloji derslerini ve son olarak da doğa bilimleri kategorisinden fizik, biyoloji ve psikolojiyi alarak genel kültür derslerinin şemasını çizmiş oluyordu.

Akademik içerik açısından yoğun ve disiplinler arası eğitimi stajla da desteklemek gerekiyordu. Clausse'a göre stajla ilgili olarak asla unutulmaması gereken nokta, eğer stajla ilgili çalışmalar ciddiye alınmazsa öğrenciler için okul sonrası dönemde ciddi problemlerin de kaçınılmaz olacağı gerçeğidir. Bu sebeple staj programı düzenlenirken, ticaretin ve sektörün püf noktalarını atlamamak gerektiği gibi öğrencilerin başarılı olabilmeleri için de bu stajların daima yoğun teorik bilgilerle desteklenmesi gerekmektedir. Okul açısından ise üniversitenin entelektüel seviyeyi daima üst mertebede tutması elzemdir. Eğer bu noktalar üzerinde dikkatle durulursa, o zaman stajın şu dört şeyi kazandırması gerekir:

1. Basılı bir gazetede veya görsel-işitsel bir gazetede staj yapan öğrenciler, bir hocanın gözetimi altında fikir değiş-tokuşu yapmalıdırlar. Bu süre her bir gazetecilik dalı için 15 iş gününü geçmemelidir.
2. Gazetelerin mesaj kaygıları arasındaki farklar karşılaştırılabilmelidir.
3. Redaksiyon, redaksiyon sekretaryası, röportaj, editörlük gibi alanlar hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.
4. Profesyonel alanda pratik yapılmalı; yazılı, çizili, sözlü, sinematografik ve televizyon alanları gibi (1964, s. 19)

Stajın bu genel çerçevenin ardından oturaklı bir şekilde gerçekleştirilmesi teoride mümkündü. Ancak staj sadece akademik olarak örgütlenme neticesinde gerçekleşemezdi. Daha çok meslek örgütleri ve sektör ile kurulacak ilişkiye bağlıydı. Bu açıdan ne yazık ki Clausse'un uyarılarına karşın okulun kuruluşundan sonra staj açısından ciddi sıkıntılar yaşanacaktı. Bunların aşılması, öğrencilerin mesleki pratikleri elde edebilmeleri için her ne kadar ders programına "Gazete Yayımlama Tekniği" adında bir ders konsa da staj imkânlarının zorluğu nedeniyle problem ortadan kalkmayacaktı. Bu problemi çözebilmek ve öğrencilerin staj yapabilmeleri için önce Şevket Evliyagil sahibi olduğu Ajans Türk'te staj imkânı yaratacak, ardından Oya Tokgöz ve Nevzat Dağlı yerel gazeteler ile iletişime geçeceklerdi. Bu dönemde yaşanan problemleri anlamak açısından 1985-1986 ders

döneminde Oya Tokgöz ve Nevzat Dağlı'nın yerel gazetelere bir mektup[60] göndererek, öğrencilere o gazetelerde staj imkânı tanınmasını istemeleri, önemli bir belgedir.

Staj imkânlarının yaratılmasına yönelik düşüncesinin ardından Clausse, dil bilmeye öncelik verilmesi gerektiğini de düşünüyordu. En az bir uluslararası dilin öğrenilmesi, bir başka dilde de temel gazetecilik terimlerinin bilinmesi gerekiyordu. Hatta bunu daha da geliştirebilmek için İngilizce gazetecilik terimleri dersinin de olması gerektiğini savundu. Öte yandan danışman, kurulun kararına göre teori ya da pratik şeklinde bir bilimsel çalışmanın da haftada en az bir saat gerçekleştirilmesini gerekli gördü. Bu yolla hem öğrencilerin kendi okullarını bitirmelerine fayda sağlanabilecek hem de mesleki-bilimsel oluşumlar bizzat bu çalışma ile görülebilecekti (1964, s. 21)

Okulda gazetecilik üzerine verilecek derslerde, öğrencilerin kişisel uzmanlıklarını geliştirebilmeleri için belirli noktaları önemle vurgulamak gerekiyordu. Nitekim Clausse, bölümle ilgili olarak üzerinde dikkatle durulması gerekenleri ayrı başlıklar hâlinde özetledi. Buna göre dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardı:

1. **İyi Gazetecilik Özellikleri**: Gazeteciler için üç temel gazetecilik alanı vardır: Yazılı gazetecilik, sözlü gazetecilik ve televizyon gazeteciliği. Öğrencilerin bu eğitimler bağlamında bir alan seçerek uzmanlaşmaları gerekir. Bunu yapabilmeleri için de bu alanlardan seçecekleri birine kayıt yaparak haftada en az beş saat eğitim görmelidirler. Bu sayede iyi gazetecilik özelliklerini kazanıp, halkla ilişkilerden, görsel-işitsel prodüksiyondan ve yetişkinler için eğitimin gözlenmesinden anlamaları sağlanabilir. Onların profesyonel ve iyi yetiştirilmiş bir gazeteci olabilmeleri için, profesörlerin meslekten gazetecilerle bir araya gelerek onların gerekli eğitimlerini sağlamaları, bu doğrultuda bir planlama yapmaları gerekmektedir.
2. **Halkla İlişkiler:** Üniversitelerin, basınla, kültürle, turizmle alakalı halkla ilişkiler konularına eğilmelerinin zamanı gelmiştir. Ancak önce halkla ilişkileri insan ilişkilerinin ve endüstri ilişkilerinin daha genel çerçevesine yerleştirerek bu öğretiyi üniversite seviyesine oturtmak gerekiyor. Ardından bunları bilimsel yöntemlerle inceleyerek ve nihayetinde hangisinin gerçek bir yeterliliğe ve yeni bir mesleğin felsefi ve sosyal anlayışına ulaşması gerektiğini görerek öğrenmek gerekmektedir. Bunun için de iş organizasyonu, şirket hukuku, iş sosyolojisi vb. dersleri verilmelidir.

3. **İşitsel-Görsel Prodüksiyon:** Prodüksiyon ve prodüktör kelimeleri çift anlamlıdır. Burada prodüktör kelimesi, bir girişimin fikirlerini yürüten ve geliştiren, içeriğe karar

[60] Mektubun tamamına erişmek için bkz: (Dağlı, 1991, s. 207)

veren yapının oluşmasını sağlayan ve sonuç olarak "gerçekleştiren" anlamında kullanılmaktadır. Prodüktörlük mesleği, tiyatronun, sinemanın, radyonun, televizyon vs.nin kuruluşuyla ortaya çıkmıştır. Bu eğitimin oldukça sistematik olması, programın köklerinin sağlam bir şekilde oluşturulması gerekmektedir. Öğrencilere bu programda, tiyatro, sinema, radyo ve televizyon hakkında sağlam bilgiler verilmelidir. Gerekirse bunların tarihi de öğretilmelidir.

4. **Yetişkinler İçin Eğitimi Gözlemlemek:** Burada üniversite bir yol gösteren konumundadır ve deneysel bir program uygulamalıdır. Problem saptandıktan sonra kurul şu kararları vermiştir: Üniversite, özellikle okuma-yazma oranının düşük olduğu ülkelerde yetişkin eğitimi konusunu göz ardı etmemelidir. Bu açıdan gazetecilik programı, yapısı gereği gözlem yapabilecek konumda olmalıdır.

Tüm bu temel sınırların belirlenmeleri ve içerik tavsiyelerinin ardından Clausse, bir tablo (1964, s. 24) hazırlayarak okulda hangi dersin, ortalama ne kadar süre ile verilmesi gerektiğini gösterir. Burada önemli olan nokta, derslerin okulun kendi akademik ve idari yapısına göre belirlendikleridir. Nitekim İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü için daha teorik bir ders planı ortaya koyulması gerektiğini belirten Clausse, Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu için gerekenin ise genel kültüre ağırlık verilen, teori-pratik birlikteliğinde gerçekleştirilebilecek bir ders programı olduğunu söyler. Ortaya konan tablo da bu çeşitliliği anlamak açısından kolaylık sağlar.

PROGRAMIN SİNOPSİSİ

1. VE 2. YIL	GENEL KÜLTÜR, KİŞİSEL GELİŞİM, LİSE+2 YIL DAHA EĞİTİM			
	ORTAK ÇEKİRDEK: Gazetecilik eğitimi Gazeteciliğin 4 alanında olmalı: Yazılı, sinematografik, sözlü, televizyon gazeteciliği.			
	Profesyonel bağlamda kültür	Derin düşünebilme	Staj	Bilimsel girişimler
	+/- haftada 30 saat	+/- haftada 8 saat	+/- haftada 6 saat	+/- haftada 2 saat

3 ve 4. Yıllar +/- Haftada 50 saat	Beşeri bilimler ve Sosyal bilimler Felsefe Güzel Sanatlar Tarih Hukuk Siyasi Bilimler Ekonomi Sosyoloji Tabii Bilimler ve Teknik Bilim ve Teknik tarihi Ya da İnsanlık Tarihi	Tarih ve Güncel Durum Hukuk ve Tüzük Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji Gazetecili tekniklerinin, Dağıtımın ve Mesleğin Ahlak Bilimi	Staj Basılı İşitsel-Görsel Profesyonel Pratik Basılı İşitsel-Görsel Gazetecilik mesleği Günü Yansıtan Gazete Bilgisi, Olayların yorumlanması veya içerik bilgisi İngilizce Gazetecilik Terimleri	Araştırma ve anket -teori -pratik Yabancı Diller En az 1 yabancı dil Diğer yabancı dillerde pratik
	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat
	Gazetecilik niteliklerini artırmak	Halkla İlişkiler	İşitsel-Görsel Prodüksiyon	Yetişkinlerin eğitimlerini gözlemleme

Tabloya bakıldığında genel kültüre dayalı derslerin geniş bir yer kapladığı ve bunun dört yıla yayıldığı rahatça görülebilir. Ancak bu bölümün ardından kabul ve devam koşullarını ele aldığı sırada Clausse, ekonomik sebeplerden ötürü sadece ilk iki yılın ders programının hazırlanıp kısa zamanda eğitime başlanacağını söylerken, hızlı bir şekilde üç

ve dördüncü yılların derslerinin de bu yukarıdaki tablo temel alınarak, hazırlanması gerektiğini belirtir.

Dört yıl olarak tasarlanan ancak o an için mevcut koşullar nedeniyle ilk iki yılı belirlenen gazetecilik programında öğrencinin başarılı olabilmesi için bir yıl arayla gireceği iki sınav vardır. Bu sınavlardan alacağı "Başarılı" sonucu ile ona bir bitirme belgesi verilir. Eğer okul bunu diğer fakültelerin belgeleri ile denk tutarsa ancak böylece okula başka fakültelerden de denkliği olan öğrencileri kabul edebilmek mümkün olacaktır (1964, s. 25). Açıktır ki bu nokta, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün yaşadığı benzer sıkıntının gerçekleşmemesi içindir.

Clausse derslerin seçiminde dikkat edilmesi gereken husus olarak, öğrencilerin seçmeli dersleri haftada beş saat olarak alabilmelerinin sağlanması olarak gösterir. Bunun yanında fakülte, diğer konularla ilgili dersleri de kendisi belirlemelidir. Öğrenciler bu dersleri girecekleri sınavlara göre ayarlayarak almalılar, başarılı oldukları takdirde iki yılın ardından meslekte iki yıllık pratik gazetecilik yapmaları sağlanmalı ve böylece profesyonel gazeteci olmaları sağlanmalıdır. İşte tüm bu saptamaların ve uyarıların ardından Clausse, dersleri, staj programını, üzerinde durulması gereken derslerin tam bir listesini çıkararak haftada hangisinin, kaç saat verilmesi gerektiğini bir tablo (Clausse, 1964, s. 26–31) ile ortaya koyar. Ekonomik nedenlerden ötürü ilk iki yılı öncelikle aralarından seçilecek derslerin, son iki yıl için de bu tablodan alınarak fakülte tarafından öğretilmesi temennisinde bulunur:

DERS TABLOSU

Öğretim Materyalleri	Haftalık saat	Lisans Yılı	Mevcudiyet	Oluşum
MESLEKİ TEMEL KÜLTÜR BEŞERİ ve SOSYAL BİLİMLER	31			
• Günlük felsefi problemler ve tarihi kavramların kavranması	1	II		X

• Karşılaştırmalı edebiyat	1	I		X
• Müzik Tarihi	1	I		X
• Plastik Sanat Tarihi	1	I		X
• Çağdaş Tarih, özellikle 20. Yy.	2	I		X
• Türk Meclisi ve Türk siyasi partileri tarihi	1	I		X
• Siyasi, ekonomik ve beşerî çağdaş dünya coğrafyası	1	II		X
• Uluslararası İlişkiler	2	I	X	
• Uluslararası siyasi problemler (bugünkü)	1	II	X	
• Uluslararası Kamu Hukuku	3	I	X	
• Siyaset Bilimine Giriş	1	I	X	
• Siyasi Sistemler (Fikirler, Güçler, Rejimler)	4	II	X	
• Genel Ekonomi	3	I	X	
• Türkiye'nin ekonomik problemleri	2	II		X
• Anayasa Hukuku	3	I	X	
• Genel Sosyoloji	2	I	X	
TABİİ ve TEKNİK BİLİMLER • Çağdaş insanlık tarihi, (Bilimsel ve teknik açıdan)	2	II		X

TEKNİKLERİN ve MESLEĞİN TANINMASI	8			
• Gazetenin evrimi, yapısı ve işlevi	2	I		X
• Basının, sinemanın, radyonun ve televizyonun ulusal ve uluslararası hakları	2	II		X
• Kitle iletişimi (sosyoloji ve sosyal psikoloji)	2	II		X
• Gazetecilerin durumu, hakları ve sorumlulukları	1	I		X
• Kamuoyu	1	II	X	
STAJ	6			
• Staj: Basılı gazetecilik (en az 15 gün)	½	I		X
• Staj: İşitsel-görsel (en az 15 gün)	½	II		X
• Olayların yorumlanması (Gazetede meydana gelen)	1	II		X
• Profesyonellerin yorumuyla gazetecilik mesleği (profesör tarafından hazırlanmış bir konferans)	½	I		X
• Profesyonel Pratik: Basılı Gazetecilik	1	I		X
• Profesyonel Pratik: İşitsel Görsel Gazetecilik	1	I		X
• Profesyonel pratiklerin karşılaştırılması	1	II		X

• İngilizce gazetecilik terimleri	½	II		X
YABANCI DİL				
Kabul ve devam koşulları; Gazetecilik bölümünün yabancı dil öğretme zorunluluğu yoktur. Tıpkı daktilo yazımı öğretme zorunluluğu olmadığı gibi.				
BİLİMSEL GİRİŞİMER	Minimum 1			
Gazeteciliğin araştırma yöntemleri • Teori ve Pratik	1	II		X
KİŞİSEL UZMANLIK	5			
<u>Gazetecilik yeterliliği</u> • Üniversitenin programında yer alan derslerden birini seçerek yapılır.				
<u>Halkla İlişkiler</u> • Beşerî ilişkiler, ticari ilişkiler, halkla ilişkiler	1			X
• Listedeki diğer dersler: • Organizasyonun genel esasları, • İdari, endüstriyel, işin ticari sosyolojisi hukuku. • Sosyal psikoloji • Sosyal mevzuat				
<u>Görsel-İşitsel Prodüksiyon</u>				
• Sinematografik sanat	1			X
• Radyo-tv programları hakkında bilgi	1			X
• Dramatik çalışma hakkında bilgi	½			X

• Görsel-işitsel program seyircisi	½			X
• Sanatsal alandaki diğer dersler				
Yetişkin eğitiminin gözlemlenmesi				
• Görsel-İşitsel prodüksiyondaki derslerin aynıları				
• Türkiye'deki yetişkin eğitimi	1			X
• Yetişkin pedagojisi eğitimi	½			X
• Hobilerin sosyolojisi	½			X

1. Lisans	Haftalık Saat
• Çağdaş zamanın karşılaştırmalı edebiyatı	1
• Müzik tarihi	1
• Plastik sanat tarihi	1
• Çağdaş tarih, özellikle 20. Yy	2
• Uluslararası ilişkiler	2
• Uluslararası kamu hukuku	3
• Siyasi bilime giriş	1
• Ekonomi	3
• Anayasa hukuku	3
• Sosyoloji	2
• Gazetenin evrimi, yapısı ve işlevi	2
• Gazetecilerin hakları ve sorumlulukları	1

• Staj (basılı alanda) en az 15 saat	½
• Profesyonellerin habercilik dersleri (konferanslar)	½
• Profesyonel pratiğin tartışılması: basılı gazetecilik	1
• Profesyonel pratiğin tartışılması: Görsel-işitsel gazetecilik	1
2. Lisans	
• Felsefenin aktüel sorunları, tarihsel kavramları anlama	1
• Güncel yaşamdaki politik, ekonomik ve beşerî coğrafya	1
• Uluslararası politikanın aktüel sorunları	1
• Siyasi sistemler (Fikirler, güçler, rejimler)	4
• Türkiye'nin ekonomik sorunları	2
• İnsanlık tarihi	2
• Sinemanın, basının, radyonun ve televizyonun ulusal ve uluslararası hakları	2
• Kitle iletişim	2
• Komuoyu	1
• Staj: Görsel-işitsel (en az 15 gün)	½
• Gazetedeki olayları yorumlama	1
• Profesyonel pratiğin tartışılması	1
• İngilizce gazetecilik terimleri	½
• Araştırma yöntemleri; teori ve pratik	1
• (Bu satır iki lisans için de geçerli) Seçmeli dersler	5

İlk iki yıllık eğitim açısından yukarıdaki tablodan yola çıkıldığında Clausse, toplam ders saatlerini ve kategorilerini özetler. Bunu yaparken de zamanla ders saatlerinin

değişebileceğini ancak haftalık beş saatlik seçmeli ders süresinin aşılmaması gerektiğini de belirtir. Böylece aşağıdaki istatistiki veri ortaya çıkmış olur:

1. 1. Yıl: 26 saat + 2. Yıl: 20 Saat + 5 seçmeli = 51
2. Mesleki kültür: Beşerî bilimler: 10 saat + Sosyal Bilimler: 21 = 31 saat
3. Mesleğin kuramsal bilgisi: 8
4. Mesleğin pratik bilgisi: 6
5. Kişisel uzmanlık: 5
6. Bilimsel girişim: 1

Kurulacak okulun genel kültür ve diğer alanlarla ilgili teorik dersleri üniversite bünyesindeki fakülteler ve öğretim görevlilerinin yardımlarıyla verebilmesi mümkündü. Ancak yine de pratik derslerin işlenmesini mümkün kılacak ekipmanlara ihtiyaç vardı. İşte hem bu zorunluluk hem de kurulacak okulun tüm bunları temin edebilmesini sağlayacak yeterli maddi olanakların olmaması nedeniyle farklı bir yol tutmak gerekiyordu. Clausse'un bulduğu formül, okul içinde pratiğe yönelik dersler hem fiziki koşullar hem de maddi gereklilikler açısından yetersizse yapılması gereken tek yoldu: Meslek çevreleri ile iletişime geçerek, eğitimi okulun sınırları içerisinden dışarı taşıyarak pratik eğitimin gerçekleştirilmesini sağlamak. Ancak bu yolla ekipman ihtiyacı asgari düzeye indirilebilirdi.

Her ne kadar ekipman açığını meslekten yardım alarak çözme düşüncesine sahip olsa da Clausse'un işi böylece sonlandırması beklenemezdi. Nitekim o, en azından görsel-işitsel dersler için temel seviye ekipmanların olmazsa olmaz olduklarını bildiği için bir liste (1964, s. 37–38) hazırladı. Eğer o listedeki ekipmanlar temin edilir, eğitime de ilk iki yıl teori ağırlıklı olarak yön verilirse, iki yıl sonrasına kadar okul kalan ekipmanları ve gerekli fiziki koşulları sağlayarak problemin üstesinden gelebilirdi. Gereken miktarın 5000$ olduğu ancak mevcut bütçenin 1000$ olduğu o koşullarda, listedeki ekipmanların tamamlanması da zaman alacak, maalesef maddi yetersizlikler nedeniyle okul kurulduktan sonra dahi bu sıkıntılar yaşanacaktı. 20 – 30 kişilik bir sınıf için hazırlanan Clausse'un ekipman listesi şu şekildeydi:

1. 2 adet yazma aleti
2. 1 adet Ronéo veya stenoiler makinesi
3. 1 adet Verifax
4. 2 adet tripodlu ve flaşlı fotoğraf makinesi
5. 3 adet magnetofon
6. 2 adet elektrofon
7. 2 adet sound table
8. 1 adet radyo alıcısı
9. 1 adet Tv alıcısı
10. 3 adet 8 mm. kamera
11. 3 adet görüntüleyici
12. 3 adet yapıştırıcı
13. 1 adet yazıcı
14. 2 adet projektör (Bütün materyalleri ile birlikte)

Gerekli ekipmanların temininin ardından Clausse, okulun eğer ekipmanlar hemen alınmazsa mevcut olarak acil temin etmesi gereken fiziki ihtiyaçları da şu şekilde sıralamıştır:

1. 1 adet konferans salonu
2. 1 adet görsel-işitsel atölye
3. 1 adet redaksiyon salonu
4. 1 adet arşiv odası ve kütüphane
5. Çalışanlar için büro

Raporun son kısmına geldiğinde, Clausse tüm bu bahsi geçen saptamalar, araştırmalar ve hazırlanan ders programlarının ardından bu doğrultuda kurulması gereken okulun geleneksel bir akademik eğitim uygulamasının doğru olacağı sonucuna varır. Bunun temel nedenini de geleneksel eğitim çatısı altında örgütlenmiş üniversitelerin, bu okulun vereceği eğitimle ilgili ihtiyaçlara destek olabileceği kanısıdır. Ancak eğer bu mümkün olmazsa, o zaman fakülte kendi iradesiyle daha farklı bir eğitim yapısı belirlemede özgürdür. Nitekim yönetim örgütü ve yatırım bütçesi buna göre ayarlanırsa, o zaman geleneksel eğitim mümkün olacaktır.

Yönetim örgütü açısından fakültenin de kendisi ile aynı fikirde olduğunu belirten Clausse, raporunun Ankara kısmını tamamlamadan önce hem UNESCO'nun hem de fakültenin yönetim örgütü ile ilgili olarak şu noktalar (1964, s. 42) üzerinde uzlaşıya vardıklarını belirtir:

1. Hızlı bir şekilde dersler hazırlanmalı, mümkünse 1964 Kasım ayında.
2. Yasama müdahalesi gerektiren her türlü sorundan kaçınmak gerekir, yoksa derslerin başlama süresi uzar.
3. Geleneksel yapıda şubelerin bütçeye ve yönlendirilmeye ihtiyacı yoktur.
4. Hacettepe Tıp ve İstanbul Teknik Üniversitesi örnek alınarak Ankara Üniversitesi'nde bir yüksekokul kurulabilir.
5. Bu yüksekokulun düzenlemeleri Ankara Diş Hekimliği Yüksek Okulu'ndan alınabilir.
6. Halkla ilişkiler bağlamında okulun yönetimi için de bir düzeltme sunuldu:
   Müdür sekretarya tarafından desteklenmelidir.
7. Okul için iki sekreter gereklidir: Biri basılı gazetecilik, diğeri de görsel-işitsel gazetecilik için.
8. Bu okul için kurulun önerdiği isim: Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu

Sonuç kısmının yönetim bütçesi bölümünde (1964, s. 46) ise danışman yönetimle birlikte ortak olarak alınan kararlardan bahseder. Bu kararlar şunlardır:

1. İdari işler 1964-65 yılında yeni dönemin başlayabilmesi için hızlandırılacaktır.
2. Danışmanın fikrine göre şu anlık yurt dışından eğitmen getirmek gerekmiyor.
3. İlk iki yıl için tasarlanan maddi dağılım, ilk yıl sıkıntı yaşanmayacak şekilde ayarlanmıştır.
4. UNESCO'dan ve başka kaynaklardan gelen paralar ise şu şekilde ayrılmıştır:
   A. Profesyonel pratik için kullanılacak ekipmanlar için
   B. Türk Gazetecilik Arşivi oluşturmak için
   C. Kütüphane oluşturmak için

Yukarıda ayrıntılarıyla anlatılan raporla ilgili başlığın altında ele alınan tüm bu tespitlerin ardından, raporun ilgili bölümünü Türkiye'nin Batı ülkelerinin sahip oldukları eğitim kurumlarını yakalamada herhangi bir eksiğinin olmadığını söyleyerek tamamlar Clausse. Öte yandan bunu sağlayabilmek için ille de yurt dışından gazetecilik alanındaki akademisyenleri getirip burada kadro verilmesine lüzum olmadığını da belirterek, yeni kurulacak okulun bunu göstereceğine inandığını söyler.

Böylece UNESCO'nun dâhil olduğu, gazetecilik cemiyetlerinin talebi ve katkıları doğrultusunda planlı, sistemli bir şekilde kuruluşu tasarlanan okulun, kurulmadan hemen önceki son tasarı aşaması da geçilmiş olur. Takip eden süre içerisinde 6 Mayıs 1963'te kurul çalışmasını sonlandırdı ve projenin kabul edilmesiyle birlikte okulun 1964 yılının Kasım ayında kapılarını eğitime açması planlandı. Roger Clausse 5 Haziran 1963

tarihinde Türkiye'den ayrılmadan önce tüm bu çalışmalar Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Senato'da tartışıldı. Nihai olarak 10 Haziran 1964 gün ve 471/2805 sayılı senato kararı ile de Clausse'un raporu üzerine hazırlanan yönetmelik resmi olarak kabul edildi (Abadan-Unat, 1972, s. 73).

Roger Clausse'un çalışmalarını yakından takip eden Ankara Gazeteciler Cemiyeti de onun çalışmasını sonlandırıp nihai raporunu yazmasının ardından artık ilişkilerini Ankara Üniversitesi ile daha çok geliştirmeye yönelerek okulun bir an önce kurulması için çaba sarf etti. Kurulacak okulun adresinin belli olmasının ardından 27 Şubat 1964 tarihinde, 22 karar sayılı[61] tutanağa cemiyetin bununla ilgili planı yansımıştı:

> "Yönetim kurulu Doğan Kasaroğlu'nun başkanlığında toplandı. Yönetim kurulundan bazı üyeler, Basın Enstitüsü kurulması konusunda yapılan çalışmalar ve sonuçları hakkında bilgi istediler. Bu konu ile ilgili görevli başkan ve genel sekreter ayrı ayrı izahlarda bulunduktan sonra bu teşebbüse ne şekilde devam edilmesi gerektiği yolundaki mütalaaların ışığı altında basın enstitüsü kurulması çalışmalarına devam edilmesine, bu arada öğretim üyeleri ile Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde yeniden teşebbüste bulunulmasına, bu işle Metin Toker, Cüneyt Arcayürek ve İffet Aslan'ın görevlendirilmesine oybirliği ile karar verildi."

Gerçekten de aynı yıl 24 Ağustos 1964 tarihli ve 11788 sayılı *Resmî Gazete*[62]de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde Basın ve Yayın Yüksek Okulu kurulduğu duyuruluyordu. (Md.1) Cemiyetin ve Clausse'un perspektifini belirlemeye çalıştığı okulun *Resmî Gazete*'de yayımlanan genel hükümlere bakıldığı zaman ne derece bu doğruluda kurulup kurulmadığı da anlaşılabilir olmaktadır. Nitekim ilk maddede okulun kuruluş amacı tam da istenildiği biçimde geniş bir kültürel bilgiye vâkıf olacak, disiplinler arası çalışacak, bunların yanında pratikte de olgunlaşacak eleman yetiştirme olarak açıklanır:

---

[61] Ek-5

[62] 27 Şubat 1964 tarihli ve 11788 sayılı *Resmi Gazete*'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11788.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11788.pdf (Son erişim tarihi: 13.08.2017)

> "Okulun amacı basın, radyo, televizyon, film gibi kütleye hitabeden yayın ve eğitim alanlarında eleman yetiştirmektir. Bu amaçla, Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, toplumdaki sosyal, siyasal ve ekonomik olayları kavramayı sağlayacak şekilde, çok yönlü, geniş kültür, teknik ve ihtisas bilgileri verecek, Türkiye'nin basın ve yayın hayatını ilgilendiren sorunlar üzerinde öğretim, eğitim ve araştırma yapar." (Md.1)

Her ne kadar temel motivasyonun "eleman" yetiştirmek olduğu direkt dikkat çekse de okulun bir görevinin de bahsi geçen konularda geniş araştırmalar yapacak olması olarak vurgulanması, onu İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nden net bir biçimde ayıracaktır. Bu açıdan bakıldığında hem cemiyetlerin hem Hıfzı Topuz'un hem de Roger Clausse'un isteklerinin gerçekleşmiş olduğu söylenebilir. Bir sonraki madde ise üzerinde çok tartışılan eğitim süresini ve bitirme belgesinin nasıl olacağını tanımlar:

> "Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda öğretim süresi dört yıldır. Yüksek Okuldaki öğrenim sırasında öğrenciler geniş anlamıyla basın mesleği için gerekli uzmanlık nitelikleri, göze ve kulağa hitabeden yayın teknikleri, halkla münasebetler ve yetişkinlerin eğitim alanlarında yetiştirilirler. Yüksek Okuldan mezun olanlara yüksekokul diploması verilir. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda yükseköğrenim yapmış olanlar için belli süreli bir eğitimden sonra meslek sertifikası verilebilir. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, basın ve yayın mesleğinde çalışanların okulun eğitim çerçevesi içine giren alanlarda yetiştirilmeleri için gerekli kurs ve meslek içi eğitim kuruluşları meydana getirmek ve bunlara devam edenlere gerekli belgeleri vermek yetkisine sahiptir." (Md.2)

Eğitim süresinin dört yıl olarak kesinleştirilmesi ve mezunlara yüksekokul diplomasının verilecek olması İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün yaşadığı sıkıntıların Ankara'da yaşanmasına izin vermeyen maddelerdi. Öğrenciler meslek okuluna değil, bir yüksekokula gidecekler ve mezun olduklarında da diğer fakültelerden mezun olanlarla aynı haklardan faydalanabileceklerdi. Öte yandan bu maddede, okulun meslekte yetişecek, çalışacak insanlara yönelik gerekli kurs ve eğitim kuruluşlarını açma yetkisine sahip olması da onun geniş bir yetki ile donatıldığını göstermek açısından önemlidir.

Okulun yönetim yapısının anlatıldığı sonraki maddelerde ise yönetimin müdür, yönetim kurulu ve akademik kurul olmak üzere üç organa sahip olduğu belirtilmektedir. (Md.3) Ancak bir sonraki maddede fakültenin, yüksekokul üzerindeki güçlü etkisi de net bir biçimde vurgulanır:

> "Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun müdürü, Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulunca kendi üyeleri veya Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri arasından, tam üye sayısının salt çoğunluğu ile ve iki yıl için seçilir. Süresi biten müdür tekrar seçilebilir. Okul müdürlüğü görevi, dekanlık ve rektörlük ile bağdaşamaz." (Md.4)

Yukarıdaki maddeden okulun yönetimsel açıdan özerk olmadığı sonucu çıkmakla birlikte sonraki maddeler de yönetimsel ve maddi açıdan okulun fakülteye olan bağlılığını net bir biçimde ortaya koyarlar. Bu doğrultuda müdür, kendi yardımcılarını üniversite öğrenimini bitirmiş ve meslek alanında tecrübe edinmiş kimseler arasından kendisi seçebilir. İki yardımcıdan birinin gazetecilik okulunda, diğerinin de gazetecilik dışındaki basın ve yayın kollarından birinde en az üç yıl çalışmış olması gerekmektedir. (Md.5) Böylece bizzat mesleğin içinden gelen ama eğitim sahibi insanların okul yönetiminde söz sahibi olması sağlanmaktadır.

Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun yönetim kurulu, biri okulun müdürü, dördü Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Profesörler Kurulu üyeleri ve de okulun kendi akademik kurulu tarafından seçilecek iki kişiden oluşmak üzere toplam yedi kişiden teşekkül edecektir (Md.6). Hemen hemen bir denge unsuru ortaya çıksa da ardından gelen iki madde ile yüksekokulun akademik kurulunda alınan kararların fakülte için bir teklif statüsünde olduğu vurgulanır (Md.7). Yüksekokulun statüsü ile ilgili sonraki maddeler önemlidir. Yüksekokulun mevcut statüsünde yapılacak her türlü değişikliğin Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin ilgili kurullarının tasvibinden geçtikten sonra ancak Senato'ya sunulabileceği belirtilir (Md.8). Öğretim üyeleri ile ilgili olan 9. Madde de

yüksekokulun öğretim üyeleri ve yardımcılarının Üniversiteler Kanunu'na bağlı olarak çalışacaklarını belirtmesine karşın bu görevlileri okula yalnızca fakültenin alabileceği de vurgulanır.

Türlü aktörlerin içinde bulunduğu uzun bir araştırmanın, detaylı çalışmanın ardından artık *Resmî Gazete*'de de okulun kurulması kabul edilmesine karşın dersler bir sonraki yıl olan 1965-1966 döneminde ancak ilk öğrencilerine kapılarını açabilecekti. Buna hazır olabilmek adına okul çalışmalarına hız verdi ve ilk müdür olarak da Prof. Dr. Fahir Armaoğlu'nu seçerek işe koyuldu.[63] Armaoğlu başkanlığında gerçekleştirilen 25 Mart 1965 tarihli ilk yönetim kurulu kararları[64] da okulun 1965-1966 eğitim-öğretim dönemine yetişebilmek için aşması gereken sorunları gösterir niteliktedir. 3. Numaralı kararda okulun ihtiyacı olan öğretim görevlilerinin yetişememesi durumunda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde görevli bulunan öğretim görevlilerinin yardımı talep edilirken, 4. Numaralı kararda da okulun ihtiyacı olan bina ile gerekli masrafların beş yıllık plan içine alınması talep edilmektedir. Yönetim Kurulu'nun yardımcıların da seçimi ile tam olarak teşekkül edinceye kadar bu görevi icra edecek tüm isimler ise şunlardır:

- Başkan: Prof. Dr. Fahir H. Armaoğlu
- Üye: Prof. Bahri Savcı
- Üye: Porf. Dr. A. Suat Bilge
- Üye: Prof. Dr. Cemal Mıhçıoğlu
- Üye: Doç. Dr. Nermin Abadan

Okulun eğitime kapılarını 1965-1966 yılının Kasım ayında açmasıyla birlikte Ankara Gazeteciler Cemiyeti de 3 Aralık 1965 tarihli toplantısında[65] bunu bir kokteyl ile kutlama kararı aldı. Okulun kuruluşu hem sektörde hem de akademide büyük bir sevinçle

[63] Okulun bugüne kadarki tüm yöneticilerinin listesine ulaşmak için bkz: http://ilef.ankara.edu.tr/fakulte/ (Son erişim tarihi: 13.08.2017)
[64] Ek-6
[65] Ek-7

karşılanmıştı. Öte yandan derslerin nasıl olması gerektiğine yönelik olarak Roger Clausse'un çalışmalarına paralel bir şekilde ders programı da hazırlanmıştı. Hem rapor hem de anketler yoluyla en uygun derslerin seçilmesi amaçlanmıştı. Bu plana göre basın, halkla ilişkiler ve radyo-televizyon olmak üzere üç ana başlık altında uzmanlaşma sağlayacaktı. Ancak 1968 sonrası daha nitelikli bir eğitim için basın ve halkla ilişkiler konuları tek şube olarak birleştirildi (Abadan-Unat, 1972, s. 74). Bu birleştirmede halkla ilişkiler alanında okutulacak kitap ve kaynak bulma konusunda yaşanacak sıkıntı temel etken olacaktı.[66] Clausse raporu doğrultusunda ders program ilk iki yıllık eğitim için hazırlandı ve sonradan dört yıla yayıldı.

Okulun kuruluşu sonrası ders programı (Abadan-Unat, 1972, s. 74–75) şöyleydi:

1. **Sınıfta**:

Anayasa Hukuku, İktisat, Sosyoloji, Siyaset Bilimine Giriş, Uluslararası İlişkiler Tarihi, Hukukun Temel Kavramları, Dünya Edebiyatı, Türk Dili ve Kompozisyon, İstatistik.

(Hepsi haftada 2 saat, Yabancı Dil 6 saat, Sertifikalı Zorunlu Ders Daktilografi 3 saat)

2. Sınıfta:

Sosyal Psikoloji, İktisat, Maliye, Uluslararası İlişkiler, Siyasal Düşünceler ve Rejimler (Ağırlık 20. Y.Y.), Sosyal Politika, Türkiye'nin İdari Yapısı, İktisadi ve Siyasi Coğrafya, Fotoğrafçılık, Türk Edebiyatı (Ağırlık 20. Y.Y.)

(Hepsi haftada 2 saat, Yabancı Dil 6 Saat, Devrim Tarihi 1 Saat)

3. Sınıfta Ortak Dersler:

Basın Yayın Tarihi, Haber Toplama ve Yazma Tekniği, Kamu Oyu, Haberleşme Teorileri ve Araçları, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Türk Ekonomisi, Türk Siyasal Hayatı (Haftada 2 saat.) Bilgi Kaynakları ve Arşivcilik, Günün Ekonomik Sorunları, Günün Sosyal Sorunları, Teknoloji ve Toplum (Haftada 1 saat.) Yabancı Dil (Haftada 4 saat.)

- **Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü:**

[66] Oya Tokgöz, Kişisel Görüşme, 12 Haziran 2017

Gazete Yayınlama Tekniği (5 saat ve uygulamalı.)

- **Radyo ve Televizyon Bölümü:**

Radyo ve Televizyon Programcılığı (1 saat)

Radyo ve Televizyon Yayını (5 saat ve uygulamalı.)

4. Sınıfta Ortak Dersler:

Haberleşme Hukuku, Fikri Haklar, Basın Yayın İşletmeciliği, Günün Uluslararası Politika Sorunları, Devletler Hukuku ve Uluslararası Kuruluşlar, Siyaset Sosyolojisi, Turizm, Kamu Hürriyetleri (Haftada 2 saat.)

Basın Yayın Yolu İle Halk Eğitimi (1 saat), Yabancı Dil (4 saat)

- **Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü**

Halkla İlişkiler, Yazı Çeşitleri ve Yazı Yazma Tekniği (Haftada 2 saat ve uygulamalı.), Gazete Yayınlama Teknikleri (4 saat ve uygulamalı.)

- **Radyo ve Televizyon Bölümü:**

Radyo ve Televizyon Yazarlığı (2 saat)

Radyo ve Televizyon Yayını (Haftada 4 saat ve uygulamalı.)

Radyo ve Televizyon İdaresi (1 saat)

- **Seçimlik Dersler:**

Öğrenciler beş seçimlik dersi haftada iki saat ve iki yıl süre boyunca okumak zorundalardır. Bu dersler birinci ve üçüncü yıllarda seçilirdi. Dersler şunlardı: Müzik, Tiyatro, Resim, Sinema, Anadolu Sanatı.

Basın Yayın Yüksek Okulu işte bu derece geniş bir ders programına sahip olarak çalışmaya başladı. Hem teori hem de pratik dersleri etraflıca geniş bir şekilde listede kendilerine yer bulurlarken, yabancı dil de yoğun bir ders olarak ortaya çıkmaktadır. Nermin Abadan Unat'a göre derslerin bu kadar geniş bir perspektife sahip olması Bonn Üniversitesi'nden Prof. Dr. Kieslich ile Salzburg Üniversitesi'nden Dr. Langenbucher'in

Alman Basın Konseyi için hazırlamış oldukları memorandumda yer verdikleri uzmanlaşma programından neredeyse birebir etkilenmeleri sebebiyleydi (1972, s. 75). İki uzmanın özellikle Batı Almanya gazetecilik okulları ile ABD'deki gazetecilik fakültelerinden de etkilenerek hazırladıkları ders listesinde[67] iki ya da üç yıllık bir uzmanlaşma ihtiyacı vurgulanıyordu. Bu yerinde bir tavsiyeydi ancak her ne kadar Basın Yayın Yüksek Okulu da bundan etkilenmiş görünüyorsa da maddi yetersizlikler nedeniyle uzun yıllar boyunca uygulamalı dersler ciddi bir problem olacaktı. Bir başka açıdan ise Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kuruluşunda her ne kadar Roger Clausse UNESCO görevlisi olarak yaptığı çalışmalarla derslerin şekillenmesine net bir katkı sağlamışken, onun Belçika'daki Brüksel Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'ndeki yöneticiliği sırasında özellikle hukuk ve siyaset ağırlıklı dersler vermesi de bir başka etken olmuştur.

Kurumsallaşma sürecinin artık fiili olarak da gerçekleşmesinin ardından okulun, dersleri verebilme konusunda karşılaştığı iki temel sıkıntı söz konusu oldu. İlki Türkiye'de iletişim alanıyla ilgili yeterince hatta neredeyse hiç akademik kitabın olmamasıydı, ikincisi ise bu dersleri verebilecek yetişmiş öğretim elemanı sıkıntısı vardı. Bu problemleri çözmek uzun zaman gerektirirdi. Ancak devreye yine Hıfzı Topuz girdi. Topuz'un özellikle okula ders vermeleri için uzmanlar göndermesi ile eleman açığı kapatılırken, UNESCO ve sonradan Fullbright vasıtasıyla Basın Yayın Yüksek Okulu'na burslar sağlamasıyla da okulun asistanları ABD'ye giderek lisansüstü eğitimlerini tamamlayıp Türkiye'ye dönebildiler.[68] Asistanlar gelir gelmez hızlı bir şekilde, oradayken derslerde kullandıkları kitapları ve kaynakları Türkçeye çevirerek, derslerde kullandılar. Bu asistanlardan Oya Tokgöz Boston Üniversitesi'ne, Ünsal Oskay Standford Üniversitesi'ne, Aysel Aziz staj için BBC'ye, Haluk Şahin

[67] Listenin tamamına ulaşmak için bkz: (1972, s. 38)
[68] Oya Tokgöz, Kişisel Görüşme, 12 Haziran 2017

Indiana Üniversitesi'ne gönderildiler. Özellikle Ünsal Oskay'ın döndükten sonra kitle iletişim kuramları üzerine ABD'de gördüğü ders kaynaklarını Türkçeye çevirerek okulda okutmaya başlaması son derece önemli bir gelişme idi.

Bahsi geçen nedenlerden ötürü okulun kuruluşu sonrasında özellikle Oya Tokgöz ve Aysel Aziz etkisinde Anglo-Sakson iletişim perspektifinin derslere yansıdığını söylemek mümkündür. Nitekim UNESCO desteği ile okula gelen uzmanlar da sonradan asistanların çevirerek derslerde okutacakları kitapları yanlarında getirdiler. Bu, kurumsallaşma açısından bir okulun hem kuruluşunda göreceği maddi yardımların hem de sonrasında ihtiyacı olan fiziki koşullar ile uzman kadrosunu temin ettiği yerin ya da kültürün, o okulun gelişimine etkisini de göstermesi bakımından önemli bir ayrıntıdır. Okula ilk televizyon vericisini Federal Almanya'nın hediye etmesi ile Alman iletişim anlayışının teori ve pratik birlikteliğine dayanan yapısının, Basın Yayın Yüksek Okulu ile olan benzerliğini anlamak açısından da önemi önemlidir.

Bu sürecin sonunda asistanlar yurda döndükten sonra, yazmış oldukları ilk beş tezle[69] okulun vermek istediği eğitimin de anlaşılması açısından önemli bir ipucu ortaya koymuş oldular. [70] Cengiz Taşer ile Ersan İnal'ın TRT özelinde iletişim üzerine yazdıkları tezler dışında literatürde pek bir şey yokken yazılan bu tezler son derece önemlilerdir. Bunlardan Oya Tokgöz'ün 1972 tarihli *Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinde Radyo-Televizyon Sistemleri (Mukayeseli Bir Araştırma)* adlı tezi literatürde son derece önemli bir yeri olan, o dönem için Türkiye ve Ortadoğu üzerine karşılaştırmalı analiz ihtiyacını karşılarken, Aysel Aziz'in 1975 tarihli *Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi* adlı tezi de televizyonun Türkiye'de nasıl halk yararına kullanılabileceğini anlatıyor, gerekirse izleme merkezleri kurularak halkın eğitim seviyesinin yükseltilebilmesi

[69] Bu tezlerle ilgili önemli bir belgesel için bkz: (Karakuş, 2015)
[70] Okulun çevrimiçi olarak paylaşılan tüm tezlerine ulaşabilmek için bkz: http://ilef.ankara.edu.tr/tezler/doktora-tezleri-1994-oncesi/ (Son erişim tarihi: 13.08.2017)

açısından bunun yararlı hale getirilebileceğine vurgu yapıyordu. Nitekim tezin ortaya koyduğu gibi televizyon vericilerinin son derece pahalı olması nedeniyle devletin bir an önce bu yola başvurması, halkın eğitimi için adım atması gerekmektedir.

1978 tarihli *Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna: TRT Öncesi Dönemde Radyonun Tarihsel Gelişimi ve Türk Siyasal Hayatı İçindeki Yeri* adlı son derece kapsamlı, arşivden toplanan pek çok belge ile oluşturulmuş Uygur Kocabaşoğlu'nun tezi ise radyo açısından literatürdeki eksikliği kapatıyor, kitle iletişim araçlarının kültür üzerindeki etkisini özellikle propaganda açısından ele alıyordu. Yine aynı tarihli *Türk Sinemasının İşleyişi ve Sorunları* adlı tezi ile Nilgün Abisel de görüşmelerle gerçekleştirdiği çalışmasında diğerlerinden farklı olarak sinema üzerine eğilmişti.

1982 tarihli Ünsal Oskay'a ait *19. Yüzyıl'dan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri: Kuramsal Bir Yaklaşım* adlı tez, Tokgöz ve Aziz'in çalışmalarından farklı olarak derslerde de net olarak kullanılabilecek, betimleyici, ana hatlarıyla kültürel, edebi ve kuramsal açıdan kitle iletişimini ele alan bir eserdi. Oskay'ın bu çalışmasında, onun iletişim çalışmaları ve sanatsal eserlere eleştirel bir açıdan yaklaşarak analizler yapması son derece önemlidir. Onun Frankfurt Okulu'na yönelik eğilimi ve ilk kez oradan yaptığı eserlerin çevirileri sadece okul açısından değil, Türkçe literatür açısından da son derece önemli gelişmelerdir.

Görülebileceği gibi özellikle kitle iletişim alanına yönelmiş olan bu tezler ile okulun kitle iletişim alanında eleman yetiştirmesi ve araştırmalar yapması amacı da gerçekleşmiş oluyordu. Bu doktora tezleri, sonraki tezleri de etkileyerek iletişim alanında önemli bir dönüm noktası oldular. Bu hem alana yön vermek hem de literatürü zenginleştirmek açısından gerçekleşti. Her ne kadar iletişim alanının günümüzde dahi Türkiye'de ciddi olarak derinleşememesi, zenginleşememesi, Amerika ya da Avrupa düzeyini yakalayamamış olması kurumsallaşma, özerklik durumu, maddi kaynak,

Türkçe kitap ve kaynak eksikliği, çeviri yetersizliği gibi türlü nedenlerden ötürü yaşandıysa da tüm bu süreç pek çok şey de öğretti.

Tüm bu bahsi geçen kurumsallaşma sürecinin ve türlü sıkıntılara karşın yapılanların anlatımının ardından, Basın Yayın Yüksek Okulu'nun sistemli bir kuruluşu, planlama ekseninde gerçekleştirilen kurumsallaşması, sendika, meslek, akademi, uluslararası kuruluşlar gibi farklı ayaklar açısından desteklenmesi nedeniyle derslerinin ve eğitim politikasının son derece kapsayıcı olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki dört yıl sonra ilk mezunlarını[71] verdiğinde, okul giderek rayına oturmaya da başlayacaktı. Ancak tüm bunlara karşın Türkiye'de özellikle iletişim alanının akademik açıdan ayrı bir disiplin olarak kurumsallaşması türlü sıkıntılarla karşılaşacaktı.[72]

Yapısal anlamda 8 Haziran 1965 tarihinde Özel Öğretim Kurumları Kanunu[73] uyarınca özel okulların kurulmasına izin verilmesinin ardından Türkiye'de özellikle büyük şehirlerde iletişim okulları ortaya çıkacaktı. İdari yapı açısından ise 1982'de YÖK Yasası[74] ile Ankara, İstanbul, Marmara, Ege ve Gazi üniversiteleri bünyesindeki gazetecilik / iletişim okulları doğrudan rektörlüğe bağlanarak "Basın Yayın Yüksek Okulu" statüsüne kavuşacaklardı. Ancak bu tüm okulları da tek tipleştirmeye yönelik en önemli girişimlerden biriydi. Okulların kendi özel koşulları ve eğitim politikaları doğrultusunda yaşamalarına izin vermeyen bu müdahale ile günümüze kadar sarkan ciddi sorunlar da ortaya çıkmış oldu. Ancak 1992 yılında 3837 Sayılı Kanun ile bu yüksekokulların fakültelere dönüşmeleri[75] ile iletişim alanı da akademik anlamda görece bağımsızlığını kazanmış oldu.

Alanın kurumsallaşma sürecinin, tarihsel ve siyasal olaylar ile iç içe olduğunun fark edilmesinin ardından, iletişim alanının gerek ortaya çıkış koşullarının gerek de

[71] Okulun kuruluşundan 1997 yılına kadarki tüm mezunlarının listesine ulaşabilmek için bkz: (Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı, 1997)
[72] Basın Yayın Yüksek Okulu özelinde Türkiye'de iletişim alanının akademik açıdan genel bir eleştirisi için bkz: (Mutlu, 1991)
[73] 18 Haziran 1965 tarihli ve 12026 Sayılı Resmî Gazete'de ilgili kararı okumak için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12026.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12026.pdf (Son erişim tarihi: 13.08.2017)
[74] 6 Kasım 1981 tarihli ve 17506 sayılı *Resmi Gazete*'de ilgili kararı okumak için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17506.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17506.pdf (Son erişim tarihi: 13.08.2017)
[75] 11 Temmuz 1992 tarihli ve 21281 sayılı Resmî Gazete'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21281.pdf (Son erişim tarihi: 13.08.2017)

sonraki süreç içerisinde yaşadıklarının birbiriyle bağlantılı gelişmeler olduğunu kavramak gerekiyor. Nitekim ABD'de derin bir felsefi geçmişten beslenen, özellikle ekonomik ilgiler doğrultusunda pazar ve savaş ihtiyaçları ile iç içe ortaya çıkarak serpilen alan, Türkiye açısından ele alındığında da daha farklı iç dinamiklerden beslenerek kendine akademide yer bulabilmiş oldu. Her ne kadar hâlâ süregelen problemler ve akademik anlamda zayıflıklar söz konusu olsa da iletişimin kurumsallaşma sürecinin, hem kurumsallaşmaya çalıştığı ülkenin özgül koşulları ile hem de uzun bir süreç olarak dış gelişmelerle yakından ilgili olduğuna dikkat edilmelidir.

SONUÇ

Tarihsel süreç açısından ele alındığında iletişim alanının düşünsel anlamda ortaya çıkışı, temellerini 19. yüzyıl Amerikan pragmatist felsefesinden ve dönemin sosyolojik çalışmalarından alır. Sanayi Devrimi öncesinde yüzlerce yıllık durağan, yerel ve toprak temelli ekonomik yapıya sahip olan ülkeler devrim sonrasında hızlı bir şekilde aktif, küresel ve sermaye temelli bir ekonomik yapı içerisine girdiler. Bu büyük dönüşüm bir yandan seri üretimi artırıp insanları ekonomik faaliyetlere katılmak için kentlere sürüklerken, bir yandan da kâr maksimizasyonu temelinde yükselen kapitalist ekonomi aracılığıyla, seri şekilde üretilen mal ve hizmetler kısa süre içerisinde dünyanın bir ucundan diğerine taşınmaya başladı. Telefon, telgraf, radyo, gelişmiş posta ağı gibi iletişim teknolojileri ve işlemlerindeki baş döndürücü gelişmelerin de bu dönemde yaşanmış olmasıyla artık bilinen dünya "Küresel Köy"[76] olma yolunda ilerlerken, iletişim ise günlük yaşamın en önemli unsuru olmaya başladı.

Sanayi Devrimi sonrası yaşanan süreç her ne kadar teknolojik açıdan hızlı gelişmelere, mal ve hizmetlerde ucuzlamaya ve yayılmaya neden olsa da bu ancak dev bir mülksüzler ordusu yaratılmasıyla mümkün olabildi. Feodal dönemin durağan ve görece güvenli ekonomik faaliyetlerinden kopan mülksüzlerin emeklerini satarak var olma çabası, ekonomik etkinliklerin büyük oranda gerçekleştiği kentlere de dev bir nüfus akışına neden oldu. 19. yüzyılın sonuna doğru özellikle büyük sanayi kentlerinde farklı dil, ırk ve inançlardan on binlerce insan ekonomik faaliyetler nedeniyle bir arada yaşamaya başladı. Bu birliktelik şehir planlaması, kültürel farklılıklar, ekonomik güvencesizlik gibi pek çok nedenden ötürü ciddi sorunların ortaya çıkışına da neden oldu.

[76] "Küresel Köy" tanımını Kanadalı düşünür Marshall McLuhan 1962 yılında yayımladığı "Gutenberg Galaksisi: Tipografik İnsanın Oluşumu" adlı eserde, telekomünikasyon sistemlerinin gelişmesi ve yayılmasıyla birlikte bütün bir dünyanın aslında düşünsel ve iletişimsel anlamda küresel bir köy hâline geldiğinden bahsetmek için kullandı.

Özellikle 19. yüzyılın sonunda hızlı bir büyüme ile bünyesinde hemen her yerden insanı barındıran Chicago'da bu farklılıklar son derece ciddi problemlere sebep oldu.

Chicago'da yaşanan problemlerin çözümü basit bir hukuksal, ekonomik ya da siyasal karar ile ilgili değildi. Burada yaşananlar ancak sosyolojinin konusu olarak ele alındığında anlaşılabilecek sorunlardı. 1873-1896 yılları arasında yaşanan ekonomik bunalıma denk gelen bu dönemde, çalışma koşullarının denetimsizliği, sermayenin ihtiyaç duyduğu ucuz iş gücü için kente yapılan göçün desteklenmesi ve yerleşimin plansızlığı sonucu, işçiler ve göçmenler hem kültürel hem de ekonomik sebeplerden ötürü toplumla sıkı bir ilişki kuramıyordu. Alt sınıflar Chicago'da kendilerini ait hissettikleri yine kendi kültür ve inançlarından insanlarla gruplar hâlinde yaşıyorlardı. Bu problemli durum, 1886 yılına gelindiğinde krizin en tepe noktasının da yaşanmasına neden olacaktı.

Chicago'da 1886'da çalışma koşullarındaki sorunlar nedeniyle işçilerin greve gitmesiyle başlayan süreç önce polis saldırısı, ardından da olayların iki taraf arasında çatışmaya dönmesiyle kontrolden çıktı. 1 Mayıs 1886 tarihinden sonra "Haymarket Olayı" olarak tarihte anılacak bu olayla birlikte pek çok işçi ve polis hayatını kaybetti. Giderek büyümekte olan ekonomilerin yüksek doğum ve göçe duyduğu ihtiyaç, ancak bunun sonucu olarak yaşanan toplumsal problemler, sermayenin bunu çözmesini zorunlu kılıyordu. Tam da bu nedenle kendi çıkarları ile ülke çıkarlarını birleştirmeyi başarabilmiş, tarihin gördüğü en büyük sermayedarlardan John D. Rockefeller, 1892 yılında çok büyük bir bağış ile Chicago Üniversitesi'ni kurdu.

Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, kuruluşundan sonra yaptığı çalışmalarda ağırlıklı olarak kent sosyolojisi çalıştı. William Thomas ve Florian Znaiecki kentteki karmaşayı özellikle etnik gruplar üzerinde çalışmalar yaparak anlaşılır kılmaya çalışırlarken, Robert Ezra Park, McKenzee ve Ernest Burgess de kenti yaşayan bir organizma olarak ele alıyor, evrimsel bir süreç açısından ona bakarak da mevcut

problemlerin normalliğini, kısa süre içerisinde bu sorunların ortadan kalkacağını düşünüyorlardı. Kenti sınıfsal ve ekonomik faaliyetlere göre beş ayrı halkaya ayıran Park ve Burgess, bu halkaların aslında doğal evrimsel sürecin bir sonucu olduğunu, keskin sınıfsal ayrımların dışarıdan müdahalelerle değil, zaman içerisinde kendiliğinden çözülerek şeffaflaşacağını düşünüyorlardı. Bu aslında okulun toplumsal meselelerin çözümü konusunda sahip olduğu pozitivist, organizmacı yaklaşımı da özetliyordu.

Okulun kent sosyolojisi üzerine yaptığı çalışmaların sonradan özellikle George Herbert Mead ve John Dewey ile birlikte sosyal psikoloji ve sembolik etkileşimcilik üzerine kaymasıyla da ilk iletişim çalışmalarına giden yol da açılmış oluyordu. Mead açısından toplumsal problemlerin temelinde iletişimsizlik yatarken, bunu çözebilmek için de dil üzerinde çalışmak gerekiyordu. Kişinin, kendi olabilmesi için kendisi olmayan bir karşıt ile bir araya gelmesi düşüncesi Mead'in en temel çıkış noktasıydı. Bu yalnızca bir toplum içinde ve iletişim aracılığıyla mümkün olabilirdi. Ancak toplumsal iletişimde yaşanacak sorunlar da toplumdaki demokrasi kadar, kişi açısından birey olabilmeyi de zora sokabilirdi. İşte bunu çözebilmek gerekiyordu.

Dewey açısından da iletişim, toplumun istediği zaman kullandığı değil, ancak onun sayesinde var olabildiği bir zorunluluktu. Bu açıdan iletişimin sağlıklı olması, her kesimden insanın iletişime katılmasını sağlayacak demokratik hakların ve bunun için gerekli olan fiziki imkânların gerçekleştirilmiş olmasıyla mümkündü. Chicago'da ve Sanayi Devrimi sonrası gelişmiş ülkelerde yaşanan toplumsal farklılıklara dayalı kaosun ortadan kaldırılabilmesi için demokrasi ve iletişim olmazsa olmaz iki temel unsurdu. İşte sosyolojinin yapması gereken çalışmalar da iletişim üzerine yapılması gereken çalışmalardı. Dewey'in düşüncesinde iletişimin ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkışı söz konusu olmamakla birlikte sosyolojinin temeline iletişim çalışmalarını alması

sonradan bu alanın da sosyoloji içerisinden ayrışarak kurumsallaşmaya gidecek olmasını etkilemişti.

Chicago Sosyoloji Bölümü'nün iletişim ve toplumu demokratik açıdan ele alarak yaptığı çalışmalar, I. Dünya Savaşı'na giden süreçte özellikle Walter Lippmann'ın sert eleştirilerine maruz kalacaktı. Her şeyden evvel "Şaşkın Sürü" ile demokrasi olmayacağını, Platon'un eğitim seviyesi yüksek olmayan bir toplumda demokrasinin, avamın iktidarı ele geçirmesinden başka bir şeye yaramayacağına yönelik düşüncesini vurgulayan Lippmann, seçkinlerce yönetilen bir ülke hayali kuruyordu. O, iletişim alanının da bunu sağlamak için ağırlıklı olarak propaganda çalışmalarına yönelip "rıza üretmek" için çabalaması gerektiğini dile getiriyordu. Gerçekten de I. Dünya Savaşı çıkınca iletişimin sosyoloji içerisindeki rolü, yerine propaganda çalışmalarına bıraktı. Lasswell'in propaganda teknikleri üzerine savaş sonrasında hazırladığı çalışma ile iletişimde güçlü etki modeli ortaya konmuştu. Gönderen ile alıcı arasında doğrusal bir iletişimi öngören model, Lazarsfeld'in sınırlı etki üzerine yapacağı çalışmalara kadar geçerlilik gördü.

I. Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan süreçte askeri ve siyasi propaganda çalışmaları 1929 Ekonomik Buhranı ile mevcut gıda sıkıntılarını çözebilmek için tüketim davranışları üzerine kaydı. Kurt Lewin, Amerikalıların sakatat yeme alışkanlıkları üzerine çalışmalar yaparak tedarik edilmesinde sorun yaşanan kırmızı et yerine sakatatı tercih etmelerinde başarılı oldu. Bu davranışsal çalışmalar, Lazarsfeld'in siyasi tercihler ve tüketim alışkanlıkları üzerine yaptığı çalışmalarla bir araya gelince anlamlı oluyordu. İletişim alanında Decatur Araştırması ile sınırlı etki kuramını ortaya koyarak paradigma değişimine neden olacak Lazarsfeld'in hem bu açıdan hem de radyo üzerine yoğunlaşarak Frankfurt Okulu ile Anglo-Amerikan iletişim çalışmaları arasındaki ilk teması gerçekleştirmesi de önemlidir. Ancak Adorno ile Radyo Projesi sırasında bir araya

gelmelerinin sonuçsuz kalmasıyla, proje devam edecek ancak iki farklı anlayış arasındaki kısa süreli birliktelik de son bulacaktı.

II. Dünya Savaşı'nın yarattığı yeni ortamda ABD savaş ofislerinde pek çok uzmanı iletişim, propaganda, psikoloji çalışmalarında bir araya getirerek savaş için etkili yöntemlerin ortaya konmasını istiyordu. Hem hükümetin hem de Ford ve Rockefeller gibi dev sermayedarların desteği ile seminerler ve deneyler gerçekleştirildi. Carl Hovland'ın askerlere izletilen propaganda filmleri üzerine yaptığı çalışmalar bunun en bilinen örneklerindendi ve o da sınırlı etkiyi göstererek Lazarsfeld'i doğruluyordu. Savaş sırasında gerçekleştirilen bu çalışmalar aslında iletişim alanının sosyolojiden ayrı bir disiplin olarak kurumsallaşması için gereken nüveleri de ortaya koydu.

Savaş sırasında diğer isimlerle birlikte çalışmalara katılarak onlarla bir arada olma şansını yakalamış Wilbur Schramm iletişimin ilk kez kapsayıcı bir alan olarak fakültelerde sosyolojiden bağımsız bir şekilde kurumsallaşmasını sağlayan isim olacaktı. Schramm öncesinde özellikle yüzyılın başında Willard G. Bleyer öncülüğünde ABD'de ilk gazetecilik okulları açılmışken, bunlar genel kültürün yanında ağırlıklı olarak mesleki dersler vermektelerdi. Schramm ile birlikte ise daha önceden var olan retorik ve gazetecilik okullarının birleştirilerek iletişim fakülteleri haline gelmesi sonucu alanın ayrı bir disiplin olarak kurumsallaşması gerçekleşmiş oldu. Düşünsel temellerden yola çıkarak ele alındığında özellikle ABD'de iletişim çalışmaları piyasa ilgileri ve savaş nedeniyle şekillenip ortaya çıkmış, serpilmesinde bizzat bu kaotik ortamın katkısı olmuştur. Deneye dayalı ilk çalışmalarında da bütüncül bir toplum teorisi ortaya koymak yerine amaca yönelik çalışmaların gerçekleştirilmiş olması da bunu gösterir.

Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarının düşünsel ve tarihsel temelleri son derece farklı uzam ve mekânlara yayılırken, Türkiye açısından gazetecilik özelinde iletişimin kurumsallaşması başlangıçta bir istek olarak Osmanlı döneminde ünlü gazeteci

Ahmet Rasim'den çıktı. 1828 yılında Osmanlı'daki ilk Türkçe gazete olarak Mısır valisi Mehmet Ali Paşa tarafından çıkartılan *Vakay-i Mısriyye*, bürokratik işlemleri kolaylaştırabilmek adına ortaya çıkışıyla padişah II. Mahmut'u da etkileyerek, kendisinden üç yıl sonra devletin ilk resmî gazetesi olarak çıkacak *Takvim-i Vakayi*'ye de öncülük etti. Ancak bu gazetede çalışacaklar memurlardı ve hiçbir zaman onların yetişmeleri için kapsamlı bir eğitim girişiminde bulunulmadı.

II. Mahmut döneminde gerçekleştirilen reformların korunması, ardından reformların devam ettiricisi oğlu I. Abdülmecid'in Tanzimat ve Islahat fermanlarını ilân etmiş olması ilk gazeteler ve matbuat düzenlemeleri ile de birbirine temelden bağlıydı. Osmanlı açısından basın, reformların ve saltanatın meşruluğunu sağlama alma, devleti de Avrupa karşısında ayakta tutabilmek için gerçekleştirilen reformları koruyacak bir araçtı. Bu hassasiyet özellikle ilk Türkçe gazetelerden daha önce var olan ve 1857 tarihli ilk matbuat düzenlemesi yapıldığında sayıları çok olan azınlık ve yabancı dillerdeki gazetelere yönelik üstü örtülü düzenlemelere bakılarak anlaşılabilir. Bu hassasiyetin temelinde, Osmanlı'nın her tarafına yayılmış olan yabancı ülke okullarında yetiştirilen ağırlıklı azınlık çocuklarının eğitim görüyor olması da vardı. Nitekim bu gençlerin yabancı dil bilmeleri sayesinde devlet aleyhine haber yapacak yabancı dildeki gazetelerden etkilenmelerini önleme isteği de vardı.

1876 yılında I. Meşrutiyet'in ilânı sonrasında basın Osmanlı'da kısa bir süre soluklansa da çıkan Rus Savaşı ve akabinde gerçekleşen istibdat döneminde son derece güç bir süreçten geçti. II. Abdülhamid döneminin basına karşı yoğun sansür ve baskı sürecinde olmasının altında yatan temel kaygı, azınlıkların Avrupa'da ortaya çıkan milliyetçilik ya da sosyalizm gibi akımlardan etkilenerek çözülüşü hızlandıracak eylemlerde bulunmaları ihtimaliydi. Ancak II. Meşrutiyet sonrasında kısa süre için hem basın rahatladı hem de II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesiyle İttihat ve Terakki

ülke yönetiminde tek söz sahibi grup oldu. Osmanlı'nın Balkan Savaşları'nda çözülüp I. Dünya Savaşı'nda parçalanması sonrasında kurulacak Türkiye Cumhuriyet'ine, sahip olduğu gazetelerden başka basın alanında verebileceği herhangi bir basın okulu ya da gazetecilik ekolü yoktu. İşte bu nedenledir ki, Türkiye'de ilk gazetecilik enstitüsü olarak kurulacak İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün kuruluş tarihi olan 1950'ye kadar, Türkiye'de basın kanunları çok ama basın okulları hiç yoktu.

İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün kuruluşuna yönelik talebin İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nden gelmesi Türkiye'de iletişim çalışmaları ya da iletişim alanının kurumsallaşmasına giden yolda düşünsel veya geleneksel bir itici gücün olmadığının da kanıtıdır. Sedat Simavi'nin kuruluş talebini dile getirdiği mektubunda gerekçe olarak akademik kaygılar yerine savaş sonrası dünya düzenine uyum sağlayabilmek adına devletin bir an önce profesyonel gazeteci yetiştirmesine yönelik vurgu yapması da kuruluşun altındaki temel motivasyonu gösterir niteliktedir. Nitekim mektuptan kısa bir süre sonra enstitünün sadece sektöre eleman yetiştirme amacıyla kurulması ve akademik kaygılardan uzak bir şekilde plansız olarak kurulmanın getirdiği gerek maddi yetersizlik gerek de öğretim elemanı eksikliği açısından yaşanan sıkıntılar, kurumsallaşmanın altında düşünsel miras ve itici güç yoksa işlerin nasıl da zorlaştığını gösterir niteliktedir.

İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nün yaşadığı sıkıntıların ve eğitimin yetersizliğinin ardından artık çok daha kapsamlı, teori ve pratik birlikteliğine önem veren, sadece sektöre ya da devlet kurumlarına değil ama aynı zamanda akademiye de insan yetiştirecek bir okul ihtiyacı vardı. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu kurulduğu zaman, kuruluşunun temelinde sendikaların, gazetecilik cemiyetlerinin, sektörün, hükümetin ve özellikle UNESCO'nun ciddi katkısının olması bu açıdan önemlidir. Roger Clausse'un gelip yerinde yaptığı gözlemler ve çalışmalar detaylıca

incelendiği zaman, planlı ve kapsayıcı bir eğitim verebilecek okul yaratmak için ortaya konan emekler de rahatça anlaşılabilir olmaktadır. Yine okulun ilk öğrencilerine burslar sağlanarak ABD'ye gönderilmeleri, oradan aldıkları derslerin ardından Türkiye'ye dönerek hem öğrendiklerinden faydalanıp hem de oradayken elde ettikleri ders kaynaklarını çevirerek alanın Türkiye'de akademik anlamda gelişmesine katkıları büyüktür.

Türkiye açısından ele alındığında kurulan ilk gazetecilik ve iletişim okullarının zaman ilerledikçe daha sistemli olarak ortaya çıktıkları görülmesine karşın kanuni açıdan yapılan pek çok değişiklikle zaman içerisinde dönüşüme de uğradılar. 1960'larda yeniden açılmaya başlanan özel gazetecilik okulları, 1472 Sayılı Kanun'un 2 Haziran 1979 tarihli ve 16654 sayılı *Resmî Gazete*'de[77] yayımlanmasıyla birlikte devletleştirilerek bağlı bulundukları şehirlerdeki üniversitelere bağlandılar. Ancak özellikle 1982 tarihli YÖK Yasası[78] sonrası tek tipleştirilmeleri ile akademik anlamda sağlanabilecek çeşitlilik ve zenginlik de ortadan kalkmıştır.

Her okul, kendi bulunduğu şehrin ekonomik ve coğrafi yapısına göre ya da her şeyden evvel kendi eğitim politikasına göre öğrenci kabul edip, kendi oluşturduğu bir plan dâhilinde eğitimine devam edebilecekken, tüm iletişim fakültelerinin bağlı oldukları üniversitelerle birlikte YÖK'e bağlı olmaları bunu imkânsız kılmaktadır. Aday öğrencinin kendi verecekleri eğitim için yeterli olup olmadığını hiçbir şekilde ölçmeyen merkezi sınav nedeniyle, ders programları benzeşmek, verilen eğitim ise teori ya da pratik arasında bocalamak durumunda kalmıştır. Üstelik öğrencilerin yeterli staj

[77] 2 Haziran 1979 tarihli ve 16654 sayılı *Resmi Gazete*'nin tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/16654.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/16654.pdf (Son erişim tarihi 13.08.2017)

[78] 41 Numaralı KHK olarak 20 Temmuz 1982 tarihli ve 17760 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan kararın tamamına erişmek için bkz: http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17760.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17760.pdf (Son erişim tarihi: 13.08.2017)

imkânlarına sahip olamaması da ciddi bir problemdir. Belki de bunların temelinde yatan en net sebep ihtiyaçlar ve istihdam gözetilmeden bunca okulun açılmasıdır.[79] Tezin ikinci bölümünde ele alınan ilk kurumsallaşma hareketlerinden günümüze bakıldığında, artık onlarca iletişim fakültesi, alanda çalışan yüzlerce öğretim görevlisi ve binlerce öğrenciden[80] söz edebiliyoruz.

Kuruluş döneminde yaşanan sancıların aksine artık daha gelişmiş ekonomik koşullar ve imkânlar ile kurulan okullar söz konusu. Ancak yine de yetişmiş uzman ihtiyacı hissedilir derecede fazla[81] ve belki de mevcut problemleri çözmek açısından bakılması gereken ilk yer, yine kurumsallaşma çabasının verildiği, o eski, zor zamanlar. Fakültelerin, kuruldukları şehrin ihtiyaçlarına göre eğitim politikası belirlemeleri bir öneri olabilecekken (Abadan-Unat, 1972, s. 79–80), teori ve pratik üzerine[82] kurumsallaştırılan okulların bu yanlarını sektörü işin içine katarak problematik hale getirmek de bir başka tavsiye olabilir. Elbette tüm bu problemlerin[83] büyük ölçüde çözümlenmesi için okulların akademik özerkliklerinin hem hukuki hem de maddi açıdan sağlanmış olması gerekiyor. Son olarak alanın tarih yazımında eksikliği hissedilen kurumsallaşma çalışmalarının üzerine eğilmenin de mevcut problemlerin saptanıp geleceğin akademik anlamda daha güçlü, daha gelişmiş ve daha kapsayıcı eğitim verecek iletişim fakültelerinin kurulmasında yol gösterici olabileceği düşünülebilir.

[79] Buna değinen bir rapor için bkz: (Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2007)
[80] Mevcut iletişim fakültesi sayısı KKTC de hesaba katıldığı zaman altmışa yaklaşmıştır. Ayrıca akademisyen ve öğrenci sayıları için bkz: https://istatistik.yok.gov.tr/ (Son erişim tarihi: 13.08.2017)
[81] Hem iletişim fakültelerinde yazılan doktora tezleri hem de uzman açığıyla ilgili bir makale için bkz: (Tokgöz, 2006b)
[82] Bu konuyla ilgili yapılan tartışmaların ana hatları için bkz: (Besim, 2006)
[83] Eğitimle ilgili yapısal problemleri ele alan bir çalışma için bkz: (Dağtaş ve Kaymas, 1998)

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (1972). *Batı Avrupa ve Türkiye'de Basın Yayın Öğretimi*. Ankara: Sevinç Matbaası.

Adaklı, G. (2006). *Türkiye'de Medya Endüstrisi: Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*. Medya-İletişim Dizisi. Ütopya Yayınevi.

Alemdar, K. (2009). *Türkiye'de Kitle İletişimi: Dün-Bugün-Yarın*. (K. Alemdar, Ed.). Ankara: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Alemdar, K. ve Erdoğan, İ. (2010). *Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi* (3. Baskı.). Erk.

Alemdaroğlu, K. (2002). *Gazetecilik Enstitüsünden İletişim Fakültesine (1959-2001). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Almond, G. (1987). HAROLD DWIGHT LASSWELL. *Biographical Memoirs* içinde (s. 249–274). Washington D.C.: The National Academies Pres.

Altun, A. (1995). *Türkiye'de Gazeteler ve Gazetecilik*. Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları.

Altun, A. (2006). *Türk Basınının Değişen Yüzü*. Ankara: Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi. (2007). *İletişim Sektöründe/Eğitiminde Durum Saptaması ve Eğilimler*. Ankara, Türkiye.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı. (1997). *Adreslerimiz 97*. Ankara, Türkiye.

Atabay, M. (2015). *Türk Basın Tarihi: 1981'den Günümüze Türk Basını Tarihi ve Gazeteciler*. Edirne: Paradigma Akademi Yayınları.

Aydın, H. (2010). Cemiyet-i Matbuat-ı Osmaniye: Kuruluşu ve Basında Tartışmalar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, *27*, 553–569.

Aziz, A. (2006). Dünyada ve Türkiye'de İletişim Araştırmaları. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *9*(1), 9–33.

Baran, S. J. ve Davis, D. K. (2012). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment and Future* (Sixth Edit.). Boston: Wadsworth.

Benek, M. K. (2016). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyet'e Kadarki Gelişimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *6*(7), 27–39.

Bennett, T. (1982). Theories of the media, theories of society. M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran ve J. Woolacott (Ed.), *Culture, Society and the Media* içinde (s. 34–36). London: Methuen.

Berelson, B. (1959). The State of Communication Research. *Public Opinion Quarterly*, *23*(1), 1–6. doi:10.1086/266840

Berelson, B. ve Janowitz, M. (1950). *Reader in Public Opinion and Communication*. Glencoe: Free Pres.

Bernays, E. L. (1928). *Propaganda*. New York: Horace Liveright.

Besim, Y. (2006). Eleştirel pedagoji açısından gazetecilik eğitimini yeniden düşünmek. *İletişim: Araştırmaları Dergisi*, *4*(1), 121–152. doi:10.1501/Iltaras_0000000094

Billig, M. (2015). Kurt Lewin's Leadership Studies and His Legacy to Social

Psychology: Is There Nothing as Practical as a Good Theory? *Journal for the Theory of Social Behaviour*, *45*(4), 440–460. doi:10.1111/jtsb.12074

Blachard, M. A. (1977). The Hutchins Commission. *Journalism Monographs*, *49*, 1–33.

Bleyer, W. G. (1931). What Schools Of Journalism Are Trying To Do. *Journalism Quarterly*, 35–44.

Blumer, H. (1986). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. London: University of California Pres.

Bottomore, T. (1994). *Frankfurt Okulu ve Eleştirisi*. İstanbul: Vadi Yayınları.

Briggs, A. ve Burke, P. (2011). *Medyanın Toplumsal Tarihi: Gutenberg'ten İnternete*. (Ü. H. Yolsal ve E. Uzun, Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Buechler, S. M. (2013). New Social Movements and New Social Movement Theory. (D. A. Snow, D. della Porta, B. Klandermans ve D. McAdam, Ed.)*The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*. Blackwell Publishing Ltd. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9780470674871.wbespm143/full adresinden erişildi.

Ceylan, A. (2006). Tanzimat Dönemi Osmanlı Basım ve Yayımında Hukuki Düzen (1839-1876). *Türk Hukuk Araştırmaları*, *1*(Bahar), 139–155.

Chaffee, S. H. (1974). The Pathways of Proteus. *Journalism Monographs*, *36*, 1–9.

Charles S. Pierce. (1878). How to Make Our Ideas Clear. *Popular Science Monthly*, *12*, 286–302. http://www.peirce.org/writings/p119.html adresinden erişildi.

Chomsky, N. (2013). *Medya Denetimi*. İstanbul: Everest Yayınları.

Clausse, R. (1964). *Turquie: Développement Du Journalisme*. Paris, France: Unesco Publications.

Comte, A. (1964). *Pozitif Felsefe Dersleri*. (Ü. Meriç, Çev.). İstanbul: Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Cramer, G. (2012). How to Do Things With Waves: Radio and Pan-Americanism, 1935-45. A. Bronfman ve A. G. Wood (Ed.), (s. 37–54). Pittsburgh: University of Pittsburgh Pres.

Çiçek, N. ve Karabulak, N. (2017). Harf Devrimi'nin İstanbul Kitapçılarına Ekonomik Etkileri. *Türkiyat Mecmuası*, *27*(1), 121–137.

Dağlı, N. (1991). Görünüm'lü Yıllarımız. *Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllık: Şevket Evliyagil'e Armağan*, 189–218.

Dağtaş, E. ve Kaymas, S. (1998). Türkiye'de İletişim Eğitimi Üzerine Öneriler. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *1*(2), 101–105.

Danışman, A. (1982). *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri (Devletin Basın Karşısındaki Aktif Tutumu)*. 1. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Yayınları.

Dewey, J. (1950). *Democracy and Education*. New York: The Macmillan Company.

Dewey, J. (1958). *Experience and Nature*. New York: Dover Publications, Inc.

Dewey, J. (2005). *Art as Experience*. New York: Penguin Group.

Doğan, N. (2003). Pragmatizmin Felsefi Temelleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *20*, 83–93.

Duhig, C. (2014). *The Power of Habit: Why We Do What We Do in Life and Busines.* New York: Random House.

Erdoğan, İ., İşler, E. K. ve Durmuş, N. (2005). Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, *20*(2), 1–48.

Ertem, B. (2010). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İlk On Yılında Parlamento İçi Muhalefet ve Bir Örnek: Serbest Cumhuriyet Fırkası. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *1*(2), 71–92.

Gitlin, T. (1978). Media Sociology: The Dominant Paradigm. *Theory and Society*, *6*(2), 205–253.

Gjesdal, T. (1961). Developing Radio and Television in Less Advanced Areas. *International Communication Gazette*, *7*(1), 171–174. doi:10.1177/001654926100700124

Güz, N. (2000). Osmanlı Basını. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, *1*(3), 40–57.

Harman, C. (2011). *Halkların Dünya Tarihi*. İstanbul: Yordam Kitap.

Hilmes, M. (2009). *Creating Links Between British and American Broadcasters in the 1930s*.

Hitler, A. (1939). *Mein Kampf*. London, New York, Melbourne: Hurst and Blackett LTD.

Hobsbawm, E. (2013). *Devrim Çağı*. Ankara: Dost Kitabevi.

Hovland, C. I., Janis, I. L. ve Kelley, H. H. (1953). *Communication and Persuasion:*

Psychological Studies of Opinion Change. New Haven: Yale University Pres.

Hovland, C. I., Lumsdaine, A. A. ve Sheffield, F. D. (1949). *Experiments on Mass Communication*. New Jersey: Princeton University Pres.

İnuğur, M. N. (1982). *Basın ve Yayın Tarihi* (2. Baskı.). İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

James, W. (1995). *Pragmatism*. (T. Crofts ve P. Smith, Ed.)Dover Thrift Editions (Unabridged.). New York: Dover Publications, Inc.

Karakuş, C. (2015). *Oya Tokgöz'ün Tanıklığıyla Türkiye'de İletişim Bilimlerinde Öncü Doktora Tezleri*. Türkiye. https://vimeo.com/146798667 adresinden erişildi.

Kaya, A. E. E. (2010). Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkiler. *İstanbul Üniversitesi İletişim FakültesiİletişimFakültesi Dergisi*, *39*, 93–118.

Kılınçkaya, D. (2012). Serbest Cumhuriyet Fırkasının Toplumsal Tabanı ve Cumhuriyet Halk Partisi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *8*(15), 3–18.

Kızılca, G. K. (2016). Osmanlı/Türk Basın Tarihi Yazımı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. *İlef Dergisi*, *3*(1), 71–90.

Kocabaşoğlu, U. (2004). *Yoktur Zulme Rızamız*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Kocabaşoğlu, U. (2010). *"Hürriyet"i Beklerken: İkinci Meşrutiyet Basını*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Koloğlu, O. (2010a). *Osmanlı Döneminde Basın Teknikleri ve Araçları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Koloğlu, O. (2010b). Cumhuriyet Dönemi İletişim Politikasına Genel Bakış. N. Güngör (Ed.), *Cumhuriyet Döneminde İletişim* içinde (s. 15–21). Ankara: Siyasal Yayınevi.

Koloğlu, O. (2015). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Koppes, C. R. ve Black, G. D. (1977). What to Show the World: The Office of War Information and Hollywood, 1942-1945. *The Journal of American History*, *64*(1), 87–105. doi:10.2307/1888275

Kubilay, Ç. (2014). Demokrat Parti Döneminde Basında İspat Hakkı Tartışmaları. *İletişim: Araştırmaları Dergisi*, *12*(1), 11–43.

Kut, T. (1992). Bulak. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı.

Lasswell, H. D. (1938). *The Propaganda Technique in the World War*. New York: Peter Smith.

Lazarsfeld, P. (1941). Remarks on Administrative and Critical Communications Research. *Studies in Philosophy and Social Science*, *9*(1), 2–16.

Lazarsfeld, P. F. ve Katz, E. (2009). *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communication*. New Brunswick and London: Transaction Publishers.

Levin, T. Y. ve von der Linn, M. (1994). Elements of a Radio Theory: Adorno and the Princeton Radio Research Project. *The Musical Quarterly*, *78*(2), 316–324. doi:10.1093/mq/78.2.316

Lewin, K. (1943). *The Problem of Chancing Food Habits. Report of the Committee on Food Habits*. Washington D.C.

Lippmann, W. (1913). *A Preface to Politics*. New York and London: Mitchell Kennerley.

Lippmann, W. (1998). *Public Opinion*. New Jersey: Transaction Publishers.

Lippmann, W. (2011). *The Phantom Public*. New Brunswick and London: Transaction Publishers.

Lyle, J. (1974). Mass Media and Education: The Schramm Connection. *Journalism Monograph*, *36*, 9–17.

Mazıcı, N. (1996). 1930'a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbuat Kanunu. *Atatürk Yolu Dergisi*, *5*(18), 131–154.

Mead, G. H. (2015). *Mind, Self and Society*. Chicago: The University of Chicago Pres.

MEGEP. (2008). *Basının Doğuşu ve Gelişimi*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.

Mills, C. W. (2000). *The Sociological Imagination* (Fortieth A.). New York: Oxford University Pres.

Morrison, D. (1988). The Transference of Experience and the Impact of Ideas: Paul Lazarsfeld and Mass Communication Research. *Communication*, *10*, 185–209.

Morva, O. (2013). *Chicago Okulu: Pragmatik Sosyal Teoride İletişimin Keşfi*. İstanbul: Doruk.

Mumcu, A. (1982). *Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi* (Yedinci Ba.). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Muth, R., Finley, M. M. ve F., M. M. (1989). *Harold D. Lasswell: An Annotated Bibliography*. New Haven: New Haven Pres.

Mutlu, E. (1991). Kitle İletişim Kuramları ve Türkiye'de Basın-Yayın Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllık: Şevket Evliyagil'e Armağan*, 119–142.

Neumann, J. E. (2005). Kurt Lewin and Tavistock Institute. *Educational Action Research*, *13*(1), 119–136.

Özbudun, E. (2012). *1924 Anayasası*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özkır, Y. (2013). Hürriyet Gazetesi'nin Kimliği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *3*(4), 45–70.

Park, R. E. ve Burgess, E. W. (1921). *Introduction to the Science of Sociology*. Chicago: The University of Chicago Pres.

Park, R. E. ve Burgess, E. W. (1984). *The City*. Chicago and London: The University of Chicago Pres.

Peters, J. D. (1986). INSTITUTIONAL SOURCES OF INTELLECTUAL POVERTY IN COMMUNICATION RESEARCH. *Communication Research*, *13*(4), 527–559. doi:10.1177/009365086013004002

Peters, J. D. ve Simonson, P. (Ed.). (2004). *Mass Communication and American Social Thought: Key Texts, 1919-1968 (Critical Media Studies: Institutions, Politics, and Culture)*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Poe, M. T. (2015). *İletişim Tarihi: Konuşmanın Evriminden İnternete Medya ve Toplum*. (U. Y. Kara, Çev.). İstanbul: Islık Yayınları.

Pooley, J. (2011). Media and Social Justice. S. C. Jansen, J. Pooley ve L.-T. Pervizpour (Ed.), (2011th Edi., s. 211–240). New York: St. Martin's Pres.

Pooley, J. D. (2016). Lazarsfeld, Paul F. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy* içinde (s. 1–7). Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons, Inc. doi:10.1002/9781118766804.wbiect155

Pooley, J. ve Katz, E. (2008). Further Notes on Why American Sociology Abandoned

Mass Communication Research 1. *Journal of Communication*, *58*(4), 767–786. doi:10.1111/j.1460-2466.2008.00413.x

Reznicek, I. (1991). Experience With Research on Unemployment. *Sborník Prací Filozofické Fakulty Brněnské Univerzity. F, Řada Uměnovědná*, *34*, 40–49.

RIESMAN, D. (1959). Comments on "The State of Communication Research". *Public Opinion Quarterly*, *23*(1), 10–13. doi:10.1093/poq/23.1.10

Richardson, T. ve Fisher, D. (Ed.). (1999). *The Development of the Social Sciences in the United States and Canada*. Stamford: Ablex Publishing Corporation.

Rogers, E. (1994). *A History of Communication Study: A Biographical Approach*. New York: Free Pres.

Rogers, E. (2009). The Department of Communication at Michigan State University as a Seed Institution for Communication Study. *Communication Studies*, *52*(3), 234–248.

Schramm, W. (1997). *The Beginnings of Communication Study in America: A Personal Memoir*. (S. H. Chaffee ve E. M. Rogers, Ed.). Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

Schramm, W., Riesman, D. ve Bauer, R. A. (1959). The State of Communication Research: Comment. *The Public Opinion Quarterly*, *23*(1), 6–17.

Serter, G. (2013). Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram. *Planlama*, *23*(2), 67–76.

Seyitdanlıoğlu, M. (1996). Türkiye'de Liberalizmin Doğuşu. *Liberal Dergi*, *1*(2), 103–112.

Shephard, R. N. (1998). Carl Iver Hovland 1912—1961. *Biographical Memoir* içinde (s. 1–32). Washington D.C.: National Academies Pres.

Singhal, A. (1987). Wilbur Schramm: Portrait of a Development Communication Pioneer. *Communicator*, *22*(1–4), 18–22.

Smith, A. (2016). *Milletlerin Zenginliği*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Soderlund, G. (2005). Rethinking a Curricular Icon: The Institutional and Ideological Foundations of Walter Lippmann. *Communication Review*, *8*, 307–327.

Spencer, H. (1867). *First Principles* (2. bs.). London: Williams and Norgate. http://oll.libertyfund.org/title/1390 adresinden erişildi.

Tanör, B. (2000). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Thomas, W. I. ve Znaniecki, F. (1927). *The Polish Peasant in Europe and America*. New York: Alfred A. Knopf.

Tokgöz, O. (2000). Türkiye'de İletişim Araştırması: Nereden Nereye. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *3*(2), 11–31.

Tokgöz, O. (2003). Türkiye'de İletişim Eğitimi: Elli Yıllık Bir Geçmişin Değerlendirilmesi. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *6*(1), 9–33.

Tokgöz, O. (2006a). Türkiye'de İletişim Fakültelerindeki Eğitim Kadrosunun Konumu: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *9*(1), 33–71.

Tokgöz, O. (2006b). Türkiye'de İletişim Araştırmalarında İletişim Eğitiminin Rolü ve Önemi. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *9*(1), 33–71.

Tokgöz, O. (2015). *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek: Başlangıcından Günümüze*

Anglo-Amerikan İletişim Kuramı. İstanbul: İmge Yayınevi.

Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Topuz, H. (2015). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi* (Altıncı Ba.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tönnies, F. (2001). *Community and Civil Society*. (J. Harris ve M. Hollis, Çev.). Cambridge: Cambridge University Pres.

Unesco. (1965). *Professional Training for Mass Communication*. *Unesco Publication*. Paris, France: Unesco Publications.

Unesco. (1987). *A Chronology of UNESCO: 1945-1987*. Paris, France: UNESCO.

Wahl-Jorgensen, K. (2004). How Not to Found a Field: New Evidence on the Origins of Mass Communication Research. *Journal of Communication*, *54*(3), 547–564. doi:10.1111/j.1460-2466.2004.tb02644.x

Williams, R. (1965). *Long Revolution*. Penguin Books.

Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of Life. *The American Journal of Sociology*, *44*(1), 1–24.

Yalman, A. E. (1914). *The Development of Modern Turkey as Measured by Its Pres.* Columbia University, New York, The United States.

Yüksel, H. (2012). Zamanın Tekeline Çomak Sokmak: Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Yanlılıklar ve Matbaa. *Kültür ve İletişim (Kİ)*, *15*(1), 91–129.

ÖZET

İletişim alanının akademik anlamda ortaya çıkışı uzun bir düşünsel birikimin ve tarihsel sürecin sonucudur. Özellikle 19. yüzyıl sosyolojisinin ve Amerikan pragmatik felsefesinin, Sanayi Devrimi'nin yaratmış olduğu toplumsal problemler karşısındaki çözüm arayışları onların iletişimi ön plana almalarına neden oldu. Ekonomik ve toplumsal sorunları demokratik bir toplumda yalnızca iletişim aracılığıyla çözebileceğini düşünen Amerikan pragmatik düşünürleri ile Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü çalışanları, yaptıkları çalışmalarda özellikle ABD'de yaşanan toplumsal, ekonomik ve kültürel çatışmalara odaklandılar. Ancak bu kapsayıcı çalışmalar I. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte hızlı bir şekilde propaganda çalışmalarının finans çevreleri ve hükümet tarafından hızla desteklenmesiyle geri planda kaldı. Özellikle II. Dünya Savaşı sırasında büyük finansal ve kurumsal destekler sonucu ilk kez farklı yerlerden uzmanlar bir araya gelerek iletişimle ilgili deneysel, psikolojik ve sosyolojik açıdan çalışmalar yaptılar. Savaş sonrası iletişime ayrılan fonların kesilmesinin de etkisiyle alan daha önce elde ettiği bulgular, çalışmalar ve deneyimler ile akademide Wilbur Schramm öncülüğünde kurumsallaşmaya başladı.

Derin bir düşünsel birikim ve finansal kaynaklar eliyle şekillenerek akademide kurumsallaşması mümkün olan iletişim alanının, Türkiye açısından ele alındığında hem Anglo-Amerikan iletişim çalışmalarından hem de kendine has pek çok koşuldan etkilenerek şekillendiğini görmek mümkündür. Nitekim ilk gazetecilik enstitüsü olan İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü ile bu alanda ilk yüksekokul olarak kurulan Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kurumsallaşma süreçlerinin anlaşılması, ülkenin basın ve iletişim özelinde geçirdiği tarihsel süreci anlamayı da mümkün kılmaktadır.

ABSTRACT

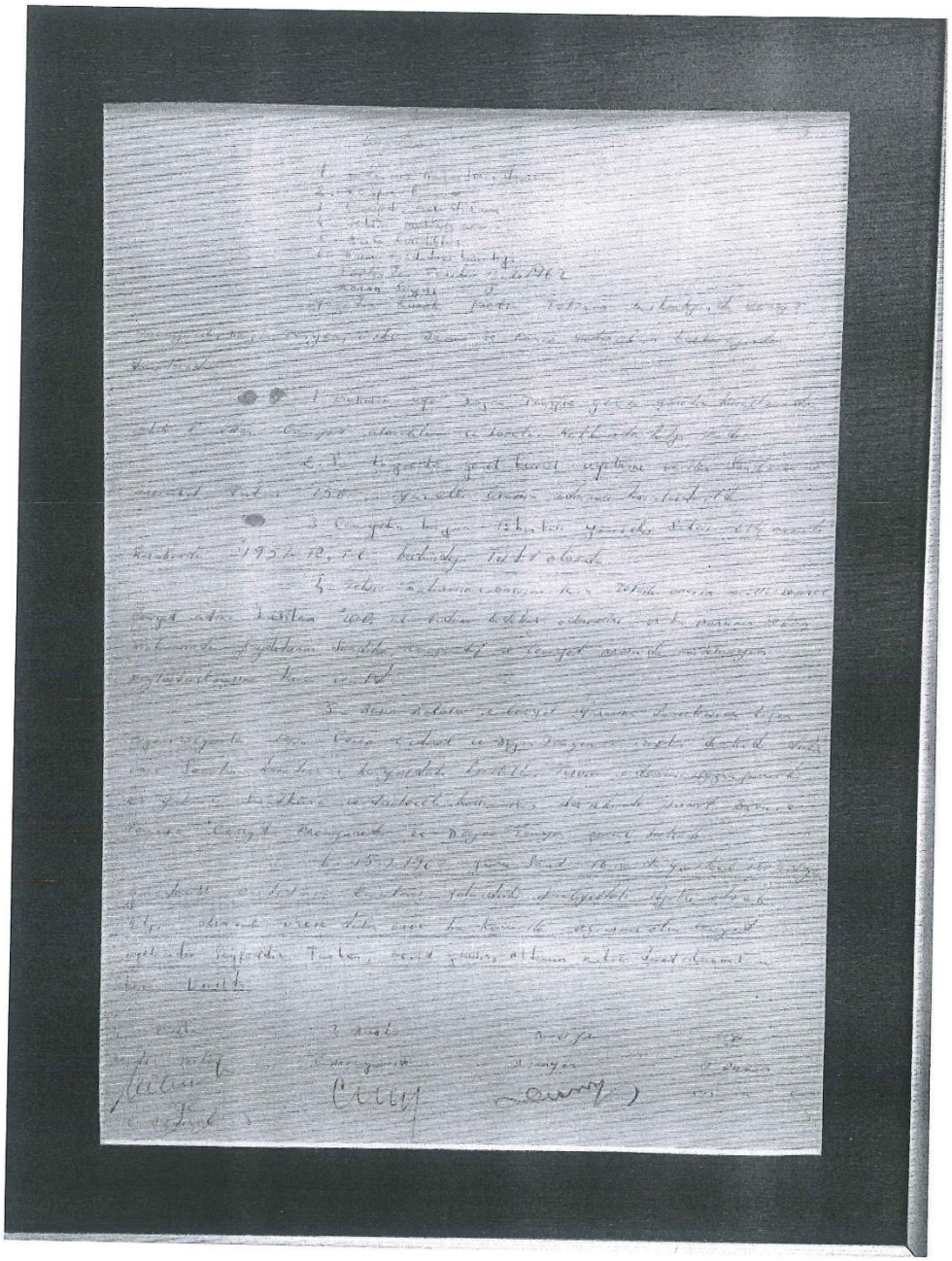
The emergence of the field of communication is a result of intellectual accumulation and historical proces. The 19th century sociological thought and American pragmatic philosophy resulted in the foregrounding communication as they were looking for solutions to the problems cast by the Industrial Revolution. The American pragmatic thinkers who believe the problems of economy and society can only be resolved in a democratic society via communication and the members of the Chicago Shool of Sociology focused mainly on the social, economic and cultural conflicts. These inclusionary studies however, remained in the background hence the swift support channelled for propaganda studies provided by financial circles and governments short after the break of World War I. With the major financial and institutional supports experts from different fields were gathered to conduct research concerning communication be it experimental, psychological or sociological. The field of communication, bereft of its' war time funds, left with its' previously acquired findings, studies and experiences, started to institutionalize in the leadership of Wilbur Schramm within the academy.

The institutionalization of the field of communication within academy made possible by deep intellectual accumulation and financial support; when reconsidered in terms of Turkey, it is possible to observe that it was sculpted by Anglo-American communication studies as well as by unique conditions. Thus it deems it possible to understand the history of it in terms of communication and journalism via understanding the process of institutionalization of the first journalism institute of Turkey being Istanbul University Institute of Journalism and the first graduate school of the field being Ankara University the School of Press and Broadcasting.

EKLER

Kuruluş Metinleri

EK-1

Toplantı Tarihi: 13.01.1962

Kanun Sayısı: 5

Gündem:

1- Geçmiş hesapların durumu

2- Kongre borcu

3- Cemiyetin mâli borcu

4- Teksir makinası onarımı

5- Balo hazırlıkları

6- Basın enstitüsü hazırlığı

Yönetim Kurulu Metin Toker'in başkanlığında, Cüneyt Arcayürek, Doğan Tanyer, Ülkü Arman ve Canan Çetinel'in başkanlığında toplandı.

1. Muharrir üye Doğan Tanyar geçen yönetim kurullarından intikal eden cemiyet alacakları ve borçları hakkında bilgi verdi.
2. Son kongrede genel kurul üyelerine verilen sandviç ve meşrubat tutarı 150 TL, yüzelli, liranın ödenmesi kararlaştırıldı.
3. Cemiyetin bugün İş Bankası Yenişehir Şubesi 614 numaralı hesabında "1951,12 TL1 bulunduğu tespit edildi.
4. Teksir makinasının onarımı için teknik onarım müessesesine ve bu paranın teksir makinesinden faydalanan sendika, kooperatif ve cemiyet aralarında paylaştırılmasına karar verildi.
5. Basın Balosu ve Cemiyet yararına düzenlenecek diğer organizasyonlar için Canan Çetinel ve Doğan Tanyer'in izahları dinlendi. Daha önce seçilen komitenin, bu yoldaki hazırlıkları tasvir ve devamı uygun görüldü. Bir yabancı sanatkâra verdirilecek konser için de Hamit Batu ile temasa Cüneyt Arcayürek ve Doğan Tanyer görevli kılındı.
6. 15.01.1962 günü saat 10:00'da yapılacak toplantıya gazetecilik enstitüsü kurulması yolundaki faaliyetlerle ilgili olarak bilgi alınmak üzere daha önce bu konu ile uğraşmış olan Cemiyet üyelerinden Seyfettin Turhan, Ecvet Güresin, Atemur Kılıç'ın davet olunmalarına karar verildi.

Başkan

Metin Toker

2. Başkan

C. Arcayürek

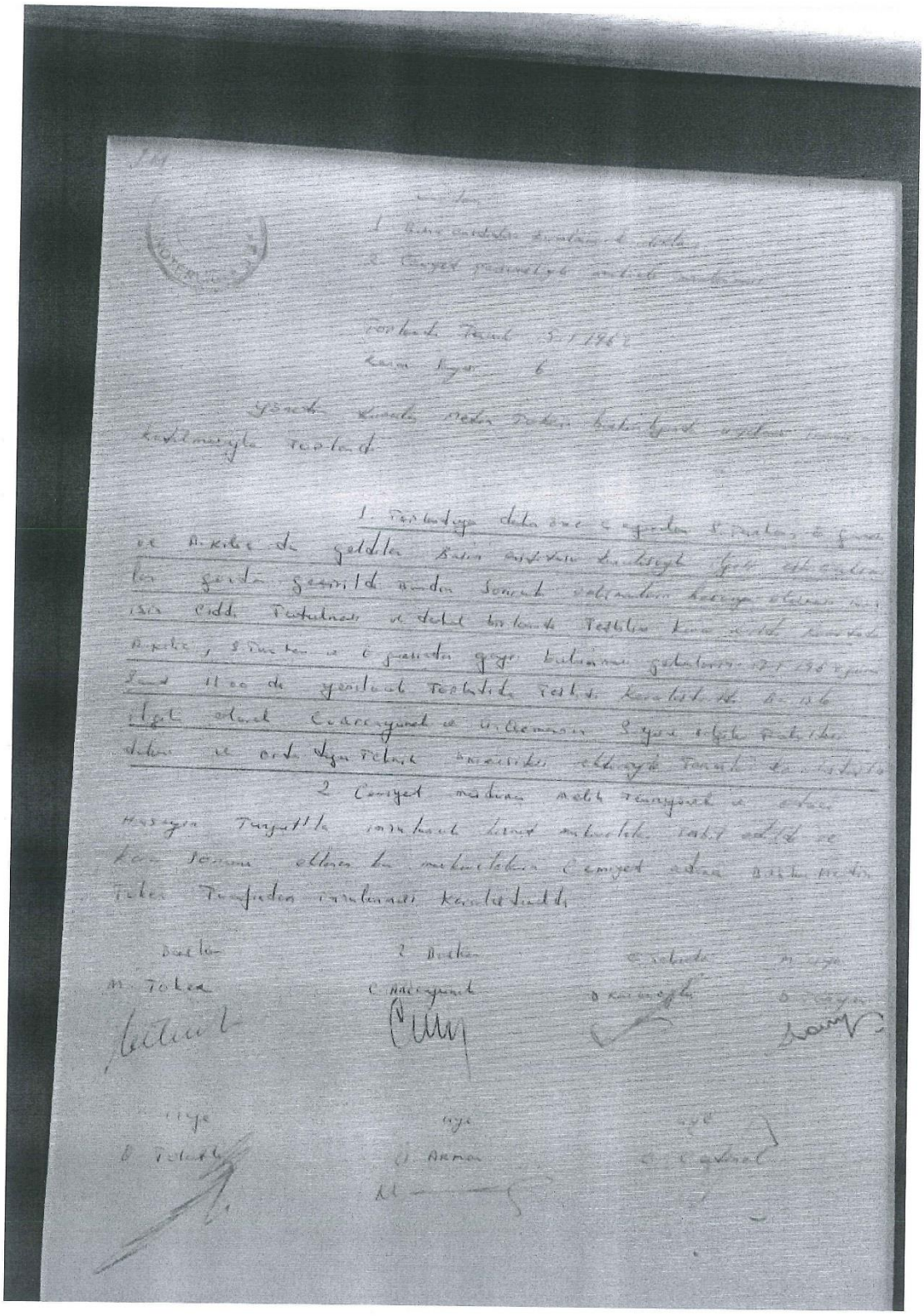
M. Üye

D. Tanyer

Üye

Ü. Arman

EK-2

Ankara Altıncı Noterliği Mührü İle

Toplantı Tarihi: 15.01.1962

Karar Sayısı: 6

Yönetim Kurulu Metin Toker başkanlığında üyelerin tamamının katılmasıyla toplandı.

1. Toplantıya daha önce çağrılan S Turhan, G. Güneş ve A. Kılıç da geldiler. Basın enstitüsü kuruluşuyla ilgili eski çalışmalar gözden geçirildi. Bundan sonraki çalışmaların başarıya ulaşması için işin ciddi tutulması ve derhal bir komite tedbiline karar verildi. Komitede A. Kılıç, S. Turhan ve D. Günsin'den gayrı bulunması gerekenlerin 17.01.1962 günü Saat: 11:00'de yapılacak toplantıda tesbiti kararlaştırıldı. Bu işle ilgili olarak C. Arcayürek ve Ü. Deman'ın Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Rektörü ile temasları kararlaştırıldı.
2. Cemiyet müdürü Melih Temizyürek ve odacı Hüseyin Turgut'la imzalanan hizmet mukaveleleri tespit edildi ve karar sonuna eklenen bu makalelerin Cemiyet adına Başkan Metin Toker tarafından imzalanması kararlaştırıldı.

Başkan

Metin Toker

2.Başkan

C. Arcayürek

G. Sekreter

D. Kasaroğlu

M. Üye

D. Tanyer

Üye

D. Tokatlı

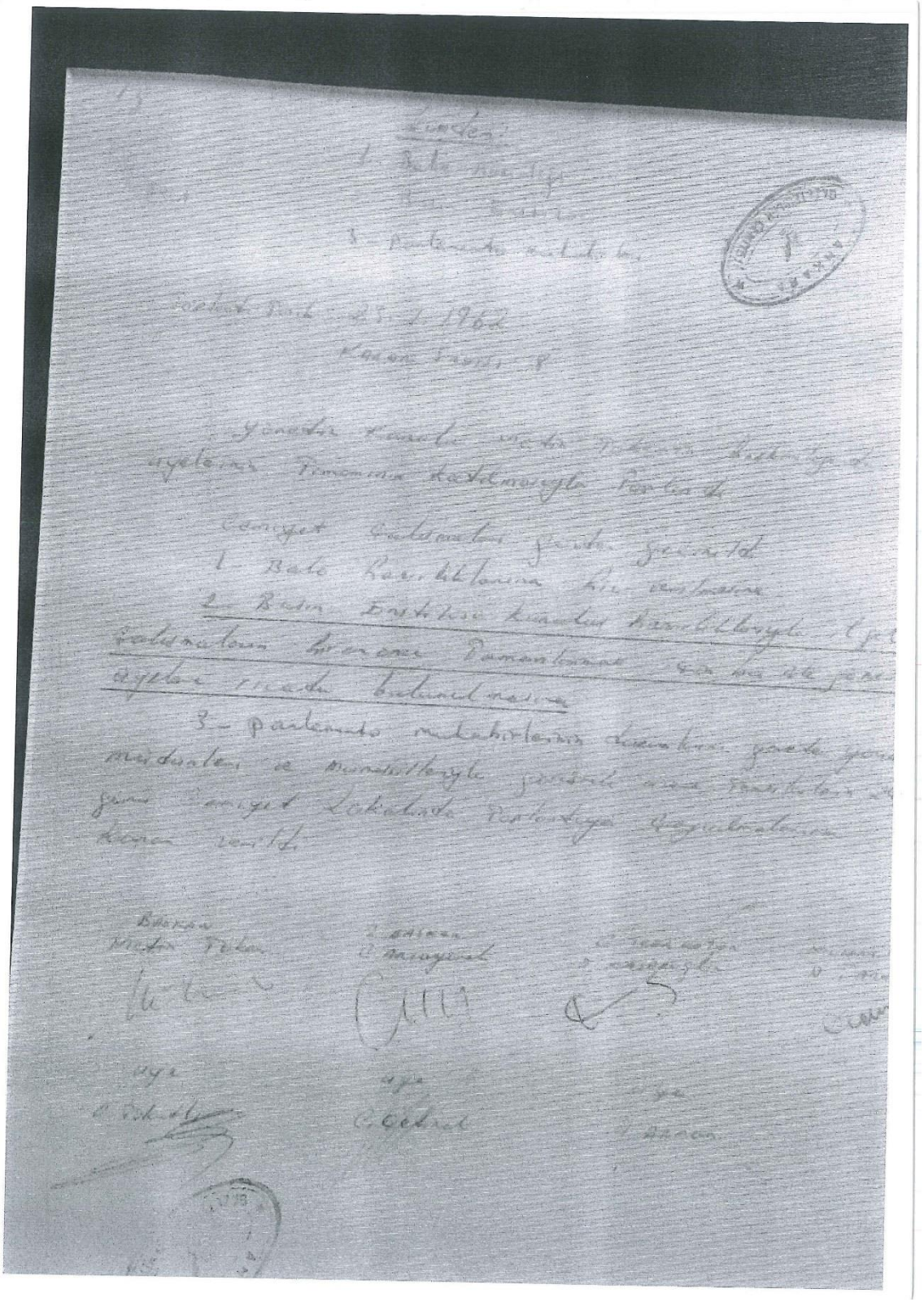
Üye

Ü. Arman

Üye

C. Çetinel

EK-3

Ankara Gazeteciler Cemiyeti

Toplantı Tarihi: 23.01.1962

Karar Sayısı: 8

Gündem

1- Balo hazırlığı

2- Basın Enstitüsü

3- Parlamento Muhabirleri

Yönetim Kurulu, Metin Toker'in başkanlığında, üyelerinin tamamının katılmasıyla toplandı. Cemiyet çalışmaları gözden geçirildi.

1. Balo hazırlıklarına hız verilmesine,
2. Basın Enstitüsü kuruluş hazırlıklarıyla ilgili çalışmaların bir an önce tamamlanması için bu işle görevli üyelere ricada bulunulmasına,
3. Parlamento muhabirlerinin gazete yazı işleri müdürleri ve mümesilleriyle görüşmek üzere temsilcilerin 24.01.1962 günü Cemiyet Lokali'nde toplantıya çağırılmalarına karar verildi.

Başkan

Metin Toker

2.Başkan

C. Arcayürek

G. Sekreter

D. Kasaroğlu

Muhasip Üye

D. Tanyer

Üye

D. Tokatlı

Üye

C. Çetinel

Üye

Ü Arman

EK-4

EUROPE — PRESS AND NEWSPRINT — Table 26

COUNTRY	DAILY NEWSPAPERS				NON-DAILY NEWSPAPERS			OTHER PERIODICALS			NEWSPRINT (Metric tons)					
	Year	Number	Total circulation	Circulation per 100 people	Year	Number	Total circulation	Year	Number	Total circulation	Year	Production	Exports	Imports	Consumption	
															Total	Per inhabitant (kg.)
Albania	1958	2	68 200	4.5	1958	7	...	1958	25	...	...	...	...	...	...	...
Andorra	-	-	-	-	-	-	-	...	...	...	-	-	-	...	...	...
Austria	1959	36	1 346 000	19.0	1959	140	...	1959	2 072	...	1959	137 230	64 589	6 122	78 763	11.2
Belgium[1]	1959	47	2 500 000	27.5	...	...	...	1958	3 279	...	1959	86 900	51 677	56 627	91 850	10.1
Bulgaria	1958	12	1 510 000	19.5	1958	74	...	1958	144	...	1959	-	-	24 771	24 771	3.2
Cyprus	1956	9	58 900	11.2	1956	9	65 000	1956	10	59 000	1959	-	-	992	992	1.8
Czechoslovakia	1958	17	2 543 000	18.9	...	...	...	1958	1 493	...	1959	36 139	10 720	-	24 894	1.8
Denmark	1958	145	141 : 1 614 000	35.7	1955	Sunday papers 20	1 309 000	1958	430	6 899 000	1959	120	-	82 248	83 200	18.3
Faeroe Islands (Denmark)	-	-	-	-	1958	6	16 000	1958	16	...	-	-	-	...	...	...
Finland	1956	101	1 800 000	42.0	1956	75	240 000	1958	1 508	...	1959	651 900	575 900	-	76 000	17.1
France	1959	116	10 910 800	24.3	1956	63	1 166 000	1956	8 873	114 705 000	1959	427 000	5 000	54 000	476 000	10.6
Germany, Eastern (incl. East Berlin)	1959	40	7 400 000	42.6	1959	(.	. .	545	. .)		1959	87 900	13 437	-	74 463	4.3
Germany, Fed. Rep. (incl. West Berlin)	1959	472	16 530 000	30.0	1959	146	1 460 000	1956	5 579	...	1959	243 100	-	229 700	472 800	8.6
Gibraltar (U.K.)	1956	2	5 000	20.0	1956	2	4 800	-	-	-	-	-	-	...	...	...
Greece	1959	79	1 000 000	12.5	1959	(.	. .	500	. .)		1959	1 000	-	17 122	18 122	2.2
Hungary	1958	22	1 224 000	12.4	1959	...	...	1959	519	...	1959	-	-	33 908	33 908	3.4
Iceland	1957	5	65 000	38.9	1957	31	...	1957	122	...	1959	-	-	1 564	1 564	9.2
Ireland	1958	8	670 000	23.5	1958	68	...	1958	54	...	1959	3 400	-	29 700	33 100	11.6
Italy	1958	109	5 000 000	10.3	1957	438	...	1957	4 256	...	1959	217 300	2 500	23 180	237 980	4.9
Liechtenstein	-	-	-	-	1956	2	3 000	-	-	-	-	-	-	...	...	...
Luxembourg	1959	5	162 000	50.0	1958	4	...	1958	119	...	Included in entry for Belgium					
Malta & Gozo (U.K.)	1956	3	39 000	12.4	1956	14	85 000	1958	17	15: 123 000	1959	-	-	339	339	0.9
Monaco	-	-	-	-	-	-	-	1957	12	8: 30 000	-	-	-	...	...	...
Netherlands	1956	65	2 874 000	26.4	1959	177	707 000	1959	2 019	...	1959	130 891	43 923	51 655	138 536	12.2
Norway	1958	80	1 298 000	36.8	1958	119	372 000	1955	2 150	...	1959	215 500	180 500	14	35 014	9.8
Poland	1958	42	4 106 000	14.2	1958	11	1 144 000	1958	871	16 209 000	1959	75 100	20 695	-	54 719	1.9
Portugal	1959	28	615 000	6.8	...	...	...	1959	447	...	1959	14 340	-	9 426	23 766	2.6
Rumania	1958	33	2 400 000	13.2	1958	67	...	1958	234	...	1957	41 210	10 190	199	31 219	1.7
San Marino	-	-	-	-	...	...	...	1954	3	3 500	-	-	-	...	...	...
Spain	1958	104	2 100 000	7.1	1959	40	...	1959	2 122	...	1959	58 000	-	6 400	64 400	2.2

1. Newsprint - Imports and Consumption : figures cover both Belgium and Luxembourg.

COUNTRY	DAILY NEWSPAPERS				NON-DAILY NEWSPAPERS			OTHER PERIODICALS			NEWSPRINT (Metric tons)					
	Year	Number	Total circulation	Circulation per 100 people	Year	Number	Total circulation	Year	Number	Total circulation	Year	Production	Exports	Imports	Consumption	
															Total	Per inhabitant (kg.)
Sweden	1959	123	3 447 000	46.2	1959	68	338 000	1955	485	...	1958	448 000	278 053	1 130	171 077	23.1
Switzerland	1956	120	1 486 000	29.6	1959	349	1 536 000	1959	1 194	15 656 000	1959	77 000	3 600	200	73 600	14.1
Turkey	1959	478	1 202 000	4.5	1959	377	...	1959	656	...	1959	7 298	-	11 422	18 720	0.7
United Kingdom	1958	117	30 000 000	58.0	1954	1 262	...	1959	4 390	...	1959	680 000	82 500	517 300	1 147 855	22.1
Vatican City	1956	1	280 000	.	1956	3	520 000	1956	18	773 000	-	-	-	...	...	...
Yugoslavia	1958	21	1 074 000	5.9	1958	141	2 443 000	1958	1 355	4 721 000	1959	28 946	-	6 232	35 178	1.9
USSR*	1958	472	31 454 000	15.1	1958	4 767	21 379 000	1958	3 824	637 376 000						

* Dailies and non-dailies : including specialized newspapers ; Periodicals : excluding specialized newspapers.

COUNTRY	CINEMAS							FILM PRODUCTION			NEWSREEL PRODUCTION		
				Seating capacity		Annual attendance							
	Year	Number	Type	Total (thousands)	Per 100 people	Total (millions)	Per inhabitant	Year	No. of long films (35mm)	No. of documentaries & instructional films	Year	Number of titles	Number of issues per year
Albania	1959	71 7 9	35FC 16FC 35MU	18.7 0.89 .	1.3	7.6 0.013 0.381	5.2	1959	1[1]	12-35	1959	1	24
Andorra	1952	4	FC	1.0	20.0	0.060	12.0	–	–	–	–	–	–
Austria	1959	1 275	35FC	356.0	5.1	115.0	16.3	1959	21	1958: 45	1959	3	156
Belgium	1958	1 581	35FC	800.0	8.8	102.9	11.4	1959	5[2]	31-35	1959	5	260
Bulgaria	1957 1957 1957	603 51 541	35FC 16FC 16 & 35MU	192.3 . .	2.5	1959: 101.2	13.0	1959	12	100	1959	...	62
Cyprus	1952 1956	40 3	35FC MU	25.0 . .	5.0	1956: 0.8 0.051	1.6	...	...	...	...	...	...
Czechoslovakia	1959 1959 1959	1 674 1 768 87	35FC 16FC 16MU	967.0 . .	7.1	172.0 2.2	12.8	1959	35[3]	329-35 38-16	1959	7	216
Denmark	1958	467	35FC	160.3	3.6	50.0	11.1	1959	16	...	...	...	...
Finland	1959	618 70	35FC 16MU	173.5 .	3.9	29.0	6.6	1959	14	345	1959	4	130
France	1959	5 834 3 362	35FC 16FC	2 807.4 ...	6.2 ...	371.8	8.2	1959	133[4]	303[5]	...	×	×
Germany, Eastern (including East Berlin)	1958	1 404	35FC	544.3	3.1	273.1	15.8	1958	18	×	×	×	×
Germany, Fed. Rep. (including West Berlin)	1959	6 884 443	35FC 35MU	2 844.0 . .	5.2	659.0	12.0	1959	107[6]	499	1959	4	210
Gibraltar (U.K.)	1957	4	35FC	2.2	8.8	1953: 0.200	8.3	–	–	–	–	–	–
Greece	1954	345	FC	...	...	...	...	1954	20	...	1954	1	50
Hungary	1958 1958 1958	655 3 652 52	35FC 16FC 16MU	240.2 466.3 .	7.2	131.0	13.2	1958	13	×	1954	...	90
Iceland	1952	40	FC	...	...	...	...	–	–	...	...	...	...
Ireland	1959	219 1	35FC 35MU	173.0 .	6.1	43.8	15.4	1959	3 short features	...	...	×	×
Italy	1955 1955	7 414 587	35FC 16FC	3 384.8 80.6	7.2	1959: 747.9	15.2	1959	167[7]	415-35 43-16	1959	10	602
Liechtenstein	1950	2	35FC	0.4	2.7	...	...	–	–	–	–	–	–

1. Co-production with USSR.
2. Including two co-productions with France.
3. Including two co-productions with USSR.
4. Including 65 co-productions.
5. Including TV documentaries.
6. Including 22 co-productions.
7. Including 80 co-productions and 6 short feature films.

COUNTRY	CINEMAS							FILM PRODUCTION			NEWSREEL PRODUCTION		
				Seating capacity		Annual attendance							
	Year	Number	Type	Total (thousands)	Per 100 people	Total (millions)	Per inhabitant	Year	No. of long films (35mm)	No. of documentaries & instructional films	Year	Number of titles	Number of issues per year
Luxembourg	1952	39	FC	23.0	7.6	...	...	1954	-	×	1954	×	×
Malta & Gozo (U.K.)	1957	45	35FC	32.6	10.2	5.5	17.3	1954	-	×	1954	×	×
Monaco	1952	4	35FC	2.3	11.0	0.2	10.7	-	-	-	-	-	-
Netherlands	1959	559 17	35FC 35MU	263.1 .	2.3 .	54.7 0.855	4.9	1959	2	59	1959	1	52
Norway	1959	668 1	35 & 16FC MU	168.4 .	4.7	33.2 1.6	9.8	1959	6 features 1 document.	56-35 10-16	1959	1	47
Poland	1959	1 116 1 684 60 251	35FC 16 FC 35MU 16MU	353.4 231.1 . .	2.0	150.3 32.4 2.3 9.5	6.7	1959	19[1]	168-35 48-16	1959	2	111
Portugal	1959	447	35FC	62.4	0.7	26.6	2.9	1959	5	37-35	1959	1	52
Rumania	1958 1958 1958	414 1 260 115	35FC 16FC 35MU	149.3	0.8	113.5	6.2	1958	4	1954: 20	...	...	...
San Marino	1952	3	35FC	...	...	0.075	5.8	-	-	-	-	-	-
Spain	1957	4 470	35FC	2 362.4	8.0	1954: 300.1	10.4	1958	82[2]	×	...	×	×
Sweden	1958	2 376	35FC	620.0	8.4	70.0	9.4	1959	16 features 1 document	1957: 54-35 42-16	...	×	×
Switzerland	1959	609 30	35FC 35MU	223.0 .	4.4 .	40.0 ...	7.8 ...	1959	5	15 to 20	1959	1	50
Turkey	1950	313	FC	171.2	0.8	...	...	1952	40	×	...	×	×
United Kingdom	1958	3 913	35FC	3 710.0	7.2	754.0	14.5	1959	123	...	1959	4	303
Vatican City	1954	2	35mm projectors	...	...	...	...	-	-	-	-	-	-
Yugoslavia	1957	1 377 37 52	35FC 16FC 16 & 35MU	438.2 6.2 .	2.5 .	1958: 114.3	6.2	1958	20[3]	×	1953	1	52
USSR	1958 1958	45 717 32 271	35 & 16FC 35 & 16MU	7 187.0 .	3.4	3 392.0	16.2	1958	130	660			

1. Including 1 co-production.
2. Including 30 co-productions.
3. Including 5 co-productions.

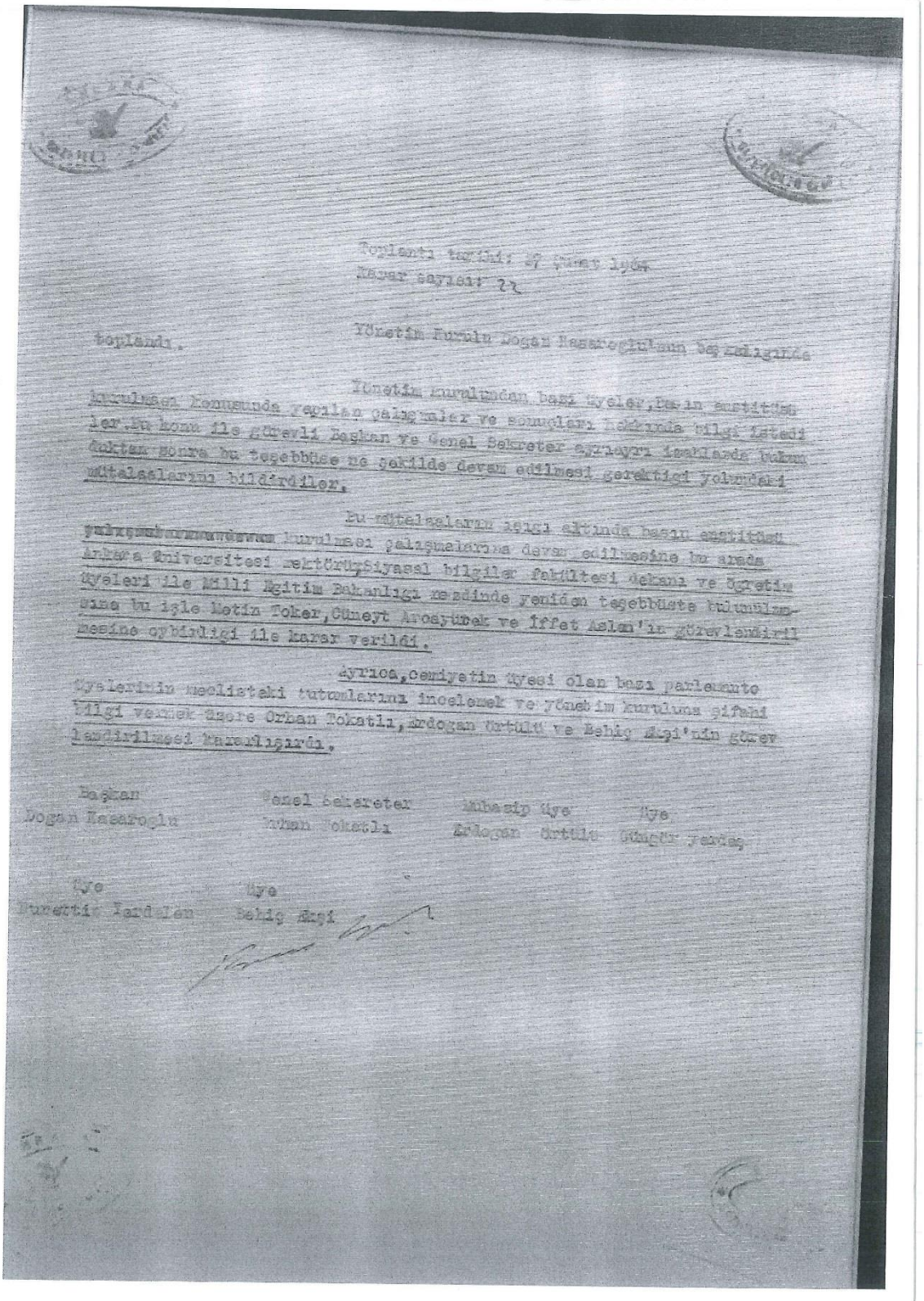
COUNTRY	RADIO RECEIVERS					RADIO TRANSMITTERS			TV RECEIVERS				TV TRANSMITTERS			
													Number			
	Year	Licensed	Estimated number	Wired receivers	Number per 100 people	Year	Number	Total power in kW	Year	Licensed	Estimated number	Number per 100 people	Year	Main	Satellites	Experimental
Albania	1959	43 387		204	2.8	1959	9	70.8	–	–	–	–	Planned			
Andorra	1958		2 000	–	33.3	1959	4	226.	–	–	–	–	–	–	–	–
Austria	1959	1 928 586		16 044	27.4	1959	112	1 332.7	1960	112 223		1.6	1959	8	8	1
Belgium	1959	2 476 906		133 271	27.2	1959	11	567.	1959	392 355		4.3	1959	4	1	2
Bulgaria	1959	1 263 400		523 200	16.2	1959	8	585.	1960		3 000	0.04	1959	–	–	1
Cyprus	1959	85 200		...	15.2	1959	4	44.	1959		3 000	0.5	1959	1	–	–
Czechoslovakia	1959	3 428 028		337 684	25.3	1959	35	2 135.4	1960		600 000	4.4	1959	7	2	–
Denmark	1959	1 489 380		–	32.8	1959	24	929.5	1960		380 000	8.4	1959	7	1	–
Finland	1959		1 250 000	–	28.3	1959	19 AM 40 FM	611.6 581.05	1960		50 000	1.1	1959	6	6	–
France	1960	10 793 000		...	24.0	1960	66 AM 26 FM	3 729.78 179.55	1960		1 500 000	3.3	1960	28	33	–
Germany, Eastern (including East Berlin)	1959	5 489 000		...	31.8	1959	20 AM 20 FM	...	1959		425 000	2.5	1959	11		–
Germany, Fed. Rep. of (including West Berlin)	1959	15 758 000		120 900	28.6	1959	82 AM 149 FM	6 039.80 3 398.46	1960		3 740 000	6.8	1959	33	149	–
Gibraltar (U.K.)	1959	4 788		–	18.4	1959	2	1.	–	–	–	–	Commercial Service Planned			
Greece	1959	742 883		–	9.0	1959	10	297.5	–	–	–	–	Planned			
Hungary	1959	2 064 325		260 585	20.8	1959	13	706.2	1959	34 396		0.3	1960	3		–
Iceland	1959	47 000		–	27.2	1959	5 AM 2 FM	118.5 0.9	–	–	–	–	–	–	–	–
Ireland	1959	491 817		...	17.3	1959	3	110.	–	...	...	...	Planned			
Italy	1959	6 014 238		...	12.3	1959	131 AM 681 FM	1 859.25 200.63	1959	1 572 572		3.2	1959	28	326	–
Liechstenstein	1958	3 200		400	21.3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Luxembourg	1959	95 000		–	29.3	1959	4	905.	1959		50 000	15.4	1959	1	–	–
Malta & Gozo (U.K.)	1959	67 033		49 000	20.6	Rediffusion			1959	6 500		2.0	Planned			
Monaco	1958		5 100		24.3	1959	4	450.	1959		11 000	52.4	1959	1	–	–
Netherlands	1959	3 076 675		493 294	27.0	1959	10 AM 10 FM	607.5 210.	1960		650 000	5.7	1959	4	2	–
Norway	1959	997 415		–	27.9	1959	36 AM 15 FM	657.1 ...	1960		14 000	0.4	1959	–	–	1
Poland	1959	4 789 034		1 392 975	16.3	1954	24	...	1960		250 000	0.8	1959	6	3	3
Portugal	1959	769 018		–	8.5	1959	30 AM 2 FM	679.44 1.2	1959	28 000	35 000	0.4	1959	2	3	–

RADIO AND TELEVISION

Table 31

COUNTRY	RADIO RECEIVERS					RADIO TRANSMITTERS			TV RECEIVERS				TV TRANSMITTERS			
	Year	Licensed	Estimated number	Wired receivers	Number per 100 people	Year	Number	Total power in kW	Year	Licensed	Estimated number	Number per 100 people	Year	Number		
														Main	Satellites	Experimental
Rumania	1959	1 841 000		688 000	10.0	1958	17 stations		1959		20 000	0.1	1960	2	–	–
San Marino	1958	1 300		–	8.7	1954	–	–	...	...	...	...	–	–	–	–
Spain	1958	2 500 000		–	8.4	1959	309 AM 9 FM	953. 59.	1960		150 000	0.5	1959	2	3	–
Sweden	1958	2 651 000		...	35.7	1959	64 AM 44 FM	...	1960		765 000	10.3	1960	32		–
Switzerland	1959	1 369 887		349 361	26.1	1959	12 AM 43 FM	852. 48.05	1960	89 682		1.7	1959	7	6	–
Turkey	1959	1 196 000		–	4.4	1959	5	390.5	1959		1 000	0.004	1959	–	–	1
United Kingdom	1959	14 945 000		1 043 000	28.7	1959	95 AM 57 FM	4 483.5 3 978.	1960	10 568 685		20.3	1960	BBC 16 Pr 11	8 –	–
Vatican City	...	...	...	...	...	1959	6 AM 1 FM	320. 0.25	...	...	...	...	1959	–	–	–
Yugoslavia	1959	1 310 000		...	7.1	1958	19	991.	1960		15 000	0.08	1959	3	–	–
USSR	1959	40 000 000		...	19.0				1960		4 000 000	1.9	1959	70	30	5

EK-5

Toplantı tarihi: 27 Şubat 1998
Karar sayısı: 22

Yönetim Kurulu Doğan Hasaroğlu'nun başkanlığında toplandı.

Yönetim kurulundan bazı üyeler, basın eşitliğine ilişkin Konseyde yapılan çalışmalar ve sonuçları hakkında bilgi istediler. Bu konu ile görevli Başkan ve Genel Sekreter ayrıayrı konularda bundan sonra bu teşebbüse ne şekilde devam edilmesi gerektiği yolundaki mütalaalarını bildirdiler.

Bu mütalaaların ışığı altında basın eşitliğini yakından izleyecek bir kurulmasi çalışmalarına devam edilmesine bu arada Ankara Üniversitesi rektörü, Siyasal bilgiler fakültesi dekanı ve öğretim üyeleri ile Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde yeniden teşebbüste bulunulmasına bu işle Metin Toker, Güneyt Arcayürek ve İffet Aslan'ın görevlendirilmesine oybirliği ile karar verildi.

Ayrıca, cemiyetin üyesi olan bazı parlamento üyelerinin meclisteki tutumlarını incelemek ve yönetim kuruluna şifahi bilgi vermek üzere Orhan Tokatlı, Erdoğan Tırtıllı ve Behiç Akşi'nin görevlendirilmesi kararlaştırıldı.

Başkan	Genel Sekreter	Muhasip Üye	Üye
Doğan Hasaroğlu	Orhan Tokatlı	Erdoğan Tırtıllı	Güneyt Yavaş

Üye	Üye
Nurettin Tardelen	Behiç Akşi

Ankara Gazeteciler Cemiyeti

Toplantı Tarihi: 27 Şubat 1964

Karar Sayısı: 22

Yönetim Kurulu Doğan Kasaroğlu'nun başkanlığında toplandı. Yönetim kurulundan bazı üyeler, Basın Enstitüsü kurulması konusunda yapılan çalışmalar ve sonuçları hakkında bilgi istediler. Bu konu ile ilgili görevli Başkan ve Genel Sekreter ayrı ayrı izahlarda bulunduktan sonra bu teşebbüse ne şekilde devam edilmesi gerektiği yolundaki mütalaalarını bildirdiler. Bu mütalaaların ışığı altında basın enstitüsü kurulması çalışmalarına devam edilmesine, bu arada Ankara Üniversitesi rektörü, Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanı ve öğretim üyeleri ile Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde yeniden teşebbüste bulunulmasına, bu işle Metin Toker, Cüneyt Arcayürek ve İffet Aslan'ın görevlendirilmesine oy birliği ile karar verildi. Ayrıca cemiyetin üyesi olan bazı parlamento üyelerinin meclisteki tutumlarını incelemek ve yönetim kuruluna şifahi bilgi vermek üzere Orhan Tokatlı, Erdoğan Örtülü ve Behiç Ekşi'nin görevlendirilmesi kararlaştırıldı.

Başkan

Doğan Kasaroğlu

Genel Sekreter

Orhan Tokatlı

Muhasip Üye

Erdoğan Örtülü

Üye

Güngör Yerdeş

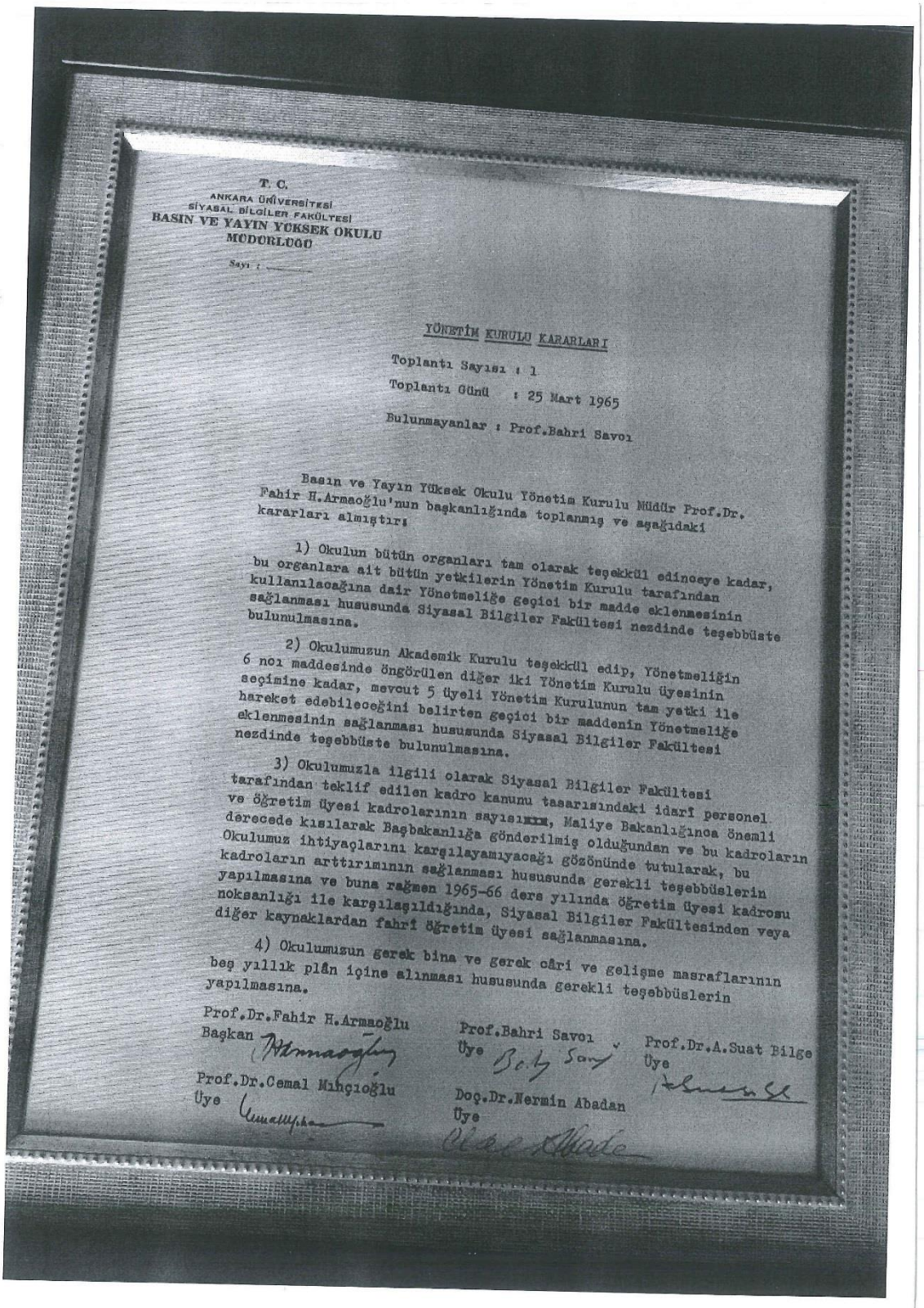
Üye

Nurettin Yerdelen

Üye

Behiç Ekşi

EK-6

T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ
BASIN VE YAYIN YÜKSEK OKULU
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı :

YÖNETİM KURULU KARARLARI

Toplantı Sayısı : 1

Toplantı Günü : 25 Mart 1965

Bulunmayanlar : Prof.Bahri Savcı

Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yönetim Kurulu Müdür Prof.Dr. Fahir H.Armaoğlu'nun başkanlığında toplanmış ve aşağıdaki kararları almıştır:

1) Okulun bütün organları tam olarak teşekkül edinceye kadar, bu organlara ait bütün yetkilerin Yönetim Kurulu tarafından kullanılacağına dair Yönetmeliğe geçici bir madde eklenmesinin sağlanması hususunda Siyasal Bilgiler Fakültesi nezdinde teşebbüste bulunulmasına.

2) Okulumuzun Akademik Kurulu teşekkül edip, Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde öngörülen diğer iki Yönetim Kurulu üyesinin seçimine kadar, mevcut 5 üyeli Yönetim Kurulunun tam yetki ile hareket edebileceğini belirten geçici bir maddenin Yönetmeliğe eklenmesinin sağlanması hususunda Siyasal Bilgiler Fakültesi nezdinde teşebbüste bulunulmasına.

3) Okulumuzla ilgili olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından teklif edilen kadro kanunu tasarısındaki idari personel ve öğretim üyesi kadrolarının sayısının, Maliye Bakanlığınca önemli derecede kısılarak Başbakanlığa gönderilmiş olduğundan ve bu kadroların Okulumuz ihtiyaçlarını karşılayamıyacağı gözönünde tutularak, bu kadroların arttırımının sağlanması hususunda gerekli teşebbüslerin yapılmasına ve buna rağmen 1965-66 ders yılında öğretim üyesi kadrosu noksanlığı ile karşılaşıldığında, Siyasal Bilgiler Fakültesinden veya diğer kaynaklardan fahri öğretim üyesi sağlanmasına.

4) Okulumuzun gerek bina ve gerek cârî ve gelişme masraflarının beş yıllık plân içine alınması hususunda gerekli teşebbüslerin yapılmasına.

Prof.Dr.Fahir H.Armaoğlu
Başkan

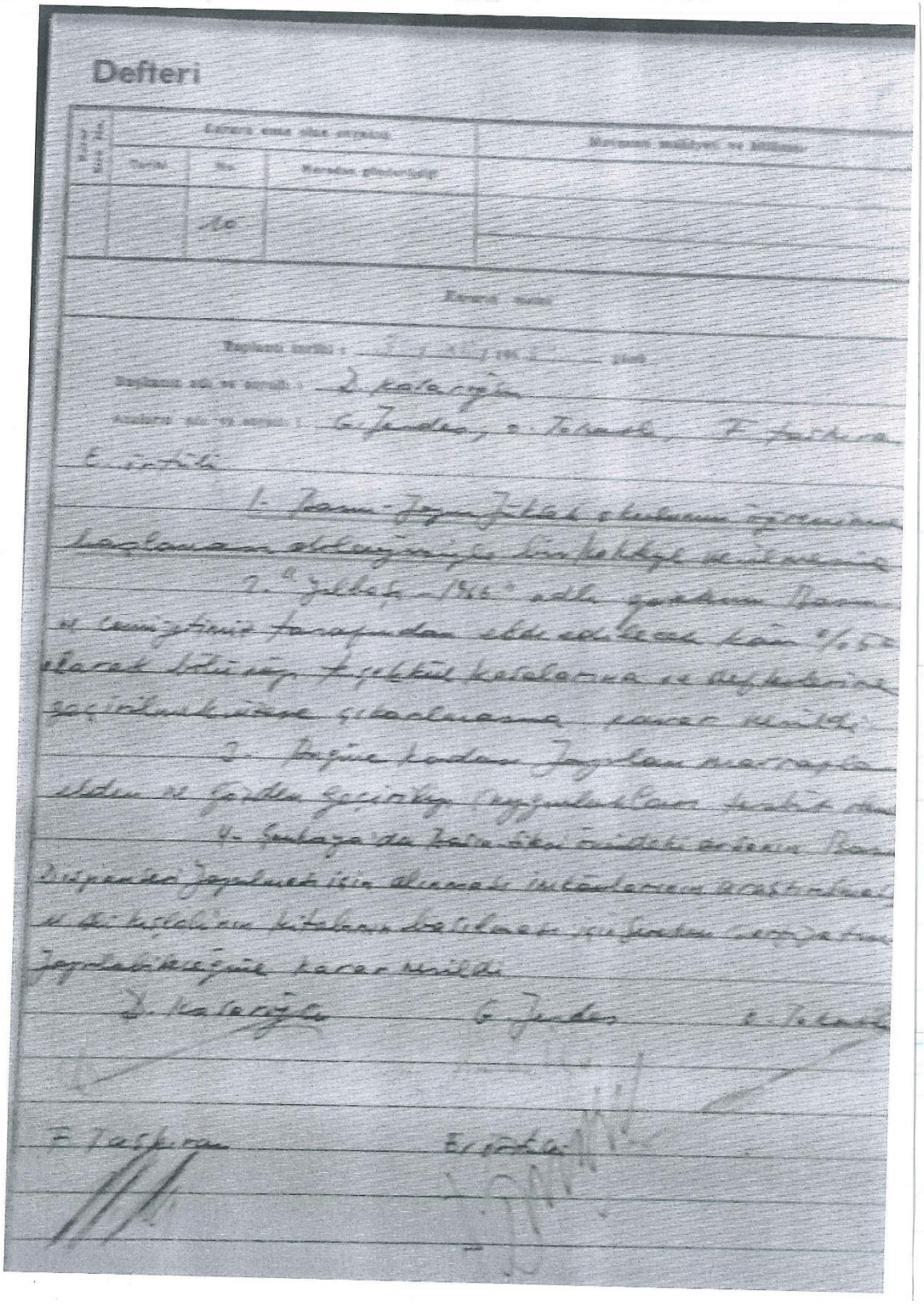
Prof.Bahri Savcı
Üye

Prof.Dr.A.Suat Bilge
Üye

Prof.Dr.Cemal Mihçioğlu
Üye

Doç.Dr.Nermin Abadan
Üye

EK-7

Defteri

Toplantı Tarihi: 03.12.1965

No: 20

Başkanın Adı ve Soyadı: D. Kasaroğlu

Azaların Adı ve Soyadı: G. Yerdeş, O. Tokatlı, F. Taşkıran, E. Örtülü

1. Basın-Yayın Yüksek Okulu'nun öğretime başlamış olması sebebiyle bir kokteyl verilmesine
2. "Yılbaşı - 1966" adlı gazetenin Basım-İş ve cemiyetimiz tarafından elde edilecek kâr %50 olarak bölüşülmeye, teşekkül kasalarına ve defterlerine geçirilmek üzere çıkarılmasına karar verildi.
3. Bugüne kadar yapılan masrafta elden ve gözden geçirilen uygulamaları tespit olunacak.
4. Çankaya'da Basın Sitesi önündeki arsanın Basın Dispanseri Yapılması için alınması imkânlarının araştırılması, M. Ali Kışlalı'nın kitaplarının basılması için gereken sarfiyatın yapılabileceğine karar verildi.

D. Kasaroğlu

G. Yerdeş

O. Tokatlı

F. Taşkıran

E. Örtülü

Ek-8

T.C.
Resmî Gazete

Tesis tarihi: 7 Teşrinievvel 1336

İdare ve yazı işleri için Başvekâlet Müdevvenat Müdürlüğüne müracaat olunur	8 AĞUSTOS 1931 CUMARTESİ	SAYI: 1867

Matbuat Kanunu

Kanun No: 1881 *Kabul tarihi: 25/7/1931*

Birinci fasıl

Umumî hükümler

Madde 1 — Matbuat hürriyeti ve matbu eserler neşri bu kanunda yazılı hükümlere bağlıdır.

Bu kanunun hükümleri gerek matbaa gerek başka türlü mihanikî ve kimyevî vasıtalarla veya el ile çoğaltılarak neşredilen yazı, resim, güfteli güftesiz musiki eserleri ve gramofon plâkları gibi eserlere şamildir. Bu kanunda bu gibi eserlere matbua denilir.

Sinematoğrafa müteallik hususlar bu kanuna tâbi değildir.

Madde 2 — Herkesin görebileceği veya paralı parasız girebileceği yerlerde her türlü matbuaların teşhir veya talik veya tevzi edilmesi veya satılması veya bunların ilân ile tevzi ve satışa arzolunması neşir sayılır.

Matbuat cürmü ancak yukarıki fıkra dairesinde yapılan neşriyatta tekevvün edebilir.

İkinci fasıl

Matbaa açma

Madde 3 — Bir matbaa açılmadan evvel bulunacağı yerin en büyük mülkiye memuruna bir beyanname verilir.

Beyannamede matbaayı açmak isteyenin adı, sanı, ikametgâhı ve ortakları varsa onların da atları, sanları, ve ikametgâhları ve matbaanın yeri ve hangi dillerde ve hangi tabı sistemile çalışacağı yazılır.

Madde 4 — Açılan matbaanın yeri ve tabı sistemi değiştirilir veya ortaklarından bazıları ayrılır veya yeni ortak alınırsa yine en büyük mülkiye memuruna bir beyanname ile bildirilir.

Matbaanın sahibi değişirse yeni sahip işe başlamadan evvel kendi namına bir beyanname vermeğe mecburdur.

Ölüm halinde bu beyanname matbaayı işletmeğe devam edecekler tarafından on beş gün içinde verilir.

Madde 5 — Beyannamesiz matbaa açanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 533 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Beyannamelerde yazılması mecburî olan malûmatı yanlış bildirenlere 50 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Madde 6 — Matbaasında ilmühaberi alınmamış gazete veya mecmua basan matbaacı yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olur.

bu suretle basılan gazete veya mecmua ile bir suç işlenmişse bu suça iştiraki sabit olan matbaacı gazete veya mecmuanın mes'ullerile hemfiil addolunur.

Üçüncü fasıl

Her türlü matbualar

Madde 7 — İkinci maddenin şümulüne giren matbualar üstünde matbaanın adı yazılır. Buna muhalif hareket eden matbaacılar 10 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasına mahkûm olurlar.

Böyle bir mahkûmiyetten altı ayı geçinciye kadar bu suç yeniden işlenirse suçlu ayrıca iki aya kadar hapis ile de cezalandırılır.

Yanlış bir at yazılması halinde yukarıki fıkralarda yazılı cezalar iki kat olarak verilir.

Bu maddedeki hükümlerin resmî daire, meslek veya ticaret işlerine veya aile, siyaset ve cemiyet hayatının işlerine yarıyan ilân, tarife, ticarî sirküler ve saire gibi matbualara ve neşreden zatın doğru adı bulunmak şartile intihap beyannamelerile siyasî beyannamelere şümulü yoktur.

Madde 8 — Matbaacılar bastıkları her türlü matbualardan ikişer tanesini günü gününe bulunduğu yerin en büyük mülkiye memurile Cümhuriyet Müddeiumumisine vermeğe mecburdurlar. Verilmeyen her nüsha için 5 lira hafif para cezası hükmolunur. Tekerrüründe bu ceza verilmeyen her nüsha için 10 liradan 20 liraya kadar arttırılır.

Bu hükümlerden gazete ve mecmualar ve yukarıki maddenin dördüncü fıkrasında yazılı matbualar müstesnadır.

Dördüncü fasıl

Gazete ve mecmua neşri

Madde 9 — Gündelik yahut mevkut gazete ve mecmua çıkarmak isteyenler gazete ve mecmuanın çıkarılacağı mahallin

en büyük mülkiye memuruna aşağıda istenilen malûmatı havi imzalarile bir beyanname verirler:

A) Gazete veya mecmuanın adı;

B) gazete veya mecmua sahibinin adı, sanı, tâbiiyeti, tahsil derecesı ve muamele merkezi olan iş ve ev adresi;

C) Varsa başmuharririnin, umumî müdürünün, yazı işleri müdürünün adı, sanı, tâbiiyeti ve ikametgâhı;

D) «B, C» fıkralarında sıfatları yazılı olanlardan hangisinin filen umumî neşriyatı idare edeceği;

E) Nerede yazılıp idare edileceği, nerede basılacağı ve basılacağı matbaa ve matbaacının adı ve sanı;

F) Siyasî olup olmadığı;

G) Ne vakitlerde çıkarılacağı;

H) Hangi dillerde çıkarılacağı;

İ) Sermayeyi tedarik edenler başkaları ise onların hepsinin ve sermaye kanun dairesinde kurulmuş bir şirkete ait ise şirket mukavelenamesinin aslı veya tasdikli suretile beraber şirketin idare meclisini teşkil veya şirketi temsil eden kimselerin adı, sanı, memleketi, iş ve ev adresi ve tâbiiyeti;

K) Gazete veya mecmua bir cemiyete aitse nizamnamesinin tasdikli suretile idare heyetini teşkil edenlerin adı, sanı, memleketi, iş ve ev adresi;

Beyanname muhteviyatında hasıl olacak değişikliklerin vukuundan üç gün zarfında bildirilmesi lâzımdır.

Beyanname verenlere bu kanunda gazete veya mecmuanın sahibi denilir.

Madde 10 — Bir gazete ve mecmua sahibi bunu muayyen müddetle başkasına devredebilir. Devir alan bu kanunla gazete sahiplerinde aranan vasıfları ve kayitleri haiz olduğu halde kendi namına vereceği beyanname ile bu hakkı muayyen müddet bitinceye kadar kullanabilir.

Madde 11 — Sahibi vefat eden gazete veya mecmua umumî neşriyatını idare edenin cezaî mes'uliyeti altında üç ay neşrolunabilir. Bu müddet içinde varisler arasında bu kanunda yazılı vasıf ve şartları haiz birisi varsa mahallinin en büyük mülkiye memuruna yeni bir beyanname vermek ve diğer mirasçıların muvafakatını aldığına dair resmî bir vesikaya bağlamak şartile gazete ve mecmuayı neşre devam edebilir.

Mirasçılar arasında bu kanunda yazılı vasıf ve şartları haiz kimse bulunmazsa yine bu müddet içinde kanunî vasıf ve şartları haiz bir sahip gösterilmek ve onun tarafından bir beyanname verilmek mecburidir. Bu madde hükmüne riayet etmeksizin üç aydan fazla gazete veya mecmua neşredildiği takdirde 18 inci madde hükümleri tatbik edilir.

Gazete veya mecmua sahibi ve umumî neşriyatını idare eden kimse 12 nci maddede yazılı vasıflardan birini kaybeder veya tevkif veya hapsolunursa bir hafta içinde o madde hükmü tamamlanmak lâzımgelir. Bu müddette gazete veya mecmua, başında bulunan yazı işleri müdürünün mes'uliyeti altında intişar edebilir.

Madde 12 — Gazete veya mecmua sahiplerinde aşağıda yazılı vasıf ve kayitlerin bulunması şarttır:

A - Türk olmak;

B - Yirmi yaşını bitirmiş bulunmak;

C - Yüksek mekteplerden veya lise ile buna muadil diğer mekteplerden şehadetnameli olmak (eğer şehadetname ecnebi mekteplerden alınmış ise türkçe okur yazar bulunmak);

D - Ecnebi bir devlet hizmetinde bulunmamak;

E - Resmî bir makama karşı ecnebi tâbiiyeti iddiasında bulunmuş olmamak;

F - Mahcur olmamak;

G - Bilfiil devlet memuru ve asker ve ordu mensubu olmamak (Hususî kanunları mâni olmadıkça meslekî ve ilmî gazete ve mecmua çıkarabilirler);

H - Türk Ceza Kanununun 587 nci maddesinin birici fıkrasında yazılı cezaları müstelzim suçlarla ikinci babının üçüncü faslında yazılı 192 nci ve üçüncü babının birinci faslında yazılı zimmet ve ihtilâs, ikinci faslında yazılı irtikâp, üçüncü faslında yazılı rüşvet ve 229 uncu madde ve 286 ncı maddenin ilk fıkrası ve 287 nci madde ve 6 ncı babının üçüncü faslında yazılı sahtekârlık ve sekizinci babının birinci faslında yazılı, 415 inci madde ve 416 ncı maddenin son fıkrası ve 419 uncu maddenin ikinci fıkrası ve 426, 427, 428 inci maddelerle 430, 431 inci maddelerinin birinci fıkrası ve üçüncü faslında yazılı fuhşa tahrik ve hırsızlık ve yağmacılık ve dolandırıcılık ve hileli iflâs ve emniyeti sui istimal suçlarından birile mahkûm olmamak,

İ - Vatan, millî mücadele, cümhuriyet ve inkılap aleyhinde bulunupta her hangi bir mahkeme ve divan tarafından mahkûm olmamak;

J - 25/9/1339 tarih ve 347 numaralı kanunla 26/5/1926 tarih ve 854 numaralı kanunun birinci maddesi hükümleri mucibince devlet hizmetinde kullanılmamasına karar verilmiş olmamak;

K - Millî mücadelede işgal altında düşman emellerine hizmet edici neşriyat yapmış olmamak.

Madde 13 — Türkiyede ecnebilerin gazete ve mecmua çıkarması mahallî hükûmetlerin ayrıca müsaadesine ve umumî neşriyatını idare edecek olanın türk vatandaşı olmasına bağlıdır.

Bu gazete ve mecmualar Cümhuriyet Hükûmetinin dahilî ve haricî siyaseti aleyhinde neşriyat yapamazlar.

Bu maddeye muhalif neşriyatta bulunanlardan verilen hususî müsaade istirdat olunur.

Madde 14 - İlmî ve ahlâkî neşriyatile devamlı surette fazilete hizmet eden gazete ve mecmualara Darülfünun Divanı kararile Maarif Vekâleti tarafından takdirname verilir.

Hizmetin devamlı olması için neşriyatın en az bir sene fasılasız yapılmış olması şarttır.

Madde 15 — Gazete veya mecmuanın başmuharriri ile umumî neşriyatını idare eden zatın yüksek mektepten mezun olması ve bunlarla ummî müdür ve yazı işleri müdürünün 12 nci maddede yazılı diğer vasıf ve kayitleri haiz bulunması şarttır.

Madde 16 — Bir gazete veya mecmuanın sahipliği ile umumî neşriyatının idaresi aynı meb'us uhdesinde toplanamıyacağı gibi ayrı ayrı meb'uslar tarafından da deruhde olunamaz.

Madde 17 - Beyannameyi alan en büyük mülkiye memuru beyanname münderecatını mahsus defterine kaydettirdikten sonra beyanname sahibine bir ilmühaber verir ve en kısa müddet içinde beyanname muhteviyatının hakikate muvafık olup olmadığını tahkik ve alacağı neticeye göre 18 inci madde hükmünce hareket eder.

Madde 18 — Yukarıki maddeler hükmüne muhalif olarak neşredilen gazete veya mecmua en büyük mülkiye memurunun emrile derhal kapatılır ve aşağıdaki cezaî hükümler tatbik olunur:

A - Beyanname verilmeksizin neşredilen gazete veya mecmuayı neşredenlerden 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası alınır. Tekerrürü halinde bir aydan altı aya kadar hapis cezası ile beraber üç yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

B - Beyanname muhteviyatının hakikat hilâfı olduğu anlaşılırsa Türk Ceza Kanununun 343 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

C - Bu suretle neşredilen gazete veya mecmua vasıtasile bir suç irtikâp edildiği takdirde bunun cezası da ayrıca verilir.

Madde 19 — Gündelik gazete ve alelûmum ister aylık, ister daha az bir zaman fasılasile neşrolunan gazete veya mecmuanın her nüshasının üzerinde sahibinin ve umumî neşriyatını idare eden kimse ile gazete ve mecmuayı basan matbaanın ismi ve basıldığı yerde satışa çıkarıldığı günün tarihi yazılır.

Buna muhalif hareketinden dolayı basan, beş liradan 50 liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır. Bilerek sahte

isim ve tarih gösterilmesi halinde basan iki haftaya kadar hapis ve 100 liraya kadar hafif para cezasile mahkûm edilir.

Madde 20 — Gazete veya mecmuaların her nüshasından ikişer tanesi günü gününe ve tevzii takip eden mesai saatinde gazete veya mecmuaların çıktığı yerin en büyük mülkiye memuru ile Cümhuriyet Müddeiumumisine verilir. Verilmiyen her nüsha için 5 lira ve tekerrürü halinde her nüsha için 10 liradan aşağı olmamak üzere 25 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Beşinci fasıl

Gazete ve mecmualarda çalışanlar ve matbuaları satanlar

Madde 21 — Her gazete ve mecmuanın istihdam edeceği muhbir, muhabir, muharrir, ressam, fotoğrafçı ve idare müdürile idarehane haricinde abone kaydine veya ilân almağa memur olanların isimlerini mahallin en büyük mülkiye memuruna bildirilir. Muhbir, muhabir ve muharrirlerin 12 nci maddede yazılı olan suçlardan birile mahkûm bulunmaması ve yirmi bir yaşını bitirmiş olmaları şarttır. Muhbir, muhabir ve muharrir ve yukarıda yazılı diğer müstahdemlerin mensup oldukları gazete veya mecmuadan verilmiş ve mahallinin en büyük mülkiye memurluğunca tasdik olunmuş hüviyet varakasını hâmil olmaları lâzımdır. Bu madde hilâfında hareket edenler ve bunları istihdam eden gazete ve mecmua sahipleri Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesi mucibince cezalandırılır. Kanunî bir mâni yok iken beyannamelerinde bildirdikleri intişar devrelerini ardı sıra ve mükerreren beş defa geciktiren gazete veya mecmua namına idarehanesi haricinde abone kaydi için verilen hüviyet varakası geri alınır.

Bu madde hükmü gazete ve mecmualardan muayyen telif hakkı almıyan yardımcı muharrirler hakkında mecburî değildir.

Madde 22 — Gazete veya mecmua satmak isteyenler zabıtaya müracaatla hüviyetlerini mahsus defterine kaydettirerek mukabilinde bir ilmühaber almağa mecburdurlar.

Gazete veya mecmuaları satarken umumî adap ve nezahate mugayir tabirler kullanmak, bir şahsın veya heyetin namusunu ihlâl veya itibarını kesredecek veya heyecanı mucip olacak surette veya matbuada münderiç olmıyan havadislerden bahsederek rağbet celbetmek memnudur. Bu madde hilâfına hareket edenler bir liradan beş liraya kadar hafif para cezasına veyahut bir haftaya kadar hafif hapse mahkûm olurlar.

Altıncı fasıl

Gazete veya mecmua sahibinin hakları

Madde 23 — Gazete veya mecmuanın mülkiyeti hususunda Kanunu Medenî hükümleri caridir.

Madde 24 — Bir sene müddetle neşrolunmıyan veya neşrolunduktan sonra kendiliğinden neşriyatı beş sene tatil eden bir gazete veya mecmuanın adı üzerinde sahibinin hakkı kalmaz.

Madde 25 — Bir gazete veya mecmuanın hususî bir fedakârlık ihtiyarile elde edilip yazdığı istihbarat bu gazete veya mecmuanın mülkiyetindedir. O gazete veya mecmuadan müsaade alınmadıkça neşrinden 24 saat geçinceye kadar başkası tarafından neşredilemez, neşredenler hakkında Telif Hakkı Kanunu hükümleri tatbik olunur.

Madde 26 — Mahallinin en büyük mülkiye memuruna gazete veya mecmualarının ikişer nüshasının verilmesi gazete veya mecmuada çıkan yazı ve resimlerdeki telif hakkının kayit ve tescili hükmündedir.

Yedinci fasıl

Matbuat suçlarının mes'ulleri

Madde 27 — Her gazete veya mecmuanın neşriyatından doğan mes'uliyet umumî neşriyatı filen idare eden zat ile bu gazete veya mecmua sahibine aittir. Muharrirler kendi imzalarını taşıyan yazılardan ve ressamlar yine imzalarile çıkan resimlerden dolayı hemfiil olarak gazete sahibi ve umumî neşriyatı idare eden zat ile birlikte mes'ul olurlar.

Müstear nam ile veya imzasız ve remizli imza ile intişar eden yazılar memleketin dahilî ve haricî emniyetine ve esrarı askeriyeye ait ise muharrirlerinin hüviyetlerini Cümhuriyet Müddeiumumisi her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve umumî neşriyatı idare edenlerden sorabilir.

Talep olunan bu malûmatı vermezler veya yanlış olarak verirlerse gazete veya mecmua intişar etmekte olduğu halde mahkemeden alınacak karar üzerine kapatılır ve neşriyatın mahiyetine gore yapılacak kanunî takibat hariç olarak bundan dolayı üç aydan eksik olmamak üzere hapsolunur.

Şu kadar ki takibat yapılmadan evvel istenilen malûmat bildirilecek olursa terettüp edecek cezanın dörtte üçü ve takibat esnasında bildirilirse yarısı indirilir.

Muhbir ve muharrirler ve yazı işleri müdürü tasni ettikleri veya asılsız olduğunu bildikleri haberlerin neşrinden mütevellit suçlardan mes'ul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile umumî neşriyatını idare eden kimse de Ceza Kanununun 65 inci maddesi mubibince müşterek sayılırlar.

Sekizinci fasıl

Suçlara tahrik

Madde 28 — Gazete veya mecmua ile veya sair tabı aletlerile veya el ile yazılıp teksir edilerek neşir ve tevzi olunan yazılarla ve umumî yerlere levha ve ilân asmak suretile halkı ceza kanununda yazılı cürümlere teşvik edenler bundan dolayı ceza kanununda ayrı bir hüküm bulunmadığı takdirde Türk Ceza Kanununun 311 inci maddesi mucibince cezalandırılır. Şu kadar ki bu 311 inci maddede yazılı olan hapis cezasına hükmedilen cezanın altıda biri ilâve olunur ve para cezası hükmolunan hallerde bu ceza suçun nev'ine göre beş liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası olmak üzere tayin olunur.

Teşvik neticesinde kastedilen fiil zuhûr eder veya o fiilin icrasına tevessül edilirse müşevvikler, faillerle ayni derecede mes'ul olurlar.

Madde 29 — Fertlerin şahsî veya ailevî hayatı hususiyelerini ima tarikile dahi olsa her ne vesile ile olursa olsun neşredenler bir aya kadar hapis ve 50 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılırlar.

Neşriyat, sahiplerinin muvafakatile yapılmış ise suç teşkil etmez.

Madde 30 — Türk Ceza Kanununun 156 ncı maddesi sarahati haricinde kendilerine mevdu vazifenin ifasından dolayı Büyük Millet Meclisi Azasından, İcra Vekilleri Heyetinden ve resmî heyetlerle devlet memurlarından biri veya bir kaçı hakkında isim ve madde gösterilmiyerek müphem ve sui zanni davet edecek mahiyette mütecavizane yazı ve resimlerle Büyk Millet Meclisinin ve İcra Vekilleri Heyetinin ve resmî heyetlerle devlet memurlarının veya bir kısmının şeref ve haysiyeti ihlâl olunursa üç aydan altı aya kadar hapis ve 100 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Dokuzuncu fasıl

Müstehcen neşriyat

Madde 31 — Türk Ceza Kanununun 426 ve 427 nci maddeleri mucibince müstehcen sayılan maddeler halkın âr ve haya duygularını inciten ve ayıp sayılan şeylerdir.

Yukarıki tarifin şümulüne giren bir san'at veya ilim eseri, alâkadarlarının istifadesi için neşredilir, bu da eserin mevzu

ve şekli ile neşir vasıta ve mahallinin nevi ve cinsi arasındaki münasebet karinelerile anlaşılırsa müstehcen sayılmaz.

Onuncu fasıl

Şantaj

Madde 32 — Bir kimsenin namusunu ihlâl edecek veya itibarını kıracak veya şöhret ve servetine zarar verebilecek bir maddeyi neşir vasıtasile ifşa etmek veya ifşa mahiyetinde olmayıp ta kendisinin şeref ve haysiyetine tecavüz teşkil edecek neşriyat yapmak tehdidile muayyen bir müddete ait abone bedelinden ve tarifeye tâbi ilânların muayyen ücretinden fazla bedel ve ücret veya bunlara muadil bir menfaati kendisi veya başkası için temin edenler Ceza Kanununun 192 nci maddesi mucibince ceza görürler.

On birinci fasıl

Yalan neşriyat

Madde 33 — Millî paranın kıymetini düşürecek veya dahil veya hariçte bu paraya karşı itimadı sarsabilecek vak'aları tasnî veya tahrif ederek neşir ve işae edenler üç aydan üç seneye kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde 34 — Türk Ceza Kanunu hükümleri haricinde olarak matbuatta bilerek yanlış metinler veya bir kimseye atfedilmiş vesikalar, yahut haddi zatinde doğru, fakat mündericatı tahrife uğratılmış metinler neşredenler bir haftadan bir aya kadar hapis ve 10 liradan 50 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

On ikinci fasıl

Neşri memnu olan şeyler

Madde 35 — A - iddianamenin, son tahkikatın açılmasına müteallik kararın, bir cürme ait her hangi tahkikat evrakı ve vesikaların duruşmada okunmazdan evvel neşri memnudur. Ancak mahkemenin veya müddeiumuminin müsaadesile ve bütün gazetelere birden icrası lâzımgelen tebliğlerine tevfikan bu vesikaların neşri caizdir.

B - İsbatı caiz olmıyan söğme ve hakaret davasına ait zabıtların ve buna müteallik şikâyetnamelerin aynen ve hulâsaten neşri dahi memnudur.

C - Münderecatı umumî edep ve ahlâka dokunabilen tıbbı adlî raporlarının da neşri yasaktır.

D - Muhakemesinin gizli olması kararlaştırılan dava zabıtlarının da mahkemenin müsaadesi olmadıkça neşri memnudur.

E - Ceza tahkikatı başladıktan sonra ilk tahkikat esnasında tahkikat hâkiminin muvafakatinin inzimamile ve hazırlık tahkikatı esnasında yalnız cümhuriyet müddeiumumisinin emrile yapılmakta olan tahkikata ve adlî muamelelere müteallik havadislerin ve cürmü yapanlarla cürme kurban olanların fotoğraflarının neşri menedilebilir.

Buna muhalefet ancak müddeiumuminin bu baptaki yazılı emrinin gazete veya mecmua idarehanesine tebliğinden itibaren bir suç olur ve yazan 10 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır.

F - Neşri, caiz eski bir ilâmın sui niyetle ve yeni bir hükmün kezalik sui niyetle tekrar neşri söğme ve hakaret iddiasile takibat yapılmasına ve ceza verilmesine mâni değildir.

G - Mahkeme müzakerelerinin neşri memnudur.

H - Bir ceza davasının başlamasından son hükmün verilmesine kadar hâkim ve mahkemenin kararları ve muameleleri hakkında mütalea serdedilemez.

İ - Gizli bakılmıyan boşanma davalarında ancak :

1 - İki tarafın ve şahitlerin isimleri, san'atları ve adresleri,

2 - Mevzuu bahsolan ve karar verilen hukukî mes'elelerin kısaca izahı,

3 - Şahitlerin şehadetlerinin aynen olmamak şartile kısaca mevzuu,

4 - Hüküm fıkrası yazılabilir.

Bu madde hükümlerine muhalif hareket edenlerden 20 liradan 200 liraya kadar hafif para cezası alınır.

Madde 36 — Gazete ve mecmualar kendi namlarına piyango, tombala ve saire gibi herhangi bir suretle talih ve kura oyunları tertip edemiyeceği gibi böyle tertiplerin kupon ve yazı ve ilânları gazete ve mecmualarda neşredilemez. hilâfına hareket edenler 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasile mahkûm olurlar.

Madde 37 — Türk ve ecnebi müelliflerin ilmî ve edebî ve felsefî eserleri müstesna olmak üzere halkın ahlâkî duygularına dokunabilen hakikî veya muhayyel surette haydutluk, hırsızlık veya diğer cinayetlerin icrasına veya bunları yapanların hayatı ve hareketlerine imtisale heves uyandırabilecek mahiyetteki matbualar neşri memnudur. Bu memnuiyete muhalif hareket edenler bir seneye kadar hapis ve 200 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır. Tekerrürü halinde bu cezalar iki misli olarak verilir.

Madde 38 — İntihar vak'alarını mahallinin en büyük zabıta memurundan mezuniyet almaksızın neşretmek memnudur. Mezuniyet alınarak neşri halinde dahi intihar edenlerin ve intihara teşebbüs eyleyenlerin resimleri basılmaz. Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler bir haftadan bir seneye kadar hapis ve 5 liradan 200 liraya kadar para cezasına mahkûm olurlar.

Madde 39 — Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesine yazılı suçları matbuat vasıtasile irtikâp edenlere bu maddeden cezalar altıda bir arttırılarak verilir.

Madde 40 — Padişahlık ve hilâfetçilik yolunda ve komünistlik ve anarşistliğe tahrik eden neşriyatta bulunulamaz. Hilâfına hareket edenlere altı aydan üç seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Maddd 41 — Aile mevcudiyetini ve aile kurmak es sarsacak ve kadınlığın ana olmak hususundaki fıkrî temayülünü zayıflatacak mahiyette her türlü neşriyat yasaktır. Hilâfına hareket edenlere bir aydan bir seneye kadar hapis cezası verilir.

Madde 42 — Bir gazete veya mecmuanın mes'ulleri aleyhine dava açıldığı zaman Cümhuriyet müddeiumumisi veya şahsî davacı tarafından davanın açıldığı, gazete ve mecmuanın idarehanesine tebliğ ettirilir. Bu tebliğden sonra hükmün kat'ileşmesine kadar o gazete ve mecmualar yalnız takibat hakkında tek ve basit bir iş'ardan başka hiç bir sebep ve bahane ile bir şey yazamaz ve müşteki de bir şey yazdıramaz. Bu madde hilâfına hareket edenler 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır. Tekerrürü halinde bu para cezasının azamî haddinden başka altı aya kadar hapis cezası verilir.

Madde 43 — Memurların ve bilfiil asker olanlarla ordu mensuplarının, dahilî ve haricî, siyasî mes'eleler hakkında mütalaaları, askerlik ve vazife aleyhinde tenkitleri mutazammın ve inzıbat ve itaata münafi olarak gönderdikleri makale ve mektupların derç ve neşredilmesi memnudur. Bu memnuiyet hilâfına hareket edenler üç aya kadar hafif hapis cezasile beraber 25 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasına mahkûm olurlar. Neşredilen bu türlü yazıları yazmış olanların hüviyetlerini gizleyen gazete ve mecmuaların mes'ulleri bir haftadan altı aya kadar hapsolunur ve kendilerinden 50 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası alınır.

Madde 44 — 3 mart 1340 tarih ve 431 numaralı kanunun hükmüne tevfikan Türkiye Cümhuriyeti hududu haricine çıkarılmış olanlarla 16 nisan 1340 tarih ve 481 numaralı af kanununun üçüncü maddesinde yazılı eşhasın gönderdikleri yazıları gazete ve mecmualarla neşretmek memnudur. Muhalif hareket edenler altı aydan 3 seneye kadar hapis ve 300 liradan aşağı olmamak üzere para cezasına mahkûm olurlar. Bu suretle neşrolunan yazılar bir suç teşkil ettiği takdirde ayrıca takibat yapılır.

Madde 45 — Kanun ve nizamnamelerin Resmî Gazete ile neşrinden evvel aynen neşri memnudur. Hilâfında hareket edenlerden 50 liraya kadar hafif para cezası alınır.

On üçüncü fasıl

Suç olmıyan neşriyat

Madde 46 — Resmî dairelerin malûmat ve beyanat vermeğe salâhiyetli memurlarının ve hükûmetçe tanınmış ajansların verdikleri haberlerin neşri suç teşkil etmez.

Madde 47 — A - Ceza Kanununun 486 ncı maddesi hükmünce bir dava esnasında iki taraf veya vekilleri tarafından dava hakkında mahkemeye verilen evrakın ve serdolunan müdafaaların muhtevi olduğu tahkir lâfızlarının neşri mahkemece geri alınması emredilmiş olmadıkça caizdir.

B - Mahkeme huzurunda davaya aidiyeti olmadığı halde üçüncü şahıslar aleyhine yapılmış ve mahkemece geri alınması emredilmemiş hakaretlerin neşrinden dolayı gazete ve mecmualar takip edilemez. Haklarına tecavüz edilmiş olan üçüncü şahıslar ancak iki taraf ve vekilleri aleyhine medenî ve cezaî takibatta bulunabilirler.

On dördüncü fasıl

Cevap hakkı

Madde 48 — Gazete veya mecmuanın mes'ulleri matbuanın neşriyatından tevellüt edebilecek her türlü hukukî ve cezaî mes'uliyetlere halel gelmemek üzere bir memurun vazifesine müteallik fiillere ait olarak gazete ve mecmualarda yapılan neşriyat hakkında bir devlet memuru veya salâhiyetli makam tarafından gönderilen cevapları meccanen neşretmeğe mecburdur.

Cevap ve tashihler gazete veya mecmuanın bu cevap ve tashihlerin vüsulünü müteakip ilk çıkacak nüshasının ayni sütununa ayni punto harflerle hiç bir ilâve ve tayyolunmaksızın neşredilecektir.

Neşriyat devlet memurunun şahsına da taallûk ettiği takdirde bu memur ayrıca cevap vermek hakkına maliktir.

Bir gazete veya mecmua neşriyatında zikir ve telmih edilen hakikî veya hükmî şahısların o neşriyata cevap vermeğe hakları vardır. Cevap, gönderenin imzasını havi olmak ve taallûk eylediği yazının iki mislini geçmemek lâzımdır.

Cevap gazete ve mecmua hakkında hakareti mutazammın sözleri ve suç teşkil edebilecek mahiyetteki ifadeleri havi olursa veya neşrinden üç ay geçmiş ise dercinden imtina edilebilir. Cevap ve tashihin derecinden imtina halinde imtinaın sebepleri derhal mahallinin Cümhuriyet müddeiumumilerine yazı ile bildirir.

Gazete için hakareti mutazammın veya suç teşkil edebilecek mahiyetteki ifadeleri havi cevaplar da müddeiumumilik gazetenin talebi üzerine münasip göreceği tadilleri yapar. Bu tadillerden sonra cevabın neşrinden imtina edilemez.

Cevabın neşrinden sonra gazete veya mecmua aynı memura veya aynı şahsa ve aynı mes'eleye taallûk eden yeni mahiyette neşriyat yaparsa yukarıdaki şartlar dairesinde ve bu defa yazının üç mislini tecavüz etmemek üzere tekrar bir cevap neşrine mecburdur.

Bu mecburiyetlerden imtina halinde yirmi beş liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Hakkında neşriyat yapılan şahıs ölmüş ise cevap vermek hakkı karı koca, usul ve füruuna intikal eder. Bunlardan biri tarafından cevap ve tashih hakkının kullanılması diğerlerinden bu hakkı iskat eder.

On beşinci fasıl

Kararların neşri

Madde 49 — Gazete veya mecmua münderecatından dolayı kendilerinin mahkûmiyetlerini mutazammın verilecek hüküm ayni gazete veya mecmua ile o hükmün tebliğinden itibaren o gazete veya mecmuanın çıkacak nihayet ikinci nüshasında ve mahkûmiyeti icap ettiren yazıların çıkmış olduğu sütunda ayni punto harflerle ve o gazete veya mecmua tatil edilmiş ise müddeiumumî veya alâkadarların talebi üzerine masarifi mahkûma ait olmak şartile hâkim ve mahkeme reisinin tensip edeceği diğer bir gazetenin tekabül edecek sütununda ve o sütunda ve mutat ilân tarifesine göre verilecek bir ücret mukabilinde neşrolunur. Neşir masrafları yine mahkûma ait olmak şartile alâkadarları dilerlerse diğer nihayet üç gazete ile neşrine hükmolunabilir.

Neşriyattan dolayı mahkûm edilen gazete veya mecmua mahkeme hükmünü neşretmezse aynı mahkeme 200 lira ağır para cezası hükmeder. Israr vukuunda para cezası iki kat hükmolunmakla beraber bu hükmün tebliği üzerine de koymazsa her teahhur eden gün için 100 lira para cezası alınır.

On altıncı fasıl

Gazete ve mecmuaların kapatılması

Madde 50 — Memleketin umumî siyasetine dokunacak neşriyattan dolayı İcra Vekilleri Heyeti kararile gazete veya mecmualar muvakkaten tatil olunabilir. Bu suretle kapatılan gazete veya mecmuanın neşrine devam edenler hakkında 18 inci madde hükmü tatbik olunur.

Bu suretle kapatılan bir gazetenin mes'ulleri tatil müddetince başka bir isim ile gazete çıkaramaz.

On yedinci fasıl

Matbuaların toplatılması

Madde 51 — Yabancı bir memlekette çıkan bir gazete veya mecmuanın Türkiyeye sokulması ve dağıtılması İcra Vekilleri Heyeti kararile menolunabilir.

Dağıtılan nüshalar karardan evvel, İcra Vekilleri Heyetinden müstacelen karar alınmak üzere Dahiliye Vekilinin emrile toplattırılabilir. Menolunmuş gazeteleri memnuiyeti bilerek Türkiyeye sokan ve dağıtanlardan 300 liraya kadar ağır para cezası alınır.

Madde 52 — Âdaba münafi müstehcen resimleri havi neşriyat Cümhuriyet müddeiumumilerinin emrile toplattırılabilir.

On sekizinci fasıl

Tazminat ve manevî zarar

Madde 53 — Matbuat cürümlerinden ve matbuat vasıtasile yapılacak suçlardan dolayı hükmolunacak tazminat ve mahkeme masrafları gibi hukukî ve malî mes'uliyetlerden cezaya mahkûm olanlarla beraber sermaye koyanlar müteselsilen mes'uldürler.

On dokuzuncu fasıl

Müruru zaman

Madde 54 — Matbuat vasıtasile yapılan suçlar altı aylık müruru zamana tâbidir.

Yirminci fasıl

Takip ve muhakeme usulleri

Madde 55 — Türk Ceza Kanununun 426, 427, 480 ve 482 nci maddelerile bu kanunun 18 inci maddesinin (a) ve (b) fıkraları ve 8, 19, 20, 28, 29, 30, 33, 34, 35-44, 47, 48 inci maddeleri şümulüne giren suçlardan dolayı hazırlık tahkikatı yapılmaz.

Madde 56 — Matbuat vasıtasile irtikâp edilen ağırceza mahkemesinin vazifesine dair suçlardan gayri suçlar Cümhuriyet müddeiumumiliğinin iddianamesile doğrudan doğruya mahkemeye verilir. Müstehcen mahiyetteki neşriyattan dolayı gazete veya mecmuanın intişarı mahzurlu görülürse Cümhuriyet müddeiumumiliğince gazete veya mecmuanın muvakkaten tatili ve lüzumu halinde de maznunların tevkifi mahkemenin her safhasında davayı görecek olan mahkeme veya hâkimden istenir. Bu talep duruşmadan evvel vaki olursa mahkeme veya hâkim evrakı tetkik ederek tatil ve tevkif hakkında bir karar verir. Beraet kararile tatil kararı kalkar. Mahkûmiyet halinde mahkûmun mahkûm olduğu müddet veya para cezasının ödenmesinden dolayı ne miktar hapis cezası lâzımgeliyorsa o miktara muadil olacak ve Ceza Kanununun 25 inci maddesinde muayyen müddetin azamî haddini geçmiyecek bir müddetle gazetenin tatiline dahi hükmolunabilir.

Gazete veya mecmualarını karar hilâfına neşredenler hakında üç aydan aşağı olmamak üzere hapis ve 200 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Madde 57 — Bir suçta müşterek olanlardan bir veya bir kaçı hakkında dava açılması izin almağa bağlı olur ve iznin alınmaması veya her hangi bir suretle tebligat icra edilmemesi sebebile geçecek zaman matbuat vasıtasile irtikâp edilen suçların muhakemesi için bu kanunda kabul edilen sür'ati tehir edecek mahiyette görülürse bu kabil maznunlar hakkındaki muhakemenin muvakkaten tatiline karar verilebilir. Mütekabil davalarda maznunlardan biri hakkında dava açılması izin almağa bağlı olduğu takdirde birleştirilmiş olan davalardan birinin veya bir kaçının mes'elenin mahiyetine göre muvakkaten tatiline karar verilebilir.

Madde 58 — Matbuat vasıtasile irtikâp edilen suçlardan dolayı lüzumuna göre Cümhuriyet müddeiumumilerince yapılacak hazırlık tahkikatının nihayet bir hafta zarfında ikmali lâzımdır. İlk tahkikata tâbi suçlardan bu tahkikat en kısa bir zamanda neticelendirilir.

Madde 59 — Mahkemeler maznunun ikametgâhı itibarile mahkemeye celbedilmesi için lâzımgelen müddeti nazarı dikkate alarak duruşmaları Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki müddetlerle mukayyet olmıyan en kısa bir zamana tayin ederler. Kat'î bir zaruret olmadıkça duruşmalar arasında beş günden fazla ara verilemez. Daha uzun bir müddete ihtiyaç görülürse bunun sebepleri kararda tafsilen tesbit olunur. Duruşmanın hitamında Cümhuriyet müddeiumumisinin iddiasını hemen serdetmesi lâzımdır. İşin ehemmiyetine göre müddeiumumilikçe evrakın tetkikine ihtiyaç gösterilirse bunun için en çok üç gün mühlet verilir. Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından iddia serdedildikten sonra maznunun müdafaasını hazırlayamadığı anlaşılırsa bunun için kendisine en çok beş gün mühlet verilir. Müdafaadan sonra hemen ve nihayet üç gün içinde hüküm tefhim edilir.

Madde 60 — Matbuat vasıtasile irtikâp edilen suçlardan dolayı sadır olan karar ve hükümler aleyhine tevessül olunacak kanun yolları Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ahkâmına tâbidir.

Temyiz Mahkemesinde maznunun celbedilmesi hususunda yukarıki maddeler hükümleri tatbik olunur. Asliye mahkemelerince tayin olunan ceza miktar ve müdafaa hakkını ihlâl etmiyen usul hataları nakız sebebi teşkil edemez. Nakzolunan hüküm; mahkûmiyete esas fiilin suç teşkil etmediği noktasından nakzolunursa Temyiz Mahkemesi beraet kararını verir.

Temyiz Mahkemesi hükmü asliye mahkemesinin suçun vasfında hata ettiği noktasından nakzeder ve bu da cezanın ağırlaşmasını mucip olmazsa bu hatayı tashih etmek suretile davayı hükme bağlar.

Madde 61 — Kanunî tebliğ muamelelerinde gazete idarehanesi, gazete sahibi ile umumî neşriyatını idare eden zatın kanunî ikametgâhları sayılır.

Madde 62 — Ağır cezayı müstelzim maddelerden maada suçlar asliye mahkemesinde görülür.

Madde 63 — Müddeiumumî ve hâkimler vazifelerini bu fasılda yazıldığı sür'at ve müddetlerde muhik bir sebep olmaksızın ifa etmezlerse haklarında Hâkimler Kanununun 22 nci maddesi hükmüne tevfikan kıdem tenkisi ve icabına göre ondan sonra gelen inzıbatî cezalar tatbik olunur.

Madde 64 — Matbuat suçlarından haklarında takibata başlananlar mahkeme huzurunda da şifahen vekil gösterebilirler. Ancak üç gün zarfında vekâletnamenin asıl veya tasdikli suretini mahkemeye vermeleri şarttır.

Yirmi birinci fasıl

Devlet daire ve müesseselerine ait gazete ve mecmualar

Madde 65 — Devlet daire ve müesseseleri tarafından neşredilen resmî gazete veya mecmualar bu kanunun matbuat vasıtasile irtikâp edilen suçlar hakkında ve neşriyattan kendini mutazarrır addeden kimselerin gönderecekleri cevapları neşretmek mecburiyeti hususunda kabul ettiği hükümler haricindeki mükellefiyet ve şartlardan müstesnadır.

Bu gazete veya mecmualar vasıtasile irtikâp edilen suçlardan dolayı gazetenin doğrudan doğruya idaresinden mes'ul olanlarla birlikte suç mevzuu olan yazı veya resim sahibi müştereken mes'ul olurlar. Bu hususta memurin muhakematı hakkındaki kanun hükümleri cereyan etmez.

Yirmi ikinci fasıl

Kanunun tatbiki

Madde 66 — 16 temmuz 1325 tarihli Matbuat Kanunu ve zeyillerile Matbaalar Kanunu ve Hakkı Telif Kanununun bu kanuna muhalif hükümleri mülgadır.

Madde 67 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 68 — Bu Kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Yirmi üçüncü fasıl

Muvakkat maddeler

Muvakkat madde A — Bu Kanunun mer'iyete girdiği tarihte çıkmakta olan bütün gazete ve mecmualar kanunun neşri tarihinden itibaren 15 gün içinde beyanname vererek bu kanun hükümlerine uymağa mecburdurlar.

Bu zamana kadar neşriyat sahip ve bu kanunla ilga edilmekte olan 16 temmuz 1325 tarihli matbuat kanunu ile tayin edilmiş mes'ul müdürlerin mes'uliyeti altında devam edebilir.

Muvakkat madde B — Bu Kanunun neşri tarihinde gazete ve mecmuaların çalışmakta olan sahip, başmuharrir ve umumî neşriyatını idare edenler kanunun tahsil derecesi noktasından koyduğu kayitlerden kanunun neşri esnasında filen bulundukları vaziyetlere maksur kalmak şartile 3 sene müddetle müstesna tutulurlar.

30/7/1931

Başvekâlet Müdevvenat Matbaası

EK-9

T.C.
Resmî Gazete

Tesis tarihi: 7 Teşrinievvel 1336

İdare ve yazı işleri için Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne müracaat olunur	15 HAZİRAN 1933 PERŞEMBE	SAYI: 2428

KANUNLAR

1918 sayılı kanuna eklenen kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanun

Kanun №: 2278 *Kabul tarihi: 8/6/1933*

Madde 1 — Maliye Vekilliğinden izin almaksızın Türk memleketleri dışına sikke veya külçe veya san'at kıymeti kalmıyan hurda halinde altın çıkaranlar hakkında altı aydan üç seneye değin hapis ve çıkardığı altının beş katı değerince ağır para cezası hükmolunur. Kaçak altın çıkarmağa teşebbüs edenlerin çıkarmak istedikleri altın musadere olunmakla beraber haklarında altı aydan üç seneye değin hapis ve çıkarılmasına teşebbüs edilen altınların bir katı değerince ağır para cezası hükmolunur.

Üzerlerinde on veya daha az altın lira çıkan yolcular hakkında 1918 numaralı kanunun 18 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 2 — Kaçak olarak tutulan altınlar zabıt varakasile birlikte makbuz karşılığında o yerin malmemuruna teslim edilir. Bu zabıt varakalarının bir eşi de suçluya verilir. Bu altınlar saklanmak üzere şubesi bulunan yerlerde Cümhuriyet Merkez Bankasına gönderilir ve bankanın alım değeri gümrüğe bildirilir.

Kaçak altınların değeri musadere kararı kat'ileşince ve para cezaları ise kaçakçıdan alınmasını müteakip gümrük idarelerine gönderilir.

Bu değer ile para cezaları gümrük idarelerince 1918 sayılı kanunun 60 ve 61 inci maddelerine göre müstahiklerine dağıtılır.

Mahkemelerce kaçak olmadığı tesbit edilmesine mebni sahiplerine geri verilen altınların nakli ve bankaca muhafazası için ihtiyar edilmiş olan masraflar altınların sahiplerinden istenemez.

Bu masraflar Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti bütçesi müteferrika tertibinden tesviye olunur.

Malmemurları altın kaçakçılığı davalarının 1918 numaralı kanuna göre vazifeli mahkemeler nezdinde takibi ve cezaların infazı hususlarında o kanunun gümrük ve inhisar memurlarına tanıdığı hak ve salâhiyetleri haizdirler.

Madde 3 — Altın kaçakçılığı hakkında bu kanunda sarahat olmıyan yerlerde 1918 numaralı kanun hükümleri tatbik olunur.

Madde 4 — Altın ihracının men'i hakkındaki 18 kânunusani 1331 tarihli kanun ilga edilmiştir.

Muvakkat madde — 1918 numaralı kanunun neşrinden bu kanunun neşri tarihine değin tutulan kaçak altınların değerile kaçakçılarından alınan para cezaları da bu kanun dairesinde değiştirilir.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

11/6/1933

Matbuat Kanununun muvakkat 8 maddesini tadil eden kanun

Kanun №: 2281 *Kabul tarihi: 8/6/1933*

Madde 1 — 1881 numaralı Matbuat Kanununun muvakkat B maddesi şöyle değiştirilmiştir:

Bu kanunun neşri tarihinde gazete ve mecmualarda çalışmakta olan başmuharrirler, umum müdürler, yazı işleri müdürleri ve filen bulundukları vaziyete maksur kalmak şartile sahipler bu kanunun tahsil derecesi bakımından koyduğu kayitlere tâbi değildirler.

Madde 2 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir,

Madde 3 — Bu Kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

11/6/1933

EK-10

T.C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi: 7 Ekim 1336-1920

İdare ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur	24 TEMMUZ 1950 PAZARTESİ	Sayı : 7564

KANUNLAR

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında aktedilen Kredi Anlaşmaları hakkında Kanun

Kanun No: 5676 *Kabul tarihi: 14/7/1950*

Madde 1 — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında 7 Temmuz 1950 tarihinde aktedilmiş olan «Limanların Geliştirilmesi ve İnşası» ile «Silolar İnşası» na ait Kredi Anlaşmaları onanmıştır.

Madde 2 — Bu Anlaşmaların icabettirdiği iç tediyeler projelerin tatbikıyla ilgili makamlar tarafından temin olunamadığı takdirde, bunların gerektirdiği masrafların yapılması için Bütçe Kanunları ve Muhasebei Umumiye Kanunu dairesinde gereken tedbirleri almağa Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

20/7/1950

KREDİ ANLAŞMASI

(Limanların Geliştirilme ve İnşa Projeleri)

Türkiye Cumhuriyeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında 7/7/1950 tarihli Anlaşma

MADDE — I

Tarifler

Metin başka türlü icap ettirmedikçe, bu Anlaşmada veya bu Anlaşmaya bağlı herhangi bir vesikada kullanılan bu maddede izah edilen mânayı mutazammındırlar.

1 - Müstakriz tâbiri Türkiye Cumhuriyeti mânasınadır.

2 - Banka tâbiri Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası mânasınadır.

3 - Kredi tâbiri bu Anlaşma ile sağlanan kredi manasınadır.

4 - Kredi hesabı bu Anlaşmanın 4 üncü maddesinin 1 inci kısmı gereğince açılacak kredi hesabı mânasınadır.

5 - Birleşik Devletler tâbiri Amerika Birleşik Devletleri mânasınadır.

6 - Dolâr ve $ işareti tâbirleri mevzuubahis zamanda Birleşik Amerika'da âmme veya hususi borçların tediyesinde kullanılan ve kanuni tedavüllü bulunan „Birleşik Amerika'nın kâğıt veya madeni parası mânasınadır.

7 - Tahvil tâbiri işbu Anlaşmanın 6 ncı maddesine tevfikan ihraç olunan tahviller mânasınadır.

8 - Emtia tabiri bu Anlaşmanın 3 üncü maddesinde tavzih olunan maksatlar için lüzumlu teçhizat, emtia ve hizmetler mânasınadır.

İşbu Anlaşmada herhangi bir malın maliyeti tâbiri, mevzuubahis malın müstakriz memlekete ithali ile alâkalı masrafları da ihtiva edeceği mânasınadır. Ancak bu tâbire müstakriz memleketin kendi parasından başka paralarla yapılan tediyeler girer.

9 - Projeler tâbiri işbu Anlaşmaya bağlı 2 No. lu ekte tavsif olunan projeler mânasında olup bunlar Banka ile müstakriz arasında varılacak anlaşmaya göre zaman zaman tadil edilebilir. Proje tâbiri bu kabil projelerden bir tanesi mânasında olup A, B, C, D, E, F veya G projeleri ise bu Anlaşmaya bağlı 2 No. lu ekte tavsif edilen projeler mânasındadır.

10 - Yürürlük tarihi tâbiri işbu Anlaşmanın 12 nci maddesine tevfikan bu Anlaşmanın yürürlüğe gireceği tarih mânasındadır.

11 - Kapanış tarihi tâbiri aşağıda her proje için gösterilen kapanış tarihi mânasında veya Banka ile müstakriz arasında yazılı olarak tesbit edilecek diğer kapanış tarihi mânasındadır.

Proje	Kapanış tarihi
A	31 Aralık 1953
B	31 » 1953
C	31 » 1953
D	31 » 1956
E	31 » 1952
F	31 » 1953
G	31 » 1951

12 - Ajan tâbiri icabı hale göre, müstakrizin veya müstakrize ait herhangi diğer tâli bir siyasi teşekkülün bir ajanı veya mutavassıtı mânasında olup müstakriz tarafından doğrudan doğruya veya bilvasıta kontrol edilen veya müstakrize ait olan veya ona bağlı herhangi bir tâli teşkilâtın veya müstakrize veya ona bağlı tâli siyasi bir teşekkülün he-

terilen mehlin geçtiği hallerde 1881 sayılı Matbuat Kanunu gereğince altı aylık mehil bitmemiş ise yürürlük gününden itibaren bir ay içinde dâva açılabilir.

Madde 42 — 1881 sayılı Matbuat Kanunu ve tadilleri kaldırılmıştır.

Madde 43 — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 44 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20/7/1950

No.	Başlığı		Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	1 — Sözü geçen Kanunlar :					
765	Türk Ceza Kanunu	13/3/1926	3	7	519	320
1412	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu	20/4/1929	3	10	590	1172
	2 — Bu kanunla yürürlükten kaldırılan Kanunlar :					
1881	Matbuat Kanunu	8/8/1931	3	12	1069	1867
1959	30 Temmuz 1931 tarih ve 1881 numaralı Matbuat Kanununun 51 inci maddesinin tadiline dair Kanun	19/5/1932	3	13	836	2102
2281	Matbuat Kanununun muvakkat 8 maddesini tadil eden Kanun	15/6/1933	3	14	1434	2428
2657	Matbuat Kanununun 19 Mayıs 1932 tarih ve 1959 numaralı Kanunla tadil edilmiş olan (51) inci maddesini değiştiren Kanun	1/1/1935	3	16	462	2895
3518	Matbuat Kanununun bazı maddelerini değiştiren Kanun	15/7/1938	3	19	1590	3960
3812	Matbuat Kanununun 30 uncu ve 35 inci maddelerini değiştiren Kanun	6/5/1940	3	21	754	4501
4935	Matbuat Kanununun 30 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun	18/6/1946	3	27	1322	6336
4955	Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun	14/7/1946	3	27	1451	6416

Matbaalar Kanunu

Kanun No: 5681 *Kabul tarihi: 15/7/1950*

Madde 1 — Matbaa kurulması izne bağlı değildir. Ancak matbaa açılmadan evvel kurulacağı yerin en büyük mülkiye âmirine bir beyanname verilir.

Bu beyanname, matbaayı açacak olan kimse ve varsa ortak veya mümessilleri taraflarından imzalanır ve bunların adları, soyadları, tâbiiyetleri, ikametgâhları, matbaanın yeri ve hangi dillerde, hangi tabı sistemiyle çalışacağı yazılır ve gerekli vesikalar eklenir.

Madde 2 — Beyanname muhteviyatında her hangi bir suretle vukua gelecek değişiklikler, bu değişikliklere taallûk eden vesikalarla birlikte beş gün içinde birinci maddede yazılı mercie bildirilir.

Madde 3 — Bu kanun hükmüne göre beyanname vererek matbaa açanlara (tâbi) denir.

Madde 4 — Tâbiler, bastıkları eserlerden ikişer nüshasını basmanın sona erdiği günün çalışma saati içinde, bulundukları yerin Cumhuriyet Savcısı ile en büyük mülkiye âmirine vermeye mecburdurlar.

Bu hüküm, cemiyet ve aile münasebetlerine taallûk eden ve ticaret ve sanat işlerine munhasır bulunan davetiyeler, ilân, formül, sirküler, kartvizitler ve yalnız seçim yerini ve zamanını gösteren kâğıtlarla adayların adlarını bildiren rey pusulaları gibi basılar hakkında uygulanamaz.

Madde 5 — Basın Kanunu gereğince mevkutenin çıkarılması için lüzumlu beyannamenin verildiği anlaşılmadıkça mevkutelerin matbaalarda basılması yasaktır.

Madde 6 — Bu kanunun birinci maddesine göre beyanname vermeden matbaa açanlarla ikinci, dördüncü ve beşinci maddeleri hükümlerine aykırı hareket edenler Türk Ceza Kanununun 533 üncü maddesinde yazılı olan ceza ile cezalandırılırlar.

Madde 7 — Hakikata aykırı beyanname veren kimse Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir suç teşkil eden haller hariç olmak üzere üç aydan iki seneye kadar hapis ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır.

Madde 8 — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20/7/1950

No.	Başlığı		Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	Sözü geçen Kanunlar :					
765	Türk Ceza Kanunu	13/3/1926	3	7	519	320
5680	Basın Kanunu		—	—	—	—

Pasaport Kanunu

Kanun No: 5682 *Kabul tarihi: 15/7/1950*

Giriş kapıları

Madde 1 — Türk vatandaşları ve yabancılar, ancak Bakanlar Kurulunca tâyin olunan yerlerden Türkiye'ye girip, Türkiye'den çıkabilirler.

Pasaport veya vesika mecburiyeti

Madde 2 — Türk vatandaşları ve yabancılar Türkiye'ye girebilmek ve Türkiye'den çıkabilmek için mutcber ve usulüne uygun pasaport veya pasaport yerine kaim olan bir vesika ibrazına mecburdurlar.

Kanunlar ve Milletlerarası anlaşmalarla tesbit edilenlerden başka yabancılar için ne gibi vesikaların pasaport yerine kabul edileceği hususunda İç ve Dışişleri Bakanlıkları müştereken karar almaya yetkilidirler.

Pasaportsuz veya vesikasız gelen Türk vatandaşları

Madde 3 — Pasaportsuz veya vesikasız, usulüne uygun veya muteber olmıyan pasaport veya vesikalarla Türkiye sınırlarına gelerek Türk vatandaşlığını iddia edenler :

A) Türkiye Cumhuriyeti nüfus hüviyet cüzdanlarını veya hüviyet varakalarını ibraz ettikleri ve bunların kendilerine ait bulunduğu tahakkuk eylediği takdirde;

B) Nüfus hüviyet varakasından başka vesika veya delil gösterenler ise, bu vesika veya delillerin kıymeti polisçe takdir edilerek Türk vatandaşı olduklarına kanaat getirilmesi halinde Türkiye'ye kabul olunurlar.

Yukardaki (B) fıkrasında bahis mevzuu kimseler vatandaşlıkları en seri vasıta ile usulü veçhile sabit oluncaya kadar icabederse en yakın idare merkezine gönderilerek mahalli mülkiye âmirinin göstereceği yerde oturtulabilirler.

Türk vatandaşlığı sabit olmıyanlar geri çevrilirler.

Pasaportsuz veya vesikasız gelen yabancılar

Madde 4 — Pasaportsuz, vesikasız veya usulüne uygun veya muteber olmıyan pasaport veya vesikalarla Türkiye sınırlarına gelen yabancılar geri çevrilirler.

Bunlardan, pasaport veya vesikalarını yolda kaybettiklerini iddia edenlerin, İçişleri Bakanlığınca yapılacak soruşturma sonuna kadar, icabederse, en yakın idare merkezine gönderilerek haklarında verilecek kararlara göre işlem yapılmak üzere mahalli mülkiye âmirinin göstereceği yerde oturtulabilmek kaydiyle kabulleri caizdir.

Hükümetin müsaadesiyle gelen göçmenler ellerinde Türk konsoloslıklarının veya göçmen sevki için yabancı memleketlere hükümetçe gönderilen memur veya heyetler tarafından verilmiş bir vesika bulunmak şartiyle paraportsuz da olsalar Türkiye'ye kabul olunurlar.

Umumiyetle mültecilerin ve iskân hakkındaki mevzuat dışında olarak yurt tutmak maksadiyle gelen yabancıların, pasaportları olsun olmasın Türkiye'ye kabulleri İçişleri Bakanlığının kararına bağlıdır.

Giriş vizesi mecburiyeti

Madde 5 - Bu kanunda derpiş edilen istisnalar dışında yabancıların Türkiye sınırlarından içeriye girebilmek için yetkili Türk makamlarından vize almaları mecburidir. Vizesiz olarak Türkiye sınırlarına gelenlerin memlekete kabulü ilgili emniyet makamlarının müsaadesine bağlıdır.

On sekizinci maddede yazılı pasaportların (A) nev'inden olanları giriş vizesine tabi değildir.

Türk vatandaşları Türkiye'ye gelmek için vize almak mecburiyetine tabi değildirler.

Vize muafiyeti

Madde 6 — Başka memleketlere gitmek üzere yola çıkmış olan veya sırf turizm veya tenezzüh maksadiyle münferit veya müşterek pasaportlarla seyahat eden yabancılar vizesiz olarak Türk liman ve hava istasyonları şehirlerine mahallî emniyet makamlarının müsaadesi ile inip gezebilirler ve oralarda geceliyebilirler.

Hava yoliyle Türkiye'den, Türk hava limanından ayrılmıya lüzum kalmıyacak şekilde transit geçecek yabancılar için vize mecburiyeti yoktur.

EK-11

T.C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi: 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur

20 HAZİRAN 1952
CUMA

Sayı : 8140

KANUNLAR

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 4665 sayılı kanunla değiştirilen Dışişleri Bakanlığı kısmına bazı kadrolar eklenmesi ve Dışişleri Bakanlığı kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı kanuna bazı hükümler ilâvesi hakkında Kanun

Kanun No: 5952 — *Kabul tarihi: 13/6/1952*

Madde 1 — Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 4665 sayılı kanunla değiştirilen Dışişleri Bakanlığı kısmına, bağlı cetvelde gösterilen kadrolar eklenmiştir.

Madde 2 — Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 14/1/1938 tarihli ve 3312 sayılı kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

Ek Madde 1 — Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilâtı nezdindeki Türkiye Daimî Delegeliği, vazifesini, Atlantik Antlaşması Konseyinin merkeziyle Dışişleri Bakanlığının göstereceği başka merkezlerde yapar.

Daimî delege büyükelçilere tanınan her çeşit haklardan faydalanır.

Türkiye Hükümetinin Atlantik Antlaşması Teşkilâtının muhtelif unsurları nezdindeki bütün temsilcileri daimî delegeye bağlıdırlar.

Ek Madde 2 — Kuzey Atlantik Antlaşması Konseyi nezdindeki Türkiye Daimî Delegeliği kadrolarına 14/1/1938 tarihli ve 3312 sayılı kanunun (3) üncü maddesi hükümlerine bağlı kalmaksızın ihtisas sınıfından memur tâyinine Dışişleri Bakanlığı yetkilidir.

Bu suretle tâyin olunacak ihtisas ve idare memurlarına 28 Aralık 1946 tarihli ve 4991 sayılı kanun esasları dairesinde aylık ve Dışişleri meslek memurları gibi yolluk verilir.

Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Dışişleri ve Maliye Bakanları yürütür.

18/6/1952

CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
	A) Kuzey Atlantik Antlaşması Konseyi nezdinde Türkiye Daimî Delegeliği		
1	Daimî delege (büyükelçi)	1	150
3	Delege	1	100
4	Müşavir	1	90
5	» (1)	1	80
7	Başkâtip	3	60
9	Kâtip	3	40
9	Mütehassıs Şifre Memuru	2	40
	B) Kuzey Atlantik Antlaşması Merkez Bürosu		
6	Büro Müdürü	1	70
7	Raportör	1	60
8	Kâtip (1)	1	50
9	»	2	40

(1) İhtisas sınıfından olabilir.

No.	Başlığı	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	Sözü geçen Kanunlar :				
3312	Hariciye Vekâleti Teşkilât Kanunu 21/1/1938	3	19	261	3814
3656	Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair Kanun 8/1/1939	3	20	1397	4253
4665	Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin ve 1944 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (L) işaretli Hariciye Vekâleti kısımlarının değiştirilmesi hakkında Kanun 18/9/1944	3	25	1404	5811

Basın meslekinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetlerin tanzimi hakkında Kanun

Kanun No: 5953 — *Kabul tarihi: 13/6/1952*

Kanunun şümulü

Madde 1 — Bu kanun hükümleri Türkiye'de yayınlanan mevkutelerle haber, fotoğraf ajanslarında veya benzeri yayın müesseselerinde ve matbaalarında başmuharrirlik, muharrirlik, mesul müdürlük, yazı işleri müdürlüğü, istihbarat şefliği, muhabirlik, mütercimlik, musahhihlik, foto

muhabirliği, ressamlık, karikatürcülük, istihbarat telsizciliği ve radyoculuğu, gazete müdürlüğü ve idare müdürlüğü gibi her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki «işçi» tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ecir olarak çalışanlara (gazeteci) denir.

İstisnalar

Madde 2 — Birinci maddenin şümulü dâhilinde bulunup da Devlet, vilâyet ve belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekkül ve müesseseleriyle sermayesinin yarısından fazlası bu teşekküllere ait şirketlerde istihdam edilen memur ve hizmetliler hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Bildirilmesi lâzımgelen hususlar

Madde 3 — Bu kanunun şümulüne girecek mahiyetteki bir müesseseyi işletmekte olanlar; tesis edenler, devir alanlar ve kapatanlarla bu kabil bir müessesenin iştigal mevzuunu kısmen veya tamamen değiştirenler yahut da kendisine intikal eden böyle bir müesseseyi işletmeye devam edenler veya kapatanlar (müessesenin unvan ve adresini, müessese sahibinin isim ve hüviyetiyle adresini, yapılan işin nev'ini, burada çalışanların miktarını, bir intikal mevzuubahis ise bunun şeklini ve tarihini) işletmeye başlamak veya kapatma yahut da devir alma veya iştigal nev'ini değiştirme tarihinden itibaren bir ay içinde o iş yerinin kurulu bulunduğu mahal için İş Kanununun uygulanmasiyle görevli makama yazılı olarak bizzat veya taahhütlü mektupla bildirmekle ödevlidirler. Bizzat müracaat edenlere bu müracaatlarını tevsik edecek bir belge verilir.

Yazılı mukavele mecburiyeti

Madde 4 — Gazeteci ile kendisini çalıştıran işveren arasındaki iş akdinin yazılı şekilde yapılması mecburidir.

Feshin ihbarı

Madde 5 — Müddeti muayyen olmıyan iş akitlerinde feshin ihbarı bu kanunda yazılı mühletlere tabidir.

6 ncı ve 7 nci maddelerde yazılı ihbar mühletlerine tekabül eden ücret miktarındaki tazminatın işveren veya gazeteci tarafından diğer tarafa önceden ödenmesi suretiyle akdin derhal feshi de caizdir.

Akdin işveren tarafından feshi

Madde 6 — Birinci maddenin şümulüne giren bir iş yerinde iş verenle arasındaki hizmet münasebeti bir veya müteaddit mukaveleye istinaden fâsılasız olarak en az beş yıl sürmüş olan gazetecinin işine son verilmesi, yapılacak yazılı ihbardan üç ay geçtikten sonra muteber olur. Beş seneden az hizmeti olanlar için bu ihbar mühleti bir aydır.

Hizmetine bu madde hükümlerine göre son verilen gazeteciye feshi ihbar edilen mukavelenin taallûk ettiği her hizmet yılı veya küsuru için son aylığı esas ittihaz olunmak suretiyle her yıl için bir aylık ücreti miktarında tazminat verilir. Ancak, yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz.

Akdin gazeteci tarafından feshi

Madde 7 — Gazeteci en az bir ay evvel işverene yazılı ihbarda bulunmak suretiyle iş akdini her zaman feshedebilir.

Müddetlerin artırılması

Madde 8 — Yukarki maddelerde yazılı ihbar mühletleri asgari olup mukavele ile artırılabilir.

Mülkiye âmirine bildirilecek hususlar

Madde 9 — Mukavelenin imzalanışında işverenle gazeteci, feslh halinde ise fesheden taraf, keyfiyeti bir beyanname ile mahallin en büyük mülkiye âmirine bir hafta içinde bildirmeye mecburdur. Mülkiye âmirleri bu beyannamelerin birer örneğini, gazetecinin kıdeminin tesbitine esas olmak üzere, hemen, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bildirirler.

Tecrübe müddeti

Madde 10 — Mesleke ilk intisap eden gazeteciler için tecrübe müddeti en çok üç aydır. Bu müddet içinde taraflar iş akdini ihbar mühletine ve tazminat mükellefiyetine tabi olmaksızın feshedebilirler.

İhbar mühletini beklemeksizin fesih hakkı ve tazminat

Madde 11 — Bir mevkutenin veçhe ve karakterinde gazeteci için şeref veya şöhretini veya umumiyetle mânevi menfaatlerini ihlâl edici bir vaziyet ihdas edecek şekilde bâriz bir değişiklik vukuu halinde, gazeteci ihbar mühletini beklemeden akdi feshedebilir.

İş akdini birinci fıkranın verdiği hakka dayanarak fesheden gazeteci, işverenin kusuru neticesinde iş akdini feshetmiş olsa idi ne miktar tazminat alacak idiyse, o miktar tazminat isteyebilir.

Vazifesinin ifasiyle ilgili hususlarda gazetecinin bilerek veya ağır bir ihmali neticesi olarak mevkutenin itibar veya şöhretine halel verecek fiil ve harekette bulunması hali işverene ihbar mühletini beklemeden iş akdini derhal feshetmek hakkını veren ağır sebeplerden sayılır.

Gazetecinin, şeref ve şöhretine halel verebilecek mahiyette bir fiil ve harekette bulunması için işveren tarafından vâki isteği yerine getirmemesi hali işverene ihbar mühletini beklemeksizin iş akdini feshetmek hakkını vermez.

Müddeti muayyen olan mukavelelerde de yukarda yazılı fesih hakkı mukavele müddetinin sona ermesini beklemeksizin kullanılabilir.

Akdin tatbik edilmediği hallerde fesih

Madde 12 — I - A) İşverenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için aktedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin kendi kasdı veya ağır bir ihmali olmaksızın uğradığı hastalık veya kaza neticesinde iş görememek durumuna düşmesi halinde,

B) Müddeti muayyen olmıyan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin şahsını ilgilendiren meşru bir sebep veya ifasından kaçınamıyacağı kanuni bir vazife hasebiyle işini görmediği hallerde,

C) Müddeti muayyen olan bir iş akdiyle bağlı bulunan gazetecinin yukarki bentte yazılı sebepler dolayısiyle ardı ardına iki iş gününden fazla veya bir ay içinde ceman üç iş gününden fazla işini görememesi halinde, işveren, iş akdini ancak bu kanunun (5) inci ve (6) ncı maddelerinde yazılı ihbar mühletini ve tazminat vecibelerini yerine getirmek suretiyle feshedebilir.

II - (A) bendinde bahsi geçen iş görememek durumunu tevlit eden kaza veya hastalık gazetecinin vazifesinin ifasiyle ilgili bir sebepten ileri gelmişse, kasıt veya ihmalin mevcut olup olmadığı nazara alınmaksızın, (I) numaralı fıkra hükmü uygulanır.

III - İş görememek durumu (16) ncı maddede yazılı hallerden ileri gelmişse, mezkûr madde hükümleri tatbik olunur.

IV - Bu maddenin (A) bendinde yazılı haller dolayısiyle vazife göremiyecek duruma düşüp de işveren tarafından işinden çıkarılan gazeteci, azamî bir sene zarfında iyileştiği takdirde, tekrar eski işine tercihan alınır.

Rekabet memnuiyeti

Madde 13 — Gazeteci işverenle yaptığı mukavelede aksi zikredilmediği takdirde dışarda, basınla alâkası olsun veya olmasın, başka iş tutmakta serbesttir.

İş akdinin feshinden sonraki zaman için gazetecinin meslekini icra serbestisini takyit eden hükümler batıldır.

Ücret

Madde 14 — Kararlaştırılan ücret, hilâfına mukavele yapılmış olmadıkça, her ay peşin olarak ödenir. Gazetecilere ücretlerini vaktinde ödemiyen işverenler bu ücretleri geçecek her gün için yüzde iki fazlasiyle ödemeğe mecburdurlar.

Mukavele müddeti sona ermeden evvel kendisine atfedilebilecek bir kusuru olmaksızın işine nihayet verilen gazeteci, peşin almış olduğu ücretin henüz işlememiş bulunan kısmını iade etmeye mecbur tutulamaz.

Mukavele dışı yazılar

Madde 15 — Bir mevkutede çalışan gazeteci, mukavele hükümleri dışında olarak işveren tarafından sipariş edilen veya yayımlanması kabul edilen yazılar için ayrıca ücrete hak kazanır.

Askerlikte ücret

Madde 16 — Talim veya manevra dolayısiyle silâh altına alınan gazeteci bu müddet zarfında, iş karşılığı olmaksızın, ücret hakkını muhafaza eder. Ancak, yedek subay olarak veya sair suretlerle askeri hizmet karşılığı aylık alan gazetecinin almakta bulunduğu bu aylık kendi işinden aldığı ücretten az ise, işveren gazeteciye yalnız aradaki farkı ödemekle mükelleftir.

Kısmi veya umumi seferberlik dolayısiyle silâh altına alınan gazeteci hakkında, üç ay için bu maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır.

İlk muvazzaf askerlik hizmeti için silâh altına alınan gazeteciye, mukavelede başka türlü sarahat olmadığı takdirde, iki seneyi geçmemek üzere son aldığı aylığın üçte biri ödenir.

İşverenle gazeteci arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, gazetecinin bu maddenin birinci fıkrasında gösterilen haller dolayısiyle silâh altında bulunduğu müddetçe iş akdi işveren tarafından feshedilemez. Gazeteci bu maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında gösterilen haller dolayısiyle silâh altına alındığı takdirde, gazetecinin durumu bu fıkralardan hangisine temas etmekte ise işveren iş akdini ancak o fıkrada gösterilmiş bulunan süre geçtikten sonra feshedebilir. Bu gibi hallerde de gazeteci ile işveren arasındaki iş akdinin muayyen bir müddet için akdedilmiş olup olmadığına bakılmaz. Akdin feshi bu kanunda yazılı hükümlere tabidir.

Gazeteci ile işveren arasındaki mukavele esasen muayyen bir süreyi ihtiva edipte bu süre gazetecinin silâh altında bulunduğu sırada kendiliğinden bitiyorsa, işveren mukavelenin bu suretle sona ermesinden itibaren bu maddede yazılı olan ücretleri gazeteciye ödemekle mükellef tutulamaz.

Bu maddede yazılı bulunan hükümler işveren tarafından gazeteciye askerlik halinde ücret verilmesi hakkında daha elverişli hak ve menfaatler sağlayan mukavele, teamül veya âdetlerden doğan haklara halel getirmez.

Mahkûmiyet veya yayının tatili halinde ücret

Madde 17 — Mensup olduğu mevkutedeki bir yayın dolayısiyle hürriyeti tahdide uğrayan gazeteci ücretini işverenden almakta devam eder. Yayın, mevkute mesul müdürünün veya mevkute sahibinin haberi olmadan yaptırıldığı veya mesul müdürün tetkikından geçirilerek neşri takarrür eden şekil üzerinde tahrifat, tadilât, tay yahut da ilâveler icra olunduğu takdirde böyle bir yayın dolayısiyle hürriyeti tahdide uğrayan gazeteci bu hükümden faydalanamaz.

Birinci fıkradaki hürriyet tahdidi gazetecinin o mevkuteden ayrılmasından sonra vukua gelmişse, gazetecinin bahsi geçen mevkuteden son aldığı ücreti miktarındaki tazminat, hürriyeti tahdit edildiği müddetçe, her ay yayımı yapılmış olduğu mevkute sahibi tarafından ödenir.

Her ne sebeple olursa olsun, neşriyatı tatil edilen mevkutede çalışanlar, tatil tarihinden itibaren iki ay müddetle ücretlerini alırlar.

Gazetecinin ölümü

Madde 18 — Gazetecinin ölümü sebebiyle iş akdinin sona ermesi halinde, eşi ve çocuklarına ve bunlar bulunmadığı takdirde, geçimi kendisine tertüp eden ailesi efradına müteveffanın aylık ücretinin üç misli miktarında bir tazminat verilir.

Haftalık tatil

Madde 19 — Her altı günlük fiilî çalışmayı mütaakıp gazeteciye bir günlük dinlenme tatili verilmesi mecburidir.

Günlük gazetelerin intişar etmiyeceği günler

Madde 20 — Günlük gazetelerin Şeker Bayramının birinci ve ikinci günleri ile Kurban Bayramının ilk üç gününde intişar etmeleri memnudur. Bu günlere mahsus gazete neşri hakkı gazetecilerin bağlı bulundukları mesleki teşekküllere aittir.

Birinci fıkrada bahsi geçen bayram günlerinde çalışılmamış olması sebebiyle gazetecilerin ücretlerinden hiçbir suretle eksiltme yapılamaz.

Yıllık ücretli izin

Madde 21 — Günlük bir mevkutede çalışan bir gazeteciye, en az bir yıl çalışmış olmak şartiyle, yılda dört hafta tam ücretli mezuniyet verilir. Günlük bir mevkutedeki hizmeti 10 yıldan 20 yıla kadar sürmüş olan bir gazetecinin yıllık ücretli izni beş hafta, yirmi yıldan fazla çalışmış bulunanın izni ise altı haftadır.

Günlük olmıyan mevkutelerde çalışan gazetecilere her altı aylık çalışma devresi için iki hafta ücretli izin verilir. Yıllık ücretli izinlerin hesabında, bu kanunun birinci maddesindeki «gazeteci» tâbirine girenlerin kıdemleri, iş akdinin devam etmiş veya fâsılalarla yeniden inikat etmiş olmasına bakılmaksızın, gazetecilik meslekinde geçirdikleri hizmet süreleri nazara alınmak suretiyle tesbit edilir.

Yukardaki maddeler gereğince gazetecinin iş karşılığı olmaksızın ücret olarak geçirdiği müddetler ücretli izne esas olan hizmet yıllarının hesabından hariç tutulmıyacağı gibi bu müddetler ücretli izin sürelerinden de mahsup veya tenzil edilemez.

Sendika

Madde 22 — Gazeteciler, aralarında, 5018 sayılı kanun hükümleri dâhilinde sendikalar kurabilirler.

Sosyal sigorta

Madde 23 — Gazeteciler 3008 sayılı İş Kanununun yedinci faslıyle 4772 sayılı İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası ve 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası kanunlarına tabidir.

Teftiş ve murakabe

Madde 24 — Bu kanun hükümlerinin düzen altında yürümesini sağlamak üzere yapılması gerekli görülecek takip, murakabe ve teftişler Çalışma Bakanlığı tarafından yürütülür. Bu hususta 3008 sayılı İş Kanununun iş hayatının murakabe ve teftişine ait bulunan altıncı faslı hükümleriyle aynı kanunun bu hükümlerle ilgili ceza maddeleri uygulanır.

Kazançların azaltılamıyacağı

Madde 25 — Bu kanunun uygulanması neticesi olarak iş verene terettüp eden vecibeler, gazetecilerin ücret ve sair haklarının daha aşağı hadlere indirilmesine sebep tutulamaz.

Ceza hükümleri

Madde 26 — a) Çalıştırdığı gazeteci ile (4) üncü maddede gösterilen şekilde yazılı iş akdi yapmıyan;

b) (6) ncı maddenin ikinci fıkrasında bahsi geçen tazminatı gazeteciye ödemiyen;

c) (18) inci maddede yazılı tazminatı o maddede gösterilmiş bulunan hak sahiplerine ödemiyen işveren (25) liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

Madde 27 — a) (14) üncü maddede yazılı ücreti gazeteciye zaruret olmaksızın vaktinde ödemiyen;

b) (16) ncı maddenin birinci veya ikinci yahutda üçüncü fıkralarında yazılı bulunan hallerde gazeteciye verilmesi icabeden ücreti ödemiyen;

c) (17) nci maddenin birinci veya üçüncü fıkralarında yazılı hallerde gazeteciye verilmesi lâzımgelen ücreti yahut da aynı maddenin ikinci fıkrasında bahsi geçen tazminatı ödemiyen;

ç) (20) nci maddede yazılı bulunan günlerde gazetecilerin bu günlere ait ücretlerini zaruret olmaksızın ödemiyen işveren hakkında (50) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Madde 28 — Bu kanunun (20) nci maddesi ile günlük gazeteler hakkında intişar memnuiyeti kabul edilmiş olan günlerde, günlük gazetelerin neşrine devam olunduğu veya bahsi geçen maddede yazılı mesleki teşekküllerden gayrı kimseler tarafından o günlere mahsus gazete neşredildiği takdirde, neşreden kimse hakkında (5 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Madde 29 — Gazeteciye bu kanunun (21) inci maddesindeki esaslar dairesinde yıllık izin vermiyen veya izin vermiş olup da izin müddetine ait ücreti ödemiyen işveren, yıllık izin vermediği veya izin süresine ait ücretlerini ödemediği kimselerin izin müddetlerine tekabül eden ücretler yekûnunun iki misli tutarında ağır para cezasına çarptırılır.

Madde 30 — Bu kanunun (25) inci maddesi hükmüne aykırı hareket eden işveren hakkında, gazetecilere ait ücret ve sair hakların daha aşağı hadlere indirilmesinden dolayı bu kimselerin uğradıkları zararın iki misli tutarında ağır para cezası hükmolunur.

Geçici Madde I — İşverenler bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde kendi iş yerlerinde çalışan gazetecilerle bu kanunda yazılı esaslar dâhilinde yazılı mukavele akdetmeye mecburdurlar. Bu hükme riayet etmiyen işverenler hakkında (26) ncı maddenin (a) bendinde yazılı ceza tatbik olunur.

Geçici Madde II — Bu kanunun neşri tarihinde 35 yaşını geçmiş bulunan gazetecilerden, mezkûr tarihten önceki beş yıl içinde gazetecilik meslekinde veya İş Kanununa tabi iş yerlerinde en az 1000 gün çalışmış olan ve bu hizmet sürelerini göstermek üzere çalışmış oldukları iş yerlerinden alacakları belgeleri en geç bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir yıl içinde İşçi Sigortaları Kurumuna tevdi edenler, 5417 sayılı

kanunun 5937 sayılı kanunla değiştirilen geçici birinci maddesinde yazılı şartlarla ihtiyarlık sigortasından faydalandırılırlar.

Geçici Madde III — 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun tatbikına geçildiği yerlerde, kanunun tatbiki tarihinden önce gazetecilik meslekinde veya İş Kanununun uygulandığı iş yerlerinde çalışmış bulunanlar 5502 sayılı kanunun (9) uncu maddesinin ikinci fıkrasiyle (14), (15) ve (18) inci maddelerinin tatbikatı bakımından, bu kanuna tabi iş yerlerinde çalışmış ve bu müddet içinde Hastalık ve Analık Sigortası primi ödemiş sayılırlar.

Madde 31 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 32 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

18/6/1952

No.	Başlık	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanunlar :				
3008	İş Kanunu 15/6/1936	3	17	1146	3330
5018	İşçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkında Kanun 26/2/1947	3	28	929	6542
	[İş Kuvvetleriyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanununun ek ve tadilleri ile Bakanlar Kurulu Kararları]				
	I — Kanunlar :				
4772	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu 7/7/1945	3	26	1262	6051
	[Bu kanunun 83 üncü maddesinin 5434 S. Kanuna uymayan hükümleri mezkûr kanunun 135 inci maddesiyle kaldırılmıştır.]				
5019	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki 4772 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin kaldırılmasına dair Kanun 26/2/1947	3	28	932	6543
5564	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında Kanun 6/3/1950	3	31	1601	7445
5929	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki Kanunun 5564 sayılı kanunla tadil edilen 32 nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun 16/5/1952	3	33	—	8131
	II — Bakanlar Kurulu Kararları :				
5/4431	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları Sigortaları ve Analık Sigortası Prim Tarifesi 6/7/1946	3	27	1418	6853
3/8306	İş Kazalariyle Meslek Hastalıkları Sigortaları Prim Tarifesi 11/12/1948	3	30	6	7072
	[İhtiyarlık Sigortası Kanununun ek ve değiştirilmeleri ile Tüzük]				
	I — Kanunlar :				
5417	İhtiyarlık Sigortası Kanunu 8/6/1949	3	30	1109	7222
5502	Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu 10/1/1950	3	31	515	7403
5752	İhtiyarlık Sigortası Kanununun 40 ıncı maddesinin kaldırılması hakkında Kanun 6/3/1951	3	32	1229	7751
5937	İhtiyarlık Sigortası Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında Kanun 28/5/1952	3	33	—	8126
	II — Tüzük :				
3/11000	İhtiyarlık Sigortası Tüzüğünü yürürlüğe koyan Bakanlar Kurulu Kararı 22/4/1950	3	31	2057	7498

İLÂNLAR

M. S. B. 2 No. lu Satın Alma Komisyonu Başkanlığından

1 — Kapalı zarf suretiyle 162054 aded separatör satın alınacaktır.

2 — İhalesi 7 Temmuz 1952 Pazartesi günü saat 11 de yapılacaktır.

3 — Şartnamesi ve resimleri Komisyonda ve İstanbul Lv. Âmirliğinde görülür ve isteyenlere 140 kuruşluk makbuz karşılığında Ko. da satılır.

4 — Beherinin muhammen fiyatı 17 kuruş olup hepsinin geçici teminatı 2.066,25 liradır. Ve hepsi bir istekliye ihale edilebileceği gibi ayrı ayrı taliplere de ihalesi yapılır. Bulunabilen miktar da alınır.

5 — İsteklilerin teklif mektuplarını en geç ihaleden bir saat evveline kadar Ko. Bşk. lığına vermeleri.

2320 / 4-3

M. S. B. 4 No. lu Satın Alma Komisyonu Başkanlığından

1 — İhalesi âmiri itaca pahalı görülen 50000 metre haki er kaputluk kumaş numune, evsaf ve şartnamesine uygun olmak üzere tekrar kapalı zarf usuliyle satın alınacaktır.

2 — İhalesi 30/6/1952 Pazartesi günü saat 11 de Komisyonda yapılacaktır.

3 — Haki er kaputluk kumaşın beher metresinin muhammen bedeli 11,81 liradan 50000 metresinin tutarı 590.500 lira olup geçici teminatı 27.370 liradır.

4 — Numune, evsaf ve şartnameler her gün öğleden evvel Komisyonda, İstanbul Lv. A. ve İzmir Garnizon Sa. Al. Kom. da görülür ve 30 liralık makbuz mukabilinde Komisyondan verilir.

5 — Hepsi bir istekliye ihale edilebileceği gibi 25000 metreden aşağı olmamak üzere ayrı ayrı isteklilere de ihale edilebilir.

6 — İsteklilerin teklif mektuplarını 30/6/1952 Pazartesi günü saat 10 a kadar Komisyon Başkanına makbuz mukabilinde vermeleri postadaki gecikmeler kabul edilmez.

2756 / 4-3

1 — Kapalı zarf usuliyle komisyonda mevcut plân, keşif ve şartnamesine göre 40×100 fitlik baraka içine iki kat halinde bölme yaptırılacaktır.

2 — İhalesi 3/7/1952 Perşembe günü saat 11 de komisyonda yapılacaktır.

3 — Keşif bedeli 27.742,51 lira olup geçici teminatı 2.080,69 liradır.

4 — Keşif ve şartnameler her gün öğleden evvel komisyonda ve İstanbul Levazım Âmirliğinde görülür. Ve 139 kuruşluk makbuz mukabilinde komisyondan verilir.

5 — Bu işe girecekler ihale gününden (tatil günleri hariç) üç gün evvel Hv. Kuvvetleri K. İnş. Gr. Bşk. dan belge almaları lâzımdır.

6 — İsteklilerin belli gün ve saatten bir saat evvel teklif mektuplarını komisyon başkanına makbuz mukabilinde teslim etmeleri. Posta gecikmeleri nazarı itibara alınmaz.

2819 / 4-2

1 — Kapalı zarf usuliyle etimesgut'ta kanalizasyon ve su tesisatı yaptırılacaktır.

2 — İhalesi 4/7/1952 Cuma günü saat 11 de Komisyonda yapılacaktır.

3 — Keşif bedeli 34.026,31 lira olup geçici teminatı 2.351,97 liradır.

4 — Keşif ve şartnameler her gün öğleden evvel Komisyonda ve İstanbul Levazım Âmirliğinde görülür ve 170 kuruşluk makbuz mukabilinde Komisyondan verilir.

5 — Bu işe girecekler ihale gününden (Tatil günleri hariç) üç gün evvel Hv. Kv. K. İnş. Gr. Bşk. dan belge almaları lâzımdır.

6 — İsteklilerin belli gün ve saatten bir saat evveline kadar teklif mektuplarını makbuz mukabilinde Komisyon Başkanına vermeleri ve postadaki gecikmeler nazarı itibare alınmaz.

2832 / 4-2

1 — Kapalı zarf usuliyle Komisyonda mevcut resim, keşif ve şartnamesine göre Eskişehir Hava İkmal Merkezinde kalorifer tesisatı yaptırılacaktır.

2 — İhalesi 4/7/1952 Salı günü saat 15 te Komisyonda yapılacaktır.

3 — Keşif bedeli 326.711,80 lira olup geçici teminatı 16.818,47 liradır.

4 — Keşif, resim ve şartnameler her gün öğleden evvel Komisyonda ve İstanbul Levazım Âmirliğinde görülür ve 16,35 liralık makbuz mukabilinde Komisyondan verilir.

5 — Bu işe girecekler ihale gününden (Tatil günleri hariç) en az üç gün evvel Hava Kuvvetleri K. İnş. Gr. Bşk. dan belge almaları lâzımdır.

6 — İsteklilerin belli gün ve saattan bir saat evveline kadar teklif mektuplarını makbuz mukabilinde Komisyon Başkanına vermeleri ve postadaki gecikmeler nazarı itibare alınmaz.

2834 / 4-2

EK-12

T.C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi: 7 Ekim 1336-1920

İdare ve yazı işleri için Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur

17 MART 1954
ÇARŞAMBA

Sayı : 8660

KANUNLAR

Başvekâlet Teşkilâtı hakkında Kanun

Kanun No : 6330 — *Kabul tarihi : 9/3/1954*

Madde 1 — Başvekâlet Teşkilâtı, bir Müsteşarın idaresi altında Milli Emniyet hizmetleri reisi ve mütehassıs müşavirlerle aşağıdaki dairelerden teşekkül eder :

Hususi Kalem Müdürlüğü,

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi,

Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü,

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü,

Arşiv Umum Müdürlüğü,

Levazım ve Daire Müdürlüğü,

Evrak Müdürlüğü.

Mütehassıs müşavirlerle daireler arasında iş bölümü Başvekil tarafından tesbit olunur.

Madde 2 — Başvekâlet Teşkilâtı kadroları ilişik cetvelde gösterilmiş ve bu kadrolar 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvele konulmuştur.

Başvekil bu teşkilâta dâhil memurları, Başvekâlete ait her hangi bir işin ifası için dilediği yerde çalıştırabilir.

Madde 3 — Beşinci ve daha yukarı derecedeki vazifelere alınacak memurlar Başvekilin inhası ve Reisicumhurun tasdikiyle, diğerleri dairelerinin teklifi üzerine Başvekil tarafından tâyin olunur.

Madde 4 — 29 Haziran 1943 tarihli ve 4443 sayılı kanun mer'iyetten kaldırılmıştır.

Muvakkat madde — Bu kanunla kadroları kaldırılanlardan kanunun mer'iyete girdiği tarihte geçici görev, hastalık, izin gibi kanuni sebeplerle vazifesi başında bulunmıyanlara, Başvekâlet teşkilâtında maaşlı vazifeye tâyin olundukları takdirde işe başlama kaydı aranmaksızın almakta oldukları maaşlarının verilmesine devam olunur.

Kanunun mer'iyete girdiği tarihte memur bulunanlardan kadro maaş ve unvanları değiştirilmemiş olanların yeniden tâyinine lüzum olmayıp haklarında yukarki fıkra hükümleri tatbik olunur.

Madde 5 — Bu kanun 31 Mart 1954 tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya Başvekil memurdur.

9/3/1954

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
1	Müsteşar	1	150
2	» Mavini	1	125
1	Milli Emniyet Hizmetleri Reisi	1	150
2	Mütehassıs Müşavir (İhtısas yeri)	2	125
3	Mütercim	1	100
5	Büro Müdürü	1	80
8	Şef	1	50
9	Memur	2	40
	Hususi Kalem Müdürlüğü		
3	Müdür	1	100
5	Müdür Muavini	1	80
6	Devlet Vekilleri Hususi Kalem Müdürleri	2	70
6	Şifre Şefi	1	70
8	Şef	3	50
9	Memur	3	40
10	»	2	35
11	»	2	30
4	Mütercim	1	90
	Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi		
2	Reis	1	125
3	Âza (İhtısas yeri)	2	100
3	Âza	3	100
5	Raportör ve Yardımcı Âza	3	80
6	Raportör	2	70
4	Mütercim	1	90
6	Muamelât Müdürü	1	70
8	Şef	1	50
9	Memur	1	40
10	Memur	3	35
	Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğü		
3	Umum Müdür	1	100
5	» » Muavini (Aynı zamanda Neşriyat Müdürü)	1	80
5	Umum Müdür Muavini (Aynı zamanda Müdevvenat Müdürü)	1	80

Türk Medeni Kanununun 639 uncu maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

Kanun No : 6333 *Kabul tarihi : 9/3/1954*

Madde 1 — Türk Medeni Kanununun 639 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Fevkalâde mürurzaman

Madde 639 — Tapu sicilinde mukayyet olmıyan bir gayrimenkulü nizasız ve fâsılasız 20 sene müddetle ve malik sıfatiyle yedinde bulundurmuş olan kimse o gayrimenkulün kendi mülkü olmak üzere tescili talebinde bulunabilir.

Tapu sicilinde malikı kim olduğu anlaşılamıyan veya 20 sene evvel vefat etmiş yahut gaipliğine hüküm verilmiş bir kimsenin uhdesinde mukayyet olan bir gayrimenkulü aynı şerait altında yedinde bulunduran kimse dahi o gayrimenkulün, mülkü olmak üzere tescilini talep edebilir.

Tescil dâvası Hazine ve ilgili âmme hükmi şahsiyeti aleyhine açılır ve mahkemece gazete ile ve ayrıca mahallinde münasip vasıtalarla en az 3 defa ilân olunur.

Son ilândan itibaren 3 ay içinde bir itiraz dâvası açılmaz veya açılıp da reddedilir ve iddia sabit olursa tescile karar verilir; karara gayrimenkulün haritası veya ebatlı krokisi eklenir.

Hususi kanun hükümleri mahfuzdur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

9/3/1954

No.	Başlığı	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanun :				
743	Medeni Kanun 17/2/1926	3	7	237	339

Neşir yoliyle veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkında Kanun

Kanun No : 6334 *Kabul tarihi : 9/3/1954*

Madde 1 — Matbuat vasıtasiyle her ne suretle olursa olsun :

1 - Namus, şeref veya haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarette bulunulması,

2 - İtibar kıracak veya şöhret veya servete zarar verebilecek bir hususun isnat edilmesi,

3 - Rıza hilâfına hususi veya ailevi ahvalin teşhir olunması,

4 - Yukardaki hal ve suretlerle tecavüz, hakaret, isnat veya teşhire maruz bırakılacağından bahisle tehditte bulunulması,

hallerinde fail (6) aydan (3) seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (10 000) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır.

Yukarda yazılı cürümler resmî sıfatı haiz olanlar aleyhinde sıfat veya hizmetlerinden dolayı işlendiğinde cürme mürettep olan ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Madde 2 — 1 inci maddede yazılı cürümlerden dolayı takibat icrası şikâyete bağlı değildir.

Ancak cumhuriyet müddeiumumisi tahkikata başlamazdan evvel mağdurun yazılı muvafakatini alır.

Hüküm katileşinceye kadar bu muvafakatin geri alınması halinde hukuku âmme dâvası sukut eder.

Re'sen takibi müstelzim olan veya takibi, izin, muvafakat, talep veya müracaata tabi bulunan hakaret, söyme, tezlil, tezyif veya edep ve hürmete münafi hareket suçları hakkında bu maddenin üçüncü ve üçüncü fıkraları tatbik edilmez.

Madde 3 — Devletin siyasi veya mali itibarını sarsacak veya âmmenin telâş ve heyecanını mucip olacak mahiyette yalan haber veya havadisleri veya bu mahiyetteki vesikaları neşredenler 1 seneden 3 seneye kadar hapis ve (2 500) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 4 — Bu kanunun birinci ve üçüncü maddelerinde yazılı cürümlerin tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılarak hükmolunur.

Madde 5 — Bu kanunda yazılı cürümlerden dolayı suçlular hakkında tâyin olunacak ağır para cezasının beş misilinin, ister hakiki, ister hükmi şahıs olsun mevkute sahibinden veya cezaen mesul edilemiyen hallerde naşirden tahsiline de mahkemece hükmolunur.

Bu para cezası, Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki 6183 sayılı kanun hükümlerine tevfikan tahsil ve infaz edilir ve tekerrüre de esas olamaz.

Madde 6 — Birinci ve üçüncü maddelerde yazılı cürümlerin radyo ile işlenmesi veya nakledilmesi hallerinde fiiller hakkında bu kanun hükümleri tatbik edilir.

Madde 7 — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

Madde 8 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

9/3/1954

No.	Başlığı	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanun :				
6183	Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkında Kanun 28/7/1953	3	34	2658	8469

Tapulama Kanununun 13 üncü maddesinin (D) fıkrasının değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair Kanun

Kanun No : 6335 *Kabul tarihi : 9/3/1954*

Madde 1 — 5602 sayılı kanunun 13 üncü maddesinin (D) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

D) Bir kimsenin tapuda kayıtlı olmıyan 20 dönümden az bir gayrimenkul üzerinde en az yirmi yıldan beri malik sıfatiyle aralıksız ve nizasız ziyadliği, belgelerle veya bilirkişi sözleriyle ve 20 dönümden fazla olan gayrimenkullerde ayrıca on yılı veya daha önceki vergi kayıtlariyle sabit olursa, o gayrimenkul ziyedi adına,

Madde 2 — 5602 sayılı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir :

Ek madde — Tapuda kayıtlı olmıyan ve yüz ölçümü 20 dönümden fazla olan gayrimenkullerin gerek 5519 sayılı kanuna ve gerek fevkalâde iktisabi zamanaşımına dayanılarak umumi hükümlere göre tescili dâvalarında ziyedliğin on yıl ve daha önceki vergi kayıtlariyle de sabit olması lâzımdır.

Kesin hükme bağlanmamış olan tescil dâvalariyle bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten önce tescil talebi hakkı doğmuş olan kimseler tarafından açılacak dâvalarda da aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

9/3/1954

No.	Başlığı	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanunlar :				
5519	Tapu kayıtlarından hukuki kıymetlerini kaybetmiş olanlarin aslîleşmesi hakkındaki 1515 sayılı kanuna ek Kanun 25/1/1950	3	31	729	7420
5602	Tapulama Kanunu 22/3/1950	3	31	1775	7463

Basın Kanununun 36 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

Kanun No : 6337 *Kabul tarihi : 9/3/1954*

Madde 1 — 5680 sayılı kanunun 36 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Madde 36 - Bu kanunda yazılı olan veya basın yoliyle işlenmiş bulunan bütün suçlardan ötürü sivil şahıslar hakkında ağır cezayı gerektiren dâvalar ağır ceza mahkemelerinde ve diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Üç veya daha fazla hâkim bulunan yerlerde asliye ceza mahkemelerinin görevine giren dâvalar en yüksek dereceli üç ceza hâkiminin iştirakiyle kurulacak toplu mahkemede görülür. Derecede eşitlik halinde kıdeme bakılır.

Bu suretle kurulacak toplu mahkemede hâkimlerin en yüksek dereceli ve derecede eşitlik halinde kıdemlisi başkanlık eder.

Basın mahkemesini teşkil eden ceza hâkimlerinin, mazeretleri, izinli bulunmaları veya sair sebeplerle dâvaya bakamamaları, veyahut, mahkemenin munhasıran ceza hâkimlerinden teşkili mümkün olmıyan yer-

EK-13

T.C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi: 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yazı işleri için Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur

8 HAZİRAN 1956
CUMA

Sayı : 9327

KANUNLAR

Neşir yoliyle veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkındaki 6334 sayılı kanunun adı ile bazı maddelerinin tadiline ve bir madde ilâvesine dair Kanun

Kanun No: 6732 *Kabul tarihi : 7/6/1956*

Madde 1 — Neşir yoliyle veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkındaki 6334 sayılı Kanunun adı aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Neşir Yoliyle veya Radyo ile Yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler hakkında Kanun.

Madde 2 — Aynı Kanunun 1, 3, 4, 5 inci maddeleri tadil edilmiş ve bu Kanuna 1 madde ilâve olunmuştur.

Madde 1 — Matbuat vasıtasiyle her ne suretle olursa olsun :

1. Namus, şeref, itibar veya haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarette bulunulması,

2. İtibar kıracak veya şöhret, meslek veya servete zarar verebilecek bir hususun isnadedilmesi,

3. Rıza hilâfına hususi veya ailevi ahvalin işaa edilmesi veya teşhir olunması,

4. Yukardaki hal ve suretlerle tecavüz, hakaret, isnat, işaa veya teşhire maruz bırakılacağından bahsiyle tehditte bulunulması,

5. Kanunda tasrih edilen haller haricinde resmî sıfatı haiz olanları küçük düşürmeyi hedef tutan veya bunlar aleyhine istihkâr veya istihfaf hissi telkin edebilecek yahut müphem ve suizannı davet eyliyebilecek mahiyette neşriyatta bulunulması,

Hallerinde fail 1 seneden 3 seneye kadar hapis ve (3 000) liradan (10 000) liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Yukarda yazılı cürümler resmî sıfatı haiz olanlar aleyhinde sıfat ve hizmetlerinden dolayı işlendiğinde cürme müretteb olan ceza üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.

Madde 3 — Devletin siyasi veya mali itibarına dokunabilecek veya âmmenin telâş veya heyecanını mucip olabilecek yahut âmme nizamını veya halkın Devlete karşı beslediği itimat ve emniyeti sarsabilecek veya her ne suretle olursa olsun âmmenin huzur ve sükûnunun bozulmasını tevlit edebilecek mahiyetteki yalan haber ve havadisleri yahut bu mahiyetteki vesikaları neşredenler veya bu şekilde yazı yazanlar yahut sui niyetle veya maksadı mahsusa müstenit olarak neşriyatta bulunanlar veya Devletin veya Hükümetin hariçteki itibar veya nüfuzunu kıracak şekilde asılsız, mübalâğalı veya maksadı mahsusa müstenit haber, havadis veya malûmatı yabancı memleketlerde neşrettirenler veya bilerek neşrine sebebiyet verenler yahut resmî makam, merci, heyet, teşekkül veya resmî sıfatı haiz olanlar aleyhine tahrik edici mahiyette neşriyatta bulunanlar 1 seneden 3 seneye kadar hapis ve (10 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasiyle cezalandırılırlar.

Yazı, haber, havadis, resim ve vesikaların metin, muhteva veya mahiyetlerinin tahrif veya tağyir edilerek neşri de aynı cezayı mucibtir.

Âmmenin ihtiyaçları için zaruri sayılan maddelerin azalmasını veya fiyatlarının yükselip düşmesini tevlit edebilecek veya dahili emniyeti tehlikeye düşürebilecek yahut Hükümet veya âmme işlerine müteallik kararları almaya salâhiyetli diğer bütün resmî makam ve teşekkküllere olan saygı ve itimadı sarsacak mahiyette yalan neşriyatta bulunanlar veya resmî makam ve mercilerle resmî sıfatı haiz olanların her türlü tasarruf, icraat veya muameleleri hakkında yalan haber ve havadis neşredenler veya bunlara mütaallik haber, havadis yahut vâkıanın tahrifi suretiyle neşriyatta bulunanlar birinci fıkrada yazılı ceza ile cezalandırılırlar.

Yukarki fıkralarda yazılı neşriyat, yalnız şahsın maddi veya mânevi zararını mucip olabilecek mahiyette ise mağdurun şikâyeti üzerine faili üç aydan bir seneye kadar hapis ve (2 000) liradan (10 000) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır.

Kanunda yazılı cürümleri nakil veya iktibas edenler, cürme müretteb ceza ile cezalandırılırlar.

Madde 4 — Bu kanunun 1, 3 ve 7 nci maddelerinde yazılı cürümlerin tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılarak hükmolunur.

Madde 5 — Bu kanunda yazılı cürümlerden dolayı suçlular hakkında tâyin olunacak ağır para cezasının on mislinin, ister hakiki, ister hükmi şahıs olsun cezaen mesul edilemiyen hallerde mevkute sahibinden veya naşirden tahsiline de hükmolunur.

Bu para cezası Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki 6183 sayılı Kanun hükümlerine tevfikan tahsil ve infaz edilir ve tekerrüre de esas olamaz.

Madde 7 — Muayyen maksatlarla açık veya kapalı yerlerde yapılan toplantılarda bu kanun hükümlerine muhalefet hallerinde de fail bu Kanunda yazılı şartlar dairesinde aynı cezalarla cezalandırılır.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

Madde 4 — Bu kanun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7/6/1956

No.	Başlık	Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanun :				
6334	Neşir Yoliyle veya Radyo İle İşlenecek Bazı Cürümler hakkında Kanun 9/5/1954	3	35	1444	8660
	Sözü geçen kanun :				
6183	Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında Kanun 28/7/1953	3	34	1658	8469

Basın Kanununun bazı maddelerinin tadiline ve kanuna muvakkat bir madde ilâvesine dair Kanun

Kanun No: 6733 *Kabul tarihi : 7/6/1956*

Madde 1 — 5680 sayılı Basın Kanununun 4, 5, 7, 8, 13, 16, 17, 19, 25, 29, 30, 32, 34 ve 39 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde tadil edilmiş ve kanuna muvakkat 3 üncü madde ilâve olunmuştur :

Madde 4 — Her basılmış eserde o eserin neşir yeri ve yılı ve tabiin, varsa naşirin adları ve iş yerleri gösterilir. İlân, tarife, sirküler ve emsali hakkında bu hüküm tatbik olunmaz.

Mevkutelerde ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün adları gösterilir.

Madde 5 — Her mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden bir mesul müdürü bulunur.

Mesul müdür aşağıdaki şartları haiz olmalıdır :

1. Türk vatandaşı ve asgari lise mezunu olmak veya bu derecede tahsili bulunduğu resmen tevsik edilmiş olmak;

2. 21 yaşını bitirmiş bulunmak;

3. Türkiye'de ikametgâh sahibi olmak ve devamlı oturmak;

4. Devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak;

5. Mahcur veya âmme hizmetlerinden memnu bulunmamak;

6. Ağır hapis, taksirli suçlar hariç olmak üzere altı aydan fazla hapis cezasiyle mahkûm olmamak veya suç tasnii, resmi mercileri iğfal, iftira, yalan şahitliği ve yalan yere yemin, sahtekârlık, müstehcen ve hayâsızca neşriyat, fuhşiyata tahrik, hırsızlık, dolandırıcılık, hilcli iflâs, emniyeti suiistimal suçlarından biriyle hükümlü bulunmamak;

7. Muvakkaten âmme hizmetlerinden memnuiyet, umumi emniyet nezareti altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkûmiyet hallerinde bu ceza ve tedbirler infaz edilmiş olmak.

Madde 7 — Mevkute sahibinin, bu kanunun 5 inci maddesinin 1 inci bendindeki lise tahsili şartı müstesna olmak üzere aynı bentte ve diğer bentlerinde yazılı vasıf ve şartları haiz ve okur - yazar olması icabeder.

Mevkute sahibi mesul müdürlüğü deruhde eylediği takdirde 5 inci maddede yazılı bütün vasıf ve şartları haiz olması gerekir.

Mevkute sahibi mesul müdürlüğü deruhde etmez veya mesul müdürlük için kanunen aranan vasıf ve şartları haiz bulunmazsa bu takdirde mevkuteye bir mesul müdür tâyin etmek mecburiyetindedir.

Mevkuteyi neşreden cemiyet ise reisi; şirket veya bir teşebbüs ise en fazla hisseye malik olan; bunların teaddüdü halinde biri; sermayenin tamamı bir şahsa ait ise bu kimse veya sahip küçük ise kanuni mümessili bu kanun hükümlerince verilecek beyannamede sahip olarak gösterilir ve bu sahipler de bu kanunda yazılı hükümlere tabidirler.

Türkiye'de yabancıların mevkute çıkarması mahallî en büyük mülkiye âmirinin mütalâası üzerine Dahiliye Vekâletinin müsaadesine ve mevkutenin yazı işlerini fiilen idare edecek mesul müdürün 5 inci maddedeki vasıf ve şartları haiz olmasına ve mevkute hangi dilde çıkıyorsa o dili bilmesine bağlıdır.

Madde 8 — Mevkute çıkarılması izne bağlı değildir. Ancak mevkutenin :

1. Adını, neşir mevzuunu, ne vakitlerde çıkarılacağını ve idare yerini,

2. Sahibinin ve ayrı mesul müdür varsa onun, sahip küçük ise kanuni temsilci ile birlikte küçüğün ad ve soyadlarını, tâbiiyet ve ikametgâhlarını gösterir bir beyanname verilmesi mecburidir. Bu beyannameye sahip hükmi şahıs ise şirket mukavelesinin veya cemiyet nizamnamesinin tasdikli bir örneği eklenir.

Beyanname, mevkute sahibinin ve ayrı mesul müdür varsa onların da imzasını ihtiva eder.

Madde 13 — Mevkutelerde çalıştırılacak muhbir veya muhabirlerin bu kanunun 5 inci maddesinin 3 üncü bendi hükmü müstesna diğer bentlerinde yazılı vasıf ve şartları haiz olmaları icabeder.

Madde 16 — Basın yoliyle işlenen suçlardan dolayı ceza mesuliyeti :

1. Mevkutelerle işlenen suçlarda, suçu vücuda getiren yazıyı yazan veya resmi yapan veyahut haber, havadis veya vesikaları verenlerle mevkutenin mesul müdürüne ve mesul müdürlüğü kabul etmemiş olan sahibine terettüp eder.

2. Mesul müdür, mevkutelerde suç teşkil eden ve müstear ad ile veya imzasız yahut remizli imza veya mahsus bir işaretle neşredilen yazı, resim, haber, havadis veya vesika sahiplerinin sarih hüviyetlerini talep tarihinden itibaren 24 saat içinde Cumhuriyet Müddeiumumisine bildirmeğe mecburdur.

3. Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlarda ceza mesuliyeti suçu teşkil eden eserin müellif, muharrir, mütercim veya tersim edenine, fail belli olmadığı veya bu kimse aleyhine Türk mahkemelerinde dâva açılamadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında neşrolunduğu hallerde naşire ve naşir de belli olmazsa tabie, bu da bilinmediği takdirde bilerek satana, dağıtana aittir.

Madde 17 — Basın yoliyle işlenen suçlardan doğacak maddi ve mânevi zararları cezaen mesul olanlarla birlikte ve cezaen mesul edilemiyen hallerde, mevkutelerde sahibi ve mevkute olmıyanlarda naşiri müteselsilen tazmin ile mükelleftirler.

Cevap ve tekzip hakkı

Madde 19 — Bir şahsın haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan veyahut hakikata aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izafesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o şahsın imzasiyle gönderilecek cevap ve tekzibi, mevkutenin mesul müdürü, metnine hiçbir mülâhaza ve işaret katmaksızın ve bu cevap veya tekzip dolayısiyle her hangi bir mütalâa beyan etmeksizin aynen ve tamamen neşre mecburdur.

Cevap veya tekzibin günlük gazetelerde, alındığının ertesi günü ve diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartiyle ilk çıkacak nüshada aynı sayfa ve sütunda ve aynı mahalden başlamak üzere aynı punto harflerle neşri, cevap veya tekzibi mucibolan yazı için başlıklar yapılmış veya resimler konulmuş ise, cevap ve tekzibi gönderen şahıs tarafından tesbit edilecek başlıkların ve resimlerin de aynı büyüklükte neşri mecburidir.

Cevap veya tekzip, taallük ettiği yazıya bir misil ilâvesiyle baliğ olacak miktar ve hacmı geçemez. Ancak 20 satırdan az olan yazıların cevabı 20 satır olabilir.

Cevap veya tekzipler mevkute ile birlikte, alâkalının bulunduğu mahal Cumhuriyet Müddeiumumisine verilir veya gönderilir. Cumhuriyet Müddeiumumisi, en geç 24 saat içerisinde, cevap veya tekzibi; suç mahiyetinde olup olmadığı, neşir ile alâkası bulunup bulunmadığı, kanunda yazılı şekil ve şartlara uygun olup olmadığı ve neşrinden itibaren üç ay geçip geçmediği cihetlerinden tetkik ederek bir karar verir. Bu karara göre münasip göreceği değişiklikleri yaparak veya aynen, alâkalı mevkutenin mesul müdürüne neşredilmek üzere cevap veya tekzibi gönderir.

Cumhuriyet Müddeiumumisinin kararı kati olup yerine getirilmesi mecburidir.

Devlet daireleri, âmme müessesecleri veya hükmi şahıslar tarafından gönderilecek cevap veya tekzipler hakkında da yukardaki fıkralar hükmü tatbik olunur.

Cevap ve tekzip hakkını kullanmadan ölen bir kimsenin bu hakkını vârisleri kullanabilir.

Madde 25 — 13 üncü maddede yazılı şart ve vasıfları haiz olmıyan kimseleri çalıştıranlar bir aya kadar hapis ve (5 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasiyle cezalandırılır.

Madde 29 — 19 uncu maddedeki neşir mecburiyetine riayet etmiyenler hakkında 15 günden üç aya kadar hapis ve (2 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle birlikte neşrinden imtina olunan cevap ve tekzibin aynı mevkutede 19 uncu maddede gösterilen şekil ve şartlar dairesinde neşrine de hükmolunur.

Mahkemenin hükmüne rağmen neşirden imtina olunması halinde yukarıki fıkra gereğince verilecek cezalar bir misli artırılarak hükmolunur ve ayrıca neşrin geciktiği her nüsha için (1 000) lira ağır para cezası da ilâve olunur .

Madde 30 — Ceza dâvasına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından, hazırlık ve ilk tahkikatlarda takipsizlik veya muhakemenin men'i kararı verilmesinden önce neşri yasaktır.

Tahkikatın seyri veya mahkemenin karar ve muameleleri üzerinde tesir yapabilecek her türlü neşriyatta bulunulması, Cumhuriyet Müddeiumumisinin talebi üzerine hazırlık tahkikatında sulh ceza hâkiminin ve ilk tahkikatta sorgu hâkiminin ve muhakeme sırasında mahkemenin vereceği kararla yasak edilebilir.

Ceza dâvasının başlamasiyle hüküm katileşinceye kadar hâkim ve mahkemenin hüküm ve kararlariyle muameleleri hakkında mütalâa serdi yasaktır.

Kanun, nizamname veya resmi teşekküllerce ittihaz olunan karar gereğince gizli yapılan toplantılardaki müzakeratın veya alınan kararların veya gizli olan tahkikat ve safahatının ve kaza mercilerinin müzakeratının neşri yasaktır.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri ve neşir yoliyle veya radyo ile yahut toplantılarda işlenen bazı cürümler hakkındaki kanun hükümlerinin tatbiki suretiyle mahkûmiyet halinde bir aydan üç aya kadar mevkutenin neşriyatının tatiline de karar verilir.

Neşriyatı tatil edilen mevkutenin sahip veya mesulleri tatil müddeti içerisinde başka bir adla mevkute çıkaramazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis ve (5 000) liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasiyle cezalandırılırlar.

Madde 32 — Memleket ahlâkını, aile nizamını bozacak veya cürüm işlemeye teşvik veya tahrik edecek şekilde heyecan uyandıracak tafsilât ile hakiki veya hayali vakıaları hikâye veya tasvir veya tersim edenler veya intihar vakıaları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları tesir altında bırakacak mahiyette tafsilât ve resimler neşredenler hakkında (1 000) liradan (10 000) liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Madde 34 — Siyasi, iktisadi, ticari mevkutelerin sermayeleri ve devamlı veya geçici bütün gelir kaynaklariyle basılan nüshalarının adedi ve bir nüshasına 50 den fazla abone yazılmış olanların isim, adres ve tabiiyetleri ve umumi abone yekûnu ve basıldıkları matbaa ile olan hukuki münasebetleri noterlikçe tasdik edilmiş bir deftere kaydedilir.

Bu defter tutulmadığı veya deftere noksan veya yanlış malûmat geçirildiği veyahut müddeiumumilikçe talep vukuunda defter ve ihtiva etmesi gereken hususlar gizlendiği takdirde mevkutenin sahibi veya onun mümessili üç aydan bir seneye kadar hapis ve (500) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

İlmî, edebî, fennî ve bedii mahiyette olan mevkutelerden yayınları itibariyle siyasi, iktisadi ve ticari mahiyette neşriyata girişenler bir ve ikinci fıkralar hükümlerine tabidirler.

Umumi yerlerde, sokaklarda veya halkın kolaylıkla girip çıktığı mahallerde ve bunlara benzer diğer yerlerde mevkute ve gayrimevkuteleri ihtiva ettiği haber, havadis yazı ve resimlerden (Matbua muhteviyatından) veya sair hususlardan bahsiyle satanlar, sattıranlar veya satışa arz edenler, (100) liradan (500) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılırlar. Tekerrürü halinde para cezasiyle birlikte bir aya kadar hapis cezası da hükmolunabilir.

Madde 39 — Basın Kanununa giren veya basın yoliyle işlenen suçlara ait dâvalar acele işlerden sayılır ve mahkemelerin senelik tatil günlerinde de görülür.

Maznunun ikametgâh itibariyle mahkemeye çağırılabilmesi için gerekli zaman gözetilerek, duruşma için en yakın gün tâyin edilir.

İddia ve müdafaalar ve deliller birden söylenir ve gösterilir.

Duruşmalar, işin en az gerektirdiği müddetten fazla bir zamana bırakılamaz.

Muvakkat madde 3 — Bu kanunda yazılı hükümlere, durumları, vasıf ve şartları uygun olmıyanlar kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene içerisinde riayet ve intibaka mecburdurlar.

Ancak, bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte neşredilmekte olan her hangi bir mevkutede çalışan ve basında fasılasız üç sene muhbir ve muhabirlik yapmış olanlar kanunun 5 inci ve 13 üncü maddelerinde yazılı yeni şartları haiz olmasalar da bu sıfatlarını muhafaza ederler.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7/6/1956

No.	Başlığı		Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanun :					
5680	Basın Kanunu	15/7/1950	3	31	1234	7564
	Sözü geçen kanun :					
765	Türk Ceza Kanunu	13/3/1926	3	7	515	320

KARARNAMELER

4

Karar Sayısı : 7382

Erkânıharbiyei Umumiye Reisi Orgeneral Nurettin Baransel'in Yüksek Askerî Şûra Âzalığına, Kara Kuvvetleri Kumandanı Orgeneral İsmail Hakkı Tunaboylu'nun Erkânıharbiyei Umumiye Reisliğine, Birinci Ordu Müfettişi Orgeneral Nurettin Aknoz'un Kara Kuvvetleri Kumandanlığına, Üçüncü Ordu Müfettişi Korgeneral Nazmi Ataç'ın Birinci Ordu Müfettişliğine, İkinci Ordu Müfettişi Korgeneral Necati Tacan'ın Üçüncü Ordu Müfettişliğine, Erkânıharbiyei Umumiye İkinci Reisi Korgeneral Rüştü Erdelhün'ün İkinci Ordu Müfettişliğine ve Yüksek Askerî Şûra Âzası Orgeneral Feyzi Mengüç'ün Askerî Temyiz Mahkemesi Reisliğine tâyinleri; Millî Müdafaa Vekâletinin 1/6/1956 tarihli ve 215/2641 sayılı yazısı üzerine, 1631 sayılı kanunun 40 ıncı ve 5398 sayılı kanunun 3 ve 4 üncü maddelerine tevfikan, İcra Vekilleri Heyetince 1/6/1956 tarihinde kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR
C. BAYAR

Başvekil	Devlet Vekili	Devlet Vekili	Devlet Vekili	Devlet Vekili
A. MENDERES	*Dr. M. C. BENGÜ*	*Ş. ERGİN*	*E. KALAFAT*	*C. YARDIMCI*

Adliye Vekili	Millî Mü. Vekâleti V.	Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili	Maliye Vekili
GÖKTÜRK	*Ş. ERGİN*	*E. MENDERES*	*F. KÖPRÜLÜ*	*N. ÖKMEN*

Masraf Vekâleti V.	Nafıa Vekili	İkt. ve Ticaret Vekili	Sağ. ve İç. Mua. Vekili
F. KÖPRÜLÜ	*M. ÇAVUŞOĞLU*	*Z. MANDALİNÇİ*	*Dr. N. KÖREZ*

Güm. ve İnh. Vekili	Ziraat Vekili	Münakalât Vekili	Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili
H. HÜSMAN	*E. BUDAKOĞLU*	*A. DEMİRER*	*M. TARHAN*	*Ş. AĞAOĞLU*

EK-14

T.C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi: 7 Ekim 1336-1920

İdare ve yazı işleri için Başvekâlet Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur	30 HAZİRAN 1956 CUMARTESİ	Sayı : 9346

KANUNLAR

Milli Korunma Kanununun 4648 sayılı kanunla tadil edilmiş olan 6 ncı maddesinin ikinci bendine bir fıkra ilâvesiyle X uncu bendinin değiştirilmesine dair Kanun

Kanun No : 6751 — *Kabul tarihi : 25/6/1956*

Madde 1 — Milli Korunma Kanununun 4648 sayılı kanunla tadil edilmiş olan 6 ncı maddesinin II nci bendine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Ayrıca görülecek lüzum üzerine bu gibi hizmetler için 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla mukayyet olmaksızın kadro ihdası caizdir. İktisat ve Ticaret Vekâletince bu kadrolarda mukavele ile istihdam edileceklerin mukavelcileri İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunur.

Madde 2 — Aynı kanunun 6 ncı maddesinin X uncu bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

X - a) Bu kanuna müstenıden ihdas olunan teşkilât ve müessese kadrolarında istihdam edilenlere birinci derece maaş veya ücreti geçmemek üzere 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla mukayyet olmaksızın tâyin edildikleri kadronun maaş veya ücret tutarı verilebilir.

Bu suretle istihdam edilenlerin aldıkları maaş ve ücretler kendileri için müktesep bir hak teşkil etmez.

b) 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tabi bir vazifede bulunanlardan görülen lüzum üzerine esas vazifesine ilâveten bu kanuna ait işlerde devamlı olarak çalıştırılanlara almakta oldukları maaş veya ücretin bir mislini geçmemek üzere Milli Korunma tahsisatından tazminat verilir.

Bu tazminatın miktarı İktisat ve Ticaret Vekili tarafından tesbit edilir.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

28/6/1956

No.	Mahiyeti		Devlet Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	İlgili Kanunlar :					
3780	Milli Korunma Kanunu	26/1/1940	3	21	455	4417
4648	Milli Korunma Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve ek maddelerinin çıkarılmasına dair Kanun	3/8/1944	3	25	1341	5750

Orman Umum Müdürlüğü teşkilâtına dair 3818, 3904 ve 6223 sayılı kanunlara bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun

Kanun No : 6752 — *Kabul tarihi : 25/6/1956*

Madde 1 — Orman Umum Müdürlüğü Kuruluşu hakkındaki 3204 sayılı Kanunun 5 inci maddesine bağlı cetveli tadil eden 3818, 3904 ve 6223 sayılı kanunlara bağlı cetvellerdeki kadrolardan ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilenler kaldırılmış ve yerine, ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı kadrolar konulmuştur.

Muvakkat madde — İlişik (3) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar Orman Umum Müdürlüğü 1956 mali yılı Bütçe Kanununa bağlı (L) işaretli cetvele eklenmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini icraya Ziraat ve Maliye Vekilleri memurdur.

28/6/1956

(1) SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
4	Hukuk Müşaviri	1	90
5	Muhasebe Müdürü	1	80
7	Zat İşleri ve Levazım Müdürü	1	60
13	S. 5 Orman Mühendis Muavini	438	20
13	Mühendis Muavini	12	20
9	Mümeyyiz	1	40
11	Birinci Sınıf Kıdemli Orman Başkâtibi	4	30
12	Birinci Sınıf Orman Başkâtibi	29	25
13	İkinci » » »	97	20
13	Birinci » » Kâtibi	34	20
14	İkinci » » »	178	15
12	S. 1 Kıdemli Orman Mesaha Memuru	53	25
13	S. 1 Orman Mesaha Memuru	202	20
14	S. 2 » » »	313	15

D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş
9	Hemşire	1	40
10	»	2	35
11	»	3	30
12	»	6	25
	Arşiv ve Neşriyat Müdürlüğü		
	Neşriyat Bürosu :		
8	Raportör	1	50
	Muhasebe Müdürlüğü		
	Vâridat Bürosu :		
12	Memur	1	25
	Vilâyetler Teşkilâtı		
5	Y. Mimar veya mühendis (İhtisas mevkii)	1	80
6	Y. Mimar veya mühendis (İhtisas mevkii)	1	70
10	Fen memuru	1	35
13	Memur	2	20

(5) SAYILI CETVEL

F.	M.	Tahsisatın nevi	Lira
217		Ek görev tazminatı	2 400
218		Kasa tazminatı	10 000
		Yekûn	12 400

Toplantılar ve gösteri yürüyüşleri hakkında Kanun

Kanun No : 6761 *Kabul tarihi : 27/6/1956*

BİRİNCİ KISIM

Serbest toplantılar

Madde 1 — Hakiki veya hükmi şahısların yapacakları açık veya kapalı yer toplantılarıyle gösteri yürüyüşleri bu kanun hükümleri dairesinde serbesttir.

Madde 2 — Siyasî partilerce veya siyasî propaganda kastiyle hakiki veya hükmi şahıslar tarafından tertibedilecek toplantılar ve gösteri yürüyüşleri ancak, muhtelif seçimler dolayısiyle Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre muayyen olan seçim propaganda devresi zarfında ve mezkûr kanun hükümleri dairesinde yapılır.

Hükmi şahıslar kendi mensupları arasında hususi kanun ve nizamnamelerindeki esaslara uygun olarak kapalı yerde içtima akdedebilirler.

Şu kadarki siyasî partilerin umumi büyük kongreleri hariç diğer kademe kongreleri, o kademenin bulunduğu idari mahalde yapılabilir.

İKİNCİ KISIM

Beyanname vermek suretiyle yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşleri

Madde 3 — İkinci maddede tasrih edilen haller haricinde açık veya kapalı yer toplantıları veya gösteri yürüyüşü yapabilmek için toplantı yahut yürüyüşten en az 48 saat önce o yerin en büyük mülkiye âmirine, siyasî ve medenî haklarını kullanma salâhiyetini haiz ve bu yerde daimî ikametgâhı bulunan üç kişilik bir tertip heyeti tarafından beyanname verilmesi ve bu beyannamede :

a) Toplanmanın veya gösteri yürüyüşünün mevzuu ile maksat ve gayesinin;

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılacağı mahal, gün ve saatin, gösteri yürüyüşünün takibedeceği yol ve istikametin, toplanma ve dağılma yerlerinin;

c) Bunları idare edeceklerle toplantıda konuşacak olanların hüviyet ve ikametgâhlarının;

Açıkça ve tafsilen gösterilmesi mecburidir.

Madde 4 — Mülkiye âmiri, toplantıya veya gösteri yürüyüşüne müsaade edilip edilmediğini, beyannamede yazılı olan saatten önce, tertip heyetine tebliğ ile mükelleftir.

Madde 5 — Mahallî en büyük mülkiye âmiri, lüzum gördüğü takdirde toplanma ve dağılma yerlerini, gösteri yürüyüşünün yapılabileceği yollarla istikameti, umumi intizam ve trafiğin aksamaması için riayeti lüzumlu tedbirleri tesbit ve keyfiyeti yazılı olarak alâkalılara tebliğ eder. Alâkalılar tebliğ olunan hususlara ve tedbirlere uymaya mecburdurlar.

Gösteri yürüyüşünde nutuk söylenemez, umumi konuşma ve propaganda yapılamaz, ancak yürüyüşün mevzuu ve maksadı dövizlerle ifade edilebilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

İdare heyeti teşkili ve bu heyetin vazifeleri

Madde 6 — Toplantıyı veya gösteri yürüyüşünü tertibedenler, en az üç kişilik bir idare heyeti teşkil ederler. Bu idare heyeti, toplantı veya gösteri yürüyüşünün sükûn ve intizamını temin etmeye, kanunlara karşı hareketleri ve beyannamede yazılı mevzu, maksat ve gaye haricine çıkılmasını önlemeye, umumi ahlâk ve âdaba aykırı şeref, haysiyet ve itibarı zedeleyici veya suç işlemeye tahrik ve teşvik edici mahiyette olan söz ve hareketleri menedici tedbirleri almaya mecburdur. İdare heyeti lüzumu halinde zabıtayı yardım için davet ile mükelleftir.

İdare heyeti teşkil edilmemiş ise, toplantı veya gösteri yürüyüşünü tertibedenler bu heyet yerine kaim olur.

İdare heyeti mensupları veya bu heyet yerine kaim olanlar toplantının veya gösteri yürüyüşünün yapılacağı mahalde bulunmazlarsa toplantı ve yürüyüş yapılamaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Toplantı ve ve gösteri yürüyüşünde bulunabilecek resmî memurlar, mahallî en büyük mülkiye âmirinin salâhiyetleri

Madde 7 — En büyük mülkiye âmiri, toplantıda veya gösteri yürüyüşüne hazır bulunmak üzere hâkim sınıfından sayılanlarla jandarma da dâhil askerî şahıslar haricindeki memurlardan bir veya bir kaçını (Hükûmet komiseri) olarak tâyin ve tavzif eder.

Hükûmet Komiseri, altıncı maddede yazılı husus ve tedbirlerin kifayet etmemesi dolayısiyle toplantının veya gösteri yürüyüşünün umumi sükûn ve nizamı bozacak bir şekil alması veya bu kanun hükümlerine riayet edilmemesi hallerinde, toplantıyı veya gösteri yürüyüşünü, dağıtmaya salâhiyetlidir.

Madde 8 — Toplantı veya gösteri yürüyüşlerinde mahallî Cumhuriyet müddeiumumileri veya muavinleri de hazır bulunabilir.

Madde 9 — Mahallin en büyük mülkiye âmiri, lüzumu halinde, İl İdaresi Kanununa tevfikan, askerî birlikleri muntazır kuvvet olarak harekete müheyya kılmaya salâhiyetlidir.

Madde 10 — Açık veya kapalı yer toplantısının yapıldığı yerler, toplantının devamı müddetince, umuma açık yerlerden sayılır.

Kapalı yer toplantıları saat 8 den 24 e, açık yerlerde yapılan toplantı veya gösteri yürüyüşleri de güneşin doğuşundan batışına kadar devam edebilir.

BEŞİNCİ KISIM

İstisnaî hükümler ve memnu fiiller

Madde 11 — Mahallî örf ve âdetlere göre yapılacak merasim, eğlence, düğün, balo gibi toplantılarla okullar veya resmî teşekküller tarafından tertibedilecek toplantılar ve ilmî konferanslarla pazar veya panayır gibi yerlerde ticarî ve iktisadî ve sair maksatlarla vâki halk toplulukları bu kanun hükümlerine tâbi değildir.

Ancak, yukarki fıkrada yazılı toplantılarda o toplantının mevzu, maksat ve gayesi haricinde hakiki veya hükmi şahısların bizzat veya teknik vasıtalardan faydalanmak suretiyle topluluğa hitabetmeleri veya bu mahiyette her nevi fiil ve harekette bulunmaları yasaktır.

ALTINCI KISIM

Kanunsuz toplanma ve gösteri yürüyüşleri

Madde 12 — Aşağıda yazılı toplantı veya gösteri yürüyüşleri, kanunsuz toplantı veya yürüyüştür :

a) Bu kanunun ikinci ve üçüncü maddeleri ahkâmına muhalif olarak açık veya kapalı yerlerde toplanılması veya gösteri yürüyüşü yapılması veya bunlara teşebbüs edilmesi;

b) Beyannamede bildirilmiş olan mevzu, maksat veya gaye dışına çıkılması veya beyannamede gösterilenlerden gayrı şahısların konuşması;

c) Bu kanunun 5, 6 ve 10 uncu maddeleri hükümlerine aykırı hareket olunması;

ç) Silâhlı olarak toplantı veya gösteri yürüyüşü yapılması,

d) Umumi yollarda, parklarda, mâbetlerde, âmme hizmet ve vazifesinin görülmesine mahsus bina ve tesislerde toplantı yapılması;

e) İkinci ve üçüncü maddeler ahkâmına tevfikan yapılan kapalı yer toplantılarındaki konuşmaları harice yaymak ve bu suretle toplantı mahallinde bulunanlardan gayrisine işittirmek maksadiyle her hangi bir alet veya vasıta kullanılması;

f) Her nerede olursa olsun, tezahürat veya gösteri veya protesto maksadiyle yahut maksadı mahsusa müstenit olarak toplanılması veya böyle bir toplantıya bilerek sebebiyet verilmesi veya hazırlanması yahut bu hususta zabıtaca alınan tedbirlere riayet olunmaması

YEDİNCİ KISIM

Kanunsuz toplantılarla gösteri yürüyüşlerinin dağıtılması

Madde 11 — 12 nci maddede yazılı kanunsuz toplantı veya yürüyüş sayılan hallerin vukuunda veya umumi sükûn ve nizamın bozulması halinde hükümet komiseri yahut mahallin en büyük mülkiye âmirinin tâyin edeceği memur, o mahalle gelerek topluluğa, kanuna riayetle dağılmalarını ve dağılmazlarsa zorla dağıtılacaklarını ve gerekirse silâh kullanılacağını ihtar eder.

İhtara rağmen topluluk dağılmazsa evvelâ mevcut imkân ve vasıtaları kullanarak dağıtmaya çalışır. Muvaffak olunamadığı takdirde havaya üç el silâh attırır. Yine dağılmazlarsa hedef gözetmeksizin silâh istimal ettirilmek suretiyle topluluğu dağıtır.

SEKİZİNCİ KISIM

Ceza hükümleri

Madde 14 — 1 - İkinci madde hükmüne muhalif olarak açık veya kapalı yer toplantısı tertip edenler, 13 üncü madde hükmüne tevfikan toplantı dağıtılmakla beraber bir seneden üç seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle;

2 - Üçüncü madde hükmüne muhalefet suretiyle toplantı veya gösteri yürüyüşü yapılması veya bunlara başlanılması halinde tertip heyeti mensupları üç aydan bir seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (3 000) liraya kadar ağır para cezasiyle ve toplanma veya gösteri yürüyüşünün mevzuu, maksat ve gayesi dışına çıkanlar veya beyannamede isimleri yazılı olmadığı halde konuşanlar altı aydan bir seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle;

3 - Bu kanunun dördüncü maddesinde yazılı olduğu şekilde gerekli müsaadeyi istihsal etmeden toplantı veya gösteri yürüyüşü tertip edenler, 13 üncü maddeye tevfikan toplantı veya yürüyüş dağıtılmakla beraber bir seneden üç seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle;

4 - 5 inci ve 6 ncı maddelere ve 10 uncu maddenin ikinci fıkrasına muhalefet edenler üç aydan altı aya kadar hapis ve (500) liradan (1 000) liraya kadar ağır para cezasiyle

Cezalandırılırlar.

5 - 11 inci maddenin ikinci fıkrasına muhalif harekette bulunanlar, işbu fiil ve hareketler zabıtaca derhal menedilmekle beraber, altı aydan iki seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır ve suçta kullanılan her türlü vasıtalar da zabt ve müsadere olunur.

6 - 12 nci maddenin (d), (e) ve (f) bentlerine muhalif hareket edenler, 13 üncü madde hükmü tatbik edilmekle beraber, altı aydan iki seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır ve suçta kullanılan her türlü vasıtalar da zabt ve müsadere olunur

Silâhlı toplantı veya gösteri yürüyüşü tertibedenlerle, silâhlı olarak iştirak edenler Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanun hükümleri mahfuz kalmak şartiyle bir seneden üç seneye kadar hapis ve (1 000) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasiyle

7 - 13 üncü maddede yazılı ihtara rağmen dağılmıyanlar üç aydan altı aya kadar hapis ve (500) liradan (2 000) liraya kadar ağır para cezasiyle

8 - Toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin kanun dairesinde yapılmasına veya devamına mâni olanlar veya fiilen ihlâl edenler veya huzur ve sükûnu bozanlar veya toplantılarda yahut gösteri yürüyüşlerinde suç işliyenler derhal toplantı veya yürüyüş haricine çıkarılmakla beraber fiilleri daha ağır bir cezayı müstelzim bulunmadığı takdirde, üç aydan bir seneye kadar hapis ve (500) liradan (2 000) liraya kadar ağır para cezasiyle

Cezalandırılırlar.

DOKUZUNCU KISIM

Usul hükümleri

Madde 15 — Bu kanun hükümlerine muhalefet Meşhut Suçların Muhakeme Usulüne dair olan Kanunun 1 inci maddesinin A bendinde yazılı mahal dışında vukubulsa dahi failleri hakkında 3005 sayılı kanuna göre tahkikat ve takibat icra olunur.

Cumhuriyet müddeiumumileri 3005 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin 4 üncü fıkrasında yazılı müddetle bağlı kalmaksızın bütün delilleri tamamiyle toplayarak doğrudan doğruya asliye ceza mahkemelerine âmme dâvası ikame ederler.

ONUNCU KISIM

Müteferrik hükümler

Madde 16 — Hükmi şahıslar, bu kanunun sebep, maksat ve gayesini veya hükümlerini bertaraf etmek veya tatbikatını aksatmak maksadiyle nizamnamelerinde tadilât icra edemezler. Bunun haricinde yapılacak tadilât Devlet Şûrasının iki ay zarfında tasdiki ile mümkündür. Yeni yapılacak nizamnamelerde de bu esaslara riayet edilmesi mecburidir.

Madde 17 — Hükmi şahısların nizamnamelerine tevfikan kendi mensupları arasında kapalı yerde yapacakları her türlü kongre ve toplantıları yılda üçten fazla olamaz.

İdare heyetlerinin heyet âzaları arasında yapacakları toplantılar bu hükme tabi değildir.

Madde 18 — 16 ve 17 nci maddelere muhalefet suretiyle yapılan kapalı yer toplantıları zabıtaca menolunmakla beraber nizamnamelerinde bu yolda tadilât icra edenler veya toplananlar ve tertibedenler 14 üncü maddenin ikinci bendinin birinci fıkrası hükmüne tevfikan cezalandırılırlar.

Madde 19 — Bu kanunda yazılı (Kapalı yer) tâbirinden maksat her tarafı muhkem şekilde kapatılmış, insan topluluğunun barınabileceği daimi yerlerdir.

Madde 20 — 1325 tarihli İctimaat Umumiye Kanunu ile 1328 tarihli Tecemmuat hakkındaki Kanun ve tadilleri mülgadır.

Madde 21 — Bu kanun neşri tarihinde mer'iyete girer.

Madde 22 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

29/6/1956

No.	Başlığı		Düstur Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
	Kaldırılan Kanunlar :					
	İctimaatı Umumiye Kanunu	27 Mayıs 1325	2	1	227	T.V. 224
	Tecemmuat hakkında Kanunu muvakkat	3 Mart 1328	2	4	363	T.V 1077
	(2 nci Tertip Düsturun 4 üncü cildinin 363 üncü sahifesinde mündemiç bulunan İctimaatı Umumiye Kanununa mülhak 26 Rebiulevvel 1330 ve 3 Mart 1328 tarihli kanunu muvakkat 4921 sayılı kanunla kaldırılmıştır.)					

EK-15

Kuruluş sayısı.

T. C.
Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

Yönetim ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne başvurulur.	24 AĞUSTOS 1964 PAZARTESİ	Sayı : 11788

KARARNAMELER

Karar Sayısı : 6/3467

Buenos-Aires Büyükelçiliğini tedvire memur Ortaelçi Fuat Kepenek'in, aynı zamanda Devletimizi Uruguay'da da temsil etmesi; Dışişleri Bakanlığının 8/8/1964 tarihli ve 100004-2086/315 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 14/8/1964 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
C. GÜRSEL

Başbakan *İ. İNÖNÜ*	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı *K. SATIR*	Devlet Bakanı *İ. S. OMAY*	Devlet Bakanı *M. YOLAÇ*
Devlet Bakanı *N. YETKİN*	Adalet Bakanı *S. ÇUMRALI*	Millî Sa. Bakanı *İ. SANCAR*	İçişleri Bakanı *O. ÖZTRAK*
Dışişleri Bakanı *F. C. ERKİN*	Maliye Bakanı *F. MELEN*	Millî Eğit. Bakanı *İ. ÖKTEM*	Başvekâlet Bakanı *A. H. ONAT*
Ticaret Bakanı *F. İSLİMYELİ*	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı *K. DEMİR*	Güm. ve Tek. Bakanı *M. YÜCELER*	Tarım Bakanı *T. ŞAHİN*
Ulaştırma Bakanı *F. ALPİSKENDER*	Çalışma Bakanı *B. ECEVİT*	Sanayi Bakanı *M. ERTEN*	En. ve Ta. Kay. Bakanı *H. ORAL*
Turizm ve Tanıtma Bakanı *A. İ. GÖĞÜŞ*	İmar ve İskân Bakanı *C. UZER*		Köy İşleri Bakanı *L. YURDOĞLU*

Adalet Bakanlığından :

1 — 1500 lira kadro maaşlı Adalet Bakanlığı Zatişleri Genel Müdürlüğüne almakta olduğu 1500 lira maaşla Adalet Başmüfettişi 9408 Ali Rıza Alparslan,

2000 lira maaşla Bitlis Cumhuriyet Savcılığına Amasya Cumhuriyet Savcısı 6676 Ahmet Nadir Özer,

2000 lira maaşla Çankaya Cumhuriyet Savcılığına Kozan Cumhuriyet Savcısı 6390 Şahabettin Tol,

2000 lira maaşla Alanya Cumhuriyet Savcılığına Havsa Cumhuriyet Savcısı 9001 Mehmet Kemal Saygı,

2000 lira maaşla Niğde Cumhuriyet Savcılığına Elbistan Cumhuriyet Savcısı 8225 Ahmet Hamdi İplikçioğlu,

2000 lira maaşla Üsküdar Cumhuriyet Savcılığına Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcısı 8493 Osman Mikdat Kılıç,

1750 lira maaşla Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Yargıtay Eski Raportörü 7886 Mustafa Necati Ersoy,

1750 lira maaşla Bartın Cumhuriyet Savcılığına Sivas Cumhuriyet Savcısı 8540 Mehmet Lemi Budak,

1750 lira maaşla Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Niğde Cumhuriyet Savcısı 9755 Muhittin Özdemiroğlu,

1750 lira maaşla Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcılığına Üsküdar Cumhuriyet Savcısı 8497 Mehmet Şekip Aktaş,

1500 lira maaşla Adalet Başmüfettişliğine Birinci Sınıf Adalet Müfettişi 10971 Mustafa Güçlü,

1500 lira maaşla Ünye Cumhuriyet Savcılığına Sincanlı eski hâkimi 8588 Osman Ertokuş,

1500 lira maaşla Kadirli Cumhuriyet Savcılığına Keskin Eski Cumhuriyet Savcısı 8751 Lütfi Sahlat,

1500 lira maaşla Kocaeli Cumhuriyet Savcılığına Samsun Cumhuriyet Savcısı 10522 Osman Karaşıklı,

1500 lira maaşla Samsun Cumhuriyet Savcılığına Nevşehir Cumhuriyet Savcısı 10290 Mehmet Gürdal,

1250 lira maaşla Adalet Başmüfettişliğine Birinci Sınıf Adalet Müfettişi 10352 Hasan Müfit Ünal,

1250 lira maaşla Birinci Sınıf Adalet Müfettişliğine İkinci Sınıf Adalet Müfettişi 10380 İbrahim Orhan Kulapa,

1250 lira maaşla Birinci Sınıf Adalet Müfettişliğine İkinci Sınıf Adalet Müfettişi 11194 Selâhattin Celayır,

1250 lira maaşla Burhaniye Cumhuriyet Savcılığına Ermenak Cumhuriyet Savcısı 10650 Behiç Dölek,

1250 lira maaşla Kozan Cumhuriyet Savcılığına Malatya Cumhuriyet Savcısı 9969 Ahmet Cezmi Kopanoğlu,

1250 lira maaşla Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Bursa Eski Cumhuriyet Savcı Yardımcısı 8881 Orhan Feyzioğlu,

1250 lira maaşla Çankaya Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcısı 14255 Orhan Dursun Kaya,

1250 lira maaşla Çankaya Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcısı 10543 Kenan Dağlı,

1250 lira maaşla Nevşehir Cumhuriyet Savcılığına Kocaeli Cumhuriyet Savcısı 10378 Muzaffer Erdem,

1100 lira maaşla Birinci Sınıf Adalet Müfettişliğine İkinci Sınıf Adalet Müfettişi 10968 Cemil Sonbay,

1100 lira maaşla İkinci Sınıf Adalet Müfettişliğine Üçüncü Sınıf Adalet Müfettişi 11502 Ayhan Kılıççıoğlu,

1100 lira maaşla İkinci Sınıf Adalet Müfettişliğine Üçüncü Sınıf Adalet Müfettişi 11509 Melih Haraççıoğlu,

1100 lira maaşla İkinci Sınıf Adalet Müfettişliğine Adalet Bakanlığı Hukukişleri Genel Müdür Yardımcısı ve İkinci Şube Müdürü 10824 İlhan Aka,

1100 lira maaşla Kayseri Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına Keşap Cumhuriyet Savcısı 10851 Cemal Can,

Madde 2 — Aynı Yönetmelik'e aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

Ek madde 1 — Teftiş Kurulundaki hizmet süreleri üç yıldan fazla olan müfettişler, mesleki bilgi ve ihtisaslarını, yabancı dil bilgilerini görgülerini artırmak, Bakanlıkça lüzum görülecek konularda inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere Bakanlık bütçesinin özel tertibindeki ödeneğinden yararlanarak yabancı memleketlere gönderilirler.

Ek madde 2 — Mülkiye müşavir ve başmüfettişleri ile 5439 sayılı kanunun 2 nci maddesine tevfikan Teftiş Kurulu emrinde istihdam edilen kanunun 2 nci maddesine tevfikan Teftiş Kurulu emrinde istihdam edilenler ve tekrar yurt dışına gönderilmeleri uygun görülenler, iki ayı geçmemek üzere Bakanlıkça lüzum gösterilecek konularda inceleme ve araştırmalarda bulunmak için yalnız veya toplu olarak yurt dışına gönderilebilirler.

Bu maksat için bütçenin özel bölümündeki ödeneğin en çok dörtte biri tahsis olunabilir.

Ek madde 3 — Mesleki bilgilerini, ihtisaslarını ve yabancı dil bilgilerini artırmak maksadiyle yurt dışına gönderilecek müfettişler, 1 inci 2 nci ve 3 üncü sınıf müfettişlerden yurt dışına gitmemiş olanların sayılarına ve mevcut ödeneğin miktarına göre her sınıf için belirtilecek kontenjan, başarı ve kıdem esasına dayanılarak Başkanlıkça seçilir, Bakanlığın onamasına sunulur.

Bu şekilde yetiştirilmek maksadıyla yurt dışına gönderilecek müfettişlerden mahrumiyet bölgesi hizmetini yapmış olanlara öncelik tanınır.

Bu maddeye göre seçilenler 6 aydan aşağı olmamak üzere yurt dışına gönderilirler. Ancak yaşları 45 i geçmiş olanlarla sırası geldiği halde yurt dışına gitmiyen veya gitmek istemeyenler ikinci maddedeki esaslara tabi olurlar.

Ek madde 4 — Giderleri, bütçenin (Mesleki tetkik için yurt dışına gönderilecek müfettişler geçici görev yolluğu) tertibinin dışındaki kaynaklardan karşılanmak üzere yurt dışına gönderilecek müfettişler bu yönetmelik hükümlerine tabi tutulmazlar.

Ek madde 5 — Mülkiye Müfettişlerinin yabancı memleketlerde inceliyecekleri konular şunlardır :

a) Genel olarak idare, idarede yeni eğilimler,
b) Ekonomik idare, sınai ademi merkeziyet,
c) Mahallî idarelerin kuruluş ve işleyişi,
d) Mahallî idarelerin merkezi idare ile bağ ve ilişkileri,
e) Mahallî idareler maliyesi,
f) Mahallî idarelerin iktisadi teşebbüsleri,
g) Genel olarak zabıta, toplu hareketler karşısında zabıtanın tutumu,
h) Kalkınma plânı ve programlarının uygulanmasında, toplum kalkınmasında ve bölge plânlamasında idare âmirlerinin görevi,
i) Teftiş Kurulu görev ve yetkileri, teftiş usulleri,
j) Sair mesleki konular.

Ek madde 6 — İncelenecek konular, gidilecek yabancı memleketin idare sistemi, müfettişin isteği ve dil bilgisi gözönünde bulundurularak Başkanlıkça belirtilir.

Ek madde 7 — Yabancı memlekete gönderilen müfettiş çalışmalarını yalnız olarak yürütür. Birden fazla müfettişin aynı konuda görevlendirilmesi halinde kıdemli müfettişin düzenleyeceği programa göre çalışılır.

Ek madde 8 — Müfettişin görevlendirildiği yabancı memleketin inceleme konusu ile ilgili makamına ve oradaki temsilciliğimize keyfiyet usulü dairesinde Bakanlıkça bildirilerek, incelemelerinde kendilerine kolaylık gösterilmesi imkânlarının sağlanmasına çalışılır.

Ek madde 9 — Yabancı memlekete gönderilen müfettişler, gidişlerinden itibaren bir ay içinde bir çalışma planı düzenliyerek Başkanlığa gönderirler, çalışma ve temasları hakkında her ay bilgi verirler.

Ek madde 10 — Müfettişler yurt dışındaki incelemelerine ait raporları yurda dönüşlerinden itibaren en geç üç ay içinde düzenliyerek Başkanlığa vermeğe mecburdurlar.

Madde 3 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden :

Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yönetmeliği

I — Genel hükümler

Madde 1 — Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı ve tüzel kişiliğe sahip bir «Basın ve Yayın Yüksek Okulu» kurulmuştur. Okulun amacı, basın, radyo, televizyon, film gibi kütleye hitabeden yayın ve eğitim alanlarında eleman yetiştirmektir. Bu amaçla, Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, toplumdaki sosyal, siyasi ve ekonomik olayları kavramayı sağlayacak şekilde çok yönlü geniş kültür, teknik ve ihtisas bilgileri verecek, Türkiye'nin basın ve yayın hayatını ilgilendiren sorunlar üzerinde öğretim, eğitim ve araştırma yapar.

Madde 2 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulunda öğretim süresi dört yıldır. Yüksek okuldaki öğrenim sırasında, öğrenciler geniş anlamıyla basın mesleği için gerekli uzmanlık nitelikleri, göze ve kulağa hitabeden yayın teknikleri, halkla münasebetler ve yetişkinlerin eğitimi alanlarında yetiştirilirler. Yüksek Okuldan mezun olanlara yüksek okul diploması verilir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu yüksek öğrenim yapmış olanlar için belli süreli bir eğitimden sonra meslek sertifikası verilebilir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, basın ve yayın mesleğinde çalışanların okulun eğitim çerçevesi içine giren alanlarda yetiştirilmeleri için gerekli kurs ve meslek-içi eğitim kuruluşları meydana getirmek ve bunlara devam edenlere gerekli belgeleri vermek yetkisine sahiptir.

II — Kuruluş ve işleyiş

Madde 3 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun organları şunlardır :

a) Müdür
b) Yönetim Kurulu
c) Akademik Kurul.

Madde 4 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun Müdürü, Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulunca, kendi üyeleri veya Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri arasından, tam üye sayısının salt çoğunluğu ile ve iki yıl için seçilir. Süresi biten Müdür tekrar seçilebilir. Okul Müdürlüğü görevi Dekanlık ve Rektörlük ile bağdaşamaz.

Madde 5 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Müdür yardımcıları Müdür tarafından atanır. Müdür yardımcılarının Üniversite öğrenimini bitirmiş ve meslek alanında tecrübe edinmiş kimseler arasından atanması şarttır. Bunlardan birinin gazetecilik okulunda, diğerinin de gazetecilik dışındaki basın ve yayın kollarından birinde en az üç yıl çalışmış olması gerekir.

Müdür yardımcıları, Müdürün yönetme görevlerini mesleki hayatla bağlantılı bir şekilde görebilmesi için kendisine yardım ederler.

Madde 6 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun Yönetim Kurulu Okul Müdürü ile Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilecek 4 üye ve Okul Akademik Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilecek 2 üyeden kurulur.

Madde 7 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun Akademik Kurulu, Yüksek Okuldaki bütün öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinden kurulur. Akademik Kurulun başlıca görevi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun akademik çalışmalarını ilgilendiren konuları karara bağlamaktır.

Akademik Kurul, kanun, tüzük, yönetmelik ve bütçe tasarılarını hazırlar; Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulunda kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki teklifleri yapar. Akademik Kurul, ayrıca kanun ve tüzüklerle Yüksek Okula verilmiş olan işleri ve Yönetim Kurulunca kendisine gönderilen konuları karara bağlar.

Madde 8 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun Akademik Kurulunca hazırlanan kanun, tüzük ve bütçe tasarıları, Yüksek Okul'da kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması ve birleştirilmesi hakkındaki teklifler, Yüksek Okulun statüsünde yapılması gerekli değişiklikler Siyasal Bilgiler Fakültesinin ilgili kurulları nın tasvibinden geçtikten sonra Senato'ya sunulur.

III — Öğretim üyeleri

Madde 9 — Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nun Öğretim Üyeleri ve Yardımcıları hakkında Üniversiteler Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, öğretim üyeleri seçimi Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulu tarafından yapılır.

Madde 10 — Bu Yönetmelik yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

EK-16

T. C.
Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi : (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne başvurulur	13 TEMMUZ 1975 PAZAR	Sayı : 15294

KARARNAMELER

Karar Sayısı : 7/10002

Merkezi Yeni Delhi'de bulunan Asya - Afrika Hukuk Danışma Komitesine Hükümetimizin tam üye olarak katılması ve bunun için gerekli yıllık aidatın ödenmesi; Dışişleri Bakanlığının 6/5/1975 günlü ve SİGM/SİMD/3-754.537-469 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 15/5/1975 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
FAHRİ S. KORUTÜRK

Başbakan *S. DEMİREL*	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *Prof. Dr. N. ERBAKAN*	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *Prof. Dr. T. FEYZİOĞLU*
Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *A. TÜRKEŞ*	Devlet Bakanı *S. ÖZTÜRK*	Devlet Bakanı *H. AKSAY*
Devlet Bakanı *M. K. ERKOVAN*	Devlet Bakanı *G. KARACA*	Adalet Bakanı *İ. MÜFTÜOĞLU*
Millî Savunma Bakanı *F. MELEN*	İçişleri Bakanı *O. ASILTÜRK*	Dışişleri Bakanı *İ. S. ÇAĞLAYANGİL*
Maliye Bakanı *Doç. Dr. Y. ERGENEKON*	Millî Eğitim Bakanı *A. N. ERDEM*	Bayındırlık Bakanı *F. ADAK*
Ticaret Bakanı *H. BAŞOL*	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı *Dr. K. DEMİR*	Güm. ve Tekel Bakanı *O. ÖZTRAK*
Gıda - Tar. ve Hay. Bakanı *Prof. K. ÖZAL*	Ulaştırma Bakanı *N. MENTEŞE*	Çalışma Bakanı *A. T. PAKSU*
Sanayi ve Tek. Bakanı *A. DOĞRU*	En. ve Tab. Kay. Bakanı *S. KILIÇ*	Turizm ve Tan. Bakanı *L. TOKOĞLU*
İmar ve İskân Bakanı *N. OK*	Köy işleri Bakanı *V. POYRAZ*	Orman Bakanı *T. KAPANLI*
Genç. ve Spor Bakanı *A. Ş. EREK*	Kültür Bakanı *R. DANIŞMAN*	Sosyal Güvenlik Bakanı *A. M. ABLUM*

Karar Sayısı : 7/10119

İngiltere (56 Mansfield Rd. İlford Essx)'de onbeş günde bir basılan «İşçinin Sesi» ve Almanya (6000 Frankfurt - Nied, Lotzstr 57)'de yine onbeş günde bir basılan «İşçi Birliği» adlı Türkçe gazetelerin Türkiye'ye sokulmasının ve dağıtılmasının yasaklanması; Dışişleri Bakanlığının uygun görüşüne dayanan İçişleri Bakanlığının 21/5/1975 günlü ve 91115/3-86620, 91116-13/76-86621 sayılı yazıları üzerine, 5680 sayılı Kanunun 31 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 23/6/1975 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
FAHRİ S. KORUTÜRK

Başbakan *S. DEMİREL*	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *Prof. Dr. N. ERBAKAN*	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *Prof. Dr. T. FEYZİOĞLU*
Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı *A. TÜRKEŞ*	Devlet Bakanı *S. ÖZTÜRK*	Devlet Bakanı *H. AKSAY*
Devlet Bakanı *M. K. ERKOVAN*	Devlet Bakanı *G. KARACA*	Adalet Bakanı *İ. MÜFTÜOĞLU*
Millî Savunma Bakanı *F. MELEN*	İçişleri Bakanı *O. ASILTÜRK*	Dışişleri Bakanı *İ. S. ÇAĞLAYANGİL*
Maliye Bakanı *Doç. Dr. Y. ERGENEKON*	Millî Eğitim Bakanı *A. N. ERDEM*	Bayındırlık Bakanı *F. ADAK*
Ticaret Bakanı *H. BAŞOL*	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı *Dr. K. DEMİR*	Güm. ve Tekel Bakanı *O. ÖZTRAK*
Gıda - Tar. ve Hay. Bakanı *Prof. K. ÖZAL*	Ulaştırma Bakanı *N. MENTEŞE*	Çalışma Bakanı *A. T. PAKSU*
Sanayi ve Tek. Bakanı *A. DOĞRU*	En. ve Tab. Kay. Bakanı *S. KILIÇ*	Turizm ve Tan. Bakanı *L. TOKOĞLU*
İmar ve İskân Bakanı *N. OK*	Köy işleri Bakanı *V. POYRAZ*	Orman Bakanı *T. KAPANLI*
Genç. ve Spor Bakanı *A. Ş. EREK*	Kültür Bakanı *R. DANIŞMAN*	Sosyal Güvenlik Bakanı *A. M. ABLUM*

Maliye Bakanlığından :

Karar Sayısı : 14986

1 — Açık bulunan 1 inci derece Müsteşar Yardımcılığına, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müşaviri Mehmet Emin Alanyalı'nın 657 sayılı Kanunun değişik 68 inci maddesinin (B) bendi gereğince atanması uygun görülmüştür.

2 — Bu kararı Maliye Bakanı yürütür.

3/7/1975

CUMHURBAŞKANI
FAHRİ S. KORUTÜRK

Başbakan *S. DEMİREL*	Maliye Bakanı *Doç. Dr. Y. ERGENEKON*

YÖNETMELİKLER

Istanbul Üniversitesinden :

Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Doktora Öğretim ve Sınav Yönetmeliği

Madde 1 — Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Doktora öğretimi ve sınavı bu Yönetmelik hükümlerine göre yürütülür.

I — KAYIT KOŞULLARI :

Madde 2 — Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Doktora öğrencisi olabilmek için gerekli koşullar şunlardır :

a) İktisat Fakültesinden veya iktisat doktorası yapabileceği Fakülte Yönetim Kurulunca kabul edilen bir yüksek öğretim kurumundan mezun olmak,

b) Almanca, Fransızca, İngilizce veya Yönetim Kurulunca kabul edilecek bir diğer yabancı dilde yazılmış bir eseri yabancı dilde hazırlanmış bir sözlük yardımıyla Türkçeye çevirmeye yeterli bulunduğu Doktora yabancı dil Jürisince her yıl Ekim ayının ikinci haftası içinde yapılacak yazılı sınavla saptanmış olmak,

c) Adayın ana dili Türkçe değilse, ayrıca Doktora öğrenimini izleyebilecek düzeyde Türkçe bildiği Doktora Dil Jürisince saptanmış olmak,

d) Yerli veya yabancı yüksek öğretim kurumlarında lisans üstü uzmanlık çalışması yapmış olanların tezi hazırlama aşamasına geçebilmek için İktisat Fakültesi Doktora öğretiminin hangi kısmına kaydolunabileceğine Fakülte Yönetim Kurulu karar verir. Ancak bu adaylar her halde üçüncü bölümde öngörülen Doktora sınavını başarmak zorundadırlar.

Madde 3 —İkinci maddenin (a) fıkrasındaki koşullara sahip olanlar 4 üncü maddede gösterilen dallardan hangilerinde Doktora seminer ve uzmanlık kurlarını izlemek ve hangi yabancı dilden sınava girmek istediklerini bildiren bir dilekçe ile her yıl Ekim ayının beşinci gününe kadar Dekanlığa başvururlar. Aynı maddenin (b), (c), (d) fıkralarındaki koşullara sahip oldukları saptananlar Kasım ayının birinci haftası içinde gerekli harçları ödeyerek kayıtlarını yaptırırlar.

II — DOKTORA ÖĞRETİMİ VE ÇALIŞMALARI :

A — Doktora Öğretimi bilim dalları :

Madde 4 — Doktora öğretimi seminer ve uzmanlık kurlarından meydana gelir. Doktora öğrencileri zorunlu iktisat dalı olmak üzere aşağıdaki seçimlik bilim dallarından en az ikisini doktora öğretimine başlarken seçmek, iki ders yılı süresince aynı dallardaki seminer ve uzmanlık kurlarına devam etmek ve bunlardan başarılı olmak zorundadırlar.

Doktora öğretimi aşağıdaki bilim dallarından yapılır.

— İktisat (zorunlu)
— İşletme (seçimlik)
— Maliye (seçimlik)
— İstatistik (seçimlik)
— Sosyal Siyaset (seçimlik)
— Siyasal Bilimler (seçimlik)
— Sosyoloji (seçimlik)
— İktisat Tarihi (seçimlik)
— İktisadi Coğrafya ve Turizm (seçimlik)

Madde 5 — Doktora öğretimi kendi içinde bir bütün oluşturan doktora seminerleri, Doktora uzmanlık kurları ve sınavları, Doktora sözlü bilim sınavına tez hazırlama, sunuş ve savunma aşamalarından oluşur.

B — Doktora Seminerleri :

Madde 6 — Seminer çalışmaları en geç 15 Kasımda başlar ve ders yılı sonuna kadar devam eder Seminerin amacı öğrencilerin kişisel çalışmaları ile bir konuyu araştırmaları, incelemeleri ve bilimsel biçimde yazı ile ve söz ile açıklamaktır. Öğrenciler 4 üncü madde gereğince seçtikleri dallardan iki öğretim yılı seminerlere devam etmek ve her yıl en az bir yazılı ödev hazırlamak, bunu sözlü olarak açıklamak zorundadırlar. Seminer için hazırlanacak ödevin konusu semineri yöneten öğretim üyesi tarafından saptanır.

Madde 7 — Seminer çalışmaları haftada iki saatten az olamaz. Seminere katılmak isteyen öğrencilerin sayısı 20 yi aştığı takdirde aynı konuda yeni bir seminer açılabilir ve adaylar eşit şekilde bölünerek seminerlere kaydedilir.

Madde 8 — Seminer için hazırlanan yazılı ödevler semineri yöneten öğretim üyesi tarafından incelenir. Sözlü açıklamaya uygun görülen ödevlerin sunulmasından sonra başarı derecesi «İyi» veya «Pekiyi» olarak değerlendirilir. «İyi» den aşağı notla değerlendirilmiş olan öğrenci başarısız sayılır. Semineri yöneten öğretim üyesi gerekli görürse yazılı ödevi noksanları nedeniyle geri verebilir. Geri verilen yazılı ödevlerin en geç 30 Eylül tarihine kadar tamamlanarak öğretim üyesine teslim edilmesi gereklidir. Öğrencinin toplu çalışmalarda yaptığı katkılar ve seminere gösterdiği ilgi ayrıca gözönünde tutulur.

Madde 9 — Seminerde hazırlanan ödevlerin konuları, tarihleri, hazırlayanların isimleri, numaraları ve aldıkları notlar, semineri yöneten öğretim üyesi tarafından bir liste halinde saptanarak en geç 15 Ekim tarihine kadar Dekanlığa verilir ve öğrencinin devam karnesine işlenir.

Madde 10 — Seminerlere devam zorunludur. Seminer programı semineri yöneten öğretim üyesi tarafından Kasım ayı içinde Dekanlığa bildirilir. Seminer çalışmalarının 2/3 ne katılmamış olan öğrenciler devam etmemiş sayılırlar.

Madde 11 — Semineri yöneten öğretim üyesi seminerde yaptırdığı yazılı ödevler arasında bilimsel yönden yayınlanmaya değer nitelikte gördüklerini Dekanlığa verir. Dekanlık bunların basılmak veya çoğaltılarak yayımlanması konusunda gerekli girişimlerde bulunur.

Madde 12 — Seminer çalışmaları ile ilgili olarak yukarıdaki maddelerin hükümlerini yerine getirmiş olan öğrencilere her seminer için bir «Seminer Belgesi» verilir. Bu belgeler semineri yönetmiş olan öğretim üyesi ile Dekanın imzasını taşır.

C — Uzmanlık kurları :

Madde 13 — 4 üncü maddede belirtilen dallarda her ders yılı uzmanlık kurları açılır. Uzmanlık kurları bu dalların kapsamına giren herhangi bir konuda yapılan bilimsel inceleme ve araştırma niteliğindeki serbest derslerdir.

Uzmanlık kurlarının konuları, hangi öğretim üyeleri tarafından verileceği bir önceki ders yılı sonunda kürsü kurullarının önerisiyle Fakülte Kurulunca saptanır. Uzmanlık Kurunun konusu ile ilgili kaynakların listesi öğretim üyesi tarafından ders yılı başında çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır.

Uzmanlık kurlarını yapan öğretim üyesi dilerse öğrencilere yazılı ödev yaptırabilir.

Madde 14 — Öğrenciler İktisat dalı zorunlu olmak üzere 4 üncü maddede gösterilen dallardan en az ikisinden uzmanlık kurlarına iki ders yılı devam etmek ve gerekli başarıyı sağlamak zorundadırlar.

Madde 15 — Uzmanlık kurları haftada iki saattir. Bu kurların 2/3 ne katılmamış olan doktora öğrencisi devam etmemiş sayılır.

Madde 16 — Uzmanlık kurlarını Üniversite içinden ve ilgili öğretim üyesinin izni ile Üniversite Öğrenci Yönetmeliğinin 23 üncü maddesine uygun olarak dışarıdan herkez izleyebilir.

Madde 17 — Uzmanlık kurlarına devamı tamamlayan öğrenciler ders yılı sonunda yazılı bir sınava tabi tutulurlar. Sınav sonunda öğrencinin uzmanlık kurunun konusu ile ilgili bilgilere ne derece sahip olduğu ve kaynaklardan hangi ölçüde yararlandığı saptanır. Öğrencinin bu sınavda başarılı sayılabilmesi için en az «İyi» not almış olması gerekmektedir. Sınavı başarı ile veren öğrenecilere «Uzmanlık Kuru Belgesi» verilir.

D — Başarı ve devamın kontrolü :

Madde 18 — Öğrencilere Uzmanlık Kuru Sınavı için Haziran ve Ekim aylarında olmak üzere en çok 4 sınav hakkı tanınır. Bu sürede başarılı olmayanların kaydı silinir.

2 nci yıl seminer ve uzmanlık kurlarına devam edebilmek için birinci yılın seminer ve uzmanlık kurlarından başarılı olmak gereklidir.

Madde 19 — Her öğrenciye Fakültece kabul edilecek örneğine uygun fotoğraflı bir «Devam Karnesi» verilir. Öğrencilerin devamı her seminer toplantısı ve uzmanlık dersi sonunda resmi bir cetvele ve devam karnesi üzerine işlenir.

III — DOKTORA BİLİM SINAVI :

Madde 20 — Doktora sınavına kabul edilebilmek için Istanbul İktisat Fakültesi doktora öğrencisi olarak 6 seminer belgesi ve 6 uzmanlık kuru belgesi almış olmak, seminer ve uzmanlık kurlarına katıldığının devam karnesiyle saptanmış olması zorunludur.

Madde 21 — Bir öğretim yılı içinde iki doktora sınavı açılır. Birinci doktora sınavı Aralık ayının 2. yarısında, 2. si ise Mart ayı içinde Dekanlıkça kararlaştırılıp bir hafta önce duyurulan gün ve saatlerde Fakültede yapılır. Bir sınavı başaramayan öğrenciler iki doktora sınavına daha gi-

rebilirler. Bu iki sınavı da başaramayanların kaydı silinir. Kaydı silinen öğrenci yeniden doktora öğrencisi olarak kayıt olabilir.

Madde 22 — Doktora sınavına girmek isteyen öğrencilerin Kasım ve Şubat aylarının ilk yarısında Fakülte Sekreterliğine yazılı olarak başvurmaları gerekir. Aksi halde ilân edilen sınava kabul olunmazlar. Harçlarla ilgili hükümler saklıdır.

Madde 23 — Doktora sınavı jürisi, adayın 4 üncü madde gereğince izlediği seminer dalları ile ilgili üç öğretim üyesi ile Fakülte Kurulunca seçilen iki öğretim üyesinden kurulur. Bu biçimde meydana gelen jüride İktisat Kürsülerinden en az iki öğretim üyesinin bulunması zorunludur. Jüriye en kıdemli Profesör başkanlık eder.

Madde 24 — Doktora bilim sınavı sözlü olarak yapılır. Bu sınavda adayın İktisat ve Toplum Bilimleri alanında yeterli bir bilgi ve kültür kazanmış olmasına bakılır. Bunun için jüri üyeleri belirli bir kitap veya ders notu ile bağlı olmayarak soru sormakta ve cevapları değerlendirmekte özgürdürler. Sınavı başarmak için her daldan başarılı olmak ve ortalama olarak en az «İyi» not almak gereklidir. Sınav sonucu Jüri tarafından adaya bildirilir.

IV — DOKTORA TEZİ :

Madde 25 — Doktora bilim sınavını başaran aday 4. maddede gösterilen dallardan birinde profesörün uygun görüşünü alarak tez konusu seçer. Öğretim üyesi, seçilen tez konusunu Dekanlığa yazılı olarak bildirir. Tez çalışması adayın seçtiği dalın Profesörlerinden birinin denetiminde yürütülür.

Aday tarafından hazırlanan doktora tezi, Dekanlığa 6 nüsha olarak teslim edilir.

Madde 26 — Tez Jürisi 25. madde gereğince adayın tezini yöneten öğretim üyesi yanında Fakülte Kurulunca doktora konusuyla ilgili Profesörler arasından 4 üyenin seçilmesiyle kurulur. Jüriye tezin hazırlanmasını yöneten Profesör başkanlık eder. Tezin konusu İktisat dalında ise jüri üyelerinin en az üçünün, diğer dallarda ise en az ikisinin İktisat Kürsüsü Profesörleri arasından seçilmesi zorunludur.

Fakülte Kurulu ayrıca her jüri için aynı doktora alanındaki profesörler arasından iki yedek üye seçer.

Madde 27 — Tez, Dekanlığa verildiği tarihten itibaren en erken iki ay sonra ve en geç dört ay içinde Fakültenin öğretim yapmakta olduğu bir dönemde Fakülte binasında jüri önünde savunulur.

Tez Jürisi savunma gününün saptanmasından önce toplanarak hazırlanan tezin savunmaya değer olup olmadığına karar verir ve durumu Dekanlığa bildirir. Bu konudaki karar oy çokluğu ile alınabilir.

Tezin savunma günü, saati ve yeri Dekan tarafından Jüri Başkanının oyu alındıktan sonra saptanarak savunma gününden en az bir hafta önce adaya bildirilir. Ayrıca Fakültede de duyurulur. Dekanlığa verilen tez, savunmasından önce hiçbir şekilde geri verilemez.

Madde 28 — Aday, tezini jüri önünde savunmakla ve tez konusu ile ilgili sorulara cevap vermekle yükümlüdür. Jüri Başkanı adaydan en fazla bir saat içinde tezini açıklamasını ister.

Madde 29 — Soru ve cevaplar bittikten sonra Jüri tezin bilimsel değerini, açıklama ve savunmanın yeterli olup olmadığını görüşür. Bilimsel bir sonuca varan veya bilimsel bir yöntemi yeni bir konuya başarı ile uygulayan ya da yöntemde bir yenilik ve bilimde ilerleme gösteren orijinal tezler savunmaya değer sayılır. Tez dörde bir oy çokluğu ile kabul edilebilir. Jürice bilimsel değeri, savunulması veya açıklanması yeterli görülmeyen tez kabul edilmez. Tezin kabulü «Pekiyi» veya «İyi» derece ile olur. Bu husus bir tutanakla saptanır. Jüri adaya sonucu bildirir. Başarı halinde adaya «İktisat Doktoru» unvanı verilir.

Madde 30 — Reddine karar verilen tez, savunma tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe tekrar savunulamaz. Tezi reddedilen aday bir yıllık süre geçtikten sonra tezini düzelterek tekrar savunabileceği gibi, başka bir konu alarak yeni bir tez hazırlamayı da önerebilir. İki defa tezi reddedilmiş olan adaya Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile ancak bir defaya mahsus olmak üzere bir savunma hakkı daha verilebilir.

Madde 31 — Kabul edilen tezin aday tarafından uygun görülecek şekilde çoğaltılması ve çoğaltılan nüshalardan 50 adedinin Fakülteye teslimi zorunludur. Bu nüshalar teslim edilmedikçe tez sahibine diploma verilmeyeceği gibi, diplomanın yerini alacak bir belge de verilemez.

«Pekiyi» derece ile kabul edilmiş tezlerin basılmasına gerektiğinde Fakülte tarafından yardım edilebilir.

Madde 32 — Tezin çoğaltılması sırasında herhangi bir değişiklik yapılamaz. Şu kadar ki; tez sahibi 32 nci maddede gösterilen miktarı Fakülteye teslim ettikten sonra tezinde dilediği değişikliği yaparak serbest bir eser halinde yayımlayabilir. Ancak bu takdirde esere 34 üncü maddede açıklanan biçimi veremez ve ibareleri koyamaz.

Madde 33 — Dekanlık, Fakülteye teslim edilen tez nüshalarından on adedini Fakülte Kitaplığına, kalanını da yakın bilim dalları ile ilgili diğer fakülte, akademi, Üniversite Merkez Kitaplığına, yüksek okul ve enstitü kitaplıklarına, 5 nüshasını da Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğüne gönderir.

Madde 34 — Tezin baş tarafındaki kapak kâğıdının üst yüzü üzerine Jüri Başkan ve üyelerinin adları ve unvanları, tezin savunulduğu tarih yazılır. Tezin iç kapak kâğıdının alt yüzü üzerine şu ibare yazılır: «Bu tezde açıklanan ve savunulan fikirlerden dolayı İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi sorumluluk kabul etmez.»

Madde 35 — Doktora diplomaları Fakültece kabul edilecek örneğe göre düzenlenir ve diplomada öğrencinin tezinin adı ve başarı derecesi gösterilir. Diploma numaraları adayın İktisat Doktoru unvanını kazandığı tarihlere göre sıralanır.

Madde 36 — Doktora diplomasının derecesini sınav sonucunda elde edilen not ile tez savunmasında verilen notun ortalaması belirler. Ortalamalar şu biçimde hesaplanır :

Bilim sınav notu	Tez notu	Ortalama
İyi	Pekiyi	Pekiyi
Pekiyi	İyi	İyi
İyi	İyi	İyi

Madde 37 — Doktora öğrencileri doktoraya kaydoldukları tarihten itibaren iki yıl süre ile lisans öğrencilerine tanınmış olan haklardan yararlanırlar.

Madde 38 — 16/7/1941 tarih ve 91 sayılı «İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine Mahsus Doktora Talimatnamesi» yürürlükten kaldırılmıştır.

V — GEÇİCİ HÜKÜMLER :

Geçici Madde 1 — Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce doktora öğrencisi olarak kaydolunanlar 16/7/1941 tarih ve 91 sayılı «İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine Mahsus Doktora Talimatnamesi» hükümlerine tabi olmakla devam ederler. Şu kadar ki, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini takip eden iki öğretim yılı içinde doktora semineri ve usmanlık kurlarını tamamlayarak gerekli belgeleri alamayanların kayıtları silinir. Bunların Yönetmeliğe göre doktoraya yeniden kaydolma hakları saklıdır.

Geçici Madde 2 — Eski Yönetmelik gereğince doktora seminerleri ile Usmanlık Kurlarını tamamlamış olan doktora öğrencileri dilediklerî takdirde bilim sınavının tez savunmasından önce yapılmasını isteyebilirler.

Madde 39 — Bu Yönetmelik Resmî Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İ. Ü. İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yönetmeliğinin 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18. Maddelerini Değiştiren Yönetmelik

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yönetmeliğinin 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18. maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 1 — Enstitü, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı Üniversiteler Kanununun 2. maddesi uyarınca tüzel kişiliği olan bir öğretim, eğitim ve araştırma kurumu olup adı «Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü»dür.

Madde 6 — Enstitünün organları Öğretim Kurulu, Yönetim Kurulu ve Müdürdür.

Madde 7 — Öğretim Kurulu, Enstitüde öğretim görevi yapan bütün profesör, doçent ve öğretim görevlilerinden oluşur. Öğretim Kurulu, Müdürün daveti üzerine toplanır. Öğretim Kurulunun her yıl yaz sömestresi sonunda en az bir kere toplanması zorunludur. Öğretim Kurulu üye sayısının yarıdan bir fazlası ile toplanır ve kararlar oy çokluğu ile verilir. Öğretim Kurulu, öğretim sorunları ile ilgili komşularda alacağı kararları, öneri olarak İktisat Fakültesi Fakülte Kuruluna sunar.

Madde 8 — Yönetim Kurulu, Müdürün başkanlığında öğretim görevi başında bulunan bir önceki Müdür ile İktisat Fakültesi Kurulunun seçeceği üç öğretim üyesinden üç yıl için kurulur. Bu üç öğretim üyesi mevcut oldukları takdirde, Enstitüde asli görevli öğretim üyeleri arasında seçilir.

Madde 9 — Yönetim Kurulu, İktisat Fakültesi kurullarından Eras-

tüsü ile ilgili kararlarının icrasını sağlayacak kararlar alır. Enstitü öğrencilerinin yazılma, çıkarılma, naklen gelenlerin sınıf ve ders intibakları ile imtihanlara ait olan işlemler hakkında kesin kararlar verir.

Yukarıda belirtilenler dışında Enstitü ile ilgili diğer kararlar İktisat Fakültesi Kurullarınca alınır.

Madde 10 — Müdür, İktisat Fakültesi, Fakülte Kurulu tarafından Enstitüde görevli profesörler arasından üç yıl için seçilir. Süresi biten Müdür, yeniden seçilebilir. Müdür, Enstitü Kurullarına başkanlık eder, Enstitü ile ilgili olarak alınan kararları uygular.

Müdür, Enstitünün genel yönetimini, düzenli çalışmasını, öğretim üyelerine ve yardımcılarına verilmiş olan her türlü görevlerin gereği gibi yerine getirilmesini sağlar, bunun için her zaman gerekli denetimleri yapar. Müdür, her ders yılı sonunda Enstitünün genel durumu ve işleyişi hakkında İktisat Fakültesi Dekanına bir rapor verir. Müdür, kendi yetkisinde olan bu işleri yapmadığı takdirde ilgililerle birlikte sorumlu olur.

Madde 11 — Enstitüde bu yönetmeliğe bağlı cetvelde gösterilen zorunlu ve seçimlik derslerle seminerler yapılır. Bu derslerin ve seminerlerin haftada kaçar saat okutulacağı ve bu saatlere göre öğrencilere sağladığı kredi miktarı aynı cetvelde gösterilmiştir.

Madde 12 — Enstitüde çalışacak memur ve diğer görevlilerin tayini Müdürün önerisi üzerine İktisat Fakültesi Yönetim Kurulu tarafından yapılır.

Madde 13 — Bağlı cetvelde gösterilen ders ve seminer konularını okutacak öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri Müdürün önerisi üzerine İktisat Fakültesi Fakülte Kurulunca seçilir.

Madde 14 — Enstitünün normal öğretim süresi iki yıldır.

Madde 16 — Enstitüye yazılabilmek için Türkiye Üniversitelerine bağlı bir Fakülte veya bölümü bitirmiş olmak şarttır. Enstitü Yönetim Kurulu, bu nitelikleri haiz olan adaylar arasında mevcut imkân ve ihtiyaçları gözönüne alarak gerektiğinde bir seçme imtihanı yapabilir. Enstitü Yönetim Kurulu Enstitüye yazılan öğrencilerin takip edecekleri ve imtihanlarına girecekleri dersleri öğrenim durumlarını gözönünde bulundurarak tespit eder. Yabancı ülkelerden alınan diploma veya sertifikaların geçerliliği ve muadeleti hakkında Yönetim Kurulu karar verir.

Madde 18 — Enstitüye kabul edilen öğrenciler birinci yıl 37 ve ikinci yıl 42 olmak üzere toplam 79 kredi saatlik ders ve seminerleri ilişik cetveldeki esaslara göre seçmek, bunlara devam etmek ve bunların imtihanlarını Enstitüye yazılma tarihinden itibaren en geç 6 sömestre sonunda vermek zorundadırlar.

İmtihanları başarı ile geçiren öğrencilere Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi tarafından «Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü Yüksek Lisans Diploması» verilir.

GEÇİCİ MADDE :

Halen Enstitüye kayıtlı bulunan öğrenciler,

a) 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun yürürlüğe girmesinden önce Enstitümüze kaydedilmiş öğrencilere Üniversite Öğrenci Yönetmeliğinin 6. maddesi uygulanır.

b) 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra Enstitümüze kaydedilmiş olan öğrenciler, bu Kanunun 54. maddesi hükümlerine bağlıdırlar.

c) Enstitümüz 1., 2, ve 3. sınıflarında okutulan ve Yönetmelikte öğretimi zorunlu gösterilen Stenografi dersi ihtiyari kılınmıştır. Bu durumdan 1975-1976 öğretim yılından önce Enstitüye kaydolmuş öğrenciler de yararlanır.

İ. Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ GAZETECİLİK VE HALKLA İLİŞKİLER ENSTİTÜSÜ

37 Kredi Saatli 1. Yıl Eğitim Programı :

I — İktisat ve İstatistik	Haftalık Ders Saati
1 — Genel İktisat	2
2 — Türkiye'nin Ekonomik Bünyesi	2
3 — Sosyal İlimlerde İstatistik Metodları	2
4 — Kamu Ekonomisi	2
5 — İşletme Yönetimi	1
	9

II — Hukuk	Haftalık Ders Saati
1 — Hukukun Ana Prensipleri	1
2 — T. C. Anayasası	1
3 — Basın Hukuku	2
4 — Kamu Hürriyetleri	1
	5

III — Siyaset İlmi	
1 — Siyaset İlmine Giriş	2
2 — Uluslararası Politika	2
3 — Türkiyenin Siyasi Bünyesi	1
4 — Siyasi Coğrafya	1
	6

IV — Edebiyat ve Tarih	
1 — Sanat Sorunları	2
2 — Gazete Yazı Türleri	2
3 — Dil ve Edebiyat Sorunları	2
4 — Basın Yayın Tarihi	1
5 — Komposizyon	1
	8

V — Sosyoloji ve Sosyal Siyaset	
1 — Genel Sosyoloji	2
2 — Sosyal Siyasete Giriş	1
3 — İş Hukuku	1
4 — Sendikacılık	1
	5

VI — Yabancı Dil	
1 — İngilizce - Almanca - Fransızca	4
	4

VII — İhtiyari Pratik Dersler
Daktilografi
Stenografi
Gazete Fotoğrafçılığı
Gazete Arşivciliği ve Dökümantasyon

42 Kredi Saatli 2. Yıl Eğitim Programı :

I — İktisat ve İstatistik	Haftada Ders Saati
1 — Uluslararası İktisadi İlişkiler	2
2 — Aktüel İktisadi Sorunlar veya Kamu Oyu Yoklaması	2
3 — İktısadi Düşünce Tarihi veya Sosyal Düşünce Tarihi	1
	5

II — Hukuk	
1 — Kamu Yönetimi	2
	2

III — Siyaset İlmi	
1 — Siyaset Düşünce Tarihi	2
2 — Siyasi Rejimler	1
3 — Siyasi Tarih	2
	5

IV — Edebiyat ve Tarih	
1 — Dil ve Edebiyat Sorunları	2
2 — Sanat Eleştirmeciliği	2
3 — Sinema ve Tiyatro Sanatı	2
	6

V — Sosyoloji ve Sosyal Siyaset	Haftalık Ders Saati
1 — Sosyal Psikoloji	2
2 — Halkla İlişkiler ve Kamu Oyu	2
3 — Basın Sosyolojisi	1
4 — Aktüel Sosyal Sorunlar	1
	6
VI — Mesleki Dersler	
1 — Haber Tekniği	2
2 — Gazete Yayımlama Tekniği	2
3 Radyo ve Televizyon	4
4 — İlâncılık - Reklâmcılık	2
	10
VII — Yabancı Dil	
1 — İngilizce - Almanca - Fransızca	4
	4
VIII — Seminerler	
1 — Mesleki Konular Semineri	2
2 — İktisadi Konular Semineri veya Sosyal Konular Semineri	2
	4

Ödemiş Belediye Başkanlığından :

Ödemiş Belediyesi İmar Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1.01 — 6785 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak hazırlanmış bulunan bu Yönetmelik Ödemiş Belediyesi sınırları içinde ve bu Belediyenin mücavir sahalarında uygulanır.

Madde 1.02 — Bu Yönetmelik, Resmî Gazete ile yayımını takip eden günden itibaren yürürlüğe girer.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile, bundan önce yürürlükte bulunan yönetmelik ve ekleri hükümsüz sayılır.

Madde 1.03 — Bu Yönetmelikte yazılı hükümler, imar planlarında aksine bir açıklama bulunmadığı takdirde uygulanır.

Ancak, imar planlarında, parselasyon durumları ve bina kitleleri, bilhassa bu maksatla etüd edilerek, ölçüleri verilmediği takdirde, sadece ayrık veya bitişik bina yapılacağını, ön bahçeli veya ön bahçesiz nizamın kabul olunacağını, binaların tertip şeklini ve yüz alacakları cepheyi tespit maksadıyle şematik olarak gösterildiğinden, bunlara ait ifadeler imar planlarının kayıtlarından sayılmazlar.

Madde 1.04 — İmar planlarında açıklanmamış ve bu Yönetmelikte de yer almamış hususlarda lüzum ve ihtiyaca ve civarın karekterine göre uygulanacak şekli takdire, Belediye yetkilidir.

Şu kadar ki, tereddüt veya ihtilaf doğurması yüzünden İmar ve İskân Bakanlığına intikal eden konularda ve müteakip benzer işlerde adı geçen Bakanlığın mütalâasına uyulur.

Bunun dışında, Belediyenin hiçbir organı tarafından, bu Yönetmelik esaslarına aykırı olarak, prensip kararları ve benzeri kararlar alınıp uygulanamaz.

Madde 1.05 — Bu Yönetmelik esaslarına göre yapılacak bütün yapılar, fen ve sağlık şartlarına ve ilgili diğer tüzük ve yönetmelik hükümlerine de uymak zorundadır.

Madde 1.06 — Bu Yönetmeliğin, (Afet bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmelik) hükümlerine aykırı hükümleri uygulanmaz.

Madde 1.07 — İmar ve İskân Bakanlığınca uygun görülen yerlerde, Halk Konutları Standartlarına bütün hükümlerine uyulmak suretiyle yapılacak binalarda, bu Yönetmeliğin adı geçen standartlara aykırı hükümleri uygulanmaz.

Halk konutlarının yerlerinin uygunluğunun takdiri ve projelerinin onaylanması yetkileri, İmar ve İskân Bakanlığına aittir. Bu yetkilerden tamamı veya bir kısmı Belediyeye bırakıldığı sürece, bunlar Belediye tarafından kullanılır.

Madde 1.08 — Projeleri İmar ve İskân, Bayındırlık veya Millî Savunma Bakanlıklarınca hazırlanacak veya onaylanacak yapılara ait projelerin Belediyece incelenmesi sırasında, bu Yönetmeliğin 3 üncü bölümünde belirtilen ölçü ve hükümlere bağlı kalınması mecburiyeti yoktur.

Ayrıca, umumî binalardan yalnız ayrık nizamda olanları ile sanayi bölgelerindeki tesisler, bu Yönetmeliğin bina derinlik ve yüksekliklerî hakkındaki kayıtlarına ve Yönetmelikte bu gibi binalar için yer verilenler dışında kalan iç ölçülere tabi değildir.

Ancak, bu maddenin tatbikinde Belediyece tereddüde düşülmesi halinde 1.04 üncü maddenin ikinci fıkrası uygulanır.

Madde 1.09 — Ruhsat alınması gerektiği halde, ruhsat alınmadan yapılan veya ruhsat ve eklerine aykırı olan yapılar, imar planı ile kanun, tüzük ve yönetmelik esaslarına uygun hale getirilmedikçe, bunların tamir, tadilât ve ilâvelerine izin verilmez.

Ancak, bu gibi yapıların bulunduğu parsel içinde plan ve mevzuata uygun olarak yapılmış olan diğer binaların tamir, tadilât ve ilâvelerinde veya yeniden yapılması mümkün olan yapılarda bu hüküm uygulanmaz.

Madde 1.10 — Bu Yönetmelikte belediyeye bırakılmış olan takdir yetkileri, Belediyenin imar işlerini yürütmekle görevli dairesince kullanılır.

Madde 1.11 — Belediyeye ait yerler üzerinde (Otobüs durağı, büfe, W.C. trafo ve benzeri gibi) belediye hizmetlerinin görülebilmesi için lüzumlu tesislerin inşaasına, ancak Belediyece mahzur görülmeyen hal ve şekillerde ve o yerin karakterini muhafaza etmek şartıyla izin verilebilir.

Madde 1.12 — (Geçici Madde) : Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce ruhsatı alınıp, yapılmasına başlanmış olan yapılara, ruhsatnamesindeki esaslara uygun olarak devam edilebilir. Ruhsat süresi geçmiş olan yapılarda bu fıkra hükmü uygulanmaz.

Yine bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce, ruhsatname ve eklerine aykırı olarak yapılan yapılar, gerek yapıldığı tarihte yürürlükte olan esaslara, gerekse bu Yönetmelik esaslarına göre incelenerek, hakkında lehte olan hüküm uygulanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM
— TARİFLER —

Madde 2.01 — Bu Yönetmelikte sözü geçen ve açıklanması faydalı görülen bazı tabirler aşağıda tarif olunmuştur.

a) Ticaret Bölgesi,
Küçük Sanatlar Bölgesi,
Sanayi Bölgesi
Protokol Bölgesi,
Yüksek İnşaat Bölgesi,
gibi ifadelerle, imar planlarında bu maksatlara ayrıldıkları açıkça belirtilmiş olan bölgeler kastedilmektedir.

b) Azamî bina sahası : Parsel içerisinde bina yapılması mümkün olan sahadır.

c) Bina sahası : Aydınlık ve çıkmalar hariç olmak üzere, binanın arsa zemininde işgal ettiği sahadır.

d) İnşaat sahası : Bodrum ve çatı katları, dahil, iskanı mümkün olan bütün katların, ışıklıklar çıktıktan sonraki sahaları toplamıdır.
Açık çıkmalar bu sahaya dahil değildir.

e) Bina derinliği : Bina arka cephesinin, ön cephe istikametine olan en uzak müsafesidir.

f) Son kat : Çatı veya çatı katları altında bulunan normal katların en üstte olanıdır.

g) Saçak seviyesi : Binaların son kat tavan döşemesi üst kotudur.

h) Bina yüksekliği : Binanın kot aldığı noktadan saçak seviyesine kadar olan mesafedir.

(% 33) meyilli çatı gabarisi dahilinde kalan; çatılar, yüksekliği 1 metreyi geçmeyen korkuluklar, bacalar, merdiven fenerleri, asansör kuleleri, lüzumlu su depoları gibi elemanlar bina yüksekliğine dahil değildir.

EK-17

T. C.
Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi : (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve Yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne başvurulur.	2 Haziran 1979 CUMARTESİ	Sayı : 16654

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUN

1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmi Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun

Kanun No. 2237 **Kabul Tarihi : 22/5/1979**

MADDE 1. — 1472 sayılı özel yüksekokul öğrencilerinin öğrenimlerine devam edebilmeleri için açılacak resmî yüksekokullar hakkındaki Kanuna istinaden satın alınarak veya kamulaştırılarak Hazine mülkiyetine intikal ettirilen okullara ait her türlü bina, tesis, araç ve gereçleri bütün hak ve vecibeleri ile Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilecek üniversite veya akademilere Maliye Bakanlığınca bedelsiz olarak devrolunur.

Bu Kanunda adı geçen yüksekokullar, bağlandıkları üniversite ve akademilerin genel veya katma bütçelerinde yer alır.

MADDE 2. — Üniversite ve akademilerin kuruluş ve öğretim özelliğine göre ilişik cetveldeki okulların; devam ettirilmesi, birleştirilmesi, fakülte, bölüm, enstitü veya başka öğretim kurumu haline getirilmesi, okulun bağlı bulunduğu üniversitenin veya akademinin yetkili organları kararı ile olur.

MADDE 3. — İlişik (1) ve (2) sayılı cetvelde gösterilen kadrolara tayin edilen ve öğretim yükünü bağlı bulunduğu öğretim kurumlarında dolduramayan öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve öğretim üye ve yardımcıları aynı üniversite veya akademinin diğer öğretim kurumlarında öğretim yükünü doldurıncaya kadar yapılan görevlendirmeleri kabule mecburdur.

MADDE 4. — Bu okulların bağlı bulunduğu üniversite ve akademilerin öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve yardımcılarının her türlü özlük hak ve vecibe yönünden bağlı oldukları kanunlar bu okullara atanacaklara da aynen uygulanır.

MADDE 5. — Bakanlar Kurulu Kararı ve torba kadrodan tahsis olunan, döner sermayeden ödeme yapılan kadrolar bu kuruluşları devralan kuruluşlara aktarılmıştır. Bu kadrolarda çalışan personel herhangi bir atamaya lüzum olmaksızın yeni kurumlarına atanmış sayılırlar. Aylıkları kurumun bütçesinden ödenir.

MADDE 6. — Sözleşmeli öğretim elemanlarından tamgün çalışanlar bu Kanunla verilen kadrolara müktesep haklarına göre atanırlar.

Bu yüksekokulların bağlandıkları üniversite ve akademi mensubu olan öğretim elemanları yerlerine asil kadrolu eleman bulununcaya kadar bu okullarda eğitim, öğretim ve araştırma görevi alabilirler.

Kendi kurumlarında öğretim yükünü tamamlamış bulunan bu elemanlara 1765 sayılı Üniversite Personel Kanununun 1991 sayılı Kanunla değişik 14 üncü maddesinde tespit edilen ders ücretleri ödenir. Ancak bu çalışmalar haftada 12 saati geçemez.

MADDE 7. — Resmî yüksekokulların öğretim üye ve yardımcılarının kadroları bu Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Ancak bu kadrolardan (2) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar bu Kanunun yürürlüğe girdiği mali yılda kullanılmaz. Bu kadrolar okulun bağlı bulunduğu üniversite veya akademi senatosunun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca serbest bırakılır.

MADDE 8. — Öğretim elemanlarının intibakları 1765 sayılı Üniversite Personel Kanununa göre ve 1472 sayılı Kanunla resmileştirilen yüksekokullarda geçen hizmetler de değerlendirilmek suretiyle bağlı oldukları üniversite ve akademilerin intibak komisyonlarınca yapılır.

İntibakları yapılan öğretim elemanları, intibak çizelgelerinde tespit olunan aylık derece ve kademeleriyle bu Kanuna bağlı (1) sayılı cetveldeki akademik unvanlarına uygun kadrolara bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte atanmış sayılırlar.

Yukarıdaki esaslara göre atandıkları kadrolarının dereceleri intibak ettirildikleri aylık derecelerinden düşük olanlar, aylık derecelerine eşit derecedeki bir kadroya terfian yükselinceye kadar, intibak ettirildikleri derece ve kademelerden aylıklarını almaya devam ederler.

MADDE 9. — Atama yapılacak boş öğretim üyesi veya yardımcısı kadrolarına, atama veya derece yükselmesi için gerekli niteliklere sahip öğretim üyesi ve öğretim yardımcısı bulunmaması halinde en çok iki üst dereceye veya yukarı dereceden kadro bulunmaması hallerinde en çok iki alt dereceye ve aynen akademik unvandaki kadrolar karşılık gösterilmek suretiyle, alabileceği aylık derece ile öğretim üyesi veya öğretim yardımcısı atanması mümkündür.

MADDE 10. — Bu okullara kadrolu öğretim üyesi, öğretim görevlisi, öğretim yardımcıları sağlanıncaya kadar, gerekli şartları taşıyan emeklilerin sözleşme ile istihdamına yaş haddine bakılmaksızın ve emekli maaşlarına halel gelmeksizin devam olunur.

MADDE 11. — Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yüksekokullar, bağlandıkları üniversite ve akademiler mevzuatına tabi olurlar.

MADDE 12. — Bu Kanun 1 Mart 1979 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

29/5/1979

Yasama Bölümü Sayfa . 2

CETVELLER

Okulun Adı	Devir ve Mal Edilen Öğretim Kurumu
1. Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu	I — Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
2. Malî Bilimler ve Muhasebe Yüksekokulu	» » » »
3. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu	» » » »
4. Eczacılık Yüksekokulu	» » » »
5. Diş Hekimliği Yüksekokulu	» » » »
6. Ankara Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu	II — Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
7. Siyasal Bilimler Yüksekokulu	III — İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
8. Maliye ve Muhasebe Yüksekokulu	» » » »
9. İşletme Yüksekokulu	» » » »
10. İktisat ve Ticaret Yüksekokulu	» » » »
11. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu	» » » »
12. Eczacılık Yüksekokulu	» » » »
13. Diş Hekimliği Yüksekokulu	» » » »
14. Işık Mühendislik Yüksekokulu	IV — İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
15. Galatasaray Mühendislik Yüksekokulu	» » » »
16. Vatan Mühendislik Yüksekokulu	» » » »
17. Kadıköy Mühendislik Yüksekokulu	» » » »
18. Mimarlık Yüksekokulu	V — İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
19. Uygulamalı Endüstri San. Y. Okulu	» » » »
20. Eczacılık Yüksekokulu	VI — Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
21. Kimya Mühendisliği Y. Okulu	» » » »
22. Mühendislik Yüksekokulu	VII — Adana İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
23. İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksekokulu	VIII — İzmir Ege Üniversitesi
24. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu	» » »
25. Eczacılık Yüksekokulu	» » »
26. Diş Hekimliği Yüksekokulu	» » »
27. Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu	» » »

1 SAYILI CETVEL

A) *Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar*

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. *Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu*		
Profesör	1	15
Doçent	2	5
»	3	7
»	4	9
Asistan	5	4
»	6	5
»	7	6
»	8	8
Okutman	5	3
»	6	1
»	7	2
Uzman	2	1
		66
2. *Mali Bilimler ve Muhasebe Yüksekokulu*		
Profesör	1	13
Doçent	2	4
»	3	5
»	4	9
Asistan	5	3
»	6	4
»	7	6
»	8	7
		51
3. *Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu*		
Profesör	1	8
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	4
Asistan	5	2
»	6	3
»	7	4
»	8	4
Okutman	5	4
Uzman	6	1
Çevirici	6	1
		38
4. *Eczacılık Yüksekokulu*		
Profesör	1	12
Doçent	2	8
»	3	4
»	4	4
Asistan	5	8
»	6	29
»	7	35
»	8	4
Uzman	2	2
»	3	2
»	4	1
Okutman	5	5
		109
5. *Diş Hekimliği Yüksekokulu*		
Profesör	1	12
Doçent	2	5
»	3	5
»	4	7
Asistan	5	7
»	6	10
»	7	35
»	8	10
Okutman	5	4
»	6	2
Uzman	3	3
»	4	3
»	5	3
		106

Yasama Bölümü Sayfa : 4

1 SAYILI CETVEL

B) Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	68
Doçent	2	95
»	3	55
»	4	50
Asistan	5	40
»	6	40
»	7	80
»	8	4
Okutman	4	8
»	5	8
»	6	8
Uzman	4	12
»	5	12
»	6	12
»	7	12
		504

1 SAYILI CETVEL

C) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Siyasal Bilimler Yüksekokulu		
Profesör	1	13
Doçent	2	5
»	3	7
»	4	8
Asistan	5	6
»	6	8
»	7	10
»	8	16
Okutman	6	4
»	7	4
		81

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
2. Maliye ve Muhasebe Yüksekokulu		
Profesör	1	12
Doçent	2	5
»	3	7
»	4	8
Asistan	5	6
»	6	7
»	7	8
»	8	10
Okutman	7	4
		67

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
3. İşletme Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	3
»	3	5
»	4	6
Asistan	5	3
»	6	4
»	7	5
»	8	8
Okutman	7	4
		53

4. İktisat ve Ticaret Yüksekokulu		
Profesör	1	11
Doçent	2	3
»	3	5
»	4	6
Asistan	5	4
»	6	6
»	7	8
»	8	10
Uzman	5	1
»	6	1
		55

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
5. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	3
»	3	6
»	4	7
Asistan	5	4
»	6	6
»	7	8
»	8	10
Okutman	5	5
		59
6. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	12
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	4
Asistan	5	8
»	6	10
»	7	35
»	8	5
Okutman	5	5
		86
7. Diş Hekimliği Yüksekokulu		
Profesör	1	18
Doçent	2	3
»	3	7
»	4	8
Asistan	5	15
»	6	15
»	7	21
»	8	6
Okutman	7	3
		96

1 SAYILI CETVEL

D) İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Işık Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	5
»	3	8
»	4	8
Asistan	5	10
»	6	10
»	7	10
»	8	4
Okutman	5	1
»	6	1
»	7	2
Uzman	5	2
»	6	22
»	7	2
		90
2. Galatasaray Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	10
»	3	10
»	4	10
Asistan	5	18
»	6	18
»	7	18
Okutman	5	1
»	6	2
»	7	2
Uzman	5	2
»	6	2
»	7	3
		111

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
3. Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	8
»	3	10
»	4	12
Asistan	5	12
»	6	16
»	7	17
Okutman	5	2
»	6	2
Uzman	5	3
»	6	3
»	7	3
		103
4. Vatan Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	8
»	3	10
»	4	12
Asistan	5	12
»	6	16
»	7	17
Okutman	5	2
»	6	2
»	7	2
Uzman	5	3
»	6	3
»	7	3
		105

1 SAYILI CETVEL

E) İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	20
Doçent	2	6
»	3	12
»	4	14
Asistan	5	10
»	6	15
»	7	17
Okutman	5	3
»	6	3
Uzman	3	2
»	4	1
»	5	1
»	6	1
		105
2. Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	6
»	3	8
»	4	15
Asistan	5	5
»	6	7
»	7	10
»	8	10
Okutman	5	1
»	6	1
»	7	2
Uzman	3	1
»	4	2
»	5	2
»	6	5
		90

1 SAYILI CETVEL

F) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	12
Doçent	2	4
»	3	6
»	4	7
Asistan	5	7
»	6	20
»	7	15
»	8	5
Okutman	5	1
»	6	2
»	7	2
		81
2. Kimya Mühendisliği Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	6
»	3	7
»	4	12
Asistan	5	10
»	6	15
»	7	20
Okutman	5	2
»	6	2
»	7	2
		91

1 SAYILI CETVEL

G) Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokul

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	5
»	3	5
»	4	8
Asistan	5	10
Asistan	6	15
»	7	30
Okutman	5	6
Uzman	7	8
		97

1 SAYILI CETVEL

H) Ege Üniversitesine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. İktisadi ve Ticari İlimler Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	5
»	3	5
»	4	7
Asistan	5	6
»	6	8
»	7	10
»	8	11
Uzman	4	4
»	5	4
»	6	4
		74
2. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	2
»	3	4
»	4	7
Asistan	5	5
»	6	7
»	7	8
»	8	10
Uzman	5	6
»	6	6
		65

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
3. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	12
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	4
Asistan	5	8
»	6	12
»	7	30
Okutman	7	1
		74
4. Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	20
Doçent	2	6
»	3	8
»	4	12
Asistan	5	15
»	6	15
Asistan	7	30
»	8	20
Okutman	5	3
»	6	3
		132
5. Diş Hekimliği Yüksekokulu		
Profesör	1	15
Doçent	2	5
»	3	5
»	4	10
Asistan	5	10
»	6	15
»	7	15
Uzman	2	1
»	3	1
»	4	2
		79

2 SAYILI CETVEL

A) Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	7
Doçent	2	2
»	3	3
»	4	4
Asistan	5	1
»	6	2
»	7	2
»	8	2
Okutman	5	1
»	6	—
»	7	1
Uzman	2	—
		25
2. Mali Bilimler ve Muhasebe Yüksekokulu		
Profesör	1	6
Doçent	2	2
»	3	2
Doçent	4	4
Asistan	5	1
»	6	1
»	7	2
»	8	2
		20
3. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu		
Profesör	1	4
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	2
Asistan	5	—
»	6	1
»	7	1
»	8	1
Okutman	5	1
Uzman	6	—
Çevirici	6	—
		13

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
4. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	6
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	2
Asistan	5	2
»	6	2
»	7	10
Uzman	2	1
»	3	1
»	4	1
Okutman	5	2
		29

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
5. Diş Hekimliği Yüksekokulu		
Profesör	1	6
Doçent	2	2
»	3	2
»	4	3
Asistan	5	2
»	6	2
»	7	10
Okutman	5	2
»	6	2
Uzman	3	2
»	4	2
»	5	2
		36

2 SAYILI CETVEL

B) Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	23
Doçent	2	28
»	3	15
»	4	15
Asistan	5	10
»	6	10
»	7	30
Okutman	4	2
»	5	2
»	6	2
Uzman	4	4
»	5	4
»	6	4
»	7	4
		153

2 SAYILI CETVEL

C) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Siyasal Bilimler Yüksekokulu		
Profesör	1	7
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	1
Asistan	5	2
»	6	3
»	7	5
»	8	6
Okutman	6	2
»	7	2
		38

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
2. Maliye ve Muhasebe Yüksekokulu		
Profesor	1	6
Doçent	2	2
»	3	3
»	4	4
Asistan	5	2
»	6	2
»	7	3
»	8	1
Okutman	7	1
		27

Yasama Bölümü Sayfa 10

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
3. İşletme Yüksekokulu		
Profesör	1	7
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	3
Asistan	5	1
»	6	1
»	7	2
»	8	3
Okutman	7	1
		21
4. İktisat ve Ticaret Yüksekokulu		
Profesör	1	5
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	3
Asistan	5	1
»	6	2
»	7	3
»	8	4
Uzman	5	—
»	6	—
		21
5. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu		
Profesör	1	5
Doçent	2	1
»	3	3
Doçent	4	3
Asistan	5	1
»	6	2
»	7	3
»	8	4
Okutman	5	2
		24
6. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	6
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	2
Asistan	5	4
»	6	5
»	7	15
Okutman	5	2
		37
7. Diş Hekimliği Yüksekokulu		
Profesör	1	9
Doçent	2	1
»	3	3
»	4	4
Asistan	5	3
»	6	5
»	7	7
Okutman	7	—
		32

2 SAYILI CETVEL

D) İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Işık Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	5
Doçent	2	2
»	3	3
»	4	4
Asistan	5	4
»	6	3
»	7	3
Okutman	5	—
»	6	—
»	7	1
Uzman	5	1
»	6	1
»	7	1
		28
2. Galatasaray Mühendislik Yüksekokulu		
Profesör	1	8
Doçent	2	5
»	3	5
»	4	5

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
Asistan	5	8
»	6	8
»	7	8
Okutman	5	—
»	6	1
»	7	1
Uzman	5	1
»	6	1
»	7	1
		52

3. Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu

Profesör	1	8
Doçent	2	4
»	3	5
»	4	6
Asistan	5	5
»	6	6
»	7	6
Okutman	5	—
»	6	—
Uzman	5	1
»	6	1
»	7	1
		43

4. Vatan Mühendislik Yüksekokulu

Profesör	1	8
Doçent	2	4
»	3	5
»	4	6
Asistan	5	5
»	6	7
»	7	8
Okutman	5	1
»	6	1
»	7	—
Uzman	5	2
»	6	2
»	7	1
		50

2 SAYILI CETVEL

E) İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine Bağlı Yüksekokullar

1. Mimarlık Yüksekokulu

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
Profesör	1	10
Doçent	2	3
»	3	6
»	4	7
Asistan	5	4
»	6	7
»	7	7
Okutman	5	2
»	6	1
Uzman	3	1
»	4	—
»	5	—
»	6	—
		48

2. Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulu

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
Profesör	1	8
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	7
Asistan	5	1
»	6	3
»	7	3
»	8	4
Okutman	5	—
»	6	—
»	7	1
Uzman	3	—
»	4	1
»	5	1
»	6	2
		38

Yasama Bölümü Sayfa : 12

2 SAYILI CETVEL

F) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet	Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Eczacılık Yüksekokulu			*2. Kimya Mühendisliği Yüksekokulu*		
Profesör	1	6	Profesör	1	8
Doçent	2	2	Doçent	2	3
»	3	3	»	3	3
»	4	4	»	4	6
Asistan	5	3	Asistan	5	4
»	6	4	»	6	6
»	7	4	»	7	8
Okutman	5	—	Okutman	5	1
»	6	1	»	6	1
»	7	1	»	7	1
		28			41

2 SAYILI CETVEL

G) Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine Bağlı Yüksekokul

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet	Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. Mühendislik Yüksekokulu			Asistan	6	7
Profesör	1	5	»	7	10
Doçent	2	2	Okutman	5	3
»	3	2	Uzman	7	4
»	4	4			51
Asistan	5	4			

2 SAYILI CETVEL

H) Ege Üniversitesine Bağlı Yüksekokullar

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet	Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
1. İktisadi ve Ticari İlimler Yüksekokulu			Asistan	7	4
			»	8	5
Profesör	1	5	Uzman	4	2
Doçent	2	2	»	5	2
»	3	2	»	6	2
»	4	4			
Asistan	5	2			33
»	6	2			

Yasama Bölümü Sayfa : 13

Kadro Unvanı	Derecesi	Adet
2. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu		
Profesör	1	5
Doçent	2	1
»	3	2
»	4	3
Asistan	5	2
»	6	3
»	7	3
»	8	4
Uzman	5	3
»	6	3
		29
3. Eczacılık Yüksekokulu		
Profesör	1	6
Doçent	2	1
»	3	2
Doçent	4	2
Asistan	5	4
»	6	5
»	7	10
Okutman	7	—
		30
4. Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu		
Profesör	1	10
Doçent	2	3
»	3	4
»	4	6
Asistan	5	7
»	6	7
»	7	10
Okutman	5	2
»	6	1
		50
5. Diş Hekimliği Yüksekokulu		
Profesör	1	8
Doçent	2	3
»	3	2
»	4	5
Asistan	5	4
»	6	6
»	7	6
Uzman	2	—
»	3	—
»	4	1
		35

EK-18

T. C.
Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi: (7 Teşrinievvel 1336) - 7 Ekim 1920

Yönetim ve Yazı İşleri İçin Başbakanlık Neşriyat Daire Başkanlığına başvurulur	20 Temmuz 1982 SALI	Sayı : 17760

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Kanun Hükmünde Kararname

Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Karar Sayısı : KHK/41

Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtının 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Geçici 28 inci maddesi uyarınca yeniden düzenlenmesi, 17/6/1982 tarihli ve 2680 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin yeniden Düzenlenmesi ile ilgili Yetki Kanunu'nun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 22/6/1982 tarihinde kararlaştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BU KANUN HUKMÜNDE KARARNAMENİN AMACI VE KAPSAMI

Amaç :

MADDE 1 — Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu gereğince yükseköğretim kurumlarının yeniden teşkilâtlanmasını düzenlemektir.

Kapsam :

MADDE 2 — Bu Kanun Hükmünde Kararname; müteakip maddelerde belirtilen yükseköğretim kurumlarının teşkilâtlanması ile ilgili kurum ve kuruluşları kapsar.

İKİNCİ BÖLÜM

KURULUŞ ESASLARI

Esaslar :

MADDE 3 — Üniversite; fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, araştırma ve uygulama merkezi ve benzeri birimlerden oluşur. Bir Üniversitede :

a) Fen fakültesi, edebiyat fakültesi veya ikisi birlikte teşkil edilen fen - edebiyat fakültesi;

b) İhtiyaca göre kurulacak; eğitim, eğitim bilimleri, iktisadi ve idari bilimler, hukuk, tıp, diş hekimliği, eczacılık, veteriner, mühendislik, mimarlık, ziraat, orman, ilâhiyat ve güzel sanatlar fakülteleri veya bunların iki ya da daha fazlasının birlikte teşkil edeceği fakülteler;

c) Rektörlüğe bağlı; fen ve teknik alanlarla ilgili fen bilimleri; edebiyat, sanat, sosyal ve iktisadi bilim alanlarıyla ilgili sosyal bilimler; temel tıp, dişhekimliği, eczacılık ve diğer sağlık alanlarıyla ilgili sağlık bilimleri; 2547 sayılı Kanunun 19 uncu ve 50 nci maddelerine göre faaliyet gösteren enstitüler ile bu Kanun Hükmünde Kararnamede belirlenen rektörlüğe veya fakültelere bağlı diğer enstitüler;

d) Belirli bir meslek alanında, ön lisans veya lisans düzeyinde eleman yetiştiren yüksekokullar;

e) Bir yüksekokul olan ve buna bağlı hazırlayıcı birimlerden oluşan konservatuvarlar;

f) Ön lisans düzeyinde ara insangücü yetiştiren meslek yüksekokulları;

g) Belirli bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve uygulama yapmakla yükümlü araştırma, uygulama merkezleri;

bulunur.

Bu maddede belirtilen fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, araştırma ve uygulama merkezlerinin alt birimlerinin, bilim ve sanat dallarının (anabilim dalı, anasanat dalı, bilim dalı, sanat dalı) ve diğer ünitelerin teşkili, birleştirilmesi, kaldırılması ve işleyişi 2547 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca Yükseköğretim Kurulunca düzenlenir.

Kurum ve Kuruluşların İmkânlarından Yararlanma :

MADDE 4 — Yükseköğretim kurumlarının ve özellikle, meslek yüksekokullarının, eğitim - öğretim faaliyetlerinin yürütülebilmesi için; ders araç - gereçleri ile öğretim elemanı temin etmek, öğrencilere atelye ve sağlık tesisleri ile diğer iş yerleri ve tesislerinde staj ve uygulama imkanları sağlanmak üzere, ilgili bakanlıklar ile onlara bağlı kurum ve kuruluşlardan yararlanılır. Buna ait esaslar, Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konacak bir yönetmelikle belirlenir.

Hizmetiçi Eğitim :

MADDE 5 — Üniversiteler, alt düzeydeki eğitim kurumlarının öğretmenlerine ve yöneticilerine, hizmetiçi eğitimi kursları açmak ve gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdürler. Buna ait esaslar, Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konacak bir yönetmelikle belirlenir.

Faaliyete Geçme :

MADDE 6 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında olup, yeni kurulan birimler; eğitim - öğretim için yeterli kuruluş hazırlıklarının tamamlanmasını, mali ve idari şartların yerine getirilmesini müteakip, Yükseköğretim Kurulunun kararı ile faaliyete geçilir.

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 2

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜNİVERSİTELER

Ankara Üniversitesi:

MADDE 7 —

a) Ankara Üniversitesi;

(1) Dil ve Tarih - Coğrafya, Fen, Siyasal Bilgiler, Hukuk, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Veteriner, Ziraat ve İlahiyat Fakülteleri'nden;

(2) Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ'nden;

(3) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ ile TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(4) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Kırıkkale Meslek Yüksekokulu, Kastamonu Meslek Yüksekokulu, Çankırı Meslek Yüksekokulu, Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Basın - Yayın Yüksekokulu, Hukuk Fakültesine bağlı Adalet Yüksekokulu, Ziraat Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EV EKONOMİSİ YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

b) Ankara Üniversitesine bağlı, Temel Bilimler Yüksekokulu ile Yabancı Diller Yüksekokulu; Veteriner Fakültesine bağlı Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Yüksekokulu ile Ziraat Fakültesine bağlı Diploma Sonrası Yüksekokulu; kaldırılmıştır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi :

MADDE 8 —

a) Orta Doğu Teknik Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Mühendislik, Mimarlık, Gaziantep Mühendislik fakülteleri'nden;

(2) Fen ve Edebiyat Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN — EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) İdari Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(4) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile İçel - Erdemli Deniz Bilimleri Bölümünün enstitüye dönüştürülmesiyle oluşturulan İÇEL — ERDEMLİ DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(6) Rektörlüğe bağlı Yabancı Diller Yüksekokulu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, Gaziantep Mühendislik Fakültesine bağlanan Gaziantep Meslek Yüksekokulu ile Kahramanmaraş Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi kaldırılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi :

MADDE 9 —

a) Hacettepe Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Fen, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık fakülteleri'nden;

(2) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM FAKÜLTESİ, Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesinin ikiye ayrılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EDEBİYAT FAKÜLTESİ ile İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(3) Kimya Fakültesi ile Mühendislik Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

(4) Zonguldak Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ZONGULDAK MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ, rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, NÖROLOJİ BİLİMLERİ VE PSİKİYATRİ ENSTİTÜSÜ, NÜKLEER BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, ÇOCUK SAĞLIĞI ENSTİTÜSÜ, NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ, ONKOLOJİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(6) Rektörlüğe bağlı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Hemşirelik Yüksekokulu, Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu, Temel Bilimler Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan YABANCI DİLLER YÜKSEKOKULU, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı Sosyal Hizmetler Akademisinin yüksekokula dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan SOSYAL HİZMETLER YÜKSEKOKULU, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı Ankara Sağlık İdaresi Yüksekokulu ile Hacettepe Üniversitesinin aynı adlı Yüksekokulunun birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan SAĞLIK İDARESİ YÜKSEKOKULU ile rektörlüğe bağlı iken Mühendislik Fakültesine bağlanan Mesleki Teknoloji Yüksekokulu'ndan;

(7) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Ankara Meslek Yüksekokulu, Zonguldak Mühendislik Fakültesine bağlanan Zonguldak Meslek Yüksekokulu, Zonguldak Ereğli Meslek Yüksekokulu, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken, Güzel Sanatlar Fakültesine bağlanan Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan;

oluşur.

b) Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Fakültesi ile Sağlık Bilimleri Fakültesi kaldırılmıştır.

Gazi Üniversitesi :

MADDE 10 — Ankara'da GAZİ ÜNİVERSİTESİ adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Gazi Üniversitesi;

a) Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İstatistik ve Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN — EDEBİYAT FAKÜLTESİ, Ekonomi, İşletme, Maliye ve Yönetim Bilimleri fakülteleri ile Mali Bilimler ve Muhasebe Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulunun birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

b) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Gazi Yükseköğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, Ankara ve Zonguldak Ereğlisi Yabancı Diller Yüksekokullarının ve Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Ankara Ondokuz Mayıs Gençlik ve Spor Akademisinin bu fakültenin ilgili bölümlerine katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

c) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulu ile Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulunun birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ, Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu ile Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunun birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

d) Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı iken rektörlüğe bağlanan TIP, DİŞ HEKİMLİĞİ ve ECZACILIK FAKÜLTELERİ'nden;

e) Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin Elektrik, Makina, İnşaat, Kimya, İşletme Mühendisliği ve Mimarlık fakültelerinin birleştirilmesiyle

oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK — MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

f) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile KAZALARI ARAŞTIRMA VE ÖNLEME ENSTİTÜSÜ'nden;

g) Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulunun, adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BASIN — YAYIN YÜKSEKOKULU'ndan;

h) Gazi Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Bolu, Kırşehir, Kastamonu Eğitim Enstitülerinin adlarının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Gazi Eğitim Fakültesine bağlanan BOLU EĞİTİM YÜKSEKOKULU, KASTAMONU EĞİTİM YÜKSEKOKULU, KIRŞEHİR EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Erkek Sanat Yüksek Öğretmen Okulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Teknik Eğitim Fakültesine bağlanan SANAT EĞİTİMİ YÜKSEKOKULU; Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Mesleki Eğitim Fakültesine bağlanan KIZ SANAT EĞİTİMİ YÜKSEKOKULU'ndan;

(1) Rektörlüğe bağlı Edebiyat, Fen, Siyasal Bilimler, İktisat, İşletme, Hukuk, Yüksekokulu, Bolu Meslek Yüksekokulu, Maliye Bakanlığına bağlı Maliye Meslek Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan MALİYE YÜKSEKOKULU, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Bolu Sevk ve İdarecilik Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan BOLU İDARİ BİLİMLER YÜKSEKOKULU ile Başbakanlığa bağlı iken İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan Tapu - Kadastro Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

İstanbul Üniversitesi :

MADDE 11 —

a) İstanbul Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Edebiyat, Fen, Siyasal Bilimler, İktisat, İşletme, Hukuk, İstanbul Tıp, Cerrahpaşa Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Orman, Veteriner Fakülteleri'nden;

(2) İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi ile Yerbilimleri Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

(3) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, ÇOCUK SAĞLIĞI ENSTİTÜSÜ, ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ, ONKOLOJİ ENSTİTÜSÜ, KARDİYOLOJİ ENSTİTÜSÜ, DENİZ BİLİMLERİ VE COĞRAFYA ENSTİTÜSÜ, İşletme Fakültesine bağlı İşletme İktisadi Enstitüsü ile Muhasebe Enstitüsü'nden;

(4) İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesine bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BASIN - YAYIN YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU'ndan;

(5) Gümrük ve Tekel Bakanlığına bağlı iken, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesine bağlanan Tütün Eksperleri Yüksekokulu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı Adalet Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu ile Temel Bilimler Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 5

İstanbul Teknik Üniversitesi :

MADDE 12 —

a) İstanbul Teknik Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı İşletme, Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri, Maden fakülteleri'nden;

(2) Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesiyle Maçka İnşaat Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İNŞAAT FAKÜLTESİ, Elektrik Fakültesiyle Maçka Elektrik Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ELEKTRİK FAKÜLTESİ, Makina Fakültesiyle Maçka Makina Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MAKİNA FAKÜLTESİ, Kimya Fakültesi ile Metalurji Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan KİMYA - METALURJİ FAKÜLTESİ, Mimarlık Fakültesiyle Maçka Mimarlık Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

(4) Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan SAKARYA MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı Nükleer Enerji Enstitüsü'nden;

(6) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, Sakarya Mühendislik Fakültesine bağlanan Sakarya Meslek Yüksekokulu ile Düzce Meslek Yüksekokulu; Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'ndan;

oluşur.

b) İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı Yabancı Diller Okulu kaldırılmıştır.

Boğaziçi Üniversitesi :

MADDE 13 — Boğaziçi Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı Mühendislik Fakültesi'nden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

c) Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, İdari Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, ÇEVRE BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, BİYO - MEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ ENSTİTÜSÜ ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kandilli Rasathanesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Rektörlüğe bağlı Önlisans Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan MESLEK YÜKSEKOKULU ile Yabancı Diller Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Marmara Üniversitesi :

MADDE 14 — İstanbul'da MARMARA ÜNİVERSİTESİ adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Marmara Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, HUKUK FAKÜLTESİ'nden;

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 6

b) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Atatürk Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, İstanbul Yabancı Diller Yüksekokulunun bu fakültenin ilgili bölümlerine katılması, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Anadoluhisarı Gençlik ve Spor Akademisinin bu fakültenin Beden Eğitimi Bölümüne katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

c) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yüksek Teknik Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

d) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Ekonomi, İşletme, Siyasal Bilimler ve Ticari Bilimler fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

e) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı iken rektörlüğe bağlanan DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ile ECZACILIK FAKÜLTESİ'nden;

f) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLAHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

g) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ'nden;

h) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

i) İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu'nun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BASIN - YAYIN YÜKSEKOKULU ile Atatürk Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

Yıldız Üniversitesi :

MADDE 15 — İstanbul'da YILDIZ ÜNİVERSİTESİ adı ile yeni bir üniversite kurulmuştur. Yıldız Üniversitesi;

a) İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Temel Bilimler Fakültesinin bağlantısının ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi İnşaat, Makina - Elektrik, Harita - Kadastro fakülteleriyle Işık Mühendislik, Vatan Mühendislik, Galatasaray Mühendislik, Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık fakültelerinin mühendislik bölümlerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ, Kocaeli Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan KOCAELİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

c) İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Mimarlık Fakültesi ile diğer fakültelerinin mimarlık bölümlerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ile FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, Kocaeli Mühendislik Fakültesine bağlanan Kocaeli Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Mimar Sinan Üniversitesi :

MADDE 16 — İstanbul'da MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ adı ile yeni bir üniversite kurulmuştur.

Mimar Sinan Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Fakültesi ile Yapı Üretimi ve Çevre Düzenleme Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

c) İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin Mimarlık Fakültesi ile Yapı Üretimi ve Çevre Düzenleme Fakültesi dışında kalan İstanbul, Ankara ve Bursa'daki tüm fakülte ve birimlerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ile FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken Güzel Sanatlar Fakültesine bağlanan İSTANBUL DEVLET KONSERVATUVARI'ndan;

oluşur.

Ege Üniversitesi :

MADDE 17 —

a) Ege Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Fen, Tıp, Diş Hekimliği ve Eczacılık Fakülteleri'nden;

(2) Sosyal Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) Kimya Fakültesi ile Tekstil Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

(4) Ziraat Fakültesi ile Gıda Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ZİRAAT FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile GÜNEŞ ENERJİSİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(6) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU, Hukuk Fakültesine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BASIN - YAYIN YÜKSEKOKULU, Tıp Fakültesine bağlı Yüksek Hemşirelik Okulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

b) Ege Üniversitesine bağlı Denizli Tıp Fakültesi, Yabancı Diller Okulu ve Lisansüstü Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi :

MADDE 18 — İzmir'de DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ adı ile yeni bir üniversite kurulmuştur.

Dokuz Eylül Üniversitesi;

a) Yeni kurulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Buca Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, İzmir Yabancı Diller Yüksekokulunun bu fakültenin ilgili bölümlerine katılması, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Manisa Gençlik ve Spor Akademisi ile Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun bu fakültenin beden eğitimi bölümüne katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BUCA EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

c) Ege Üniversitesi İzmir Tıp Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ, HUKUK FAKÜLTESİ, GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ'nden;

d) Ege Üniversitesine bağlı İşletme ve İktisat fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

e) Denizli Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan DENİZLİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

f) Ege Üniversitesine bağlı İnşaat Fakültesi, Makina Fakültesi, Yer Bilimleri Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesinin Mimarlık ve Şehir Plânlama bölümlerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

g) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve Rektörlüğe bağlanan İLÂHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

h) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile Ege Üniversitesine bağlı iken rektörlüğe bağlanan DENİZ BİLİMLERİ VE TEKNOLOJİSİ ENSTİTÜSÜ'nden;

i) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan DENİZ İŞLETMECİLİĞİ VE YÖNETİMİ YÜKSEKOKULU'ndan;

j) Buca Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Denizli Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Buca Eğitim Fakültesine bağlanan DENİZLİ EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Demirci Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan, Buca Eğitim Fakültesine bağlı DEMİRCİ EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Erkek Sanat Yüksek Öğretmen Okulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Buca Eğitim Fakültesine bağlanan SANAT EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisine bağlı iken İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesine bağlanan Muğla İşletmecilik Yüksekokulu, Ege Üniversitesi İşletme Fakültesine bağlı Aydın Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulunun adı değiştirilerek İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan AYDIN TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU, Hukuk Fakültesine bağlı Adalet Yüksekokulu, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken Güzel Sanatlar Fakültesine bağlanan İzmir Devlet Konservatuvarı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı iken rektörlüğe bağlanan İzmir Meslek Yüksekokulu, İşletme Fakültesine bağlı Manisa Maliye - Muhasebe Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesine bağlanan MANİSA MALİYE YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

Trakya Üniversitesi :

MADDE 19 — Edirne'de TRAKYA ÜNİVERSİTESİ adı ile yeni bir üniversite kurulmuştur.

Trakya Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, TEKİRDAĞ ZİRAAT FAKÜLTESİ'nden;

b) İstanbul Üniversitesi Edirne Tıp Fakültesinin bağlantısının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ'nden;

c) Edirne Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Millî Eğitim Bakanlığı Edirne Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Çanakkale Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ÇANAKKALE EĞİTİM YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlanan Edirne Meslek Yüksekokulu, Çanakkale Meslek Yüksekokulu, Kırklareli Meslek Yüksekokulu ile Tekirdağ Ziraat Fakültesine bağlanan Tekirdağ Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Uludağ Üniversitesi :

MADDE 20 — Bursa Üniversitesinin adı ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ olarak değiştirilmiştir.

a) Uludağ Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Tıp, Ziraat, Veteriner fakülteleri'nden;

(2) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Bursa Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, Bursa Yabancı Diller Yüksekokulunun bu fakültenin ilgili bölümlerine katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(4) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Balıkesir Necati Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan NECATİBEY EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(5) Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi ile Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(6) Bursa Üniversitesi Makina Fakültesi ile Elektrik Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

(7) Balıkesir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BALIKESİR MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Bursa Yüksek İslâm Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLAHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(8) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'nden;

(9) Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksek Okulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Balıkesir Mühendislik Fakültesine bağlanan BALIKESİR TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı iken, Balıkesir Mühendislik Fakültesine bağlanan Balıkesir Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Bursa Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Anadolu Üniversitesi :

MADDE 21 — Anadolu Üniversitesi;

a) Fen Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Eskişehir Yabancı Diller Yüksekokulu'nun katılmasıyla yeni kurulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 10

c) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi işletme ve İktisat Fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ, İletişim Fakültesinin katılmasıyla yeni kurulan ve rektörlüğe bağlanan AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ'nden;

d) Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi Eskişehir Tıp Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ ile Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Sağlık Bilimleri Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ECZACILIK FAKÜLTESİ'nden;

e) Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi ile Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Endüstri Bilimleri Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

f) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

g) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Kütahya Yönetim Bilimleri Fakültesi ile Afyon Mali Bilimler Fakültesinin yüksekokula dönüştürülmesiyle oluşturularak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan KÜTAHYA İDARİ BİLİMLER YÜKSEKOKULU ile AFYON MALİYE YÜKSEKOKULU'ndan;

h) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Afyon Meslek Yüksekokulu, Bilecik Meslek Yüksekokulu, Bolvadin Meslek Yüksekokulu, Kütahya Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Selçuk Üniversitesi :

MADDE 22. —

a) Selçuk Üniversitesi;

(1) Fen Fakültesi ile Edebiyat Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(2) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Selçuk Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi Konya, Isparta ve Antalya Yabancı Diller Yüksekokullarının fakültenin ilgili bölümlerine katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(3) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan HUKUK FAKÜLTESİ, TIP FAKÜLTESİ, ZİRAAT FAKÜLTESİ, VETERİNER FAKÜLTESİ'nden;

(4) Konya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Konya Yüksek İslam Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLAHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(6) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Niğde Eğitim Enstitüsü'nün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Eğitim Fakültesine bağlanan NİĞDE EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Konya Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulunun adının değiştirilmesi ile oluşturulan ve Eğitim Fakültesine bağlanan KIZ SANAT EĞİTİM YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlanan Konya Meslek Yüksekokulu, Niğde Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Akdeniz Üniversitesi :

MADDE 23. — Antalya'da AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ adı ile bir üniversite kurulmuştur.

Akdeniz Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) Ankara Üniversitesi Antalya Tıp Fakültesinin bağlantısının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ'nden;

c) Isparta Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan ISPARTA MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ve OTELCİLİK YÜKSEKOKULU, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Burdur Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan BURDUR EĞİTİM YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlanan Antalya Meslek Yüksekokulu, Isparta Mühendislik Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİRDİR SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, aynı fakülteye bağlanan Burdur Meslek Yüksekokulu, Isparta Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Çukurova Üniversitesi :

MADDE 24. —

a) Çukurova Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Tıp, Ziraat Fakülteleri'nden;

(2) Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yabancı Diller Yüksekokulu, İskenderun Yabancı Diller Yüksekokulu ve Tarsus Yabancı Diller Yüksekokulunun katılmasıyla yeni kurulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(4) İdari Bilimler Fakültesi ile Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin Mühendislik Fakültesi dışındaki birimlerinin birleşmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(5) Mühendislik Fakültesi ile Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Mühendislik Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

(6) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(7) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU, Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Hatay Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Eğitim Fakültesine bağlanan HATAY EĞİTİM YÜKSEKOKULU ile Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Mersin İşletmecilik ve Turizm Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan MERSİN TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU'ndan;

(8) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan İskenderun Meslek Yüksekokulu, Osmaniye Meslek Yüksekokulu, Mersin Meslek Yüksekokulu, Ceyhan Meslek Yüksekokulu, Antakya Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Çukurova Üniversitesine bağlı Yabancı Diller Yüksekokulu ile Mezuniyet Sonrası Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 12

Erciyes Üniversitesi :

MADDE 25. — Kayseri Üniversitesinin adı ERCİYES ÜNİVERSİTESİ olarak değiştirilmiştir.

Erciyes Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, Gevher Nesibe Tıp Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ'nden;

b) İşletme Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

c) Kayseri Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

d) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLAHİYAT FAKÜLTESİ' nden;

e) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, GEVHER NESİBE TIP TARİHİ ENSTİTÜSÜ'den;

f) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlı olarak Nevşehir'de yeni kurulan NEVŞEHİR TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Kayseri Meslek Yüksekokulu, Yozgat Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Cumhuriyet Üniversitesi :

MADDE 26 —

a) Cumhuriyet Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı TIP FAKÜLTESİ'nden;

(2) Fen ve Sosyal Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ, TOKAT ZİRAAT FAKÜLTESİ'nden;

(4) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU'ndan;

(6) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Sivas Meslek Yüksekokulu ile Tokat Ziraat Fakültesine bağlanan Tokat Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Cumhuriyet Üniversitesine bağlı Yerbilimleri Maden Fakültesi, Modern Diller Yüksekokulu, Temel Bilimler Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi :

MADDE 27 — Ondokuz Mayıs Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı Tıp ve Ziraat Fakülteleri'nden;

b) Fen ve Mühendislik Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

c) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Samsun Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, Samsun, Tokat ve Amasya yabancı diller yüksekokullarının bu fakültenin ilgili bölümlerine katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ, Samsun Yüksek İslâm Enstitüsünün fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLAHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SİNOP SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Amasya Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Eğitim Fakültesine bağlanan AMASYA EĞİTİM YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlanan Çorum Meslek Yüksekokulu ile Amasya Meslek Yüksekokulu, Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

Karadeniz Üniversitesi :

MADDE 28 — Karadeniz Teknik Üniversitesinin adı KARADENİZ ÜNİVERSİTESİ olarak değiştirilmiştir.

a) Karadeniz Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Orman Fakültesi'nden;

(2) Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(3) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Fatih Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FATİH EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(4) Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi Trabzon Tıp Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan TIP FAKÜLTESİ'nden;

(5) Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat - Mimarlık, Makina - Elektrik, Yerbilimleri fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

(6) Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(7) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(8) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Rize Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane Meslek Yüksekokulu, Ordu Meslek Yüksekokulu, Giresun Meslek Yüksekokulu, rektörlüğe bağlı olarak Sürmene'de yeni kurulan SÜRMENE DENİZ BİLİMLERİ VE TEKNOLOJİSİ YÜKSEKOKULU, Fatih Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Giresun Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Fatih Eğitim Fakültesine bağlanan GİRESUN EĞİTİM YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

b) Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu kaldırılmıştır.

Atatürk Üniversitesi :

MADDE 29 —

a) Atatürk Üniversitesi;

(1) Rektörlüğe bağlı Tıp, Diş Hekimliği, Kars Veteriner, Mühendislik ve Ziraat fakülteleri'nden;

(2) Edebiyat Fakültesi ile Fen Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, İşletme Fakültesinin adı-

nın değiştirilmesiyle ve Erzincan İşletmecilik ve Tarım Ekonomisi Yüksekokulunun da bünyesine alınmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

(3) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kâzım Karabekir Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi ve Erzurum Yabancı Diller Yüksekokulunun bu fakültenin ilgili bölümleriyle birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan KÂZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

(4) İslâmi İlimler Fakültesi ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsünün birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İLÂHİYAT FAKÜLTESİ'nden;

(5) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

(6) Tıp Fakültesine bağlı iken rektörlüğe bağlanan Hemşirelik Yüksekokulu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken adlarının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesine bağlanan ERZİNCAN EĞİTİM YÜKSEKOKULU, AĞRI EĞİTİM YÜKSEKOKULU; rektörlüğe bağlanan Erzurum Meslek Yüksekokulu, Erzincan Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

b) Atatürk Üniversitesine bağlı Temel Bilimler ve Yabancı Diller Yüksekokulu kaldırılmıştır.

İnönü Üniversitesi :

MADDE 30 — İnönü Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı Eğitim Fakültesi'nden;

b) Temel Bilimler Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ ile Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Malatya İktisadi ve Ticari İlimler Yüksekokulunun katılmasıyla yeni kurulan İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ'nden;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ile FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

d) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Malatya Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Fırat Üniversitesi :

MADDE 31 — Fırat Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı Tıp ve Veteriner fakülteleri'nden;

b) Fen Fakültesi ile Edebiyat Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

d) Elâzığ Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin, fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ'nden;

e) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

f) Balıkçılık Fakültesinin yüksekokula dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan SU ÜRÜNLERİ YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

Dicle Üniversitesi :

MADDE 32 — Diyarbakır Üniversitesinin adı DİCLE ÜNİVERSİTESİ olarak değiştirilmiştir.

Dicle Üniversitesi;

a) Rektörlüğe bağlı Tıp, Diş Hekimliği, Urfa Ziraat fakülteleri'nden;

b) Fen Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ, rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan HUKUK FAKÜLTESİ ile MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ'nden;

c) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Diyarbakır Yüksek Öğretmen Okulunun fakülteye dönüştürülmesi, Diyarbakır Yabancı Diller Yüksekokulunun bu fakültenin ilgili bölümlerine katılmasıyla oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM FAKÜLTESİ'nden;

d) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

e) Eğitim Fakültesine bağlı olarak yeni kurulan EĞİTİM YÜKSEKOKULU ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Siirt Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve Eğitim Fakültesine bağlanan SİİRT EĞİTİM YÜKSEKOKULU, rektörlüğe bağlanan Diyarbakır Meslek Yüksekokulu, Batman Meslek Yüksekokulu, Urfa Ziraat Fakültesine bağlanan Urfa Meslek Yüksekokulu'ndan;

oluşur.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi :

MADDE 33 — Van'da YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi;

a) Atatürk Üniversitesi Van Fen - Edebiyat Fakültesinin adının ve bağlantısının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan VETERİNER FAKÜLTESİ, ZİRAAT FAKÜLTESİ'nden;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'nden;

d) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Van Eğitim Enstitüsünün adının değiştirilmesi ile oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan EĞİTİM YÜKSEKOKULU'ndan;

oluşur.

Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar :

MADDE 34 — Aşağıdaki kanunlar, kadrolara ilişkin hükümleri hariç yürürlükten kaldırılmıştır.

a) 4619 Sayılı İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

b) 6594 Sayılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Adıyla Trabzon'da Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

c) 6595 Sayılı Ege Üniversitesi adıyla İzmir'de Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

d) 6990 Sayılı Atatürk Üniversitesi Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

e) 7307 Sayılı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

f) 892 Sayılı Hacettepe Üniversitesi Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

g) 1487 Sayılı Boğaziçi Üniversitesi adıyla İstanbul'da Üniversite Kurulması Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

h) 1785 Sayılı Diyarbakır Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

i) 1786 Sayılı Çukurova Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

k) 1787 Sayılı Anadolu Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

l) 1788 Sayılı Cumhuriyet Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

m) 1872 Sayılı İnönü Üniversitesi Kuruluş Kanunu,

n) 1873 Sayılı Dört Üniversite Kurulması Hakkındaki Kanun ile ek ve değişiklikleri,

o) 2175 Sayılı Kayseri Üniversitesi Kurulması Hakkında Kanun,

p) 7334 Sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

r) 1172 Sayılı Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

s) 1184 Sayılı Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri Kanunu ile ek ve değişiklikleri,

t) 1418 Sayılı Yeniden Açılacak (Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri) nin Kuruluş Hazırlık ve Esasları Hakkında Kanun,

u) 1472 Sayılı Özel Yüksekokul Öğrencilerinin Öğrenimlerine Devam Edebilmeleri için Açılacak Resmî Yüksekokullar Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri,

v) 5239 Sayılı Ankara Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanunu ve bu Kanuna ek kanunlar ile Ankara Üniversitesine bağlı birimlere ait kanunlar,

y) 5247 Sayılı İstanbul Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanunu ile bu kanuna ek kanunlar,

z) 2151 Sayılı Trabzon İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin Açılması ve Bu Eğitim Kuruluşunun Kadro Kanununun, kadrolara ilişkin hükümleri dışındaki hükümleri.

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler :

MADDE 35 — 7555 Sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanunun, Sosyal Hizmetler Akademisine ilişkin hükümleri;

Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına alınan yükseköğretim kurumlarıyla ilgili diğer kanunların, Bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri; yürürlükten kaldırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GEÇİCİ HÜKÜMLER

GEÇİCİ MADDE 1 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren yükseköğretim kurumlarının, rektör yardımcıları, fakülte dekanları ve yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ve yardımcıları ile bölüm, anabilim, anasanat, bilim ve sanat dallarının başkanlarının 31 Ağustos 1982 tarihine kadar atanmaları; Üniversitelerarası Kurul ile yükseköğretim kurumlarının organlarının seçim ve teşkili 30 Eylül 1982 tarihine kadar; yapılır.

Bu Kanun Hükmünde Kararname ile 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamına alınan yükseköğretim kurumlarında; bölüm, bilim ve sanat dalları yönetimi ve çeşitli kurulların teşkili için; öğretim üyesi sayısı yeterli olmaması halinde 31 Ağustos 1985 tarihine kadar öğretim görevlileri görevlendirilebilir.

GEÇİCİ MADDE 2 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına alınan yükseköğretim kurumlarından ad, statü veya bağlantı değişikliğine tabi olanların bütün personeli ile öğrencileri, yeniden bir atamaya veya kayıt işlemine gerek kalmadan görev veya öğrenimlerine devam ederler. Bunlardan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi öğretmenler kendi kadrolarında bir yıl süre ile öğretim görevlisi olarak görevlerini sürdürürler. Bu süre sonunda yükseköğretim kurumlarında istihdamına gerek görülmiyenler, ilgili bakanlıklara kadroları ile birlikte iade edilir.

Öğretmen yetiştirilmek üzere bir kadroya atanmış olanlardan lisans düzeyinde eğitim görmemiş olanlar; kadroları, ilgili bakanlıklarda kalmak kaydı ile, azamî bir öğretim yılı içinde lisans eğitimlerini tamamlamak üzere Yükseköğretim Kurulu tarafından ilgili üniversitelere yerleştirilirler. Bunlardan lisans düzeyinde eğitim gör-

müş olanlar, lisansüstü öğrenim görmek üzere araştırma görevlisi olarak atanabilirler veya eski kadrolarıyla lisansüstü öğrenime devam edebilirler.

Üniversitelerin yeniden düzenlenmesinde, ihtiyaç fazlası olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlar, öncelikle yeni kurulan üniversite ve birimlerine kadroları ile birlikte veya ilgili bakanlıklarda ihtiyaç duyulan görevlere atanırlar.

GEÇİCİ MADDE 3 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren yükseköğretim kurumlarından ad, statü veya bağlantı değiştirenlerin ya da kaldırılanların öğrencileri, 1981 - 1982 eğitim - öğretim yılı sonuna kadar; Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden önceki mevzuata göre eğitim - öğretimlerini sürdürürler. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yabancı diller yüksekokulları öğrencilerinin lisans programına intibaklarına ve bu maddede belirtilen diğer hususlara ait esaslar Yükseköğretim Kurulu'nca belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 4 — Öğrencileri diğer yükseköğretim kurumlarına nakledilen yükseköğretim kurumlarının, taşınır ve taşınmaz malları; ilgili bakanlıkta bırakılır. Bu mallardan eğitim - öğretim amacıyla gerekli görülenlerin, Yükseköğretim Kurulunca kullanılmasına engeç 1 EYLÜL 1985 tarihine kadar devam edilebilir.

GEÇİCİ MADDE 5 — Bu Kanun Hükmünde Kararname ile ad, statü ve bağlantı değiştirerek üniversitelere bağlanan yükseköğretim kurumlarının;

a) Maliki bulundukları mevcut taşınır veya taşınmaz malları ve hertürlü hak ve yükümlülükleri bağlandığı kuruma ait olur.

b) Hazine malı olup da yükseköğretim üst kuruluş veya bir yükseköğretim kurumunun hizmetine tahsis edilmiş bulunan bina ve mallardan gerekli görülenlerin yükseköğretim üst kuruluşlarına veya bünyesine girdiği üniversitelere devir veya tahsisi Maliye Bakanlığınca düzenlenir.

c) Hazine malı olup da bu Kararname kapsamı dışındaki kurumlarla müşterek kullanılmakta olan bina ve malların müşterek kullanılması veya bu kurumlardan birine tahsis edilmesi, ilgili Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulunun önerileri üzerine, Maliye Bakanlığınca karara bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 6 — 1982 Yılı öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı sonucunda, bu Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan veya başka bir yükseköğretim kurumu ile birleştirilen Yükseköğretim Kurumuna girmeye hak kazanan öğrenciler, Yükseköğretim Kurulunun kararıyla uygun ve denk bir kuruma yerleştirilirler.

GEÇİCİ MADDE 7 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren yükseköğretim kurumlarından ad, statü ve bağlantı değiştirenlerin, her türlü harcamalarının 1982 mali yılı bütçe kanunları ile bu kurumlara ayrılan ödeneklerden yapılmasına 1982 mali yılı sonuna kadar devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 8 — 2547 Sayılı Kanunun 41 inci maddesinin (a) fıkrası gereğince OCAK ve NİSAN aylarında yapılması gereken işlemler, 1984 yılı dahil KASIM ayı sonuna kadar yapılabilir.

GEÇİCİ MADDE 9 — Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren Yükseköğretim Kurumlarında görevli 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi öğretmenlerden 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun öğretim üyeliği için belirlediği bekleme süresi dışında kalan şartları 1987 yılı sonuna kadar yerine getirenler, öğretim üyeliğine yükseltilip atanabilirler. Ancak, bu gibilerin yardımcı doçentliğe atanmaları için en az 4, doçentliğe atanmaları için en az 8, profesörlüğe atanmaları için en az 15 yıl bir kamu kuruluşunda öğretim görevi yapmış olması gerekir.

GEÇİCİ MADDE 10 — Bu Kanun Hükmünde Kararname içinde düzenlenen Üniversite, Fakülte, Enstitü ve Yüksekokulların rektör, dekan ve müdürlerinin özlük hakları 1982 Mali Yılında;

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 18

EK-19

T. C.
Resmi Gazete

Başbakanlık
Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğünce Yayımlanır

Kuruluşu : 7 Ekim 1920	11 Temmuz 1992 CUMARTESİ	Sayı : 21281

YASAMA BÖLÜMÜ

Kanunlar

Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

(213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 492 Sayılı Harçlar Kanunu ile 474 Sayılı Kanuna Ekli Gümrük Giriş Tarife Cetvelinde Değişiklik Yapılması; Gelir ve Kurumlar Vergileri Üzerinden Ödenen Fonların Birleştirilmesi; Gümrük Vergisi Hâsılatı ile Fon Payı Hâsılatının Dağılımı; 26.1.1967 Tarihli ve 827 Sayılı Kanun ile 31.10.1990 Tarihli ve 3675 Sayılı Kanunun, 31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı, 2.2.1981 Tarihli ve 2380 Sayılı, 7.11.1985 Tarihli ve 3238 Sayılı, 29.5.1986 Tarihli ve 3294 Sayılı Kanunların Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun)

Kanun No. 3824 **Kabul Tarihi : 25.6.1992**

BİRİNCİ BÖLÜM

Vergi Uşul Kanunu ile İlgili Değişiklik

MADDE 1. — 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin birinci fıkrasının parantez içi hükmünde yer alan "....ve dar mükellefler...." ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Gelir Vergisi Kanunu ile İlgili Değişiklikler

MADDE 2. — 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının değişik 1 numaralı bendinin alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İkinci Maddeye Ekli Cetvel

1 — Hazine
2 — T. C. Merkez Bankası
3 — Kamu Bankaları (T. C. Ziraat Bankası, İller Bankası, T. Emlak Bankası, T. Halk Bankası A. Ş., Denizcilik Bankası T.A.Ş., T. Öğretmenler Bankası T.A.Ş., Etibank, Sümerbank ve T. İhracat Kredi Bankası A. Ş.)
4 — Sosyal Sigortalar Kurumu
5 — T. C. Emekli Sandığı
6 — BAĞ - KUR
7 — Belediyeler
8 — İSKİ, İETT, EGO, ASKİ
9 — 1991 yılı Genel Yatırım ve Finansman Programında yeralan Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bunların Bağlı Ortaklıkları
10 — Kamu Ortaklığı İdaresi
11 — Toplu Konut İdaresi
12 — Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri
13 — Tarım Kredi Kooperatifleri
14 — Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü
15 — Katma Bütçeli Kuruluşlar
16 — Özelleştirme kapsamındaki Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklar

Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair 2809 Sayılı Kanun ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Kanun No. 3837 **Kabul Tarihi : 3.7.1992**

MADDE 1. — 28.3.1983 tarihli ve 2809 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (a), (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Fen Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Ziraat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ile Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan İletişim Fakultesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik Fakültesi ve Mimarlık Fakültesinden;

c) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adlî Tıp Enstitüsü, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Hepatoloji Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsünden;

d) Rektörlüğe bağlı Kastamonu Meslek Yüksekokulu, Çankırı Meslek Yüksekokulu, Hukuk Fakültesine bağlı Adalet Yüksekokulu, Ziraat Fakultesine bağlı Ev Ekonomisi Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 2. — 2809 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin (e) ve (f) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

e) Rektörlüğe bağlı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Nörolojik Bilimler ve Psikiyatri Enstitüsü, Nükleer Bilimler Enstitüsü, Çocuk Sağlığı Enstitüsü, Nüfus Etüdleri Enstitüsü, Onkoloji Enstitüsü ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Halk Sağlığı Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ile Güzel Sanatlar Enstitüsü'nden;

Yasama Bölümü Sayfa : 26

f) Rektörlüğe bağlı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Hemşirelik Yüksekokulu, Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Sağlık İdaresi Yüksekokulu, Meslekî Teknoloji Yüksekokulu ve Eğitim Fakültesinin Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümünün Yüksekokula dönüştürülmesi ile oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulundan;

MADDE 3. — 2809 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin (c), (d), (f) ve (g) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) Rektörlüğe bağlı Teknik Eğitim Fakültesi ile Meslekî Eğitim Fakültesinin üç fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan Meslekî Eğitim Fakültesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi ve Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinden;

d) Rektörlüğe bağlı Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Hukuk Fakültesi, Çorum İlahiyat Fakültesi, Çorum Veteriner Fakültesi, Kastamonu Orman Fakültesi, Kırşehir Ziraat Fakültesi, Çorum İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İnebolu Su Ürünleri Fakültesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Çorum Mühendislik Fakültesi ile rektörlüğe bağlı Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan İletişim Fakültesi ve Meslekî Eğitim Fakültesine bağlı Kız Sanat Eğitimi Yüksekokulunun Fakülteye dönüştürülmesi ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Meslekî Yaygın Eğitim Fakültesinden;

f) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kazaları Araştırma.ve Önleme Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Eğitim Bilimleri Enstitüsünden;

g) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İhsangazi Meslek Yüksekokulu, Kastamonu Sivil Havacılık Yüksekokulu, Kastamonu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünün yüksekokula dönüştürülmesi ve rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 4. — 2809 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin (a), (c) ve (d) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Fakültesi, İşletme Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Orman Fakültesi, Veteriner Fakültesi ile Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan İletişim Fakültesi ve Su Ürünleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan Su Ürünleri Fakültesi ile yeni kurulan İlahiyat Fakültesinden;

c) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı Enstitüsü, Adli Tıp Enstitüsü, Onkoloji Enstitüsü, Kardiyoloji Enstitüsü, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İşletme Fakültesine bağlı İşletme İktisadı Enstitüsü ile Muhasebe Enstitüsü ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Nörolojik Bilimler Enstitüsü, Deneysel Tıp Araştırma Enstitüsü ile Akciğer Hastalıkları ve Tüberküloz Enstitüsünden;

d) Rektörlüğe bağlı Hemşirelik Yüksekokulundan;

MADDE 5. — 2809 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (c) ve (f) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesiyle Maçka İnşaat Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İnşaat Fakültesi, Elektrik Fakültesiyle Maçka Elektrik Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Elektrik-Elektronik Fakültesi, Makina Fakültesi ile Maçka Makina Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Makina Fakültesi, Kimya Fakültesi ile Metalurji Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Kimya-Metalurji Fakültesi, Mimarlık Fakültesiyle

Maçka Mimarlık Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Mimarlık Fakültesi, Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi ile Rektörlüğe bağlı Denizcilik Yüksekokulunun adının değiştirilmesiyle kurulan Denizcilik Fakültesinden;

f) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iken, Sakarya Mühendislik Fakültesine bağlanan Sakarya Meslek Yüksekokulu ile Düzce Meslek Yüksekokulu; Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarından;

Oluşur.

MADDE 6. — 2809 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (e), (h) ve (ı) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

e) Rektörlüğe bağlı Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi ile Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değişitirilmesiyle oluşturulan İletişim Fakültesinden;

h) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Nörolojik Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ensitüsü, Gastroenteroloji Enstitüsü ve Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

ı) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Hemşirelik Yüksekokulu ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 7. — 2809 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin madde başlığı ve (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yıldız Teknik Üniversitesi

b) Rektörlüğe bağlı Mühendislik Fakultesinin dört ayrı fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Elektrik-Elektronik Fakültesi, İnşaat Fakültesi, Makine Fakültesi ve Kimya-Metalurji Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

MADDE 8. — 2809 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (a), (d) ve (e) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Fen Fakültesi, Tıp Fakultesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Basın-Yayın Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan İletişim Fakültesi ile Su Ürünleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan Su Ürünleri Fakültesinden;

d) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Nükleer Bilimler Enstitüsü, Güneş Enerjisi Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü ve Uluslararası Bilgisayar Enstitüsünden;

e) Rektörlüğe bağlı Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı, Hemşirelik Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 9. — 2809 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (f), (h) ve (ı) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Rektörlüğe bağlı Mühendislik-Mimarlık Fakültesinin iki ayrı fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Mühendislik Fakültesi ile Mimarlık Fakültesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İşletme Fakültesinden;

h) Rektörlüğe bağlı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Onkoloji Enstitüsü, Hemodiyaliz-Tramsplantasyon Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü ve Din Bilimleri Araştırma Enstitüsünden;

Yasama Bölümü Sayfa : 28

ı) Rektörlüğe bağlı Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksekokulu ile Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu ile Hemşirelik Yüksekokulundan;

MADDE 10. — 2809 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Fen-Edebiyat Fakültesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ve Çorlu Mühendislik Fakültesinden;

MADDE 11. — 2809 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin (f) ve (ı) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Rektörlüğe bağlı Mühendislik Fakültesinin Mühendislik-Mimarlık Fakültesine dönüştürülmesiyle oluşan Mühendislik-Mimarlık Fakültesinden;

ı) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Karacabey Meslek Yüksekokulundan;

MADDE 12. — 2809 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (a), (f) ve (g) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Fen-Edebiyat Fakültesi ile İletişim Bilimleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşan İletişim Bilimleri Fakültesinden;

f) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Metalurji Enstitüsü ile yeni kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

g) Rektörlüğe bağlı Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan Güzel Sanatlar Fakültesi, Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulunun yüksekokula dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan Sivil Havacılık Yüksekokulu ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan ve özel eğitime muhtaç engellilerin ana okulundan başlayarak engel türlerine uyan meslek programlarına sahip ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerini kapsayan Engelliler Entegre Yüksekokulundan;

MADDE 13. — 2809 sayılı Kanunun 22 nci maddesinin (c) ve (f) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) Rektörlüğe bağlı Hukuk Fakültesi, Tıp Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Veteriner Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İletişim Fakültesi ve Karaman İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

f) Rektörlüğe bağlı Konya Meslek Yüksekokulu ile Eğitim Fakültesinin Beden Eğitimi ve spor bölümünün yüksekokula dönüştürülmesi ve rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 14. — 2809 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin (a), (c), (d) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Fen-Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Alanya Reisoğlu Hukuk Fakültesi ve Burdur Veteriner Fakültesinden;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Güzel Sanatlar Fakültesinden;

d) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

e) Rektörlüğe bağlı Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Antalya Meslek Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 15. — 2809 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Tıp ve Ziraat Fakülteleri ile yeni kurulan İlahiyat Fakültesinden;

MADDE 16 — 2809 Sayılı Kanunun 25 inci maddesinin (b) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Rektörlüğe bağlı İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile yeni kurulan Veteriner Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi ile Yozgat Mühendislik-Mimarlık Fakültesi ve Yozgat Ziraat Fakültesinden;

e) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

MADDE 17. — 2809 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) Rektörlüğe bağlı Mühendislik Fakültesi ve yeni kurulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile İlahiyat Fakültesinden;

MADDE 18. — 2809 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin (c), (d) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

c) Rektörlüğe bağlı Eğitim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Diş Hekimliği Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, 19 Mayıs Samsun Devlet Konservatuvarı, Boyabat İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Sinop Su Ürünleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan Sinop Su Ürünleri Fakültesinden;

d) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ile yeni kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

e) Rektörlüğe bağlı Amasya Meslek Yüksekokulu ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sinop Denizcilik Fakültesinden;

MADDE 19. — 2809 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin (a) ve (h) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Orman Fakültesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Rize İlahiyat Fakültesi, Rize Su Ürünleri Fakültesi, Gümüşhane Mühendislik Fakültesi ile Ordu Ziraat Fakültesi ve Ünye İktidasî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Sürmene Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ve adının değiştirilmesiyle oluşturulan Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesinden;

h) Rektörlüğe bağlı Rize Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane Meslek Yüksekokulu, Ordu Meslek Yüksekokulu, Giresun Meslek Yüksekokulundan;

MADDE 20. — 2809 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (e) ve (f) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

e) Rektörlüğe bağlı olarak Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Güzel Sanatlar Enstitüsünden;

f) Rektörlüğe bağlı Hemşirelik Yüksekokulu, Erzurum Meslek Yüksekokulu, Erzincan Meslek Yüksekokulu ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Güzel Sanatlar Fakültesi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

MADDE 21. — 2809 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin (a) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Tıp Fakültesi ile yeni kurulan Darende İlahiyat Fakültesinden;

c) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ile yeni kurulan Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

MADDE 22. — 2809 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (f) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

c) Rektörlüğe bağlı Teknik Eğitim Fakültesi ile yeni kurulan İlahiyat Fakültesi, Bingöl Ziraat Fakültesi, Tunceli İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Su Ürünleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesiyle oluşturulan Su Ürünleri Fakültesinden;

MADDE 23. — 2809 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

a) Rektörlüğe bağlı Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi ve rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan İlahiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi ile Veteriner Fakültesi'nden;

MADDE 24. — 2809 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin (b), (c) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Rektörlüğe bağlı Veteriner Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve yeni kurulan Tıp Fakültesi ile İlahiyat Fakültesi'nden;

c) Rektörlüğe bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve yeni kurulan Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

e) Rektörlüğe bağlı Hakkâri Meslek Yüksekokulu ile yeni kurulan Bitlis Meslek Yüksekokulu'ndan;

MADDE 25. — 2809 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

Harran Üniversitesi

EK MADDE 6. — Şanlıurfa'da Harran Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ile Gaziantep Üniversitesine bağlı Şanlıurfa İlahiyat Fakültesi ve Dicle Üniversitesine bağlı Şanlıurfa Ziraat Fakültesinin adları ve bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan İlahiyat Fakültesi ve Ziraat Fakültesi'nden;

b) Gaziantep Üniversitesine bağlı Şanlıurfa Meslek Yüksekokulu ile Dicle Üniversitesine bağlı Şanlıurfa Meslek Yüksekokulunun birleştirilerek ve bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Şanlıurfa Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsünden

Oluşur.

Süleyman Demirel Üniversitesi

EK MADDE 7. — Isparta'da Süleyman Demirel Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur.

Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Orman Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ve Akdeniz Üniversitesine bağlı Isparta Mühendislik Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşan Mühendislik-Mimarlık Fakültesi ile Akdeniz Üniversitesine bağlı Burdur Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülerek bağlantısının değiştirilmesi ve rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Burdur Eğitim Fakültesi, Akdeniz Üniversitesine bağlı Eğirdir Su Ürünleri Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısının değiştirilmesiyle oluşturulan Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi'nden;

b) Akdeniz Üniversitesine bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Isparta Meslek Yüksekokulu ve Burdur Meslek Yüksekokulu'ndan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü ile Güzel Sanatlar Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Adnan Menderes Üniversitesi

EK MADDE 8. — Aydın'da Adnan Menderes Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi ve Nazilli İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Aydın Ziraat Fakültesi ve Aydın Veteriner Fakültesinin adları ve bağlantılarının değiştirilmesiyle rektörlüğe bağlanmasından oluşturulan Ziraat Fakültesi ile Veteriner Fakültesi'nden;

b) Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun adı ve bağlantısının değiştirilmesi ve rektörlüğe bağlanmasından oluşturulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Söke Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

EK MADDE 9. — Zonguldak'ta Zonguldak Karaelmas Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Devrek Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, Bartın Orman Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Zonguldak Mühendislik Fakültesi ile Zonguldak İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adları ve bağlantısının değiştirilmesi ile rektörlüğe bağlanan Mühendislik Fakültesi ve Çaycuma İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi'nden;

b) Hacettepe Üniversitesine bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Zonguldak Meslek Yüksekokulu, Alaplı Meslek Yüksekokulu, Safranbolu Meslek Yüksekokulu'ndan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Mersin Üniversitesi

EK MADDE 10. — İçel'de Mersin Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi ile Mühendislik Fakültesinden;

b) Çukurova Üniversitesine bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Mersin Meslek Yüksekokulu, Gülnar Meslek Yüksekokulu, Mut Meslek Yüksekokulu ile yeni kurulan Tarsus Meslek Yüksekokulu'ndan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Pamukkale Üniversitesi

EK MADDE 11. — Denizli'de Pamukkale Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi ile Dokuz Üylül Üniversitesine bağlı Denizli Tıp Fakültesi ve Denizli Mühendislik Fakültesinin ad ve bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Tıp Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesine

bağlı Denizli Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Eğitim Fakültesinden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Serinhisar Tütün Eksperliği Yüksekokulu ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Denizli Meslek Yüksekokulu ve yeni kurulan Çivril Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Balıkesir Üniversitesi

EK MADDE 12. — Balıkesir'de Balıkesir Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Bandırma İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Uludağ Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Necatibey Eğitim Fakültesi ile Uludağ Üniversitesine bağlı Balıkesir Mühendislik-Mimarlık Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Mühendislik Fakültesinden;

b) Uludağ Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Balıkesir Meslek Yüksekokulu ile Uludağ Üniversitesine bağlı Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Bandırma Meslek Yüksekokulu, Burhaniye Meslek Yüksekokulu, Havran Meslek Yüksekokulu ve Ayvalık Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edremit Zeytincilik Enstitüsü ile Gönen Jeotermal Enstitüsünden;

Oluşur.

Kocaeli Üniversitesi

EK MADDE 13. — Kocaeli'nde Kocaeli Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi ile Yıldız Üniversitesine bağlı Kocaeli Mühendislik Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Mühendislik Fakültesinden;

b) Yıldız Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Kocaeli Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Sakarya Üniversitesi

EK MADDE 14. — Sakarya'da Sakarya Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ile İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı Sakarya Mühendislik Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Mühendislik Fakültesinden;

b) İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Sakarya Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Celâl Bayar Üniversitesi

EK MADDE 15. — Manisa'da Celâl Bayar Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Tıp Fakültesi ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Manisa İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Demirci Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Eğitim Fakültesinden,

b) Ege Üniversitesine bağlı Akhisar Tütün Eksperliği Yüksekokulunun adının ve bağlantısının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan Tütün Eksperliği Yüksekokulu ile Ege Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Alaşehir Meslek Yüksekokulu ve Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesine bağlı Beden Eğitimi Bölümünün ad ve bağlantısı değiştirilerek yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Salihli Meslek Yüksekokulundan,

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

EK MADDE 16. — Bolu'da Abant İzzet Baysal Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Gazi Üniversitesine bağlı Bolu İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ve Gazi Üniversitesine bağlı Bolu Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Eğitim Fakültesi, Düzce'de yeni kurulan Orman Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi ile Tıp Fakültesinden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Kemal Demir Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Akçakoca Meslek Yüksekokulu, Gerede Meslek Yüksekokulu ile Gazi Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Bolu Meslek Yüksekokulu ve İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Düzce Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Mustafa Kemal Üniversitesi

EK MADDE 17. — Hatay'da Mustafa Kemal Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Çukurova Üniversitesine bağlı Antakya Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi ile adı ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasından oluşturulan Eğitim Fakültesinden;

Yasama Bölümü Sayfa : 34

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ile Çukurova Üniversitesine bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Antakya Meslek Yüksekokulu ve İskenderun Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Afyon Kocatepe Üniversitesi

EK MADDE 18. — Afyon'da Afyon Kocatepe Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Uşak Eğitim Fakültesi, Uşak Mühendislik Fakültesi ile Anadolu Üniversitesine bağlı Afyon İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

b) Anadolu Üniversitesine bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Afyon Meslek Yüksekokulu, Bolvadin Meslek Yüksekokulu ve Ege Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Uşak Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü

EK MADDE 19. — Gebze'de Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü adıyla bir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitü;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, İşletme Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesinden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Kafkas Üniversitesi

EK MADDE 20. — Kars'ta Kafkas Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Artvin Orman Fakültesi ile Atatürk Üniversitesine bağlı Kars Veteriner Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşan Veteriner Fakültesinden;

b) Atatürk Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Kars Meslek Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sarıkamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

EK MADDE 21. —Çanakkale'de Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Biga İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Trakya Üniversitesine bağlı Çanakkale Eğitim Yüksekokulunun

fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Eğitim Fakültesinden;

b) Trakya Üniversitesi'ne bağlı iken bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Çanakkale Meslek Yüksekokulu ve Biga Meslek Yüksekokulu ile yeni kurulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsü'nden;

Oluşur.

Niğde Üniversitesi

EK MADDE 22. — Niğde'de Niğde Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Aksaray'da Mühendislik Fakültesi, Aksaray İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Selçuk Üniversitesine bağlı Niğde İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adı ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile Selçuk Üniversitesi'ne bağlı Niğde Eğitim Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan Eğitim Fakültesinden;

b) Selçuk Üniversitesine bağlı iken, bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Niğde Meslek Yüksekokulu ve Aksaray Meslek Yüksekokulu ile yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Ortaköy Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Dumlupınar Üniversitesi

EK MADDE 23. — Kütahya'da Dumlupınar Üniversitesi adı ile yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Simav Teknik Eğitim Fakültesi ile Anadolu Üniversitesine bağlı Kütahya İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin adı ve bağlantısının değiştirilmesi ile oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi ile yeni kurulan Bilecik İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

b) Anadolu Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Kütahya Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

EK MADDE 24. — Tokat'ta Gaziosmanpaşa Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi ile Cumhuriyet Üniversitesine bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Ziraat Fakültesinden;

b) Cumhuriyet Üniversitesine bağlı iken adı ve bağlantıları değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Tokat Meslek Yüksekokulu, Zile Meslek Yüksekokulu ile Niksar Meslek Yüksekokulundan;

Yasama Bölümü Sayfa : 36

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Erbaa Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Muğla Üniversitesi

EK MADDE 25. — Muğla'da Muğla Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi ile Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı Muğla İşletmecilik Yüksekokulunun fakülteye dönüştürülmesi, adı ve bağlantısının değiştirilerek rektörlüğe bağlanmasıyla oluşturulan İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

b) Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Muğla Meslek Yüksekokulu ile rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

EK MADDE 26. — Kahramanmaraş'ta Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Orman Fakültesi ile Gaziantep Üniversitesi'ne bağlı Kahramanmaraş Ziraat Fakültesinin adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Ziraat Fakültesinden;

b) Gaziantep Üniversitesine bağlı Kahramanmaraş Meslek Yüksekokulunun adı ve bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Kahramanmaraş Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

EK MADDE 27. — İzmir'de İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü adıyla yeni bir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitü;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ile Mimarlık Fakültesinden;

b) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

Kırıkkale Üniversitesi

EK MADDE 28. — Kırıkkale'de Kırıkkale Üniversitesi adıyla yeni bir üniversite kurulmuştur. Bu üniversite;

a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Veteriner Fakültesi ile İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden;

b) Ankara Üniversitesine bağlı iken bağlantısı değiştirilerek rektörlüğe bağlanan Kırıkkale Meslek Yüksekokulundan;

c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünden;

Oluşur.

EK MADDE 29. — Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Gazi Eğitim Fakültesi ile; Teknik Eğitim Fakültesine bağlı Sanat Eğitimi Yüksekokulu, Teknik Eğitim Fakültesi ile; Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Atatürk Eğitim Fakültesi ile; Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Buca Eğitim Fakültesi ile; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi ile; Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi ile; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi ile; Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Fatih Eğitim Fakültesi ile; Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Eğitim Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi ile birleştirilmiştir.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesine bağlı Kırşehir Eğitim Yüksekokulu ve Kastamonu Eğitim Yüksekokulu; Trakya Üniversine bağlı Edirne Eğitim Yüksekokulu; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Amasya Eğitim Yüksekokulu; Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesine bağlı Ağrı Eğitim Yüksekokulu ve Erzincan Eğitim Yüksekokulu; Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Siirt Eğitim Yüksekokulu; Karadeniz Teknik Üniversitesine bağlı Giresun Eğitim Yüksekokulu; Yüzüncü Yıl Üniversitesine bağlı Van Eğitim Yüksekokulu aynı üniversitelere bağlı Eğitim Fakültelerine ve Selçuk Üniversitesine bağlı Kız Sanat Eğitim Yüksekokulu aynı üniversiteye bağlı Meslekî Eğitim Fakültesine dönüştürülmüşlerdir.

EK MADDE 30. — Bakanlar Kurulu Yükseköğretim Kurulu ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın önerisi ile üniversitelere bağlı olarak bir üniversite için sayısı üçü geçmemek şartıyla fakülte ve gerekli sayıda yüksekokul kurmaya yetkilidir.

MADDE 26. — 78 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 2. — Mevcut üniversitelerde yeni kurulan fakülte, enstitü ve yüksekokullar ile fakülteye dönüştürülen ve fakültelerle birleştirilen yükseköğretim kurumlarında kullanılmak üzere ekli listelerde yer alan öğretim elemanlarına ait kadrolar ihdas edilerek bu Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

EK MADDE 3. — Yeni kurulan üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitülerinde kullanılmak üzere ekli listelerde yer alan öğretim elemanlarına ait kadrolar ihdas edilerek bu Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerle ilgili üniversite ve yüksek teknoloji enstitüsü bölümleri olarak eklenmiştir.

MADDE 27. — 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

EK MADDE 1. — Mevcut üniversitelerde yeni kurulan fakülte, enstitü ve yüksekokullar ile fakülteye dönüştürülen ve fakültelerle birleştirilen yükseköğretim kurumlarında kullanılmak

Yasama Bölümü Sayfa : 38

üzere ekli listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek bu Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

EK MADDE 2. — Yeni kurulan üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitülerinde kullanılmak üzere ekli listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek bu Kanun Hükünde Kararnameye bağlı cetvellerle ilgili üniversite ve yüksek teknoloji enstitüsü bölümleri olarak eklenmiştir.

MADDE 28. — Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın merkez teşkilatında kullanılmak üzere, ekli cetvelde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (1) sayılı cetvelin ilgili bölümüne eklenmiştir. Eklenen kadrolardan Bütçe Dairesi Başkanları Saymanlık yetkisini haizdir.

MADDE 29. — 2809 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 23. — Bu Kanunla kurulan Harran, Süleyman Demirel, Adnan Menderes, Zonguldak Karaelmas, Mersin, Pamukkale, Balıkesir, Kocaeli, Sakarya, Celâl Bayar, Abant İzzet Baysal, Mustafa Kemal, Afyon Kocatepe, Kafkas, Çanakkale Onsekiz Mart, Niğde, Dumlupınar, Gaziosmanpaşa, Muğla, Kahramanmaraş Sütçü İmam ve Kırıkkale Üniversiteleri ile Gebze ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitülerine bağlanan yükseköğretim kurumlarının teşkilatlarıyla birlikte mevcut kadroları ve personeli bu kuruluşlarla ilgili 1992 Malî Yılı Bütçe Ödenekleri, Bütçedeki Ödeneklerin tahakkuka bağlanması yetkisi, bina ve tesisleri, her türlü araç ve gereçleri, malzeme, döşeme, demirbaş ve taşıtları ile birlikte her türlü taşınır ve taşınmaz malların 2809 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca Yükseköğretim Kurulu tarafından faaliyete geçirilmelerine karar verildiği tarihte başka bir işleme gerek kalmaksızın bağlandıkları üniversitelere ve Yüksek Teknoloji Enstitülerine devredilmiş sayılır.

Yeni kurulan üniversitelere bağlanmış olan yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulunun yeni üniversiteleri faaliyete geçirme kararı vereceği tarihe kadar öğrencileri ile birlikte faaliyetlerini eski üniversitelerine bağlı olarak devam ettirirler.

Bu Kanunla eğitim fakülteleri ile birleştirilen eğitim yüksekokulları ve Teknik Eğitim Fakültesi ile birleştirilen Sanat Eğitim Yüksekokulunun teşkilatı ile birlikte mevcut kadroları, personeli, bu kuruluşlarla ilgili 1992 Malî Yılı Bütçe Ödenekleri, Bütçedeki ödeneklerin tahakkuka bağlanması yetkisi, bina ve tesisleri, her türlü araç ve gereçleri, malzeme, döşeme, demirbaş ve taşıtlarıyla birlikte her türlü taşınır ve taşınmaz malları birleştirildikleri fakültelere devredilmiş sayılır.

Bu Kanunla yeni kurulan, fakülteye dönüştürülen, fakültelerle birleştirilen ve bağlantısı değiştirilen yükseköğretim kurumlarında uygulamayla ilgili olarak ortaya çıkacak sorunlar Yükseköğretim Kurulu kararıyla çözümlenir.

Ayrıca bu Kanunla yeni kurulan üniversitelere bağlı olarak açılacak fakültelerin hangi illerde ve ne zaman faaliyete geçirileceğine Millî Eğitim Bakanlığı'nın olumlu görüşü üzerine Yükseköğretim Kurulunca karar verilir.

GEÇİCİ MADDE 24. — Bu Kanunla yeni üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüsü ile bu Kanunun yayımından önce kurulmuş bulunan üniversitelerin öğretim elemanlarının yetiştirilmesi maksadıyla; Millî Eğitim Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet Personel Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurulu temsilcilerinden oluşacak bir komisyonda 2000 yılına kadar uygulanacak bir program hazırlanır. Bu program çerçevesinde, her yıl, üniversitelerden Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek oranda öğretim elemanı Millî Eğitim Bakanı'nın onayı ile yurtdışına gönderilir.

GEÇİCİ MADDE 25. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut üniversitelerde kayıtlı bulunan öğrenciler ile 1992-1993 öğretim yılında kaydolacak öğrencilere verilecek mezuniyet diplomaları, istekleri halinde fakülte veya yüksekokulların bağlandığı yeni üniversitelerin adına bakılmaksızın kayıt tarihlerinde bağlı bulundukları üniversitelerin adıyla eski üniversitelerince verilir. Bu konularda çıkacak ihtilafları sonuçlandırmaya Yükseköğretim Kurulu yetkilidir.

MADDE 30. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 31. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

10/7/1992

Yasama Bölümü Sayfa : 40

Ek-20 Roger Clausse'un Raporu (Orijinal)

Distribution limitée

UNESCO/RP/MC/TUR

Hafz, Togaz

programme régulier

turquie

développement du journalisme

par ROGER CLAUSSE
(avril-juin 1964)

unesco

WS/ 1064.5 BMS

Paris, octobre 1964

TABLE DES MATIERES

INTRODUCTION GENERALE 1

1) DE LA SITUATION EN TURQUIE 2
a - D'après le rapport Topuz 2
b - D'après le compte rendu de la Faculté des Sciences Politiques de l'Université d'Ankara 3
c - D'après le document Sait Terzioglu 4

2) DE L'ORGANISATION DU TRAVAIL 5
a - Contacts personnels d'information et de contrôle . 5
b - Création de Commissions universitaires de travail . 6
c - Méthode d'approche et de réalisation 6
1 - Etude de la situation 6
2 - Options fondamentales 6
3 - Principes directeurs 7
4 - Etude de questions particulières 7

PREMIERE PARTIE 9

Université d'Ankara
Faculté des Sciences Politiques

CREATION D'UNE HAUTE ECOLE DE PRESSE ET DE DIFFUSION

Introduction 10

Chapitre premier : LES OPTIONS FONDAMENTALES 11
A - LES OPTIONS ADMINISTRATIVES 11
B - LES OPTIONS ACADEMIQUES 13

Chapitre deuxième : LES PRINCIPES DIRECTEURS DU PROGRAMME . . . 14

Chapitre troisième : LA STRUCTURE GENERALE DU PROGRAMME 16
A - LA CULTURE GENERALE 16
B - LA CULTURE DE BASE PROFESSIONNELLE 17
C - LA CONNAISSANCE PROFONDE ET REFLECHIE DES TECHNIQUES ET DE LA PROFESSION 18
D - LA FORMATION PRATIQUE 19
E - LA CONNAISSANCE DE LANGUES ETRANGERES. 20
F - L'INITIATION AUX ETUDES ET RECHERCHES SCIENTIFIQUES. . 21
G - LA SPECIALISATION PERSONNELLE 21
H - LE SYNOPSIS DU PROGRAMME 24

Chapitre quatrième : L'EVENTAIL ANALYTIQUE DES COURS 25
A - CONDITIONS D'ADMISSION ET DE FREQUENTATION 25
B - TABLEAU DES COURS. 26
C - OBSERVATIONS ET RECOMMANDATIONS 30
I. Tableau des cours par année de licence 30
II. Statistiques et équilibre 31

Chapitre cinquième : LES EXERCICES DE PRATIQUE PROFESSIONNELLE . 33
A - LE CHAMP DE LA COLLECTE JOURNALISTIQUE. 33
B - MISE EN FORME ET PUBLICATION 35
C - LE MATERIEL 37
D - LES LOCAUX 38

Chapitre sixième : LES METHODES SPECIFIQUES DE L'ENSEIGNEMENT DU JOURNALISME 39

Chapitre septième : LES STRUCTURES ADMINISTRATIVES 41
A - L'ENSEIGNEMENT UNIVERSITAIRE 41
B - L'ENSEIGNEMENT PARA-UNIVERSITAIRE 43

CONSIDERATIONS FINALES : LA REALISATION 45
A - L'APPEL AUX PROFESSEURS ETRANGERS 45
B - ETAPES ET UTILISATION DES CREDITS 46
C - DIRECTION ET PERSONNEL ENSEIGNANT 47
D - LES SUITES 48

Annexe à la première partie : LES ARCHIVES JOURNALISTIQUES DE LA TURQUIE 49

DEUXIEME PARTIE 61

Université d'Istanbul
Faculté des Sciences Economiques

REFORME DE L'INSTITUT DE JOURNALISME

Introduction 62

Chapitre premier : LA SITUATION A L'INSTITUT 64
A - LE STATUT ET LE PROGRAMME 64
B - L'AVANT-PROJET DE REFORME DE LA COMMISSION 67

Chapitre deuxième : OPTIONS, PRINCIPES, APPLICATION 68
A - LES OPTIONS FONDAMENTALES 68
B - LES PRINCIPES DIRECTEURS ET LE SYNOPSIS 71
C - UN PROGRAMME-TYPE 74

Chapitre troisième : LES QUESTIONS PARTICULIERES 79
A - COMPLEMENT D'INFORMATION 79
B - LE CENTRE D'ETUDE DES TECHNIQUES DE DIFFUSION 80
C - LES SUITES. 80

Annexe à la deuxième partie : LE CENTRE D'ETUDE DES TECHNIQUES DE DIFFUSION, EN BELGIQUE. 81

EN CONCLUSION : VOEUX DU CONSULTANT A L'UNESCO 89

INTRODUCTION GENERALE

Le 25 juillet 1963, Monsieur Pierre Navaux, Chef de la Division des Techniques d'Information, proposait officieusement à Monsieur Roger Clausse, Professeur de Journalisme à l'Université Libre de Bruxelles et Directeur du Centre national d'Etude des Techniques de Diffusion collective, une mission se situant dans le cadre du Programme de Participation de l'UNESCO aux Activités des Etats Membres, "pour conseiller (les autorités turques) sur la création d'un Institut d'Information au sein de la Faculté de Sciences Politiques de l'Université d'Ankara".

Le 10 septembre 1963, Monsieur Clausse acceptait la mission. Le 17 janvier 1964, le Gouvernement turc marquait officiellement son accord sur la mission de Consultant, en exprimant le voeu que cette mission de trois mois ait lieu pendant les mois de mars à juin; peu après, il agréait la candidature de Monsieur Clausse.

Pour préciser le sens et les limites de la mission, Messieurs Pierre Navaux et Roger Clausse ont eu trois entretiens : le 28 février à Paris, le 6 mars à Strasbourg et le 1er avril 1964 à Paris.

Le Consultant tient à remercier vivement ici Messieurs Navaux et Topuz pour l'aide efficace qu'ils lui ont apportée dans la préparation de la mission.

Cette mission est définie de la manière suivante dans le Contrat de Consultant (N° 235-5102 - mars 1964) :

"Article premier. Attributions ....(1) Conformément à la demande du Gouvernement turc, présentée au titre du Programme de Participation aux Activités des Etats Membres, et visant la création d'une section d'information au sein de la Faculté des Sciences Politiques de l'Université d'Ankara, il se rendra à Ankara pour conseiller les autorités à ce sujet. Si les autorités le lui demandent, il préparera un projet de réforme du programme de l'Institut de Journalisme d'Istanbul"..

Notons ici qu'avant le départ du Consultant, le Directeur a.i. de l'Institut de Journalisme d'Istanbul, le Dr. Ahmet Kiliçbay et le Président de la Commission de réforme, le Prof. Orhan Tuna demandaient la collaboration de Monsieur Clausse, par l'intermédiaire de Monsieur Hifzi Topuz (lettre du 17 mars 1964).

S'étant embarqué à Marseille, le 2 avril, le Consultant est arrivé à Istanbul le 7 avril et à Ankara le 9 avril.

Après examen de la situation en Turquie, il a estimé qu'il était possible de remplir sa mission en deux mois; il a réparti le travail de la manière suivante :

à Ankara, du 9 avril au 10 mai
à Istanbul, du 11 mai au 5 juin, date du retour
à Bruxelles, mise au point du rapport, qui a demandé de 15 à 20 jours de travail

1.- LA SITUATION EN TURQUIE

Pour la décrire, le Consultant utilisera trois documents : 1) le rapport de Monsieur Hifzi Topuz à Monsieur Pierre Navaux : Mission en Turquie pour l'étude de la création d'un Institut de Journalisme (Istanbul, 9 juillet 1962); 2) le compte rendu des travaux de la Faculté des Sciences Politiques (Université d'Ankara) visant à la création d'un Institut de Journalisme; un document privé, établi par M. Sait Terzioglu, Directeur du Bureau d'Ankara de "Cumhuriyet", sur l'opinion de la profession en ce qui concerne la formation des journalistes.

D'APRES LE RAPPORT TOPUZ

La Commission nationale turque pour l'Unesco, le représentant permanent du Bureau de l'Assistance Technique des Nations Unies, le Ministère de l'Education Nationale, le Ministère des Affaires Etrangères, le Ministère de l'Information et le Gouvernement de Monsieur Inönü dans son ensemble, l'Association des Journalistes d'Ankara, le Syndicat des Journalistes d'Ankara, l'Université Technique du Moyen-Orient (METU), l'Université d'Ankara et sa Faculté des Sciences Politiques, la Radio d'Ankara et de nombreuses personnalités souhaitent vivement la création à Ankara d'un institut ou école de journalisme afin que les journalistes reçoivent une formation qui élèverait sensiblement le niveau moyen de la culture professionnelle des journalistes turcs.

Après divers pourparlers et à la suite d'une réunion qui groupait, au siège de l'Association des journalistes, les représentants de cette Association, du Syndicat des journalistes et du Ministère des Affaires Etrangères, le Ministère de l'Information, l'Agence anatolienne de nouvelles, l'Association et le Syndicat des journalistes d'Ankara, la Faculté des Sciences Politiques de l'Université d'Ankara publient, le 30 juin 1962, un communiqué commun informant le public des décisions prises quant à la création d'une Ecole de Journalisme et des principes qui devraient régir son enseignement :

- création de l'Ecole au sein de la Faculté des Sciences Politiques de l'Université d'Ankara, qui formera une Commission pour élaborer les statuts et le programme;
- demande de l'assistance technique des Nations Unies et de l'Unesco;
- démarrage de l'Ecole en octobre 1963;
- durée des études : 4 ans;
- collaboration de l'Ecole avec toutes les institutions et organisations intéressées à la formation des journalistes;
- formation pour toutes les formes de journalisme : imprimé, parlé, visuel et attachés de tous genres;
- importance à attacher aux moyens audio-visuels, à l'éthique professionnelle, au journalisme de province et aux langues étrangères.

Telle est la situation à Ankara en juin 1962.

A la même époque, la situation à Istanbul se présente de la manière suivante, d'après le rapport Topuz : "les organisations professionnelles d'Istanbul sont convaincues que l'Institut de Journalisme d'Istanbul n'est pas efficace dans la formation des journalistes. Elles demandent la réorganisation de cet Institut à l'aide d'un expert qui pourrait être envoyé par l'Unesco. Elles sont prêtes à collaborer avec l'Institut ... dans sa réorganisation. Les dirigeants de l'Institut sont d'accord sur la nécessité d'une réorganisation. Une requête a été adressée à cet effet par les organisations professionnelles et par l'Institut à la Commission Nationale Turque pour l'Unesco et au Ministère des Affaires étrangères, afin que l'expert envoyé à Ankara par l'Unesco ... travaille en même temps à Istanbul à la réorganisation de l'Institut de Journalisme".

Notons ici, en complément au rapport Topuz, que l'Institut de Journalisme, qui est rattaché à la Faculté des Sciences économiques de l'Université d'Istanbul, avait formé à l'époque une Commission de réforme dont les travaux étaient terminés quand le Consultant est arrivé à Istanbul; nous en parlerons dans la deuxième partie de ce rapport.

D'APRES LE COMPTE RENDU DES TRAVAUX DE LA FACULTE DES SCIENCES POLITIQUES, A ANKARA :

Nous trouvons dans ce compte rendu la suite des événements qui ont précédé l'arrivée du Consultant à Ankara.

Après la publication du communiqué commun, la Faculté des Sciences Politiques crée une Commission d'étude, établit un projet de statut et de programme pour l'Ecole de Journalisme, soumet celui-ci à la Commission nationale turque de l'Unesco en spécifiant la nature de l'assistance technique requise : envoi d'un expert pour trois mois, assistance en matériel audio-visuel, octroi de deux bourses d'études pour la formation d'un cadre enseignant (17 octobre 1962).

Le 5 novembre 1962, la Faculté organise une réunion entre les universitaires et les journalistes pour discuter du statut et du programme; à la suite de cette réunion, la Ministère de l'Information et le Syndicat des Journalistes font part de leurs remarques à la Faculté (8 décembre 1962); tenant compte de ces remarques et des opinions exprimées par diverses personnalités, la Faculté prépare un nouveau projet, qui est soumis de nouveau à la discussion (6 février 1963) et approuvé.

C'est alors que, par une lettre du 23 mai 1963 au Recteur de l'Université, le Doyen de la Faculté des Sciences Politiques transmet le projet de statut, qui a été voté par le Conseil des Professeurs de la Faculté.

Ce projet d'un "Règlement pour la création d'une Ecole supérieure de la Presse et des Moyens de Communication des masses" est enfin voté, en juillet 1963, par le Sénat de l'Université, mais avec de telles modifications qui s'opposaient aux vues de la Profession que la Faculté hésite à publier le règlement et en retarde ainsi l'entrée en vigueur, jusqu'à l'arrivée du Consultant en avril 1964.

Voici une brève analyse de ce document :

L'Ecole supérieure, attachée à la Faculté des Sciences Politiques, possède la personnalité juridique, l'autonomie administrative et académique.

Elle forme les journalistes de la presse, du cinéma, de la radio et de la télévision par le moyen d'une vaste culture générale, de connaissances techniques et de connaissances professionnelles; elle s'intéresse aux recherches sur les questions journalistiques.

L'enseignement est de quatre années dont deux communes à tous et deux de spécialisation : journalisme, moyens de communication, relations publiques.

Quant à l'organisation de l'Ecole, les organes de gestion sont : un directeur, élu par le Conseil des Professeurs de la Faculté parmi ses membres;
un directeur-adjoint, élu par le Conseil académique de l'Ecole parmi les membres enseignants de l'Université;
un Conseil d'administration composé de sept membres, choisis par le Conseil des Profess urs de la Faculté et par la Conseil académique; le directeur et directeur-adjoint sont membres de ce Conseil;
un Conseil académique composé de tous les membres enseignements, sauf ceux qui enseignent les langues étrangères et ceux qui dirigent les travaux pratiques.

La nomination des membres enseignants (qui sont soumis à la loi des Universités) est faite par le Conseil des Professeurs de la Faculté des Sciences Politiques.

Notons ici que l'opposition des Journalistes à ce statut résulte du fait qu'aucune place n'est faite à la Profession dans les organes de gestion de l'Ecole et qu'aucune exception n'est prévue en faveur des journalistes.

D'APRES LE DOCUMENT ETABLI PAR M. SAIT TERZIOGLU :

En 14 points, le Directeur du Bureau d'Ankara de "Cumhuriyet" dresse le tableau des desiderata de la Profession, à la suite de consultations non-officielles :

1° - Enseignement de 4 années dans une Institution ad hoc

2° - Formation de la Culture générale pendant les deux premières années

3° - Etude approfondie d'une langue étrangère, différente de celle que les étudiants ont étudié au Lycée

4° - Matières d'enseignement pendant les deux premières années :
sténo et dactylo - économie générale - droit privé - droit constitutionnel - droit pénal - finances - sociologie - histoire politique - droit international - méthodologie, statistique, recherche - composition - gestion des entreprises

5° - Sections spécialisées dès la troisième année :
journalisme
radio-télévision
techniques de diffusion et relations politiques

6° - Matières d'enseignement par Section :

Section journalisme : langue étrangère - problèmes économiques actuels - problèmes politique et sociaux actuels - collecte des nouvelles - rédaction des nouvelles - photographie - mise en page - propagande - histoire de la presse - types de composition journalistique - economie sociale - relations publiques - droit de la presse - séminaires de recherches

Section radio-télévision : reportage audio-visuel - certains cours de la Section Journalisme - technique du parler - histoire du cinéma et du théâtre - préparation d'un scénario - mesure de l'opinion publique - arts plastiques

Section diffusion et Relations publiques : correspondance diplomatique - correspondance commerciale - propagande - relations publiques - certains cours des autres sections.

7° - Nombre d'étudiants très réduit

8° - Profession journalistique représentée dans les organes de gestion de l'Institution

9° - Facilités, priorités et dispenses en faveur des membres de la profession, titulaires de la carte jaune, après deux années de métier

10° - Grande importance des travaux de pratique professionnelle

11° - Cours de culture générale par le personnel enseignant de la Faculté des Sciences Politiques; cours de sténo et dactylo, par le personnel enseignant de l'Ecole de Commerce; cours pratiques, par des professionnels

12° - Envoi de jeunes gens à l'étranger pour spécialisation; bourses d'études.

Attirons l'attention sur les points 8 et 9 en rappelant la remarque faite à la page 4 à propos du projet de statut de l'Université d'Ankara.

2.- DE L'ORGANISATION DU TRAVAIL

Dès son arrivée à Ankara, le Consultant a établi un plan d'organisation de son travail, qui reposait sur :

a) Des contacts personnels d'information et de contrôle. De nombreuses personnalités politiques, journalistiques et académiques ont été approchées et interviewées pour s'assurer que la situation ne s'était pas sensiblement modifiée depuis le rapport Topuz. Citons particulièrement le Ministre de l'Information et plusieurs de ses collaborateurs, Monsieur Metin Toker et autres journalistes, le Doyen de la Faculté des Sciences Politiques et des

Professeurs, le Professeur Tuncel et autres membres de la Commission Unesco, etc., etc.

b) La création de commissions universitaires de travail. A Ankara et à Istanbul ont été créées, à la demande du Consultant, des commissions de travail de quelques membres, qui ont siégé pratiquement en permanence, sous la présidence d'un Professeur de Faculté; pour que le travail administratif ne subisse aucun retard, le Secrétariat des commissions a été pris en charge par Madame R. Clausse.

La Commission d'Ankara a tenu 12 réunions du 15 avril au 6 mai. Elle était constituée comme suit :

Président : Prof. Bahri Savci
Membres : Madame Nermin Abadan, Docent
Messieurs Serif Mardin, Docent
Mümtaz Soysal, Docent
Bülent Daver, Docent
Consultant : Prof. Roger Clausse
Secrétaires : Madame Janine Clausse
Monsieur Erdogan Gücbilmez (traduction)

La Commission d'Istanbul a tenu 8 réunions du 12 mai au 1er juin. Elle était constituée comme suit :

Président : Prof. Ahmet Kiliçbay, Directeur de l'Institut de Journalisme
Messieurs Oztekim Tosun, Docent
Akim Ilkin, Assistant
Duygun Yarsuvat, Assistant

Consultant : Prof. Roger Clausse
Secrétaire : Madame Janine Clausse

c) Une méthode d'approche et de réalisation

Il n'est pas nécessaire d'en montrer la nécessité et l'opportunité; grâce à elle, le plan de formation s'organise rationnellement; les oublis sont évités; sur de solides fondements s'élève une construction harmonieuse; la cohérence de l'ensemble est garantie d'efficacité.

La méthode mise au point par le Consultant repose sur :

1° L'étude de la situation "journalistique" générale, qui permet de déterminer les possibilités de placement, la nature des activités journalistiques, les fonctions nouvelles déjà organisées ou naissantes, les besoins les plus exigeants, le climat général, etc., etc.

2° Les options fondamentales qui permettent de déterminer le niveau de l'enseignement, le champ d'action de cet enseignement, la nature de la formation, les directions privilégiées, les institutions requises, etc.

3° Les principes directeurs du programme qui, au nombre de dix, permettent d'élaborer un programme cohérent, systématique et significatif.

4° L'étude de questions spéciales qui porte sur certains problèmes délicats ou difficiles que pose la réalisation du programme.

Cette vue générale sur la méthode d'approche et de réalisation suffira ici, puisque son application à Ankara et à Istanbul en montrera le maniement et l'utilité.

PREMIERE PARTIE

Université d'Ankara

Faculté des Sciences Politiques

CREATION

d'une

HAUTE ECOLE DE PRESSE ET DE DIFFUSION

INTRODUCTION

A Ankara, comme partout en Turquie, tout le monde est d'accord sur la nécessité et l'urgence de créer et d'organiser un enseignement "universitaire" du journalisme dans son sens le plus large.

Mais un problème semble avoir cristallisé l'attention : celui des structures administratives de l'Ecole; les journalistes désirent vivement avoir leur mot à dire dans la gestion de cette Ecole et ils revendiquent certains privilèges; les universitaires opposent à leurs interlocuteurs la loi sur les universités qui donne aux universités le contrôle et la gestion de ce qui est universitaire.

On compte sur le Consultant pour sortir de l'impasse.

Chapitre premier

LES OPTIONS FONDAMENTALES

Elles sont de deux sortes : a) les options administratives; b) les options académiques.

A.- LES OPTIONS ADMINISTRATIVES

Suivant en cela l'avis presque unanime des experts, la grande majorité des personnes qui portent un intérêt à la formation professionnelle des journalistes (et autres personnes aux fonctions assimilables), admettent aujourd'hui - ce qui n'était pas le cas il n'y a guère de temps, en Europe tout au moins - que cette formation doit être de niveau universitaire.

C'est que, depuis le début du siècle, le journalisme a connu des transformations révolutionnaires : énorme extension du champ des connaissances; infinie diversité des curiosités; nouvelles formes de journalisme; naissance du "grand publice ou de la "masse socio-culturelle"; fonctions nouvelles du journal et, particulièrement, les fonctions psycho-sociales; extrême importance et efficacité de l'information générale et d'actualité; modification et enrichissement des modes d'argumentation; changement de la profession en une exigeante mission sociale; dévalorisation du talent littéraire au profit de la technique journalistique, etc., etc.

Mais les avis commencent à se partager et à s'opposer quand il s'agit de choisir (c'est la première option) entre la formation au sein de l'Université, suivant les normes de celle-ci et sous sa direction ou bien la formation dans une institution créée à cette fin mais dirigée en partie par l'Université et en partie par la Profession (que ces parties soient égales ou inégales).

A Ankara, comme ailleurs, les deux formules ont des partisans, aussi acharnés à la défense et à l'attaque les uns que les autres. Aussi, pour sortir de l'impasse, le Consultant est-il amené à prendre position dans le débat en exposant son opinion.

Pour lui, l'alternative n'est pas : formation par l'Université ou formation par la Profession et l'Université; elle est et ne peut être que : formation par l'Université ou formation par la Profession.

C'est que la formule mixte doit être rejetée pour des raisons péremptoires :

1° dans une entreprise aussi délicate et difficile que nouvelle, elle est, parce que mixte, source inévitable de confusion et de conflits; et elle dilue les responsabilités;

2° elle est en contradiction formelle avec des usages universitaires les mieux établis; ni les médecins, ni les avocats, ni les ingénieurs, etc. ne réclament le privilège d'une part de direction dans la vie académique; accorder ce privilège aux journalistes créerait un précédent dangereux;

3° au moment même où l'on estime nécessaire une formation universitaire dont la qualification soit l'égale des autres formations universitaires, n'est-il pas anormal de demander que la formation des journalistes échappe en partie à l'Université ?

4° au point de départ d'une expérience pleine d'aléas, n'est-il pas sage d'inscrire l'effort nouveau dans un cadre connu et solidement structuré, plutôt que d'improviser une organisation, dont on peut prévoir sans témérité qu'il faudra la modifier sous peu ?

Mais, cela dit, il faut tout de suite proclamer avec force l'impérieuse nécessité d'une large et confiante collaboration de l'université avec la Profession dans l'oeuvre de formation universitaire des journalistes, pour que celle-ci évite les dangers, entende les leçons de l'expérience, connaisse les vrais problèmes, ne se coupe pas de la réalité et en suive l'évolution.

Sans tenir compte ici de toutes les occasions offertes, cette collaboration pourra - devra même - s'organiser de deux façons :

1° en ouvrant l'accès de la profession universitaire, pour les matières d'enseignement où l'expérience et la pratique sont fondamentales, à des journalistes particulièrement qualifiés; ceux-ci auraient ainsi la possibilité de faire entendre la voix de la Profession dans les réunions académiques;

2° en organisant un enseignement para-universitaire de perfectionnement professionnel, dont le conseil d'administration, formé par moitié d'universitaires et de journalistes, aurait un double rôle : a) gérer cet enseignement; b) être le comité consultatif de l'enseignement supérieur du journalisme (nous en reparlerons dans le chapitre sixième "Les structures administratives").

B.- LES OPTIONS ACADEMIQUES

L'organisation interne de l'enseignement, son champ d'activité, ses buts et sa "philosophie" dépendent largement des choix qui sont faits dans le tableau ci-dessous des options académiques.

Nous avons souligné celles qui ont été retenues par la Commission de travail. Si, dans ce choix, il y a toujours une part d'arbitraire, ici, la volonté unanime s'est nettement exprimée d'organiser un enseignement de même niveau universitaire que tout autre, de lui donner la même autonomie, les mêmes droits et les mêmes responsabilités, de former des journalistes sensibles aux réalités de leur temps sans sacrifier les valeurs "humanistes", de leur ouvrir aussi l'accès aux nouvelles professions journalistiques (d'aujourd'hui et de demain) et aux professions assimilables.

TABLEAU DES OPTIONS EXAMINEES

1. Enseignement avec la préoccupation des études et recherches scientifiques (ou bien) Enseignement seul

2. Spécialisation dans telle ou telle Section des Sciences Politiques (ou bien) Section spécifique parmi les autres Sections

3. Cycle complet de 4 ans prenant en charge toute la formation (ou bien) Licence seule de 2 ans, précédée de 2 années d'études universitaires dans quelque Faculté ou Section que ce soit

4. Spécialisation tardive, largement ouverte; formation plurivalente (ou bien) Spécialisation précoce, étroitement fermée; formation univalente

5. Journalisme stricto sensu du type traditionnel (ou bien) Journalisme lato sensu : imprimé, cinématographique, parlé et télévisé

6. Enseignement sans ouverture vers d'autres professions (ou bien) Enseignement avec ouverture vers d'autres professions assimilables ou parallèles.

Nous donnerons la justification de ces choix, chaque fois que ce sera nécessaire, dans la suite du rapport et, particulièrement, dans les chapitres suivants : deuxième et troisième.

Chapitre deuxième

LES PRINCIPES DIRECTEURS DU PROGRAMME

Ces principes, qui permettent de s'orienter dans le maquis des programmes sans risquer l'oubli grave, n'ont rien de gratuit ni d'arbitraire.

Ils sont le fruit : 1° des échanges de vues que l'Unesco a organisés à plusieurs reprises entre spécialistes de la formation professionnelle des journalistes;

2° de l'analyse comparée des programmes dans diverses Ecoles de journalisme, soit universitaires, soit professionnelles;

3° d'une exérience de presque 20 ans du Consultant à la Section de Journalisme de l'Université de Bruxelles et de 30 à la Direction de la Radiodiffusion et Télévision belges.

Soumis à l'examen de la Commission, ces dix principes ont été admis comme guide dans l'élaboration du programme.

En voici la nomenclature

1) Un égal intérêt porté à toutes les techniques journalistiques de diffusion : presse (y compris l'illustration fixe), radio, cinéma, télévision (à l'exclusion de la création et diffusion artistiques).

2) Une culture générale la plus étendue et la plus diversifiée possible, individuellement et collectivement.

3) Une culture de base professionnelle portant sur les disciplines d'usage et de référence constants dans la vie quotidienne de la profession; et ce, dans les trois domaines fondamentaux du savoir et de l'activité contemporains : Sciences humaines, Sciences sociales, Sciences naturelles et techniques.

4) Une connaissance profonde et réfléchie des techniques de diffusion, de leur rôle social et de la profession de journaliste.

5) Une formation pratique qui, plus qu'à la possession de "tours de main", s'attache à la connaissance raisonnée des mécanismes fondamentaux du métier, étudiés en eux-mêmes et par comparaison; et ce, pour toutes les formes de journalisme.

6) Une spécialisation personnelle, étant bien entendu que les études préparent tous les étudiants aux trois formes du journalisme contemporain (imprimé, parlé, visuel); la spécialisation est un enrichissement de cette triple formation.

7) Une initiation aux études et recherches scientifiques sur les techniques de diffusion et, éventuellement, l'organisation d'un enseignement post-gradué ou d'un centre d'études et recherches scientifiques.

8) La connaissance approfondie au moins d'une grande langue étrangère et la connaissance pratique de plusieurs langues.

9) Une méthodologie spéciale qui développe naturellement les facultés intellectuelles qui sont nécessaires dans la profession de journaliste : documentation - compréhension et jugement - expression - vulgarisation.

10) L'organisation d'un enseignement para-universitaire à l'intention des journalistes en fonction.

Attention ! Quand les options ont été choisies et les principes directeurs admis, le plan de formation se développe en vertu d'une logique interne qu'il serait dangereux de troubler; la cohésion de l'ensemble en souffrirait et le but cherché risquerait de ne pas être atteint.

Chapitre troisième

LA STRUCTURE GENERALE DU PROGRAMME

En suivant les principes directeurs et en application de ceux-ci, l'établissement du programme dans sa structure générale ne pose pas de problèmes qui soient insolubles; cette structure générale, qu'il est conseillé d'établir avant de pousser l'élaboration plus avant, découle presque automatiquement des principes.

N.B.: En ce qui concerne le principe 1 (égal intérêt), il est d'application pour les matières de la connaissance profonde et réfléchie (principe 4) et, naturellement, pour la formation pratique (principe 5). Voir ci-après C et D.

En ce qui concerne le principe 9 (méthodologie spéciale) il est particulièrement d'application pour les matières de la connaissance profonde et réfléchie (principe 4). Voir ci-après C. Vu son importance souvent négligée, nous consacrerons à cette question le chapitre cinquième.

A.- LA CULTURE GENERALE

Cette culture générale (sens traditionnel) est très importante; elle est le fondement solide sur lequel s'édifiera toute la formation du journaliste; sans elle, qui est connaissance et esprit, tout l'effort serait vain.

Elle sera étendue, cela va de soi; elle sera aussi diversifiée, non pas seulement - ce qui est difficilement réalisable - dans chaque individu pris isolément, mais nécessairement pour l'ensemble des individus, de telle sorte que leur culture "collective" soit très riche de disciplines différentes qui couvrent tout le champ de la connaissance.

Pour atteindre ce but difficile, il sera exigé :

1° un certificat de fin d'études secondaires;

2° une attestation de deux années d'études universitaires (pour lesquelles on pourrait exiger la mention minimum : bien).

En ce qui concerne les deux premières années universitaires, quatre formules différentes se présentent au choix :

1° deux années organisées spécialement (option rejetée ci-dessus)

2° deux années dans quelque Faculté que ce soit

3° deux années dans telle ou telle Faculté

4° deux années dans telle ou telle Section de telle ou telle Faculté (ici de Sciences Politiques)

Malgré certains obstacles d'ordre administratif et pratique (nés de l'organisation universitaire en Turquie), la Commission s'est ralliée à la formule 2 (dans quelque Faculté que ce soit) ou, si les obstacles sont insurmontables, à la formule 3 (ici dans les Facultés de Sciences Politiques, Lettres, Droit, Education).

Les arguments suivants ont emporté l'accord de la Commission :

a) le moment du choix est ainsi retardé; la maturité de l'étudiant sera plus grande;

b) en cas d'erreur d'orientation au seuil de l'Université (ce qui est trop fréquent pour qu'on ne s'en soucie point), la possibilité reste ouverte de continuer dans la voie des deux années choisies, en abandonnant le journalisme;

c) la diversification si souhaitable de la culture collective des journalistes est ainsi garantie par la diversité même des origines universitaires.

B.- LA CULTURE DE BASE PROFESSIONNELLE

Il s'agit ici, en complément "orienté" à la culture générale de type traditionnel, de donner aux futurs journalistes les connaissances de base dans tous les domaines de la pensée et de l'activité contemporaines, y compris naturellement les notions historiques qui sont nécessaires à l'exacte compréhension.

Il s'agit, en somme, de transmettre aux étudiants les "clefs du savoir" contemporain.

Cet effort difficile et laborieux couvrira donc les matières suivantes :

Groupe des Sciences humaines	Groupe des Sciences sociales	Groupe des Sciences naturelles et des Techniques
Philosophie	Droit	Physique - Chimie
Beaux Arts	Science politique	Biologie
Histoire - Géographie	Science économique	Psychologie
	Sociologie	Techniques

N.B. : La répartition des disciplines soulèvera des discussions; elle n'est donnée ici qu'à titre indicatif et pourra être modifiée sans inconvénients.

Une remarque importante :

Si les Groupes des Sciences humaines et sociales ne posent pas de problèmes pédagogiques qui soient difficiles, le Groupe des Sciences naturelles et des techniques représente dans la formation journalistique un obstacle de grande taille, étant donné l'énorme étendue, la spécialisation et la précision nécessaire des connaissances requises.

Il faut dire pourtant que l'ignorance trop largement répandue des journalistes en ce domaine est tout particulièrement dangereuse pour le public; les exemples abondent de nouvelles scientifiques et techniques dont la formulation est sujette à critique - pour ne pas dire plus - avec les conséquences, parfois regrettables, qui en résultent.

Il faut donc trouver le moyen de donner les connaissances nécessaires et suffisantes pour alerter, au moins, l'attention et éveiller le doute fécond.

Considérant :

d'une part, la grande difficulté, sinon l'impossibilité, de trouver actuellement un bon spécialiste de l'histoire des Sciences naturelles et des Techniques;

d'autre part, les besoins normaux de la profession de journaliste dans l'activité quotidienne;

il faut et il suffit que soient enseignées les connaissances de base qui appartiennent à l'histoire des Civilisations, définies comme vient de le faire, en avril 1964, l'Académie Française : "Ensemble des connaissances, des moeurs, des arts et des techniques d'une société".

N.B.: Ce cours d'histoire des Civilisations trouvera sa place dans le Groupe des Sciences humaines; le groupe des Sciences naturelles et des Techniques restera momentanément dans le tableau pour mémoire.

C.- LA CONNAISSANCE PROFONDE ET REFLECHIE

Ici les cours s'ordonneront logiquement autour des disciplines qui sont le fondement de la connaissance profonde et réfléchie des outils journalistiques, du rôle social des techniques de diffusion et de la profession actuelle de journaliste.

A savoir :

1) l'histoire et l'état actuel des techniques et de la profession
2) le droit et les statuts nationaux et internationaux
3) la sociologie et la psychologie sociale
4) l'éthique individuelle et sociale

Notons que :

en application du principe 1 (égal intérêt), tous ces cours étudieront parallèlement et comparativement toutes les techniques et toutes les professions journalistiques;

en application du principe 9 (méthodologie spéciale), il est souhaitable que soit utilisée ici la méthodologie spéciale (ou toute autre équivalente), qui est exposée dans ses grandes lignes au chapitre cinquième.

D.- LA FORMATION PRATIQUE

Il importe ici d'attirer l'attention sur les considérations suivantes :

1) il faut faire une place importante et attacher un grand prix à la formation pratique des futurs journalistes; certains échecs sont dus en partie au mépris pour cette formation;

2) sans écarter les "tours de main et ficelles" du métier, l'Université s'attachera, ici comme ailleurs, à l'essentiel, aux mécanismes fondamentaux qui seront étudiés en eux-mêmes et par comparaison et seront l'objet d'une réflexion méthodique;

3) pour éviter que cet enseignement pratique soit entraîné dans un mouvement centrifuge, il faudra veiller à le rattacher continuellement à l'enseignement théorique, dont il sera en quelque sorte le prolongement;

4) une difficulté : préserver à tout prix le niveau universitaire; il faudra y veiller et s'attacher ici comme ailleurs, au développement des qualités intellectuelles et morales que l'université cultive par devoir d'Etat, à savoir : la recherche méthodique du fait précis, l'effacement de la personnalité devant lui, la prudence dans l'interprétation, le souci constant et la connaissance des conditions de l'objectivité, le goût de la preuve solidement charpentée et de l'argumentation bien conduite, l'absence de dogmatisme, le sens de la relativité et de la hiérarchie des valeurs, une méthode éprouvée d'investigation, de travail et d'étude, etc.

La formation pratique des étudiants en journalisme sera le résultat des activités suivantes :

1° Un stage dirigé dans un journal imprimé (ou une agence de presse) et dans un journal audio-visuel (ou un service d'écoute radiophonique); dirigé par un professeur, il fera l'objet de commentaires et d'échanges d'idées en classe. Sa durée minimum ne sera pas inférieure à deux semaines de travail à plein temps pour chaque forme de journalisme.

2° Un commentaire hebdomadaire des événements lus, entendus et vus dans le journal et une comparaison des types de messages journalistiques (Le journal dans sa réalité quotidienne).

3° Etude par conférences des métiers journalistiques : exposés faits par des professionnels qualifiés (dont la liste sera renouvelée régulièrement) sur les différentes techniques et métiers journalistiques, comme, par exemple, rédaction en chef, secrétariat de rédaction, correspondance, reportage, éditorial, etc. etc.

4° Des exercices de pratique professionnelle, d'une part, l'imprimé-illustré; d'autre part, l'audio-visuel. Pour éviter l'automatisme, il serait très utile de prévoir des exercices comparés qui étudieraient les caractères communs et différents des types de messages : imprimés, illustrés, parlés, cinématographiques, télévisés.

Ces exercices, qui seront associés aux stages, posent le problème de l'équipement d'une rédaction journalistique; ils posent aussi le problème de la matière journalistique à prospecter et à exploiter. Très souvent, le souci légitime ou la nécessité de réduire au minimum les investissements et frais d'exploitation est un obstacle à l'organisation d'exercices valables.

En annexe à l'éventail analytique des cours (chapitre quatrième, C,III), le Consultant propose une solution éprouvée qui est non seulement économique en soi, mais aussi "rentable" pour l'Université, sans pour autant réduire l'efficacité des exercices.

N.B.: Il faut conseiller aux étudiants d'apprendre la sténo-dactylographie; mais une licence n'a pas à s'encombrer de cet enseignement.

Profitons de l'occasion pour dire qu'elle n'a pas non plus à s'encombrer de l'enseignement des langues, dont nous allons parler.

E.- CONNAISSANCE DE LANGUES ETRANGERES

Le strict minimum requis est la connaissance approfondie d'une langue étrangère à grand rayonnement international.

Il faudrait exiger aussi la connaissance pratique d'autres langues, "journalistiquement" utiles.

En outre, il sera créé, pour des raisons d'ordre pratique, un cours sur la terminologie anglo-saxonne du journalisme, cours qui pourrait trouver sa place dans la rubrique : Formation pratique.

F.- INITIATION AUX ETUDES ET RECHERCHES SCIENTIFIQUES

Cette initiation a deux objets : 1°) elle complète heureusement la formation universitaire des journalistes; 2°) elle est le banc d'épreuve où se révèleront le vocations scientifiques.

Elle se fera par le moyen d'un cours, d'au moins une heure-semaine, qui comportera deux parties :

l'une, théorique, exposera les méthodes d'étude et de recherche en sciences sociales, qui sont applicables aux techniques journalistiques de diffusion;

l'autre, pratique, sera consacrée à des enquêtes monographiques sur documents et sur le terrain.

N.B.: Le principe 7 préconisait l'organisation éventuelle d'un enseignement post-gradué et/ou d'un centre scientifique.

La Commission a estimé pour diverses raisons que ce serait prématuré dans l'état actuel des choses, particulièrement au début d'une expérience difficile.

Le Consultant a demandé que cette question ne soit pas perdue de vue pour l'avenir; il importe d'assurer la relève scientifique.

G.- LA SPECIALISATION PERSONNELLE

Rappelons ici qu'au terme de deux années de licence, les étudiants en journalisme doivent avoir reçu une formation qui les rend aptes (au moins potentiellement) aux trois techniques journalistiques d'aujourd'hui : le journalisme imprimé, le journalisme parlé et le journalisme télévisé (accessoirement : cinématographique).

Mais les étudiants compléteront heureusement cette formation générale, l'enrichiront, élèveront leur standing et verront s'ouvrir devant eux des voies nouvelles, si le programme leur offre la possibilité d'acquérir une spécialisation personnelle, choisie librement en fonction de leurs goûts et de leurs capacités.

A cette fin désirable, il est proposé :

1°. d'inscrire dans les conditions de fréquentation 5 heures-semaine de cours à option (voir chapitre quatrième, A);

2°. d'organiser actuellement les quatre grandes spécialisations suivantes :

(hautes qualifications journalistiques
(relations publiques (et attachés divers)
(production audio-visuelle
(monitorat pour l'éducation des adultes

3° de revoir régulièrement cette liste pour l'enrichir et pour l'adapter à l'évolution rapide des fonctions journalistiques et assimilables.

Conséquences des spécialisations sur le programme

a) Les hautes qualifications

Ici le problème est facilement résoluble; il faut et il suffit que les professeurs, avec l'aidé de la profession journalistique, dressent périodiquement la liste des spécialisations les plus demandées par les journaux (donc les plus rentables) et qu'ils conseillent les étudiants dans le choix des cours ad hoc qui existent dans le programme des diverses facultés universitaires.

b) Les relations publiques

Le moment est venu pour les universités de s'intéresser activement à la formation de spécialistes des relations publiques et des fonctions assimilables, comme attachés de presse, attachés culturels, attachés pour le tourisme, secrétaires de direction, etc.

Mais il faut situer cet enseignement au niveau universitaire, d'une part, en plaçant les relations publiques dans le cadre plus général des relations humaines et des relations industrielles; d'autre part, en les étudiant avec l'aide de méthodes scientifiques; enfin, en complétant cet enseignement par des cours d'organisation des entreprises, de droit des entreprises, de sociologie du travail, etc. grâce auxquels on atteint à une réelle qualification et à la compréhension philosophique et sociale d'une profession nouvelle.

Dès lors, en complément au cours de relations publiques, divers cours intéressant la vie des entreprises (privées ou publiques) seront proposés au choix des étudiants, à qui on ne refusera pas l'autorisation de faire un stage dans une entreprise. (Notons que ces cours existent souvent dans les programmes universitaires).

c) La production audio-visuelle

Les termes "production", "producteurs" sont ambigus. On entend ici par producteur celui qui, dans une entreprise de programmes et de spectacles (intellectuels ot/ou artistiques) apporte l'idée du programme ou du spectale, en détermine le contenu, en fixe la structure, indique et, éventuellement, rassemble les moyens de réalisation.

La naissance, le développement et l'organisation de cette profession sont liés à la naissance, au développement et à l'organisation de programmes et de spectacles "de masse", au théâtre, au cinéme, à la radio, à la télévision, etc.

Mais c'est surtout à la radio et à la télévision, avec leur invraisemblable boulimie, que la production ouvre de larges voies pour le placement de spécialistes, recrutés actuellement au hasard, pas toujours heureux, des rencontres.

La nécessité se fait sentir d'une formation systématique, dont le programme ne pourrait être encore qu'expérimental.

Si le programme journalistique que nous proposons dans ce rapport n'est pas tout à fait adéquat, à cause de son orientation trop "intellectuelle" et pas assez "artistique", il n'en constitue pas moins dans l'ensemble une bonne préparation de base, parce qu'il est polyvalent. Et, par le jeu souple et habile des cours à option qui élargiront la part des Beaux-Arts, il est possible de redresser la situation.

A titre expérimental, il est proposé d'offrir au choix des étudiants des cours sur les spectacles et programmes de base : le théâtre, le cinéma, la radio et la télévision, dans leur structure, leurs moyens d'expression, les conditions de leur réalisation et, si nécessaire, leur histoire. Sera également créé un cours sur ce que nous appellerons "le public audio-visuel", public de masse, nouveau, mal connu; le maître, en somme, du spectacle et programme....

d) Le monitorat dans l'éducation des adultes

Ici, l'Université fera oeuvre de pionnier, avec un programme nécessairement expérimental.

Après examen du problème, la Commission a estimé que :

1° l'Université ne pouvait rester à l'écart d'une oeuvre aussi importante actuellement que l'éducation des adultes, particulièrement dans les pays où le taux d'analphabétisme est élevé; oeuvre importante aussi dans les autres pays, qui sont au seuil "d'une civilisation des loisirs";

2° le programme journalistique, à cause de sa polyvalence, constituait l'adéquate préparation de base des moniteurs; la place qu'il réservait à l'audio-visuel était également un élément favorable;

3° des cours de spécialisation devaient être offerts au choix des étudiants : ceux de la production audio-visuelle et des cours sur l'éducation des adultes en Turquie, sur la pédagogie spéciale, sur le problème des loisirs.

Il y a là une expérience intéressante à tenter, en collaboration avec les Facultés ou Instituts de pédagogie.

H.- LE SYNOPSIS DU PROGRAMME

1ère et 2è années universitaires	Culture générale individuellement étendue, collectivement diversifiée Lycée + 2 années universitaires, dans n'importe quelle Faculté ou bien dans telle et telle Faculté				
	Tronc commun : Pour les 4 formes de journalisme	Formation de journalistes imprimé - cinématographique - parlé - télévisé			± 45 h./sem.
	Culture de base professionnelle	Connaissance profonde et réfléchie	Formation pratique	Initiation scientifique	
	± 30 h/semaine	± 8 h/semaine	± 6h/sem. + stages	± 2 h/semaine	
3è et 4è années universitaires	Sciences humaines et sc. sociales o o o Philosophie Beaux-Arts Histoire Géographie Droit Science politique Science économique Sociologie ========== Sciences naturelles et techniques o o o Hist. des Sciences et des techniques ou bien Histoire des Civilisations	Histoire et Etat actuel o Droit et Statuts o Sociologie et Psychologie sociale o Déontologie des Techniques journalistiques de Diffusion et de la Profession	Stages dirigés J. imprimé J. audio-visuel o o o Exerc. de pratique professionnelle d'imprimé d'audio-visuel en comparaison o o o Les métiers journalistiques o o o Le Journal dans sa réalité quotidienne Commentaire des événements ou bien Connaissance du contenu des journaux o o o Terminologie anglo-saxonne du journalisme	Champ d'investigation et méthodes d'enquête théorie pratique dans les techniques journalistiques de diffusion Langues étrangères Connaissance approfondie d'une langue internationale (minimum) pratique d'autres langues internationales	
± 50 h/semaine	Spécialisation personnelle (par cours à option - ± 5 h/sem.)				
	Hautes qualifications journalistiques	Relations publiques et attachés divers	Production audio-visuelle	Monitorat dans l'éducation des adultes ou dans l'éd. populaire	autres (éventuellement)

Chapitre quatrième

L'EVENTAIL ANALYTIQUE DES COURS

Après l'étude des principes directeurs et de la structure générale du programme, la Commission a consacré plusieurs séances à la mise au point de l'éventail des cours, qui traduit concrètement la conception élaborée. On trouvera la liste des matières d'enseignement, le nombre d'heures par semaine, la répartition des matières entre les deux années de licence, la détermination des cours qui existent dans les programmes de l'Université et des cours qu'il faudra créer.

Notons que cet éventail analytique est, dans une certaine mesure, conditionné par diverses situations ou circonstances universitaires. Dans le projet de l'Université d'Istanbul, on trouvera un programme-type, construit théoriquement.

En introduction à l'éventail, sont proposées à l'attention des conditions d'admission et de fréquentation; et en conclusion, le Consultant a rassemblé des observations et des recommandations.

A.- CONDITION D'ADMISSION ET DE FREQUENTATION

L'enseignement du journalisme comprend deux années d'études en licence; l'examen comporte deux épreuves à subir à un an d'intervalle.

Sont admissibles à cet enseignement, tous les porteurs d'un document émanant d'une Faculté, document qui fournit la preuve que l'étudiant a suivi, avec la mention "Bien", deux premières années universitaires; les demandes introduites par les porteurs d'un autre certificat universitaire seront admises si la Faculté estime que ce certificat garantit une formation de niveau équivalent.

Au cours des deux années de licence, les récipiendaires doivent donner la preuve de la connaissance approfondie d'une langue étrangère à grande diffusion (et de la connaissance pratique d'au moins une autre langue). Ils doivent également fournir au directeur du stage un certificat de stage professionnel à la rédaction d'un journal imprimé (ou d'une agence d'information) et à la rédaction d'un journal audio-visuel (ou d'un service d'écoute radiophonique).

Les récipiendaires doivent faire choix, au titre de spécialisation personnelle, de 5 heures-semaine de cours à option parmi les matières inscrites dans les programmes des licences universitaires; le choix de cours en dehors de ces programmes devra être autorisé par la Faculté. Les récipiendaires ont la faculté de répartir ces heures à leur convenance entre les deux épreuves.

Les porteurs d'un diplôme final de licencié sont dispensés des matières obligatoires qui auraient fait déjà l'objet d'une de leurs épreuves antérieures; ils sont dispensés également des cours à option.

Les journalistes professionnels, porteurs d'un diplôme final de licencié, sont dispensés, à condition qu'ils fassent la preuve de deux années d'activité à plein temps dans la profession, des cours de la formation pratique, des cours à option et des cours qui auraient fait l'objet d'une de leurs épreuves antérieures.

Les uns et les autres sont autorisés à présenter les matières d'examen en une épreuve unique.

B.- LE TABLEAU DES COURS

matières d'enseignement	hs. sem.	année licence	existe	à créer
CULTURE DE BASE PROFESSIONNELLE	31			
Sciences humaines et sociales				
- Les problèmes actuels de la philosophie, y compris les notions historiques que cette étude comporte	1	II		x
- La littérature comparée de l'époque contemporaine, y compris l'étude des littératures que cet enseignement comporte	1	I		x
- Histoire de la musique	1	I		x
- Histoire des arts plastiques	1	I		x
- Histoire contemporaine et, particulièrement, le XXè siècle	2	I		x
- Histoire parlementaire et histoire des partis politiques de la Turquie	1	I		x
- Géographie politique, économique et humaine du monde contemporain	1	II		x
- Relations internationales	2	I	x	
- Problèmes actuels de politique internationale	1	II	x	
- Droit international public	3	I	x	
- Initiation à la science politique	1	I	x	

matières d'enseignement	hs. sem.	année Licence	existe	à créer
- Les systèmes politiques (idées, forces, régimes)	4	II	x	
- Economie générale	3	I	x	
- Problèmes économiques de la Turquie	2	II		x
- Droit constitutionnel	3	I	x	
- Sociologie générale	2	I	x	
Sciences naturelles et techniques				
- Histoire des civilisations contemporaines, particulièrement dans leurs aspects scientifiques et techniques	2	II		x
CONNAISSANCE DES TECHNIQUES ET DE LA PROFESSION	8			
- Evolution, structures et fonction du journal	2	I		x
- Droit national et international de la presse, cinéma, radio et télévision	2	II		x
- Les communications de masse (sociologie et psychologie sociale)	2	II		x
- Statuts (comparés) du journaliste, ses droits et ses responsabilités	1	I		x
- L'opinion publique (formation, mesure et évolution)	1	II	x	

matières d'enseignement	hs. sem.	année licence	existé	à créer
FORMATION PRATIQUE	6			
- Stage dirigé : journalisme imprimé (15 jours minimum)	1/2	I		x
- Stage dirigé : journalisme audio-visuel (15 jours minimum)	1/2	II		x
- Commentaire des événements (lus, entendus et vus dans le journal)	1	II		x
- Les métiers journalistiques par les professionnels (conférences organisées par un professeur)	1/2	I		x
- Exercices de pratique professionnelle : le journalisme imprimé	1	I		x
- Exercices de pratique professionnelle : le journalisme audio-visuel	1	I		x
- Exercices comparés de pratique professionnelle	1	II		x
- Terminologie anglo-saxonne du journalisme	1/2	II		x
LANGUES ETRANGERES				
Voir conditions d'admission et de fréquentation				
. Rappelons que la licence en journalisme n'a pas à s'encombrer de l'enseignement des langues étrangères, pas plus que de la sténo-dactylographie				
INITIATION SCIENTIFIQUE	1 minim.			
- Champ d'investigation et méthodes de recherche dans les techniques journalistiques (et autres) de diffusion	1	II		x
théorie				
pratique				

matières d'enseignement	hs. sem.	année licence	existe	à créer
SPECIALISATIONS PERSONNELLES	5 à option			
Hautes qualifications journalistiques				
- par sélection de cours existant dans les programmes universitaires				
Relations publiques et assimilables				
- Relations humaines, relations d'entreprise, relations publiques	1			x
- Autres cours dans la liste (indicative et non limitative) suivante :				
principes généraux d'organisation				
droit administratif, industriel, commercial				
sociologie du travail				
psychologie sociale et, particulièrement, dans les entreprises				
législation sociale, etc.				
Production audio-visuelle				
- L'art cinématographique, son évolution, ses moyens d'expression	1			x
- Les programmes de radio-télévision, leur structure et leur réalisation	1			x
- L'oeuvre dramatique, sa structure et sa représentation	1/2			x
- Le public des programmes et spectacles audio-visuels	1/2			x
- Autres cours dans les disciplines artistiques et/ou intellectuelles (suivant les cas)				
Monitorat dans l'éducation des adultes (ou populaire)				
- Mêmes cours que pour la production audio-visuelle				
- L'éducation des adultes en Turquie	1			x
- Pédagogie de l'éducation des adultes	1/2			x
- Sociologie des loisirs	1/2			x

C.- OBSERVATIONS ET RECOMMANDATIONS

Nous trouverons ici un tableau des cours par année-licence, des statistiques et observations, une étude circonstanciée sur les exercices pratiques.

I.- Tableau des cours par année-licence

Première licence	H/S	Deuxième licence	H/S
- La littérature comparée de l'époque contemporaine, y compris l'étude des littératures que cet enseignement comporte	1	- Les problèmes actuels de la philosophie, y compris les notions historiques que cette étude comporte	1
- Histoire de la musique	1	- Géographie politique, économique et humaine du monde contemporain	1
- Histoire des arts plastiques	1	- Problèmes actuels de politique internationale	1
- Histoire contemporaine et, particulièrement le XXè siècle	2	- Les systèmes politiques (idées, forces, régimes)	4
- Histoire parlementaire et histoire des partis politiques de la Turquie	1	- Problèmes économiques de la Turquie	2
- Relations internationales	2	- Histoire des civilisations	2
- Droit international public	3	- Droit national et international de la presse, cinéma, radio et télévision	2
- Initiation à la science politique	1	- Les communications de masse (sociologie et psychologie sociale)	2
- Economie générale	3	- L'opinion publique (formation, mesure et évolution)	1
- Droit constitutionnel	3	- Stage dirigé : journalisme audio-visuel (15 jours minimum)	1/2
- Sociologie générale	2	- Commentaire des événements, lus entendus et vus dans le journal	1
- Evolution, structures et fonctions du journal	2	- Exercices comparés de pratique professionnelle	1
- Statuts (comparés) du journaliste ses droits et ses responsabilités	1		
- Stage dirigé : journalisme imprimé (15 jours minimum)	1/2		
- Les métiers journalistiques par les professionnels (conférences)	1/2		

Première licence (suite)	H/S	Deuxième licence (suite)	H/S
- Exercices de pratique professionnelle : journalisme imprimé	1	- Terminologie anglo-saxonne du journalisme	1/2
- Exercices de pratique professionnelle : journalisme audio-visuel	1	- Champ d'investigation et méthodes de recherche dans les techniques journalistiques (et autres) de diffusion Théorie et pratique	1
- Cours à option, à répartir librement entre les deux licences Voir : "Tableau des cours"			5

Notons ici que certains de ces cours existants sont pris dans le programme des deux premières années universitaires, et cela, pour des raisons de facilité et d'économie. Il conviendra de les transformer en cours spécifiques de niveau 3è et 4è années dans l'avenir, dès que cela sera possible, afin de garder à l'ensemble le niveau de la licence.

II.- Statistiques et équilibre

- Nombre total d'heures-semaine : 51
  En 1ère licence : 26 h.) + 5 h. à option
  En 2è licence : 20 h.)
- Culture de base professionnelle 31
  Sciences humaines : ± 10
  Sciences sociales : ± 21
- Connaissance théorique de la profession 8
- Connaissance pratique de la profession 6
  + 2 x 15 j. de stage
- Spécialisation personnelle 5
- Initiation scientifique 1

Dans l'ensemble, l'équilibre est satisfaisant; on notera cependant la trop forte place occupée par les sciences sociales (même si on modifie la répartition) par rapport aux sciences humaines et la place, trop modeste en vérité, occupée par l'initiation scientifique.

Dans l'avenir, on pourra, expérience faite, réduire la part des sciences sociales au bénéfice de l'initiation scientifique (parce que celle-ci ajoute à la connaissance réfléchie de la profession) et, éventuellement, de la spécialisation personnelle qui, avec 6 heures-semaine, se trouverait plus à l'aise.

En tout cas, il ne faut pas augmenter (le Consultant conseillerait même de le diminuer) le nombre total d'heures (51), pour laisser une place suffisante aux travaux "hors classe" (particulièrement : exercices pratiques, langues, sténo et dactylo).

Notons ici : A propos du programme tel qu'il se trouve établi (programme lourd, varié, multidirectionnel), le Consultant déclare qu'une des conditions du succès pour l'entreprise nouvelle, surtout dans ses débuts, est la sévérité qui écarte les non-valeurs et garantit aux récipiendaires une formation solide. Le prestige de la profession risque d'attirer dans la licence en journalisme des étudiants dont la place est ailleurs; ils encombreraient les cours et rendraient plus difficile encore qu'elle ne l'est la tâche des pionniers de la formation universitaire des journalistes; ils dévaloriseraient cette formation.

Chapitre cinquième

LES EXERCICES DE PRATIQUE PROFESSIONNELLE

Répétons-le : la réussite ou l'échec de l'enseignement universitaire du journalisme dépend, dans une mesure qui n'est pas médiocre, de l'organisation pédagogique des exercices pratiques, ce qui implique la constitution d'une rédaction audio-visuelle et imprimée.

C'est pour marquer l'importance de cette opération que nous lui avons consacré un chapitre, bien que le sujet eut pu trouver sa place logique dans le chapitre précédent.

La bonne conduite et l'efficacité des exercices de pratique professionnelle réclament du matériel, des crédits de foncionnement et des locaux ad hoc.

Il s'agit de mettre à la disposition des étudiants le minimum requis d'équipement pour que les futurs journalistes puissent se rendre maîtres, non pas, comme trop souvent, des tours de main et ficelles ou trucs du métier (ce qui s'apprend vite), mais des opérations et techniques fondamentales du journalisme contemporain, en tenant compte du fait qu'au niveau universitaire, cet apprentissage doit être l'occasion d'une réflexion systématique et approfondie sur ces opérations et techniques.

Mais, il faut le dire, cet équipement professionnel (matériel, crédits, locaux) coûte cher, même si l'on se satisfait du strict minimum et rien de plus.

Aussi le Consultant a-t-il mis au point une formule qui est économique en soi, rentable pour l'Université dans son ensemble et progressivement réalisable. Et il attire l'attention sur le fait qu'il est toujours possible, avec un peu d'imagination, d'étudier la pratique professionnelle avec un équipement réduit à rien; l'absence de celui-ci ne justifie jamais le renoncement.

Cela dit avec force, passons en revue successivement les questions suivantes : le champ de la collecte journalistique, la mise en forme de la matière collectée et sa publication imprimée et audio-visuelle; le matériel d'investissement et de fonctionnement; les locaux.

A.- LE CHAMP DE LA COLLECTE JOURNALISTIQUE

L'idée de base est que ce champ sera l'Université elle-même.

Il s'agira de rendre compte de l'activité universitaire dans tous les domaines, intérieur et extérieur, où elle se manifeste, pour autant que cette activité soit digne d'un intérêt permanent.

Il s'agira de consigner "journalistiquement" ces comptes rendus dans une double publication (imprimée-illustrée-audio-visuelle); de publier, en somme, une sorte de magazine dans les deux formes fondamentales du journalisme contemporain, sous le titre (qui n'est donné ici que pour fixer les idées) de "La vie à l'Université", en adoptant un niveau assez élevé de vulgarisation.

L'intérêt de ce choix est le suivant :

1° La grande économie de la formule résulte du fait que la matière est à portée de la main (pas de frais de déplacement, transport, etc.) et que la collecte, la transmission et la distribution n'exigent pratiquement aucun équipement onéreux (abonnement d'agence, téléscripteur, etc.).

2° L'Université constitue un riche microcosme journalistique, où il est aisé de pratiquer toutes les opérations journalistiques, de la collecte à la diffusion; d'étudier toutes les fonctions journalistiques, de l'information à la propagande et aux fonctions psycho-sociales; de trouver des thèmes et des sujets journalistiques qui appartiennent à tous les domaines de la pensée et de l'activité contemporaines.

3° Sous ses deux formes, "La vie à l'Université" peut être utilisée par le Service des Relations Publiques de l'Université (ou l'équivalent), à des fins d'information intérieure (Journal d'entreprise) et à des fins de propagande extérieure (Rayonnement de l'Université).

4° Les documents recueillis et mis en forme prendront place dans les "Archives journalistiques", imprimées et audio-visuelles, dont l'intérêt est si grand pour l'histoire et la sociologie que le Consultant a proposé la création à Ankara des Archives journalistiques de la Turquie (Voir Considérations finales, b) Etapes et utilisation des crédits).

5° Les locaux de notre Magazine et le matériel pourraient être utilisés également pour la spécialisation : production audio-visuelle.

6° Ces locaux, conditionnés et équipés d'année en année, pourraient, le cas échéant, devenir le centre physique d'un enseignement audio-visual en circuit fermé, enseignement que la pression démographique et la démocratisation des études imposent de plus en plus à l'attention des Universités.

B.- MISE EN FORME ET PUBLICATION

Détermination de la matière, fréquence de publication, établissement de la maquette, constitution des équipes, collecte et transmission de la matière, etc., etc., tout cela, qui dépend en partie des moyens mis à la disposition de la rédaction, ne pose pas de problèmes insolubles, professionnellement parlant.

Un problème mérite quelques instants d'attention, pour des raisons d'ordre pédagogique : la mise en forme en vue de la publication, qui sera ici poussée le plus loin possible, de telle sorte que la publication elle-même devienne, pédagogiquement, presque inutile.

Elle se fera d'après ce que nous appellerons "une conduite" qui permettra, en même temps qu'une mise en page, de fructueuses comparaisons entre les quatre formes de messages journalistiques.

En voici à la page suivante une disposition générale qui a été éprouvée; elle est donnée à titre d'exemple.

Journal imprimé-illustré									
I. Le message écrit			II. Le message photographique						
Scripto - texte			Nos. des photos	Photos et contenu	Photo - texte Titre, sous-titre, légende				
[illegible]					[illegible]				
Journal audio-visuel									
III. Le message verbal				IV. Le message cinématographique					
Nos Séquences + Durée	Contenu	Audio-texte	Décor sonore	Nos Séquences + Durée	Echelle des Plans	Contenu	Ciné-TV texte	Décor sonore	
[illegible]									

C'est à partir de la mise en forme, conduite comme il est dit, que seront établis le manuscrit et le script définitifs destinés à la publication et diffusion.

Pour la publication imprimée, la sagesse consiste à faire apoel à un imprimeur extérieur (si l'Université n'est pas équipée); et si les frais sont trop lourds, à se contenter d'établir un manuscrit tout prêt à la publication.

Pour la diffusion audio-visuelle, la sagesse consiste à travailler avec du matériel d'amateur et en ciné 8 mm.; si les frais sont trop lourds, à se contenter d'établir un script tout prêt au montage.

C.- LE MATERIEL

Soit une rédaction de 20 à 30 étudiants.

Notons :

1°. il est possible de commencer l'enseignement sans matériel, sur script ou manuscrit;

2°. il est possible et désirable, pour tenir compte de l'expérience, d'étaler l'achat du matériel sur plusieurs années; cet étalement permet aussi de suivre le progrès technique;

3°. il est préférable de renoncer à l'équipement d'un atelier d'imprimerie, trop onéreux et d'un maniement trop difficile et de faire appel à un atelier extérieur;

4°. pour l'audio-visuel, le bon matériel d'amateur suffit largement; et le ciné 8 mm. est à l'achat et à l'exploitation particulièrement économique (3 ou 4 fois moins cher que le 16 mm.);

5°. il faut éviter que les étudiants perdent leur temps dans le maniement des techniques matérielles; c'est pourquoi on préférera l'imprimerie extérieure et le matériel audio-visuel automatique.

Voici, à titre purement exemplaire, une liste du matériel nécessaire et suffisant; il appartiendra aux titulaires des exercices pratiques d'établir une liste conforme à l'opinion qu'ils se feront de leur enseignement.

2 machines à écrire
1 ronéo ou machine à stenciller
1 verifax
2 appareils photo avec pied et flash
3 magnétophones
2 électrophones
2 tables sonores
1 récepteur radio
1 récepteur TV

3 caméras 8 mm., de préférence synchro, avec pieds, bras d'éclairage et magnétophone portatif
3 visionneuses
3 colleuses
1 titreuse-truqueuse
2 projecteurs sonores avec table et écran
des disques de sonorisation
du petit matériel (sonore et visuel)
tables, armoires, etc.

Le prix de cet équipement se situe entre 5 et 6.000 dollars.

Les frais d'exploitation annuels peuvent être estimés à 1.000 dollars maximum.

D.- LES LOCAUX

Ici aussi, on peut commencer avec presque rien et s'équiper en plusieurs années.

Pour l'ensemble de l'activité de l'Ecole, il serait souhaitable de disposer de :

1 grand auditorium, qui puisse servir de salle de rédaction et de salle de projection

1 salle pour enregistrement sonore, qui puisse servir d'atelier audio-visuel

1 salle pour la rédaction des manuscrits et des scripts

1 salle pour la bibliothèque et les archives journalistiques, en deux parties séparées

bureaux pour personnel enseignant

Chapitre sixième

LES METHODES SPECIFIQUES DE L'ENSEIGNEMENT DU JOURNALISME

Elles sont données ici à titre d'exemple et sans autre prétention.

Elles ont été éprouvées; leur rendement paraît bon; elles impliquent l'abandon presque complet de l'enseignement ex-cathedra, dans sa forme traditionnelle.

Tout en respectant le caractère universitaire, ces méthodes spécifiques s'attachent à développer systématiquement les facultés intellectuelles qui sont les plus nécessaires dans la pratique quotidienne de la profession : documentation - compréhension et jugement - expression - vulgarisation. Elles répondent ainsi à un des desiderata les plus constants de la profession.

Elles trouvent leur meilleure application dans les matières de la connaissance profonde et réfléchie (voir l'Eventail des cours).

En voici le schéma opérationnel :

A.- POUR UNE MATIERE DONNEE (qu'elle le soit par exposé ex-cathedra ou par un texte accessible)

1 - compréhension et assimilation
par le moyen de résumés, plans synthétiques, plans analytiques, tableaux synoptiques, graphiques, etc.

2 - détermination du minimum indispensable et du maximum désirable,
par classement hiérarchique des valeurs,
par pondération de chaque élément

3 - restitution de la matière
par l'écriture
par la parole
par les moyens audio-visuels (éventuellement)

4 - vulgarisation de la matière
cette vulgarisation est faite à plusieurs degrés, de la vulgarisation "populaire" à la vulgarisation "scientifique" (par l'écriture, par la parole, par l'audio-visuel)

B.- POUR UNE MATIERE NON DONNEE

1 - collecte méthodique de la documentation

2 - critique interne et externe des sources

3 - pondération de ces sources, classement hiérarchique, organisation en systèmes, plans

4 - synthèse exhaustive, établie en minimum indispensable et en maximum désirable

5 - vulgarisation de la matière (voir ci-dessus)

C.- POUR DES SUJETS ETROITEMENT MONOGRAPHIQUES

1 - colloques organisés par, avec et pour les étudiants, sous la présidence d'un professeur, éventuellement en présence de personnes étrangères au cours

Chapitre septième

LES STRUCTURES ADMINISTRATIVES

En conséquence des options choisies, nous nous nous trouvons en présence de deux types d'enseignement (l'universitaire et la para-universitaire) qui, en se complétant, forment un ensemble : l'Enseignement supérieur du Journalisme.

Chaque type d'enseignement a sa structure propre.

A.- L'ENSEIGNEMENT UNIVERSITAIRE

En cette matière, le Consultant a tenu à affirmer nettement sa position de principe : inscription de l'enseignement journalistique dans les structures traditionnelles ou normales de l'Université et de la Faculté. Donc, ici, une Section de la Faculté des Sciences politiques.

Voici les raisons :

1° Tout enseignement nouveau doit trouver place dans les structures traditionnelles pour bénéficier de leur expérience, du capital moral accumulé, de leur prestige, etc.

Si ce n'est pas possible, ce sont les structures traditionnelles qu'il faut changer pour les adapter aux situations nouvelles. Sinon, l'Université crée en son sein plusieurs structures différentes et perd ainsi son homogénéité.

2° A cause de sa nature même (art et technique sociaux), le journalisme a intérêt à s'inscrire dans les structures traditionnelles pour mieux résister aux pressions intérieures et extérieures, au moins au début et aussi longtemps que l'enseignement ne s'est pas affirmé et imposé.

3° Au début, dans l'ignorance où nous sommes des structures les plus adéquates, il est sage de ne pas innover. D'ailleurs, tout enseignement nouveau a besoin d'être encadré et, même, tenu en laisse pour lui éviter les erreurs de jeunesse.

Il réalise cette condition dans une structure ancienne qui constitue par elle-même le frein utile.

4° Toute organisation nouvelle au sein d'une organisation ancienne s'engage dans un mouvement centrifuge; tout naturellement, elle tend à l'autonomie, recherche le succès facile, est sensible aux pressions, éprouve le besoin de s'affirmer par tous les moyens.

Elle risque ainsi une baisse sensible du niveau universitaire, que les Facultés défendent mieux par tradition et par intérêt; et celles-ci résistent mieux, par simple force d'inertie, aux forces centrifuges de l'intérieur et de l'extérieur.

Mais deux conditions sont nécessaires; il faut que l'enseignement nouveau dispose : 1°) d'un organe de direction, d'impulsion et de réflexion; 2°) d'un budget d'investissement et d'exploitation.

Si ces deux conditions, dont la nécessité n'est pas à démontrer, ne peuvent être réalisées au sein des structures traditionnelles, il faut élaborer une structure nouvelle, en s'entourant de garanties contre les risques dénoncés ci-dessus.

Après avoir marqué leur accord sur ces considérations, les représentants de la Faculté au sein de la Commission ont exprimé l'avis suivant :

1°. il est important de créer l'enseignement du journalisme très rapidement, en novembre 1964 si possible, en considération du fait que les discussions sur cet objet durent déjà depuis plusieurs années;

2°. il convient d'éviter toute structure qui exigerait l'intervention du législateur, puisque celle-ci retarderait la mise en oeuvre de l'enseignement nouveau;

3°. les deux conditions nécessaires ne peuvent être réalisées dans les structures traditionnelles; les Sections, en effet, ne possèdent ni direction, ni budget;

4°. à l'imitation de ce qui a été réalisé à la Faculté de Médecine de Hacettepe (Ankara), à la Faculté de Médecine et à l'Université technique d'Istanbul, il serait souhaitable de créer une Haute Ecole universitaire, attachée à la Faculté des Sciences politiques de l'Université d'Ankara;

5°. le règlement de cette Haute Ecole s'inspirera utilement de celui de la Haute Ecole dentaire de l'Université d'Ankara, parce qu'il offre toutes garanties contre les risques dénoncés : création en conformité avec la Loi sur les Universités - les organes de gestion dépendent étroitement de la Faculté qui prend les décisions - un budget est prévu de même qu'un directeur.

Après un examen approfondi de cet avis et du statut de la Haute Ecole dentaire, le Consultant se rallie à la formule proposée; il considère celle-ci comme adéquate parce qu'étant très proche de la formule "Section", elle remplit les deux conditions nécessaires; il déclare que, la faisant sienne, il la défendra, si besoin est.

Mais il demande une modification de l'article concernant la direction de l'Ecole : pour des raisons de relations publiques :

"le directeur sera assisté dans sa tâche par un Secrétariat composé
"de deux Secrétaires, membres du personnel enseignant de l'Ecole,
"dont l'un est journaliste professionnel de la presse imprimé et
"l'autre, journaliste professionnel de la presse audio-visuelle".

Restait à donner un nom à cette Ecole; la Commission propose :

SIYASAL BILGILER FAKULTESI

BASIN VE YAYIN

YUKSEK OKULU

Littéralement :

Faculté de Science politique

HAUTE ECOLE DE PRESSE ET DE DIFFUSION

B.- L'ENSEIGNEMENT PARA-UNIVERSITAIRE

Les raisons d'être de cet enseignement para-universitaire ont été exposées au début de ce rapport.

L'effort de formation qualifiée des journalistes ne doit pas porter uniquement sur les futurs journalistes, mais aussi sur les journalistes en fonction, compte tenu du fait que ceux-ci disposent de peu de loisirs.

L'enseignement qui leur est destiné ne doit pas être un enseignement quelconque; il doit se situer à un niveau supérieur, universitaire si possible.

C'est pourquoi il est dit "para-universitaire", pour marquer son double caractère.

La Commission a estimé que cet enseignement devrait respecter les règles suivantes :

1° il est réservé aux journalistes titulaires de la carte jaune, pour le perfectionnement de la profession, pour l'entretien et la mise au point périodique des connaissances utiles;

2° il est administré par un Conseil d'administration, composé par moitié d'universitaires et de professionnels, sous la présidence et la vice-présidence alternées d'un universitaire et d'un professionnel; et le

financement est assuré par moitié par l'Université et par la Profession;

N.B.: La structure mixte serait ici sans danger; en effet, l'effort pédagogique s'adresse à des professionnels qui connaissent le métier et non à des adolescents à qui il faut tout apprendre. En outre, elle permet, sur un terrain neutre, cette collaboration si désirable entre l'université et la profession.

3° le Conseil d'administration de l'organisme a un double rôle :
   a) gérer l'organisme
   b) être le Comité consultatif de l'Enseignement supérieur du Journalisme;

4° l'organisme para-universitaire, déclaré comme tel, délivre des Certificats de fréquentation :

a) pour les cours de culture de base professionnelle,
b) pour les cours de connaissance profonde et réfléchie,
c) pour les cours de spécialisation personnelle,
d) pour l'ensemble de ces cours;

5° le programme est fondamentalement le même (sauf formation pratique) que celui de l'Enseignement universitaire; les professeurs de celui-ci prêtent leur concours à l'Enseignement para-universitaire;

6° cet enseignement se donne à un moment de la journée qui soit favorable aux journalistes, le soir par exemple.

CONSIDERATIONS FINALES

Le pessimisme que pouvait ressentir le Consultant quant aux moyens et étapes de la réalisation du projet, a fait place très rapidement à l'optimisme. L'état de développement "académique" de la Turquie - même en ce qui concerne les moyens d'information - est tel que, comparable à celui des pays occidentaux, il donne toutes raisons de penser qu'aucune difficulté ne soit insurmontable.

Notons que les considérations qui vont suivre s'appliquent également à Istanbul mutatis mutandis.

A.- L'APPEL AUX PROFESSEURS ETRANGERS

Dans ces conditions, le Consultant a pu, dans l'élaboration du projet, ne pas tenir compte des problèmes de réalisation; ainsi, ce projet répond uniquement aux impératifs de la formation universitaire des journalistes (et assimilables).

Il a pu aussi, sûr d'être compris, faire la déclaration suivante, à Ankara et à Istanbul :

> "Quand la nécessité n'en est pas impérieuse, je suis adversaire "de faire appel à des professeurs étrangers pour tenir des chaires de "spécialisation; mon expérience m'a démontré que ces professeurs (sauf "s'ils s'installent définitivement ou à long terme dans le pays - ce qui est rare- "ment le cas) ne remplissent pas, comme il conviendrait, une des "tâches fondamentales de l'enseignement universitaire : former de jeunes "chercheurs qui seront la relève scientifique de demain".

En Turquie, pour l'objet en cause, la nécessité de cet appel n'est pas impérieuse, loin de là ! Le niveau académique n'a rien à envier à personne; des professeurs, docents, chargés de cours, etc. existent, qui peuvent assumer la charge des cours nouveaux, qu'ils soient généraux ou spécialisés, aussi bien que quiconque ailleurs et dans les meilleurs conditions pédagogiques.

Ils se trouveront dans la même situation où nous nous trouvions, en Europe occidentale, il y a vingt ans; il leur appartiendra d'organiser les études et recherches scientifiques, de sélectionner des jeunes et de les former, de créer les conditions de l'extension de l'enseignement journalistique et celles de la relève pour l'avenir.

Dans le cadre de la Haute Ecole, ces tâches d'enseignement, de recherche et de formation spécialisée pourront être menées à bonne fin sans aide "académique" extérieure; elles exigeront, certes, comme partout ailleurs, du dévouement, des efforts organisés, du travail persévérant, de la diplomatie, des remises en question, des adaptations, quoi encore ?

Mais le Consultant est heureux de le proclamer : toutes les conditions de la réussite existent ici.

B.- ETAPES ET UTILISATION DES CREDITS

En ce qui concerne l'objet ci-dessus, la Commission a exprimé les avis suivants :

1° Les étapes "administratives" seront autant que possible accélérées pour que le nouvel enseignement puisse être inauguré dès l'année académique 1964-1965; ainsi serait rencontré le voeu de tous ceux, universitaires, professionnels, politiques, qui s'intéressent au problème.

2° Compte tenu de la déclaration du Consultant, il n'est pas nécessaire de faire appel à du personnel académique de l'étranger; le personnel national peut prendre la charge des cours nouveaux.

N.B.: Si les possibilités d'orienter les jeunes vers la recherche et la spécialisation existent, cette action serait grandement facilitée si l'Unesco intervenait en mettant à la disposition de l'Université un certain nombre de bourses d'études à l'étranger.

Une seule difficulté : l'absence d'une télévision qui posera des problèmes à l'enseignement audio-visuel pendant un certain temps.

3° La répartition des cours entre les deux licences (voir ci-dessus, Chap. IV, C, I) est telle qu'aucun problème insoluble ne se pose en première année.

Si des difficultés naissaient des cours à créer, deux solutions seraient à utiliser : a) des cours similaires qui existent dans les programmes universitaires pourraient être donnés momentanément en remplacement des cours non créés; b) certains cours non créés en première licence pourraient être donnés seulement en deuxième licence, puisqu'il y a une différence utilisable de 6 h.-semaine entre la première et la deuxième licence.

4° Les crédits de l'Unesco et d'autres sources devraient pouvoir être utilisés comme suit :

a) une partie pour l'équipement des rédactions de pratique professionnelle;

b) une partie pour créer à la Haute Ecole (ce serait une initiative très heureuse) les "Archives Journalistiques de la Turquie", où seraient

conservés, répertoriés, classés les journaux imprimés et les documents audio-visuels de la radio et de la télévision;

N.B.: Le crédit réservé à cette création originale (à laquelle l'Unesco devrait, de l'avis du Consultant, s'intéresser directement) serait utilisé pour envoyer à l'Université pendant quelques mois un expert-archiviste qui procéderait aux premières installations et formerait en même temps à cette spécialité très particulière un jeune élément turc.
Le crédit serait également utilisé pour acheter le premier équipement ad hoc.

c) une partie pour couvrir les frais de première installation d'une bibliothèque spécialisée. A ce propos, le Consultant se permet de signaler une bibliographie sélective qui évitera de longues recherches, dans CLAUSSE Roger, Les Nouvelles, Synthèse critique, éd. de l'Institut de Sociologie, Université Libre de Bruxelles, 1964.

°
° °

Revenons un instant aux Archives Journalistiques. Pour tenir la promesse faite par le Consultant, on trouvera en annexe à cette première partie du rapport, un avant-projet d'Archives audio-visuelles à l'intention des historiens et des sociologues; cet avant-projet, donné à titre d'information, a été élaboré par le Centre National Belge d'Etudes des Techniques de Diffusion Collective, dont le siège est à Bruxelles.

C.- DIRECTION ET PERSONNEL ENSEIGNANT

L'importance du choix, tant de la Direction que du Personnel enseignant de la Haute Ecole, n'est pas à démontrer au seuil d'une entreprise nouvelle et pleine d'aléas.

1° Pour le personnel enseignant "intérieur" :

Quand il s'agit du personnel choisi dans les cadres actuels de l'Université, il n'y a pas de problème particulier; les normes traditionnelles de l'Université seront tout naturellement d'application.

2° Pour le personnel enseignant "extérieur" :

Quand il s'agit du personnel choisi en dehors de l'Université - ce sera probablement le cas pour les cours de formation pratique - l'expérience a démontré qu'il fallait exiger que les professionnels, même les plus qualifiés dans la profession, remplissent au moins deux conditions pour s'adapter au milieu académique : a) être titulaire d'un diplôme universitaire, c'est-à-dire avoir subi les disciplines universitaires; b) fournir des preuves objectives de leur intérêt pour le journalisme, comme objet d'étude et d'enseignement.

3° Pour la direction de l'Ecole :

Celle-ci agira dans deux directions, également importantes : a) vers l'intérieur, pour l'organisation, l'impulsion, la surveillance, etc.; ici pas de problèmes particuliers; b) vers l'extérieur, où se jouera la partie décisive: imposer la Haute Ecole, la faire accepter surtout et avant tout par la Profession; sans cela, c'est l'échec.

Pour que la direction puisse gagner la partie "vers l'extérieur", il est désirable, peut-être même nécessaire, que la personne choisie remplisse, sinon les deux, au moins une des deux conditions suivantes : a) être acceptée comme un des leurs par la Profession ou, mieux encore, être un des leurs; b) être une personnalité académique de telle réputation que son choix pour former les futurs journalistes honore légitimement la Profession.

D.- LES SUITES

La Commission a terminé ses travaux le 6 mai; le 7 mai, elle était reçue par le Doyen de la Faculté des Sciences Politiques.

Au cours de cette réunion, le Consultant répond aux questions posées, après avoir fait un exposé général du projet.

Le projet est adopté.

Il est alors procédé à l'étude des mesures qui restent à prendre pour que la Haute Ecole puisse ouvrir ses portes en novembre 1964.

Il est décidé de présenter le projet à la Faculté et au Sénat de l'Université avant la fin du mois de juin et, à cette fin, de traduire et publier immédiatement le texte.

Au moment où le Consultant quittait la Turquie, le 5 juin, le projet était en discussion à la Faculté.

Annexe à la Première Partie

LES ARCHIVES JOURNALISTIQUES

DE LA TURQUIE

A titre d'information :

LA QUESTION DES ARCHIVES AUDIO-VISUELLES

d'après un avant-projet de création d'un Centre pour la conservation de ces archives,
établi en 1960, par le Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective (Bruxelles).

Annexe :

Archives audio-visuelles

CENTRE NATIONAL D'ETUDE

DES TECHNIQUES DE DIFFUSION COLLECTIVE

A. S. B. L.

1 rue Abbé Cuypers

Bruxelles 4, 1960

Le Professeur Roger CLAUSSE, Directeur du Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective, soumet à votre bonne attention :

AVANT-PROJET DE CREATION d'UN

CENTRE UNIVERSITAIRE DE DOCUMENTATION AUDIO-VISUELLE POUR L'HISTOIRE ET LA SOCIOLOGIE (CUDAV)

GENESE - C'est en juin 1959 que le Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective conçut l'idée de la création d'un Centre se fixant pour but l'analyse et la conservation de la documentation audio-visuelle digne d'être considérée comme archives ayant une valeur historique ou sociologique.

L'idée fut soumise en Octobre 1959 par M. le Professeur Roger CLAUSSE, Directeur du Centre, à la Commission du Cinéma Scientifique (groupe des Sciences Sociales) du Séminaire du Film et du Cinéma de l'Institut de Sociologie SOLVAY. Cette Commission demanda à MM. CLAUSSE et STENGERS, l'un et l'autre professeurs à l'Université Libre de Bruxelles, de constituer, en collaboration avec le Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective (TDC), un groupe d'études spécialisé.

Ce groupe d'études, composé essentiellement de techniciens et de professionnels du cinéma, de la radio et de la télévision, a procédé à des échanges de vue dont le présent rapport a repris la substance.

La conclusion principale a été la nécessité et l'urgence de créer un organisme s'intéressant à ces problèmes, un CENTRE UNIVERSITAIRE DE DOCUMENTATION AUDIO-VISUELLE POUR L'HISTOIRE ET LA SOCIOLOGIE.

Dans le même temps, M. Michel LOGIE, Professeur à l'Ecole Supérieure de journalisme de Lille, exprimait des préoccupations semblables aux nôtres. A la suite de son intervention au colloque de Milan de l'Association Internationale d'Etudes et de Recherches sur l'Information, en octobre 1959, se constituait un groupe de travail comprenant MM. Jean PRINET, Conservateur en Chef du Département des Périodiques à la Bibliothèque Nationale de Paris, Jean JAY et Michel LOGIE. Ce groupe rédigea un voeu demandant à l'UNESCO de recommander aux Etats

membres la conservation des photographies, des films cinématographiques, des images télévisées, des microfilms. Il s'agit en quelque sorte de demander aux Etats de prendre des mesures conservatoires analogues à celles appliquées par de nombreux pays en ce qui concerne les documents écrits. On trouvera le texte de ce voeu en annexe du présent rapport.

La Commission de la République Française pour l'UNESCO a l'intention d'appuyer ce voeu lors de la prochaine assemblée générale de cette organisation internationale; notre groupe d'études a, de son côté, alerté la commission nationale belge pour l'UNESCO.

Dans ce mouvement international qui s'amorce et qui semble devoir prendre une ampleur digne du besoin auquel il répond, il s'agirait pour nous de donner à la Belgique un rôle à la fois de précurseur et de pilote.

OBJET - "Personne ne conteste aujourd'hui que l'image est un témoignage culturel. Nous vivons pourtant dans un constant paradoxe. Alors que l'enseignement et l'information ont de plus en plus recours à l'image, ceux-là même qui s'en servent comme moyen pédagogique ou d'expression ont une culture dont le VERBE est la base. Pour eux, l'image est un instrument, et il n'est pas certain qu'ils lui accordent une valeur intrinsèque permanente.

"Le résultat est le respect témoigné au VERBE. Il est conservé. La plupart des pays ont institué par voie légale une conservation de l'ECRIT : livres, journaux, périodiques. On se préoccupe beaucoup moins de conserver l'image, qui est pourtant une nouvelle forme d'écriture qui souvent l'emporte sur l'écrit comme témoignage d'une culture, comme reflet de moeurs, comme expression adéquate de l'information.

"Dans le domaine de l'information notamment, il deviendra de plus en plus impossible d'étudier ses aspects historiques, sociologiques, technologiques, sans accorder à l'image autant d'intérêt qu'à l'expression écrite.

"Reflet du fait, l'image est un témoignage direct. Pour étudier un fait, pour savoir comment il fut "couvert" par les différents moyens d'expression de l'information, pour étudier la rétention de l'information par le public, il faudra disposer demain de toutes les images de cet événement."

(Michel LOGIE, Note remise à M. BRUNSWICK, Secrétaire Général de la Commission de la République Française pour l'UNESCO).

Précisons que ce respect témoigné au VERBE se traduit par l'intérêt porté au document écrit. Le document sonore, qui reproduit non seulement le discours, mais son élocution, l'ambiance, les réactions du public, est, comme le document visuel, victime de l'indifférence.

Documents auditifs, visuels, mixtes, présentent, à côté des documents écrits, une importance primordiale pour les historiens et les sociologues :

- ils constituent une série nouvelle autorisant de nouveaux recoupements;
- ils présentent, dans leur complexité, des tranches de réalité concrète;
- ils constituent souvent des documents uniques
  - soit par certains de leurs aspects,
  - soit dans leur totalité;
- ils renferment un contenu sociologique (films sociologiques involontaires)
- ils présentent un intérêt pour l'histoire des techniques de diffusion collective.

L'actuelle dispersion de cette documentation audio-visuelle, l'insuffisance de son classement, les risques de disparition (par insuffisance des moyens matériels et techniques mis en oeuvre pour sa conservation) font craindre à de nombreux scientifiques l'imminence de pertes irréparables.

Le Centre Universitaire de Documentation Audio-Visuelle pour l'Histoire et la Sociologie s'occuperait de veiller à l'inventoriation et au classement des documents sonores, cinématographiques ou télévisés dont la connaissance est indispensable aux historiens et sociologues de notre pays.

Le Centre n'aurait pas l'intention de créer des "archives"; il entendrait laisser à chacun le soin de conserver les documents lui appartenant en propre; son existence, l'affirmation de ses buts et de leur intérêt constitueraient en eux-mêmes une pression morale suffisante dans la plupart des cas pour inciter les détenteurs de documents utiles à en assurer eux-mêmes une conservation soigneuse; le Centre n'interviendrait matériellement pour assurer cette conservation que si surgissaient des risques graves de destruction.

L'activité du Centre consisterait à :

-promouvoir un système uniformisé de classement;
- créer un fichier central;
- apporter une aide technique aux détenteurs de documents (sous forme d'étude des conditions idéales de conservation);
- informer les chercheurs;
- permettre et organiser la consultation des documents.

Le Centre, comme son nom l'indiquerait d'ailleurs, se situerait au niveau de la recherche universitaire.

Il s'intéresserait surtout et d'abord aux documents belges et aux documents de la vie internationale lorsque celle-ci a une incidence sur notre pays.

Le Centre s'intéresserait d'abord aux documents qui concernent le politique, l'économique, le social; mais il aurait conscience de devoir aborder les problèmes culturels dans un très proche avenir.

Sur le plan international, l'action d'organismes tel l'UNESCO fera en sorte, qu'il soit loisible au chercheur de consulter dans chaque pays les documents audio-visuels le concernant.

SOURCES DE DOCUMENTS - Les trois sources principales et régulières de documents en Belgique sont les actualités cinématographies, la radio, la télévision.

Les Actualités cinématographiques

La production typiquement belge est représentée ici par la Firme BELGAVOX qui a non seulement conservé et classé tout ce qui, depuis 15 ans, a été réalisé par ses soins, mais également des archives antérieures à la constitution de la société.

Cette documentation représente plus d'un million de mètres de pellicules; un classement en est établi, comportant l'indication du sujet et le nom du personnage central.

D'autres firmes distribuent en Belgique des actualités produites à l'étranger. Ce sont : DISCIBEL ("Regards sur le Monde"), PATHE CONSORTIUM CINEMA, GAUMONT, TWENTIETH CENTURY FOX FILM BELGE.

Si de nombreuses séquences de ces actualités sont régulièrement tournées en Belgique, le montage et la sonorisation se font à l'étranger.

Les firmes productrices possèdent à leurs sièges des cinémathèques complètes dont certaines (FOX MOVIETONE, PATHE-JOURNAL) sont riches en documents belges antérieurs à l'existence de BELGAVOX. Le Centre pourrait, par des accords avec ces firmes, permettre la consultation de ces archives aux chercheurs belges qui en feraient la demande.

De plus, trois de ces firmes déposent régulièrement leurs actualités filmées à la Cinémathèque de Belgique : ce sont DISCIBEL, FOX-MOVIETONE et GAUMONT. Sous l'influence du Centre, ce mouvement de dépôt conservatoire pourrait peut-être être accentué.

La Télévision

Les Actualités et Reportages filmés par la télévision belge depuis sa fondation en 1953 sont, en principe, conservés, et ce en collaboration avec la Cinémathèque.

Ces documents sont répertoriés chronologiquement par jour; certains sont répertoriés par genres. Un classement systématique et idéologique devrait être fait mais ne pourra l'être que lorsque la direction assurera des crédits pour l'engagement d'un filmothécaire.

Au point de vue du volume matériel, cette documentation ne représente pas quelque chose de très important.

La télévision possède également quelques rares documents antérieurs à 1953. Elle reçoit des films de l'agence UNITED PRESS INTERNATIONAL (UPI), documents dont la propriété reste à l'agence, la télévision ayant un droit

d'usufruit et la faculté de "travailler" la pellicule et d'en mettre les déchets au pilon. Il conviendra donc d'assurer la collaboration d'UPI et de notre CUDAV.

La Radio

Les archives sonores de la radio remontent à 1934, mais de nombreux enregistrements antérieurs à 1945 ont été détruits.

3.000 documents environ y sont conservés dans des installations frigorifiques, répertoriés selon 3 méthodes : le classement décimal universel, le classement chronologique et le classement par thème, avec indication des personnalités et des reporters.

Les documents sont conservés soit sur bandes, soit sur disques, ce qui pose, on le verra plus loin, un problème de conservation, car aucune de ces deux matières ne se conserve indéfiniment.

L'accès à cette documentation ne pose aucun problème. - Mais il convient de noter qu'il existe des docuemtns concernant la Belgique aux sièges de radio étrangères et notamment à la B.B.C.

Autres Sources

Il appartiendra au Centre de mener une enquête systématique visant à la détection de toutes les sources de documents existantes.

Nous savons déjà que des archives sont conservées aux services cinématographiques de divers ministères, notamment l'Instruction Publique (qui a produit des films et qui détient des actualités cinématographiques produites par la B.B.C.), la Défense Nationale (qui possède d'importants documents sur la Famille Royale et sur la dernière guerre), la Santé Publique et la Famille (qui a produit des films documentaires sur l'Enfance), dans des Ambassades, à la Cinémathèque de Belgique, chez des producteurs de Films Documentaires (Productions Cinématographiques Charles Dekeukeleire, Institut National du Film Scientifique, etc...).

Eurovision et les échanges entre stations de télévision sont des sources non négligeables de documentation télévisée.

Des collections particulières éventuelles, d'autres organismes, tels Musée de la Parole, Bandothèque, associations de Chasseurs de Son, qu'il faudra recenser et intéresser à nos activités, peuvent également détenir des documents dignes d'intérêt.

Enfin, le Centre pourra entreprendre la recherche de documents dont la disparition n'est peut-être pas irrémédiable. Signalons par exemple une riche documentation sur l'histroie de la Famille Royale, dérobée par l'occupant au ministère de la Défense Nationale, constituée par des films dont on pourrait peut-être retrouver aujourd'hui la trace en Allemagne.

CONSERVATION - Si la conservation des films n'est pas encore susceptible de poser des problèmes trop inquiétants (à condition tout au moins de prendre un certain nombre de précautions), celle des bandes magnétiques ne semble pas pouvoir être garantie au-delà d'une période s'étendant de 5 à 10 ans - Or, bientôt, les documents sonores ne seront plus seuls à être enregistrés de cette manière : les documents télévisés le seront aussi.

Ceci imposera la prise de copies sur films et sur disques des documents les plus importants.

Cependant, le disque n'est pas, lui non plus, éternel. Seules des gravures effectuées en galvanoplastie sont indestructibles, mais leur prix de revient (2.500 Frs environ pour 30 minutes d'enregistrement) est assez élevé.

SELECTION et CLASSEMENT - La conservation dispersée des documents ne sera utile au chercheur qu'en fonction de l'existence d'un classement centralisé, à la fois systématique et pratique, qui devra être mis au point par des spécialistes que le Centre aura la tâche de former.

Outre le personnel que les organismes intéressés (Radio et Télévision, par exemple) affectent ou pourront affecter à de tels travaux de classement, il conviendra que le Centre lui-même engage des disco-filmothécaires chargés, non seulement de visionner et de répertorier, au fur et à mesure de leur parution, les documents actuellement produits, mais également, petit à petit, de visionner et répertorier les documents antérieurs.

Tous ensemble, disco-filmothécaires appointés par le Centre et par d'autres organismes intéressés aideront à constituer un fichier central complet accessible aux chercheurs. Cela imposera une formation commune de tous ceux qui travailleront à ce classement, et l'adoption d'un système uniformisé de classement.

Ce classement permettra une éventuelle sélection, mais uniquement si celle-ci pour des raisons matérielles, s'imposait.

Cette sélection, si elle a lieu, sera prudente. Pour ne prendre qu'un exemple, les doubles emplois entre documents audio-visuels et documents purement auditifs, qui semblent inutiles au premier abord, peuvent présenter des avantages (le son est souvent meilleur à la radiodiffusion), et leur suppression prendrait un temps considérable.

A l'inverse, il pourra être utile parfois de veiller à la conservation de certains déchets, de "chutes" de films mises d'ordinaire au pilon. De telles interventions, elles aussi, doivent être mesurées : d'une part parce que le volume de ces chutes est considérable (une firme comme BELGAVOX jette chaque semaine environ 1.500 mètres de pellicule), de l'autre parce qu'il s'agit de documents non-montés, de négatifs muets.

PROBLEMES JURIDIQUES - Il faudra également tenir compte du problème des droits qui s'attachent à ces documents audio-visuels. En principe, un certain nombre de ces droits sont suspendus lorsque les utilisations ont des fins didactiques ou scientifiques, mais il conviendra de vérifier dans chaque cas les problèmes juridiques différentiels posés par l'utilisation et la reproduction partielle de chaque document, et d'un informer les chercheurs.

FORME JURIDIQUE DE L'ASSOCIATION ET OBJET - Plutôt que de bâtir dans le cadre d'organismes déjà existants, il serait préférable de créer une association nouvelle, indépendante, spécialisée, qui travaillerait en collaboration avec les autres organismes intéressés, quitte à rémunérer les services que ceux-ci pourraient lui rendre.

La forme juridique la plus souple est celle d'association sans but lucratif.

Le titre de l'association serait : CENTRE UNIVERSITAIRE DE DOCUMENTATION AUDIO-VISUEL POUR L'HISTOIRE ET LA SOCIOLOGIE, titre qui définit bien le caractère de l'association et a le mérite de pouvoir s'abréger aisément en CUDAV.

Le Conseil d'Administration pourrait réunir en son sein :

1) des professeurs de nos quatre Universités, pour marquer notre souci de situer le Centre au niveau de la recherche universitaire,

2) des délégués des Archives Générales du Royaume et de la Bibliothèque Royale dont les préoccupations sont proches des nôtres et l'expérience irremplaçable,

3) des délégués du cinéma, de la radio, de la télévision, y compris des délégués de la Cinémathèque de Belgique et de la Discothèque Nationale, pour établir un contact et une collaboration nécessaires avec les milieux professionnels,

4) des représentants du Centre National d'Etudes des Techniques de Diffusion Collective qui, promoteur du projet, s'intéresse logiquement à tous les problèmes soulevés par les Techniques de Diffusion Collective,

5) des techniciens, un juriste, un ingénieur électronicien, pour la solution des problèmes pratiques de conservation et d'utilisation des documents.

L'objet du Centre pourrait se définir comme suit :

Le Centre a pour objet, soit seul, soit en liaison avec les institutions nationales et internationales compétentes, de veiller à la conservation et au classement de tous documents sonores, cinématographiques ou télévisés, qui, soit

- constituent une série nouvelle autorisant de nouveaux recoupements
- présentent des tranches de réalité concrète dans leur complexité
- constituent souvent un document unique
  par certains de leurs aspects
  dans leur totalité.

- renferment un contenu sociologique (films sociologiques involontaires)
- présentent un intérêt pour l'histoire des techniques de diffusion collective

et dont la connaissance est indispensable aux historiens et sociologues.

Le Centre s'attachera à mettre au point un système uniformisé de classement, à créer un fichier central, à apporter une aide technique aux détenteurs de documents, à assurer lui-même la conservation d'archives menacées de destruction, à informer les chercheurs, à permettre et organiser la consultation des documents, et, plus généralement, il développera toute activité généralement quelconque rentrant dans le cadre de l'objet défini ci-dessus.

FINANCEMENT - Il appartiendra aux pouvoirs publics, et particulièrement au Ministère de l'Instruction Publique et au Ministère des Affaires Culturelles de comprendre l'intérêt scientifique vital de l'action à entreprendre et de donner au CENTRE UNIVERSITAIRE DE DOCUMENTATION AUDIO-VISUELLE (CUDAV), comme aux autres Centres Interuniversitaires les moyens de vivre et de remplir les buts qu'il s'est assigné.

ANNEXE à L'AVANT-PROJET DE CREATION D'UN CENTRE UNIVERSITAIRE DE DOCUMENTATION AUDIO-VISUELLE POUR L'HISTOIRE ET LA SOCIOLOGIE.

VOEU rédigé par MM. JAY, PRINET et LOGIE qui sera remis à l' U.N.E.S.C.O. par l'Association International des Etudes et Recherches sur l'Information

---

L'Association Internationale des Etudes et Recherches sur l'Information :

- considérant le rôle grandissant dévolu à l'image dans la diffusion de l'information,

- considérant que l'information visuelle sous ses trois formes : photographique, cinématographique, télévisée, représente un département important des techniques de l'information, mais que celui-ci est insuffisamment exploré par suite des difficultés que rencontrent les chercheurs pour approcher les documents à étudier, et en avoir communication,

- considérant qu'il importe de réunir, de conserver et de rendre accessible l'information visuelle photographique ou filmée, ancienne ou récente, principalement celle qui présente le plus grand intérêt du point de vue historique, scientifique, artistique ou documentaire, ou du point de vue de la technique photographique ou cinématographique,

- considérant que les films utilisés pour les émissions télévisées, les films reproduisant les enregistrements kinescopés, les films reproduisant les enregistrements magnétiques des émissions télévisées (et tous autres procédés pour la conservation des images télévisées), les microfilms de long métrage destinés à la conservation de la presse écrite, présentent certaines caractéristiques analogues à celles des films cinématographiques,

- considérant que des mesures de conservation doivent être prises d'urgence pour toutes ces photographies, tous ces films, comme on l'a fait dans la plupart des pays pour les livres, les documents d'archives, les objets conservés dans des musées consacrés aux arts, aux sciences et aux techniques,

- considérant qu'il importe de mener une telle action sur le plan national et qu'en fait certains Etats ont mis sur pied des organismes dont les activités peuvent servir d'exemple,

- émet le VOEU :

1) que l'UNESCO recommande aux Etats-membres de prendre d'urgence toute mesure pour assurer la réunion et la conservation des photographies, des films cinématographiques, des images télévisées et des microfilms pour les faire connaître par des répertoires établis selon des méthodes précises et pour les rendre accessibles, soit aux chercheurs, soit au public, après avoir reçu l'accord des ayants-droit,

2) que l'UNESCO qui a pris des initiatives analogues dans le domaine des musées, des bibliothèques et des archives, notamment des archives photographiques d'oeuvres d'art,

- mette à la disposition des Etats membres des experts en matière de conservation de ces divers documents,

- coordonne et diffuse les informations de toute sorte concernant non seulement la conservation de ces photographies, films et enregistrements d'émissions télévisées, mais aussi les centres de documentation sur l'histoire, les techniques et les applications de la cinématographie du microfilm et de la télévision.

DEUXIEME PARTIE

Université d'Istanbul

Faculté des Sciences Economiques

REFORME

de l'

INSTITUT DE JOURNALISME

INTRODUCTION

En application de l'article premier du contrat de Consultant qui lie à l'Unesco, Monsieur Roger CLAUSSE,

article qui stipule : "Conformément à la demande du Gouvernement turc, présentée au titre du Programme de Participation aux activités des Etats membres, ... si les autorités le lui demandent, il préparera un projet de réforme de l'Institut de Journalisme d'Istanbul",

Monsieur le Professeur, Dr. A. Kilicbay, Directeur faisant fonction de l'Institut de Journalisme, soucieux de l'avenir de cet Institut et désireux de tenir compte de l'expérience acquise depuis 1950, date de la création, de même que de l'évolution des esprits en matière de formation des journalistes,

a invité le Professeur Clausse à exposer à la Commission créée pour étudier la réforme du programme de l'Institut, son opinion en la matière et le résultat des travaux d'Ankara.

Le Consultant répondant à l'invitation du Prof. A. Kilicbay, est arrivé à Istanbul le 10 mai.

Deux réunions préparatoires se sont tenues les 12 et 15 mai pour l'organisation du travail.

Etaient présents :

Prof. Ahmet Kilicbay, Directeur
Prof. Burhan Falek, Président de l'Association des Journalistes, Professeur de l'"écriture journalistique"
Prof. Sulhi Dönmeser, Droit pénal, Droit de la presse
Prof. Hasan Refik Ertug, Histoire de la Presse et Diffusion, Exploitation de la Radio, Propagande
Docent Oztekin Tosun, Droit pénal
Assistant Duygun Jarsuvat
Assistant Akin Ilkin

Il a été décidé :

1° de créer une Sous-Commission de travail composée comme suit : Prof. Kilicbay, Assistants Tosun, Ilkin et Jarsuvat, Consultant : Prof. Clausse, Secrétaire : Madame Clausse;

2° de réunir la Sous-Commission les 20, 21, 28 et 30 mai; les travaux devraient être terminés au plus tard le 2 juin pour permettre aux personnes intéressées d'assister aux réunions de l'Institut International de la Presse (Istanbul, 3 - 4 - 5 juin);

3° de travailler suivant un plan établi par le Consultant;

4° de ne pas discuter les travaux préparatoires de la Commission de réforme mais d'entendre les opinions du Consultant en matière de formation des journalistes.

Faisons ici deux remarques :

a) dans les pages qui suivent, on trouvera de fréquentes répétitions de ce qui a été dit dans le rapport d'Ankara et les mêmes idées dites en d'autres termes;

b) il convient de se reporter au rapport d'Ankara pour tout complément d'information; de nombreuses questions n'ont pas reçu ici les développements qu'elles méritaient; certaines n'ont pas été examinées.

La Sous-Commission a suivi le plan de travail que voici :

chapitre premier : La situation à l'Institut
chapitre deuxième : Les options, les principes et leur application
chapitre troisième : Les questions particulières

Chapitre premier

LA SITUATION A L'INSTITUT DE JOURNALISME

La situation à l'Institut de Journalisme de la Faculté des Sciences Economiques de l'Université d'Istanbul peut être résumée ainsi :

1° Depuis 1950, il existe un Institut de Journalisme dont les statuts et le programme n'ont fait l'objet d'aucune réforme depuis cette date lointaine.

2° Les résultats obtenus par cet enseignement sont critiqués, parfois de façon dure, par la Profession.

3° Pour répondre à ces critiques, l'Institut a pris l'initiative de créer une Commission de réforme, qui a mis au point un avant-projet, avant l'arrivée du Consultant.

4° L'arrivée du Consultant en Turquie a incité l'Institut a suspendre les travaux de réforme pour entendre l'opinion d'un spécialiste, à qui il n'est pas demandé de faire la critique de l'avant-projet mais bien d'exposer le système d'enseignement qui a ses faveurs.

A titre d'information, voici deux documents, l'un sur le statut et le programe de l'Institut, l'autre sur l'avant-projet de réforme établi par la Commission.

A.- LE STATUT ET LE PROGRAMME DE L'INSTITUT

a) Structures et buts de l'Institut

Art. 1 - L'Institut de Journalisme a la personnalité civile; il est rattaché à la Faculté des Sciences Economiques de l'Université d'Istanbul.

En turc : Istanbul Universitesi
Iktisat Fakültesi
Gaseticilik Enstitüsü

Art. 2 - Ses buts sont : a) recherches sur le journalisme
b) instruction scientifique et professionnelle
c) coopération scientifique avec les instituts étrangers et participation à des congrès et conférences.

Art. 3, 4, 5 - Modes de nomination et de désignation du personnel enseignant et des membres correspondants, suivant les normes habituelles de l'Université.

Art. 6 - Election d'un directeur par le Conseil des professeurs de la Faculté, pour deux ans; et, en même temps, de quatre personnes enseignantes des Sciences sociales. Ces cinq personnes constituent le Conseil d'Administration de l'Institut.

Art. 7 - Fonctions du directeur : a) représentation
b) administration
c) budget

Art. 8 - Désignation d'un directeur-adjoint.

Art. 9 - Instance suprême : assemblée générale des professeurs de l'Institut.

Art. 10 - Nominations du personnel

Art. 11 - Organisation interne des cours et conférences - Durée des cours : 4 semestres après le Lycée.

Art. 16, 17, 18, 19, 20 - Conditions d'admission (le baccalauréat) et de fréquentation - Examens.

Art. 21, 22, 23, 24 - Ressources financières : budget de la Faculté, donations, vente de publications, subventions - Modes d'attribution du budget.

b) Le programme de l'Institut

Première année universitaire	hs.	Deuxième année universitaire	hs.
Science économique (Dr. A. Kilicbay)	2	Relations internationales (Prof. Dr. E. Celik	1
Droit pénal (Prof. Dr. N. Gensoy)	1	Histoire politique (Doç. Dr. O. Aldikaçti)	1
Science politique et administrative (Prof. Dr. S. Ozçalik)	1	Statistique (Doç. Dr. K. Gürtan)	2
Géopolitique (Ord. Prof. Dr. B. Darkot)	1	Propagande (Okut. H.R. Ertug)	1
Sociologie (Ord. Prof. Dr. Z.F. Findikoglu) (Doç. Dr. C.O. Tütengil)	2	L'actualité (Prof. Dr. F. Ergin)	1½
Technique du Journalisme + Conférences (Okut. C.F. Baskut) (Konf. E. Güresin)	2 1	Technique du Journalisme + Conférences (Okut. C.F. Baskut) (Konf. Abdi Ipikçi)	2 1
Histoire de la Presse et Diffusion (Okut. H.R. Ertug)	1	L'opinion publique (Prof. Dr. S.E. Siyavusgil)	1½
Exploitation de la Radio (Okut. H.R. Ertug)	1	Droit de la Presse (Ord. Prof. Dr. S. Dönmezer)	1
Arts et Littérature (Doç. Dr. F. Timurtas)	1	Arts et Littérature (Doç. Dr. F. Timurtas) (Okut. H. Taner)	2
L'écriture journalistique (Okut. B. Felek)	1	L'écriture journalistique (Okut. B. Felek)	1
Finances (Prof. Dr. B. Feyzioglu)	1	Documentation et archives (Okut. N. Kosken)	1
Politique sociale (Prof. Dr. O. Tuna)	1	Sténographie (Okut. D. Saraç)	4
Le photographe du journal (Konf. C. Isin)	1	Dactylographie (Okut. N. Berkman)	4
Langue anglaise (Konf. A. Sarialp)	2	Langue anglaise (Konf. A. Sarialp)	2
		Déontologie (Okut. E. Batumlu)	2
	19		28

B.- L'AVANT-PROJET DE REFORME DE LA COMMISSION

Au terme de ses travaux, la Commission, créée pour étudier la réforme de l'Institut de Journalisme, a pris la décision de proposer une prolongation de la durée des études pour renforcer la culture générale : de deux ans ou 4 semestres la durée serait portée à trois ans ou 6 semestres.

Elle a également élaboré un nouveau programme, établi sur trois ans. Le voici :

Première année	Deuxième année	Troisième année
Sociologie	Problèmes sociaux et politiques	Histoire de la Presse
Géographie politique et économique	Problèmes économiques et financiers	Déontologie du journaliste
Histoire politique et sociale	Statistique	L'écriture journalistique
Science économique	Exploitation d'un journal imprimé	Analyse des nouvelles
Finances	Droit pénal et procédure pénale	Mise en page
Principes généraux du droit	Droit de la Presse	Radio, publicité et propagande
Science politique	Opinion publique	Politique internationale
Psychologie individuelle et sociale	Beaux-Arts (Théâtre, cinéma, autres arts)	Dactylographie
Fondements de la pensée positive	Langue turque	
Langue turque	Langue étrangère	Langue étrangère
Langue étrangère		

Chapitre deuxième

OPTIONS, PRINCIPES, APPLICATION

Nous avons repris ici le même processus d'organisation qu'à l'Université d'Ankara.

A.- LES OPTIONS FONDAMENTALES

Considérant :

1° l'existence déjà longue de l'Institut;

2° l'inscription de son activité et de son enseignement dans les structures traditionnelles et normales de l'Université d'Istanbul;

3° l'existence d'un organe de direction et d'un budget, partie du budget de la Faculté;

la Sous-Commission de travail n'a pas eu à se prononcer sur les options administratives : Section de Faculté, Haute Ecole, Institut indépendant, etc.

Elle a considéré, sur proposition du Consultant, cette question comme résolue en fait.

La Sous-Commission s'est attachée alors au choix des meilleures options académiques en examinant les formules suivantes, reprises du projet d'Ankara et complétées :

.../...

LES OPTIONS ACADEMIQUES	
Enseignement universitaire	Enseignement technique supérieur
Section ou organisation spécifique parmi les autres Sections ou organisations	Enseignement de spécialisation rattaché à telle ou telle Section universitaire
Licence seule, précédée de deux années universitaires dans n'importe quelle Faculté ou dans telle ct telle Faculté	Cycle complet de quatre ans prenant en charge toute la formation
Enseignement avec la préoccupation de promouvoir les études et recherches scientifiques	Enseignement spécifique sans autre préoccupation
Journalisme lato sensus imprimé-illustré, parlé, visuel	Journalisme stricto sensu de type traditionnel
Formation plurivalente avec spécialisation tardive, largement ouverte	Formation univalente avec spécialisation précoce et fermée
Ouverture vers d'autres professions assimilables ou parallèles	Sans ouvertures vers d'autres professions

Rappelons que l'organisation interne de l'Enseignement et sa "philosophie" dépendent étroitement des choix qui sont faits; il faut admettre les conséquences logiques de ceux-ci.

Le Consultant a exprimé à la Sous-Commission sa préférence qui va très nettement, en considération de la situation journalistique et académique de la Turquie :

> "à un Enseignement vraiment universitaire, de contenu plurivalent, dans une "Section ou Organisation spécifique mise sur un pied d'égalité absolue "avec les autres Sections ou Organisations universitaires, comportant "deux années de Licence (3è et 4è années universitaires) précédées de deux "années (1ère et 2è années universitaires) dans quelque Faculté que ce "soit, avec la préoccupation de la recherche scientifique en ce qui concer"ne les techniques journalistiques de diffusion, s'intéressant également "à toutes les formes du journalisme contemporain et aux professions "assimilables ou parallèles (Relations Publiques; Attachés de tout "genre : presse, culture, tourisme, etc.; Production audio-visuelle; "Monitorat pour l'Education des Adultes; autres, éventuellement).

A ce choix, le Consultant donne les raisons suivantes :

a) EN CE QUI CONCERNE L'ENSEIGNEMENT UNIVERSITAIRE

Suivant en cela l'avis des experts que l'Unesco a réunis à diverses reprises, la formation des journalistes quels qu'ils soient et des professions assimilables doit être aujourd'hui non seulement de niveau universitaire, mais purement et simplement universitaire, à cause des transformations révolutionnaires que le Journalisme a connues depuis le début du siècle quant à la difficulté, complexité et délicatesse de la profession et quant à son organisation en une exigeante mission sociale.

Il convient donc d'organiser un Enseignement de même niveau universitaire que tout autre, de même durée, jouissant des mêmes droits et supportant les mêmes responsabilités, pour former des journalistes tout à la fois cultivés, sensibles aux réalités de leur temps et respectueux des valeurs humanistes, conscients aussi de leur mission.

Comme à tous ceux que forme l'Université, doit être donné aux journalistes un Enseignement qui développe les qualités intellectuelles et morales que l'Université cultive par devoir d'Etat - et qui sont justement celles que nous demandons aujourd'hui aux journalistes :

> la recherche méthodique du fait précis, l'effacement de la personnalité devant lui, la prudence et l'honnêteté dans l'interprétation, le souci constant et la connaissance des conditions de l'objectivité, le goût de la preuve solidement charpentée et de l'argumentation bien conduite, l'absence de dogmatisme, le sens de la relativité et de la hiérarchie des valeurs, une méthode éprouvée d'investigation, de travail et d'étude; le souci et le respect de la langue, etc.

b) EN CE QUI CONCERNE LA DUREE DE CET ENSEIGNEMENT

Pour atteindre ce but, quatre années universitaires sont nécessaires ici comme ailleurs, ce qui met en cause la formule de trois ans proposée par la Commission.

La question s'est posée de savoir s'il fallait organiser un cycle complet de quatre ans prenant en charge toute la formation, même celle de la culture générale ou bien s'il n'était pas préférable d'organiser une Licence spécifique de deux ans, précédés de deux années dans quelque Faculté que ce soit (ou dans telle et telle Faculté nommément désignées), ces deux années ayant ainsi la charge indirecte de la culture générale.

Le Consultant a défendu, comme à Ankara, la seconde formule, et pour les mêmes raisons : le moment du choix décisif est ainsi retardé; l'erreur d'orientation au seuil de l'Université peut être redressée après deux ans;

la culture collective des journalistes est ainsi automatiquement réalisée; l'expérience de Bruxelles montre la souplesse, la valeur pratique et l'efficacité de cette formule.

°
° · °

OBJECTION :

Certains membres de la Sous-Commission ont exprimé la crainte que la formule : 2 années dans quelque Faculté que ce soit, plus 2 années de Licence (2 + 2), ne dépeuple l'Institut, parce que les étudiants, après les deux premières années, n'auraient plus intérêt à s'engager dans les études journalistiques.

C'est possible ..... Mais il ne s'agit pas d'intérêt mais bien de goût et de capacité. Par ailleurs, quand on considère le nombre actuel des inscrits (± 300), n'est-il pas désirable d'écarter ceux qui n'ont pas la vocation pour une profession difficile et ingrate.

En tout cas, il ne semble pas qu'on puisse craindre un dépeuplement qui ferait perdre à l'Institut sa justification; et cela d'autant moins que le système prévoit des ouvertures vers des professions nouvelles.

Une diminution du nombre des inscrits aura comme meilleure conséquence le triomphe de la qualité sur la quantité; et l'Institut ne jettera pas sur le marché de l'emploi des diplômés sans espoir de placement.

En réalité, l'option n'est pas ici : 2/3 années ou 2 + 2 années; mais seulement 2 + 2 années ou 4 années en cycle complet.

Aux Autorités turques de choisir !

B.- LES PRINCIPES DIRECTEURS ET LE SYNOPSIS

Reprenons ici ce qui a été dit ailleurs : les principes qui permettent de s'orienter et de se diriger dans le maquis touffu des matières d'enseignement, sans risquer l'erreur, l'oubli ou la redondance, ne sont ni gratuits ni arbitraires. Ils sont le fruit : des échanges de vues organisés par l'Unesco, de l'analyse comparative des meilleurs programmes, de l'expérience du Consultant comme professeur de journalisme et comme directeur et directeur général de la Radiodiffusion et Télévision en Belgique, de conversations avec de nombreux journalistes et anciens étudiants en journalisme.

1° LES PRINCIPES DIRECTEURS (rappel)

1) Un égal intérêt porté à toutes les techniques journalistiques de diffusion.

2) Une culture générale, étendue individuellement et collectivement diversifiée.

3) Une culture de base professionnelle, portant sur les disciplines de référence et d'usage quotidien dans la profession.

4) Une connaissance profonde et réfléchie des techniques de diffusion, de la profession et de leur rôle social.

5) Une formation pratique, s'attachant particulièrement à la connaissance raisonnée des mécanismes fondamentaux du métier.

6) Une spécialisation personnelle, conçue comme une orientation et un enrichissement de la formation commune.

7) Une initiation aux études et recherches scientifiques sur les techniques de diffusion; création éventuelle d'un Centre organisé, qui alimentera l'enseignement et deviendra ultérieurement le point d'appui d'un enseignement post-gradué.

8) La connaissance approfondie d'une langue étrangère au moins et, éventuellement, la connaissance pratique d'autres langues utiles.

9) Une méthodologie spéciale qui développe les facultés les plus nécessaires dans la profession : documentation - compréhension rapide et jugement - expression de la pensée - vulgarisation à plusieurs degrés journalistiques.

10) Eventuellement, l'organisation à l'intention des journalistes en fonction d'un Enseignement para-universitaire, créé et administré en intime collaboration par l'Université et par la Profession.

°
° °

Quand les options ont été choisies et les principes directeurs admins, le plan de formation se développe en vertu d'une logique interne qu'il serait hasardeux de troubler : la cohésion en souffrirait et le but ne serait pas atteint.

Voici, pour fixer les idées, le synopsis ou cadre général du programme, tel qu'il résulte des options et des principes.

2° LE SYNOPSIS DU PROGRAMME

1ère et 2è années universitaires	Culture générale individuellement étendue, collectivement diversifiée Lycée + 2 années universitaires dans n'importe quelle Faculté ou bien dans telle et telle Faculté				
	Tronc commun Pour les 4 formes de journalisme	Formation de journalistes imprimé - cinématographique parlé - télévisé			± 45 h/sem.
	Culture de base professionnelle	Connaissance profonde et réfléchie	Formation pratique	Initiation scientifique	
	± 30 h/semaine	± 8 h/semaine	±6h/sem. +stages	± 2 h/semaine	
3è et 4è années universitaires	Sciences humaines et sc. sociales o o o Philosophie Beaux Arts Histoire Géographie Droit Science politique Science économique Sociologie Sciences naturelles et techniques o o o Hist. des Sciences et des techniques ou bien Histoire des Civilisations	Histoire et Etat actuel o Droit et Statuts o Sociologie et Psychologie Sociale o Déontologie des Techniques journalistiques de Diffusion et de la Profession	Stages dirigés J. imprimé J. audio-visuel o o o Exerc. de pratique professionnelle d'imprimé d'audio-visuel en comparaison o o o Les métiers journalistiques o o o Le Journal dans sa réalité quotidienne Commentaire des événements ou bien Connaissance du contenu des journaux o o o Terminologie anglo-saxonne du journalisme	Champ d'investigation et méthodes d'enquête théorie pratique dans les techniques journalistiques de diffusion Langues étrangères Connaissance approfondie d'une langue internationale (minimum) pratique d'autres langues internationales	
± 50 h/ semaine	Spécialisation personnelle (par cours à option - ± 5 h/sem.)				
	Hautes qualifications journalistiques	Relations publiques et attachés divers	Production audio-visuelle	Monitorat dans l'éducation des adultes ou dans l'éd. populaire	autres (éventuellement)

C.- UN PROGRAMME-TYPE

Ce programme-type n'a pas l'ambition d'être un programme qu'il faut nécessairement suivre. Il doit être adapté à chaque situation particulière, résultant des programmes de l'Université; des cours à créer, ou existant déjà, ou similaires; des traditions et habitudes; du personnel enseignant, existant ou potentiel; des besoins locaux, etc., etc.

Il est le développement logique (mais théorique) du synopsis; il indique une direction à suivre; il est un aide-mémoire; il est aussi un document de comparaison.

Il serait, par exemple, intéressant de comparer ce programme-type avec le programme de la Commission (voir Ch. I,B).

On verrait que les deux programmes ont de nombreux points communs quant à la culture de base professionnelle et à la connaissance profonde de la profession.

Les différences, qui sont importantes, portent sur trois points : les exercices pratiques, l'initiation scientifique et la place réservée à l'audio-visuel.

Notons encore que le programme de la Commission n'a pas cru devoir s'intéresser aux professions assimilables ou parallèles. C'est là une option de base qui peut évidemment être acceptée ou refusée.

I - CULTURE DE BASE PROFESSIONNELLE

	Heures/sem. pendant 1 an
A.- Sciences humaines et sociales	
a) Philosophie	
- Les grandes tendances des philosophies contemporaines dans le monde, y compris les notions historiques nécessaires.	1
b) Beaux-Arts	
- Les littératures contemporaines, étude comparée	1
- Histoire générale de la musique, y compris l'opéra, l'opérette et le ballet	1
- Histoire générale des arts plastiques, particulièrement l'histoire contemporaine	1
c) Histoire	
- Histoire contemporaine (politique, économique, sociale et culturelle)	2
- Etude approfondie de questions actuelles dans la politique nationale et internationale	1 + 1
- Histoire nationale (i.e. la Turquie) du 20è siècle et, particulièrement, l'histoire parlementaire et celle des partis politiques	2 + 2

d) Géographie	
- Les grandes questions actuelles de la géographie politique, économique et humaine	2
e) Droit	
- Droit constitutionnel	1
- Droit public	2
- Etude approfondie de questions actuelles de Droit international	1
f) Science politique	
- La Science politique en général et, particulièrement, les grandes questions actuelles de la science politique	2
g) Science économique	
- L'Economie politique en général et, particulièrement, les grandes questions actuelles d'économie politique, y compris le financement	2
h) Sociologie	
- Sociologie générale	2
- L'opinion publique en général et, particulièrement, les problèmes actuels	1
B.- Sciences naturelles et techniques	
- La pensée scientifique et les techniques du monde contemporain et/ou bien	2
- Histoire contemporaine des Civilisations, particulièrement dans leurs aspects scientifiques et techniques	
	29
II - CONNAISSANCE DE L'OUTIL ET DE LA PROFESSION	
A.- Histoire	
- Evolution et situation actuelle des techniques de diffusion (presse, cinéma, radio, télévision) et du métier de journaliste	2
B.- Droit et Statuts	
- Droit et Statuts (comparés) des techniques de diffusion, y compris les notions nécessaires de Droit civil et de droit pénal	2

C.- Sociologie	
- Sociologie générale des techniques de diffusion (et de la diffusion de masse)	2
- Analyse critique des fonctions sociales (information - argumentation et propagande - publicité - fonctions psycho-sociales : divertissement, psycho-thérapie)	2
D.- Ethique	
- Déontologie professionnelle et statuts des journalistes pour autant qu'ils intéressent l'éthique de la profession	2
	10
III - FORMATION PRATIQUE	
A.- Les Stages	
- Stage dirigé dans un journal imprimé (ou une agence d'information) : 15 jours minimum	½
- Stage dirigé dans un journal audio-visuel (ou un centre d'écoute radiophonique) : 15 jours minimum	½
B.- Les Exercices	
- Exercices de pratique professionnelle : le journalisme imprimé	1
- Exercices de pratique professionnelle: le journalisme audio-visuel	1
- Exercices comparés	1
C.- Les Métiers journalistiques	
- Conférences par des professionnels sur les diverses tâches dans un journal imprimé et audio-visuel	½
D.- Le Journal dans sa réalité quotidienne	
- Analyse critique au jour le jour du contenu ou d'une partie priviligiée des journaux imprimés, parlés, télévisés et cinématographiques	1
- Comparaison systématique des messages journalistiques : imprimé, photo, cinéma, radio, télévision	½
E.- Terminologie spéciale	
- Terminologie anglo-saxonne du journalisme	½
	6½ + stages

IV - INITIATION SCIENTIFIQUE	
- Champ d'investigation et méthodes de recherche dans l'étude des techniques de diffusion (théorie)	1
- Enquête scientifique sur un sujet sociologique intéressant les techniques de diffusion (pratique)	1
	2
V - LANGUES ETRANGERES	
- Connaissance approfondie d'une langue étrangère à rayonnement international Connaissance pratique d'autres langues	
N.B. : Cette connaissance sera acquise par initiative personnelle des étudiants, de préférence pendant les deux premières années universitaires /Il en sera de même pour l'étude à conseiller vivement de la sténographie et dactylographie/	
VI - SPECIALISATIONS PERSONNELLES	5 chacune au minimum
A.- <u>Hautes qualifications journalistiques</u>	
Celles-ci seront acquises par sélection de cours existant dans le programme des diverses Facultés, d'après la spécialisation choisie : par exemple, finances publiques - journalisme scientifique - critique littéraire et artistique - journalisme judiciaire ou parlementaire, etc.	
B.- <u>Relations publiques (et assimilables)</u>	
Citons, à titre d'indication : - Relations humaines et relations publiques - Principes généraux d'organisation - Sociologie du travail - Psychologie sociale - Droit industriel, commercial, administratif	
C.- <u>Production audio-visuelle</u>	
Citons, à titre d'indication : - L'oeuvre dramatique, structure et réalisation - L'oeuvre cinématographique, structure et moyens d'expression - Les programmes de radio et de télévision, structure et réalisation - L'histoire contemporaine du spectacle - Le public du spectacle et des programmes de masse	

E$_o$- Monitorat dans l'Education des adultes	
Citons, à titre d'indication :	
- Des cours pris dans la production audio-visuelle	
- Problèmes actuels de l'Education des adultes	
- Travail, Loisir, Education	
- Pédagogie générale de l'Education des adultes	
Total général à répartir sur deux années	52 + stages

IV - INITIATION SCIENTIFIQUE	
- Champ d'investigation et méthodes de recherche dans l'étude des techniques de diffusion (théorie)	1
- Enquête scientifique sur un sujet sociologique intéressant les techniques de diffusion (pratique)	1
	2
V - LANGUES ETRANGERES	
- Connaissance approfondie d'une langue étrangère à rayonnement international Connaissance pratique d'autres langues	
N.B. : Cette connaissance sera acquise par initiative personnelle des étudiants, de préférence pendant les deux premières années universitaires /Il en sera de même pour l'étude à conseiller vivement de la sténographie et dactylographie/	
VI - SPECIALISATIONS PERSONNELLES	5 chacune au minimum
A.- Hautes qualifications journalistiques	
Celles-ci seront acquises par sélection de cours existant dans le programme des diverses Facultés, d'après la spécialisation choisie : par exemple, finances publiques - journalisme scientifique - critique littéraire et artistique - journalisme judiciaire ou parlementaire, etc.	
B.- Relations publiques (et assimilables)	
Citons, à titre d'indication : - Relations humaines et relations publiques - Principes généraux d'organisation - Sociologie du travail - Psychologie sociale - Droit industriel, commercial, administratif	
C.- Production audio-visuelle	
Citons, à titre d'indication : - L'oeuvre dramatique, structure et réalisation - L'oeuvre cinématographique, structure et moyens d'expression - Les programmes de radio et de télévision, structure et réalisation - L'histoire contemporaine du spectacle - Le public du spectacle et des programmes de masse	

E$_o$- Monitorat dans l'Education des adultes	
Citons, à titre d'indication :	
- Des cours pris dans la production audio-visuelle	
- Problèmes actuels de l'Education des adultes	
- Travail, Loisir, Education	
- Pédagogie générale de l'Education des adultes	
Total général à répartir sur deux années	52 + stages

Chapitre troisième

LES QUESTIONS PARTICULIERES

Les questions particulières, à savoir :

- les exercices pratiques
- les méthodes spécifiques
- l'enseignement para-universitaire
- l'appel aux professeurs étrangers
- les archives journalistiques

ont fait l'objet d'un exposé oral d'après le projet d'Ankara, auquel le lecteur est renvoyé.

Ici, nous noterons les renseignements complémentaires qui ont parfois été ajoutés à certains exposés; et nous consacrerons une place spéciale à une question particulière que le Consultant a soumise à l'attention de la Sous-Commission d'Istanbul : la création d'un Centre d'études et de recherches scientifiques.

A.- COMPLEMENTS D'INFORMATION

Quant aux exercices pratiques :

Nous savons que l'économie de la formule proposée résulte du fait que la matière journalistique est à portée de la main, puisque c'est l'Université elle-même; et que sa rentabilité résulte du fait que cette matière mise en forme peut être utilisée par le Service des Relations publiques de l'Université.

Pour éviter une simple imitation d'Ankara, le Consultant a proposé que l'Université soit remplacée par la ville d'Istanbul même dans sa réalité touristique. La matière est à portée de la main; mise en forme, elle pourrait être utilisée par les services touristiques officiels et, en partie, peut-être payée.

Quant à l'Enseignement para-universitaire :

Dans l'hypothèse où plusieurs Universités du pays collaboreraient avec la Profession à l'administration d'un enseignement para-universitaire, conçu sur le modèle proposé à Ankara, il serait intéressant que les Conseils d'administration organisent un système de contacts réguliers pour comparer, coordonner et orienter les efforts, tant en ce qui concerne la gestion de l'enseignement qu'en ce qui concerne la fonction de Comité consultatif de l'Enseignement supérieur du Journalisme.

Notons ici qu'il serait également intéressant qu'un même système de contacts s'organise entre les Universités pour ce qui concerne l'Enseignement universitaire du Journalisme.

B.- LE CENTRE D'ETUDE DES TECHNIQUES DE DIFFUSION

Très vite, après quelques conversations avec des professeurs, docents et assistants d'Istanbul, il est apparu au Consultant que c'était ici, à Istanbul, qu'il fallait créer un centre d'études et de recherches scientifiques sur les "mass communications".

Le statut de l'Institut lui-même invitait à cette création puisque, en son article 2, il prévoyait la coopération scientifique avec les instituts étrangers. Ne fallait-il pas pour cela disposer d'un outil ?

Une autre raison : grâce à son ancienneté (bientôt 15 ans), l'Institut a développé un intérêt pour le journalisme; il a compris l'importance de la recherche scientifique, en soi et comme aliment de l'enseignement universitaire; il a éveillé le souci, la préoccupation même de cette recherche.

Faut-il dire aussi que la situation géographique d'Istanbul place son Université en situation très favorable, parce qu'ici passent nécessairement les courants entre l'Europe et l'Asie et parce qu'il est facile également d'atteindre ce point, que l'on vienne du nord ou du sud, de l'est ou de l'ouest ?

Ajoutons encore (last but not least) : puisqu'Ankara s'attachera à juste titre à créer en Turquie les Archives journalistiques de ce pays, une bonne division du travail commande qu'Istanbul crée le Centre pour l'étude scientifique des Techniques de diffusion, qui "alimentera" l'enseignement universitaire de Turquie en études, recherches, enquêtes (auxquelles les autres Universités seraient appelées à collaborer).

Les buts du Centre seraient :

1° La recherche fondamentale
2° la recherche appliquée (sur demande)
3° l'étude de la situation en Turquie et l'organisation d'une science turque des techniques de diffusion

N.B. : Profiter de la naissance prochaine de la télévision pour l'étudier dans son développement.

4° les recherches comparatives avec l'étranger

A propos de ce Centre, dont on pourrait craindre qu'il ne pose des problèmes difficiles, sinon insolubles, le Consultant propose l'exemple du Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective, en Belgique.

Avec deux chercheurs travaillant à plein temps et une secrétaire sténo-dactylo à mi-temps, ce Centre a réalisé en 5 ans des travaux importants et variés.

L'annexe que l'on trouvera à la page suivante constituera une information utile et un encouragement valable ...

C.- LES SUITES

Aucune suite n'ayant été donnée au moment du départ du Consultant, trois jours après la fin des travaux, le paragraphe est noté ici pour mémoire.

Annexe à la Deuxième Partie

LE CENTRE D'ETUDE SCIENTIFIQUE DES TECHNIQUES DE DIFFUSION

A titre d'information :

LE CENTRE NATIONAL D'ETUDE DES TECHNIQUES DE DIFFUSION COLLECTIVE EN BELGIQUE

Eléments du statut et liste des travaux réalisés par le Centre en 5 années d'existence

CENTRE NATIONAL D'ETUDE

DES TECHNIQUES DE DIFFUSION COLLECTIVE

A. S. B. L.

GENERALITES

Le Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective a été créé le 28 février 1958 à l'initiative de l'Institut de Sociologie de l'Université Libre de Bruxelles, et constitué en Association sans But Lucratif.

Il a pour objet d'entreprendre tous travaux de caractère scientifique propres à faciliter la connaissance de la structure, des techniques et de l'action de la presse, du cinéma, de la radio et de la télévision, et de mettre au point les méthodes d'investigations qui leur sont applicables.

Le Secrétariat Permanent du Centre est installé au n° 1, rue abbé Cuypers, Bruxelles 4. Le Siège Social est l'Institut de Sociologie de l'Université Libre de Bruxelles, Parc Léopold, Bruxelles.

Son Conseil d'Administration réunit en son sein des personnalités des Universités de Bruxelles, Liège et Gand.

Le personnel permanent comprend deux chercheurs scientifiques à plein temps :

Madame Emily Hanotiau-Venken
Licenciée en Sciences Politiques et Diplomatiques (U.L.B.)
Licenciée en Journalisme (Université Libre de Bruxelles)

Monsieur Gabriel Thoveron
Licencié en Sciences Sociales (Université de Liège)
Licencié en Journalisme (Université Libre de Bruxelles)

Il est dirigé par Monsieur Roger Clausse, Professeur à l'Université

Personnalité du Centre

La personnalité du Centre peut s'exprimer brièvement dans les considérations suivantes :

- Le Centre a délibérément limité son champ d'investigation à un domaine trop négligé en Belgique : les fonctions "journalistiques" des Techniques de Diffusion Collective (Informations d'actualité, information générale, expression des idéologies et des opinions, propagande et publicité), à l'exclusion des fonctions de production et de consommation des valeurs de culture et de civilisation, auxquelles s'intéressent directement d'autres Centres ou Associations.

- Il oriente son attention sur le terrain national, tant pour combler le retard de la "science journalistique" en Belgique que pour entreprendre sur un pied d'égalité des recherches comparatives avec les Centres similaires de l'étranger (Association Internationale d'Etudes et Recherches sur l'information, Paris - Centre d'Etude des Communications de Masse, C.E.C.M.S.S., Paris - Centre International d'Enseignement Supérieur du Journalisme, Strasbourg - Deutsche Gesellschaft für Publizistik, Münster (Westf.) - Instituto Italiano di Publicismo, Rome).

- Il considère que la Sociologie des Techniques de Diffusion Collective doit saisir, comme unité d'études et de recherches, le journal sous toutes ses formes, en menant ses enquêtes parallèlement et simultanément dans les différentes suites "d'actions journalistiques" (imprimées, cinématographiques, parlées et télévisées).

TABLE DES MATIERES DES NUMEROS 1 A 10 DE LA REVUE "ETUDES ET RECHERCHES - TECHNIQUES DE DIFFUSION COLLECTIVE"

Numéro 1 - octobre 1959 138 pages

Etude	Brèves réflexions sur les Loisirs et le Spectacle	Roger CLAUSSE	1
Essai de Synthèse	L'utilisation des Loisirs en Belgique, I	Gabriel THOVERON	6
Etude	Spécificité de l'Actualité "cinématique" dans l'information de masse	Roger CLAUSSE	47
Essai de Synthèse	Description de la Presse Quotidienne en Belgique	Gabriel THOVERON	68
Document	La Presse Quotidienne au Congo Belge - Situation au début de 1959 d'après J.M. Van Bol		94
Recherche	Les lieux du Spectacle : Les Salles de la Province du Hainaut	Annette KIRKPATRICK	100
Document	Loisir cinématographique et Culture Populaire, par Joffre Dumazedier		131

Numéro 2 - avril 1960 178 pages

Etude	Introduction à une Sociologie "événementielle" des Nouvelles	Roger CLAUSSE	7
Document	La Presse Enfantine, par Théo Decaigny		23
Etude	Publicité, Propagande, Critique en matière de Spectacle	Annette KIRKPATRICK	27
Document	La Méthode d'Analyse de Contenu	Georges VANDERSMISSEN	43
Essai de Synthèse	Le Contenu des Quotidiens belges	Gabriel THOVERON	50
Recherche	Le Public Provincial en face du Théâtre	Françoise BOLLE DE BAL	70
Essai de Synthèse	Utilisation des Loisirs en Belgique, II	Gabriel THOVERON	107
Mise à jour	Addenda à la Description de la Presse Quotidienne en Belgique		167
	Bibliographie belge des Ouvrages et Articles sur les Techniques de Diffusion Collective 1940-1950	Françoise BOLLE DE BAL	168
Projet du Centre	Constitution d'un Centre Interuniversitaire de Documentation Audio-Visuelle pour l'Histoire et la Sociologie (C.I.D.A.V.)		177

	Numéro 3 - août 1960 162 pages		
Recherche	L'événement et le fait divers: la Table Ronde belgo-congolaise et le procès Jaccoud dans la presse quotidienne belge d'expression française	Gabriel THOVERON	7
Etude	Réflexions sur le "Schéma bidimensionnel de la notion de l'effet des Mass-Media"	Roger CLAUSSE	46
Essai de Synthèse	La Radio et ses Publics : Bilan d'une expérience professionnelle. I Méthodes d'approche	Jacques LACOMBLEZ	52
Recherche	Notes sur la localisation des abonnés de deux salles de spectacle bruxelloises	Gabriel THOVERON	75
Document	3.000 jeunes nous parlent de la Radio, de la Télévision et du Cinéma, par René Courtois, S.J.		81
Essai de Synthèse	A propos d'une Semaine sociale universitaire sur la Télévision	Annette KIRKPATRICK	88
Document	Le nouveau Statut de la Radiodiffusion et de la Télévision en Belgique		108
Etude	Publicité, Propagande, Critique en matière de Spectacle, II	Annette KIRKPATRICK	125
	Bibliographie belge des Ouvrages et Articles sur les Techniques de Diffusion Collective 1951-1955	Françoise BOLLE DE BAL	149
	Erratum au n° 1 de la Revue		161
	Numéro spécial 4 - Janvier 1961 106 pages		
	Le Contrôle budgétaire dans les Entreprises de Presse	J.VAN SPRINGEL	
	Numéro 5 - octobre 1961 146 pages		
Etude	Introduction à l'Etude de l'Information d'Actualité	Roger CLAUSSE	7
Recherche	Analyse du Contenu des Actualités Cinématographiques	Emily VENKEN	31
Essai de Synthèse	Les affaires judiciaires dans la Presse		53
Document	La Concentration de la Presse en Grande-Bretagne		87
Essai de Synthèse	Possibilités actuelles de la Recherche en Belgique sur le Cinéma et son Public	Françoise BOLLE DE BAL	97

Document	"The invasion from Mars" par Hadley Cantril "Mass Persuasion, the social Psychology of a War Bond Drive" par R. King Merton	Annette KIRKPATRICK	121
	Bibliographie Belge des Ouvrages et Articles sur les Techniques de Diffusion Collective - 1956-1960	Françoise BOLLE DE BAL	137
	Numéro spécial 6 - décembre 1961 170 pages		
	Synopsis de l'Information d'Actualité	Roger CLAUSSE	
	Numéro 7-8 - 1962 234 pages		
Etude	L'Information dans les Pays sous-développés	Roger CLAUSSE	7
Essai de Synthèse	Analyse de Contenu Systématique	Alphonse SILBERMANN	15
Recherche	La Presse Belge dans la Campagne Electorale de mars 1961	R. CLAUSSE - G. THOVERON E. VENKEN	53
Essai de Synthèse	Quelques Modèles de la Communication	Robert STEPHANE	123
Document	La Presse dans la société Contemporaine, de Bernard Voyenne		
	Sociologie de la Radio-Télévision, de Jean	CAZENEUVE	
Etude	Le Spectacle, cet Inconnu Sociologique	Roger CLAUSSE	157
Recherche	Cinémas et autres lieux de spectacle dans le Hainaut	R. CLAUSSE-E. VENKEN G. THOVERON	165
Document	L'article "Presse" du Wörterbuch der Soziologie	Roger CLAUSSE	191
Recherche	La Presse d'Entreprise en Belgique et au Grand-Duché de Luxembourg 1957 - 1962	Monique BASCH Gabriel THOVERON	201
Document	Les Arrêtés Royaux d'Application de la Loi organique des Instituts de la Radiodiffusion Télévision belge	Raymonde VERTOMMEN	229

Numéro 9 - 10 - 1963

Recherche	L'information par les Techniques Audio-Visuelles	Emily VENKEN	7
Document	"Conseil de Presse et Codes d'Honneur Professionnel"	F. BASTENIER	31
	La Liberté de la Presse et de l'Information dans le droit Turc	M. TOSSUN	37
Recherche	Les Téléspectateurs, Attitudes et Comportement	Gabriel THOVERON	43
Documents	"Le Quotidien Français" par Jacques Kayser "Publizistik, Elemente und Probleme" par Wilmont Haacke	H. LHOEST	69
Recherches	25 ans d'évolution de la presse enfantine	CL. GEERTS- E. WATRIN	85
	Les Emissions de la R.T.B. pour les jeunes et leur public	F. BOLLE DE BAL	177

Autres publications extérieures

CLAUSSE, R. La campagne électorale de mai 1958 dans la presse quotidienne dans l'ouvrage collectif "Les élections législatives belges du 1er juin 1958", publié par l'Institut belge de Science politique, Bruxelles, les éditions de la Librairie Encyclopédique, 1959.

CLAUSSE, R., PAQUET, R. La presse quotidienne et les élections législatives du 1er juin 1958, Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective, 1959 (ronéotypé).

CLAUSSE, R. Introduction à une Sociologie événementielle des nouvelles dans l'Enseignement du Journalisme, Strasbourg, N° 5, avril 1960.

CLAUSSE, R., VENKEN, E., KIRKPATRICK, A., THOVERON, G., Presse, Radio et Télévision belges dans la campagne électorale de mars 1961 dans Res Publica, revue de l'Institut belge de Science Politique, Bruxelles, vol. 3, 1961.

CLAUSSE, R. Bosquejo de una Sociología de la Noticia (traduction espagnole du Synopsis de l'Information d'actualité, Etudes et Recherches, Techniques de Diffusion Collective, n° 6). Caracas, Universidad Central de Venezuela, Facultad de Humanidades y Educación, 1961.

CLAUSSE, R. Publikum und Information (traduction allemande du Synopsis de l'information d'actualité, Etudes et Recherches, Techniques de Diffusion Collective, n° 6). Köln und Opladen, Westdeutscher Verlag (Kunst und Kommunikation) 1962.

CLAUSSE, R., VENKEN, E., KIRKPATRICK, A., THOVERON, G. Les lieux du spectacle dans la province du Hainaut, dans Rencontres, Cahiers de l'Institut provincial de l'Education et des loisirs, juillet-décembre 1962, nos. 3-4.

VENKEN, E. Place du cinéma dans l'utilisation des loisirs dans cahiers J.E.B. Jeunesse, Education Populaire, Bibliothèque publique, Ministère de l'Education nationale et de la culture, décembre 1962, Nos. 3-4.

CLAUSSE, R. Presse, article du Wörterbuch der Soziologie, Stuttgart, Ferdinand Enke Verlag (à paraître).

CLAUSSE, R. Les Nouvelles, Synthèse critique, édition Institut de Sociologie de l'Université Libre de Bruxelles, Bruxelles, 1964.

EN CONCLUSION :

VOEUX DU CONSULTANT A L'UNESCO

Au terme de ce travail, le Consultant remercie l'Unesco de lui avoir donné l'occasion d'oeuvrer concrètement en faveur de la formation professionnelle des journalistes; il renouvelle ses remerciements à Messieurs Navaux et Topuz pour l'aide précieuse qu'ils lui ont apportée dans l'accomplissement de sa tâche.

Il exprime également sa gratitude pour leur bonne et efficace collaboration à la Commission turque de l'Unesco et, particulièrement, à Messieurs Bahri Savci et Zeki Karabuda.

Il se permet d'émettre, avec la plus grande concision, des voeux personnels à l'intention des autorités de l'Unesco.

1° Quant aux bourses d'étude à l'étranger

Considérant la situation en Turquie, ce sont les bourses d'étude, accordées à des assistants ou à de jeunes journalistes universitaires, qui rendront les plus grands services; elles enrichiront le corps actuel des professeurs dans le secteur des techniques de diffusion; elles permettront de préparer la relève dans les meilleures conditions. On peut considérer cette action comme prioritaire.

2° Quant aux Archives journalistiques

Faut-il attirer l'attention sur l'importance de cette oeuvre de pionnier que constituent la création et l'organisation d'Archives journalistiques, imprimées et audio-visuelles, si nécessaires aux historiens et aux sociologues pour enrichir et diversifier les sources de façon extraordinaire.

En facilitant par le moyen de crédits et d'experts la création et l'organisation de telles Archives, l'Unesco rendrait d'énormes services, non seulement à la Turquie, mais aussi, par l'exemple donné, à tous les pays.

3° Quant à la méthode utilisée dans ce travail

L'expérience d'Ankara (une création) et d'Istanbul (une réforme) a démontré que la méthode utilisée par le Consultant était sûre et efficace; celle-ci oppose aux improvisations et à la fantaisie un mode d'approche et un processus d'organisation qui réduisent la part de subjectivité à son expression la plus simple, empêchent les déviations, évitent les oublis, donnent à l'ensemble de la construction harmonie et cohérence.

Dès lors, la question se pose de savoir s'il ne serait pas intéressant et utile que cette méthode fasse l'objet d'un exposé théorique, circonstancié, méthodique et critique, qui pourrait être mis à la disposition de quiconque s'intéresse à l'organisation d'un haut enseignement journalistique.

Terminé à Bruxelles, le 30 juillet 1964

Roger Clausse

Ek-21: Roger Clausse'un Raporu (Türkçe)

Çeviren: Zeynep Şebnem Suri

TÜRKİYE'DE GAZETECİLİĞİN GELİŞİMİ (MART- HAZİRAN 1964)

Roger Clause

GİRİŞ

25 Temmuz 1963 yılında, Bilgi Teknolojisi Bölümü Başkanı Pierre Navaux, Üniversite Libre de Bruxelles 'e ve Kolektif Dağıtım Teknikleri Araştırmaları Ulusal Merkezi Direktörü 'ne gayri resmi bir teklifte bulunarak UNESCO Katılım Programı adı altında bir misyon ortaya çıkardı. Üye devletlerin faaliyetlerinde, bu misyonun amacının "Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde bir Basın Enstitüsü'nün kurulması konusunda (Türk makamlarına) "tavsiyelerde bulunmak" olduğunu belirtti.
10 Eylül 1963'te, Sayın Clausse bu misyonun kabul etti. 17 Ocak 1964'te Türk Hükümeti, Mart-Haziran ayları boyunca bu üç aylık misyonun yerine getirilmesi arzusunu değerlendiren danışmanın misyonunu resmen onayladı; kısa süre sonra, Sayın Clausse'un da adaylığı onaylandı. Misyonun anlamını ve sınırlarını açıklığa kavuşturmak için Pierce Navaux ve Roger Clausse'un üç görüşme yapması gerekiyordu. İlki 28 Şubat'ta Paris'te, ikincisi 6 Martta Strazburg'da ve üçüncüsü 1 Nisan 1964'te Paris'te.
Danışman, misyonun hazırlanmasında etkin yardımları için Sayın Navaux ve Sayın Topuz'a içten teşekkürlerini iletmektedir.

Bu misyon Danışman Sözleşmesi'nde aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (no 235-5102 – Mart 1964):
İlk madde: Atama. (1) Danışman, Türk Hükümeti'nin talebi doğrultusunda, Katılım Komisyonu üyelerine Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak bir enformasyon bölümünün kurulmasıyla ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere Ankara'ya gidecek. Talep edilirse, İstanbul Gazetecilik Enstitüsü için de bir reform projesi hazırlayacak.
Dr. Ahmet Kılıçbay ve Reform Komisyonu Başkanı Prof. Orhan Tuna, Danışman ayrılmadan önce İstanbul Gazetecilik Enstitüsü Müdürü Sayın Clausse'un Sayın Hıfzı Topuz ile iş birliğinde bulunmasını istediğini belirtti.

---

2 Nisan'da Marsilya'ya gelen danışman, 7 Nisan'da İstanbul'a, 9 Nisan'da Ankara'ya geldi.
Türkiye'deki durumu inceledikten sonra, görevini iki ay içinde yerine getirmenin mümkün olduğunu düşünüyor. Çalışmanın dağılımı şu şekildedir:
9 Nisan'dan 10 Mayıs'a kadar Ankara'da,
11 Mayıs'tan 5 Haziran'a kadar İstanbul'a dönüş tarihi
Brüksel'de 15 ila 20 gün arasında talep edilen raporun tamamlanması.

1- Türkiye'deki Durum

Bunu açıklayabilmek için Danışman üç belge kullanacaktır:

1. Sayın Hıfzı Topuz'un Pierre Navaux'a raporu.
2. 9 Temmuz 1962'de bir Gazetecilik Enstitüsü (İstanbul) kurulmasını incelemek için oluşturulan Türkiye Misyonu.
3. Bir Gazetecilik Enstitüsü'nün kurulmasını amaçlayan Siyasal Bilgiler Fakültesi (Ankara Üniversitesi) Ankara Cumhuriyet Müdürü Sayın Sait Terzioğlu'nun gazetecilerin eğitimi konusundaki mesleki görüşleri üzerine hazırladığı özel bir belge.

Topuz'un Raporuna Göre:

Unesco Türk Ulusal Komisyonu, Birleşmiş Milletler Teknik Yardım Kurulu Daimi Temsilcisi, Sayın İnönü'nün Enformasyon ve Hükümet Genel Sekreteri, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Gazeteciler Birliği, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve birçok şahsiyet, gazetecilerin Türk gazetecilerin mesleki kültürünün düzeyini öğrenebilmeleri için Ankara'da bir enstitü veya gazetecilik okulu hazırlamayı bekliyorlar.

Çeşitli görüşmelerden ve Gazeteciler Cemiyeti'nin merkezindeki bir toplantı sonrasında birliğin temsilcileri, Gazeteciler Sendikası, Dışişleri Bakanlığı, Enformasyon Bakanlığı, Anadolu Ajansı ve Ankara Gazetecileri Sendikası, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 30 Haziran 1962'de Gazetecilik Okulu'nun kurulması ve alınan kararların uygulanması için gereken ilkeler hakkında halkı bilgilendiren ortak bir bildiri yayınladılar:

- Okulun, tüzük ve programını hazırlamak için Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde bir komisyon kurulması;
- Birleşmiş Milletler ve Unesco'dan teknik yardım talep edilmesi;
- Okulun yapımının 1963 yılının Ekim ayında başlanılması;
- Eğitimin 4 yıllık olması;
- Okulun gazetecilerin eğitimi ile ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde olması;
- Basılı, sözlü, görsel ve bütün alakalı alanlarla ilgili, her tür gazetecilik eğitimi verilmesi;
- Görsel-işitsel medyaya, meslek ahlakına, il gazeteciliğine ve yabancı dillere önem verilmesi.

Haziran 1962'de Ankara'da durum bu şekildeydi. Aynı dönemde, Topuz'un raporuna göre İstanbul'daki durum şu şekildedir:

"İstanbul'daki meslek örgütleri, İstanbul'daki Gazetecilik Enstitüsünün gazetecilere eğitim vermesinde etkili olmadığı konusunda hemfikirler. Unesco tarafından gönderilebilecek bir uzman yardımıyla bu Enstitünün yeniden düzenlenmesini istiyorlar. Yeniden yapılanması kaydıyla Enstitü ile iş birliği yapmaya hazırlar. Enstitü liderleri yeniden yapılanma ihtiyacını kabul ediyorlar. Unesco ve Türkiye Milli Komisyonu ve Dışişleri Bakanlığı'na, Unesco tarafından Ankara'ya gönderilmek üzere, mesleki kuruluşlar ve Enstitü tarafından, bir uzman talep edilmiştir. Bu talep üzerine bir talep yapılmıştır. Aynı zamanda İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nün yeniden yapılandırılması üzerine de çalışılmalıdır."

Topuz'un raporuna ek olarak, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı olan Gazetecilik Enstitüsü'nde, Danışman İstanbul'a geldiğinde çalışması tamamlanmış olan bir Reform Komisyonu kuruldu. Bunu, bu raporun ikinci bölümünde tartışacağız.

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ RAPORUNA GÖRE ANKARA

Bu raporda, Danışman'ın Ankara'ya gelmesinden önce yaşanan olayların sıralaması mevcuttur.

Ortak tebliğ yayınlandıktan sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi bir Çalışma Komitesi oluşturdu, Gazetecilik Okulu için bir tüzük taslağı ve program hazırladı ve gerekli teknik desteğin niteliğini belirterek Unesco Türk Ulusal Komisyonu'na şu şekilde sundu: Üç ay boyunca bir uzman, görsel-işitsel yardım, öğretmen eğitimi için iki aylık burs olmalıydı. (17 Ekim 1962).

Fakülte, 5 Kasım 1962'de durumu ve programı tartışmak için akademisyenlerle gazeteciler arasında bir toplantı düzenledi. Toplantı sonucunda, Enformasyon ve Gazeteciler Birliğinin görüşlerini fakülteye belirtti. Fakülte bu görüşleri ve çeşitli kişilerin görüşlerini dikkate alarak yeni bir proje hazırladı, tekrar tartışmaya sunuldu ve bu da onaylandı. Ardından, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanlığı, 23 Mayıs 1963'te üniversitenin rektörlüğüne gönderdiği bir mektupla, Profesörler Kurulu tarafından oylanan tasarı tüzüğünü iletti.

Temmuz 1963'te, "Basın-Yayın Yüksek Okulu ve Kitle Medyasının Oluşturulmasına Dair Yönetmelik" taslağı, Senato tarafından kabul edildi. Fakat fakülte yönetmelik yayımlama

konusundaki isteksiz tavrı ile Nisan 1964'te Danışman gelene kadar yürürlüğe girmesini erteledi. Bu belgenin kısa incelemesi şu şekildedir;

Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olan yüksekokul tüzel kişilik, idari ve akademik özerkliğe sahiptir. Basın enstitüsü, sinema, radyo ve televizyon, gazeteler hakkında genel bir bilgi, teknik bilgi ve mesleki bilgi vasıtasıyla eğitim verir. Gazetecilik ile alakalı konularda araştırma yapmaya yönelik olmalıdır. Öğretim dört yıldır, iki yıl herkes için ortaktır ve sonraki iki yıl gazetecilik, iletişim ve halkla ilişkiler alanında uzmanlık kazanmak içindir.

Okulun kuruluşu ile ilgili olarak yönetim organları şunlardır: Fakülte Kurulu üyeleri tarafından seçilen bir müdür; üniversitenin öğretim üyeleri arasından, Okul Akademik Kurulu tarafından seçilen bir müdür yardımcısı. Yönetim Kurulu ise Fakülte Kurulu ve Akademik Kurul tarafından seçilen yedi üyeden oluşur; kurul üyeleri müdür ve müdür yardımcısıdır.

Yabancı dil öğreten ve pratik çalışmayı yönlendirenler dışında tüm üyelerden oluşan bir akademik konsey kurulmalıdır. Fakülte üyelerinin atanması üniversitelerin yasalarına tabidir. Bu atamalar Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyeleri Konseyi tarafından yapılır. Gazetecilerin bu statüye karşı tutumunun, okulun yönetim organlarında mesleğe yer verilmediğinden ve jüri üyelerinin lehine bir istisna öngörülmediğinden kaynaklandığını belirtmek isteriz.

SAYIN SAİT TERZİOĞLU TARAFINDAN OLUŞTURULAN BELGEYE GÖRE

Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosu Müdürü gayri resmi istişareleri takiben, mesleğin gereklerini sunması gereken okulun nasıl olması gerektiğini 14 maddede özetler:

13- 4 yıl Enstitüde eğitim görmek.
14- İlk iki yıl boyunca genel kültür oluşumu sağlamak.
15- Lisede okuduklarından farklı, yabancı bir dilde kapsamlı bir çalışma sağlamak.
16- İlk iki yıl boyunca steno ve daktilo, genel ekonomi, özel hukuk, hukuk, siyasi tarih, uluslararası hukuk, yöntembilim, istatistik, şirketlerin araştırma-kompozisyon yönetimi konularını öğretmek.
17- Üçüncü yıldan itibaren gazetecilik, radyo-TV, yayıncılık teknikleri ve siyasi ilişkiler bölümlerinde uzmanlaşmış olmak,
18- Öğretim Materyali Bölümlere Göre Dağılımı:

Gazetecilik Bölümü: Yabancı Diller, güncel ekonomik sorunlar, güncel siyasi ve sosyal sorunlar, haber toplama, haber yazarlığı, fotoğraf, mizanpaj, propaganda, basın tarihi, gazetecilik kompozisyonu türleri, sosyal ekonomi, halkla ilişkiler, basın, araştırma seminerleri.

Radyo-Televizyon Bölümü: Görsel ses raporu, Gazetecilik Bölümü dersleri, konuşma tekniği, sinema ve tiyatro tarihi, senaryo hazırlama, kamuoyu ölçümü, görsel sanatlar.

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü:
Diplomatik yazışma, ticari yazışma, propaganda, halkla ilişkiler, diğer bölümlerin bazı dersleri.

19- Az sayıda öğrenci olmalıdır.
20- Gazetecilik mesleğinin, kurumun yönetim organlarınca temsil edilmesi gerekir.
21- İki yıl çalıştıktan sonra sarı karta sahip olan meslek mensupları için tesisler, öncelikler ve muafiyetler sağlanmalıdır.
22- Profesyonel çalışmalara büyük önem verilmelidir.

23- Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleri tarafından genel eğitim dersleri, işletme bölümü öğretim elemanları tarafından Steno ve daktilo kursları, profesyoneller tarafından da pratik dersler verilmelidir.
24- Gençleri uzmanlaştırmak amacıyla yurt dışına göndermek ve onlara burs vermelidir.

8. ve 9. Maddeler önemlidir, Ankara Üniversitesinin taslak tüzüğüyle bağlantılı olan 4. sayfada yapılan açıklamayı hatırlatma niteliğindedir.

2. ÇALIŞMA ORGANİZASYONU

Danışman, Ankara'ya geldiğinde yaptığı çalışmaların organizasyonu için bir plan hazırladı, bu plan şu şekildeydi:

a) Bilgi ve kontrolle ilgili kişisel ilişkiler. Topuz'un raporundan bu yana durumun önemli ölçüde değişmediğinden emin olmak için birçok siyasetçi, gazeteci ve akademisyenle görüşülmüştür. Özellikle, Enformasyon Bakanı ve meslektaşlarından Metin Toker ve diğer gazeteciler, Siyaset Bilimi Profesörü Dekan, Profesör Tuncel ve Unesco Komisyonunun diğer üyeleri vb. ile.

b) Üniversite çalışma komisyonlarının kurulması. Sürekli olarak çalışan birkaç üyeden oluşan çalışma komiteleri kuruldu; Yönetim çalışmalarının geciktirilmemesi için komisyonların Sekretaryası Sayın R. Clausse Hanım tarafından devralındı.

Ankara Komisyonu, 15 Nisan- 6 Mayıs tarihleri arasında 12 toplantı düzenlemiştir. Komisyon, aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur;
Başkan: Prof. Bahri Savcı
Üyeler: Sayın Doçent Nermin Abadan, Sayın Doçent Şerif Mardin, Doçent Mümtaz Soysal, Doçent Bülent Daver
Danışman: Prof. Roger Clausse
Sekreterya: Sayın Janine Clausse, Sayın Erdoğan Güçbilmez (Çeviri)
İstanbul Komisyonu, 12 Mayıs-1 Haziran tarihleri arasında 8 toplantı düzenlemiştir. Komisyon aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur;
Başkan: Prof. Ahmet Kılıçbay, Gazetecilik Enstitüsü Müdürü
Sayın Doçent Öztekim Tosun
Asistan Akım İlkin
Asistan Duygun Yarsuvat
Danışman: Prof. Roger Clausse
Secreterya: Sayın Janine Clausse

c) Yaklaşım ve uygulama yöntemi

İhtiyacının ve imkânının vurgulanmasına gerek yoktur. Bunun sayesinde eğitim planı rasyonel olarak organize edilebilir. Sağlam bir temel üzerinde uyumlu bir yapı yükselir ise; bütünün tutarlılığının verimli olacağı unutulmamalıdır.
Danışman tarafından geliştirilen yöntem şu şekildedir:

1- Yerleştirme olanakları, gazetecilik faaliyetlerinin niteliği, hali hazırda örgütlenmiş veya ortaya çıkan yeni işlevler, en çok talep edilen ihtiyaçlar, genel şartlar vb. Belirlemeyi mümkün kılan genel "gazetecilik" durumunun incelenmesi.
2- Eğitim seviyesinin belirlenmesine yönelik temel seçenekler, bu eğitimin kapsamı, eğitimin niteliği, ayrıcalıklı yönergeler, gerekli kurumlar vb.
3- Programın on tane olan temel ilkeleri, tutarlı, sistematik ve anlamlı bir program geliştirmeyi mümkün kılmaktadır.
4- Programı yürütmekle ilgili zorlayıcı sorunlardan bazılarına değinen özel konuların incelenmesi.

Ankara ve İstanbul'a uygulanması onun işleyişini ve faydalılığını gösterecek olması nedeniyle, yaklaşım ve gerçekleştirme yöntemine ilişkin bu genel görüş burada yeterlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM
Basın ve Yayın Yüksek Okulu Kuruluşu

GİRİŞ

Ankara'da, Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi herkes en geniş anlamıyla "akademik" gazetecilik öğretimi kurma ve düzenleme zorunluluğu ve aciliyeti konusunda hemfikirdir. Ancak ortada bir sorun var: Okulun idari yapısı. Gazeteciler bu okulun yönetiminde kesinlikle söz sahibi olmak istiyorlar ve bazı ayrıcalıkları geri alıyorlar. Akademisyenlerse kendi muhataplarına, akademik konularda kontrolün ve yönetimin üniversitelerde olması gerektiği konusunda karşı çıkıyorlar.

Danışmanın bu çıkmazı aşması bekleniyor.

KISIM 1
TEMEL ÖZELLİKLER

İkiye ayrılır:
a) İdari Özellikler
b) Akademik Özellikler

A. İDARİ ÖZELLİKLER

Uzmanların neredeyse oybirliği ile görüşlerini takiben gazetecilerin (ve asimile edilebilir işlevleri olan diğerlerinin) profesyonel eğitime ilgi duyanların büyük çoğunluğu bugün kabul ediyor: Verilen eğitim üniversite seviyesinde olmalıdır.

Yüzyılın başından bu yana gazetecilik devrimci dönüşümlere uğradı. Bilgi alanının muazzam genişlemesi, sonsuz çeşitlilikte merak, gazeteciliğin yeni biçimleri, derginin yeni işlevleri ve özellikle de psiko-sosyal işlevleri genel ve topolojik bilgilerin aşırı önemi ve etkinliği, iletişimin modifikasyonu ve zenginleştirilmiş biçimleri, tartışmalar, mesleğin talepkâr bir sosyal misyona dönüşmesi, edebi değerin gazetecilik tekniği lehine yeteneklerin artması vs.

Ancak üniversitenin standartlarına göre ve onun yönergesi altında, üniversite içi eğitim arasında seçim yapmak, bu amaçla yaratılan ancak kısmen üniversite tarafından ve kısmen üniversite tarafından yönlendirilen bir kurumda eğitim ve meslek konusunda fikirler paylaşılmaya ve tartışılmaya başlanır.

Ankara'da da başka yerde olduğu gibi bu iki fikri birbirlerine karşı savunmak için kararlı taraflar bulunmaktadır. Bu nedenle bir sonuca varabilmek için Danışman'ın fikirlerini sunarak tartışmaya yön vermelidir. Ona göre alternatif, üniversitenin eğitimi veya meslek ve üniversite tarafından verilen eğitim değil, sadece ve sadece üniversitenin eğitimi veya meslek eğitimi şeklinde olmalıdır. Karışık formüller aşağıdaki nedenler sebebiyle reddedilmelidir:

1. Sallantıda ve zor olan her yeni teşebbüste olduğu gibi kaçınılmaz bir karışıklık ve çatışma kaynağı ortaya çıkarıyor ve sorumlulukları hafifletiyor.
2. En köklü akademik uygulamalar ile resmi bir çelişki içeriyor. Ne doktorlar, ne avukatlar, ne mühendisler akademik hayatta liderliğin bir bölümünün ayrıcalığını talep ederler. Bu ayrıcalığı gazetecilere vermek tehlikeli bir emsal oluşturacaktır.

3. Nitelikleri diğer üniversite formasyonlarına eşit olan bir üniversite eğitimine ihtiyaç duyulduğu anda gazetecilerin eğitiminin kısmen üniversiteden farklı bir yerde olmasını istemek akıl dışı değil mi?
4. Zorluklarla dolu bir tecrübenin başlangıç noktasında bütün çabayı, çabucak değiştirilmesinin gerekeceğini önceden görebildiğimiz bir yapı oluşturmaktan ziyade bilinen ve katı bir şekilde yapılandırılmış bir çerçeveye yerleştirmek daha akıllıca değil mi?

Bununla birlikte üniversitenin, gazetecilerin üniversite eğitimi ile meslek arasında geniş ve kendine güvenen bir iş birliğinin zorunlu olduğunu vurgulaması, tehlikeleri önlemesi, deneyimlerden ders çıkarması, gerçek sorunları anlaması ve evriminin devamı için gerçeklikten kopmaması adına gereklidir. Burada sunulan tüm fırsatları hesaba katmadan, bu iş birliği iki şekilde organize edilebilir, hatta edilmelidir:

1- Deneyim ve uygulamaların özel nitelikli gazetecilerin temelinde olduğu konularda öğretim için akademik mesleğe erişim açılması; böylece akademik toplantılarda mesleğin sesini duyurma fırsatı bulunacaktır.
2. Akademik ve mesleki gelişim dersini düzenleyerek akademisyenlerden ve gazetecilerden oluşan yönetim kurulunun ikili bir role sahip olur: (a) bu eğitimi yönetmek, (b) Gazetecilik Yüksek Öğrenim Danışma Komitesi haline gelmek.

B- AKADEMİK ÖZELLİKLER

Eğitimin iç organizasyonu, faaliyet alanı, amaçları ve felsefesi büyük ölçüde aşağıda verilen akademik seçeneklerin olduğu tablolarda yapılan seçime bağlıdır.
Çalışma Komitesi tarafından kabul edilenleri vurguladık. Bu seçimde eğer keyfi bir bölüm dikkat çekerse, burada oybirliği ile aynı özerklik, aynı haklar ve aynı sorumluluklar verilir ve diğer üniversitelerde olduğu gibi iyi bir eğitim vermek için oylama yapılması istenir. Bunun sebebi de "Hümanist" değerlerden ödün vermeksizin zamanlarının gerçeklerine duyarlı, yeni gazetecilik mesleklerine ve öz sayılabilen mesleklere erişim açan gazetecilere eğitim vermektir.

İNCELENEN ÖZELLİKLER TABLOSU

1. Bilimsel çalışmalar ve araştırma kaygısı ile öğretim veya tek başına öğretim.
2. Bu bölümde veya siyasal bilimler bölümünde uzmanlık veya diğer bölümler arasında uzmanlık.
3. Herhangi bir fakülte veya bölümde 4 yıllık eğitim süresini tamamlamış olmak veya 2 yıllık ön lisans öncesinde herhangi bir bölümde 2 yıl eğitim almış olmak.
4. Yaygın olduğu üzere geç uzmanlık, çok amaçlı eğitim veya erken uzmanlık.
5. Geleneksel tipteki gazetecilik veya basılı, sinematografik, konuşma ve televizyon yayıncılığı.
6. Diğer mesleklere açılmadan öğretim veya diğer asimile edilebilir veya paralel mesleklere açık öğretim.

Bu seçenekler için, gerektiği takdirde raporun geri kalan kısmında, özellikler ikinci ve üçüncü bölümlerde açıklamalar yapılacaktır.

KISIM 2
PROGRAMIN YÖNLENDİRİCİ İLKELERİ

İhmal riskine girmeden hazırlanan ve farklı alanlarda yönlendirmeye açık olan programın ilkeleri hiçbir şekilde keyfi olarak hazırlanmamıştır. Bunlar:

1. UNESCO'nun gazetecilerin mesleki eğitiminde uzmanlar arasında çeşitli vesilelerle düzenlediği görüş alışverişleri.
2. Çeşitli gazetecilik okullarındaki programların karşılaştırmalı analizi hem akademik hem de mesleki olarak.
3. Brüksel Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nde 30 yıllık deneyimi olan ve Belçika Yayıncılık ve Televizyon Müdürlüğü'nde neredeyse 20 yıllık çalışma geçmişine sahip olan bir Danışman.

Değerlendirme için Komisyon'a gönderilen bu on ilke, programın geliştirilmesinde bir kılavuz olarak kabul edildi:

1. Tüm gazetecilik yayıncılık tekniklerine eşit derecede ilgi: Basın (sabit resim dâhil), radyo, sinema, televizyon (sanatsal yaratım ve dağıtım hariç).
2. En geniş ve en çeşitli genel kültür anlayışı bireysel ve toplu olarak mümkündür.
3. Meslek kültürünün günlük yasamda disiplinler arası kullanımı çağdaş bilgi ve etkinliğin üç temel alanında gerçekleşebilir: İnsan bilimleri, doğal ve teknik bilimler.
4. Yaygınlaştırma teknikleri, toplumsal rolü ve gazetecilerin mesleği konularında derin ve yararlı bir bilgi sunar.
5. Püf noktalarının ötesinde ticaretin temel mekanizmalarının mantıklı bilgisiyle ilgilenen, kendiliğinden ve karşılaştırma yoluyla ve her türden gazetecilik üzerinde çalışılan pratik eğitim.
6. Çalışmaların tüm öğrencileri çağdaş gazeteciliğin üç biçimi için (basılı, sözlü, görsel) hazırladığı kişisel bir uzmanlık: Uzmanlık da ancak bu üçlü oluşumun zenginleştirilmesi ile mümkündür.
7. Yaygınlaştırma tekniklerine ve muhtemel lisansüstü eğitimin organizasyonuna veya bilimsel araştırmalara yönelik bir merkeze bilimsel araştırmalara ve araştırmaya giriş.
8. Bir yabancı dilde derinlemesine bilgi veya daha az bilgi vererek birkaç dilin pratik bilgisi.
9. Gazetecilik mesleğinde gerekli olan entelektüel fakülteleri doğal olarak geliştiren özel metodoloji: Dokümantasyon, anlama ve yargılama, ifade etme, yaygınlaştırma.
10. Gazetecilere ofiste üniversite öncesi eğitim organizasyonu.

Uyarı! Seçenekler seçildiğinde ve yol gösterici ilkeler kabul edildiğinde, eğitim planını değiştirmek, planın iç mantığına uygun olmayacağı için tehlikeli olabilir. Bütünün uyumu bozabilir ve varmak istenilen sonuç elde edilemeyebilir.

KISIM 3

Kılavuz ilkelere uygun olarak ve mevcut programın uygulanmasında, programın genel yapısında oluşturulması, üstesinden gelinemeyecek sorunlar ortaya koymaz. Daha detaylı açıklamalar yapılmadan önce yapılması tavsiye edilen bu genel yapı, neredeyse kendiliğinden ortaya çıkar.
İlke 4 ve elbette pratik eğitim (İlke 5) için, ilke 1, derin ve yansıtıcı bilginin konuları için uygulanılabilirdir. İlke 9 söz konusu olduğunda, özellikle derin ve önemli bilgilerin geçerliliği söz konusudur.

A. GENEL KÜLTÜR

Genel kültür geleneksel anlamda çok önemlidir. Tüm gazetecilerin eğitiminin en önemli parçasıdır, o olmadan yani bilgi ve ruhunu anlamadan tüm çaba boşa gider. Ayrıca her bir birey için "kolektif" kültür, her bir disiplinde ayrı önem taşır ve bilginin tamamına erişim ancak kültürün zenginliklerini öğrenmekten geçer. Bunun için de:

1. Orta öğretim diplomasına sahip olunmalı,
2. En az 2 yıllık bir akademik eğitime sahip olunmalı,

Üniversitede iki yıllık eğitimi tamamlayabilir için ise durum şu şekilde olmalıdır:

1. Özellikle 2 yıl daha eğitim olmalı,
2. Gereken bir fakültede 2 yıl daha okumak
3. Herhangi bir fakültede 2 yıl daha okumak
4. Herhangi bir fakültede herhangi bir bölümde 2 yıl daha okumak gerekir.

Bu formülleri çıkan bazı sıkıntılara rağmen, kurul Formül 2'yi veya sıkıntılar ortadan kalktığı takdirde Formül 3'ü seçecektir. Aşağıdaki tartışmalar kurulda sunulmuştur:

a. Eğer seçim daha da ertelenir, öğrencinin gelişimi daha büyük bir problem olacak,
b. Üniversitenin oryantasyonunda bir hata olması halinde, seçilen 2 yılda eğitim devam edecek ve gazetecilikten vazgeçilecektir.
c. Gazetecilerin kolektif kültürünün bu kadar çeşitlilik göstermesi, üniversitenin kökenlerini garanti altına almaktadır.

B- PROFESYONEL ANLAMDA KÜLTÜR

Geleneksel anlamda genel kültürün eğitimini tamamlamak için geleceğin gazetecilerin bütün düşünce ve eylem köklerini öğretecek ve tarihi nosyonları anlamalarını sağlamak gerekir.
Yani, öğrencilere bilginin anahtarını vermek gerekir.
Bu zorlu uğraş, aşağıdaki bölümleri içerir,
Beşerî Bilimler Grubu
Sosyal Bilimler Grubu
Tabii Bilimler ve Teknikleri Grubu
Felsefe, Güzel sanatlar, Tarih, Coğrafya
Hukuk, Siyasi Bilimler, Ekonomi, Sosyoloji
Fizik, biyoloji, psikoloji.
Disiplinlerin bölünmesi uyumsuzluk yaratabilir, fakat bunlar sadece öneri şeklindedirler, uyumsuzluk yaratmayacak düşünüldüğünde modifiye edilebilirler. Beşerî bilimler ve sosyal bilimler grupları eğitim problemleri teşkil etmezse, Tabii Bilimler ve Teknikler Grubu, büyük bir kapsam, uzmanlık ve hassasiyet gerektiren bir bilgi birikimi göz önüne alındığında, gazetecilik eğitiminde büyük bir engel oluşturmaktadır. Eğer gazeteciler iyi bir şekilde yetiştirilmeden, kritik konularda bilgisiz ve cahil kalırlar ise, toplum için bütün tehlike arz ederler. Bu nedenle, gerekli bilgiyi sağlayabilmek için gerekli araçlar bulunmalıdır.
Dikkate alınması gerekenler, bir tarafta şu anda iyi bir tarihçi bulmanın zorluğu, diğer tarafta gazetecilerin günlük hayat ihtiyaçlarının karşılanması. (Mesleki ihtiyaçlar) İnsanlık tarihini ana hatlarıyla bilmek gerekli ve yeterli olacaktır. Fransız Akademisyenler söylendiği gibi, bir toplumun, malumatı, gelenekleri, sanatı ve Teknikleri bir bütündür. İnsanlık tarihi dersleri Beşerî Bilimler grubunda yer alacaktır.

C- DERİN BİLGİ

Dersler, gazeteciliğin temellerini oluşturan araçlara, yayın tekniklerinin sosyal rollerine ve o anki gazetecilik yöntemlerine odaklanacaktır.
Bilinmesi gerekenler;

1. Mesleğin tarihi ve o anki teknolojinin durumu,
2. Haklar, ulusal ve uluslararası durumlar,
3. Sosyoloji ve sosyal psikoloji
4. Bireysel ve sosyal etik

Birinci İlkenin uygulanması durumunda, bütün Teknikler ve gazetecilik dersleri, paralel ve karşılaştırmalı olarak ilerleyecektir.
9. İlkenin uygulanması durumunda, 5. Kısım'da bahsedilen yöntem bilim metodu uygulanacaktır.

D- STAJ

Aşağıdaki noktalar vurgulanmalıdır;

1. Bu eğitimin önemli bir yere sahip olması gerekirken, yapılan bazı hataların sebebi, bu eğitime yeterince önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır.
2. Ticaretin püf noktaları atlanmadan (küçümsenmeden) sistemli bir düşünce tarzının oluşumuna odaklanılacaktır.
3. Bu eğitimin işe yaraması için, sürekli olarak teorik öğreti ile bağdaştırılmalıdır.
4. Üniversite'nin seviyesi sürekli olarak korunmalıdır. Entelektüel seviye yukarıda tutulmalıdır.

Gazetecilik öğrencilerinin yapacağı stajın sonuçları aşağıdaki gibi olacaktır;

2. Basılı bir gazetede veya görsel işitsel bir gazetede staj yapan öğrenciler, bir hocanın gözetimi altında fikir değiş-tokuşu yapmalıdırlar. Bu süre her bir gazetecilik dalı için 15 iş gününü geçmemelidir.
3. Gazetelerin mesaj kaygıları arasındaki farklar karşılaştırılabilmelidir.
4. Redaksiyon, redaksiyon sekretaryası, röportaj, editörlük gibi alanlar hakkında bilgi sahibi olunabilmeli.
5. Profesyonel alanda pratik yapılmalı; yazılı, çizili, sözlü, sinematografik ve televizyon alanları gibi.

Not: Öğrenciler daktilo yazımı gibi alanları öğrenmelidirler, ancak lisans öğretimi bu eğitimi vermek zorunda değildir.

E- YABANCI DİL BİLMEK

Uluslararası etkisi olan bir dil (en az) öğrenilmelidir.
Aynı zamanda diğer dillerin de gazetecilik ile alakalı bağlamları öğrenilmelidir.
Aynı zamanda İngilizce gazetecilik terimleri dersi de olmalıdır.

F- BİLİMSEL ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARINA BAŞLAMA

Bu girişimin 2 hedefi vardır; 1) öğrencilerin üniversiteyi bitirmesi, 2) Mesleki bilimsel oluşumların burada öğrenilmesi.
Bu da haftada en az 1 ders saati ile iki şekilde mümkün olabilir;

1. Teorik bir biçimde
2. Pratik yaparak.

Not: 7. Bölümde lisansüstü eğitimin ve/veya bir bilim merkezinin olası organizasyonu savunuldu.

G- KİŞİSEL UZMANLIK

Burada, gazetecilerin 3 alanda bilgisi olması gerektiğini unutmayalım (Yazılı gazetecilik, sözlü gazetecilik ve televizyon gazeteciliği).

Öğrencilerin, bu eğitimler bağlamında kapasitelerine ve isteklerine göre bir alanda uzmanlaşmaları gerekir.

Bunun için;

1. Seçtiği bir derse kayıt yaptırması (haftada en az 5 saat)
2. Aşağıdaki 4 önemli uzmanlık alanlarını organize etmesi
    a. İyi gazetecilik özellikleri
    b. Halkla ilişkiler
    c. İşitsel-görsel prodüksiyon
    d. Yetişkinler için eğitimi gözlemlemek.
3. Gazeteciliğin hızlı gelişimine ayak uydurabilmek için sürekli olarak bu listeyi göz önünde bulundurmak.

Bu girişimin sonucunda;

a. İyi niteliklere sahip olmak

Profesörler, mesleki yardım alarak, gazetecilikte en çok kullanılan uzmanlık alanlarının listesini çıkarmalı, öğrencilere alan seçmelerinde yardımcı olmalıdır.

b. Halkla İlişkiler

Üniversitelerin, basınla, kültürle, turizmle alakalı halkla ilişkiler konularına eğilmelerinin zamanı gelmiştir.

Ancak bir tarafta halkla ilişkileri insan ilişkilerinin ve endüstri ilişkilerinin daha genel çerçevesine yerleştirerek, bu öğretiyi üniversite seviyesine oturtmak gerekiyor; Öte yandan, bunları bilimsel yöntemlerle inceleyerek ve nihayetinde hangisinin gerçek bir yeterliliğe ve yeni bir mesleğin felsefi ve sosyal anlayışına ulaşması gerektiğini öğrenerek, bu öğreti iş organizasyonu, şirket hukuku, iş sosyolojisi vb. dersleri ile verilmelidir.

c. İşitsel-Görsel Prodüksiyon

Prodüksiyon ve prodüktör kelimeleri çift anlamlıdır. Burada, prodüktör kelimesi, bir girişimin fikirlerini yürüten ve geliştiren, içeriğe karar veren yapının oluşmasını sağlayan ve sonuç olarak "gerçekleştiren" anlamında kullanılmaktadır.

Prodüktörlük mesleği, tiyatronun, sinemanın, radyonun, televizyon vs. nin kuruluşuyla ortaya çıkmıştır.

Bu eğitimin oldukça sistematik olması gerekmektedir.

Programın köklerinin sağlam bir şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Öğrencilere bu programda, tiyatro, sinema, radyo ve televizyon hakkında sağlam bilgiler verilmelidir. Gerekirse tarihi de öğretilmelidir.

d. Yetişkinler için eğitimi gözlemlemek

Burada üniversite bir yol gösteren konumundadır ve deneysel bir program uygulamalıdır.

Problem saptandıktan sonra, Kurul şu kararları vermiştir;

1. Üniversite, yetişkin eğitimi konusunu göz ardı etmemelidir, özellikle de okuma-yazma bilmeyen oranının yüksek olduğu ülkelerde.
2. Gazetecilik programı, yapısı gereği gözlem yapabilecek konumda olmalıdır.
3. Uzmanlık dersleri öğrencilere bu alanda seçenekler sunmalıdır.

Fakülteler ve Pedagoji Enstitüsü iş birliği ile denenebilecek ilginç bir deney mevcuttur.

H- PROGRAMIN SİNOPSİSİ

2. VE 2. YIL	GENEL KÜLTÜR, KİŞİSEL GELİŞİM, LİSE+2 YIL DAHA EĞİTİM			
	ORTAK ÇEKİRDEK: Gazetecilik eğitimi Gazeteciliğin 4 alanında olmalı: Yazılı, sinematografik, sözlü, televizyon gazeteciliği.			
	Profesyonel bağlamda kültür	Derin düşünebilme	Staj	Bilimsel girişimler
	+/- haftada 30 saat	+/- haftada 8 saat	+/- haftada 6 saat	+/- haftada 2 saat
3 ve 4. Yıllar +/- Haftada 50 saat	Beşeri bilimler ve Sosyal bilimler Felsefe Güzel Sanatlar Tarih Hukuk Siyasi Bilimler Ekonomi Sosyoloji Tabii Bilimler ve Teknik Bilim ve Teknik taihi Ya da İnsanlık Tarihi	Tarih ve Güncel Durum Hukuk ve Tüzük Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji Gazetecili tekniklerinin, Dağıtımın ve Mesleğin Ahlak Bilimi	Staj Basılı İşitsel-Görsel Profesyonel Pratik Basılı İşitsel-Görsel Gazetecilik mesleği Günü Yansıtan Gazete Bilgisi, Olayların yorumlanması veya içerik bilgisi İngilizce Gazetecilik Terimleri	Araştırma ve anket -teori -pratik Yabancı Diller En az 1 yabancı dil Diğer yabancı dillerde pratik

	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat	Kişisel Uzmanlık alanı için haftada +/- 5 saat
	Gazetecilik niteliklerini artırmak	Halkla İlişkiler	İşitsel-Görsel Prodüksiyon	Yetişkinlerin eğitimlerini gözlemleme

KISIM 4
DERSLERİN ÇEŞİTLİLİĞİ

Programdaki ana dersleri ve genel hatları belirledikten sonra, Kurul derslerin çeşitliliği hakkında görüşmeler yapmıştır.

Derslerin analitik çeşitliliği, üniversitenin durumuna göre ayarlanmıştır. İstanbul Üniversitesi için teorik olarak bir program oluşturulmuştur.

Bu bölümde, çeşitlilik, kabul ve devam koşulları çerçevesinde incelenmiş ve son olarak da Danışman'ın gözlemleri ve önerileri verilmiştir.

A. KABUL VE DEVAM KOŞULLARI

Gazetecilik eğitimi iki yıllık bir lisans eğitimi içerir, sınavlar 1 yıl arayla olmak üzere 2 tanedir. Bir öğretim üyesi tarafından yayınlanan ve öğrencinin ilk iki akademik yılı "Başarılı" sözüyle geçtiğini gösteren belgelerin tümü, bu öğretim için uygundur; Fakülte, bu sertifikanın eşdeğer bir seviyede eğitim temin ettiğini düşünürse, başka bir üniversiteden bu belgeyle sunulan başvurular kabul edilecektir. Öğrenciler, kişisel bir uzmanlık alanı olarak, üniversite lisans programına dâhil edilen konuların seçmeli derslerinin arasından haftada 5 saatlik olması kaydıyla seçim yapmalıdır; bu programlar dışındaki derslerin seçimi Fakülte tarafından yetkilendirilmelidir. Öğrenciler, bu saatleri 2 sınav arasındaki uygunluk durumlarına göre bölebilirler. Bu dersleri alıp lisans diplomasına sahip olanlar, testlerin konusu olan derslerden muaf tutulurlar ve onlara seçmeli ders imkânı tanınır. Lisans derecesi ile mezun olan profesyonel gazeteciler, meslekte iki yıllık tam zamanlı etkinliklerini göstermeleri, pratik eğitim derslerini ve seçmeli dersleri aldıklarını ve daha önceki testlerinden birini geçtiklerini göstermeleri koşuluyla muaf tutulacaklardır. Her ikisi de sınav kâğıtlarını tek bir sınav olarak sunma şansına sahiptir.

B. DERS TABLOSU

Öğretim Materyalleri	Haftalık saat	Lisans Yılı	Mevcudiyet	Oluşum
MESLEKİ TEMEL KÜLTÜR BEŞERİ ve SOSYAL BİLİMLER	31			
• Günlük felsefi problemler ve tarihi kavramların kavranması	1	II		X
• Karşılaştırmalı edebiyat	1	I		X
• Müzik Tarihi	1	I		X

• Plastik Sanat Tarihi	1	I		X
• Çağdaş Tarih, özellikle 20. Yy.	2	I		X
• Türk Meclisi ve Türk siyasi partileri tarihi	1	I		X
• Siyasi, ekonomik ve beşerî çağdaş dünya coğrafyası	1	II		X
• Uluslararası İlişkiler	2	I	X	
• Uluslararası siyasi problemler (bugünkü)	1	II	X	
• Uluslararası Kamu Hukuku	3	I	X	
• Siyaset Bilimine Giriş	1	I	X	
• Siyasi Sistemler (Fikirler, Güçler, Rejimler)	4	II	X	
• Genel Ekonomi	3	I	X	
• Türkiye'nin ekonomik problemleri	2	II		X
• Anayasa Hukuku	3	I	X	
• Genel Sosyoloji	2	I	X	
TABİİ ve TEKNİK BİLİMLER • Çağdaş insanlık tarihi, (Bilimsel ve teknik açıdan)	2	II		X
TEKNİKLERİN ve MESLEĞİN TANINMASI	8			
• Gazetenin evrimi, yapısı ve işlevi	2	I		X

• Basının, sinemanın, radyonun ve televizyonun ulusal ve uluslararası hakları	2	II		X
• Kitle iletişimi (sosyoloji ve sosyal psikoloji)	2	II		X
• Gazetecilerin durumu, hakları ve sorumlulukları	1	I		X
• Kamuoyu	1	II	X	
STAJ	6			
• Staj: Basılı gazetecilik (en az 15 gün)	½	I		X
• Staj: İşitsel-görsel (en az 15 gün)	½	II		X
• Olayların yorumlanması (Gazetede meydana gelen)	1	II		X
• Profesyonellerin yorumuyla gazetecilik mesleği (profesör tarafından hazırlanmış bir konferans)	½	I		X
• Profesyonel Pratik: Basılı Gazetecilik	1	I		X
• Profesyonel Pratik: İşitsel Görsel Gazetecilik	1	I		X
• Profesyonel pratiklerin karşılaştırılması	1	II		X
• İngilizce gazetecilik terimleri	½	II		X
YABANCI DİL				
Kabul ve devam koşulları;				

Gazetecilik bölümünün yabancı dil öğretme zorunluluğu yoktur. Tıpkı daktilo yazımı öğretme zorunluluğu olmadığı gibi.				
BİLİMSEL GİRİŞİMER	Minimum 1			
Gazeteciliğin araştırma yöntemleri • Teori ve Pratik	1	II		X
KİŞİSEL UZMANLIK	5			
<u>Gazetecilik yeterliliği</u> • Üniversitenin programında yer alan derslerden birini seçerek yapılır.				
<u>Halkla İlişkiler</u> • Beşerî ilişkiler, ticari ilişkiler, halkla ilişkiler	1			X
• Listedeki diğer dersler: • Organizasyonun genel esasları, • İdari, endüstriyel, işin ticari sosyolojisi hukuku. • Sosyal psikoloji • Sosyal mevzuat				
<u>Görsel-İşitsel Prodüksiyon</u>				
• Sinematografik sanat	1			X
• Radyo-tv programları hakkında bilgi	1			X
• Dramatik çalışma hakkında bilgi	½			X
• Görsel-işitsel program seyircisi	½			X
• Sanatsal alandaki diğer dersler				

Yetişkin eğitiminin gözlemlenmesi				
• Görsel-İşitsel prodüksiyondaki derslerin aynıları				
• Türkiye'deki yetişkin eğitimi	1			X
• Yetişkin pedagojisi eğitimi	½			X
• Hobilerin sosyolojisi	½			X

C. GÖZLEMLER ve ÖNERİLER

Bu bölümde her lisans yılı için yapılan gözlemleri ve önerilerin istatistiklerini göreceğiz.

I. Lisans yılına göre ders tablosu

2. yıl	Haftalık Saat
• Çağdaş zamanın karşılaştırmalı edebiyatı	1
• Müzik tarihi	1
• Plastik sanat tarihi	1
• Çağdaş tarih, özellikle 20. Yy	2
• Uluslararası ilişkiler	2
• Uluslararası kamu hukuku	3
• Siyasi bilime giriş	1
• Ekonomi	3
• Anayasa hukuku	3
• Sosyoloji	2
• Gazetenin evrimi, yapısı ve işlevi	2
• Gazetecilerin hakları ve sorumlulukları	1
• Staj (basılı alanda) en az 15 saat	½
• Profesyonellerin habercilik dersleri (konferanslar)	½
• Profesyonel pratiğin tartışılması: basılı gazetecilik	1
• Profesyonel pratiğin tartışılması: Görsel-işitsel gazetecilik	1
3. Lisans	
• Felsefenin aktüel sorunları, tarihsel kavramları anlama	1
• Güncel yaşamdaki politik, ekonomik ve beşerî coğrafya	1
• Uluslararası politikanın aktüel sorunları	1

• Siyasi sistemler (Fikirler, güçler, rejimler)	4
• Türkiye'nin ekonomik sorunları	2
• İnsanlık tarihi	2
• Sinemanın, basının, radyonun ve televizyonun ulusal ve uluslararası hakları	2
• Kitle iletişim	2
• Komuoyu	1
• Staj: Görsel-işitsel (en az 15 gün)	½
• Gazetedeki olayları yorumlama	1
• Profesyonel pratiğin tartışılması	1
• İngilizce gazetecilik terimleri	½
• Araştırma yöntemleri; teori ve pratik	1
• (Bu satır iki lisans için de geçerli) Seçmeli dersler	5

Ekonomik sebeplerden dolayı, bu derslerden bazıları sadece ilk iki yılda mevcuttur. Lisansın seviyesini gelecekte düşürmemek için, bu dersler bir an önce 3. Ve 4. Sınıf için de hazırlanmalıdır.

II.İstatistik ve Denge

2. Lisans: 26 saat + 2. Lisans 20 Saat + 5 seçmeli = 51
3. Mesleki kültür: Beşerî bilimler: 10 saat + Sosyal Bilimler: 21 = 31 saat
4. Mesleğin kuramsal bilgisi: 8
5. Mesleğin pratik bilgisi: 6
6. Kişisel uzmanlık: 5
7. Bilimsel girişim: 1

Bu sayılar ileride değişebilir. Ancak 5 saati artırmaya ihtiyaç yoktur (hatta Danışman azaltılması taraftarı).

KISIM 5
GİRİŞ
MESLEKİ UYGULAMA PRATİĞİ

Konu, bir önceki kısımda da vurgulanmış olsa da önemli bir konu olduğu için bir kısım da ona ayırmak gerekiyor.

Mesleki uygulama pratiklerinin iyi işleyebilmesi için; ekipmanların ve bilhassa mekanların düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu, gelecekteki gazetecilerin ticaretin hilelerini öğrenmeleriyle alakalı değildir, usta olabilmeleri için asgari gerekli ekipmanı öğrencilere sunma meselesidir, ancak çağdaş gazeteciliğin temel ilkeleri, gerçeği göz önüne alınarak, Üniversite düzeyinde bu öğrenme, bu işlemler ve teknikler üzerinde sistematik ve kapsamlı bir vesileyle yapılmalıdır.

Fakat bu ekipmanlar oldukça pahalıdır. Yine de asgari düzeyde bulundurulmalıdır.

Aynı zamanda, danışman bu ekipmanları sağlayabilmesi için, Üniversite'ye öneri götürmüştür. Ekipmanların eksikliği, hayal gücü ile doldurulabilir.

Aşağıdaki başlıkları sırasıyla incelemek gerekir.

A. GAZETECİLİK MESLEĞİ

Bu meslek hakkındaki bütün eylemler, her yerde yapılmalıdır. Eğitim sadece içeride değil dışarıda da olmalıdır.
Gazetecilere özgü şekilde hareket edilmeli ve her alanda eğitim verilmelidir (yazılı, çizili, görsel-işitsel). Bunun sebebi:

1. Bulunan bu formülle beraber ekipmanın çok pahalıya gelmeyecek olmasıdır.
2. Üniversite öğrencilerine gazetecilik ile ilgili her türlü alt yapıyı sağlayabileceği bir ortam oluşturmalıdır.
3. Bu iki formülün ardından, "üniversite hayatı" fikri, Üniversitenin insan kaynakları servisi tarafından uygulanabilecek hale gelir.
4. Elde edilen materyaller toplanarak "Türkiye'nin gazetecilik arşivi" oluşturulabilir.
5. Bunlar, uzmanlaşma için kullanılabilir.
6. Üniversitenin daha iyi bir seviyeye ulaşması için her sene yenileme yapılabilir.

B. ŞEKİLLENDİRME VE YAYINLAMA

Materyali kararlaştırmak, ne sıklıkla basılacağına karar vermek, iskeleti çıkarmak gibi önemli unsurların profesyonel şekilde verilmesi gerekir.
Burada, basım için şekillendirme eğitimsel problem teşkil edebilir.
Bu bağlamda "kılavuz" adı altında kullanacağımız form 4 maddeden oluşmaktadır.
Bunlar;

1. Yazılı mesaj
2. Fotografik mesaj
3. Sözlü mesaj
4. Sinematografik mesaj

Eğer yazılı basım için yeterli ekipman yoksa, Üniversite dışardan yardım alabilir.
Görsel işitsel için ise ekipman amatör de olsa gereklidir.

C- MATERYAL

20-30 öğrenci için hazırlanmıştır.

1. Derslere materyal olmadan yazılı metinler üzerinden başlamak mümkündür.
2. Sonraki yıllarda materyal gereksinimi olacaktır (deneyim kazanmak ve teknolojik gelişmeleri takip edebilmek için)
3. Atölye ihtiyacı vardır.
4. Görsel işitsel alanlar için amatör materyaller büyük ölçüde yeterli olacaktır.
5. Öğrencilerin materyal tekniklerini öğrenmekle zaman kaybetmemeleri istenir, onun yerine dışarda deneyim kazanmalı ve otomatik materyaller kullanmalılar.

Materyal listesi

2Yazma aleti
1Ronéo veya stenoiler makinesi
1Verifax
2Tripodlu ve flashlı fotoğraf makinesi
3 magnetofon
2 elektrofon
2 Sound table
1 Radyo alıcısı
1 tv alıcısı

3 8 mm kamera
3 görüntüleyici
3 yapıştırıcı
1 yazıcı
2 projektör (bütün materyalleri ile birlikte)
Bunlar 5-6 bin dolara tekabül ediyor.
Yıllık harcama maksimum 1000 dolar.

D. MEKANLAR
İlk yıl hiç ekipman olmaması üzerinden planlanmıştır.
Okulda gerçekleştirilecek aktiviteler için aşağıdakiler gereklidir,
Konferans salonu 1
Görsel işitsel Atölye 1
Redaksiyon salonu 1
Kütüphane ve arşiv için oda 1
Çalışanlar için büro

KISIM 6
GİRİŞ
GAZETECİLİK EĞİTİMİNİN BELLİ BAŞLI YÖNTEMLERİ
Geleneksel yöntemin en uygun yöntem olduğu kanısına varılmıştır. Üniversitenin kapasitesi göz önüne alındığında bu yöntem öğrencilerin gelişmesi için en uygun yöntemdir. Şema şu şekildedir,

A. Bir materyal verildiğinde:
1. Anlama ve özümseme
2. Kararlılık
3. Materyale zarar vermeme
4. Materyalin kitleleştirilmesi

B. Verilmeyen materyaller de:
1. Belge toplama
2. İç ve Dış kaynakları eleştirme
3. Kaynakları değerlendirme
4. Senterzi
5. Materyalin kitleleştirilmesi

C. MONOGRAFİK KONULAR İÇİN

1. Sempozyumlar öğrenciler için ve öğrencilerle birlikte bir profesörün gözetmenliğinde ve mümkünse katılımıyla gerçekleştirilecektir.

KISIM 7
İDARİ YAPI
Bulduğumuz faklı eğitim çeşitlerinin hepsinin sonucu aynı; gazetecilik yüksek eğitimi verilmesi şarttır. Eğitim şekli;

A. Üniversite Eğitimi
Danışman, üniversitede ve fakültede geleneksel eğitimin uygulanmasını söylemiştir. Sebepleri:

1. Bütün eğitim çeşitlerinin geleneksel eğitim kapsamındadır ve bu başlık altında hepsinden faydalanılabilir. Duruma bağlı olarak eğer geleneksel eğitim sistemi uygun değilse, yeni sistemler adapte edilebilir.
2. Doğası gereği gazetecilik eğitiminde geleneksel tarz kullanılmalıdır.

3. Yeni getirilecek bütün sistemlerin bir başlangıç noktasına ihtiyacı vardır.
4. Daha önce denenmiş bir yol olduğu için başarılı olacağından şüphe yoktur. Eski bir organizasyonun içine doğan yeni bir organizasyon doğal olarak daha dayanıklıdır.

Fakat bu yöntemin işe yaraması için iki şey gereklidir, 1) yönetim organı 2) yatırım bütçesi
Eğer bu iki koşul yerine getirilemez ise, geleneksel yöntem uygulanamaz. Fakültenin Kurul üyeleri yukarıdaki konuda hemfikir olduktan sonra şu fikirleri öne sürdüler:

9. Hızlı bir şekilde dersler hazırlanmalı, mümkünse 1964 Kasım ayında.
10. Yasama müdahalesi gerektiren her türlü sorundan kaçınmak gerekir, yoksa derslerin başlama süresi uzar.
11. Geleneksel yapıda şubelerin bütçeye ve yönlendirilmeye ihtiyacı yoktur.
12. Hacettepe Tıp ve İstanbul Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi örnek alınarak Ankara Üniversitesinde bir yüksek okul kurulabilir.
13. Bu Yüksek Okulun düzenlemeleri Ankara Diş Hekimliği Yüksek Okulundan alınabilir.
    Dış Hekimliği incelendikten sonra, Danışman bir öneri sunacaktır.
    Halkla ilişkiler bağlamında Okulun yönetimi için bir düzeltme sunuldu,
1. Müdür sekretarya tarafından desteklenmelidir.
2. Okul için 2 sekreter gereklidir.
3. Biri basılı gazetecilik diğeri de görsel işitsel gazetecilik için.

Bu okul için Kurulun önerdiği isim,
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Basın ve Yayın Yüksek Okulu

B. ÜNIVERSITE DIŞI EĞİTİM

Bu eğitimin verilme sebepleri aşağıda verilmiştir.
Bu eğitim sadece gelecek gazeteciler için değil aynı zamanda çalışan gazeteciler için de geçerlidir.
Verilen eğitim sıradan bir eğitim olmamalıdır, yüksek okul seviyesinde akademik olmalıdır.
Kurul eğitimin şu şekilde olması gerektiğini düşünmüştür:

1. Sarı kartı (kimliği) olan gazeteciler içindir.
2. Yönetim kurulu tarafından idare edilir.
3. Yönetim kurulunun burada iki görevi vardır; organizasyonu yönetmek, danışmanlık yapmak
4. Aşağıdaki dersler için sertifika verilecektir;
    A. Mesleki kültür
    B. Yüksek bilgi birikimi
    C. Kişisel uzmanlık
5. Program temelde üniversite dersleriyle aynıdır.
6. Dersler, öğrencilere hangi saat uygunsa o zaman verilir. Gece de olabilir.

SON DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin akademik gelişiminin Batı ülkeleri ile kıyaslanabilir olması, bize üstesinden gelinemeyecek hiçbir zorluk olmadığını gösteriyor.
Bir sonraki değerlendirmeler İstanbul için de geçerlidir.

A. YURT DIŞINDAN HOCA ÇAĞRILMASI

Bu proje, gazetecilere verilen üniversite eğitimine karşılık gelmektedir.
Aşağıdaki bildiri hem Ankara hem İstanbul için geçerlidir.

“Zorunlu hale gelmediği sürece, yabancı hocaların Üniversitenin uzmanlık koltuğuna oturmalarını doğru bulmuyorum. Deneyimlerim bana, gelecek neslin bilim insanlarını yetiştiren bu Üniversite eğitiminin temellerini bu hocaların veremediğini gösterdi.”
Türkiye’de şu an böyle bir ihtiyaç bulunmamaktadır. Yüksekokul çerçevesinde bu eğitim dış akademik yardımlar olmadan da her yerde olduğu gibilerini adayan, organize, azimli çalışan insanlarla beraber yapılabilir. Danışman başarıya giden bütün araçlara sahip olunduğu için durumdan memnun.

B. KREDİNİN KULLANIMI VE ATILACAK ADIMLAR

Yukarıdaki başlığa bağlı olarak, kurul aşağıdaki kararları almıştır;

2. İdari işler 1964-65 yılına yeni dönemin başlayabilmesi için hızlandırılacaktır.
3. Danışmanın fikrine göre şu anlık yurt dışından eğitmen getirmek gerekmiyor.
4. İlk iki yıl arkasındaki maddi dağılım, ilk yıl sıkıntı yaşanmayacak şekilde ayarlanmıştır.
5. UNESCO’dan ve başka kaynaklardan gelen paralar şu şekilde ayrılmıştır;
   B. Profesyonel pratik için kullanılacak ekipmanlar için
   C. Türk gazetecilik arşivi oluşturmak için
   D. Kütüphane oluşturmak için

C. MÜDÜR ve PERSONEL EĞİTİMİ

Müdür ve müdür yardımcısının seçimi son derece önemlidir.

1. **İçerideki personelin eğitimi**
   Geleneksel yöntem uygulanacaktır.
2. **Dışardan gelen personelin eğitimi**
   Dışardan gelen personelin seçiminde dikkat edilecekler; Üniversite diploması, gazeteciliğe olan ilgisi.
3. **Okulun yönetimi**
   İki koldan paralel olarak ilerleyecektir.
   A. İçeriden, organize ve gözlemle;
   B. Dışardan
   Dışardan gelen personelin a. Meslekte tek olarak görülüyor olması ve hatta öyle olması, b. Gazeteci yetiştirme isteğinin bıkıyor olması gereklidir. (Bunlardan ikisi veya daha iyisi 2si birden olmalıdır.)

D. DEVAMI

Kurul, çalışmasını 6 Mayıs’ta bitirdi.
Proje kabul edildi.
Daha sonra Kasım 1964’te okulun kapılarının açılması için alınması gereken önlemler ele alındı.
Projeyi Haziran sonundan önce Fakülte ve Senato'ya sunmaya ve metnin derhal tercüme edilmesine ve yayınlanmasına karar verilmiştir.
Danışman 5 haziranda Türkiye’den gittiğinde proje de fakültede tartışılıyor olacak.

1. **Ek**
   Türkiye Gazetecilik Arşivi
   Hakkında:
   1960'da Ulusal Sendikal Dağıtım Teknikleri Merkezi (Brüksel) tarafından kurulan Arşivlerin Koruma Merkezi kurulması için bir ön projeye dayanarak.

   Görsel işitsel arşiv
   KOLEKTİF DAĞITIM TEKNİKLERİ ARAŞTIRMASI MİLLİ MERKEZİ

Brüksel, Nisan 1960
Profesör Roger Clausse, buralara dikkatinizi çeker.

TARİH VE SOSYOLOJİ ALANLARINDA GÖRSEL İŞİTSEL DOKÜMANTASYON HAZIRLANMASI İÇİN VERİLEN TEKLİF
Başlangıç;
Bu merkezi oluşturma fikri 1959 yılında ortaya çıkmıştır.

Fikir Roger Clausse tarafından ortaya atılmıştır.
Bunun için oluşturulan grubu çoğunlukla teknisyenler, sinema, radyo ve tv profesörleri oluşturuyordu. Bu merkezi oluşturmanın genel ihtiyacı ve aciliyeti konusunda herkes hem fikirdi. O sıralarda, Sayın Michel Logie (Lille Üniversitesi Gazetecilik yüksek okulu profesörü) on hazırlıklara odaklanmıştı. Yaptığı araştırmalar sonucunda Sayın Jean Prinet, konservatuvar şefi Jean Jay'den oluşan bir çalışma grubuna dahil oldu. Grupta hangi ülkelerin ölçütlerinin kullanılacağı konusunda belgeler yazıldı. Bu belgelerden daha sonra bahsedilecektir.

AMAÇ:
Bu imgenin kültürel bir birikim olduğunun herkes farkında. Eğitim veren insanlar için bu imge bir araçtır. Ve onlar bu aracı kullanmaya devam ettikçe kültür onlar için bir EYLEM haline gelmektedir. Ülkeler artık sadece eylemleri değil yazılı metinleri de saklama ihtiyacı hissetmektedir; kitaplar, gazeteler gibi. Yazı, artık gelenekleri, kültürü ve bilgiyi aktarmada bir yazı türü olan imgelerden daha önemli hale gelmiştir. Bu sebeple tarihi, sosyolojik ve teknolojik alanlarda çalışmaları ilerletmek de daha ön plana çıkmıştır. İmgeler, doğrudan şahitlik eder. Ancak olayların nasıl ifade edildiğini öğrenmek istiyorsak, imgelemenin bütün çeşitleri üzerinde çalışılmalıdır.
Michel Logie

İşitsel, görsel, yazılı ve benzeri dokümanlar tarihçiler ve sosyologlar için öncelikli durumdadır;

- Çapraz inceleme olanağı veren yeni bir seri oluştururlar,
- Gerçeği tam olarak göz önüne sererler,
- Sosyolojik içerik üretirler,
- Dağıtım teknolojisini tarihine ilgi çeker.

Bu görsel işitsel dokümantasyonun şu anki dağıtımı, ait olduğu sınıfın yetersizliği, kaybolma riski bilim insanları arasında telafi edilemeyecek kayıpların yaşanabileceği konusunda endişeleri arttırıyor. Merkezin arşiv oluşturmasının amacı hazırda bulunan dokümanları korumak ve onları yok olmaktan kurtarmaktır.
Merkezin eylemleri şu şekilde düşünülebilir;

- Belli bir sınıflandırma standartı belirlemek
- Dosyalandırma,
- Belgeleri isteyenlere teknik yardım sağlamak
- Araştırmacıları bilgilendirmek
- Belgelerin izinleri ve organizasyonunun danışmanlığını yapmak

Merkez, adı üstünde merkez olduğu için üniversitenin araştırma merkezinde yer alacaktır.
BELGELERİN KAYNAKLARI:
Belçika'daki belgeler üç kaynak altında toplanacaktır; Sinematografik haberler, radyo haberleri ve Televizyon haberleri.

SİNEMATOGRAFİK HABERLER
Bu tipik Belçika prodüksiyonu BELGAVOX şirketi tarafından temsil edilecektir. Dokümanların toplamı milyonlarca metre pelikülden oluşmaktadır. Belçika'daki diğer kaynak dağıtımı yapan firmalar yabancı firmalardır. Bunlar; DİSCİBEL, PATHE CONSORTIUM CINEMA, GAUMONT, TWENTIETH CENTURY FOX FILME BELGE.
Bu firmaların bazıları BELGAVOX kurulmadan önce bile doküman açısından zenginlerdi.

TELEVİZYON
1953 yılında kurulduğundan beri, Belçika televizyonunda gösterilen Haberler ve Röportajlar, Cinémathèque iş birliğiyle korunmaktadır. Bu dokümanlar her gün kronolojik olarak sıralanmaktadır.Aynı zamanda televizyon 1953'e kadar olan süreçten de önemli belgeler barındırmaktadır.

RADYO
Radyo arşiv kayıtları 1934'e kadar uzansa da bu kayıtların 1945'e kadar olanları silinmiştir.
Yaklaşık 3.000 belge sağlanmaktadır. Bunların sınıflandırmaları üç şekilde olur; evrensel ondalık sınıflandırma, temaya ve kronolojiye göre sınıflandırma ve niteliklerine göre. Dokümanlar kasetlerde de disklerde tutulmaktadır fakat bu Teknikler kalıcı olmadığı için problem teşkil etmektedirler.

DİĞER KAYNAKLARI
Diğer kaynakları taramak Merkezin sorumluluğudur. Arşivlerin belediye Sinematografik servislerinde tutulduğunu biliyoruz. Bunlar özellikle; büyükelçiliklerde, halk eğitimi merkezlerinde, milli savunmada ve halk ve aile sağlığı merkezleridir.

KORUMA:
Manyetik bantlar 10 yıldan uzun süre kayıtları koruyamayabilir.
Bu sebeple en önemli belgelerin kopyaları oluşturulmalıdır.

SEÇİM VE SINIFLANDIRMA: uzmanlar tarafından merkezi ve sistematik bir uygulama bulunması yararlı olacaktır. Bu yöntemin uygulanması geleceğe yönelik olacaktır.

HUKUKİ SORUNLAR: Görsel işitsel alandaki kanunları göz önünde bulundurmak gerekir. İlke olarak, öğretmenlik veya bilimsel amaçlar için kullanımlar söz konusu olduğunda bu haklardan belirli sayıda olanlar askıya alınır, ancak her belgede ve bir araştırmacının kullanımı ve kısmen çoğaltılmasından doğan farklı yasal sorunları doğrulamak gerekecektir.

YASAL FORMLAR VE AMAÇ: Var olan bir yapının üzerine inşa etmektense, burayı sıfırdan bağımsız bir kuruluş olarak amaçlamalıyız. Derneğin tam adı:
TARIH VE SOSYOLOJİ ALANINDA GÖRSEL İŞİTSEL BELGELENDİRMESİ ÜNİVERSİTE MERKEZİ
Yönetim kurulu şu amaçlarla bir araya gelebilir;

1- Üniversitelerden gelen hocalarla birlikte Merkezin seviyesini tartışmak için,
2- Tecrübeleri bizimkine yakın Kraliyet kütüphanesi ve genel arşiv delegelerinin keşfi,
3- İletişim ağı oluşturmak,
4- Proje destekçisi olarak Toplu Yaygınlaştırma Teknikleri tarafından gündeme getirilen tüm sorunlarla ilgilenen Ulusal Topluluk Dağıtım Teknikleri Araştırma Merkezi'nin temsilcileri için,
5- Sorun çözümleri için teknisyenlerin, bir avukatın, elektronik mühendisinin araya gelmesi.

FİNANSMAN: Kamudan sağlanacaktır.

2. BÖLÜM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

Sayın Profesör Kılıçbay, Roger Clausse'u İstanbul'a davet eder. Clausse daveti kabul ederek 10 Mayıs'ta İstanbul'a gelir. Çalışmanın organizasyonu için 2 toplantı yapılır.

Katılımcılar:

Prof. Ahmet Kılıçbay
Prof. Burhan Felek
Prof. Sulhi Dönmeser
Prof. Hasan Refik Ertuğ
Doçent Öztekin Tosun
Asistan Duygun Jarsuvat
Asistan Akın İlkin

Kararlar;

1. Bir alt çalışma komisyonu oluşturulacak. Bu komisyonda, Prof. Kılıçbay, Asistan Tosun, İlkin ve Jarsuvat olacak. Danışman; Prof. Clausse, sekreter; Clausse Hanım
2. 20, 21, 28 ve 30 Mayıs tarihlerinde toplantı yapılacak,
3. Çalışma planı Danışman tarafından hazırlanacak
4. Kurulun çalışma hazırlıkları tartışmaya açık değildir fakat fikir beyan edilebilir.

1. KISIM

Gazetecilik Enstitüsü'nün Durumu

1. 1950'den beri var olan program hiçbir gelişim göstermemiştir.
2. Bu görev meslek açısından kritik sonuçlar doğurabilir.
3. Bunun yaşanmaması için bir Yenilik Kurulu oluşturulmalıdır.
4. Danışmanın gelişi ile birlikte uzmanların fikirleri dinlenilmiştir.

Program hakkındaki 2 belge;

a) Enstitünün yapısı ve amacı

Madde 1: Gazetecilik Enstitüsü İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlıdır.
Madde 2: Amaçlar: gazetecilik hakkında araştırma yapmak, bilimsel ve mesleki giriş yapmak, yabancı enstitüler arası bilimsel çalışma yapmak.
Madde 3, 4, 5: hocaların belirlenmesi
Madde 6: Kurul başkanı seçmek
Madde 7: kurul başkanının görevleri; temsil, yönetim, bütçe
Madde 8: müdür yardımcısı seçmek
Madde 9: yüksek mahkeme: hocaların genel kongresi
Madde 10: personel seçimi
Madde 11: iç organizasyon
Madde 16, 17, 18, 19, 20: kabul şartları
Madde 21, 22, 23, 24: finansal kaynakların belirlenmesi.

b) Enstitü programı

İlk yıl

İktisadi bilimler- Dr. A. Kılıçbay 2 saat
Ceza hukuku- Prof. Dr. N. Gensoy 1
Siyasi ve İktisadi bilimler- Prof. Dr. S. Özçalık 1

Jeopolitik- ord. Prof. Dr. B. Darkot 1
Sosyoloji- ord. Prof. Dr. Z. F. Fındıkoğlu, doc. Dr. C. O. Tütengil 2
Gazetecilik Teknikleri- konferanslar (Okut. C. F. Baskut, Konf. E. Güresin)2-1
Basın yayın tarihi- (Okut. H. R. Ertuğ)1
Sanat ve edebiyat- doçent Dr. F. Timurtaş 1
Gazetecilik yazımı- Okut. B. Felek 1
Mali durum- Prof. Dr. B. Feyzioğlu 1
Sosyal siyaset- Prof. Dr. O. Tuna 1
Fotoğraf- Konf. C. Işın 1
İngilizce- Konf. A. Serialp 2

İkinci yıl
Uluslararası ilişkiler- Prof. Dr. E. Çelik 1
Siyasi tarih- doc. Dr. O. Aldıkaçtı 1
İstatistik- doc. Dr. K. Gürtan 2
Propaganda- Okut. H.R. Ertuğ 1
Gündem- Prof. Dr. F. Engin 1
Gazetecilik Teknikleri- Okut. C.f. Baskut, Konf. Abdi İpikçi 2, 1
Kamuoyu- Prof. Dr. S. E. Siyavusgil 1, ½
Basın hakları- ord. Prof. Dr. S. Dönmezer 1
Sanat ve edebiyat- doçent. Dr. F. Timurtaş, Okut. H. Taner 2
Gazetecilik yazımı- Okut. B. Felek 1
Belgelendirme ve arşiv- Okut. N. Kosken 1
Stenografi- Okut. D. Saraç 4
Daktilo- Okut. N. Berkman 4
İngilizce- Konf. A. Sarıalp 2
Ahlak bilimi- Okut. E. Batumlu 2
B. Kurulun bir önceki projesi
Proje 2 yıl 4 dönem veya 3 yıl 6 dönem olarak planlanmıştır.

3 yıllık plan:

1. Yıl: Sosyoloji, siyasi ve ekonomik coğrafya, siyasi ve sosyal tarih, iktisadi bilimler, finans, hukuk, Siyasi Bilimler, bireysel ve sosyal psikoloji, pozitif düşünce, Türkçe, İngilizce.
2. Yıl: sosyal ve siyasi sorunlar, iktisadi ve finansal sorunlar, istatistik, basılı bir gazeteden faydalanma, ceza hukuku ve prosedürü, basın hakları, kamuoyu, güzel sanatlar, Türkçe, İngilizce.
3. Yıl; basın tarihi, ahlak bilimi, gazetecilik yazımı, haber analizi, mizanpaj, radyo, reklam ve propaganda, uluslararası siyaset, Daktilo, yabancı dil.

KISIM 2
SEÇENEKLER, İLKELER, UYGULAMALAR
Ankara ile aynı süreç burada da geçerlidir.

A. TEMEL SEÇENEKLER

Göz önünde bulundurulacaklar;

1. Enstitünün uzun zamandır varlığını sürdürmesi
2. İstanbul Üniversitesi'nin geleneklerine uygun şekilde eğitim verilmesi
3. Bir idari kurulun ve bütçenin varlığı.

Akademik seçenekler 1

- Üniversite dersleri
- Şube ve organizasyonlar arası geçiş
- Hangi fakülte olduğu fark etmeksizin iki yıllık lisans eğitimi
- Bilimsel derslerle meşgul olma
- Yazılı, çizili, sözlü, görsel gazetecilik
- Kişisel uzmanlık
- Paralel mesleklere yönelme

Akademik seçenekler 2

- Yüksek eğitim
- Bir bölümde uzmanlaşma
- 4 senelik eğitim dönüşünü tamamlama
- Başka dersler olmadan sadece belli derslerle meşgul olma
- Geleneksel formda gazetecilik
- Erken uzmanlık
- Başka mesleklere yönelmeme

Danışman alt kurula Türkiye'nin akademik kurulunu göz önünde bulundurarak tercihlerini açık bir şekilde belirtmiştir.

"Tam anlamıyla bir üniversite eğitimi olmalıdır. Eğitim, 4 seneliktir. Bilimsel araştırmalar yapılmalı ve gazetecilik teknolojileri ile ilgili çalışmalara yer verilmelidir. Öğrenciler paralel alanlara da yönelmelidir."

Danışman, bunların sebepleri olarak aşağıdakileri söylemiştir;

A) Üniversite Eğitimi düşünenler için

Unesco tarafından çeşitli vesilelerle bir araya getirilen uzmanların görüşüne göre, artık her türden ve benzer meslek mensubu gazetecilerin eğitimi sadece üniversite düzeyinde yapılmamalıdır. Gazeteciliğin gelişimine ayak uydurmak için aynı zamanda bu mesleği soysal bir mesele olarak da görmeliyiz.

Kültürlü, gerçekleri görebilen, insan haklarına saygılı bireyler yetiştirilmelidir.

Eğitim de bu sebeple, bu nitelikleri öğrencilere kazandıracak seviyede olmalıdır.

B) Bu eğitim sürecini düşünenler için

Amaca ulaşmak için 4 senelik bir eğitim yeterli olacaktır. Eğitim süresi Ankara'daki gibi 2 yıl + 2 yıl olarak isteyecektir. Danışman seçenekleri Ankara'da olduğu gibi ele almıştır.

İTİRAZ:

Bazı alt kurul üyeleri 2+2 sistemin uygulanamayacağını çünkü herhangi bir bölümde 2 yıl geçiren bir öğrencinin sonraki 2 yılda gazeteciliğe ilgisinin kaybolabileceğini savunuyor. Bu pek ala mümkün. Fakat eğitim geri kalanını tamamlamak kapasite ve zevk meselesidir. Bu sayede zaten devam edemeyecek olanlar elenir. Bu şekilde de daha kaliteli bir eğitim sağlanabilir. Zaten eğitim 2/3 yıl ya da 2+2 yıl değil, 2+2 ya da 4 sene olarak belirlenmiştir. Bu kararı verecek olan da Türk otoriteleridir.

C) Yol gösterici ilkeler ve özet

Seçilen unsurların hiçbiri keyfi değildir. En iyi programlar göz önünde bulundurularak ve deneyimler sayesinde seçilmişlerdir. Programın özeti (24. Sayfadaki tablonun aynısı)

Bu program her duruma uygulanabilir ve adapte edilebilir. İki programın ortak birçok noktası vardır.

Üç tane önemli farkları vardır: Pratik şekli, bilimsel girişimler, görsel işitsel eğitimin yeri.

1. **Temel mesleki kültür**
    - **A. Beşerî ve sosyal bilimler**
- Felsefe 1 saat
- Güzel sanatlar; edebiyat 1 saat, müzik tarihi 1 saat, plastik sanatlar 1 saat
- Tarih; güncel tarih 2 saat, ulusal siyaset ve uluslararası siyaset sorunlar 1+1 saat, ulusal tarih 2+2 saat
- Coğrafya 2 saat
- Hukuk; anayasa hukuku 1 saat, kamu hukuku 2 saat, uluslararası hukuk sorunları 1
- Siyasi Bilimler 2 saat
- İktisadi bilimler 2 saat
- Sosyoloji; genel Sosyoloji 2 saat, kamuoyu 1 saat

B. Tabii ve teknik bilimler

- Bilimsel düşünce 2 saat

2. **Mesleği tanımak**

A. Tarih

Basın, sinema, radyo, televizyon tarihi

B. Yasa ve kanun

Teknikleri karşılaştırma ve gerekli hakları öğrenme

C. Sosyoloji

Genel Sosyoloji

Sosyolojik durumların analizi

D. Etik

Profesyonel etik anlayışı

3. **STAJLAR**

A. Stajlar

- Yazılı bir gazetede staj yapmak
- İşitsel görsel bir gazetede staj yapmak

B. Egzersizler

- Profesyonel pratik (yazılı)
- Profesyonel pratik (işitsel görsel)
- Karşılaştırmalı egzersiz

C. Gazetecilik dersleri

- Yazılı veya işitsel görsel gazetede çalışan bir Profesyonel tarafından verilen konferanslar

D. Günlük gazeteler

- Günü gününe gazete çeşitlerinin analizi
- Gazetesi mesaj kaygılarını karşılaştırma

D. Terminoloji

- İngilizce Terminoloji

4. **Bilimsel girişimler**
    - Araştırma yöntemleri (teori ve pratik)
5. **Yabancı diller**
    - Uluslararası geçerliliği olan bir dile hakimiyet
6. **Kişisel uzmanlaşma**
    A. Gazetecilikte yüksek niteliklere sahip olma
    B. Halkla ilişkiler
    C. İşitsel görsel üretim
    D. Yetişkin eğitimini gözlemleme

KISIM 3

Spesifik konular

- Pratik
- Spesifik metotlar
- Üniversite üstü eğitim
- Yabancı öğretmenlerin çağrılması
- Gazetecilik Arşivi

Ek bilgi

Staj hakkında; Ankara'da basitçe kopyalamak yerine, buranın turistik imkânlarından yararlanılmalıdır. Üniversite üstü eğitim hakkında; Ankara'da uygulanan yöntem uygulanacaktır. Karşılaştırma için farklı sistemler ve kanallar oluşturulacaktır

B. Dağıtım Teknikleri Merkezi

Hocalarla yapılan görüşmelerden sonra kitle iletişim üzerine bir çalışma yapılması gerektiği kararına varıldı. Ankara'da arşiv kurulacağı için burada da bilimsel çalışmalar yapılması ön görüldü. Merkezin amacı:

- Araştırma yapmak
- Uygulamalı araştırma yapmak
- Türkiye'deki durumu araştırmak
- Yabancı kaynak karşılaştırması yapmak

Belçika'daki bu merkez 5 yılda kuruldu. Bu merkez hakkındaki bilgiyi yardım amaçlı olması için bir sonraki bölüme koyduk.

İKİNCİ BÖLÜM EKİ

DAĞITIM TEKNİKLERİ BİLİMSEL ÇALIŞMA MERKEZİ

Merkez 5 yıllık bir çalışma sonucu ortaya çıkmıştır. Buradaki maddeler 5 yıllık çalışmanın ürünüdür. Merkez 1958 yılında ULB Sosyoloji Enstitüsü iş birliği ile kuruldu. Adresi: Abbé Cuypers caddesi, numara 4, Brüksel. Merkezin şu anda 2 bilimsel araştırmacısı vardır;

Emily Hanotiau-Venken

Gabriel Thorveron

Merkezin eylemleri aşağıdaki gibidir;

- Kolektif dağıtım tekniklerinin işlevleri
- Benzer merkezlerle eşit seviyeye gelmek için yapılan çalışmalar
  Çalışmaları ve araştırmaları bütün formlarıyla istihdam etmek.

1-10 NUMARALI DEĞERLENDİRMELERİN İÇERİK TABLOSU

1 numara Ekim 1959 138 sayfa
Çalışma- eğlence sektörünün kısa incelemesi- Roger Clausse 1
Sentez testi- Gabriel Thorveron 6
Çalışma- Roger Clausse 47
Sentez testi – Gabriel Thorveron 68
Belge- 94
Araştırma- Annette Kirkpatrick 100
Belge- Joffre Dumazedier 131
2 numara Nisan 1960 178 sayfa
Çalışma- Roger Clausse 7
Belge- 23
Çalışma- Annette Kirkpatrick 27

Belge- Georges Vandermissen
Sentez testi- Gabriel Thorveron 50
Araştırma- Françoise Bolle de bal 70
Sentez testi- Gabriel Thorveron 107
Güncel- Françoise Bolle de Bal 168
Merkez projesi- 177
3 numara Ağustos 1960 162 sayfa
Araştırma- Gabriel Thorveron 7
Çalışma- Roger Clausse 46
Sentez testi- Jacques Lacomblez 52
Araştırma- Gabriel Thorveron 75
Belge- 81
Sentez testi- Annette Kirkpatrick 88
Belge- 108
Çalışma- Annette Kirkpatrick 125, Françoise Bolle de Bal 149
5 numara Kasım 1961 146 sayfa
Çalışma- Roger Clausse 7
Araştırma- Emily Venken 31
Sentez testi- 53
Belge-87
Sentez testi- Françoise Bolle de Bal 97
Belge- Annette Kirkpatrick 121, Françoise Bolle de bal 137
7,8 numara 1962 234 sayfa
Çalışma- Roger Clausse 7
Sentez testi- Alphonse Silbermann 15
Arastirma- Clausse, Thorveron, Venken 53
Sentez testi- Robert Stephanie 123
Çalışma – Roger Clausse 157
Araştırma- Clausse, Thorveron, Venken 165
Belge- Roger Clausse 191
Araştırma- Monique Basch, Gabriel Thorveron 201
Belge- Raymonde Vertommen 229
9, 10 numara 1963
Araştırma- Emily Hanotiau-Venken 7
Belge- F. Bastenier, M. Tossun 31
Araştırma- Gabriel Thorveron 43
Belge- H. Lhoest 85
Araştırmalar- CL. Geerts – E. Watrin, F. Bolle de Bal

SONUÇ
DANIŞMANIN UNESCO'YA DAİR İSTEKLERİ
Gazetecilik mesleğinin gelişmesine katkıda bulunduğu için UNESCO'ya teşekkür ediyor. Sayın Navaux yaveri Sayın Topuz'a katkılarından dolayı teşekkür ediyor.
Özellikle Bahri Savcı ve Zeki Karabuda'ya iş birlikleri için teşekkür ediyor.

1. Yurtdışı eğitim bursları hakkında; bu mesele Türkiye'nin durumu göz önüne alındığında başlıca düşünülmesi gereken meselelerden biridir.
2. Gazetecilik Arşivi Hakkında; bu arşivin oluşturulmasının önemi asla unutulmamalıdır. Gerekirse tarihçiler ile ve sosyologlar ile de çalışılmalıdır.

3. Bu çalışmanın metodu hakkında; Ankara'da ve İstanbul'da bu çalışma şeklinin ne kadar uygun olduğunu görmüş olduk. Gazetecilik eğitiminde bütün gerekenlere bu çalışma metodu ile birlikte ulaşılabilir.

30 Temmuz 1964
Roger Clausse

Ek-22

Hıfzı Topuz İle Yapılan Kişisel Görüşme – Cem Evrim Aslan

Tarih: 20 Temmuz 2017

C.E.A: Osmanlı'da gazetecilik faaliyetleri başladığı zaman, ilk gazeteler ortaya çıktığı zaman bazı gazetecilerin de tartışmaları oluyor. Örneğin Ahmet Rasim; bu iş acemice olmaz, bizim gazeteci yetiştirmemiz gerekiyor, diyor. Böyle bir talep de var. Ama sonradan görüyoruz ki aslında bu kurumsallaşamıyor.

H.T: Evet. Zaten Ahmet Rasim zamanında gazetecilik okulları yoktu. Yani, Avrupa'da bile yoktu. Yani, eğitim, kurslar vs. Öyle demek istemiştir Ahmet Rasim. Ahmet Rasim benim çok sevdiğim bir adam. Tanımadım tabii. Ama babamın arkadaşıydı. Yazılırını beğenirim. Neslin acılarını çekmiş bir adamdır Ahmet Rasim.

C.E.A: Bu acaba sonraki tartışmalara da bir izdüşüm gibi miydi? Yani, böyle bir istek var, gazeteciyi düzgün yetiştirsin?

H.T: Ben bu işe başladığım zaman yoktu böyle gazetecilik okulu filan. Bir ara İstanbul Üniversitesi'nde bir teşebbüs oldu. İktisat Fakültesi çerçevesi içinde Basın Yayın Yüksek Okulu diye kuruldu. 2 yıllık bir okuldu. Bunun ciddi bir okul olduğu kanısında değilim. Enstitüydü zaten. Bir takım polisler memur olmuşlardı. Yüksek tahsil diplomaları yoktu. Onların hepsi yazıldılar diploma almak için. Sonra, meslekte diplomasız yani yüksek eğitimi olmayan birçok arkadaş vardı muhabir olarak çalışan da. Recep Bilginer, Selami Akpınar vs. Saydığım isimler. Bunlar da yazıldılar. Yani sırf 2 senelik diploma. Devam mecburiyeti yoktu filan. Ve zaten hoca yoktu. Ve hoca ne oldu? Gazetecilere gelin dediler konuşun. Kıdemli gazetecilere, gelin burada ders verin dediler. Burhan Felek, Enis Tahsin Til filan. O zamanın yaşlı gazetecileri. Kabul ettiler. Ama onların sermayesi hemen tükeniverdi. 3 derste, 4 derste, 5 derste bilemedin, bütün birikimlerini tükettiler. Ben işte o sıralarda UNESCO'ya gitmiştim. Bana yazıyorlardı, aman n'olur bize belge gönderebilir misin? Gazetecilik dersi nasıl verilebilir? Ne olur? Belge var mı? Nelerle anlatılabiliriz? diye. Yani bu derece ihtiyaç içindeydi. Hoca yoktu, okul vardı. Derslerden mesleki dersler zaten azınlıktaydı. Böyle de bir durum. Hatta enstitünün başkanı bir ara Orhan Tuna idi. Orhan Tuna da benim sevdiğim bir adamdı. Bana geldi, sen de ders ver dedi daha UNESCO'ya gitmeden evvel. Ben de geldim orda birkaç, bir ay mı ne, konferanslar verdim. Böyle bir şey. Orada benim de bir şeyim oldu, deneyimim oldu. Sonra ben UNESCO'ya gittim, bu iş unutuldu. Bizde bunlar olurken dışarıda durum neydi? Gazetecilik eğitimi bazı ülkelerde gelişmişti. O zaman Amerika'da birçok yerde gazetecilik fakülteleri vardı. İngiltere'de de gazetecilik meslek içinde programlanıyordu. Yani sendika gazeteleri programlar yapıyordu. Stajyerleri üniversitelere gönderiyor, orada bazı kurlara devam, onlardan belge alıyorlar. Yani çeşitli derslerden belge ala ala bir birikim yapıyorlardı. Almanya'da yeni yeni şeyler açılıyordu ama bunlar sosyal araştırma konusu içerisindeydi. Mesleki ders yoktu. Mesleki ders için bir Munich' de böyle bir merkez kuruldu. Onlar da çok acemiydi. Daha yeni yeni kurmaya çalışıyorlardı. Belçika'da yoktu gazetecilik eğitimi. Ama işte Roger Clausse vardı. Sosyal bilimlerin, sosyal araştırmaların başındaydı. Ama pratik gazeteci yetiştirmek gibi bir amacı yoktu. Hollanda'da tek tük vardı. Danimarka'da Aarhus'ta bir gazetecilik okulu vardı. Ondan sonra, İspanya'da derme çatma bir şeyler vardı. Fransa'da yoktu. Fransa'da *Centre de formation des journalistes* diye bir merkez açılmıştı. Gazeteciler tarafından. Gazetecilik sendikaları. Böyle bir okulu kurdular. 2 senelik bir okuldu. Lise diploması şart değildi. Pratisyen gazeteci yetiştiriyorlardı. O hakikaten pratik gazeteci eğitimi öğretti mesleğe girecek olanlara. Yararlı bir okuldu. Ondan sonra Paris'te gazetecilik okulu diye özel bir okul vardı. Yani ona yazılıp da ücretini muntazaman ödediğin zaman, bir iki derse giriyorsun, diploma alıyorsun. Lille'de papaz okulu vardı. O ciddi bir okuldu gazetecilik okulu olarak. Başka bir şey hatırlamıyorum. Yoktu galiba. İtalya'da *publicissmo* diye *pubblicisti* dalında birtakım enstitüler, okullar kuruluyordu. Ama pratik gazeteci yetiştirme olanağı yoktu. Sovyetler'de 6 7 yerde gazetecilik fakültesi kurulmuştu. *School of Journalism* diye. Okul, fakültenin içinde, üniversitenin içinde. Onların en önemlisi de Moskova'da açılandı. Durum

aşağı yukarı böyleydi. Afrika'da tabii hiç yoktu. Arap ülkelerinde hiç yoktu. UNESCO bu işi ben daha UNESCO'ya girmeden evvel ele almıştı. Yani 1958'de UNESCO Paris'te bir toplantı düzenlemişti, gazetecilik eğitimi konusunda. O zaman genel müdür yardımcısı vardı, Tor Gjesdal diye bir adam. Norveçli idi. Ajans müdürlüğünden gelmeydi. Ve sonra II. Dünya Savaşı içinde bu adam geçici Norveç özgür hükümetinin iletişim bakanı olmuş Londra'da. İletişime çok meraklıydı. O bu işi ele aldı. Amaç gazetecilerin, bir defa, iletişim yolu ile Dünya'da barışa hizmet etmek, ülkelerin iletişim yolu ile gelişmesine katkıda bulunmak, insanları birbirine yaklaştırmak. Böyle bir amacı vardı. Gayet ulvi amaçlarla yola çıkmıştı. O ara, işte bu Paris'teki toplantıdan sonra, dediler ki böyle bir toplantı yapalım ve bu işi Dünya çapında düzenleyelim. UNESCO bu toplantıyı Strasbourg'da düzenledi. 1957'de galiba. Bu toplantıya, dendi ki bütün dünyadan gazetecilik eğitimi ile ilgili insanları çağıralım, genç gazetecileri çağıralım, orada iki aylık bir staj düzenleyelim, seminer düzenleyelim ve bunun ihtiyaçlarını anlatalım. Amaç buydu yani. Ve, milli komisyonlarda gazetecilikle, eğitimi ile ilgili olan arkadaşların dikkatini çekmek üzere bildiriler asıldı. UNESCO'da bizim Milli Komisyona da bu gelmişti. Milli komisyonda genel sekreter Zekai diye bir adam vardı. Bu Zekai Bey bu işlere çok meraklıydı. Beni de tanıyordu. Bak, dedi Hıfzı böyle böyle bir şey var, sen buraya katılır mısın dedi? Katılırım elbette. Ben o sırada *Akşam*'da yazı işleri müdürüydüm ama izin alır bırakırım dedim 2 ay. Kalkar gelirim, bu benim için daha önemli, dedim. Yani yazı işleri müdürlüğünden daha önemli bu dedim. Ve kalktım, gerçekten de izin aldım, Strasbourg'a gittim. O ilk toplantıya katıldım. Yani gazetecilik eğitiminin kurulması için bölgesel merkezler kurulması, dünya çapında bunun planlanması. 2 ay orda bu işler konuşuldu. Ve Fransa'nın ünlü gazetecileri geldi. [Fernand] Terrou vardı, Fransız Basın Enstitüsü müdürüydü. O basın enstitüsü önemli bir enstitü, onun müdürü Terrou geldi. Onun yardımcısı Jacques Kayser vardı, o geldi. Ondan sonra Fransa'daki ünlü gazetelerin başyazarları geldi. İngiltere'den önemli gazeteciler geldi. Moscova Gazetecilik Fakültesi'ne [Moscow State University] ithafen [Evgeniy] Kudyakov diye bir adam geldi. Ondan sonra İtalya'dan, İspanya'dan, Amerika'dan birçok insan geldi. Amerika'dan gelenler arasında gazetecilik fakültesi dekanları filan vardı. Ve bunlar hakikaten değerli insanlardı. Biz onlarla konuştuk bu işi. Ve bir seminer daha yapılacaktı ertesi sene. Ben o seminere de katıldım. Yine toplantıya gittim. Ben yine gazetedeydim. O ara UNESCO'da proje olduğunu bana yine Zekai Bey bildirdi. Dedi ki proje varmış, seni ilgilendirirse oradasın, başvur dedi bana. Başvurdum. Kalktım Paris'e gittim. Dedim ki böyle böyle, sizde bir proje varmış. Evet, dedi gazetecilik eğitimi için. Böyle bir masa kuruyoruz. Onun başına geçecek birini düşünüyoruz. Arıyoruz. Ona hemen aday oldum. Beni ilgilendirir, dedim. Ona dediler 80 aday var. Ben de 81. olarak yazıldım. Hiç umudum yoktu yani, 80 kişinin aday olduğu bir göreve. Stajım bitti, İstanbul'a döndüm yine. O ara *Akşam*'da gazete sahibi değişmişti. Yeni patronla hiç anlaşamıyordum. Hiç onayladığım bir arkadaş değildi. Galatasaray'dan sınıf arkadaşımdı. Ama bu işi bir hırsla ele almıştı. Yani iktidara yaranıp işler yapmak için filan. Onun üzerine ben ayrılıyorum dedim, benim amacım bu değil dedim. İstifa ettim yazı işleri müdürlüğünden ve sendika başkanıydım aynı zamanda. [O zamanki adıyla *İstanbul Gazeteciler Sendikası*] Gazeteciler Sendikası başkanıydım. O zaman elbette insan sonuç olarak da anlıyordu. 1 sene aşağı yukarı işsiz kaldım ama kendimi tamamen yüksek lisans işine verdim. Ve Paris'te son defa yüksek lisansa yazılmıştım Strasbourg Üniversitesi'nde. Ona çalışıyordum. Ve ümidim kesilmişti. Karamsar bir havadaydım. İşsiz kalmışım, bırakmışım kendi isteğimle. Ve o ara UNESCO'dan seçilmişim. Bana yazı gelmiş. Apartman değiştirdim buraya geldim. Dışarıda, bıraktığım apartmanın kapıcısı bir hayvan, adresini bilmiyoruz gitti buradan demiş. UNESCO'ya da yazı gitmiş bilmiyoruz diye, adresi kayboldu diye. Derken bir telefon UNESCO'da tanıdığım birisinden. Yahu sana ne oldu, vaz mı geçtin bu işten? Aman dedim nasıl olur yahu? Hemen geliyorum, diye telgraf çektim. Ondan sonra UNESCO'ya, işte 1-2 ay sonra filan UNESCO'da göreve başladım. UNESCO'da görevim bu oldu. Gazeteciliğin geliştirilmesi programının başı benimdi. Asıl işim buydu yani. Ve onun için ilk olarak Dakar'da bir şeyin kurulması için çalıştık, merkez, bölgesel bir merkezin. Sonra Latin Amerika ülkelerinde. Bunlar kuruldu. Biri CIESPAL oldu. Sonra Arap ülkelerinde, sonra Uzak Doğu Asya'da, sonra Afrika'da. Böyle bir takım merkezler üzerinde çalıştık.

C.A: Wilbur Schramm'ın da yolculuğu var, bununla paralel mi?

H.T: Schramm bizim uzmanımızdı, çağırdığımız zaman gelirdi bize. Raporlar hazırlardı Schramm. Çok sevdiğimiz bir arkadaştı Schramm. Bizim bölümün müdürü Navaux vardı Pierre

Navaux, İngiliz onun iyi arkadaşıydı. Ama gayet beraber içki içerdik Schramm ile. Böyle bir şeydi. Ondan sonra, şimdi Türkiye'de bir şey yok. Genel müdür, bir misyonla Ankara'ya gidecekti. Beraber gittik. Ankara'da, Milli Komisyonda bir basın toplantısı yapıyor. Milli Komisyon Müdürü Bedrettin Tuncel vardı, profesör. O, anlatıyor. Bir ara bir dilekçe geldi bize, gazetecilerden. Ankara'da imza toplamışlar. Ankara'da bir fakülte kurulmasını, bir okul kurulmasını istiyorlar. Buna baktı, bana verdi. Sen meşgul ol, dedi. Efendim, canıma minnet. Ankara'da, genel müdürü döndü ben kaldım Ankara'da. Araştırmalara başladım bu okulu. Cemiyetteki arkadaşlarım vardı tabii. Onlarla görüştüm, ne istediklerini filan. UNESCO kalkınma fonundan da para istemişler. Onun için ki o da zaten bize havale etti bu dilekçeyi. UNESCO'ya. Bu işe BM çerçevesi içinde bakan tek organ bizdik. Bana geldi bu iş ve Ankara'daki temaslarıma başladım. Evvela ODTÜ'ye gittim. Yani onlarda gazetecilerle yeni kurulmuştu ODTÜ. Burada olsa daha iyi olur herhalde, diyorlardı. O zaman Kemal Kurdaş'tı rektör. Bir de Arif (Turgut) Payaslıoğlu vardı. Sonra profesör filan oldu. O da bir bölümün başındaydı. Evvela Arif ile çalıştık. Sonra kalkıp rektöre gittik. Dedik böyle böyle. Burada bir gazetecilik fakültesi yahut bölümü kurulması için bir dilekçe var, ne dersiniz? Onlar da zaten araştırma yapmışlardı. Ele alabiliriz ama bu hemen olmaz, daha yeni, sınıflar daha yeni kuruluyor. Birinci sınıf var ikinci sınıf yok filan. Böyle bir şey uzun vadeli bir iş. Ama bizde eğitim İngilizce olur. Ben İngilizceye pek sıcak bakmadım. Yani, gazetecinin bizde Türkçeye hâkim olması lazım.

C.E.A: Doğru.

H.T: İngilizce ikinci dil ama İngilizcesi iyi değil diye bir insan gazeteci olamaz diye bir şey kabul etmedim ben. Ve, Kemal Kurdaş'la zaten daha teknik konular üzerindeydi üniversitenin kuruluşu. Gazeteciliği biraz kendi, üniversitenin amaçları dışında gördü. Pek olumlu ondan cevap alamadım. Kalktım Ankara Üniversitesi'ne gittim. Rektör Suut Kemal Yetkin'di. Onunla görüştüm. Suut Kemal çok olumlu baktı işe, hay hay, dedi. Biz yapalım. Nerede, Siyasal Bilgiler Fakültesi içinde, o zaman onun müdürü vardı adı aklımda kalmadı, ona havale etti beni. Gittim onunla görüştüm. O da çok sıcak baktı. Ve, işte Bahri (Savcı), Nermin (Abadan Unat) ondan sonra bir iki arkadaş daha vardı. Orada çalışmalara başladık. Dedim ki, siz buna sıcak bakıyorsunuz, biz bu konuda size uzman göndeririz. Araştırma yapar arkadaşlar. Yani dışarıdaki fakülteler ve meslek okulları nasıl kurulmuş, neler öğretiyorlar ona göre bir program hazırlarız. Siz ona yardımcı olursunuz. Böyle anlaştık. Raporumu hazırladım verdim UNESCO'ya. UNESCO'dan da çok sıcak baktı zaten bu genel müdür yardımcısı olan Norveçli Tor Gjesdal. Bana çok güveniyordu, bu işi çok benimsemişti. Zaten beni alan o'ydu oraya. Yani o seksen kişinin içinde beni uygun gören o olmuştu. Bölümdeki arkadaşlar da, Pierre Navaux Schramm'ın arkadaşıydı. O da çok iyi baktı. Ve bu iş için UNESCO'da biz hazırlıklara başladık, ben UNESCO'ya girdikten sonra. Uzman olarak ben UNESCO'ya '59 başında girdim. Bu iş yani Ankara'daki toplantı, Mario'nun gelmesi '61'deydi. Ve, '61 Temmuz'unda Roger Clausse'u çağırdık. Clausse Belçikalı bir adamdı. Çok saygınlığı olan, yaşlı başlı bir adamdı. Onu çağırdık. Böyle bir şeye gider misiniz, dedik. O da bizim Gjesdal'in ve şeyin arkadaşıydı, Navaux'nun. Adam; hay hay, dedi, kabul ederim. İşte bu rapor, onun hazırladığı rapor. Çok önemli bir rapor oldu. Yani Dünya'da ilk olarak UNESCO eğitim meselesini, bir ülke çapında eğitimi Türkiye olarak ele aldı. O da benim yüzümden galiba. Bölgesel programlar var daha. Ülkeye yardım, ilk ülkeye yardım Türkiye oldu.

C.A: Peki o sıra Ankara Üniversitesi'ne bu proje yapılırken, aynı sıra buna paralel olarak başka yerlerde de yapıldı mı?

H.T: Hayır.

C.A: Sadece Ankara, Türkiye için yapıldı.

H.T: Yani. Talep, yani ben Ankara'ya söyledim, bize başvurun, diye. Yani önceden beri yoktu böyle bir şey. Olsa onlar da başvururdu. Olmadı. Yani gelseydi onlardan da bir talep biz sıcak bakardık, onlarla da ilgilenirdik. Ama ilk talep Türkiye'den geldi. Daha sonra da genişlediği için başka yerlerden de geldi, uzmanlar gönderdik filan. Ama ilk Türkiye ile başladık bu işe. Ondan sonra; bizim için bu bir pilot proje olacaktı. Clausse'dan sonra bir kadın gönderdik, sonra bir

Amerikalı gönderdik. Sonra, (George) Pitoeff diye bir Fransız gazeteci gönderdik. Televizyon gazetecisiydi

Pitoeff. Onu 6 ay misyonla gönderdik, Pitoeff'i. Orda artık temeli atılmıştı, ders vermek için gönderdik Pitoeff'i. Yani daha evvel dört beş misyon gönderdik, onların raporları hazırlandı, onları inceledik filan ve pilot proje olarak bir bunu ele aldık. Ve bu iş gerçekleşti. Gerçekleştikten sonra da biz burslarla, gerçekleşirken, işte evvela Oya'ya (Tokgöz) Aysel'e (Aziz), bir çocuk daha vardı, Fındıkçıoğlu mu, Fındıkoğlu mu neyse, onları Amerika'ya gönderdik. Ondan sonra Strasbourg toplantılarına burs verdik. Onları da Strasbourg toplantılarına çağırdık. Bu iş böyle böyle gelişti. Yani Ankara bir örnek proje oldu. Hem Dünya'da hem de Türkiye içinde ilk proje oldu. Ondan sonra Türkiye'de gelişti. Ne oldu, bir takım özel okullar açıldı, özel gazetecilik okulları açıldı. Onları pek listeye almıyorum, zaten hepsi yok oldu onların yani. Ayakta kalan ne oldu onlardan, Marmara. Ondan sonra Ankara tabii. Ondan sonra İzmir de, daha sonra. Böyle böyle Türkiye'de bu iş yerleşti, gelişti. Yani şimdi galiba 90'a yakın şey var…

C.E.A: Çok fazla, evet.
H.T: … fakülte var. Ama kadro ona göre yok galiba değil mi?

C.E.A: Yok. Sektöre o kadar eleman ihtiyacı da yok.

H.T: Evet.

C.E.A: Peki, bu kuruluş sırasında en temel problemler neydi? Yani en çok rastladığınız? Ankara Üniversitesi'ne UNESCO bu katkıyla orayı kurmayı çalışırken temel problemler nelerdi?

H.T: Vallahi ben mesleğe öncelik verilmesinden yanaydım. Bir genel kültüre filan, 1. sınıfta. Genel kültür derslerine çok önem veriyordum. Ondan sonra 2. sınıfta meslek, yani gazetecilik, yazılı basın, radyo -o zaman daha televizyon yoktu, daha çok yeniydi- bunlara önem verilmesini istedik. Ve, gazetecilik ahlakına önem verilmesi için biz bu konuda bol bol toplantılar yaptık, seminerler… Gazetecilik ahlakı bizim çok önem verdiğimiz bir konuydu. Ve, bir taraftan da gazetecilik fakülteleri yöneticileri arasında toplantılar düzenliyorduk. Yani bir yandan mesleksel toplantılar düzenliyorduk. Gazete cemiyetleri, sendikalar arasında toplantılar, bölgesel toplantılar. Bir taraftan da meslek örgütleri arasında toplantıları, işbirliğini geliştirmek istiyorduk. Onun için, o bir başlangıç oldu, çok gelişti bu iş.

C.A: Peki, gazeteciler cemiyetinin Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin o sıra ciddi bir talebi var mıydı? Ankara'da bir gazetecilik okulu kurulması için?

H.T: Böyle kurulsun diye bir talep geldi. O zaman Metin vardı, Toker. Ondan sonra şey vardı, iki arkadaş daha vardı.

C.E.A: Celal Tevfik mi vardı?
H.T: Hayır, hayır. Daha sonra. şey vardı, Ankara cemiyetten. Sonra İstanbul'a geldi. Çok sevdiğim bir arkadaşımdı. Evet, onlardan çok yardım gördük ama onlar sonradan karışmadılar şeye.
C.E.A: Oya Tokgöz bir makalesinde; okul kurudu, cemiyet de bunu istiyordu, böyle bir şeyin kurulmasını. Ama bu sefer de öğrenciler de mezun olacağı zaman cemiyetlerin buna yönelik bir yardım etme çabası olmadı.

H.T: Olmadı hiç. Olmadı.

C.E.A: Yani aynısı burada da [Ankara'da] gerçekleşti, diye.

H.T: Cemiyetin yardımı olamaz. Cemiyet ancak öğretim üyesi filan verebilirdi. Değil mi?

C.E.A: Evet.

H.T: Derslere katılırdı. Ama başka bir şey yapamazdı. İş bulma hakkında cemiyetler çok olumlu karşıladı. Yani bugün, fiilen çalışan gazetecinin birçoğu gazetecilik fakültesi mezunu. Yani, cemiyet çok sıcak baktı her zaman. Ankara cemiyeti de İstanbul cemiyeti de. Yani bizim cemiyet çok sıcak baktı buna. Evet.

C.E.A: İstanbul açısından şöyle bir problem olmadı mı peki; Sedat Simavi'nin yazdığı mektuptan sonra burada kuruluyor bir okul…

H.T: Hayır hayır. Sedat Simavi, zaten çok kısa süre Sedat Bey başkanlık etti. Arkasından Cevat Fehmi (Başkut) başkan oldu. Burhan Felek oldu. Yani Sedat Bey kuruluşta 1 sene mi 1.5 sene mi ne kaldı, o kadar yani. O bir öneri getirdi, bitti yani.

C.E.A: Şöyle bir eleştiri yapılıyor: "İstanbul Gazeteciler Cemiyeti bir şey talep etmişti o dönem, yani Ankara Üniversitesi'nden daha önce, ilk kez kurulacağı zaman burada (İstanbul). Kuruldu, çok kötü kuruldu. Plansız, programsız, bütçesi çok kötüydü okulun, İstanbul'daki okulun durumu çok kötüydü…"

H.T: Kadro yoktu.

C.E.A: "...çok fazla öğrenci alınıyor, çok az memur var…"

H.T: Program meslek ağırlıklı değildi.

C.E.A: "…ve sonradan da cemiyet oradan çıkanlara soğuk baktı. Yani, pek de çalıştırmak istemedi," diye bir eleştiri var.

H.T: Cemiyet çalıştıramaz ki.
C.E.A: Gazetelerde filan…

H.T: Hayır hayır. Doğru değil bu. Çünkü çıkanlar arasında cemiyetin yönetim kurulu üyeleri vardı yahu. Recep (Yaşar) yıllarca cemiyetin yönetim kurulundaydı, Selami (Turgut Genç) yönetim kurulu üyesiydi. İkisini saydım, ikisi de okulu bitirdiler. Sıcak bakmak ne yahu. Baksa ne çıkar bakmasa ne çıkar. İşe almak patronların işi. Cemiyeti ilgilendirmez. Cemiyet, işte cemiyet başkanı senelerce ders verdi. Onun için böyle bir ayrılık olmaz. Cemiyetin soğuk bakması falan söz konusu değil. Asla değil.

C.E.A: Tokgöz'ün bir makalesinde bundan söz ediliyor.

H.T: Kim?

C.E.A: Oya Tokgöz'ün bir makalesinde bundan bahsediliyor.

H.T: Yok canım. Oya İstanbul'daki havayı ne bilsin yahu?

C.E.A: Ankara için peki durum ne idi?

H.T: Onu ben pek bilemem. Bilemem.

C.E.A: Anladım. O açıdan pek bir problem yok diyorsunuz hocam.

H.T: İstanbul'da yok.

C.E.A: Peki hocam, bu süreç içerisinde siz '61 Anayasası'nın etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

H.T: Bilmiyorum. Hiç duymadım. Yani yok demiyorum, duymadım diyorum. Bilmiyorum öyle bir şey.

C.E.A: Peki UNESCO'dan, okul kurulduktan sonra siz varken ya da çok daha sonra…

H.T: Boyuna yardım ettik, yıllarca burs verdik.

C.E.A: Peki uzman ya da ders versin diye birisi arandı mı?

H.T: Burs verdik, kaç uzman gönderdik. Hiçbir yere böyle yardım etmedik biz. İşte bir İngiliz kadın gönderdik, Clausse'u gönderdik, bir Amerikalı gönderdik, ondan sonra bir Fransız gönderdik… boyun uzman gönderdik.

C.E.A: Teknik açıdan ne tür yardımlar oldu?
H.T: Olamaz bizim teknik yardımımız. UNESCO teknik yardımda bulunamaz. BM'nin teknik yardımı vardır. O (BM) girmedi bu işe katiyen. BM teknik yardımı ile burs alabilir, malzeme alabilir. Böyle bir şey söz konusu olmadı hiçbir zaman.

C.E.A: Çünkü Nevzat Dağlı'nın da bir yazısı vardı. O da okul kurulduktan sonra matbaa kurulmadığı için, yani [okulun] kuruluşunda böyle bir şey olmadığı için bunun çok problemli olduğundan bahseder.

H.T: Görevi değil UNESCO'nun. UNESCO böyle bir yardımda bulunamaz, bütçesi yok böyle bir şeye UNESCO'nun. Ki, hiçbir yerde böyle bir şey olmadı. BM'den yardım isterler, o ayrı bir şey. UNESCO programı ulusal gelişme programıdır. O çerçeve içinde işler. Onu da, istersen ondan yardım iki sene sonra gerçekleşiyor. Onu da UNESCO konferansında böyle bir şey ödemelidir. Konferansta bu yardım istenir. Onun dışında UNESCO yardım yapamaz yani. Biz genel konferans kararıyla bağlıyız. Konferansta karar verilmemişse çok güçtür yardım etmesi. Ben bunları yaptım, ondan sonra kendi dar olanaklarımızla yaptık bunları.

C.E.A: Ders programında bahsettiniz, ben genel kültüre dayalı derslerin de çok olmasından yanaydım, diye. Peki o süreç içerisinde pratik ağırlıklı mı teorik ağırlıklı mı ders verelim tartışması olmuş muydu?

H.T: Yok, hayır. Biz bunların ayrıntılarına girmedik katiyen.

C.E.A: İstanbul Üniversitesi [hakkında] demiştik ya, onlar kurulduğu zaman ilk burada, planlı-programlı değil.

H.T: Değil değil. İletişim Fakültesi onun dışında kuruldu. Yüksek okul ile alakası yok iletişim fakültesinin. Basın Yayın Yüksek Okulu diye üniversite içinde kuruldu ama öbürüyle hiç alakası yok yani. Öbürü, iki yıllık okullarla, enstitüyle alakası yok iletişim fakültesinin. Yani Basın Yayın Yüksek Okulu'nun enstitüyle alakası yok. Ben enstitüde bir ay mı iki ay mı ne ders verdim, o kadar. Ama iletişim fakültesi, beş dilimle ders verdim. Yani BYYO çerçevesi içinde, emekliye ayrıldıktan sonra.

C.E.A: Peki, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı olarak kurulmasının sizce avantajı ya da dezavantajı nedir? Yani dersleri etkiliyor olabilir mi, bakış açısını?

H.T: Yok, o zaman üniversite çerçevesi içerisinde biz ona karışamazdık yani. Katiyen müdahale etmedik yani. Rektörlüpe bağlı da kurulabilir, fakülteye bağlı da kurulabilir. Onlar ülkenin kendi içişleri yani.

C.E.A: Peki sizce doğrusu nedir? Mesela Amerika'da bu sosyoloji okulları içerisinden ayrışıyor, bizde siyasal bilimlerden.

H.T: Genelde, genelde fakülteler içinde, üniversiteler içinde oluyor. "The School of Journalism" ya da "Faculty of Journalism" diye kuruluyor. Yani iki formül de var yani. Bir handikap değil yani.

C.EA.: SBF o yüzden bir problem değil yani?

H.T: Hayır hiç problem değil.

C.E.A: Çünkü çok tartışılıyor. Dersler, bugün hala siyaset ağırlıklı dersler çok fazla var iletişim fakültesinde.

H.T: UNESCO ile alakası yok.

C.E.A: Anladım, bu okulun kendi politikası ile ilgili açıkçası.

H.T: Hiç meşgul olmadık bunlarla.

C.E.A: Anladım. Bu kuruluş süreci ile ilgili bunlardan bahsettik sizle birlikte. UNESCO'daki görevinizden bahsettiniz. Orda bir talep üzerine bunun yapıldığını, kendi inisiyatifinizi de kullanabildiğinizden bahsettiniz.

H.T: Talep üzerine. Evet, ben de… yani şöyle bir şey; bizden isteyin, demiş olabilirim. Mesela bazı Afrika ülkelerinde bir iletişim bakanı ile tanışıp dostluk kuruyorum. Benden yardım isterken diyorum ki, şu yola başvurun diyorum. ben böyle çok yardım ettim. Senegal'e yarıdm ettim. Fildişi Kıyısı'na yardım ettim. Yani, tanıdığım insanlara yol gösterdim. İstisnai olarak yol gösterdim yani.

C.E.A: Peki bunlara UNESCO'nun bu projesi ve artık bu iletişim okullarının kurulmaya başlanması II: Dünya Savaşı sonrası müttefiklerin zaferinden sonra bununla bir ilgisi var mıdır yok mudur?

H.T: Alakası yoktur. Yani şimdi, Tor Gjesdal, müttefiklerin zaferinden sorumlu şeye geçti. Londra'daki (Norveç) bağımsız hükümetin enformasyon bakanıydı. Savaş yılları çalıştılar elbette değil mi. Ve, gazeteciydi. Ve bunlar UNESCO'da hakim değildi yani. UNESCO kadrosu içinde böyle bir ağırlık diye bir şey söz konusu değildi. Katiyen, asla. Rolü olmadı böyle bir şeyin.

H.T: Ama yani savaş bitti, 1945. Bu işi biz kaçta ele aldık? 1958'de. 13 senesi var yani.

C.E.A: Şu açıdan sordum, mesela Mussolini ve Hitler iktidardayken basın üzerine, bugünkü anlamıyla değil ama propaganda üzerinden araştırma enstitüleri var yine. Yani bugünkülerin ilkel biçimleri.

H.T: Tabii, elbette.

C.E.A: II. Dünya Savaşı sonrasında acaba UNESCO biraz bunu düzeltmeye çalıştı mı projelerle yoksa hiç karışmadı mı?

H.T: Hayır hayır hayır. Yani biz barış için iletişimi ele alıyorduk, gelişme için. İki şey var: Uluslararası barış ve ulusal gelişme. Barışın buna hizmeti olarak UNESCO bir şey örgütü değil, eğitim örgütü.

C.E.A: Evet.

H.T: Bir eğitim çerçevesi içerisinde biz ele aldık projeleri. Değil mi? Biz uluslararası basın enstitüsü değiliz yani. Değil mi? Eğitim programı içinde bu konuyu ve olumlu işler yapmayı becerdik yani. bunları ele aldık.

C.E.A: Peki Ankara'daki bu kuruluş süreci sırasında Türkiye'den başka bir üniversite de daha sonra böyle bir şey talep etti mi? Yani o sıra, bizde de yapsak diye?

H.T: Tabii tabii. Çok yaptık.

C.E.A: Türkiye'de peki UNESCO ile bizzat temasa geçip böyle bir şeyi yapmaya çalışan başka okul oldu mu?

H.T: Strasbourg toplantısında neredeyse bütün devletlere söylüyorduk. Gelen temsilcilere söylüyorduk. Onlar da kendi ülkelerinin dikkatini çekmeye odaklanıyor, UNESCO aracılığıyla böyle bir şey olabilir diye, değil mi. Onlardan da bizden yardım isteyenler oldu, yardım ettik elbette. Türkiye'ye münhasır kalmadı yani. Türkiye'ye özgü bir şey olmadı. Pilot proje olarak Türkiye.

C.E.A: Başarılı bir proje oldu o zaman. Başarılı bir projeydi ve gerçekleşti. Peki şahsi olarak düşündüğünüzde -mesela bu, bugün çok tartışılıyor- ilk nasıl bir iletişim eğitimi vermeli diye.

H.T: Ne eğitimi?

C.A: İletişim eğitimi verilirken, gazetecilik ya da halkla ilişkiler veya bugün radyo-tv-sinema üzerine eğitimin nasıl olması gerektiği ile ilgili tartışmalar var. Kimi derslerin pratik ağırlıklı olması gerektiğinden bahsediyor, kimi teorik.

H.T: Evet.

C.E.A: Bugün mesela çok ciddi problem var iletişim fakültelerinin sayısının fazla olmasıyla, kontenjanların çok yüksek olmasıyla, okul ve medya sektörünün arasında kopukluk olmasıyla.

H.T: Bir konferans toplar, onda uzmanlar karar verirler, temsilciler karar verirler ve raporları hazırlarlar.

C.E.A: Şahsi olarak siz bu meseleyi düşündüğünüz zaman, UNESCO değil ama şahsi olarak düşündüğünüz zaman; şu şekilde verilse ve medya ya da sektörle şu şekilde bir bağı kurulabilse daha iyi olabilir diyebiliyor musunuz?

H.T: Valla, medyayla çok sıkı bir ilişkisi olsa iyi olur. Ama bu kolay kolay yapılamıyor yani. Her yerde böyle bir sorun var. Stajını gazetede, radyoda, televizyonda yapması lazım. Yani başka ülkelerde kapalı kalıyorlar, medya kapalı kalıyor. Medya ile işbirliği çok önemli. Bunu yapanlar var yapmayanlar var. Değil mi? Yapanlardan yanayım ben ve yapılmasını destekliyorum tabii. Yani, çalışma alanı, öğrencilerin yahut araştırmacıların medya olmalı, medyada kolaylık görmeli. Bunu bazı şeyler çok kıskanıyorlardı istemiyorlardı medyada. Ama şimdi öyle değil. Medyada zaten mezunlar çoğunlukta yani. Öyle bir sorun kalmadı zannediyorum.

C.E.A: Peki, o zaman şeye de inanıyor musunuz? Ankara Üniversitesi (BYYO) kurulduğu sırada Avrupa'da da başka üniversiteler var iletişim eğitimi üzerine eğitim yapan, aralarında aslında yani Türkiye'nin, Ankara'nın onları yakalamış bir seviyeye gelecek şekilde altyapısının hazırlandığına inanıyor musunuz? Yani mevcut UNESCO çalışmalarıyla bu okul kurulduğu zaman Ankara Üniversitesi'nde aslında Avrupa'dan çok da geri değil, onu yakalayabilecek düzeyde miydi sizce, yapısal olarak belki?

H.T: Yani iletişimde, iletişim eğitiminde biz başı çektik yani. O önemli bir şeydi. Ama biz ondan sonra, birçok burs verdik, uzman gönderdik ama birkaç sene yani. Ondan sonra bıraktı gerisini. Bağımsız oldu. Meşgul olmadı ondan sonra hiç.

C.E.A: Anladım.

---Ara---

C.E.A: Başarılı bir proje dediniz hocam. Bizde mesela Orhan Koloğlu da mesela bu işin temeline dair bir şey yazdığında ya da siz yazdığınızda…

H.T: Orhan'ı biz bursla Strasbourg'a çağırdık. Bir iki defa seminere katıldı Orhan. Ama UNESCO'da çalışmadı yani. Basın ataşesiydi. Ondan sonra basın yayın genel müdürlüğü yaptı. (Bülent) Ecevit zamanında iyi görevlerde bulundu. Yani bu işi bilen önemli bir arkadaştır Orhan.

C.E.A: O da biraz şeye bağlıyor, diyor ki, matbaanın bize Avrupa'ya kıyasla Osmanlı'ya geç gelmesi bizde bir kitap okuma değil gazete okuma kültürü geliştirdi. Ama bunun çok sonra, Türkiye Cumhuriyeti'nde bile o farklı okuma kültürü nedeniyle biz iletişim eksikliğini çektik, diyor. Yani uzmanlaşmanın olmaması…

H.T: Saygı duyuyorum.

C.E.A: Merak ettiğim buydu. Acaba '61 Anayasası'nın bir etkisi olmuştur çünkü…

H.T: Anayasa ile bir alakası yok.

C.E.A: Şöyle bir şey düşündüm; İsmet İnönü o sıra başbakan, Metin Toker onun damadı ve bir gazeteci. '61 Anayasası var ortada. Yeni bir sürece giriyor Türkiye Cumhuriyeti. Yeni bir dönem içerisinde yeni bir iletişimci ihtiyacı ortaya çıkmış olabilir. Hani bu belki de bir motivasyon muydu?

H.T: Zannetmiyorum. Metin (Toker) damattı ama yani Metin'in üzerinde etkileri bu kadar yoktu. Yani, katiyen. Metin, bu fakülte işlerine filan hiç karışmadı ondan sonra. Yani hocalığa, basın yayında (BYYO) ders vermeye filan hiç alaka… O *Akis*'i çıkartıyordu. Onunla meşguldü. O, çok daha siyasi bir adamdı, siyasi çalımaları vardı.

C.E.A: '63 yılında yanılmıyorsam onun bir şeyi var, bir ilan veriyorlar, kamuoyuna duyuru olarak. İşte, biz yeni okul açıyoruz diyor Ankara Üniversitesi'nde. Bunu muştulayarak yapıyorlar böyle. Ama sonradan bazı problemler oluyor. Sizin gelmeniz bekleniyor ondan sonra. Yani UNESCO'nun bu işe el atarak yapması gerekiyor.

H.T: Ben Metin'le çalışmadım hiç. Metin benim sınıf arkadaşımdı Galatasaray'da. Ortadan lise son sınıfa kadar beraber okuduk ama bu konuda katiyen bir ilişkimiz olmadı. Katiyen olmadı! Hiç. Yani ihmal filan değil, olmadı, kesin olarak. O, böyle bir işe girmedi yani.

C.EA: Ankara peki sizce niçin önemliydi? Yani, bu işin Ankara'da yapılması… Mesela niçin İstanbul'da yeniden bir şey yapılması istenmedi de….

H.T: Teşebbüs Ankara'dan geldi Ankara'da oldu. İstanbul'dan gelse…

C.E.A: Oraya yapardınız?

H.T: O da olabilirdi yani. Çünkü benim öyle bir şeyim yoktu, düşüncem yoktu yani. İstanbul'da da Orhan Tuna vardı filan, İstanbul'da Burhan Felek… Pekala onlara da sıcak bakabilirdim, olmadı.

C.A: Bu Ankara'nın talebiyle ilgiliydi daha doğrusu?

H.T: Doğru.

C.A: Anladım.

C.A: Güzel, ben aldım hocam cevaplarımı. Verdiğiniz rapor da benim bayağı işime yarayacaktır. O ders programının hazırlanışı, neye ehemmiyet verildiği…

H.T: Clauuse önemli hoca, Ankara'ya gönderdiğimiz (George) Pitoeff oldu. 1 sene kaldı. Aysel (Aziz) de onun çevirmeniydi. Aysel ile 1 sene çalıştılar beraber. Aysel daha evvel biz Amerika'ya göndermiştik bursla. Ama Pitoeff'nun yardımcısı Aysel'di. Pitoeff çok bağlandı, çok sevdi Ankara'yı. İyi bir arkadaştı. Alçak gönüllüydü. Hiç iddiası filan yoktu. Ankara'da kendini sevdirdi Pitoeff. Daha evvel yolladıklarımız aynı sıcaklığı kuramadılar galiba. Pitoeff uzun süre ders verdi.

C.A: O zaman hem akademik açıdan hem de sizin gibi işin teknik kısmında yer alan insanlar açısından şahsi inisiyatifler de çok mühimdi bu olay sırasında.

H.T: Ben, meslekten olanlara sıcak bakıyordum yani. Kendim meslekten geldiğim için yani. Kaldı ki UNESCO'da meslekten gelen alt düzey veyahut orta düzey insan genel müdür yardımcısı hariç. Öbürleri mesleği bilen insanlar değildi yani. O başka. Orda fiilen meslekten insanlar da çalışıyordu. Ama bu yardım, gelişme programlarında onların alakası yoktu hiç. Yani o alanda, hiç bir şeyimiz olmadı. Sonra da, yine bu program çerçevesi içinde 1 sene Kongo'ya gittik. Kongo'da bir eğitim, gazetecilik eğitimi ele aldık. Ne yapacağız? Orda hiç, sömürgeciler bırakıp gitmişler. Kovulmuşlar, gazeteci yok. Bir iki gazete çıkıyormuş, Belçikalılar çıkartıyormuş. Radyoyu Belçikalılar yönetiyormuş, kimse kalmamış. UNESCO Kongo'ya gitti, 4 kişilik bir misyon düşündüm. Yani biri radyo için, biri basın için, biri bakanlık için, hep öyle. Ben birini gönderebilirdim, kendim gittim. Yani uzman yerine kendim gitmeyi tercih ettim. 1 sene Kongo'da kaldım. Orada iki büyük, biri 4 aylık biri 3 aylık seminer düzenledim, mesleki eğitim semineri. Benim için müthiş bir, öğretici bir şey oldu. Afrika'da gazeteci yetiştirmek, değil mi.

C.A: Kesinlikle.

H.T: Afrika'da gazeteci yetiştirmek işini ben çok sevdim. Çok ele aldım. Ondan sonra Mali'de bir seminer düzenledim. Ondan sonra Burkina Faso yani eski adıyla Yukarı Volta, orda hepsinde böyle seminerler düzenledim. 4 yıl kendim oraya. Çok benimsedim.

C.A: Peki bu Ankara Üniversitesi olayından sonra, siz gittiğiniz diğer yerlerde Ankara Üniversitesi'nde yaptığınız şeylerden faydalandınız mı? Yani Bir nevi orası bir örnek teşkil etti mi?

H.T: Tabii tabii. Örnek teşkil etti, tabii.

C.A: Bu da aslında mühim yani. Ankara Üniversitesi kurulduğu zaman daha sonraki kuruluş yerlerine de örnek olabiliyor.

Oya Tokgöz İle Yapılan Kişisel Görüşme – Cem Evrim Aslan

Tarih: 12 Haziran 2017

C.E.A: Şimdi bu okulların kuruluşu ile ilgili baktığım zaman Amerika'da bunun sosyoloji üzerinden ayrı bir bölüm olarak, ayrı bir alan olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Daha çok deneysel çalışmalar...

O.T. - Yani şimdi, Amerika'da şöyledir: Amerika'daki sosyoloji üzerinden değil, yine edebiyat vs. gibi şeyde, çünkü ilk deneyimi şey kurar, Ohio'da Wilbur Schramm kurar. Iowa'da, şey değil, Ohio'da değil de Iowa'da, orada kurar. Ondan sonra şeye gelir, hayır Illinois'ya gelir. Illinois'da iyice kalır. Illinois'da bütün bu şeylerin, işte II. Dünya Savaşı sırasında yapılmış olan bütün çalışmaları derleme çalışmalar hâline getirerek, işte şeyi, Lazarsfeld'i, Lasswell'i, ondan sonra Kuplemin'i, ondan sonra…

C.E.A.– Carl Hovland.

O.T.- Evet Carl Hovland'ı falan öne çıkarır ve daha başka kimseler öne çıkmaya başlar. Wilbur Schramm bu derlemelerle aslında şeyi, yani Amerikan İletişim tarihine geldiğin zaman bunu Wilbur Schramm ile başka bir, Everett Rogers'ın yaptığını görürsün ve bunları ortaya çıkarırlar. Fakat ondan sonra asıl şeyin, Illinois'dan sonra bu işin gelişmesi şeyin, yani, Wilbur Schramm tarafından, Stanford'a gitmesiyle oluyor. Ha, ondan başka gazetecilik okulları kuruluyor, o ayrı mesele, o da ayrı bir olarak Amerikan İletişim şeyinde gelişir. Onları benim kitaplarımda yazdıklarımda bulursun. Evet, sor bakalım başka? Şeyi yaptın, değil mi? Yani iki koldan, sosyoloji değil aslında.

C.E.A. – Düşünsel temelleri ile ilgili...

O.T- Sosyoloji olarak düşünürsen Chicago da var. Ha, onu söylüyorsun. Evet, Chicago'da bu işi yapmaya çalışıyorlar, ama güdük kalıyor. Yani bunu benim son kitabımı okursan…

C.E.A. – Okudum.

O.T.- Ha, son kitabımın en son bölümünü okursan, orada ayrıntılı olarak anlatılıyor. Onu çok dikkatli oku!

C.E.A. -Ondan çok faydalandım zaten. Çok fazlasıyla not aldım ve bunu Amerikan pragmatist düşüncesiyle biraz birleştirerek anlatmaya çalıştım

O.T. - Amerikan pragmatist düşüncesini, o günkü zamanın koşullarını bilemiyorum. Onu bilemiyorum. Yani çünkü onu, onlarla tartışmak lazım. Onlarla da yani son zamanlarda, Wilbur Schramm ile hiç karşılaşmadım, ama Everett Rogers ile karşılaştım hayatımda. Stanford'a gittiğimde. Ondan sonra, onunla konuştum ama bilmiyorum. O zaman Wilbur Schramm şeye gitmişti, Honolulu'ya gitmişti. Daha ölmemişti, sağdı yani. Ondan sonra, hayattaydı. Fakat onunla hiç karşılaşmadım. Ünsal'ın danışmanıydı Wilbur Schramm. Benim danışmanım ise David Andrew White idi. İkimizin de yani böyle şansımıza, şeye, yani iletişim tarihine damga vurmuş isimler danışmanlarımız oldu.

C.E.A. -Benim ilk merak ettiğim şuydu hocam: Elinizde bu okulun kuruluşu ile ilgili hiç rapor ya da belge var mı? Ben bazılarına ulaştım, ama bazılarına...

O.T.- Nerenin?

C.E.A. -Bu okulun kuruluşu ile ilgili. İletişim Okulu'nun.

O.T.- Dolu burada.

C.E.A. -Benim bulduklarım var, ama acaba siz…

O.T. - Kütüphanede vardır bunlar. Bizim kütüphanede vardır bunlar ve şeyin, işte o, ne derler ona, şeyin raporu... Ne derler ona... Hollandalı adamın? Ay, adamın ismi neydi?

C.E.A. -Roger Clausse mu? Onun raporunu buldum.

O.T. - Onun raporu. Ondan sonra, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde şeyler, yapılan çalışmalar, yani Nermin Abadan, yani birçok kimsenin şeysi var, çalışmaları var. Ve aslında Hıfzı Topuz babası. Çünkü çok büyük katkı sağlıyor. Ve bizim, benim, Amerika'ya gitmeme katkı sağlayan, Hıfzı Topuz'dur.

C.E.A. -Burcu Hoca ile de konuşurken, zaten, bu tezi nasıl seçeceğim sırasında şey olmuştu. Ya bak, buradan çok iyi hocalar geldi geçti. Çok önemli işler yapıldı. Ama bunlarla ilgili derli toplu hiçbir şey yazılmadı maalesef. Sizin makaleleriniz var, yazılarınız...

O.T. - Benim yazdıklarım yenilir yutulur şeyler değil, çok yani böyle...
C.E.A. -Yok o bizim açımızdan dedi, öğrenciler açısından tez çalışması...

O.T. - Benim yani, çok iğneleyici benim yazdıklarım. Maalesef yani, şey değil. Hani hâlâ da düzeldik falan demiyorum hiçbir zaman. Yani işte kötüdür diyorum, söylüyorum, açıkça söylüyorum.

C.E.A. -Yok, güzeller.

O.T. - Kibarca yani, kibarca söylüyorum bunları. Ama yani hiç iyi şey değil. Öyle iğneleyicidir, ÇoK iğneleyicidir benim yazdıklarım. Evet, devam et çocuğum.

C.E.A. -Burada ders programı ilk seçileceği zaman, ayarlanacağı zaman anketler gönderilmiş bazı üniversitelere. Hangi dersleri burada okutsak, etsek diye...

O.T. - Aaa onu bilmiyorum. Çünkü nerede... Ben TRT'de çalışıyordum o zaman. Ondan sonra işte ben, oğlum doğmuştu, oğlum gelmişti, 3-4 aylık mıydı? Bilmiyorum ne kadarlıktı... Ondan sonra dediler ki seni TRT'den SBF Basın Okulu'na gönderiyoruz dediler. Niçin dedim. Sekreter olarak falan mı dedim. Yok dediler. Okul müdürü, profesörü Reşat Aktan, işte bazı akademik işlerde yardım edebilecek insan istiyor. Çünkü asistan falan, Ünsal o zaman şeydeymiş, Amerika'daymış. Benim hiçbir şeyden haberim yok, ondan sonra yani işte şey yaptım, peki dedim. İşte o zaman daha önce bu anketlerin gönderildiğini öğrendim. Fakat bu anketleri ben görmedim. Anketlerin ne olduğunu biliyorum, fakat kimlere gönderildi, edildi, bilmiyorum. Yani onların sonuçlarıyla, yani çünkü dünyanın çeşitli üniversitelerine anketler gönderilmiş. Benim bildiğim budur ve bunun sonucunda bir ders programı hazırlanmış ve ona göre işte üç bölüm olarak hazırlanmış. Halkla İlişkiler, Gazetecilik ve Radyo-Televizyon. Fakat Halkla İlişkiler'de ders bulunamayacağı düşüncesiyle daha ikinci yılında halkla ilişkiler ile gazetecilik bölümünün birleştirildiğini biliyorum. Bu önemli bir şey. Ama yani ondan sonra da anketler falan gönderilmedi. Fakat işte ben zaman zaman gittim. Yani, her zaman orada olduğumu sanıyorlardı, değil. Mecburen TRT'ye de gidip geldim, oraya da gidip geldim. Ve böyle acayip acayip tipler girdi, işte biz bu işi şöyle biliriz, bu kadarını biliriz falan diye. Ama Reşat Bey bunları kibarca sepetlerdi. Anlatabiliyor muyum? Yani, ondan sonra da yani işte programda zaman zaman, hep değişiklikler yapıldı. Önemli, işte hoca bulunmasına, hoca yetiştirilmesine vs. göre. Çünkü ben işte, şimdi şöyle söyleyeyim, Ünsal görmedi/dönmedi. Ünsal yine Amerika'da mı? Evet, Ünsal daha Amerika'daydı. Ondan sonra işte şeye, ne derler ona, arada asistanlar alındı. İşte Ahmet Taner Kışlalı, Ahmet Danışman gibi. Ondan sonra işte şey açıldı, benim ikinci çocuğum oldu o arada, ondan sonra işte ben hep kendimi TRT'den atlayıp akademik kadroya geçmek istiyordum. Fakat bir türlü kendine Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyasal'dan mezun bulamıyordum.
Ondan sonra işte bu sırada UNESCO Ulusları Dünya Kültürel Mirası zaten, şimdi anı kitabı hazırladım. Ondan sonra bu, burada şey değil, şey kocamla konuştuk. Kocam, dedim ki yani o, çünkü o da yüksek lisans tezi, Stanford'tan mezundur kocam. Onun yüksek lisansı vardı. Doktora yapmak istemiştir fen fakültesinde. Fakat yapamamıştı. Çünkü istediği şey, mekanik mühendisiydi, fizikte yapmaya çalışmış, fakat fiziktekilerle anlaşamamış. Ondan sonra, işte benim doktora yapmamı çok istiyordu. Ondan sonra yüksek lisans ve doktora yapmaya, ben yeterliliği falan vermiştim Siyasal'da. Fakat bir türlü, kurula girildi, her şeye girildi, fakat bir türlü ben şey yapamıyordum. Yani doktorayı

yazamıyordum, çünkü Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne işte bağış olarak gönderilen kitaplar olsa, o zaman Amerikan Kütüphanesi vardı, Amerikan Kütüphanesi'ndeki kitaplar falan olsa idi, bir türlü şey olmuyordu. Ondan sonra işte tez sonunda, ben dedim, buna bir müracaat edeyim. Ve müracaat ettim. Benimle beraber işte Amerika'ya o sene, beni Boston Üniversitesi'ne şeye gönderdiler, *Faculty Of Communication*'a gönderdiler. Bir de Haluk Şahin var, tanıyorsun, meşhur gazeteci. Profesör oldu ondan sonra. Onu da Indiana Üniversitesi'ne gönderdiler. İşte öyle derken, arkadan işte ben döndüm. Ondan sonra işte şey açıldı burada, kadro ayarlandı ve işte ben şey oldum. Ve ben döndüğümde, Amerika'dan döndüğümde işte Aysel Aziz, ondan sonra Sema Güler ve daha başkaları falan, epeyce asistan alınmıştı. Ondan sonra bizim yaptığımız, UNESCO'dan şey gelirdi, uzmanlar gelir, Fullbright'tan uzmanlar gelirdi. Onların dersine girip, çevirirdik. Fakat şimdi burada önemli bir şey yapıyorduk: Bu çeviri içinde o zaman mevcut şey vardı yalnız, gazetecilikle ilgili iyi kötü bir terminoloji vardı azbuz, ondan sonra azıcık radyo ile ilgili vardı. Ama iletişim ile ilgili hiçbir şey yok, terminoloji yok ve televizyon ile ilgili hiçbir şey yok.

Şimdi bunlara karşılık bulmak, bunları yerleştirmek. Bizim görevimiz oydu. Bunu danışarak yapıyorduk hepimiz. "Bu nasıl uyar? Bu daha mı iyi?" diyor vs. falan filan, yani bizim çok büyük bir görevimiz vardı. Yani asistanların ve asistanlar terminolojinin, yani bugün kullanılan terminolojinin yerleşmesinde çok büyük katkı sağladılar. İşte kurumsallaşma diyorsan, kurumsallaşma bu da. Ve yani bu böyle ilerledi. Ondan sonra tabii işte bu adamlar gelmemeye başladı. Bizim doktoralarımız bitti. Bizleri derslere sokmaya başladılar. Ünsal daha önce başlamıştı. Ünsal'ın en büyük katkısı, Türkiye'de ilk defa Kitle İletişim Kuramlarını vermek. İletişim ile ilgili bir şeyler anlatmak. Aynı şekilde ikincisini, Oğuz Onaran yani bir adam göndermişti Hıfzı Topuz, James B. Orrick diye, yani hep kitapta var. Benim yazdıklarımda var. Onun yazdığını Türkçeye çevirmişti. Fakat dersi Oğuz Onaran ile birlikte geçen yıl hayatını kaybeden Alâeddin Asna giriyordu. Alâeddin de Amerika'da halkla ilişkiler üzerinde yüksek lisans yapmıştı. O da Siyasal'dan mezundur. Çok iyi arkadaşımdı tabii hepsi. Ve onlarla beraber halkla ilişkiler de yerleşmeye başladı. Ondan sonra işte şey derslerine, meslek derslerinin bazılarına işte bazı kimseler giriyordu. Aslında televizyonla Mahmut Tâli Öngören'in TRT'nin şey dairesi başkanı olması ve bizde ders vermeye başlamasıyla birlikte birçok şey daha ayrıntılı olarak, ondan sonra yerleşti. Aynı zamanda, ne derler ona... Kurumsallaştı. Tabii birçok kimsenin katkısı var; Sarıoğlu'nun, işte... Ne derler ona... Mahmut Tâli Öngören'in, daha pek çok kimsenin bir yandan radyo/televizyon... Aysel tabii, Aysel şeyini bitirdikten, doktorasını bitirmeden önce mi, yoksa bitirdikten sonra mı? Onda, o şeye gitti, yani bir üniversiteye gitmek istemedi. BBC'de çalışmak istedi. Ama diğer iki doktorayı yapan Uygur ve Nilgün daha sonra dışarıda, yani şeyi. İşte eğitim gördü diyelim, işte uzmanlık görme olanağını yakaladılar. Nilgün, biliyorsun, onu söyleyeyim, Nilgün okulun, ilk, Erol gibi, ilk ikinci mezunudur. Öyle, bu önemli şeydir. Yani beşinci doktorayı yapan Nilgün, okulun ilk mezunu olarak da doktora yapmıştır. Fakat diğer dördümüz hep Siyasal'dan mezunduk. Fakat Aysel ile ben sınıf arkadaşıyım, Ünsal bizden büyük, anlatabiliyor muyum, Uygur bizden küçük. Yani bunu şey yap. Ondan sonra yapılan doktoraları da bulabilirsin. Onlarda da yani işte çeşitli konularda hep şeye kadar, yani şeyle de beraber çakışır,1988'de İstanbul'da verilen doktoralarda burada çakışan doktoralar, yani mesela Haluk Geray'ın doktorası, bilmem kimin doktorası. Yani bir de bunlar var, ama oradakiler, değil, halkla ilişkiler... İsimleri orada yazılıdır. Demin kitabım, yazdığım makalelerde hepsi yazılıdır. Bunlar önemlidir. Bunları da tartışacaksın. Başka sor bakalım soruyu.

C.E.A. -Bu anketlerden bahsettim. Ondan sonra şeye denk geldim ben; Nermin Hoca'nın bir kitabı var, "Batı Avrupa ve Türkiye'de İletişim Okulları" ile ilgili, orada, "Brüksel Üniversitesi'nden biz aldık ders programını" diye bir şey düşmüş...

O.T. - E tamam işte. Yani Brüksel, Roger Clausse'dan aldığını söylüyor, ama yani başka anketlerle onun içinde tam, tam bilgi yok. O kitap var, yani kütüphanede var.

C.E.A .-Ben de buldum onu.

O.T. - O kütüphanede var, evde bende de vardır. Aramam lazım yalnız. Başka?

C.E.A. -Hocam, bunun dışında şunu merak ediyordum: Ünsal Hoca Stanford'a gitti, siz Boston'a gittiniz, Aysel Hoca BBC'ye gitti. Burada aldığınız eğitim ve deneyimleriniz buraya nasıl yansıdı?

O.T. - Şimdi, Siyasal'da aldığımız eğitimlerimiz ile aldığımız iletişim eğitimi arasında çok büyük bir fark var. Ünsal tamamen, yani Wilbur Schramm'ın gözetimi altında o iletişim yüksek lisansı yapılan şeye gitti. Benim yaptığım, benim gittiğim, Boston Üniversitesi'ndeki gazetecilik yüksek lisansıydı. MS Journalism aldım çünkü. Ve burada iletişim ile ilgili tek ders vardı ve o zaman, yani şeyde tabii tam kurumsallaşmamış olduğu için Amerika'da iletişim. Yani Ünsal da aynı şeyi söylerdi. Benim de karşılaştığım, yani orada, çok daha kurumsallaşmış bir yere gitse dahi benim karşılaştığım, işte iletişimi, özellikle belirli şekilde, işte ne derler ona, resimlerle etkileşimle falan filan öğretme yönündeydi. Yalnız, onu yazdığım kitapta da makalelerde de belirttim, işte Wilbur Schramm'ın yazmış olduğu derleme bir kitap vardı. Onu okurduk biz. Bu çok önemliydi. Başka işte ne yani, başka pek kitap falan okutulmazdı. Fakat ben işte yani, şey de bulunmazdı, o Wilbur Schramm'ın derlediği pek çok kitap bulunmazdı. Ben bunları depolardan falan ısmarlayarak getirtmişimdir. Onları beraberimde değil, postayla gönderdim. Çünkü beraberinde getiremezsin. Çok ağır şeyler. Öyle yani bu şekildeydi. Fakat bana daha çok (?)dan da (26') üstümde dersler vardı. Ondan sonra, haber yazma vs. üzerinde dersler vardı. Yani bu şekildeydi ve ben bir tane de yüksek lisans tezi yazmak durumundaydım ve bunu yazdım ve döndüm. Ünsal, yüksek lisans tezi yazmadan döndü. Benim tezi yazıp, paçayı kurtarıp kaba tabirle dönmemin tek nedeni, ben, TED Ankara Koleji'nden mezun olmamdı. Yani gayet iyi İngilizce biliyordum, çünkü hatta haber yazma hocaları çok şaşırırdı. Ben Amerikalı arkadaşlarımdan daha iyi imlâ yazardım, daha iyi gramer kullanırdım. "Bakın utanın" derlerdi, "Kız şeyden gelmiş, Türkiye gibi bir yerden gelmiş, çok iyi İngilizce biliyor. Siz imlâ yazamıyorsunuz, grameri kullanamıyorsunuz." derdi. Ben çok şaşırmıştım öyle söylediğine. "Sahi mi efendim?" dedim, "Vallahi" dedi, "Bunlar yapamıyor." Ama kaç kere tekrarlanınca, ha, dedim, doğru bu ve hakikaten doğru. Yani işte orada ben biraz basın tarihi öğrendim. Ondan sonra hep böyle şeyler öğrendim. Daha çok propaganda, yani propaganda işlevi üzerine durulan dersler vardı. Çok ilginç bir şey, ki iletişimin esasıdır o. Bütün her şey propaganda ile başlar. Bunları gördüm. Ama yani kurumsallaşmamış olduğu için, yani Amerika'da dahi, yani 1968-69, düşünsene daha fazla kurumsallaşmamış özetle. Onun için, ben bu zamanda gittim ve yani Siyasal Bilgiler eğitimi ile Birleşik'in eğitimi arasında tabii ki bir farklılık gördüm. Fakat benim çok uyarıcı oldu. Benim tezimi, yani, o meşhur, çok meşhur o tez. Türkiye'de de işte Orta Doğu ülkelerinde mukayeseli bir araştırma falan filan. Bunu yapmamı kolaylaştırdı, ama yani çok uğraştım. Çünkü yani bana yardım edecek kişi yalnız Nermin Abadan'dı ve o da pek yardım edemiyor. Yani işte kaç tane kitap devirdiğimi ve çalıştığımı bilmem. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, şeyde, o kaç tane şeyden süzerek çıkararak onu yazdığımı hiç bilmem. Yani canıma okunmuştu. Fakat doçentlik tezini hazırlarken, ben artık şey olmuştum, yani kaba tabirle, kaşarlanmıştım ve çok daha rahatlıkla işi götürdüm, ki ampirik araştırmaydı. Aslında o da belgesel araştırmaydı, ampirik araştırma kadar zordu. Ve o zaman, bak onu da söyleyeyim sana, ben medya ekonomisi üzerinde çalışıldığını bilmiyordum ve zaten medya ekonomisi diye bir laf da yoktu. Ve ben işte siyasal sistem, medya sistemi falan filan dediğim zaman, halkla ilişkiler sistemi bilmem ne falan dediğim zaman, Siyasal'da böyle bir şey olmaz diye kıyamet kopuyordu. Anlatabiliyor muyum? Yani Siyasal'ın sistem yaklaşımını bilmiyorlardı. Daha sonra işte Nermin Hanım'ın çabasıyla, yani birçok arkadaşımla beraber siyasal sistemi oturtturduk biz. Yani bunda işte şeyin, bu meşhur uluslararası Profesör Hilmi Sezer'in rolü vardır, Ahmet Yücekök'ün rolü vardır, benim rolüm vardır. Bunlar hep Nermin Hanım ile baştan doktora yapmış insanlardır. Anlatabiliyor muyum?

C.E.A. -Hocam, peki bu yurtdışında aldığınız dersleri de buraya uygulamaya çalışırken, yani burada bu dersleri...

O.T. - Buraya uygulamaya çalışmadık. Buraya uygulamaya çalışırken değil, şöyle bir şey ile karşılaştık: Burada daha farklıydı. Burada, burası dengeli bir eğitim kurdu. Yani bir yandan kuramsal odaklı bir yandan da mesleki eğitim vardı. Bunun içinde yer aldık. Özellikle benim, işte doktoramı bitirdikten sonra Nermin Hanım, "Sen artık doktoranı bitirdin." dedi, "Gazetecilikten dersler üstlenmeye başlayacaksın." dedi. Eyvah, dedim, yani ben şaşırdım kaldım ve şey olmuş, yani o zaman üçüncü çocuğum da doğmuş, düşünsene! Ben iki çocuklu olarak şeye gittim, yüksek lisans yapmaya gittim, yani iki çocuğu bıraktım kocama ve anneme, işte şey vardı, iki tane de bakıcı vardı çocuklara bakan, onlar. Ondan sonra arkadan üçüncü çocuğum da doğdu. İşte ben tabii, işte birisi, şey yani, ben, hepsi ayaklarımın etrafında dolaşıyor ve ben şey yapıyorum, bilimsel çalışma yapıyorum. Düşün!
Yani, anla! Bunları anlatıyorum, yani çünkü söyledim şeyi anlatırken çok şaşırdılar. Nasıl yaptınız, nasıl ettiniz. Yaptım. Yani insan azmedince hepsini yapıyor. Yani işte son doktorama gidiyorum ben, hepsi de azminize hayranım, diyor bana. Öyle. Kızım da vardı yanımda. Annenizin azmine hayranım, dedi. Ha, doğruymuş, hakikaten doğru. Ondan sonra işte, "Eyvah!" dedim, "Ben ne yaparım?" ondan sonra işte bazı çeviri, eee, Amerikan şeyi Amerikan kitapları var, bir Sırp piyes yazarının yazdığı, piyes yazarı biliyorsun, onun bir kitabı var. Başka bir şey yok. Amerika'dan getirdiğim bazı kitaplar var. Şimdi, dersin adı "Haber Toplama ve Yazma Teknikleri" fakat yani onu okursun edersin, ama çocuk şey soruyor, haber nedir, bilmem ne nedir? Ben çocuğun dersinde bunları anlatmam lazım. Bunları anlatabilmem için ben derse girmeden önce harıl harıl çalışıyordum ve ondan sonra ilk önce artık şey hazırladım elimde, böyle ders notları hazırlamıştım. Ondan sonra bunu çoğaltma hâline getirdik. Bu çoğaltma sonra, şimdi işte bu hâlâ çok meşhur olan, benim "Temel Gazetecilik" kitabımın temelini oluşturdu ve 1981'de bu kitap yayınlandı. Anlatabiliyor muyum? Kaç senelik, hesapla yani. Ve yani şimdi, işte şimdi tekrar bu hafta içinde ben İmge Yayınevi ile konuşacağım, çünkü o yine tükenmek üzereymiş. Onun içine neler koyacağız, neler edeceğiz? Onun yani, ne gibi düzenlemeler yapacağız, onunla uğraşacağım. Anla yani. Ondan sonra işte ben bu şekilde işte şey yaptım ve yani gazetecilik benim üzerime yıkıldı yani resmen. Aysel'in üstüne radyo-televizyon yıkıldı, Ünsal da şey ile meşgul oluyordu, kitle iletişim kuramları vs. gibi şeylerle meşgul oluyordu. Aysel'in yanında yani şey vardı, Mahmut Tâli Öngören... Ondan sonra ve yani işte böyle.

C.E.A. -Peki hocam, bu kendi aranızda buradaki dersleri verme konusunda en çok ortak noktada buluştuğunuz ya da zıtlaştığınız meseleler nelerdi?

O.T. - Hayır, yani hiç zıtlaşmıyorduk. Yani bütün derdimiz sana söylediğim gibi terminolojiyi yerleştirmek şeklindeydi. Yani herkes kendi alanında çalışıyordu. Yani birbirimizin işine burnumuzu da sokmuyorduk. İşte ilerliyorduk. Yani öyle söyleyeyim. Yani gayet iyi işler gidiyordu tıkırında. Çünkü herkes bir şey yapmak, yani okulu diğer okullardan daha iyi bir şekilde, ne derler ona... Kendimizi göstermek istiyorduk. Anlatabiliyor muyum? Yani çok uğraştık. Yani Aysel'in de benim de Ünsal'ın da çok emeğimiz vardır. Bu... Arkadan tabii şeyin de Uygur'un da Nilgün'ünkini de inkâr edemeyiz. Ama hepimizin de çok emeği vardır.

C.E.A. - Anladım Hocam. Bunu sormuştum... Bu diğer sorumu da sormuşum zaten size az önce. Amerika'da bu, ilk başta konuşmuştuk, sosyoloji içerisinden ayrışan bir izlek...

O.T. - Evet, yani o Chicago Üniversitesi'nde, onu kitapta ayrıntılı olarak yazıyor ve o yani başlangıçta yani onun birkaç katmanı var. Onu çok dikkatli oku. Yani evet, yani, bu şey yapanlar da var, ne derler ona, kabul edenler de var, bunun başlattığını, hakikaten dersler veriliyor, biraz yüksek lisans programı da ilgi topluyor. Fakat asıl önemli olan sonra buradaki insanlar ayrılıyor. Ayrıldığı için ilerleyemiyor, kalıyor ve sosyoloji bölümü şeye geliyor, üstüne. Yani bunu istemiyor Chicago, Türkçesi ve yani kapanıyor

C.E.A. -Peki burayla kıyasladığınız zaman hocam...

O.T. - Yani onu demem. Ben şimdi Chicago'yu hiç görmedim. Chicago'yu hiç görmediğim, hiç gitmedim ve yani ondan sonra onların programlarını falan filan bilmiyorum. Çünkü çok evvel başlamış. Hiç bilmiyorum.

C.E.A. -Merak ettiğim şuydu: Buradan mesela SBF içerisinden siz çıkarak burayı yaratmaya çalıştınız. Orada tabii ki tam aynı değil...

O.T. - Oradakilerin bir kısmı sosyolog. Yani sosyolojiden iletişime doğru kayan insanlar, hatta siyaset biliminden bilmem ne kayan insanlar var. Bütün dünyada böyledir aslında. Amerika'da da böyledir. Yani benim birçok arkadaşım vardı, yani isimlerini sonra sorarsan verebilirim. Bunların bir kısmı daha çok siyaset biliminden gelip bu işi yapmışlardır. Bir kısmı hakikaten iletişim bilimcidir. Yani saf, saf iletişimcidir. Bir kısmı sosyologdur vs.dir. Yani bunlar yok değildir.

C.E.A. - Ciddi bir finansman ekseninde çıkıp bayağı bir araştırma yapabiliyor Amerika'da. Bunu ilk ortaya çıkışında da görebiliyoruz.

O.T. - O şey, Rockefeller.
C.E.A. -Evet.
O.T. - Rockefeller fonları. Yani onu şey koparıyor, yani Lazarsfeld bunun en önemli şeylerinden birisi. Yani işte o radyo araştırmalarından başlayarak, bütün zaten, ondan sonra Merton onun şeylerini düzeltmiş, kuramsal taraflarını düzeltmiş. Fakat Rockefeller para bulup bütün araştırmaları oturtmuş. Onu kapatırmış öbürüne başlarmış falan.

C.E.A -İngilizce pek çok kaynakta özellikle bu kurucu babaların ve Chicago Okulu'nun elbette, .ciddi şekilde oradan finanse edildiği şeklinde kaynak bulmuştum.

O.T. - Rockefeller, yani işte şeyden kazandığı, petrolden kazandığı parayı bunlara şey yapmış. Hatta kendisi de üniversitesi de var ayrıca, bunları bütün kullanıyor. Ve yani şeyin aslında II. Dünya Savaşı'ndan önce yapılan bazı çalışmalar var. Onda da yani Rockefeller'ın çok büyük katkısı olduğu söyleniyor. Yani sen benim o son yazdığım kitabı çok dikkatli okursan sana tezinde çok fazla yardımcı olur.

C.E.A. -Bayağı faydalandım ilk bölümde zaten. Çünkü hem sizin yazdıklarınızda bunu çok fazla gördüm hem de ben kendi taramalarımda çok fazla denk geldim buna. Hatta bununla ilgiliayrı bazı kitapçıklar da buldum. Sosyal bilimlere bu Rockefeller Foundation'ın etkisi ne oldu diye?

O.T. - Efendim?

C.E.A. - Bu Rockefellerlar'ın sosyal bilimlere, özellikle Amerika'da ne tür katkıları olduğu ile ilgili bazı kitaplar buldum.

O.T. - Yani adamlar işte petrolden kazandığı paraları, yani işte şeyde buluyorlar yani. Bu adamlar da tabii birçok şeyi desteklemek için yani, orada yazar, bilmem neyi ne yaptığını her, her şeyi böyle... İnanamazsın. Çok iyi tüccar veyahut da çok iyi işte şeyci bunlar, işletmeci diyeyim ve onları çok iyi toparlayıp kullanıyorlar.

C.E.A. -Kendi sitelerinde bunu çok filantropik bir şekilde ele almışlar. Yani biz tamamen sosyal bilimler için, iletişim alanı gelişsin diye biz bu kaynakları verdik, diyorlar. Ancak şunu da görüyoruz: Mesela bu iletişim alanında yapılan çalışmaları da ciddi, bir yöne kanalize ediyor. Çünkü daha çok pazar araştırmalarını görüyoruz ilk çalışmalarda.

O.T. - Şimdi şunu söyleyeyim: Lazarsfeld, şeycidir, yani o ara mülteci gelmişti. Ne derler ona, Columbia Üniversitesi'nde kurmuş olduğu o enstitüden önce, Viyana'da bulunuyor. Ve Viyana'da bunu finanse edebilmek için her türlü reklam araştırması, yani Ünsal'ın, işte ne bileyim ben, yani yiyeceklerin gibi, ondan sonra vs. Aynı şeyi burada da yapıyor. Yani şeyden pazarlama araştırmasıyla iletişim araştırması arasında çok yakın bir ilişki vardır. Bunu kabul etmek gerekir

ve yani kabul etmeyen olamaz. Yani bu da şey ile ilgili, efendim ne derler ona, 20. Yüzyılın başında, 20. Yüzyılda, özellikle yani 1930'larda, hatta daha evveliyatına gir, işte ilk sosyal bilimlerde şeylerin, yani ne derler ona, yöntemlerin yaptığı, aynı zamanda metod, yöntem değil de metodolojinin gelişmesi, istatistik biliminde gelişmeler vs. ve aynı zamanda bunların pazarlama ile ilişkisini düşündüğün takdirde bunları görebilirsin. Bu da şeyde var, bunun anlatılması nerede var, araştırmalar diye benim şeyimi okuduysan, "Seçimler, Reklamlar ve Siyasal İletişim" kitabının başında bu ayrıntılı, yani, bu araştırmanın siyasal araştırmalar vs. gibi şeylerin veyahut da benim araştırmalar diye, iki ayrı kitabım var da ismi Yıldırım'ın son kitabı, yazmış olduğu metodoloji kitabının başındaki benim makalemde de bunlar var. Bunları ayrıntılı olarak görebilirsin. Her şeyi yazdım.

C.E.A -Gördüm, özellikle bu iletişim kuramlarına anlam vermekte, bunlara iyi değinmişsiniz. Çünkü işin daha çok...

O.T - Aynı zamanda araştırmalara da değindim, yapmış olduğum araştırmalara değindim. Başka soru, evet?

C.E.A -Bunu hocam, şu açıdan sormak istiyorum; Türkiye'yi ele aldığımız zaman, burada da iletişim kurumları, daha doğrusu okullar açılacağı zaman Gazateciler Cemiyetlerinin bir katkısı var. Burada da ciddi bir şekilde, sanki daha çok personel yetiştirme amacıyla ortaya çıkan okullar bunlar. Kıyasladığımız zaman bizde o tarz bir, Amerika'da olduğu gibi bir finansman yok, belli bir şeye insanları kanalize edebilecek kurumlar yok. Kıyasladığımız zaman, buradaki çalışmaların, Amerika'daki çalışmalar, oradaki kurumsallaşma aşamasından farkı nedir sizce? Temelinde?

O.T - Farkı şöyle: Yani bunlar istiyorlar. Yani adam yetiştirmek için vs. istiyor. Tamam. Ama şimdi adam yetişiyor. Adam yetiştiğinde, yetiştikten sonra, medya sektörü, eğer varsa başlangıçta, bunları çalıştırmak için kabul etmiyor. Zar zor kabul ettirdik. Yani Mahmut Tâli'nin çok büyük katkısı olmuştur. Özellikle ilk mezunlarımızı TRT'de istihdam ettirmekte. Ondan sonra, biz de zar zor, Rüzgârlı Sokak'tan başlayarak birçok yerde, işte e şimdi birçok önemli isimler var biliyorsun piyasada hâlâ, onların çalışmasını kabul ettirdik.

C.E.A -Nevzat Hoca ile burada Görünüm Gazetesi'ne büyük emek vermişsiniz. Ben sizin yazdığınız bir dilekçeyi buldum; buradaki öğrencilere staj imkânı yaratabilmek için. Yerel gazetelere bir dilekçe ya da mektup gönderiyorsunuz.

O.T - Ondan evvel nelerle uğraştık. Yani ben hiç, çünkü... Oktay Ekşi işte. Staja ilk defa yerleştirmeye çalışıyoruz Ankara'da, okulda. Ondan sonra işte, kabul etmiyorlar. Yani biz bir tane birisini alırız, çalıştırırız, ondan sonra adam ederiz, gazetede çalışmaya başlar. Ondan sonra, şeye dedim ki Oktay Ekşi'ye telefon ettim. Bak, dedim, Oktay Bey, yani tanışmıyoruz da telefonla konuşuyoruz. Gönderdiğim bir veya iki çocuğu bir dene. Yani işe yarayacak mı, yoksa sizin söylediğiniz şeyle ikisi arasında ne fark var? Ondan sonra, iki hafta sonra bana telefon etti. "Haklıymışsınız" dedi. "Çocuk çok çabuk adapte oldu" dedi. "Biz artık bundan sonra sizden staja kabul edeceğiz." dedi ve bütün gazetelerle, ben yani resmen birebir konuşarak buradaki Ankara temsilcileri ile falan filan, yani büyük gazetelere çocuk toplattırdım.

C.E.A -Nevzat Hoca bir makalesinde şeyden bahsetmiş; 80 Darbesi sonrasındaki süreçte SBF'nin *Görünüm*'e ve buraya zararları olduğuna dair bir bahsi var. Yani burada özellikle kendisinin de dâhil olduğu bir ekibe öğrencilerden ve hocalardan, Görünüm Gazetesi ile ilgili bir mesafe konulmaya çalışıldığı, sürekli çalışmalarının etkilenmeye çalışıldığı ile ilgili bir şeyden bahsediyor.

O.T - Yani, bunu... O kendi görüşü. Ben o kadar mesafe şey yapmadım. Yani ben hiç aldırmıyordum. Nevzat ile ikimiz hiç aldırmıyorduk. Yani ondan sonra işte sekreterlik de onun adamı, orada diğer adamların işte şeylerini, bu hezeyanlarını falan biz dinliyorduk. Yani bu olacaktı, çünkü biz şeyiz, şey furya başlamıştı, muhafazakâr furya başlamıştı, anlatabiliyor muyum? Yani bununla karşılaştık, karşılaşmadık değil. Ama yani aştık tabii.

C.E.A -Peki temelinde Hocam bu okulun hem kurumsallaşma açısından hem yönetim açısından karşınıza çıkan ciddi sorunlar nedir? Hem dersler açısından, bu derslerin nasıl...

O.T - Tabii, dersleri okutturmakta çok zorlandık tabii. Yani başlangıçta daha çok Siyasal Bilgiler'de verilen dersler vardı. Yavaş yavaş biz şey onun içinde yani şey yaparak, oyuklar açarak iletişim ile ilgili dersleri koyduk. Ama kolay olmadı, yani bunu söyleyeyim sana. Yani Aysel de ben de çok fazla uğraştık. Çünkü Ünsal 86'da ayrıldı. İşte şeye gitti, Marmara Üniversitesi'ne gitti. Çünkü ikinci karısı Feryal, şey, Mehmet Yılmaz'ın kız kardeşidir. Ondan sonra ondan da boşandı ya Ünsal, ondan sonra orada iş bulmuştu. Ünsal da yani tabii karısı, çocuğu için, Çınar küçüktü o zaman, işte hepsi sonunda Marmara Üniversitesi'nde Ünsal, ilk defa Marmara Üniversitesi'nde iletişim dersi verilmeye başlandı.

C.E.A -Öyle mi?

O.T - Yani bunu, yani çok tanınmış birkaç profesör söyledi bana. Alışacaksınız efendim, dedim.

C.E.A. -Doğru. Peki...

O.T. - Yani şimdi bunları sen duyunca çok şaşırıyorsun, değil mi?

C.E.A.-Çünkü bana çok zor bir süreç gibi geliyor. Yani ortada hiçbir şey yokken bir şeyi ortaya koymak çok zor.

O.T. - Çok zor bir süreç. Yani biz sıfırdan yarattık.

C.E.A.-Peki Hocam, bunun sıkıntısını düşündüğümüz zaman, bana mesela, ilk matbaa burada kurulmaya çalışılırken, Görünüm Gazetesi çıkarılmaya çalışılırken, öğrencilere işte staj imkânı yapılmaya çalışılırken, okul bir yandan şu mu oluyor? İki soru çıkıyor karşımıza:
Ya okul çok zamansız kuruldu ya da zamanı zaten çoktan gelmişti bu okulu kurmanın, ama finans ve destek yoktu. Ya bu okul diyoruz ki hani bu eksiklikleri olmasına karşın kurulmasıyla çok zamansız kurulmuş oldu ya da zaten kurulmasının zamanı gelmişti, ancak yeterli bir finans imkânı olmadı.

O.T. - İkincisi. Yani çoktan zamanı gelmişti. Yani ve bu ilk kurulan, UNESCO'nun kurduğu okullardan bir tanesi. Yani deneme yaptığı okullardan bir tanesi. Yani Hıfzı Bey onu söyler ve çok başarılı olduk tabii. Yani bunu, çok başarılı olduklarını söyler. Hakikaten de öyle ve yani çok büyük bir katkısı olmuştur. İnanamazsın. Yalnız, işte söylediğinize dair, finansmanında, tabii işte yani onların verdiği burslar, bilmem neler, getirdikleri öğretim üyeleri, uzmanlar bilmem neler... Çok büyük katkısı oldu. Yani Türk Devleti bunu karşılayamazdı. İmkânsız. Böyle şeye... Zaten o zaman eğitime ne kadar para ayrılıyordu, ediliyordu, hiç bilmiyorum.

C.E.A. -Hâlâ ciddi sıkıntılar var zaten.

O.T. - Hâlâ ciddi sıkıntılar olduğunu düşünürsen, yani çok zor bir şey. Çok zor bir süreçten geçtik. Ama kurulduk.

C.E.A. -Peki, UNESCO'nun hem Avrupa'da hem Türkiye'de, Ankara Üniversitesi'nde olduğu gibi, bazı okullara desteği var kuruluş aşamasında. Hıfzı Topuz'un buraya gelmesi, buranın kuruluşu...

O.T. - Hıfzı Topuz'un şeysi, yani bize çok büyük katkısının olması, UNESCO'da böyle bu işlerin başındaydı. Yani işte ne derler ona, burs verilmesinin, okullarla ilgili programın başındaydı. Onun için yani çok büyük katkısı oldu. Hıfzı Bey de gazetecilik kökenli olduğu için ve Strasbourg Üniversitesi'nden doktorası olduğu için, yani bir deneme yaptı ve fakat tuttu.

C.E.A. -Merak ettiğim şuydu: UNESCO'nun, özellikle bu II. Dünya Savaşı sonrası yaptığı bu

yardımlarda, iletişim yardımları, yani iletişim okullarının açılması, bursların verilmesi, hem uzman hem öğrenci yetiştirilmesi...

O.T. - E o zaman yani UNESCO'nun politikası itibariyle yapılıyor. Yani oradaki politikası itibariyle yapılıyor.

C.E.A. -Yani bunları şöyle göbekten bağlı gibi de düşündüm biraz. II. Dünya Savaşı sonrası işte, bizde de gazetelerin, mesela Hürriyet'in ve Milliyet'in ortaya çıkması...

O.T. - Hürriyet'in ve Milliyet'in ortaya çıkması tamamen spontane olaylar. Yani o işte finansman sahibi olan insanların ve daha önce gazetecilik yapıp, çeşitli gazetecilik kurumlarında çalışmış; bunları batırmış veyahut da devam ettirmiş, o gibi insanların, yani paralı insanların kurduğu gazetelerdir. Yani Hürriyet, düşünsene, Simavî Ailesi'ne ait, öbürü de Karacan Ailesi'ne ait. Ve yani ilk şeydeki, bizim, yani onu da söylerler aynı şey, bizim gazetecilik sektöründeki işte babalardır bunlar. Yani anlatabiliyor muyum? Ondan sonra işte daha başkaları gelecek bunlardan başka. Yani Hürriyet ve Milliyet'ten sonra daha başka babalar gelecek ve bunlar uzunca bir müddet gazetecilik sektörünü idare edecek ve yöneteceklerdir.

C.E.A. -Merak ettiğim şuydu: Mesela Simavî bu İstanbul Üniversitesi'nde bir gazetecilik enstitüsü kurulsun diye yazdığı mektupta, II. Dünya Savaşı'ndan sonraki yeni dünya düzeninde çok partili hayata geçilmesi gerektiğine bir vurgu yapıyor. Ondan sonra iletişim okullarının açılması gerektiğinden bahsediyor.

O.T. - İşte yani, evladım, yani bunu şeye, yani Türkiye'deki çok partili yaşama veyahut da çok partili düzene geçmekle de yapılan bir iş olduğunu söyleyeceğiz. Yani hepsi birbiriyle bağlantılı. Yani işte Siyasal... CHP'nin içinden Demokrat Parti'nin kuruluşu, ondan sonra işte İnönü'nün buna he demesi ve ondan sonra aynı zamanda işte burada şeyin kurulup, yani okul kurulurken şeyin, Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin başkanının damadı olması, Metin Toker olması vs. yani bunları hep düşündüğün takdirde işte yani hükümet politikaları, o zaman başbakan İnönü de... Bunlarla ilgili şeylerin olduğunu söylemek gerekiyor.

C.E.A. -Peki bu Gazeteciler Cemiyeti mesela İstanbul'da İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin oradaki okulun kuruluşunda bir isteği var. Simavi mektubunu biliyoruz. Burada Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin böyle bir okul kurulmasıyla ilgili bir talebi var.

O.T. - Yani, Anadolu Ajansı'nın ve sendikanın böyle şeyleri var.

C.E.A.- Peki okul kurulduktan sonra bazı makalelerde şuna denk geldim: Bu talebin karşılığında buradan yetişen öğrencilere ne oralarda ne gazetelerde ne piyasada...

O.T. - Tamam işte, onu söylüyorum. Yani bu ne perhiz bu ne lahana turşusudur. Medya sektörü şey yapmamıştır. Yani işte kendisini rakip olarak mı gördü, onu bilemeyeceğim. Bu soru işaretini hâlâ kendi kafamda tartışırım. Yani bize rakip olacak kimseler mi bu okullardan yetişti? Yani bizi işimizden edecek mi, meselesi. Bir de yani işte, hani biz gene böyle idare ediyoruz, buna, bunlara ne gerek var?

C.E.A. -Hasan Refik Ertuğ da "Bu okul bizi çok aştı. Türkiye bu kadar özgür bir ülke değildir." der.

O.T. - Aştı... Ha, yani işte söylüyorum. Eski tip gazetecilik, benim söylediğimle aynı kapıya çıkıyor. Yani bunu ve hâlâ yani, şimdi artık her yer iletişim fakültesi mezunudur.

C.E.A. -Maalesef.

O.T. - Her yer iletişim fakültesi, maalesef deme, her yer iletişim fakültesi mezunudur. Hani bunları atsalar dahi, ha hakikaten yeniden gelecek vardır, derler.

C.E.A. -Sizin...

O.T. - Bak bu çok önemlidir. Artık yerleştirdik. Artık yerleştirdik. Yalnız yani bütün büyük gazetelerde büyük şehirlerdeki, bunları yaptık. Ama Anadolu'da hâlâ yapamadık.

C.E.A. -Şu açıdan diyorum; siz de bir makalenizde sanırım bahsediyordunuz, iletişim...

O.T. - Anladım da yani yerel gazeteleri de bu şekilde adam edebiliriz. Fakat yerel gazeteciler hâlâ, yani orada da tekelleşme var şehirdeki gibi. Fakat bunu hâlâ, yani, yerleştiremediler. Çünkü yerel gazetecilerin sanayiilerinin olduğunu söylersen çok gayret içindeler, adam oduncudur, dericidir, bilmem nedir. Yani düşünsene bunun gazeteci olmasını. Bu kadar gazetecilik yapar. Parayı, yani finansördür, bu işe yatırmıştır. Bunu, yani, işte yani, işte kendi propagandasını yapmak için yapar. Kendine destek olmak için yapar. Yani hepsini düşünebilirsin.

C.E.A. -Siz çalışmalarınızda ama daha çok, iletişim fakültelerini bu kadar çok açıyoruz, ama uzman yetiştirmemiz çok daha mühim diyorsunuz.

O.T. - İşte... Hayır. Burada en önemli mesele, öğrenci, evet, biz bunları yerleştirdik. Ama bizim için, eğer iletişim fakültesi açıyorlarsa, ki açtılar, şimdi kaç tane olduğunu bilmiyorum. Buraya şey yetiştirmek lazım, adam yetiştirmek lazım. Adam olarak yetişmiyor ve yani yetişse bile bunların çok iyi yetiştiğini söyleyemiyorum. Ha, buradan yetişenler iyidir, birkaç yerden yetişenler işte nispeten iyidir. Fakat diğer yerlerden yetişen... Zaten bu işe, ne derler ona, baş koymuş belli başlı yerler var. Yani doktora verilen, yüksek lisans verilen yerler var. Ama doktora verebilen... Yani zor. Verebilen yerler az ve işte bunlardan bazılarından mezun olanlar, işte yani hani önemli mevkilere gelebiliyor. Yani işte bunların bazıları da okullara yerleşebiliyor. İşte bugün konuştuk. İşte yani bunların bazıları yani yetiştiği, öğretim üyesi olarak şey yapanlar iyi yetişmediği için onlar da iyi öğrenci yetiştiremiyor. Bu da en büyük problemlerimizden bir tanesi.

C.E.A -Alan ile ilgili sizce en temel sorun sizce ne Hocam? İletişim alanı ile ilgili?

O.T - Çok fazla iletişim fakültesi olması ve aynı zamanda şeye adam yetiştirilememesi. Yani ikisi, ikili gidiyor. Yani bu kadar iletişim fakültesine gerek yok. Çünkü medya sektörü bunu kal dıracak düzeyde değil. Yani neresi... Şimdi çok bu şey yapıldı. Ne derler ona... Bölümlere ayrıldı. Yani işte editörlük var, ne bileyim ben, reklam, reklam editörlüğü var, yönetmenlik var, efendim ne bileyim ben... Programcılık var, işte reklam yazarlığı var bilmem ne falan... Buna rağmen çok şeye, ne derler ona, profesyonelleşse bile, profesyonelleşti sözüm ona, profesyonelleşti. Fakat yani söylediğim gibi medya sektörü kaldırmıyor. Yani en önemli şey, şeyde, yerel basında... Yerel basında bunu henüz daha benimsemedi.

C.E.A. -Nermin Hoca bir çalışmasında şundan bahsediyor: Diyor ki, Türkiye'de iletişim fakültesi açılacaksa, açılacağı şehrin medya sektörü ile olan ilişkisine göre bir şey... Bu mesela İstanbul'da medya üzerine eğitimlere ağırlık verilirken, İzmir'de belki bu işin biraz daha ticari kısmı, güneyde ise belki de turizm boyutunda ele alınmalı, diyor.

O.T. - Tabii, yani hayır. O boyutlarda da olabilir. Onu ben şey yapmayayım. Hani yadsımıyorum da şey, şimdi başka tarafı var. Şu, şunu da söylemek lazım, yani bu kadar sayıda iletişim fakültesi çok. Bu kadar öğrenci mezun oluyor, bunlar işte yani söylediğim gibi kimisi bu alanda çalışıyor, kimisi başka alanlara kaymak zorunda kalıyor. Bu acı bir şey. Yani çocuğu, hani yani büyük ümitlerle yetiştiriyorsun, ediyorsun. Ondan sonra böyle bir şeyle karşılaşıyor. Böyle şeylerle karşılaşsın. Bazı yerlere, bazı yerlere buradan doktora yapmış pek çok kimse gitti. Yani bu bir fleksibilitedir aslında. Fleksibilite yüzünden, yani hani yer değiştirme, oradan oraya gitme meselesi ile ilgili. Bunlar değişik. Mesela Hatay Üniversitesi'nde buradan iki tane, doktora yapmış Nazih Bey ile Süleyman var. Ondan sonra mesela, hep orada mesela birçok önemli üniversitelerdendoktora yapmış insanlar var vs. Yani bu böyle. Anadolu Üniversitesi'ne gittim,

Doğu Akdeniz Üniversitesi'ne gittim, yani ne bileyim ben... Akdeniz Üniversitesi'ne gittim. Hep konuştum. Yani anlatabiliyor muyum? Her, birçok yere gidiyorum ve bana işte yöne... Senin sorduğun sorulara benzer sorular soruyorlar, hatta başka sorular soruyorlar. O kadar kalabalık oluyor ki inanamazsın. Marmara Üniversitesi'nde konuştum. Yani birçok yerde konuşuyorum. Bu böyle.

C.E.A. -Bu, bunlarla ilgili bir şeyler okuyunca en çok şununla ilgili soruna akademisyenlerin eğildiğini gördüm: Bu çok fazla tartışılmıştır, teori ve pratik üzerine. Okulun eğilimi nasıl olmalı? Nasıl bir eğitim verilmeli, diye. Tarihsel olarak baktığımızda İngiltere'de daha çok bu işin pratik kısmını gördüm. Teorik olarak oradaki üniversiteler çok fazla bu işe eğilmemiş. Almanya'da özellikle ciddi bir teori-pratik birlikteliği var. Belçika'da ise ve Fransa'da bu birazcık daha, Almanlar kadar ciddi değil belki, ama ağır bir biçimde değil ama teori-pratik birlikteliği var.

O.T. - Amerika'da da öyle. Bazı yerlerde teori ve pratik birlikteliği var. Bazı yerlerde tamamen pratiğe dönüktür.

C.E.A. -Bu derslerin, en çok tartışmalarda şu var: Yüzde 50'ye 50 mi olsun oranları? Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

O.T. - Yani şeyin, eğer doğru dürüst eğitim vereceksen yüzde 50-50 normal. Ben yani bunu kabul ediyorum. Yani biz de bunu yaptık. Hâlâ da devam ediyor. Hiçbir zaman biz, hani pratiği çok fazla... Yani sen de buradan mezunsun oğlum, pratiği çok fazla. Teoriyi daha az şey yapmak için teori yüksektir. Yani ikisi birlikte gider ve yani o şekilde öğretiriz. Ama yani bazı okullarda, mesela İstanbul'da, ondan sonra Marmara'da, Ege'de falan filan pratik öndedir.

C.E.A. -Peki ekol açısından bakarsak mesela Ankara Üniversitesi dediğiniz zaman belli bir duruşu olduğunu biliyoruz. İletişime belli bir bakış açısı olduğunu görüyoruz.

O.T. - Tabii, 50 yılı da devirdik, yani biliyorsun. Yani o yüzden bir bakış açımız var.

C.E.A. - Peki sizce bütün okulların böyle bir ekol içerisinde olması alana daha çok bir katkı sağlar mı?

O.T. - Vallahi onlar, tabii ben onları şey yapamam. Çünkü onların yani açılış şekli ve aynı zamanda işte hukuki genelgedeki tanımları onların kendi işte şeyleriyle üniversitenin konumuyla birlikte düşünmen lazım. Bizim üniversite bunu şey yapıyor; yani Ankara Üniversitesi Cumhuriyetin ilk üniversitesi olduğu için bunu benimsemiş. Zaten Cumhuriyetin, yani Ankara Üniversitesi yeniliği temsil eder.

C.E.A. -Elbette.

O.T. - İstanbul Üniversitesi eskiyi temsil eder. Anlatabiliyor muyum? Ankara Üniversitesi'nden sonra kurulan üniversiteler hep yeniyi temsil eder. Yani bunu kabul et. Ve bu şekilde düşündüğün takdirde bu böyle ilerler.

C.E.A. -Ama bundan sonrası için genel olarak bütün üniversitelerimizi düşünürsek, yani iletişim fakültelerimiz...

O.T. - Ama şimdi, özellikle 1995'ten sonra bu vakıf üniversitelerinin kurulmasıyla beraber çeşitli aşamaların olduğu söylüyorlar. İşte birinci aşama üniversiteleri, ikinci aşama, üçüncü aşama üniversiteleri falan. Onlarda da farklılık var aralarında. Yani bunların hangisi hangisidir, ben bilemem. Bunlar kendi aralarında tartışıyorlar. Şeye gitmiş olsaydın, belki, yani, şimdi... Akreditasyon üzerinde duruluyor, biliyorsun. Hani onun da farkındasın. İşte şey günü, cumartesi günü geçen cumartesi günü çalıştay vardı. Ben doktora gidecektim, doktora gideceğim, Aysel beni azatladı. Yoksa yani beni çalıştıracaktı orada. Benim de işte değerlendirme çalışmalarında falan söz verdim, Aysel, dedim, bundan sonra çalıştaya geleyim. Çünkü doktordan randevuyu zor kopardık. O vaziyette

mecburen gitmek zorunda kaldım ve şimdi yani daha başka yetişmiyor, daha başka bir kişi daha var. Bir şeye gidiyorsun, arkasından bir başka bir şey çıkıyor. Yani böyle artık. Belirli bir yaşa geldikten sonra bunları göze alman lazım. Yani bu böyle. Böyle söyleyeyim sana. Yani vakıf üniversitelerindeki durum bu. Çok ayrı şekilde değerlen... Yani devlet üniversiteleri ayrı bir ekol, koldan gidiyor. Öyle söyleyeyim, ama şey yani devlet üniversitelerinin sayısından vakıf üniversitelerinin sayısı belki daha fazla, saymadım çünkü parmak hesabıyla. Sen saydın mı?

C.E.A. -Bir site buldum, orada Türkiye'deki bütün iletişim fakülteleri, özel ya da var. Yani 60-70 taneden bahsediliyor.

O.T. - Yani şeyden fazla, devlet üniversitelerinden fazla. Ben öyle biliyorum.

C.E.A. -Eğer özel okulları da katarsak, fazla. Ama şu an değil diye biliyorum ben. Özel üniversitelerin iletişim fakülteleri şu an devlet üniversitelerinden daha az diye biliyorum. Yine kontrol etmem gerekecek, ama geçecek.

O.T. - Yani bilmiyorum. Kontrol et, kontrol et. Yani çünkü daha fazla olmaya başladı gibi geliyor bana.

C.E.A. -Evet, onda haklısınız.

O.T. - Yani parmak hesabıyla saymadım çocuğum. Yani şimdi birçok yeni, yani Anadolu'da birçok kurulmuş. Öyle deniliyor. Ankara'ya Anadolu aslında, denilseydi... Biz Ankara'yı Anadolu'dan saymıyoruz. Anadolu'dan İstanbul'a gittiğin zaman burası taşra.

C.E.A. -Kesinlikle.

O.T. - Ha. Yani, yeni kurulmuş, işte, işte şehirlerdeki üniversiteler falan da yani iletişim fakültelerinin olduğunu görüyoruz. Yani bu, bunlar isteniyor. Yani orada, yani şimdi üniversitenin Nermin Hanım'ın görüşüne geliyoruz şimdi. Orada medya sektörü var. Yani yerel basın var. Ama yerel basın şeyi, o öğrencileri istihdam edecek. İstihdam etmiyor. Anlatabiliyor muyum? Yani en büyük problem o. Yani istihdam etse, o zaman hani oradaki yerel basın da belki adam olur. Yani şimdi bu kelimeyi kullanma, sakın ha, yani adam olur ve daha ilerler. Yani bu çok önemli. Yani ben çünkü çok sivridir dilim, söylemek durumundayım.

C.E.A. -Erol Mutlu ile herhalde bu konuda ben biraz daha benzer düşünüyorum. Mesela bunu ele aldığı zaman, bu, sizle bahsettiğimiz yani istihdam yetersizliğine karşı okulların açılmaya başlanması ve gelinen noktada henüz hâlâ istenilen yerde olunmamasından ötürü karamsar olduğundan bahseder ve der ki, hani, iletişimin teori ve pratik üzerine, nasıl olması gerektiği üzerine tartışıyoruz...

O.T. - Yani karamsar... Karamsar değilim. Yani işte bir yandan yetiştiriliyor. Adam yetiştiriliyor ama kâfi değil. Yani şeye, bunların, o geometrik diziyle anlatıyor, bunlar belki şeyle artıyor Ne derler... Başka diziyle artıyor. Bulamadım şimdi. Yani az, yani yetişemiyor, ayak uyduramıyor. Yani çünkü benim anlamadığım, yetiştirilmesi kolay değil. Onu söylemeye çalışıyoruz. Yani, hani, açıyorlar. Evet. Açıyorlar. Ama yani bu kadar lüks yerler ki inanamazsın. Gördün mü hiç Anadolu'dakileri?

C.E.A. -Bazı yerleri gördüm. Bazı üniversiteleri...

O.T. - Çok lüks. Anadolu'dakiler, yani devlet üniversiteleri çok lüks. Ha şeyler, yani, ben, yani Ankara'da çok sayıda vakıf üniversitesi var. Adlarını bilmiyorum. Samimi söylüyorum, adlarını bilmiyorum. Onun için ben hiç böyle şeylere... Aysel Hanım maşallah bu işi çok iyi götürüyor. Hâlâ işte daha Yeni Yüzyıl Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı. Ben yani yöneticilik falan filan yapmıyorum artık. Yani yapamayacağımdan falan filan değil, yaparım da... Fakat yani hani böyle, ne derler ona... Yani böyle şeylerle uğraşmak

istemiyorum.

C.E.A. -Piyasaya çok fazla emanet edilmiş gibi geliyor mu size hocam? Yani bana bu açıdan pek düzelecek gibi gelmiyor.

O.T. - Piyasayla çok... Piyasa düzeniyle çok yakından ilişkili ve yani olmak çok. Ben ağzının kokusunu dinleyemem. Orasını bilemem. Yani orasını bilemem artık, olabilir. Yani, yani, çünkü bu da var İstanbul'da. İstanbul piyasasında yok çünkü yani tamam. Belki Ankara piyasasında da var. Çünkü bazılarını kapattılar işte biliyorsun. Yani Turgut Özal'ı, ondan sonra Ufuk'u da kapattılar. Yoo... Işık'ı kapattılar. Yani bunları kapattılar.

C.E.A. -Son olaylarda bayağı bir kapatıldı zaten.

O.T. - Yani bayağı kapatıldı, ama İstanbul'da çoğu. Yani Anadolu... Anadolu'da pek vakıf üniversitesi yok. Ama orada daha çok devlet üniversitesi var. Devlet üniversitesi içinde açıyorlar. Ve yani şey işte, medya sektörü yok orada. Yani işin acı tarafı. Çocuk oradan mezun oluyor, yani büyük ümitlerle falan mezun oluyor, ama yok.

C.E.A. -Ya bu bir bakıma aynı zamanda sanki mevcut yönetiminde bunu biraz propaganda çalışmalarına evriltmeye çalışması gibi mi yani?

O.T. - Hayır, yani YÖK'ün, yani şimdi işte ona giriştiler, bu şeyden sonra, 15 Temmuz'dan sonra o yapılıyor anladığım kadarıyla, öğrenci sayısını azaltmaya çalışıyorlar. Hem onu azaltıyorlar hem de aynı zamanda şeyleri de azaltacaklarmış. Yani işte şey, istihdam analizi yaparak bazı şeyleri yani ya kapatacaklar veyahut da işte açmayacaklarmış.

C.E.A. -Peki bu son ihraçlardan sonra burayla ilgili ne düşünüyorsunuz?

O.T. - O son ihracı... O... O benim şeyim dışında. Yani tabii benim için çok üzücü, hepsi benim eski öğrencim. Yani o bakımdan çok üzücü. Ve bir tanesiyle de ondan sonra konuşmadım, çünkü konuşursam çok daha fazla fena olacağım. Fena oldum. İlk geldiğim zaman buraya bir ölü sessizliği vardı. Şimdi alıştım artık. Yani bu kadar canlı bir okul... Yani şimdi yine kötü değil, ama yani bu kadar canlıydı eskiden.

C.E.A.-Ama benim endişem bu saatten sonra, bu kadar ihraçtan sonra gerçekten bu okul, bahsettiğimiz sizinle bu tarihini yazmaya çalıştığımız şey, aynı şekilde kalabilecek mi? Ben pek sanmıyorum. Yani çünkü...

O.T. - Yani birçok yerde işte söylüyorum, yani ben Şermin Hanımı da gördüm. 432'yi de gördüm, ondan sonra işte 80 Darbesi'nden sonra olanları da gördüm. Bu üçüncü karşılaştım ve hepsinden sonra bunlara tazminat veriyorlar ve geri, işlerine geri döndürüyorlar.

C.E.A.-Bu zaten çok böyle herkesin beklediği bir şey herhalde. Bundan sonrası öyle devam eder değil...

O.T. - Yani böyle çocuğum. Bu böyle. Bu olacak. Yani olmayacak değil. Zaten bir kişiyi de iade ettiler.

C.E.A. -Evet.

O.T. - Ondan sonra, bu olacak. Yani çok acı bir şey tabii. Çok acı bir şey ve onların, onları şey olarak hem mânen hem de madden çok ağır yani yaptıkları şey. Ama tabii işte Tayyip Erdoğan'ın dediği gibi, maalesef kurunun yanında yaş da yanıyor. Bu böyle. Yani şey yapamıyorlar. Dikkat... Yani bilemiyorum çünkü bu siyasetle ilgilenmek istemiyorum. Beni çok şey yapıyor, yaralıyor.

C.E.A. -Çok kasıtlı bir operasyon gibi geliyor bana. Yani belli yerlere özellikle yapılan işlemler.

O.T. - Bilmiyorum, beni çok yaralıyor. Benim yani başka yerlerde de problemler var. Onlara dokunmadılar ve belki sonra onlara da dokunacaklar. Bilmiyorum artık. Çünkü yani bilinen birçok şey var. Evet, başka sorun var mı?

C.E.A.-Çok az kaldı hocam. İki tane daha şey var aklımda. 61 Anayasası'nın sizce buraya ne etkisi oldu? Yani bu tartışılan bir şey. Kuruluşunda buranın bu kadar...

O.T. - 61 Anayasası, şimdi 61 Anayasası'nın en önemli şeylerinden bir ta... Şey var, anayasal kurumlar var, işte Anayasa Mahkemesi, işte ondan sonra Devlet Planlama Teşkilatı ve şey, TRT kurumu. Yani işte TRT kurumunun şeyiyle, buraya çok yakından ilişkisi var ve özellikle hani bizim Aysel'in Ünsal'ın o doktora tezlerimizde Radyo-televizyon kurumunun geçmesinin nedeni, öyle bununla işte Türkiye'nin daha çok gelişeceği, şey yani o kuramla ilgili kullanılmıştır, yani değişme kuramlarıyla. Evet, önemli katkısı olmuştur. Fakat bunun yapılabilmesi için Devlet Planlama Teşkilatı'nın işte o şey hatlara, yani radyo- televizyon hatları dediğimiz hatları kuruyor. Ancak o hatlar bittikten sonra televizyonun gelişimine izin vermiştir. Bu da önemli şeylerden. Yani radyo da değişiyor. Hepsi yani şey...

C.E.A. -TRT ile hepsi çok göbekten bağlı aynı zamanda birbirine herhalde.

O.T. - Yani tabii. Hepsi göbekten bağlı. Şimdi tabii TRT hani sözüm ona özerk falan haline geldi. Ama değil. Yani ondan sonra, yanında tabii şimdi şeyler var, özel veyahut da ticari kurumlar çok fazla. Yalnız, yani çok duymuştuk. İşte şeyi, bunlar, TRT'den, işte nedir, kaptıkları kimselerle işi gücü yapıyorlar. Ha ve o onları adam etti hakikaten ve ondan sonra, ondan sonra da TRT onların yanında BBC gibi kaldı, derler. Hakikaten çok düzgün ve kurumsal bir yer onlara karşı. Ama yani şimdi bir kısmı da tabii çok kurumsallaştı. Ama yani son satışla birlikte devamlı sürekli, yani bunlar çok taraf olduğu için, o satıyor, bu satıyor, işte birbirlerine satışlar ve yeni şeydir, önemli şeylerden bir tanesi, Ak Parti yönetimiyle birlikte yeni patronların girdiğini, işte görüyorsun. Bu da önemli şeylerden bir tanesi. Yani bazı eski patronlar çıkıyor. Onların yerine yeni patronlar giriyor. Yani işte bu *Milliyet*'te olduğu gibi, işte Ethem Sancak'ta olduğu gibi, mesela *Habertürk*'te olduğu gibi vs. olduğu gibi, onu söyleyeyim ben sana. Yani daha ne söyleyeyim ben sana? Yani bütün hepsinde şey patron ve bunlar müteahhit kesimden. Müteahhitlerin girdiğini, yani şey yap an, ihale alan bazı müteahhitlerin bu işe girdiğini söylemek mümkün.

C.E.A. -Piyasa açısından, bu da son sorum benim merak ettiğim, düşünsel süreçte burada biz Frankfurt Okulu'nun etkili olduğunu görüyoruz. Eleştirel çalışmaları. Bununla ilgili sizin söyleyebileceğiniz bir şey var mı?

O.T. - Şimdi düşünsel süreçte Frankfurt Okulu, yani Ünsal'ın bunu tanıtmasıyla işe girmiştir. Sonradan düşündüm de Amerika'da okurken bir halkla ilişkiler dersi almıştım. O derste bana Erich Fromm okutmuşlardı. Fakat Erich Fromm'un o zaman ben Frankfurt ekolüne bağlı olan birisi olduğunu bilmiyordum. Yani bilmeyerek okumuştum. Çok da hoşlanmıştım.

C.E.A.-Hâlâ pek bilinmiyor.

O.T. - Bilinmiyor Erich Fromm'un olduğu. Ve Erich Fromm yani giriyor, çıkıyor, gidiyor aynı zamanda. Çok daha büyükleri var, babalar var tabii. Ondan sonra yani Frankfurt ekolü bir ara Türkiye'de çok meşhur oldu. Ve çok, işte yani bunun tanıtımı falan filan yapıldı. Şimdi Frankfurt ekolü yalnız Habermas vs gibi kimselerle... Yaşar gibi. Yani öyle çok fazla dünyada etkisi yok olan eleştirel bir yaklaşım. Ve onun yanında daha başka eleştirel yaklaşımlar var yani. Bunun bizle geliştirdiği şeyler var, kültürel çalışmalar var. Yani ondan sonra işte daha başka yerlerde yani, İskandinavya'da olanlar, Amerika'da olanlar falan filan var. Yani onları düşünürsen yani Frankfurt ekolü... Ha yaşıyor. Yaşamasına yaşıyor. Ama yani eskisi kadar çok büyük önemi yok.

C.E.A. -Bu açıdan düşünüyordum: 60'larda daha çok bir Türkiye'de filozofların ya...

O.T. - 60'larda değil, 70'lerde.

C.E.A. -Ha, yok. Şunu diyecektim: 60'larda biz hemen hemen bazı eserlerin Almancadan Türkçeye çevirilişini görüyoruz. 61 Anayasası denen bir süreçten geçiliyor ve bu okul da tam bunların göbeğinde kuruluyor aslında. Bu yüzden çok göbekten bağlı geliyor düşünsel olarak.

O.T. - Yani tabii 70'te yani, Ünsal yani baştan şey anlatırdı. Anglo-Amerikan kuramı anlatırdı. Sonra bunları ona, nereden bulurdu ederdi bilemem, ona kitaplar gelirdi ve onları işte kendince çevirir, yani Ünsal'ın yazdığı kitapların pek çoğu çeviri kitaplardır. Anladın yani bunu herhalde. Yani birkaç tanesi teliftir. Ondan sonra orada dersi de bunlara anlatırdı. Çocuklar, ders çok kalabalık olurdu. Deli gibi dinlerlerdi. Fakat yani çeviri yaparken de aslında ona şey, yorum katarak yapardı. Onun için değişik.

C.E.A. -Siz kendinizi peki böyle, iletişim çalışmalarını düşündüğümüz zaman, alanın içerisinde düşündüğünüz zaman...

O.T. - Yani bizim, bize, yani şey Beybin Kejanlıoğlu, Aysel ile ikimizi daha çok Anglo-Amerikan şeyineyatkın olarak görüyor. Ama yani benim gazetecilikte yazdığım veyahut da siyasal iletişim bakımından yazdığım her şey eleştirel. Yani hani kuramları anlatırken ben Anglo-Amerikan kuramını anlatırken herhalde eleştirel kitaplara onun içine sokarak anlatamam. Anlatabiliyor muyum? Yani böyle şeyler var. Ama yani ben hani, bunu bana hep der. Kitabı yazdıktan sonra, çok uğraştım kitabı yazarken, yirmi küsur yıl dersini vermiştim. Şey anlatır, eleştirel kitap yaz. Vallahi hiç eleştirel anlatmadım. Belki uğraşırsam yani şeyi... Mazeret toplarsam, çünkü yeni mazeretleri toplamam, var elimde eski mazeret. Eski yani bütün metinler var da yeni mazeret toplamadan ben bir şey yapamam. Yani onu çok zaman... Yani kızım artık Amerika'da değil. Eskiden kızım Amerika'da şey oturuyordu.

C.E.A. - Kitabınızda görmüştüm.

O.T. - Çalışıyor. İşte 3 – 3,5 yıl kaldı. Ben üç kere gittim Amerika'ya.

C.E.A. -Bayağı kitap toplamışsınız.

O.T. - İlk gittiğim zaman oradan kitap topladım. Ve gelirken, sen bilmiyor... Sen benim işte bavullar şeye veriliyor, ama kitapları veremiyorsun, çünkü başıma iş çıkacak. Çünkü öyle şey torbaları, böyle bayağı işte şey, hani eskiden zengin derlerdi. O şekilde... Ondan sonra torbalarla kitap dolu, böyle şey taşıyarak, ben geliyorum. Bir de ilk önce İstanbul'a çocuklara, torunlarım var orada, hediyelerini veriyorum, ondan sonra Ankara'ya geçiyorum.
Düşün.

C.E.A .-Hâlâ çeviriler çok az, hocam? Buna muhakkak dikkat etmişsinizdir.

O.T. - Çeviri ben yapmam.

C.E.A. -Yani sizce niçin çok az?

O.T. - Ben, yani, çok iyi dil bilmek lazım.

C.E.A. -Yani bu açıdan mı sizce bir sorun var?

O.T. - Çok iyi, çok iyi dil bilmek lazım. Ve yani bunu yapmak için sabır da lazım. Sabır gerek.

C.E.A.-Tezin ilk bölümünde mesela Lazarsfeld'in, Hovland'ın, Walter Lippmann'ın eserlerine baktım. Ama tabii Türkçe tabii ki yok hiçbiri. Sonradan şeye çok şaşırdım böyle, hiçbir şey...

O.T. - Ancak bazıları, bazı kısımlar çevrilmiştir. O kadar. Yani o, işte şimdi yani benim son kitapta kullandığım çok atıf, şeyler var, alıntılar var. Onları benim Türkçe veya insanların

anlayacağı Türkçeye çevirebilmem için canım çıktı. Yani çünkü çeviri kokacaktı. Çeviri kokmuyor kitap hiç. Ama söylediğim gibi işte çok tezim, çok huysuzum. Şimdi kitaplarımı yazıyorum, yani bir kere yazdım anılarımı. Dört kitap mı ne? Yani dört tane defter var. Şimdi onları şey yaparak ben şey yazacağım.